

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Gmina
Miasto Rzeszów

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Kraków, 20 marca 2015 r.

ZESPÓŁ:

mgr Łukasz Sykała (Instytut Rozwoju Miast, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ)

mgr Maciej Huculak (Instytut Rozwoju Miast)

dr Wojciech Jarczewski (Instytut Rozwoju Miast)

WSPÓŁPRACA:

dr Krzysztof Wiedermann (Instytut Geografii UP)

dr Radosław Uliszak (Instytut Geografii UP)

mgr Anna Łobodzińska (Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ)

mgr Damian Korecki (Instytut Rozwoju Miast)

Agata Kuta (Instytut Rozwoju Miast)

mgr Justyna Kmieciak (Instytut Rozwoju Miast)

mgr Anna Jędrzejko (Instytut Rozwoju Miast)

Patryk Olesiński

mgr Tomasz Fic

Filip Paruzel

Joanna Ślipczuk

OPRACOWANIE:

INSTYTUT ROZWOJU MIAST

Spis treści

1.	Streszczenie programu.....	5
2.	Cele, przedmiot i horyzont Programu	7
3.	Charakterystyka sytuacji na terenie ROF	9
3.1.	Sfera przestrzenna	11
3.1.1.	Położenie w przestrzeni geograficznej.....	11
3.1.2.	Struktura i stan środowiska przyrodniczego	12
3.1.3.	Planowanie przestrzenne.....	16
3.1.4.	Infrastruktura techniczna.....	17
3.1.5.	Mieszkalnictwo	19
3.1.6.	Dziedzictwo kulturowe	23
3.2.	Sfera gospodarcza	25
3.2.1.	Lokalna gospodarka	25
3.2.2.	Rynek pracy.....	36
3.3.	Sfera społeczna	50
3.3.1.	Ludność i demografia.....	50
3.3.2.	Edukacja i Wychowanie	64
3.3.3.	Kultura	66
3.3.4.	Sport i rekreacja.....	69
3.3.5.	Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców.....	70
3.3.6.	Ochrona zdrowia i opieka medyczna	72
3.3.7.	Pomoc społeczna	73
3.3.8.	Bezpieczeństwo publiczne	81
3.3.9.	Turystyka.....	82
4.	Tabela z danymi statystycznymi.....	86
5.	Analiza SWOT	88
6.	Nawiązanie do dokumentów strategicznych.....	92
6.1.	Strategie i programy europejskie	92
6.1.1.	Strategia Europa 2020	92
6.2.	Strategie i programy krajowe.....	92
6.2.1.	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.....	92
6.2.2.	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju	93
6.2.3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	93
6.2.4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	94
6.2.5.	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	94
6.2.6.	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	94
6.3.	Programy operacyjne polityki spójności UE.....	95
6.3.1.	Umowa Partnerstwa	95
6.3.2.	RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020	95
6.3.3.	PO Polska Wschodnia na lata 2014 – 2020	96
6.3.4.	PO Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020	97
6.4.	Strategie i programy województwa podkarpackiego.....	97

6.4.1.	Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020.....	97
6.4.2.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa	98
6.5.	Dokumenty strategiczne gmin tworzących ROF.....	98
6.6.	Dokumenty planistyczne gmin tworzących ROF	103
7.	Założenia programu rewitalizacji	109
7.1.	Okres programowania 2014 – 2020 i lata następne	109
7.2.	Delimitacja obszarów wymagających rewitalizacji	109
7.2.1.	Kryteria delimitacji obszarów wymagających rewitalizacji	109
7.2.2.	Obszary rekomendowane do działań rewitalizacyjnych	123
8.	Identyfikacja zintegrowanych projektów.....	203
9.	Określenie planów działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych składających się na zintegrowane projekty.....	215
9.1.	Plan działań przestrzennych.....	215
9.2.	Plan działań gospodarczych	217
9.3.	Plan działań społecznych.....	218
9.4.	Program przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym.....	220
9.5.	Program przedsięwzięć o charakterze społecznym	360
10.	Plan finansowy rewitalizacji	368
10.1.	Plan finansowy rewitalizacji na lata 2014 – 2020	368
10.2.	Źródła finansowania projektów rewitalizacji.....	377
10.2.1.	RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.....	377
10.2.2.	PO Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020	379
10.2.3.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020	381
10.2.4.	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	382
10.2.5.	Fundusz Termomodernizacji i Remontów	384
10.2.6.	Programy NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Rzeszowie.....	385
10.2.7.	Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych	386
10.2.8.	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020	387
11.	System wdrażania.....	389
11.1.	Operator rewitalizacji	389
11.2.	Partnerstwo na rzecz rewitalizacji.....	391
11.3.	Opracowanie planów realizacyjnych projektów.....	392
11.4.	Realizacja projektów rewitalizacyjnych	393
12.	Sposoby monitorowania, oceny programu	394
13.	Plan komunikacji społecznej.....	398
13.1.	Cele działań informacyjnych i promocyjnych	398
13.2.	Grupy docelowe procesu komunikacji społecznej.....	399
13.3.	Strategia działań informacyjnych i promocyjnych.....	399
14.	Załączniki	400
14.1.	Obiekty przeznaczone do remontu i modernizacji	400
14.2.	Obiekty planowane do budowy.....	404

1. STRESZCZENIE PROGRAMU

Pod pojęciem procesu rewitalizacji należy rozumieć „kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez samorząd terytorialny (głównie lokalny) w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne”¹.

Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ze względu na przedmiot, jak i proponowane rozwiązania jest dokumentem kompleksowym oraz zintegrowanym, uwzględniającym wymiar infrastrukturalny, gospodarczy, a także społeczny procesu rewitalizacji.

Niniejszy Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego składa się z trzynastu rozdziałów (części), które poświęcone zostały różnym aspektom jego opracowania oraz wdrażania. Pierwsza część stanowi streszczenie dokumentu. W drugiej części przedstawiono najważniejsze cele oraz dążenia programu, a także jego przedmiot i horyzont czasowy.

Trzeci rozdział obejmuje diagnozę istniejącego stanu na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ten raport diagnostyczny składa się z trzech części, odnoszących się do zjawisk i procesów rozwojowych właściwych dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz tworzących go gmin w sferach: przestrzennej, gospodarczej i społecznej. W pierwszej części diagnozy skupiono się na zagadnieniach dotyczących położenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w przestrzeni geograficznej, środowiska przyrodniczego, planowania przestrzennego, infrastruktury technicznej (komunalnej), mieszkalnictwa, a także materialnego dziedzictwa kulturowego. Druga część opracowania poświęcona została kwestiom lokalnej gospodarki i lokalnego rynku pracy. Z kolei w trzeciej części zaprezentowano aspekty związane z demografią, edukacją i wychowaniem, kulturą, ochroną zdrowia, sportem i rekreacją, aktywnością społeczną i obywatelską mieszkańców, jak również pomocą społeczną oraz różnego rodzaju problemami społecznymi.

W kolejnych dwóch częściach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczono odpowiednio tabelę z podstawowymi danymi statystycznymi dotyczącymi wszystkich sfer poddanych analizie w ramach diagnozy, a także analizę SWOT prezentującą najważniejsze mocne i słabe strony, jak również szanse i zagrożenia rozwojowe Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Szesty rozdział Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest nawiązaniem do różnego rodzaju dokumentów strategicznych i planistycznych, jakie przyjęte zostały na szczeblu europejskim, krajowym oraz regionalnym. Ponadto w tej części programu znalazły się także odniesienia do dokumentów strategicznych i planistycznych gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

W kolejnym rozdziale przedstawione zostały główne założenia Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W tym miejscu omówiono metody delimitacji obszarów wymagających wsparcia, jak również zaprezentowano wskaźniki służące temu działaniu. Jednocześnie wskazano obszary rekomendowane do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym. Proponowane obszary wymagające wsparcia zaprezentowane zostały w sposób opisowy oraz graficzny (mapy z zaznaczeniem granic terenów proponowanych do rewitalizacji). Ponadto dla każdej z gmin poza Rzeszowem opracowano krótką charakterystykę ukazującą ich specyfikę i właściwe dlań problemy społeczno-gospodarcze (w przypadku Rzeszowa zaprezentowano charakterystykę każdego obszaru rekomendowanego do działań rewitalizacyjnych).

W ósmym rozdziale niniejszego dokumentu przedstawione zostały propozycje zintegrowanych przedsięwzięć (programów, projektów) rewitalizacyjnych, tj. pakietów działań infrastrukturalnych oraz społecznych, których wdrożenie przyczyni się do skutecznego i efektywnego osiągnięcia celów procesu rewitalizacji w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W kolejnej części dokumentu zaprezentowane zostały plany działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych, służące realizacji założeń Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W tym rozdziale wskazany został cel głównym programu oraz jego cele strategiczne i szczegółowe, a także priorytety rozwojowe (rewitalizacyjne) służące ich skutecznej i efektywnej realizacji. Ponadto w tej części dokumentu zamieszczony został program działań infrastrukturalnych (inwestycyjnych) oraz propozycje programu działań o charakterze społecznym (tzw. przedsięwzięcia miękkie). Program działań infrastrukturalnych obejmuje projekty rewitalizacji planowane do

¹ Definicja zamieszczona w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa (2008).

wdrożenia na terenie każdej z gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dla każdej inwestycji wskazano jej etapy wraz z przewidywanym czasem realizacji, oczekiwane rezultaty, podmioty oraz instytucje uczestniczące we wdrażaniu, szacowane koszty realizacji, wskaźniki osiągnięć, a także pola tematyczne, w które wpisują się dane przedsięwzięcia. Program działań społecznych ma z kolei charakter horyzontalny i dotyczy całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W dziesiątym rozdziale Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczony został jego plan finansowy. W tym miejscu szczegółowo omówiono także potencjalne źródła finansowania programów i projektów rewitalizacyjnych z uwzględnieniem aktualnych wymagań polityk zagranicznych i krajowych.

W kolejnej części szczegółowo omówiono system wdrażania Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W tym miejscu wskazano propozycje rozwiązań o charakterze prawnym oraz organizacyjnym, służące sprawnej i skutecznej koordynacji oraz zarządzaniu programem. W tej części przedstawiono zadania operatora programu oraz gminnych operatorów rewitalizacji. Równocześnie wskazano potencjalnych parterów działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W rozdziale dwunastym zaprezentowano sposoby monitoringu i oceny Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Natomiast w ostatniej części zamieszczono plan komunikacji społecznej programu. W tym miejscu wskazano adresatów działań informacyjnych i promocyjnych oraz zaproponowano różne formy i sposoby komunikacji założeń i celów Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W załącznikach do niniejszego dokumentu zamieszczono wykaz zidentyfikowanych obiektów wymagających rozbudowy i modernizacji (wraz ze wskazaniem ich funkcji) oraz listę obiektów planowanych do budowy w ramach działań rewitalizacyjnych (wraz z ich planowaną funkcją).

2. CELE, PRZEDMIOT I HORYZONT PROGRAMU

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przedstawiono jego cele, przedmiot oraz horyzont czasowy realizacji.

Głównym celem działań i przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym, podejmowanych i wdrażanych w ramach niniejszego programu jest: wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez odnowę i zagospodarowanie terenów i obiektów wymagających wsparcia, tworzenie nowych miejsc pracy, zapewnienie wysokiej dostępności usług publicznych oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Powyższy cel główny Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (swego rodzaju misja tego programu) urzeczywistniany będzie poprzez trzy cele strategiczne, właściwe dla każdej ze sfer działań rewitalizacyjnych, a mianowicie:

- Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej, jak również zapewnienie wysokiej dostępności i standardu infrastruktury społecznej oraz zasobów mieszkaniowych (sfera przestrzenna)
- Poprawa sytuacji majątkowej mieszkańców poprzez rozwój lokalnej przedsiębiorczości (sfera gospodarcza)
- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju zasobów ludzkich, promocję integracji i włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym (sfera społeczna)

Wyżej wymienione cele strategiczne realizowane będą w sumie przez 13 celów szczegółowych i 31 priorytetów rozwojowych (rewitalizacyjnych) dotyczących różnego rodzaju płaszczyzn i aspektów działań rewitalizacyjnych. W niniejszym dokumencie zdefiniowano następujące cele szczegółowe:

- Lepsze wykorzystanie wewnętrznych zasobów w procesie rozwoju (sfera przestrzenna)
- Wsparcie rozwoju infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb społecznych (sfera przestrzenna)
- Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej (sfera przestrzenna),
- Poprawa dostępności oraz standardu zasobów mieszkaniowych (sfera przestrzenna)
- Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu procesu rewitalizacji (sfera przestrzenna)
- Wsparcie przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy (sfera gospodarcza)
- Budowa i rozwój kapitału społecznego (sfera społeczna)
- Wsparcie rozwój zasobów ludzkich (kapitału ludzkiego) (sfera społeczna)
- Wzmocnienie procesu integracji oraz promocja włączenia społecznego (sfera społeczna)
- Rozwój oferty usług społecznych skierowanych do różnych grup odbiorców (sfera społeczna)
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców (sfera społeczna)
- Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego (sfera społeczna)
- Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego (sfera społeczna)

Zakres terytorialny niniejszego programu obejmuje teren Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w którego skład wchodzi następujące jednostki samorządu terytorialnego: Miasto Rzeszów, Gmina Boguchwała, Gmina Chmielnik, Gmina Czarna, Gmina Czudec, Gmina Głogów Małopolski, Gmina Krasne, Gmina Lubenia, Miasto Łańcut, Gmina Łańcut, Gmina Świlcza, Gmina Trzebownisko i Gmina Tyczyn.

Przedmiotem niniejszego programu są kompleksowe działania rewitalizacyjne, które w założeniu prowadzić mają do redukcji ubóstwa i przeciwdziałania procesom wykluczenia społecznego na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju zasobów kapitału społecznego i ekonomicznego oraz integracji społecznej w celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdiagnozowanych jako kryzysowe (problemowe) poprzez nadaniem im nowych funkcji i stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju w oparciu o zasoby (potencjały) wewnętrzne (endogeniczne). Niniejszy program ma charakter kompleksowy oraz interdyscyplinarny, obejmując następujące wymiary procesu rewitalizacji:

- rewitalizacja w wymiarze gospodarczym (rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy)

- rewitalizacja w wymiarze społecznym (integracja i aktywizacja mieszkańców, promowanie włączenia społecznego, przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom oraz procesom społecznym, rozwój kapitału społecznego)
- rewitalizacja w wymiarze ekologicznym (rekultywacja i adaptacja do pełnienia nowych funkcji terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych, rozwój terenów rekreacyjnych, zachowanie terenów zielonych)
- rewitalizacja w wymiarze technicznym (przebudowa oraz adaptacja zdegradowanych obiektów w celu nadania im nowych funkcji społecznych, rozwój infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb ludności, poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych, poprawa dostępności i standardu zasobów mieszkaniowych)

Horyzont czasowy realizacji Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmuje lata 2014 – 2020 (2022) i jest dostosowany do obecnej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej oraz związanych z nią polityk i programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków funduszy europejskiej (tj. Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich), a także polityk i programów krajowych. Niemniej jednak horyzont czasowy wdrażania niektórych działań zaproponowanych w niniejszym dokumencie (zwłaszcza zaś przedsięwzięć o charakterze społecznym, ze względu na ich ponadczasowy wymiar), wykracza poza wyżej określone lata i obejmuje także okres po 2020 (2022) roku.

3. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI NA TERENIE ROF

Diagnoza stanu rzeczywistości jest jednym z najbardziej podstawowych i najważniejszych elementów procesu planowania i zarządzania strategicznego. Rzetelnie przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej umożliwia identyfikację kluczowych czynników (potencjałów) i barier (problemów) rozwojowych określonych jednostek terytorialnych, a co za tym idzie wskazanie głównych potrzeb rozwojowych w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Tym samym diagnoza stanu rzeczywistości stanowi punkt wyjściowy dla kolejnych faz procesu programowania strategicznego, związanych z definiowaniem celów i priorytetów rozwojowych, a także kierunków działań i zadań (tak infrastrukturalnych, jak i społecznych) służących ich realizacji.

Podstawowym celem niniejszej diagnozy jest dokonanie charakterystyki zjawisk oraz procesów rozwojowych (w tym wskazanie potencjałów i problemów rozwojowych) gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcyjny pod kątem realizacji programów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Niniejszy raport diagnostyczny podzielony został na 3 główne części dotyczące odpowiednio sfery przestrzennej, sfery gospodarczej i sfery społecznej. W pierwszej części opracowania poruszono zagadnienia związane z położeniem w przestrzeni geograficznej, warunkami naturalnymi (struktura i stan środowiska przyrodniczego), planowaniem oraz zagospodarowaniem przestrzennym, infrastrukturą techniczną, mieszkalnictwem, a także materialnym dziedzictwem kulturowym. W kolejnej części raportu skupiono się na aspektach lokalnej gospodarki oraz rynku pracy. Natomiast trzecia część diagnozy poświęcona została kwestiom dotyczącym demografii, edukacji i wychowania, kultury, ochrony zdrowia i opieki medycznej, sportu i rekreacji, pomocy społecznej, a także aktywności społecznej mieszkańców.

Analizy wykonane dla potrzeb poniższego raportu diagnostycznego w większości przypadków mają charakter porównawczy. Wartości wskaźników obrazujących sytuację gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcyjny każdorazowo starano się odnosić do szerszej skali przestrzennej, ilustrując je na tle średnich dla Polski, a także województwa podkarpackiego. Ponadto poszczególne gminy obszaru funkcjonalnego porównywano między sobą w celu identyfikacji właściwych dla nich potencjałów i barier rozwojowych. Równocześnie średnie wartości zastosowany mierników rozwoju społeczno-gospodarczego dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcyjnego prezentowano zarówno z uwzględnieniem, jak z pominięciem Rzeszowa, aby uchwycić wpływ stolicy regionu na pozostałe gminy rozpatrywanej struktury przestrzennej.

Analizy zamieszczone w niniejszym raporcie diagnostycznym mają charakter zarówno statyczny, jak również dynamiczny. W pierwszym przypadku ograniczono się do prezentacji danych i wskaźników według najnowszych dostępnych danych statystycznych oraz administracyjnych. Informacje umieszczone w poniższym opracowaniu w większości przypadków prezentują stan rozpatrywanych zjawisk według stanu na koniec 2013 roku. Z kolei w ramach analiz dynamicznych każdorazowo starano się zwrócić uwagę na zmienność analizowanych procesów i zjawisk na przestrzeni okresu obejmującego lata 2004 – 2013 (tj. w perspektywie średniookresowej). Przy tej okazji starano się identyfikować tendencje oraz trendy rozwojowe właściwe dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcyjnego oraz poszczególnych gmin wchodzących w jego skład.

Podstawowym źródłem danych, z którego korzystano przy opracowywaniu diagnozy stanu rzeczywistości były dane statystyczne pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS). Ponadto korzystano również z danych zasobów administracyjnych (tj. danych gromadzonych przez inne podmioty oraz instytucje niż służby statystyki publicznej). Posiłowano się również literaturą naukową (monografie i artykuły naukowe) oraz innymi źródłami danych zastanych (w tym krajowymi, regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi i operacyjnym). Jednocześnie korzystano z danych oraz informacji udostępnionych przez urzędy gmin (miast), a także podległe im samorządowe jednostki organizacyjne. Wykorzystano również dane, które zostały udostępnione przez inne instytucje i podmioty publiczne. Wreszcie cennym źródłem informacji okazały się także strony internetowe gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcyjnego.

Dla potrzeb niniejszego raportu diagnostycznego zastosowano różne metody analityczne, a także wykorzystano szereg różnorodnych wskaźników obrazujących sytuację Rzeszowskiego Obszaru Funkcyjnego i tworzących go gmin w sferach: przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej. Mierniki konstruowano najczęściej przeliczając dane bezwzględne (liczby odnoszące się do rozpatrywanych zjawisk) na liczbę mieszkańców (najczęściej 1000 osób) bądź jednostkę powierzchni. Dopiero zastosowanie różnego rodzaju wskaźników względnych umożliwia dokonywanie rzetelnych i miarodajnych porównań międzygminnych (co jest szczególnie istotne w przypadku jednostek terytorialnych różnej wielkości oraz pełniących zróżnicowane funkcje w systemie osadniczym).

W ramach niniejszej diagnozy stosowano metody opisu oraz wnioskowania statystycznego. Ponadto dla lepszego zobrazowania koncentracji pewnych zjawisk (głównie społecznych) wykorzystano metodę ilorazu lokalizacji (tj.

ilorazu koncentracji). Metoda ilorazu lokalizacji została także wykorzystana do delimitacji obszarów wymagających wsparcia w ramach działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskaźnik ilorazu lokalizacji (IL) jest miernikiem natężenia (nagromadzenia, koncentracji) danej cechy na określonym obszarze. Tym samym metoda ta umożliwia identyfikację zjawisk odznaczających się ponadprzeciętną koncentracją na analizowanym terenie w stosunku do wartości średniej dla jednostki wyższego rzędu (tj. jednostki odniesienia). O ponadprzeciętnej koncentracji danej cechy na badanym obszarze można mówić, kiedy wskaźnik ilorazu lokalizacji osiąga wartości wyższe od 1,00. Kiedy miernik ilorazu lokalizacji równa się 1,00 wtedy oznacza to, że analizowane zjawisko w granicach rozpatrywanej jednostki kształtuje się na poziomie wartości przeciętnej dla jednostki, która stanowi punkt odniesienia. Natomiast wartości ilorazu lokalizacji poniżej 1,00 informują, że omawiany obszar cechuje się niższym natężeniem danej cechy niż przeciętnie w przypadku jednostki wyższego rzędu.

W ramach niniejszego wprowadzenia należy również zwrócić uwagę na pewien problem analityczny, którym jest brak pełnej możliwości interpretacji zmian wielkości badanych wskaźników w latach 2004 – 2013 (a tym samym ilustrowanych nimi procesów oraz zjawisk społeczno-gospodarczych) dla części gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Taki stan rzeczy wynika ze zmian granic administracyjnych jednostek wewnątrz tego obszaru i związany jest w szczególności z procesem rozwoju przestrzennego (terytorialnego) miasta Rzeszowa.

Tabela 1. Podstawowe informacje na temat gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Powierzchnia [km ²]		Liczba ludności		Gęstość zaludnienia [os/km ²]	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
ROF (z Rzeszowem)	1 047,4	1 047,0	338 079	356 331	323	340
ROF (bez Rzeszowa)	993,7	930,6	179 059	173 223	180	186
Łańcut (m)	19,4	19,4	18 045	18 074	929	931
Czarna (w)	78,1	78,1	10 770	11 335	138	145
Łańcut (w)	106,7	106,3	20 216	21 265	190	200
Boguchwała (mw)	96,2	89,0	20 795	19 459	216	219
Chmielnik (w)	52,9	52,9	6 354	6 762	120	128
Głogów Małopolski (mw)	145,8	144,7	17 886	19 223	123	133
Krasne (w)	53,6	39,1	14 021	10 659	262	273
Lubenia (w)	54,8	54,9	6 433	6 504	117	118
Świlcza (w)	128,4	112,2	18 652	16 192	145	144
Trzebownisko (w)	90,3	90,3	18 428	20 257	205	228
Tyczyn (mw)	82,4	59,0	15 777	11 464	191	194
Czudec (w)	85,0	84,7	11 569	11 721	136	138
Rzeszów (m)	53,7	116,4	159 020	183 108	2 961	1 574

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny zlokalizowany jest w centralnej części województwa podkarpackiego i zajmuje powierzchnię 1 047,0 km² (tj. 5,9% terytorium regionu). W 2013 roku liczba ludności Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 356 331 osób (16,7% populacji województwa podkarpackiego). Obszar funkcjonalny tworzą miasto Rzeszów i 12 gmin położonych w granicach administracyjnych trzech powiatów, a mianowicie: rzeszowskiego (Boguchwała, Chmielnik, Głogów Małopolski, Krasne, Lubenia, Świlcza, Trzebownisko, Tyczyn), łańcuckiego (miasto Łańcut i gminy: Czarna i Łańcut) oraz strzyżowskiego (Czudec). Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego znajduje się 5 miast (Rzeszów, Łańcut, Głogów Małopolski, Boguchwała, Tyczyn) oraz 82 miejscowości wiejskie. Rdzeniem całego obszaru funkcjonalnego jest miasto Rzeszów, stolica województwa podkarpackiego i największy ośrodek gospodarczy, administracyjny, naukowy i handlowo-usługowy na terenie południowo-wschodniej Polski. Równocześnie należy podkreślić, iż zasięg oddziaływania Rzeszowa w różnych sferach (np. nauka i szkolnictwo wyższe) wykracza poza granice województwa podkarpackiego. Drugie miejsce w systemie oraz hierarchii osadniczej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zajmuje miasto Łańcut, będące ośrodkiem o znaczeniu subregionalnym, pełniącym różnego rodzaju funkcje na rzecz swojego bezpośredniego

otoczenia (zaplecza), wyznaczonego granicami powiatu łańcuckiego. Kolejnymi ośrodkami pod względem rangi są miasta (Głogów Małopolski, Boguchwała, Tyczyn) oraz miejscowości wiejskie będące stolicami (siedzibami władz) gmin. Są to lokalne centra administracyjnej oraz gospodarczo-usługowe, których zasięg oddziaływania w znacznym stopniu domyka się do granic gmin. Pozostałe miejscowości wiejskie do ośrodki sublokalne. Tym samym należy stwierdzić, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechuje się policentrycznym układem osadniczym, który stwarza możliwość (potencjał) dla zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju.

W skład Rzeszowskiego Obszaru funkcjonalnego wchodzi w sumie 2 gminy miejskie (Rzeszów, łańcut), 3 gminy miejsko-wiejskie (Boguchwała, Głogów Małopolski, Tyczyn) oraz 8 gmin wiejskich (Chmielnik, Czarna, Czudec, Krasne, Lubenia, łańcut, Świlcza, Trzebownisko). Najludniejszą gminą Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest miast Rzeszów, liczące w 2013 roku 183 108 mieszkańców (Tabela 1). Warto w tym miejscu odnotować, iż stolica województwa podkarpackiego skupia 51,4% ogólnej ludności całego obszaru funkcjonalnego. Kolejne lokaty pod względem liczby mieszkańców zajmują: gmina wiejska łańcut (21 265 osób) i gmina Trzebownisko (20 257). Natomiast najmniej ludnymi jednostkami terytorialnymi Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są gminy Lubenia i Chmielnik, które w 2013 roku zamieszkiwane były przez odpowiednio 6 504 i 6 762 osoby. Największą powierzchniowo gminą obszaru funkcjonalnego jest Głogów Małopolski (144,7 km²). Na tle innych gmin względnie dużą powierzchnię zajmują także Rzeszów (116,4 km²), Świlcza (112,2 km²) oraz gmina wiejska łańcut (106,3 km²). Z kolei najmniejszą obszarowo gminą Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest miasto łańcut (19,4 km²). Warto w tym miejscu odnotować, iż niemalże wszystkie gminy obszaru funkcjonalnego (nie licząc gminy Lubenia) charakteryzują się wyższą gęstością zaludnienia w porównaniu ze średnią dla Polski (123 osoby / km²) i województwa podkarpackiego (199 osób / km²). W związku z powyższym należy podkreślić, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznacza się znacznym potencjałem ludzkim, który stanowi ważny zasób jego rozwoju. Wypada równocześnie zwrócić uwagę na pewien charakterystyczny proces dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jakim były istotne zmiany granic administracyjnych części tworzących go jednostek samorządu terytorialnego, będące efektem rozwoju terytorialnego Rzeszowa. W latach 2006 – 2010 powierzchnia stolicy województwa podkarpackiego zwiększyła się ponad dwukrotnie (z 53,7 km² do obecnych 116,4 km²). W 2006 roku do Rzeszowa przyłączona zostały miejscowości Słocina i Załęże (gmina Krasne). W roku następnym granice miasta poszerzone zostały o części sołectwa Przybyszówka (gmina Świlcza). W roku 2008 w skład Rzeszowa weszły pozostała część Przybyszówki i miejscowość Zwiężycza (gmina Boguchwała). W kolejnym roku miasto zostało poszerzone o wieś Biała (gmina Tyczyn). Wreszcie w 2010 roku w skład Rzeszowa weszły część sołectwa Miłocin (gmina Głogów Małopolski) oraz Budziwój (gmina Tyczyn).

3.1. Sfera przestrzenna

W niniejszej części diagnozy skupiono się na zagadnieniach związanych z: położeniem Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w przestrzeni geograficznej, warunkami środowiska naturalnego, planowaniem przestrzennym, infrastrukturą techniczną (zwłaszcza zaś komunalną), mieszkalnictwem oraz dziedzictwem kulturowym.

3.1.1. POŁOŻENIE W PRZESTRZENI GEOGRAFICZNEJ

Położenie określonych jednostek terytorialnych w przestrzeni geograficznej (tj. lokalizacja na tle różnego typu układów przestrzenno-funkcjonalnych, umiejscowienie względem głównych szlaków i węzłów transportowych, a także położenie w systemie i hierarchii osadniczej) w dużym stopniu warunkuje poziom ich atrakcyjności oraz konkurencyjności, a co za tym idzie istotnie determinuje możliwości dalszego rozwoju.

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny ze względu na swoje centralne umiejscowienie w przestrzeni regionu odznacza się bardzo korzystnym położeniem transportowym. Przez teren obszaru funkcjonalnego przebiegają drogowe i kolejowe szlaki komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym. Ponadto Rzeszów pełni rolę największego węzła transportowego w południowo-wschodniej Polsce. W mieście krzyżują się ważne ciągi komunikacji drogowej i kolejowej. Najważniejszym drogowym szlakiem transportowym przebiegającym przez Rzeszowski Obszar Funkcjonalny jest autostrada A4 (granica państwa z Niemcami w Jędrzychowicach – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Rzeszów – granica państwa z Ukrainą w Korczowej). Autostrada A4 jest najdłuższą drogą tej kategorii w Polsce, której równoleżnikowy bieg w znacznym stopniu pokrywa się z trasą historycznego szlaku handlowego łączącego Półwysep Iberyjski z Rosją (tj. *Via Regia*). Na chwilę obecną oddane do użytkowania są niemalże wszystkie fragmenty tego ciągu komunikacyjnego, z wyjątkiem odcinka Rzeszów – Jarosław. Warto jednocześnie zauważyć, iż autostrada A4 stanowi polski fragment międzynarodowej trasy E40,

wiodącej od Calais we Francji, poprzez Belgię, Niemcy, Polskę, Ukrainę i Rosję do Kazachstanu. Autostrada A4 przebiega w odległości około 4 km na północ od Rzeszowa. Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdują się trzy węzły tego ciągu komunikacyjnego, a mianowicie: węzeł Rzeszów – Zachód (Mrowla), węzeł Rzeszów – Północ oraz węzeł Rzeszów – Wschód (Terliczka). Na realizowany obecnie odcinku autostrady A4 (tj. Rzeszów – Jarosław), w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego planowany jest także węzeł łańcut (zlokalizowany na terenie miejscowości Wola Mała w gminie Czarna).

Równie ważnym szlakiem transportowym wiodącym przez Rzeszowski Obszar Funkcjonalny jest droga krajowa nr 19 (granica państwa ze Słowacją w Barwinku – Rzeszów – Lublin – Białystok – granica państwa z Białorusią w Kuźnicy), stanowiąca polski fragment europejskiego korytarza transportowego, łączącego Słowację i Polskę z państwami bałtyckimi. Niektóre odcinki tej trasy dostosowane są do parametrów drogi ekspresowej (m.in. Stobierna – Terliczka i Mrowla – Świlcza). Pozostałymi drogami krajowymi przebiegającym przez Rzeszowski Obszar Funkcjonalny są: droga krajowa nr 4 (bezpłatna trasa alternatywna dla autostrady A4) i droga krajowa nr 9 (Rzeszów – Radom). Równocześnie przez teren Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wiodą trasy pięciu dróg wojewódzkich, którymi są:

- droga wojewódzka nr 869 (łączy drogi krajowe nr 9 i 19 z portem lotniczym Rzeszów – Jasionka),
- droga wojewódzka nr 877 (Naklik – Szklary),
- droga wojewódzka nr 878 (Rzeszów – Dylągówka),
- droga wojewódzka nr 881 (Sokołów Małopolski – Żurawica),
- droga wojewódzka nr 988 (Babica – Warzyce).

Uzupełnieniem podstawowego układu komunikacyjnego na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są drogi powiatowe oraz gminne, a także drogi lokalne (w tym osiedlowe).

Głównym szlakiem transportu kolejowego przebiegającym przez teren Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest magistrala kolejowa E30 (granica państwa z Niemcami w Zgorzelcu – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Rzeszów – granica państwa z Ukrainą w Medyce). Ponadto w Rzeszowie początek biorą dwie linie kolejowe o przebiegu południkowym, a mianowicie: linia kolejowa nr 71 (Rzeszów – Tarnobrzeg) oraz linia kolejowa nr 106 (Rzeszów – Jasło). Na wszystkich wyżej wymienionych liniach kolejowych utrzymywany jest regularny ruch pociągów pasażerskich (w tym także pociągów pospiesznych).

Niezwykle ważnym atutem wpływającym na dostępność komunikacyjną oraz atrakcyjność i konkurencyjność nie tylko Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ale także o województwa podkarpackiego, jest lokalizacja w jego granicach (gmina Trzebownisko) międzynarodowego portu lotniczego Rzeszów – Jasionka (RZE). Warto odnotować, iż lotnisko to dysponuje drugą co do długości (po lotnisku Warszawa – Okęcie) drogą startową wśród polskich lotnisk. Ponadto rzeszowski port lotniczy jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się lotnisk regionalnych w kraju. W ubiegłej perspektywie lotnisko zostało znacznie rozbudowane i wyposażone dzięki realizacji szeregu przedsięwzięć współfinansowanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (budowa nowego terminala pasażerskiego i rozbudowa infrastruktury lotniskowej) i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego (np. rozbudowa nawierzchni lotniskowych, rozbudowa zaplecza technicznego, przebudowa systemu oświetlenia, zakup niezbędnego wyposażenia). Lotnisko Rzeszów – Jasionka obsługuje połączenia pasażerskie (regularne i czarterowe) oraz przewozy towarowe (cargo). Siatka połączeń regularnych (obsługiwanych przede wszystkim przez linie lotnicze Ryanair) obejmuje 11 destynacji, głównie w Wielkiej Brytanii, a także Irlandii i Norwegii, które to kraje są dominującymi kierunkami migracji zawodowych (pracowniczych) mieszkańców województwa podkarpackiego.

3.1.2. STRUKTURA I STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Środowisko naturalne jest pierwotnym, aczkolwiek biernym czynnikiem rozwoju społecznego-gospodarczego. Równocześnie walory przyrodniczo-krajobrazowe stanowią istotny zasób (potencjał) rozwojowy, dlatego też powinny podlegać szczególnej ochronie i zachowaniu dla przyszłych pokoleń. Bogactwo oraz zróżnicowanie elementów środowiska naturalnego jest nie tylko czynnikiem warunkującym atrakcyjność turystyczną, ale także osadniczą (rezydencjalną). Jednocześnie poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego (bądź ich grupy) mogą ułatwiać lub utrudniać (niejednokrotnie wręcz uniemożliwiać) podejmowanie różnorodnych aktywności przez człowieka, kształtując tym samym warunki i możliwości rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej.

Dla pełnego ukazania położenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, poza aspektem czysto administracyjnym w kontekście jednostek samorządu terytorialnego, należy umiejscowić go także w fizyczno-geograficznym podziale Polski zaproponowanym przez warszawskiego geografa Jerzego Kondrackiego². Stosując się do pięciostopniowego porządku hierarchicznego, idąc od najogólniejszego do najbardziej szczegółowego, należy wyróżnić: megaregiony, następnie prowincje, potem podprowincje, makroregiony i wreszcie mezoregiony. Na pierwszy plan wysuwają się wielkie megaregiony, gdzie Rzeszowski Obszar Funkcjonalny umiejscowiony jest w centrum Regionu Karpackiego. Schodząc o stopień niżej w hierarchii, będzie to prowincja o nazwie Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym. Poziom podprowincji uściśla jego położenie na styku dwóch jednostek, tj. Podkarpacia Północnego oraz Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Na przedostatnim piętrze hierarchii znajdują się makroregiony – kolejny styk dwóch, ale tym razem Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Środkowobeskidzkiego. Najniższy stopień pozwala na precyzyjne określenie położenia fizycznogeograficznego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Północne gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego leżą w środkowej i południowej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz środkowej i środkowo-wschodniej części Pradoliny Podkarpackiej. Z kolei gminy centralne są umiejscowione w zachodniej strefie Podgórze Rzeszowskiego, a południowe rozciągają się od wschodniego krańca Pogórza Strzyżowskiego, aż po północną część Pogórza Dynowskiego.

Położenie na styku wielu jednostek fizyczno-geograficznych determinuje fakt, iż rzeźba terenu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest wyraźnie urozmaicona. Zwłaszcza w jego południowej części dominują wzniesienia o nachyleniu zazwyczaj powyżej 10%. Natomiast północ wyróżnia się nizinym charakterem poprzęplatanym z nisko falistym oraz falistym ukształtowaniem terenu. A to z kolei przekłada się na silne walory krajobrazowe, tak charakterystyczne dla tej części Polski. Wysokości bezwzględne tego obszaru to wartości z przedziału od około 150 (miasto Łańcut) do 420 m n.p.m. (wzniesienie Patria w gminie Łańcut) i około 422 m n.p.m. (punkt wysokościowy w Sołonce w gminie Lubenia). Daje to obraz usiany deniwelacjami terenu sięgającymi niemal 300 metrów w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Bez wątpienia, nieożywione elementy środowiska przyrodniczego cechują się znacznym urozmaiceniem. Dowodem na to jest m.in. bogactwo lasów, wielość przełomów rzecznych i starorzeczy oraz wyżyn i wzgórz porozcinanych licznymi dolinami rzek i strumieni. Przekrój poprzeczny terenu, na którym przeprowadzono delimitację Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykazuje też złożoną budowę geologiczną³. W północnej części diagnozowanego obszaru występuje tzw. zapadlisko przedkarpackie, które zostało utworzone przez rzeki i wypełnione osadami mioceńskimi. Same doliny cieków wodnych są wyścielane osadami czwartorzędowymi (tj. piaskami i glinami morenowymi). W czasach zlodowacenia południowopolskiego, przy pomocy wód roztopowych płynących w kierunku wschodnim, ukształtowała się Pradolina Podkarpacka. Strefa centralna Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego to głównie czwartorzędowe piaski i gliny. Południowa część obszaru zbudowana jest z warstw fliszowych, tj. naprzemiennie ułożonych warstw piaskowców i łupków ilastych. Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego często występują torfowiska oraz podmokłe łąki – pozostałości po wyschniętych jeziorach powstałych w płytkich zapadliskach. Zróżnicowane ukształtowanie terenu to nie tylko estetyczne i atrakcyjne krajobrazy, ale też obszary osuwiskowe, które występują w każdej gminie. Gminne plany ochrony środowiska zawierają odpowiednie zapisy dotyczące występowania tego zjawiska oraz sposobów zapobiegania i minimalizowania szkód wynikłych z masowych grawitacyjnych ruchów grawitacyjnych w obrębie pedosfery (pokrywy glebowej). Grunty pod uprawy rolnicze to przeważnie ziemia zaliczająca się do II i III klasy bonitacyjnej, choć występują także utwory plasujące się w klasie VI. Najczęściej spotykane rodzaje gleb to: bielice, brunatne, czarnoziemne, ilaste, pylaste, piaszczyste, a także żyzne mady. Klimat Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest kształtowany przez wpływy silnie kontynentalne oraz górskie, a konkretnie przedgórze. Obszar leży na styku regionów klimatycznych: sandomierskiego i karpackiego. Latem pogodę kształtują masy powietrza polarno-morskiego, a zimą i wiosną polarno-kontynentalnego. Średnia roczna temperatura to około 9°C. Największą ilość opadów notuje się w miesiącach letnich.

Stan i jakość środowiska naturalnego są w dużej mierze uzależnione nie tylko od kultury ekologicznej mieszkańców poszczególnych gmin, ale także od ustanowionych przez odpowiednie władze, prawnych form ochrony przyrody. *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*⁴ określa, że formami przyrody w Polsce są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nie występuje żaden park narodowy – najbliższy Magurski Park Narodowy znajduje się w odległości około 95,5 km na południowo-zachód od strefy centralnej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Analizowany obszar posiada na swoim terytorium w całości lub

² Kondracki J., 2011, *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

³ Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku

⁴ *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* [Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880]

w części 4 rezerwaty przyrody, tj.: *Zabłocie* w gminach Głogów Małopolski i Świlcza, *Bór* w gminach Głogów Małopolski i Trzebownisko, *Wielki Las* w gminie Czudec oraz *Lisia Góra* w mieście Rzeszów⁵. Na diagnozowanym obszarze zostały ustanowione w całości lub w części 4 obszary chronionego krajobrazu, a mianowicie: *Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu* (gminy Głogów Małopolski oraz Świlcza), *Hyżnieńsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu* (gminy Łańcut, Chmielnik, Tyczyn, Lubenia), *Sokołowsko-Wilczowski Obszar Chronionego Krajobrazu* (gmina Głogów Małopolski) oraz *Strzyżowsko-Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu* (gminy Czudec i Boguchwała). Kolejną formą ochrony przyrody są 3 obszary Natura 2000, które w całości lub w części leżą na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj.: *Puszcza Sandomierska* (gminy Głogów Małopolski i Świlcza), *Nad Husowem* (gminy Łańcut i Chmielnik), *Wisłok Środkowy z Dopływami* (gminy miasto Rzeszów, Boguchwała, Lubenia, Tyczyn, Czudec), *Mrowle Łąki* (gminy Głogów Małopolski, Trzebownisko, Świlcza). Kolejna forma, czyli pomniki przyrody tworzą sieć około 100 punktów na mapie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (miasta Rzeszów i Łańcut oraz gminy: Boguchwała, Tyczyn, Trzebownisko, Czudec, Chmielnik, Krasne i Czarna). Inną formą ochrony przyrody są użytki ekologiczne, występujące w liczbie 4, tj.: *Trzciana Olszyny* (gmina Świlcza) oraz 3 użytki ekologiczne bez nazwy leżące w gminie Czarna. Najwięcej obszarów objętych ochroną prawną rozpościera się w zewnętrznym pierścieniu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, natomiast w strefie centralnej są to pojedyncze enklawy. Najczęściej chronionymi formami przyrodniczymi są skupiska leśne lub pojedyncze wartościowe okazy: dęby, lipy, buki, topole, wierzby, jesiony, płatany i tulipanowce.

Stosunki wodne na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się występowaniem relatywnie gęstej sieci cieków wodnych. W celu systematyzacji hydrograficznej badanego obszaru należy zaznaczyć, że składa się on z pięciu stopni: działu wód kontynentalnych, działu wód I rzędu, działu wód II rzędu oraz działu wód III rzędu i niższych. W przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jest on usystematyzowany następująco: Morze Bałtyckie (kontynentalny dział wód), Wisła (dział wód I rzędu), San (dział wód II rzędu), Wisłok (dział wód III rzędu). Wszystkie dopływy Wisłoka oznaczone się jako działu wód IV rzędu i niższe. Na podstawie powyższej klasyfikacji można stwierdzić, że diagnozowany obszar opiera się na rzece Wisłok, która przecina go niemal na dwie równe części. Linia podziału biegnie od południowo-zachodnich granic, aż do północno-wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Rzeka Wisłok jest zazwyczaj granicą administracyjną wielu gmin. Wymieniając od źródeł w kierunku ujścia, Wisłok przepływa przez następujące gminy lub ich granice: Czudec, Lubenia, Boguchwała, Rzeszów, Trzebownisko oraz Czarna. Wśród dorzecza Wisłoka wyróżnia się następujące dopływające ciekami wodne:

- Pstrągówka i Gwoźnica (gmina Czudec),
- Lubenka (gmina Lubenia),
- Lubcza (gmina Boguchwała, gmina Świlcza, miasto Rzeszów),
- Strug (miasto Rzeszów, gmina Tyczyn),
- Stary Wisłok (miasto Rzeszów, gmina Trzebownisko, gmina Czarna, gmina Krasne, gmina Łańcut),
- Przyrwa (miasto Rzeszów, gmina Świlcza),
- Mikośka (miasto Rzeszów, miasto Łańcut),
- Młynówka (miasto Rzeszów, gmina Krasne),
- Hermanówka i Paryja (miasto Rzeszów, gmina Tyczyn),
- Mrowla (gmina Trzebownisko, gmina Świlcza),
- Czarna (gmina Trzebownisko, gmina Świlcza),
- Świerkowiec (gmina Trzebownisko),
- Potok Glemieniec (gmina Czarna),
- Potok Medynka i Potok Pogwizdówka (gmina Czarna),
- Sawa (miasto i gmina Łańcut),
- Chmielniczanka (gmina Chmielnik),
- Gołębiówka (gmina Głogów Małopolski),
- Kosinka (gmina Łańcut),
- Potok Kraczkowski i Potok Graniczny (gmina Łańcut).

Podobnie jak w przypadku osuwisk, także i w przypadku gospodarki wodnej gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego posiadają w swoich dokumentach strategicznych, programowych i planistycznych zapisy na temat możliwości wystąpienia klęsk żywiołowych – w tym wypadku będą to powodzie. Wspomniane zjawisko jest uciążliwe, zwłaszcza w obszarze bezpośredniego sąsiedztwa Karpat, ze względu na szybkość i nagłość wystąpienia. Głównymi czynnikami determinującymi są – ukształtowanie terenu i brak odpowiednich zbiorników retencyjnych, które sprzyjają tego rodzaju incydentom wodnym. Zmniejszenie walorów jakościowych oraz użytkowych wód

⁵ Rejestr rezerwatów przyrody województwa podkarpackiego (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie)

powierzchniowych, czyli ich zanieczyszczenie, powodowane jest przez czynniki fizyko-chemiczne lub biologiczne. Część z nich dociera do cieków rzecznych na drodze naturalnych procesów, np. eutrofizacji, wymywania substancji humusowych, gnicia obumierającej masy roślinnej oraz erozji skał. Na wzrost zanieczyszczenia wód ma również wpływ rozwój gospodarczy, przemysłowy, intensyfikacja rolnictwa. Zanieczyszczenia chemiczne i mikrobiologiczne pochodzą najczęściej ze źródeł punktowych związanych z działalnością człowieka.

W 2013 roku obszary objęte różnymi formami ochrony w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zajmowały łączną powierzchnię 20 034,7 ha, co stanowiło 19,1% jego ogólnego terytorium (Tabela 2). Należy tym samym zaznaczyć, iż na tle Polski i województwa podkarpackiego Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechuje się względnie niewielką skalą występowania terenów chronionych. W 2013 roku udział obszarów objętych ochroną prawną w kraju i regionie wynosi odpowiednio 32,5% oraz 44,9%. Spośród gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny największym udziałem obszarów chronionych w ogólnej powierzchni charakteryzują się gminy Czudec (62,6%) i Chmielnik (54,3%). Dominującą, pod względem powierzchniowym, formą ochrony przyrody na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są obszary chronionego krajobrazu (19 622,3 ha). Dodatkowo na obszarze pięciu gmin (Głogów Małopolski, Świlcza, Trzebownisko, Czudec i Rzeszów) zlokalizowane są rezerwy przyrody. Z kolei w granicach administracyjnych dwóch gmin (Świlcza i Czarna) znajdują się użytki ekologiczne.

Tabela 2. Obszary chronione według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku

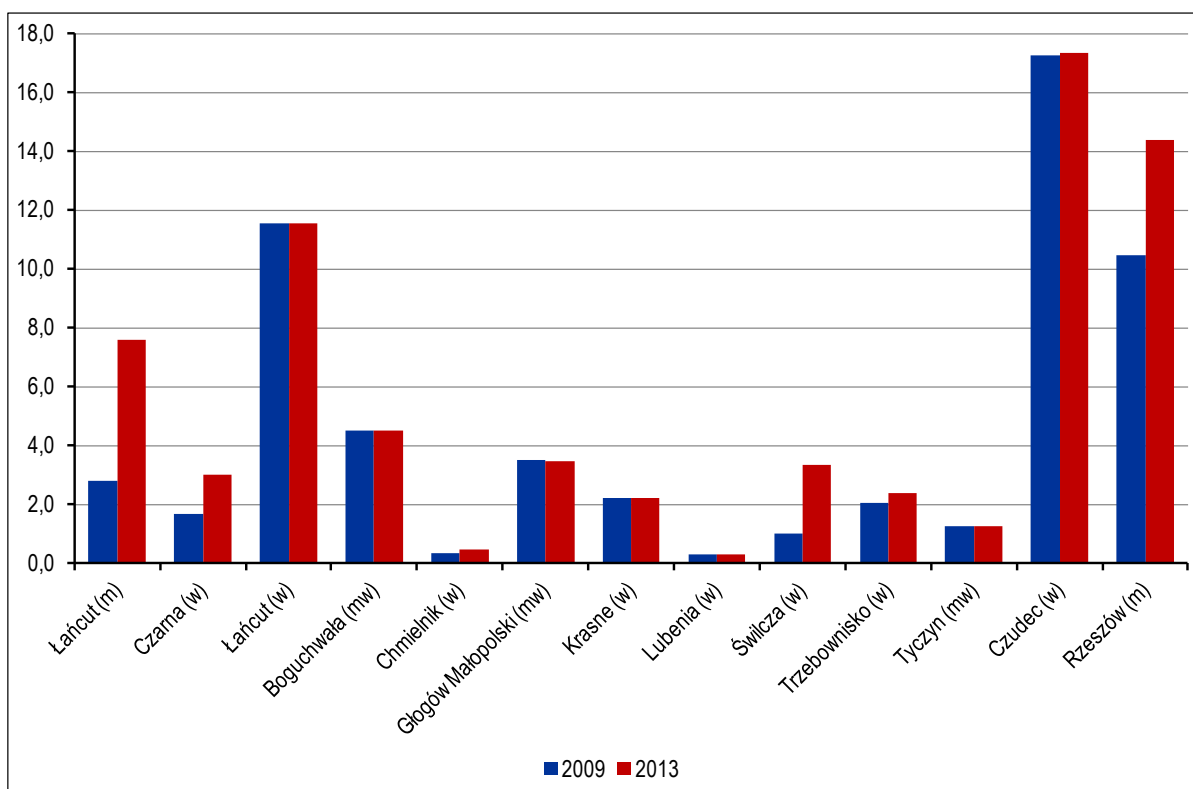
Jednostka terytorialna	Powierzchnia obszarów chronionych [ha]				Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni [%]
	ogółem	rezerwy przyrody	obszary chronionego krajobrazu	użytki ekologiczne	
ROF (z Rzeszowem)	20 034,7	602,4	19 650,6	35,7	19,1
ROF (bez Rzeszowa)	20 026,6	594,3	19 650,6	35,7	21,5
łańcut (m)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Czarna (w)	5,2	0,0	0,0	5,2	0,1
łańcut (w)	194,0	0,0	194,0	0,0	1,8
Boguchwała (mw)	1 886,8	0,0	1 886,8	0,0	21,2
Chmielnik (w)	2 871,6	0,0	2 871,6	0,0	54,3
Głogów Małopolski (mw)	4 248,0	320,5	4 006,3	0,0	29,4
Krasne (w)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lubenia (w)	1 345,8	0,0	1 345,8	0,0	24,5
Świlcza (w)	3 106,7	76,1	3 076,2	30,5	27,7
Trzebownisko (w)	126,9	126,9	28,3	0,0	1,4
Tyczyn (mw)	941,6	0,0	941,6	0,0	16,0
Czudec (w)	5 300,0	70,8	5 300,0	0,0	62,6
Rzeszów (m)	8,1	8,1	0,0	0,0	0,1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Niezwykle ważną rolę w systemie środowiska naturalnego (zwłaszcza w kontekście bioróżnorodności) zajmują lasy (przede wszystkim zaś zwarte kompleksy leśne). Lasy pełnią nie tylko istotne funkcje przyrodniczej, lecz także gospodarcze i społeczne. W 2013 roku, na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, powierzchnia lasów wynosiła 19 105,0 ha (tj. 18,2% jego ogólnego terytorium). W związku z powyższym rozpatrywany obszar cechuje się znacznie niższym poziomem lesistości w porównaniu ze średnią dla kraju (29,4%) i województwa podkarpackiego (37,9%). Warto równocześnie odnotować, iż na przestrzeni lat 2004 – 2013, w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym miał miejsce niewielki przyrost gruntów zajmowanych przez lasy. W stosunku do 2004 roku powierzchnia lasów zwiększyła się o 1,2%. Spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w 2013 roku, najwyższą lesistością wyróżniała się gmina Głogów Małopolski (33,5%). Z kolei najniższym udziałem lasów w ogólnej powierzchni cechował się Rzeszów (0,1%).

3.1.3. PLANOWANIE PRZESTRZENNE

Przeźren jest jednym z najważniejszych zasobów rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednocześnie przestrzeń jest dobrem ograniczonym (rzadkim) i w związku z tym powinna podlegać szczególnej ochronie i racjonalnemu użytkowaniu (zagospodarowaniu). Niezmiernie istotną rolę dla właściwego zagospodarowania przestrzeni oraz kształtowania ładu przestrzennego, ogrywają lokalne władze samorządowe oraz prowadzona przez nie polityka przestrzenna, której instrumentami są Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, jak również Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Należy równocześnie podkreślić, iż zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym są niezwykle istotne z punktu widzenia rozwoju oraz kształtowania się przyszłej struktury Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W tym zakresie niezbędna jest koordynacja procesu planowania przestrzennego w skali całego obszaru. Działanie to będzie mieć szczególnie ważne znaczenie, gdyż miasta oraz ich obszary funkcjonalne stanowią systemy niezwykle dynamiczne (m.in. procesy lokalizacji i relokacji działalności gospodarczych, suburbanizacja itp.), w przypadku których łatwo o niekontrolowany rozwój, a także powielanie szeregu funkcji.

Rysunek 1. Udział powierzchni objętej obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2009 i 2013 [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Podstawowym wskaźnikiem obrazującym stan zaawansowania procesu planowania przestrzennego jest udział powierzchni poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W 2013 roku jedynie 6,2% całkowitej powierzchni Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego objęte było uchwalonymi planami miejscowymi. W związku z powyższym na tle średniej dla kraju (28,6%) Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się względnie niskim stanem zaawansowania procesu planowania przestrzennego. Niemniej jednak należy odnotować, iż jest to cecha właściwa dla całego obszaru województwa podkarpackiego, gdzie w 2013 roku tereny pokryte planami miejscowymi stanowiły tylko 8,1%. Równocześnie wypada zwrócić uwagę, iż na przestrzeni lat 2009 – 2013 w przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego miał miejsce dość wyraźny przyrost liczby nowych planów miejscowych. W stosunku do 2009 roku powierzchnia obszarów dla których przyjęto nowe plany miejscowe zwiększyła się o 21,1% (z 5 322 ha do 6 443 ha). Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechował się wyższym tempem postępu prac planistycznych

w porównaniu z obszarem kraju (wzrost o 11,8%). Jednakże należy uwypuklić, iż wzrost powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego dotyczył wyłącznie kilku gmin obszaru funkcjonalnego, w szczególności zaś Łańcuta, Rzeszowa, Świlczy oraz Czarnej (Rysunek 1). Spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwyższym poziomem zaawansowania prac planistycznych charakteryzuje się gmina Czudec, gdzie w 2013 roku planami miejscowymi objęte było 17,4% ogólnej powierzchni jej obszaru. Na tle pozostałych gmin względnie wysokim odsetkiem powierzchni objętej uchwalonymi planami miejscowymi cechowały się także Rzeszów (14,4%) i gmina wiejska Łańcut (11,6%). Równocześnie należy zauważyć, iż na tle pozostałych miast wojewódzkich Rzeszów odznacza się bardzo niskim postępowaniem prac planistycznych. Jednakże należy zwrócić uwagę na specyficzne lokalne uwarunkowania, związane z procesem rozszerzania jego granic. W wyniku przyłączania kolejnych miejscowości wiejskich, dla których nie uchwalono wcześniej planów miejscowych, udział powierzchni objętej tego typu instrumentami w Rzeszowie uległ wyraźnemu zmniejszeniu.

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju oraz kształtowania struktury terytorialnej całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, szczególnie istotnym zadaniem w obszarze planowania przestrzennego powinna być intensyfikacja prac planistycznych w strefie podmiejskiej Rzeszowa. Bark planów miejscowych w obszarze, który podlega intensywnym procesom suburbanizacji będzie sprzyjał niekontrolowanemu rozlewaniu się miasta, a co za tym idzie będzie prowadził do wzrostu kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej.

3.1.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Niezwykle ważne znaczenie zarówno z punktu widzenia warunków życia mieszkańców, jak i ochrony środowiska przyrodniczego odgrywa dostępność sieci oraz urządzeń infrastruktury technicznej (zwłaszcza zaś komunalnej). W niniejszej części diagnozy skupiono uwagę na dostępności infrastruktury wodociągowej, jak również systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych.

Dostępność do systemu zaopatrzenia w wodę w istotny sposób determinuje poziom i jakość życia mieszkańców określonych jednostek przestrzennych. Infrastruktura wodociągowa zapewnia nieprzerwany dostęp do wody pitnej o odpowiedniej czystości, niezależnie od panujących warunków pogodowych (co jest szczególnie ważne podczas przedłużających się okresów suszy czy też w trakcie długotrwałych opadów). W 2013 roku z czynnej sieci wodociągowej korzystało 88,3% ogółu mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Tabela 3). Tym samym stopień dostępności infrastruktury wodociągowej w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej dla Polski (88,0%) oraz nieco powyżej wartości przeciętnej dla województwa podkarpackiego (76,7%). Należy w tym miejscu podkreślić, iż w latach 2004 – 2013 na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odnotowano poprawę dostępności mieszkańców do systemu zaopatrzenia w wodę pitną. W stosunku do 2004 roku liczba ludności korzystającej z czynnej sieci wodociągowej zwiększyła się o 9,3%. Trzeba ponadto zauważyć, iż w badanym okresie, wzrost odsetka osób korzystających z infrastruktury wodociągowej zaobserwowano niemal we wszystkich gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, nie licząc gminy Tyczyn. Niemniej jednak w przypadku tej gminy spadek udziału osób korzystających z sieci wodociągowej należy wiązać z przyłączeniem dobrze zainwestowanych infrastrukturalnie sołectw Biała i Budziwój do Rzeszowa. W 2013 roku spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwyższym poziomem dostępności do infrastruktury wodociągowej cechowały się miasto Łańcut (98,8%), a także gminy Trzebownisko (98,3%) i Głogów Małopolski (96,3%). W przypadku kolejnych czterech gmin (Czarna, Rzeszów, Świlcza, Boguchwała), odsetek mieszkańców korzystających z czynnej sieci wodociągowej oscylował między 90,0% a 95,0%. W tym samym czasie najniższym poziomem dostępności do systemu zaopatrzenia w wodę cechowała się gmina Chmielnik, gdzie z infrastruktury wodociągowej korzystało jedynie 19,0% ogółu mieszkańców.

Z punktu widzenia warunków życia ludności, jak również potrzeby ochrony i zachowania środowiska naturalnego, bardzo ważną rolę pełni dostępność do systemu odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych. Dostęp do sieci i urządzeń infrastruktury kanalizacyjnej zapewnia sprawny i bezproblemowy, przede wszystkim zaś bezpieczny dla środowiska odbiór ścieków. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechuje się niedostatecznie rozbudowaną infrastrukturą kanalizacyjną w stosunku do istniejącego systemu zaopatrzenia w wodę. Niemniej jednak jest to zjawisko właściwe także dla całej Polski oraz województwa podkarpackiego. W 2013 roku z czynnej sieci kanalizacyjnej korzystało 81,9% ogólnej liczby mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Tabela 3). Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznaczał się zdecydowanie wyższym poziomem dostępności do systemu odprowadzania ścieków w porównaniu ze średnią dla kraju (65,1%) oraz województwa podkarpackiego (62,6%). Jednakże trzeba zwrócić uwagę, iż stopień dostępności infrastruktury kanalizacyjnej na terenach wiejskich Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest widocznie niższy niż w miastach.

Jednocześnie warto zaznaczyć, iż na przestrzeni okresu obejmujące lata 2004 – 2013 na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nastąpiła wyraźna rozbudowa sieci kanalizacyjnej. W stosunku do 2004 roku liczba mieszkańców korzystających z infrastruktury kanalizacyjnej wzrosła o 20,4%. W rozpatrywanym okresie wzrost liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano niemalże we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego, z wyłączeniem gminy Krasne. Niemniej jednak w przypadku tej gminy spadek odsetka ludności obsługiwanej przez infrastrukturę kanalizacyjną należy wiązać z przyłączeniem miejscowości Ślęcina i Załęże do Rzeszowa. W 2013 roku najwyższym poziomem dostępności do systemu odprowadzania ścieków odznaczał się Rzeszów, gdzie z czynnej sieci kanalizacyjnej korzystało 92,3% ogółu ludności. Na tle pozostałych gmin obszaru funkcjonalnego względnie wysokim poziomem dostępności infrastruktury kanalizacyjnej cechowały się także miasto Łańcut (85,0%) oraz gminy Czarna (90,1%) i Trzebowniko (82,0%). W przypadku kolejnych trzech gmin (Boguchwała, Krasne, Łańcut) udział mieszkańców obsługiwanych przez infrastrukturę kanalizacyjną kształtował się na poziomie od 70,0% do 80,0%. W tym samym czasie najniższym poziomem dostępności do systemu odbioru ścieków charakteryzowała się gmina Czudec, gdzie z czynnej sieci kanalizacyjnej korzystało 41,6% ludności.

Tabela 3. Dostępność wybranych sieci infrastruktury komunalnej według gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny w latach 2004 i 2013 [w %]

Jednostka terytorialna	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej		Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej		Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	85,5	88,0	58,3	65,1	59,0	70,3
województwo podkarpackie	73,7	76,7	48,8	62,6	49,6	69,9
Łańcut (m)	98,4	98,8	79,6	85,0	93,8	99,6
Czarna (w)	92,6	94,0	47,7	90,1	46,8	96,0
Łańcut (w)	84,9	87,3	68,0	75,2	78,8	85,0
Boguchwała (mw)	87,2	91,2	44,2	77,1	25,1	69,4
Chmielnik (w)	7,6	19,0	56,1	65,4	69,7	94,1
Głogów Małopolski (mw)	95,4	96,3	48,4	64,7	49,9	73,8
Krasne (w)	74,7	81,8	64,8	75,6	90,9	88,2
Lubenia (w)	0,0	38,5	33,9	58,9	46,6	78,1
Świlcza (w)	90,6	92,0	52,0	64,9	80,2	97,6
Trzebowniko (w)	97,8	98,3	75,3	82,0	78,2	90,4
Tyczyn (mw)	62,0	57,6	45,5	63,6	48,8	59,1
Czudec (w)	36,3	45,3	16,2	41,6	18,5	45,0
Rzeszów (m)	93,0	93,8	90,3	92,3	99,5	98,5
ROF (z Rzeszowem)	85,2	88,3	71,6	81,9	79,8	90,5
ROF (bez Rzeszowa)	78,2	82,5	55,1	70,8	62,3	81,9

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Obok infrastruktury kanalizacyjnej, niezmiernie ważne znaczenie dla ochrony środowiska przyrodniczego pełni dostępność do systemu oczyszczania ścieków. W 2013 roku komunalne oczyszczalnie ścieków obsługiwały 95,5% ogólnej liczby mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Tabela 3). Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznaczał się wyraźnie wyższym poziomem dostępności mieszkańców do systemu oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych w porównaniu ze średnią dla kraju (70,3%) oraz województwa podkarpackiego (69,9%). Równocześnie w okresie obejmującym lata 2004 – 2013 niemal we wszystkich gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, nie licząc gmin Krasne i Tyczyn, nastąpił wzrost odsetka mieszkańców obsługiwanych przez komunalne oczyszczalnie ścieków. Spadek udziału ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków w gminach Krasne i Tyczyn, podobnie jak w przypadku infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej należy wiązać z utratą części dobrze zainwestowanego obszaru na rzecz poszerzającego swoje granice Rzeszowa. W 2013 roku wyraźne najlepszym poziomem dostępności mieszkańców do systemu oczyszczania ścieków cechowały się miasta Łańcut

oraz Rzeszów, gdzie ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków stanowi odpowiednio 99,6% i 98,5% ogólnej populacji. Dalsze lokaty pod względem rozpatrywanej cechy zajmowały gminy: Świlcza (97,6%), Czarna (96,0%), Chmielnik (94,1%) i Trzebownisko (90,4%). Najniższym udziałem mieszkańców mających dostęp do oczyszczalni ścieków charakteryzowała się natomiast gmina Czudec (45,0%).

3.1.5. MIESZKALNICTWO

Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców niezmiernie ważne znaczenie odgrywają aspekty związane ze sferą mieszkalnictwa, w tym zwłaszcza warunki mieszkaniowe obejmujące m.in. dostępność oraz standard mieszkań.

Tabela 4. Wybrane dane na temat zasobów mieszkaniowych według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

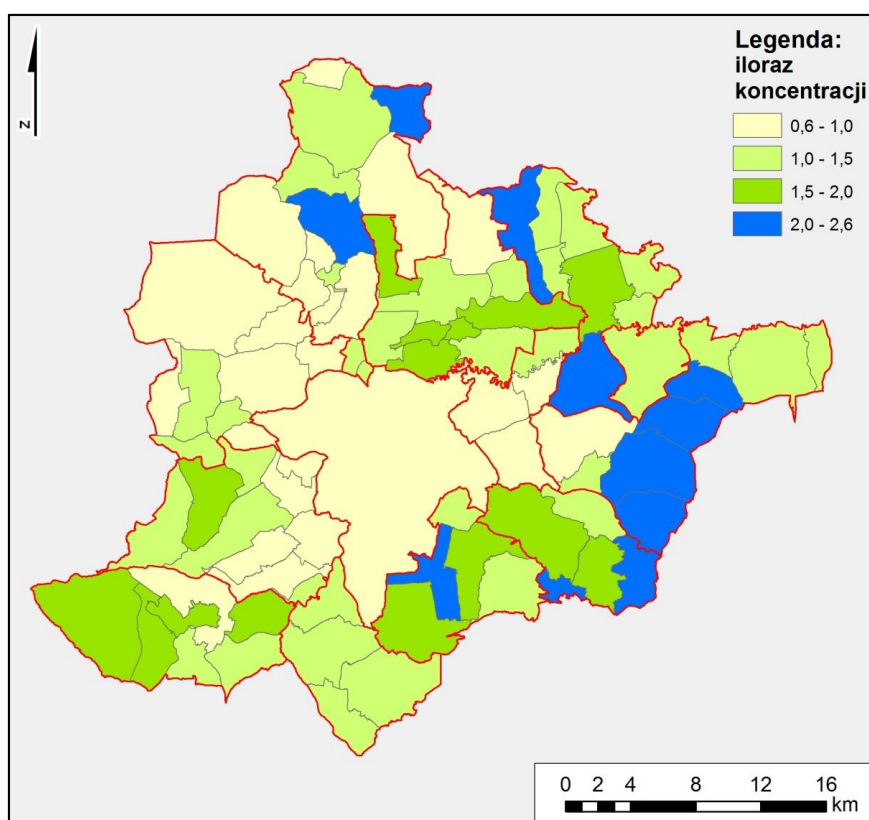
Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]		Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	332	360	69,0	79,9	22,9	26,3
województwo podkarpackie	285	299	76,8	85,6	21,9	24,0
łańcut (m)	307	319	79,8	87,4	24,5	26,8
Czarna (w)	272	272	85,0	96,6	23,1	24,9
łańcut (w)	273	280	88,6	101,6	24,2	26,3
Boguchwała (mw)	273	283	90,5	93,7	24,7	27,3
Chmielnik (w)	298	297	86,6	97,4	25,8	27,3
Głogów Małopolski (mw)	281	283	90,5	103,9	25,4	27,2
Krasne (w)	276	283	99,4	81,8	27,5	29,7
Lubenia (w)	293	322	81,1	94,0	23,8	27,3
Świlcza (w)	271	270	88,8	79,8	24,1	24,9
Trzebownisko (w)	278	281	95,1	111,8	26,4	28,0
Tyczyn (mw)	286	284	95,3	69,6	27,2	27,3
Czudec (w)	278	273	86,3	92,6	24,0	25,4
Rzeszów (m)	340	381	61,5	86,3	20,9	25,5
ROF (z Rzeszowem)	309	335	75,0	89,3	23,1	26,2
ROF (bez Rzeszowa)	281	286	89,4	92,5	25,1	26,8

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem obrazującym dostępność zasobów mieszkaniowych jest liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2013 roku na każdy 1000 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 335 mieszkań (Tabela 4). Wobec czego należy podkreślić, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechuje się nieco niższym poziomem dostępności zasobów mieszkaniowych w porównaniu z obszarem całej Polski (360). Jednakże dostępność mieszkań w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest wyższa niż przeciętnie na terenie województwa podkarpackiego (299). W tym miejscu trzeba również zauważyć, iż na wysoką dostępność zasobów mieszkaniowych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym wpływa przede wszystkim obecność miasta Rzeszowa. Z wyłączeniem stolicy regionu, poziom dostępności zasobów mieszkaniowych na terenie obszaru funkcjonalnego (286) kształtuje się poniżej średniej zarówno dla kraju, jak również województwa. W 2013 roku zdecydowanie najwyższym poziomem dostępności mieszkań charakteryzował się Rzeszów, gdzie na każdy 1000 mieszkańców przypadało przeciętnie 381 lokali mieszkaniowych. W dalszej kolejności uplasowały się gmina Lubenia (322) i miasto łańcut (319). Pozostałe gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odznaczają się względnie zbliżonym poziomem dostępności zasobów mieszkaniowych (od 270 w gminie Świlcza do 297 na terenie gminy Chmielnik). Warto równocześnie zauważyć, że na przestrzeni okresu obejmującego lata 2004 – 2013 na terenie

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny miał miejsce wyraźny przyrost liczby mieszkań, a co za tym idzie nastąpiła poprawa dostępności zasobów mieszkaniowych. W stosunku do 2004 roku liczba mieszkań na terenie całego obszaru funkcjonalnego zwiększyła się o 14,3% (z 104 377 do 119 274). Tym samym dynamika przyrostu zasobów mieszkaniowych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym była wyższa niż przeciętnie w kraju (9,2%) i województwie podkarpackim (6,2%). Należy również zauważyć, iż w rozpatrywanym okresie w większości gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nastąpiła poprawa dostępności zasobów mieszkaniowych, czego przejawem jest wzrost wartości analizowanego wskaźnika (niewielki spadek w przypadku gmin Świlcza, Czudec, Tyczyn i Chmielnik). W największym stopniu poprawa dostępności mieszkań dotyczyła Rzeszowa, gdzie w latach 2004–2013 wartość badanego miernika wzrosła z 340 do 341. Na tle pozostałych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wartość wskaźnika uległa także wyraźnemu zwiększeniu w przypadku gminy Lubenia (wzrost z 293 do 322), miasta Łańcuta (wzrost z 307 do 319) i gminy Boguchwała (wzrost z 273 do 283).

Miernikami obrazującymi warunki mieszkaniowe są przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na jedną osobę (jednego lokatora). W 2013 roku średnia powierzchnia jednego mieszkania na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 89,3 m², podczas gdy w kraju i województwie podkarpackim kształtowała się na poziomie odpowiednio 79,9 m² oraz 85,6 m² (Tabela 4). Najwyższą wartość przyjętego wskaźnika zaobserwowano w przypadku gmin: Trzebownisko (111,8 m²), Głogów Małopolski (103,9 m²) oraz Łańcut (101,6 m²). Natomiast najniższą przeciętną powierzchnią mieszkań cechowała się gmina Tyczyn (69,6 m²). Należy mieć na uwadze, iż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w znacznym stopniu wynika z charakteru i wieku zabudowy. Niższa przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań właściwa jest dla obszarów zabudowy wielorodzinnej (stąd względnie niskie wartości zastosowanego miernika w przypadku Rzeszowa oraz Łańcuta). W 2013 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego kształtowała się na poziomie 26,2 m², tym samym osiągając wartość porównywalną ze średnią dla kraju (26,3 m²) oraz nieco wyższą niż województwie podkarpackim (24,0 m²). Rozpatrywany wskaźnik najwyższą wartość przyjmował w gminach Krasne (29,7 m²) i Trzebownisko (28,0 m²), zaś najniższą odpowiednio w gminie Czarna (24,9 m²).

Rysunek 2. Udział mieszkań w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem w ogólnej liczbie mieszkań według miast i sołectw Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2002 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przybliżeniem problemów obejmujących sferę mieszkaniową poszczególnych sołectw i miast Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego może być wskaźnik obrazujący udział mieszkań w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem w ogólnej liczbie zamieszkałych mieszkań. Dane Narodowego Spisu Powszechnego dostępne na tym poziomie przestrzennej agregacji prezentują stan na rok 2002, niemniej jednak niosą ze sobą dużą wartość informacyjną. Wiek zabudowy jest jednym z czynników, które wpływają na szereg uwarunkowań sprzyjających zachodzeniu różnych zjawisk kryzysowych. Wiek zasobów mieszkaniowych w dużym stopniu jest czynnikiem przekładającym się na występowanie problemów niskiej emisji i niezadowolającej efektywności energetycznej. Ponadto obszary starej zabudowy mieszkaniowej zazwyczaj cechują się niekorzystną strukturą demograficzną mieszkańców (ponadprzeciętny udział osób w wieku poprodukcyjnym). W przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego bardzo dobrze widoczny jest wysoki, bo przekraczający w 2020 roku 20,0% udział zabudowy przedwojennej w miastach Tyczyn i Głogów Małopolski (Rysunek 2). W przypadku powyższych miast zabudowa mieszkaniowa wraz z zachowanymi układami urbanistycznymi stanowi obszary, które bez wątpienia powinny być przedmiotem działań rewitalizacyjnych podejmowanych nie tylko z perspektywy samej gminy, ale właśnie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Spośród obszarów wiejskich wysoki udział zabudowy sprzed 1945 roku zauważalny jest w sołectwach gminy wiejskiej Łącut, a ponadto w niektórych miejscowościach gmin: Głogów Małopolski (Pogwizdów, Hucisko i Tajęcina), Czarna (Krzemienica i Czarna), Krasne (Łukawiec), Trzebownisko (Trzebownisko), Boguchwała (Zgłobień), Czudec (Babica) oraz Chmielnik (Borówki i Zabratówka). Niską koncentracją przedwojennej zabudowy mieszkaniowej w 2002 roku charakteryzowała się duża część miejscowości wchodzących w skład gmin: Świlcza, Krasne, Głogów Małopolski i Boguchwała. W przypadku tych gmin relatywnie młody wiek zabudowy należy wiązać z faktem, iż podlegają one systematycznym procesom suburbanizacji Rzeszowa i związanym z nim dynamicznym rozwojem zabudowy jednorodzinnej.

Tabela 5. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013 [w %]

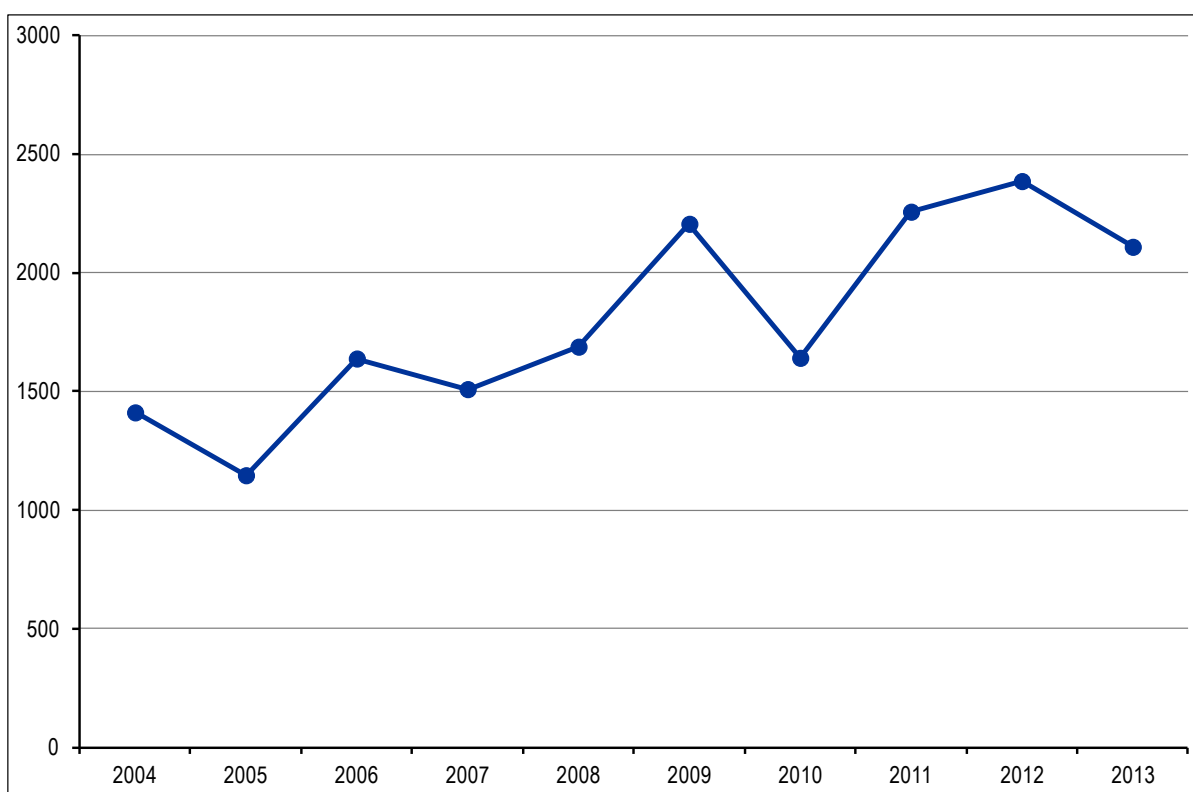
Jednostka terytorialna	Wodociąg		Łazienka		Centralne ogrzewanie	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	95,0	96,7	86,2	91,0	77,2	81,4
województwo podkarpackie	92,2	94,4	84,9	89,0	72,2	76,8
Łącut (m)	99,2	99,6	95,6	97,1	84,6	87,8
Czarna (w)	93,6	94,4	79,9	83,5	65,4	70,7
Łącut (w)	90,0	92,1	81,8	85,8	72,3	76,4
Boguchwała (mw)	93,4	95,2	84,8	89,3	75,7	82,2
Chmielnik (w)	76,2	80,2	69,0	74,5	59,5	63,4
Głogów Małopolski (mw)	93,7	96,0	84,0	88,7	69,8	74,3
Krasne (w)	93,4	94,5	87,8	89,8	77,8	79,6
Lubenia (w)	75,0	77,6	66,4	70,5	52,1	57,0
Świlcza (w)	93,3	95,2	84,5	87,8	74,0	77,1
Trzebownisko (w)	98,0	98,3	86,4	89,0	75,6	78,6
Tyczyn (mw)	86,6	88,8	79,6	82,6	68,5	70,7
Czudec (w)	87,0	90,5	76,7	82,8	59,6	66,0
Rzeszów (m)	99,1	99,3	98,0	98,6	95,1	95,6
ROF (z Rzeszowem)	95,6	96,9	91,0	93,8	83,9	87,4
ROF (bez Rzeszowa)	91,8	93,6	83,4	87,0	71,9	75,9

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem obrazującym standard mieszkań, a co za tym idzie ilustrującym warunki życia mieszkańców, jest odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne. Należy w tym miejscu zauważyć, iż w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego standard wyposażenia zasobów mieszkaniowych nie

odbiega znacząco od średnich dla Polski oraz województwa podkarpackiego (Tabela 5). Równocześnie trzeba podkreślić, iż na taki stan rzeczy w znacznym stopniu wpływa obecność stolicy regionu. Gminy poza Rzeszowem w większości przypadków cechują się niższą dostępnością instalacji techniczno-sanitarnych w mieszkaniach, co dotyczy w szczególności łazienki i centralnego ogrzewania. Ponadto wypada zwrócić uwagę na bardzo wyraźne zróżnicowanie poszczególnych gmin w zakresie rozpatrywanej cechy, jaką jest standard wyposażenia mieszkań. Najwyższym poziomem dostępności wybranych urządzeń techniczno-sanitarnych w zasobach mieszkaniowych odznaczają się miasta Rzeszów oraz Łańcut. Jednocześnie trzeba odnotować, iż większość gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (z wyłączeniem gmin Lubenia i Chmielnik) charakteryzuje się bardzo dobrym wyposażeniem mieszkań w wodociąg. W przypadku aż dziesięciu gmin udział mieszkań, które posiadają dostęp do infrastruktury wodociągowej wynosi powyżej 90,0%. Nieco gorzej przedstawia się z kolei sytuacja w zakresie wyposażenia lokali mieszkalnych w łazienkę. W większości gmin odsetek mieszkań, które wyposażone są w łazienkę kształtuje się na poziomie od 80,0% do 90,0%. Poza Rzeszowem i Łańcutem, a także gminą Boguchwałą, pozostałe jednostki terytorialne tworzące Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznaczają się raczej niskim poziomem dostępności mieszkań do centralnego ogrzewania. Niemniej jednak należy podkreślić, iż w okresie obejmującym lata 2004 – 2013 we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego nastąpiła poprawa warunków mieszkaniowych w zakresie wyposażenia mieszkań w wybrane instalacje techniczno-sanitarne, co należy wiązać przede wszystkim z rozwojem nowego budownictwa mieszkaniowego.

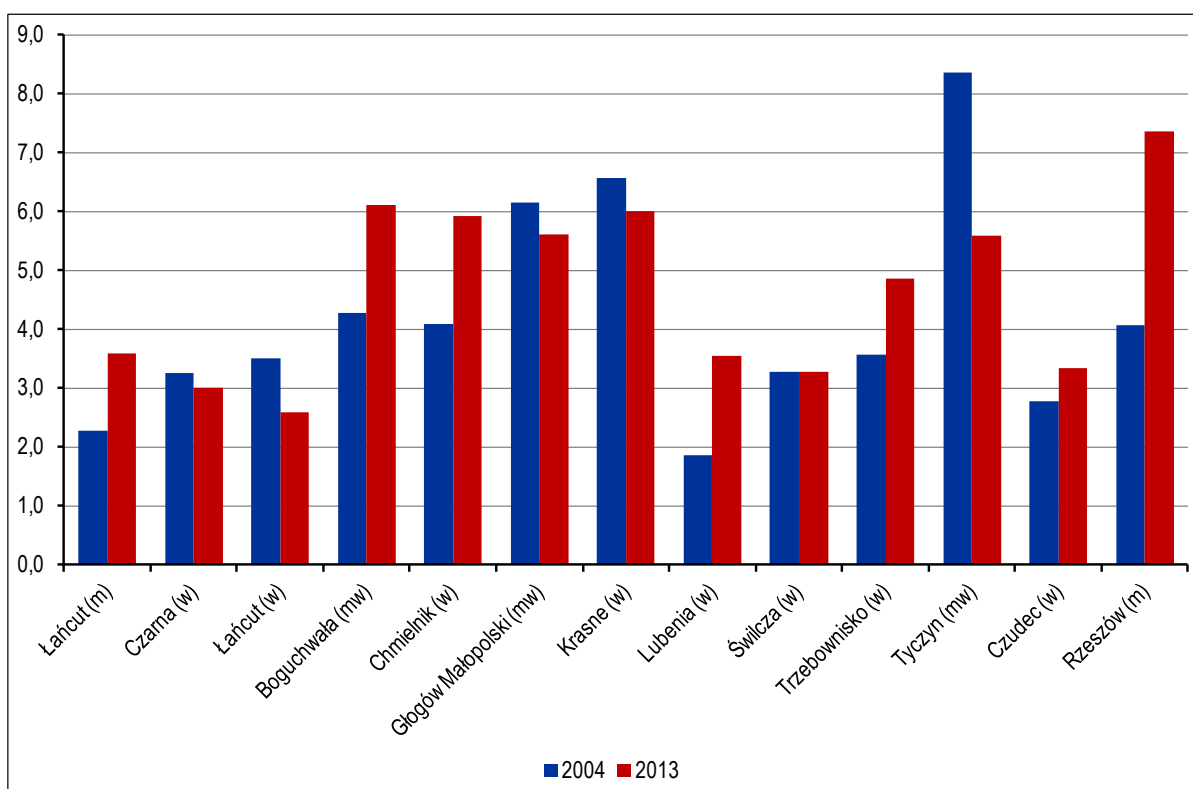
Rysunek 3. Liczba mieszkań oddawanych do użytku w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rozpatrując zagadnienia związane ze sferą mieszkaniową warto również zwrócić uwagę na proces natężenia (tj. intensywności) budownictwa mieszkaniowego. Trzeba w tym miejscu zauważyć, iż w latach 2004 – 2013 liczba mieszkań oddawanych do użytkowania na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzowała się ogólną tendencją wzrostową z okresami przejściowych spadków w latach 2005, 2007, 2010 i 2013 (Rysunek 3). W całym analizowanym horyzoncie czasowym rekordowym dla budownictwa mieszkaniowego był rok 2012, kiedy to oddano do użytkowania w sumie 2 387 nowych mieszkań, czyli o blisko 70,0% więcej niż w roku 2004.

W 2013 roku na każdy 1000 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 5,9 nowych mieszkań oddanych do użytkowania. Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzował się

wyraźnie wyższym natężeniem rozmiarów budownictwa mieszkaniowego w porównaniu ze średnią dla Polski (3,8) i województwa podkarpackiego (2,9). Jednocześnie należy zwrócić uwagę na wyraźne zróżnicowanie gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny w zakresie badanej cechy. W 2013 roku najwyższą intensywnością budownictwa mieszkaniowego odznaczał się Rzeszów, gdzie na każdy 1000 mieszkańców przypadało średnio 7,4 nowych mieszkań oddanych do użytkowania (Rysunek 4). Na tle pozostałych gmin znacznym natężeniem budownictwa mieszkaniowego cechowały się także gminy: Boguchwała (6,1), Krasne (6,0), Chmielnik (5,9) oraz Głogów Małopolski i Tyczyn (5,6). Ponadto wyższą niż przeciętnie w kraju oraz województwie intensywnością budownictwa mieszkaniowego charakteryzowała się również gmina Trzebownisko (4,9). W przypadku powyżej wymienionych jednostek ponadprzeciętna liczba mieszkań oddawanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców bez wątpienia jest przejawem intensywnego procesu suburbanizacji Rzeszowa. Równocześnie wypada zaakcentować, iż niemalże wszystkie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (nie licząc gminy wiejskiej Łańcut) w 2013 roku odznaczały się wyższym natężeniem procesu budownictwa mieszkaniowego na tle średniej dla województwa podkarpackiego. W związku z powyższym należy podkreślić, iż gminy tworzące obszar funkcjonalny Rzeszowa charakteryzują się ponadprzeciętną w skali regionu atrakcyjnością osiedleńczą.

Rysunek 4. Liczba mieszkań oddawanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

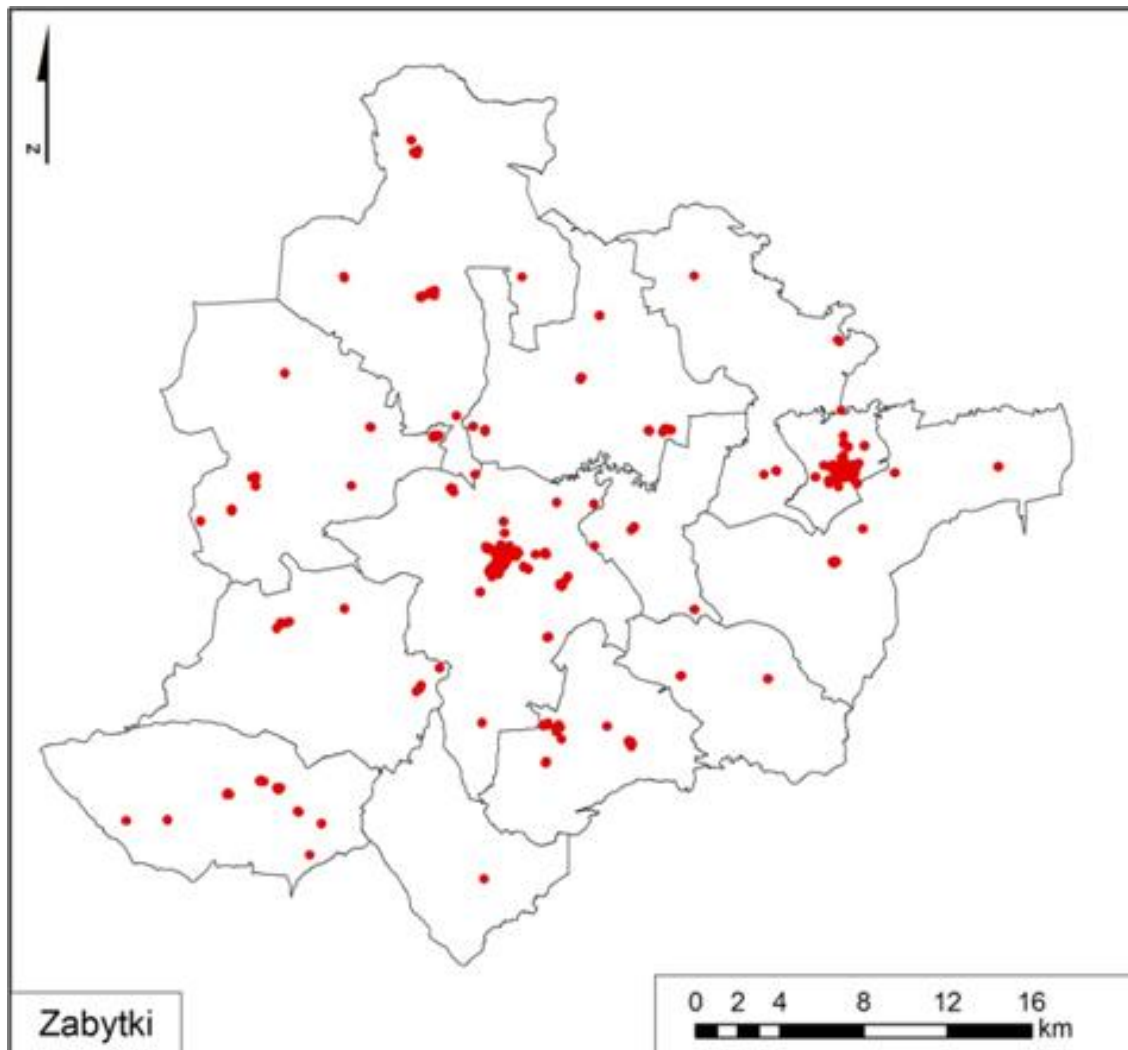
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.1.6. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Obiekty dziedzictwa kulturowego stanowią niezwykle ważny zasób w procesie rozwoju, dlatego winny podlegać szczególnej ochronie i zachowaniu dla przyszłych pokoleń. W związku z powyższym jednym z podstawowych wyzwań jakie stoją przez Programem Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest zachowanie oraz zagospodarowanie obiektów zabytkowych w celu szerszego ich udostępnienia dla lokalnych społeczności (np. poprzez dostosowanie do pełnienia różnego rodzaju funkcji społecznych). Poza miastami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, obiekty dziedzictwa kulturowego wpisane do rejestru zabytków występują również dość powszechnie na terenach wiejskich. Szczególnie duży potencjał w kontekście działań rewitalizacyjnych stanowią dawne tereny dworów i pałaców wraz z otaczającymi je założeniami parkowymi lub folwarcznymi,

będące charakterystycznym elementem polskiej przestrzeni kulturowej. Wprowadzenie w te obiekty nowych funkcji społecznych powinno być jednym z priorytetów rewitalizacji w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym.

Jednym z podstawowych celów działań rewitalizacyjnych (w myśl zasady zrównoważonego rozwoju) są kwestie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Stanowią one niejako immanentną część tego procesu, stąd niejednokrotnie pojawiają się w różnego rodzaju definicjach rewitalizacji. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się bogactwem i zróżnicowaniem obiektów materialnego dziedzictwa kulturowego. Zabytki te reprezentują różne epoki i style w architekturze (choć wyraźnie przeważają obiekty barokowe oraz późniejsze). Należy jednocześnie zaznaczyć, iż obiekty wpisane do rejestru zabytków występują w każdej z gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (Rysunek 5). Największym nagromadzeniem obiektów zabytkowych cechują się ośrodki miejskie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, przede wszystkim zaś Rzeszów i Łańcut, którego pozycja w tym zakresie daleko wykracza poza wielkość mierzoną wyłącznie powierzchnią oraz liczbą ludności. Jak już wcześniej wspomniano zabytkowe obiekty i układy przestrzenne (w różnym stopniu zagospodarowane i zachowane) występujące we wszystkich rozpatrywanych gminach. Ze względu na swoją wartość kulturową ich udział w działaniach rewitalizacyjnych powinien być uwzględniony w pierwszej kolejności. W działania te należy także włączyć obiekty znajdujące się w gminnych ewidencjach zabytków (zwłaszcza, że w przeciwieństwie do zabytków rejestrowych możliwości finansowania ich odnowy są ograniczone). Jednym z elementów dziedzictwa kulturowego, który łączy wszystkie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym również miejskie, jest zabytkowa zabudowa drewniana. Włączenie tego rodzaju budynków w działania rewitalizacyjne powinno być jednym z priorytetów działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rysunek 5. Rozmieszczenie obiektów zabytkowych według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytut Dziedzictwa.

Najważniejszym obiektem dziedzictwa kulturowego w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest zespół zamkowo-parkowy Muzeum-Zamek w Łańcucie, wpisany na listę Pomników Historii. Oprócz samego zamku wraz z rozległym założeniem parkowym oraz fortyfikacjami w skład zespołu wchodzi także szereg mniejszych obiektów (m.in. powozownia, oranżeria, ujeżdżalnia oraz zameczek romantyczny itp.). Zespół zamkowy pełni obecnie funkcje muzealne oraz zajmuje bardzo ważne miejsce na mapie wydarzeń kulturalnych w skali całego kraju, głównie ze względu na organizowany tam Festiwal Muzyczny w Łańcucie. Na uwagę zasługuje również zespół zamkowy w Rzeszowie (obejmuje budynek zamku i fortyfikacje bastionowe) wzniesiony w latach 1903 – 1906 na miejscu dawnego zamku rodu Lubomirskich. Na chwilę obecną obiekt ten pełni funkcje sądownicze (siedziba Sądu Okręgowego w Rzeszowie).

Powszechnie spotykane w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są zabytkowe obiekty sakralne, obejmujące zespoły klasztorne (m.in. klasztor oo. Bernardynów w Rzeszowie oraz klasztory oo. Dominikanów w Łańcucie i Borku Starym), jak również liczne kościoły. W minionych okresach historycznych znaczny wpływ na kształtowanie się krajobrazu kulturowego współczesnego obszaru funkcjonalnego Rzeszowa miała społeczność żydowska. Stąd w granicach rozpatrywanego obszaru znajdują się również zabytkowe synagogi, m.in. synagoga w Łańcucie (obecnie mieści muzeum), duża synagoga w Rzeszowie (obecnie znajduje się w niej Biuro Wystaw Artystycznych) oraz mała synagoga w Rzeszowie (siedziba archiwum).

W rejestrze zabytków figurują ponadto układy urbanistyczne miast i dawnych miast (Czudec) Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, a mianowicie: zespół urbanistycznych średniowiecznego miasta oraz nowego miasta w Rzeszowie, zespół zabytkowy miasta w Łańcucie, układ urbanistyczny średniowiecznego miasta w Tyczynie, układ urbanistyczny z zabudową w Głogowie Małopolskim oraz układ urbanistyczny z zespołem budownictwa drewnianego w Czudcu.

Istotnym walorem dziedzictwa kulturowego są zabytkowe zespoły pałacowe, położone w Rzeszowie, Tyczynie, Boguchwale i Łące (gmina Trzebownisko). Jednocześnie ważny potencjał w kontekście działań rewitalizacyjnych stanowią zabytkowe dwory i zespoły dworsko-parkowe, szeroko spotykane na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Najliczniej reprezentowanymi obiektami dziedzictwa kulturowego w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym jest zabytkowa zabudowa mieszkaniowa (kamienice, domy, wille), koncentrująca się przede wszystkim na terenie Rzeszowa i Łańcuta oraz w mniejszym stopniu w granicach pozostałych miast obszaru funkcjonalnego.

3.2. Sfera gospodarcza

Niniejsza część diagnozy obejmuje kwestie dotyczące lokalnej gospodarki i lokalnego rynku pracy. W pierwszej części diagnozy gospodarczej skupiono się na przyrodniczych uwarunkowaniach działalności gospodarczej oraz kwestiach dotyczących rolnictwa. Następnie analizie poddano różnorodne przejawy aktywności pozarolniczej. Wreszcie omówiono kwestie lokalnego rynku pracy (przestrzenna struktura pracujących, dojazdy do pracy oraz wielkość i struktura bezrobocia).

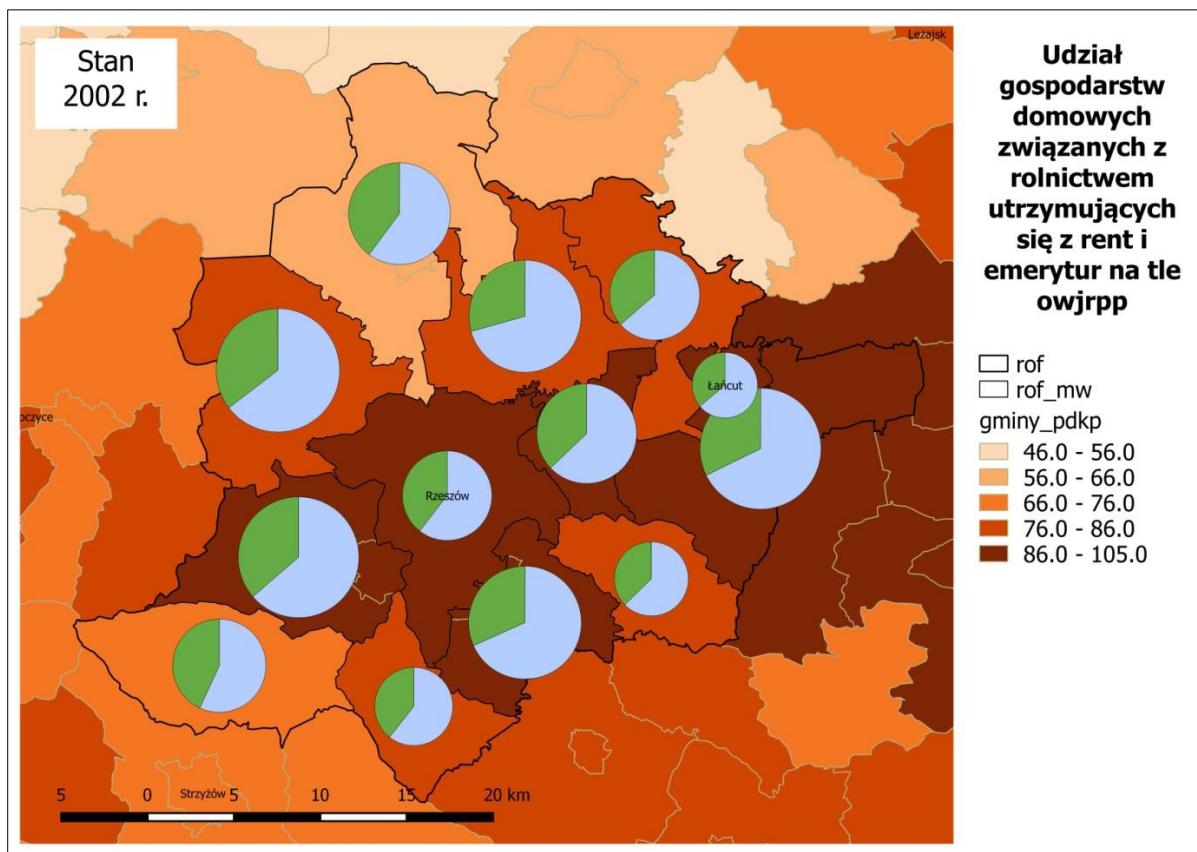
3.2.1. LOKALNA GOSPODARKA

Teren gmin należących do Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykazuje istotne zróżnicowanie pod względem środowiskowym. Gminy południowej części obszaru (Czudec, Tyczyn, Chmielnik) mają warunki typowe dla Pogórza Karpackiego (Pogórze Strzyżowskie, Pogórze Dynowskie). Są to tereny rozcięte doliną Wisłoka i jego dopływów. Znajdujące się w przedkarpackim szerokim obniżeniu jednostki środkowej części obszaru funkcjonalnego (Łańcut, Krasne, Rzeszów, Boguchwała) posiadają znakomite warunki umożliwiające prowadzenie gospodarki rolnej (głównie dzięki wysokiej jakości glebom). Ponadto rzeźba obniżenia o wyrównanym charakterze pozwoliła też na przeprowadzenie przez teren tych gmin głównych (tradycyjnych) szlaków transportowych (szlak kolejowy E30 i droga międzynarodowa E40). Z kolei gminy północnej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Czarna, Trzebownisko, Głogów Małopolski i Świlcza) cechują słabsze walory rolno-środowiskowe. Pogarszają się one w kierunku północnym w głąb Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Dzięki m.in. mniejszej gęstości zaludnienia oraz mniejszej atrakcyjności dla intensywnego rolnictwa właśnie w tej części znalazły się natomiast dobre warunki do budowy nowej infrastruktury transportowej w postaci autostrady A4 (częściowo wciąż w budowie) oraz lotniska w Jasionce (port lotniczy Rzeszów-Jasionka).

Zróżnicowanie środowiska przekłada się na warunki gospodarowania. Naturalną predyspozycję do gospodarki rolnej posiadają gminy pasa środkowego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Plasują się one wśród 15,0% najlepszych gmin województwa w zakresie wartości wskaźnika ogólnej jakości przestrzeni produkcyjnej (owjrpp). Wartości tego wskaźnika wyliczone dla gmin wiejskich tego obszaru przekraczają 90 punktów na 105 punktowej skali dla Polski, czyli bardzo dużo i znacznie więcej niż wynosi średnia dla kraju (66,6 punktów).

Województwo podkarpackie posiada większy od średniej krajowej udział kapusty, marchwi i buraków ćwikłowych w zbiorach warzyw ogółem. Trudno tu mówić o specjalizacji województwa w zakresie tych warzyw, ale na pewno ich zwiększony udział jest m.in. efektem wykorzystania dobrych warunków środowiskowych oraz nadpodaży rąk do pracy w wielu gminach. Podobnie gminy województwa specjalizujące się w produkcji sadowniczej, decydują o zwiększonym udziale produkcji gruszek i śliwek w województwie w stosunku do średniej krajowej. W obliczu malejącego znaczenia gospodarki rolnej zarówno w całym kraju jak i omawianym regionie, w ostatnich latach (tj. 2011 – 2013) zauważyć można pozytywną tendencję w zakresie powierzchni upraw, jak i produkcji jedynie w przypadku owoców miękkich. W tej właśnie produkcji zaznacza się wpływ wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie można się spodziewać m.in. wzrostu produkcji malin w najbliższym okresie. Tego typu produkcja, zwłaszcza zaś owoców miękkich, może być elementem pozytywnie wpływającym na dochody rolnicze wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (szczególnie gmina wiejska Łańcut). Owoce te są poszukiwane zarówno na rynku krajowym, jak również w pozostałych krajach Unii Europejskiej. Z kolei można się spodziewać, że warzywa wciąż będą stanowić atrakcyjną ofertę dla kupców z Ukrainy, co jednak będzie silnie uwarunkowane siłą nabywczą hrywny.

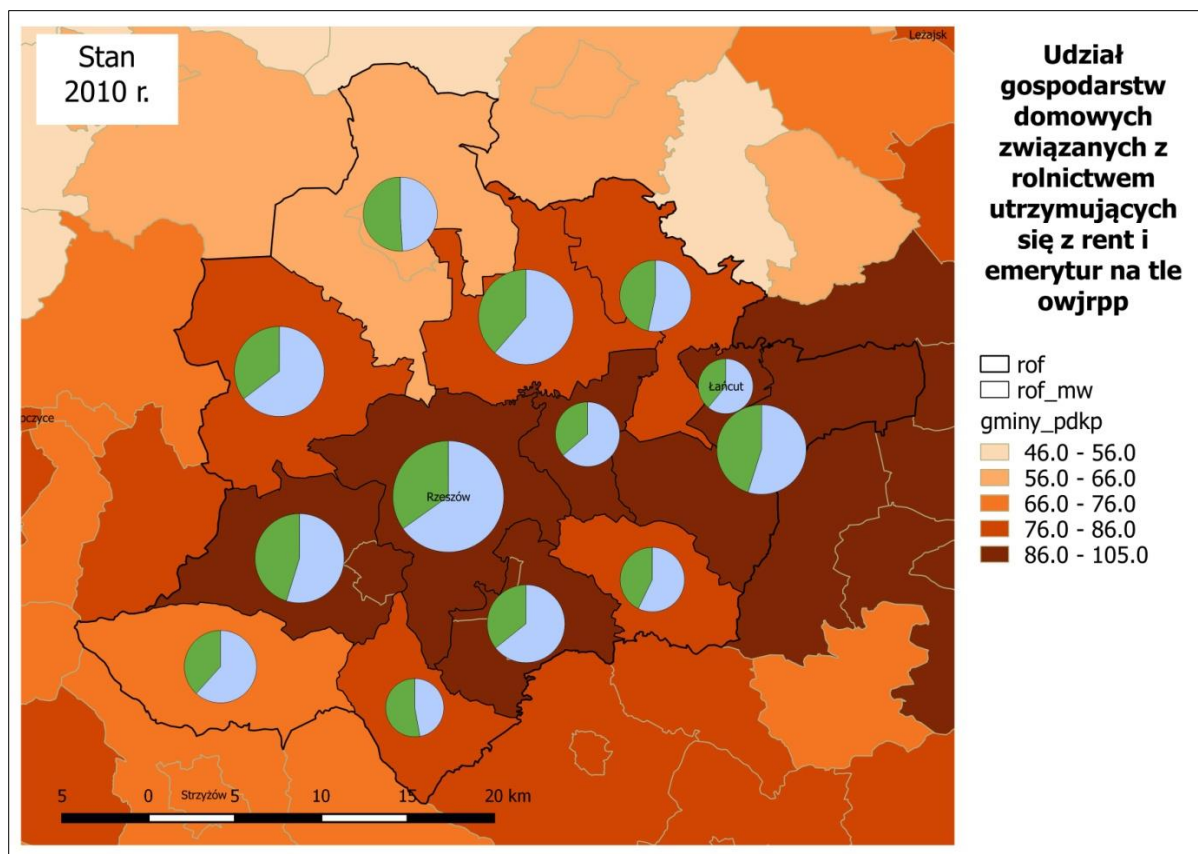

Rysunek 6. Udział gospodarstw domowych związanych z rolnictwem utrzymujących się z rent oraz emerytur w gminach ROF w 2002 roku na tle ogólnego wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminach województwa podkarpackiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wspomniane gminy środkowego pasa Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego posiadają nie tylko znakomite walory przyrodnicze ale również sprzyjające położenie w stosunku do dużych rynków zbytu (Rzeszów, Zachodnia Ukraina). Jednak, podobnie jak w wielu innych regionach kraju, gospodarstwa domowe związane z rolnictwem

wykazują w znacznej mierze zależność od dochodów uzyskiwanych z rent oraz emerytur (Rysunek 6, Rysunek 7). W przypadku gminy Głogów Małopolski w 2010 roku wskaźnik ten przekraczał nawet 50,0%. Może to wynikać z faktu, że aż 1/5 użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych stanowią osoby w wieku 65 lat i więcej. Ponadto udział ten wzrósł pomiędzy dwoma ostatnimi spisami rolnymi (2002 – 2010). Jest to tendencja podobna jak w całym województwie, ale w gminach o najwyższych walorach przyrodniczych może oznaczać trudności z utrzymaniem się z rolnictwa w coraz większej liczbie rolniczych rodzin.

Rysunek 7. Udział gospodarstw domowych związanych z rolnictwem utrzymujących się z rent oraz emerytur w gminach ROF w 2010 roku na tle ogólnego wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminach województwa podkarpackiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2013 roku w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego działalność prowadziło łącznie 36 680 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (tj. 23,0% firm zlokalizowanych w województwie podkarpackim). Obszarem o największej koncentracji działalności gospodarczych w skali całego badanego obszaru jest Rzeszów, gdzie w 2013 roku zlokalizowanych było 23 703 różnego rodzaju podmiotów gospodarczych (tj. 64,6% ogółu firm prowadzących działalność na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego). Na tle pozostałych gmin obszaru funkcjonalnego dużą koncentracją podmiotów gospodarczych charakteryzowały się także miasto Łańcut (2 023 firmy) oraz gminy: Głogów Małopolski (1 546 firm), Trzebownisko (1 514 firm), Boguchwała (1 475 firm), Łańcut (1 313 firm) i Świlcza (1 043). W tym samym czasie najmniej podmiotów gospodarczych funkcjonowało na terenie gmin Lubenia (301 firm) i Chmielnik (400 firm).

Podstawowym wskaźnikiem charakteryzującym zjawisko przedsiębiorczości jest liczba jednostek gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że pozarolnicza działalność gospodarcza w województwie podkarpackim mierzona ilością firm w stosunku do liczby mieszkańców należy do niższych od średniej dla Polski. Pomiędzy rokiem 2004 a 2013 wartość wskaźnika dla regionu utrzymywała się na poziomie 2/3 wartości dla kraju. W 2013 roku na każde 10 tysięcy mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 1 029 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (Tabela 6). Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznaczał się nieco niższym poziomem przedsiębiorczości

w porównaniu ze średnią dla Polski (1 057). Niemniej jednak pod względem rozpatrywanej cechy Rzeszowski Obszar Funkcjonalny wypada bardzo korzystnie na tle województwa podkarpackiego, gdzie na każde 10 tysięcy mieszkańców przypadało przeciętnie 750 firm. W skali całego obszaru funkcjonalnego zarówno w 2004 roku, jak również w 2013 roku najwyższym poziomem przedsiębiorczości odznaczały się główne ośrodki miejskie czyli Rzeszów oraz Łańcut (Tabela 6, Rysunek 8). W 2013 roku w stolicy województwa podkarpackiego wskaźnik przedsiębiorczości przyjmował wartość równą 1 294, natomiast w przypadku Łańcuta kształtował się na poziomie odpowiednio 1 119. Pozostałe miasta Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (tj. Boguchwała, Tyczyny i Głogów Małopolski) również charakteryzowały się znacznie wyższą wartością omawianego wskaźnika w porównaniu z terenami wiejskimi. Jest to zrozumiałe i potwierdza ogólną prawidłowość obserwowaną w innych regionach kraju. Wartości nasycenia podmiotami gospodarczymi zbliżonymi do miast cechują się również niektóre gminy wiejskie – Trzebownisko, Krasne i Czarna. Takie wskaźniki na terenie jednostek wiejskich można wiązać m.in. z korzystnym wpływem bezpośredniej bliskości Rzeszowa i obecnością nowych elementów infrastruktury transportowej – węzłów autostradowych oraz lotniska w Jasionce (gmina Trzebownisko). Najniższe wartości wskaźnika przedsiębiorczości reprezentują gminy położone przy południowej granicy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Lubenia i Czudec) oraz gmina wiejska Łańcut i gmina Świlcza. Tym samym rozkład przestrzenny przedsiębiorczości ukazuje silną koncentrację działalności gospodarczej w ośrodkach miejskich Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i bardzo niską przedsiębiorczość na peryferyjnie położonych obszarach wiejskich.

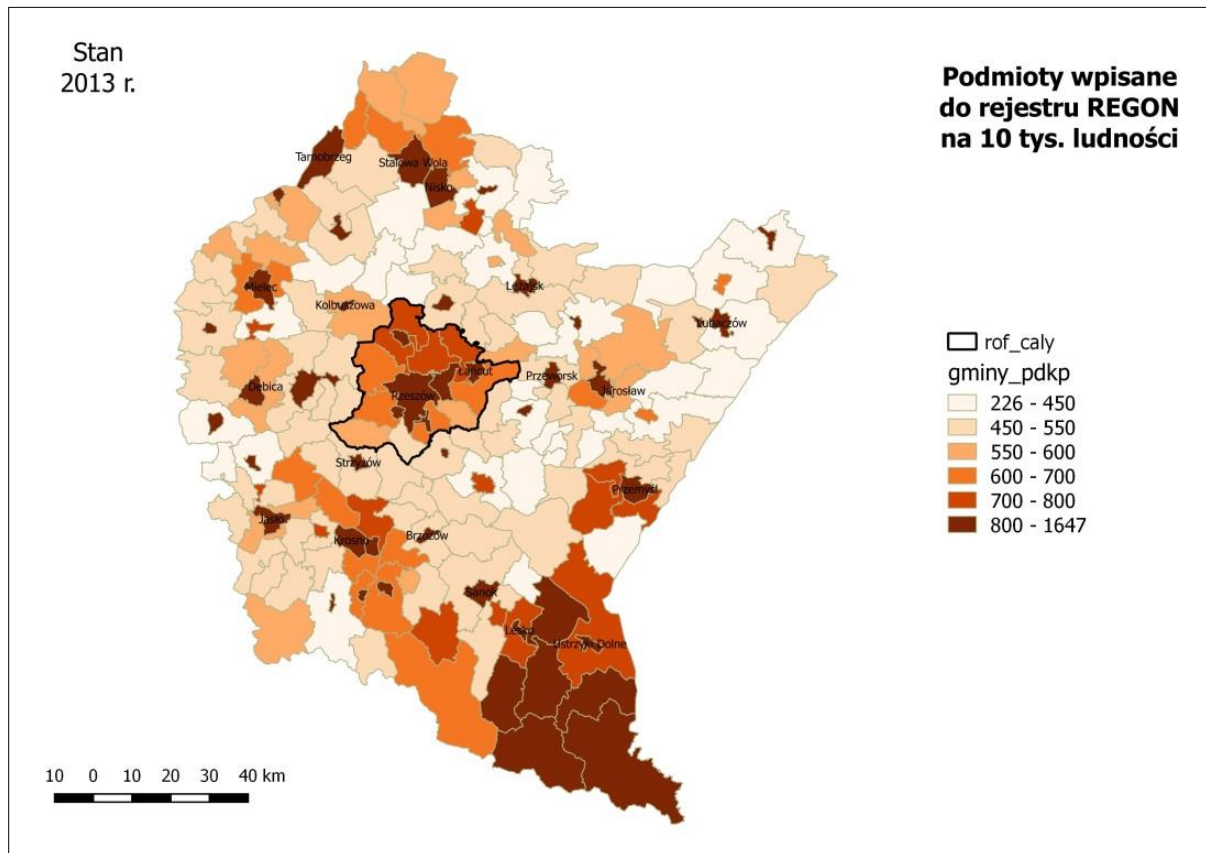
Tabela 6. Wybrane informacje na temat podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 10 000 mieszkańców		Małe i średnie przedsiębiorstwa na 10 000 mieszkańców		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	937	1 057	44	45	11	12
województwo podkarpackie	665	750	34	33	9	9
Łańcut (m)	1 154	1 119	65	55	15	14
Czarna (w)	597	720	21	25	9	10
Łańcut (w)	550	617	27	23	8	9
Boguchwała (mw)	634	758	26	29	9	10
Chmielnik (w)	455	592	25	28	6	8
Głogów Małopolski (mw)	649	804	38	44	9	10
Krasne (w)	892	933	34	32	13	13
Lubenia (w)	443	463	14	22	7	6
Świlcza (w)	590	644	29	28	8	8
Trzebownisko (w)	638	736	27	32	9	9
Tyczyn (mw)	658	742	26	37	9	10
Czudec (w)	462	598	29	26	7	8
Rzeszów (m)	1 171	1 294	55	53	13	13
ROF (z Rzeszowem)	906	1 029	43	43	11	12
ROF (bez Rzeszowa)	670	749	32	33	9	10

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza wskaźnika przedsiębiorczości w przemyśle oraz budownictwie określonej liczbą podmiotów w tym dziale w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pozwala uszczegółowić ogólny obraz zjawiska przedsiębiorczości na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przedsiębiorczość tego typu koncentruje się poza obszarem największych miast Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ale w bezpośrednim ich otoczeniu. Najwyższe wartości wskaźnika charakteryzują gminę Krasne, w której na 1000 mieszkańców przypada ponad 25 firm z tego działu. Przeciętne

wartości wskaźnika są charakterystyczne dla gmin położonych na północ od Rzeszowa, jak również miasta i gminy Tyczyn oraz miasta Boguchwała.

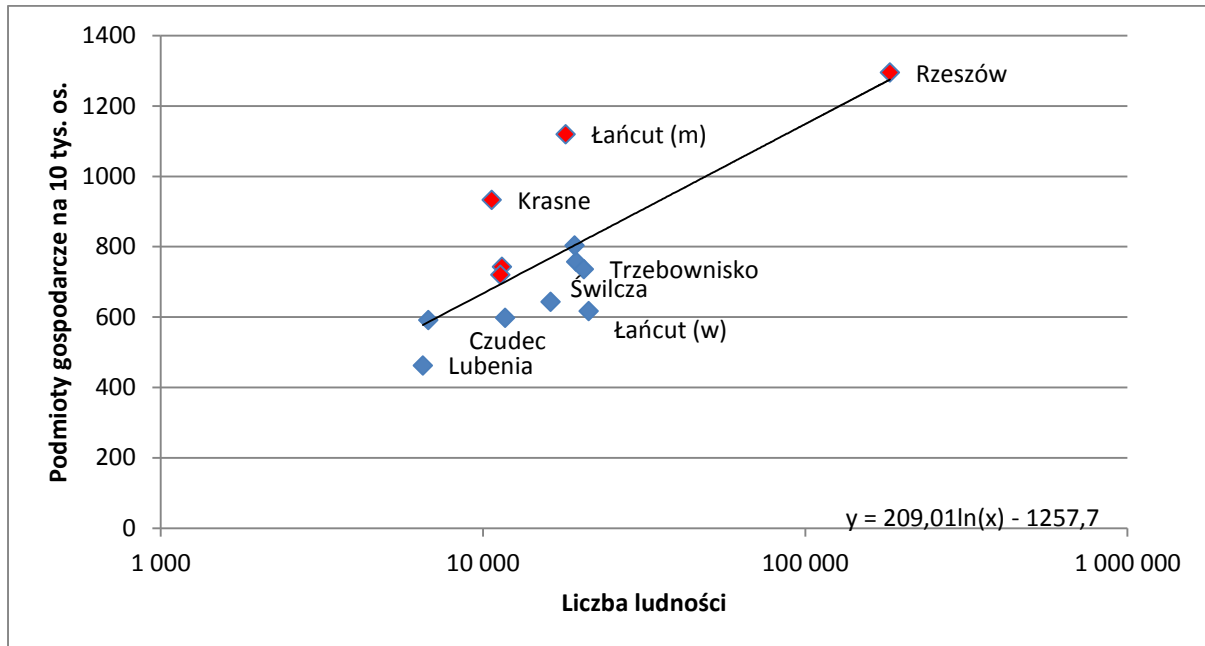

Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

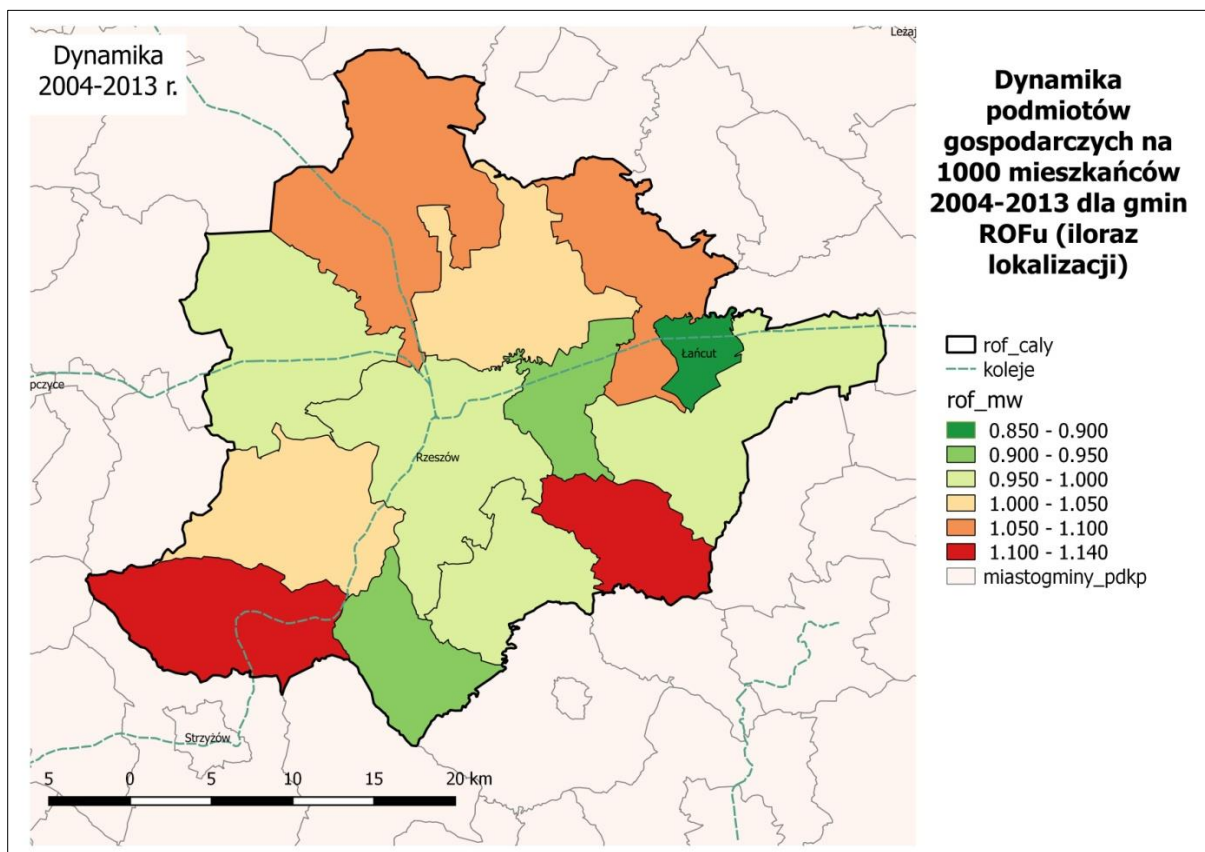
Zestawienie zależności wielkości ośrodka oraz nasycenia podmiotami gospodarczymi (Rysunek 9) wskazuje na stosunkowo dobrą sytuację miasta Łańcut i gminy Krasne. W przypadku tej drugiej gminy należy mieć na uwadze, że w 2006 roku nastąpiło wchłonięcie jej najbardziej zurbanizowanej części przez miasto Rzeszów. W przypadku wspomnianych dwóch jednostek osadniczych ilość podmiotów gospodarczych jest wyraźnie większa w stosunku do ich potencjału ludnościowego niż w pozostałych gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na drugim końcu tego porównania znajdują się wiejskie gminy obszaru funkcjonalnego, a mianowicie: Łańcut, Lubenia, Czudec i Trzebownisko. Taki stan rzeczy może być związany z rolniczym charakterem tych gmin, gdzie osoby zamieszkałe w gospodarstwach domowych związanych z ziemią rzadziej podejmują się samodzielnej działalności gospodarczej.

Przez całą rozpatrywaną dekadę (tj. w latach 2004 – 2013) poziom przedsiębiorczości w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego należał do wyższych w województwie. W obrębie obszaru funkcjonalnego jednak tylko Rzeszów, miasto Łańcut oraz gmina Krasne miały w 2004 roku wskaźniki wyższe od średniej dla województwa podkarpackiego (Tabela 6). W 2013 roku do tej grupy gmin o ponadprzeciętnym poziomie przedsiębiorczości na tle regionu dołączyły również miejsko-wiejskie gminy Boguchwała oraz Głogów Małopolski (głównie dzięki wysokiej przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich tych jednostek). W związku z powyższym, z wyjątkiem gminy Krasnem, to wciąż przede wszystkim Rzeszów, a w dalszej kolejności pozostałe miasta Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odpowiadają za wysoki poziom przedsiębiorczości. W 2013 roku najniższą pod tym względem gmina Lubenia cechowała się niemal trzykrotnie niższą wartością rozpatrywanego wskaźnika, w porównaniu ze stolicą regionu – Rzeszowem.

Rysunek 9. Zależność między wielkością ośrodka a poziomem przedsiębiorczości w gminach ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 10. Dynamika podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2004 – 2013 według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (średnia dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego = 1)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni okresu obejmującego lata 2004 – 2013 na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego miał miejsce wyraźny przyrost liczby nowych podmiotów gospodarczych. W stosunku do 2004 liczba firm w granicach

całego obszaru funkcjonalnego zwiększyła się o 6 060 jednostek, tj. o 19,8%. Tym samym dynamika przyrostu nowych podmiotów gospodarczych w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego była wyższa od średniej dla Polski (13,8%) i województwa podkarpackiego (14,4%).

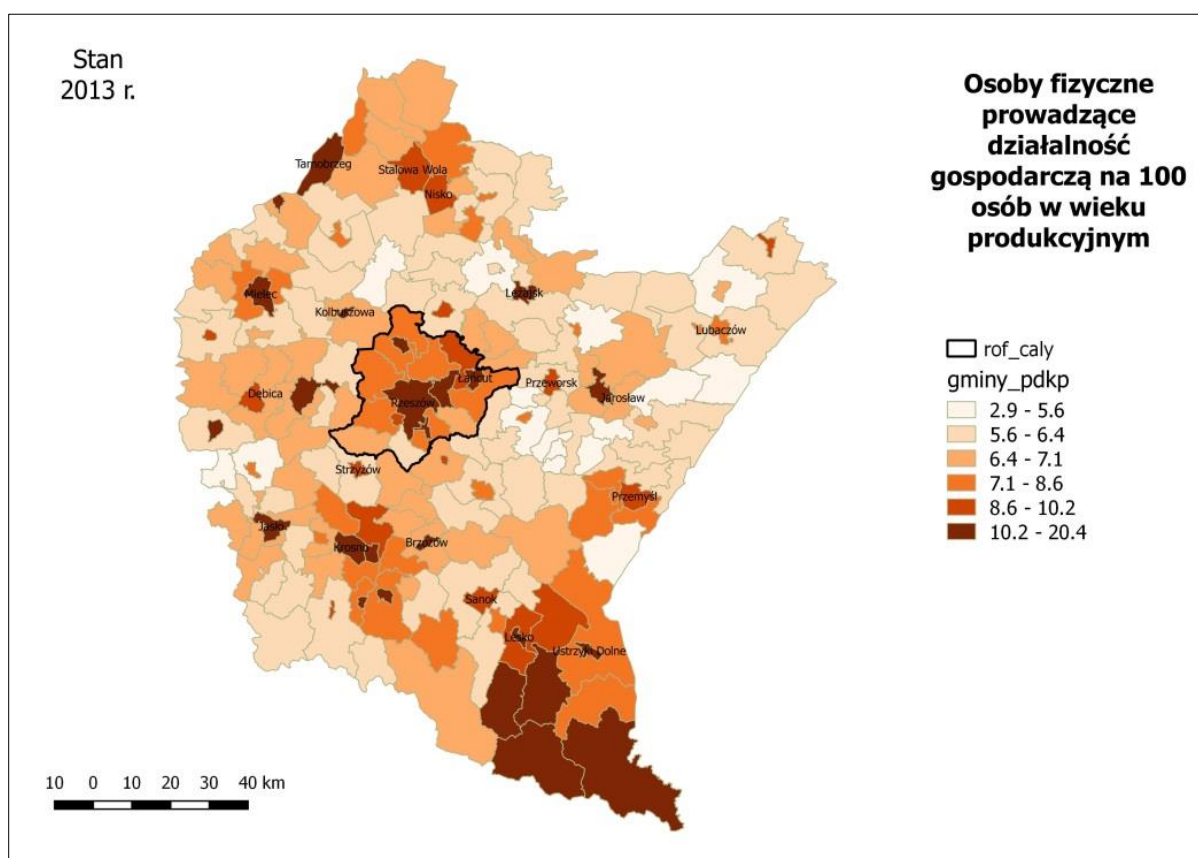
W omawianej dekadzie zaszły także pozytywne zmiany w zakresie poziomu przedsiębiorczości mierzonego ilością podmiotów gospodarczych przypadających przeciętnie na 1000 mieszkańców. Na samym początku należy jednak zaznaczyć, iż województwo podkarpackie cechujące się niższą wartością w stosunku do średniej dla Polski miało też minimalnie słabszą dynamikę tego wskaźnika w stosunku do całego kraju. Oznacza to, że dystans pomiędzy województwem podkarpackim a Polską w zakresie wartości wskaźnika przedsiębiorczości zwiększa się. Z kolei Rzeszowski Obszar Funkcjonalny wykazał dynamikę większą niż województwo i kraj. W latach 2003 – 2013 liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyła się we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego z wyjątkiem miasta Łańcuta (Tabela 6). Rzeszów i gmina miejsko-wiejska Tyczyn wykazały się wzrostem, choć mniejszym od średniej dla całego obszaru funkcjonalnego (Rysunek 10). W tej grupie, wykazującej dynamikę mniejszą niż cały Rzeszowski Obszar Funkcjonalny znalazły się też gminy wiejskie: Lubenia, Krasne, Świlcza oraz Łańcut.

Zmiany, jakie zaszły w poziomie przedsiębiorczości w latach 2004 – 2013 zaznaczają się pozytywnie w dwóch grupach gmin. Pierwszą z nich stanowią gminy wiejskie położone w południowej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wyjściowy wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców był tam w 2004 roku najniższy w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym oraz o około 1/3 mniejszy od średniej dla województwa podkarpackiego. Przy tak niskich wskaźnikach łatwiej na ich terenie zauważyć pozytywną dynamikę zmian. Inaczej jest w przypadku lokomotywy regionu, czyli miasta Rzeszowa. Zarówno w roku 2004, jak i 2013 na jego obszarze ilość podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców była najwyższa w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym oraz jedna z wyższych regionie. Miasto cechuje stosunkowo niska dynamika wzrostu nasycenia podmiotami gospodarczymi. Z jednej strony jest to wynik wysokiego wskaźnika w roku wyjściowym. Z drugiej strony o słabszej dynamice decydował szereg zmian granic administracyjnych, które miały miejsce w omawianej dekadzie. W ich wyniku w mieście znalazły się słabiej zaludnione tereny wiejskie o stosunkowo niższym poziomie przedsiębiorczości.

Obok zjawiska przedsiębiorczości mierzonego ogólną liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON warto również zwrócić uwagę na aktywność małych oraz średnich przedsiębiorstw, które pod wieloma względami są podstawą funkcjonowania gospodarki w skali lokalnej. W 2013 roku w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego działalność prowadziło 1 529 jednostek reprezentujących ten sektor wielkościowy. Ponad 60,0% z nich zlokalizowanych było na terenie Rzeszowa (962 firmy). Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego względnie dużą liczbę małych i średnich przedsiębiorstw zaobserwowano również na terenie gmin: Głogów Małopolski (85 firm), Trzebownisko (65 firm) i Boguchwała (56 firm). Równocześnie na każde 10 tysięcy mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku przypadało przeciętnie 43 małe i średnie przedsiębiorstwa, podczas gdy średnie w Polsce i województwie podkarpackim odpowiednio 45 i 33 (Tabela 6). Podobnie jak w przypadku ogólnego wskaźnika przedsiębiorczości, także w zakresie koncentracji małych i średnich przedsiębiorstw najwyższe wartości uzyskały główne ośrodki miejskie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, a mianowicie Rzeszów (53) i Łańcut (55). Warto odnotować, iż wartość badanego wskaźnika w przypadku powyższych miast jest niemal dwukrotnie wyższa od średniej dla całego regionu. Równocześnie należy zaznaczyć, iż gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są wyraźnie zróżnicowane pod względem rozpatrywanej cechy. Poza najważniejszymi miastami obszaru funkcjonalnego wysokim wskaźnikiem koncentracji małych i średnich przedsiębiorstw odznaczały się także gminy: Głogów Małopolski (44), Tyczyn (37), Krasne oraz Trzebownisko (32). Z kolei najmniejszą liczbą małych i średnich przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców charakteryzowały się gmina Lubenia (22) i gmina wiejska Łańcut (23). Na podstawie przytoczonych powyżej danych statycznych należy stwierdzić, iż w ramach działań gospodarnych Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego należy przede wszystkim dążyć do wsparcia rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich tej struktury przestrzennej.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego niezwykle ważne znaczenie odgrywa także poziom przedsiębiorczości mieszkańców, mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą. W 2013 roku na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego własną działalność gospodarczą prowadziło w sumie 26 481 osób fizycznych. Największą liczbą osób fizycznych prowadzących własną działalność odznaczał się Rzeszów (15 985). Na tle pozostałych gmin obszaru funkcjonalnego dużo osób fizycznych prowadziło działalność w mieście Łańcut (1 521) oraz na terenie gmin: Boguchwała (1 221), Trzebownisko (1 211), Głogów Małopolski (1 177) i Łańcut (1 124). Najniższą liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą cechowały się gminy Lubenia (252) oraz Chmielnik (325).

Wskaźnikiem, który w najlepszy sposób pozwala uchwycić poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2013 roku w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wskaźnik ten przyjmował wartość równą 12, tym samym kształtując się na poziomie średniej dla kraju oraz powyżej średniej dla województwa podkarpackiego (Tabela 6). Spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwyższą wartością rozpatrywanego miernika aktywności gospodarczej mieszkańców cechowały się miasta Łańcut (14) i Rzeszów (13) oraz gmina Krasne (13). Na tle pozostałych gmin względnie wysokim poziomem przedsiębiorczości odznaczały się również gminy: Czarna, Boguchwała, Głogów Małopolski oraz Tyczyn – w przypadku każdej z nich na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało przeciętnie 10 osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą. Podobnie, jak dla ogólnego wskaźnika przedsiębiorczości, także w przypadku rozpatrywanego miernika największą jego wartością odznaczają się ośrodki miejskie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Rysunek 11). W związku z powyższym w ramach działań gospodarczych urzeczywistnianych poprzez Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego należy zmierzać w szczególności do podniesienia poziomu aktywności gospodarczej, jak również przedsiębiorczości mieszkańców obszarów wiejskich.

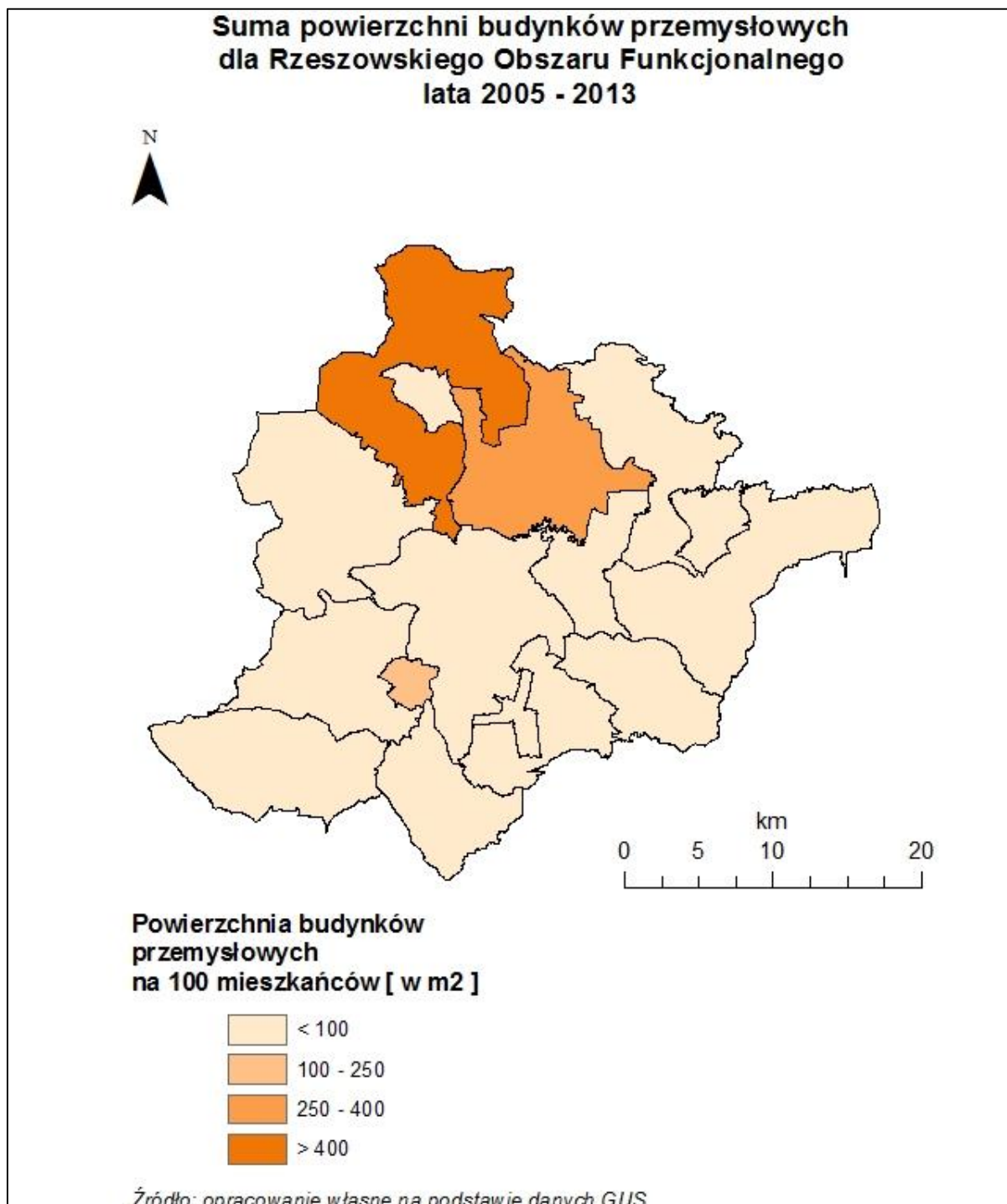

Rysunek 11. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2005 – 2013 wyraźnie widoczne były procesy zmniejszania się roli rozwoju przemysłu na terenie samego miasta Rzeszowa. Gros nowej działalności przemysłowej skupiło się dwóch północnych jednostkach terytorialnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, a mianowicie obszarze wiejskim gminy Głogów Małopolski oraz gminie Trzebownisko, jak również w mniejszym stopniu na terenie miasta Boguchwała (Rysunek 12). Sytuacja ta wynika z intensywnego rozwoju dwóch stref przemysłowych w obu północnych obszarach, zlokalizowanych w Jasionce i Rogoźnicy. Na tą drugą przypadło prawie 40,0% ogółu powierzchni obiektów przemysłowych wybudowanych w tym okresie na terenie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Gmina Trzebownisko skupiła mniej, bo niecałe 29,0%, zaś dopiero na trzecim miejscu z wynikiem 13,5% znalazł się Rzeszów. Tendencje te mogą ulec osłabieniu wraz z rozwojem rzeszowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Rzeszów – Dworzysko, jednak w dłuższej perspektywie czasowej znaczenie gmin ościennych w zakresie nowych inwestycji przemysłowych będzie bez

wątpienia rosto (w szczególności w przypadku gminy Boguchwała, gdzie zlokalizowana jest podstrefa Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, tj. Krakowskiego Parku Technologiczne Sp. z o.o.).

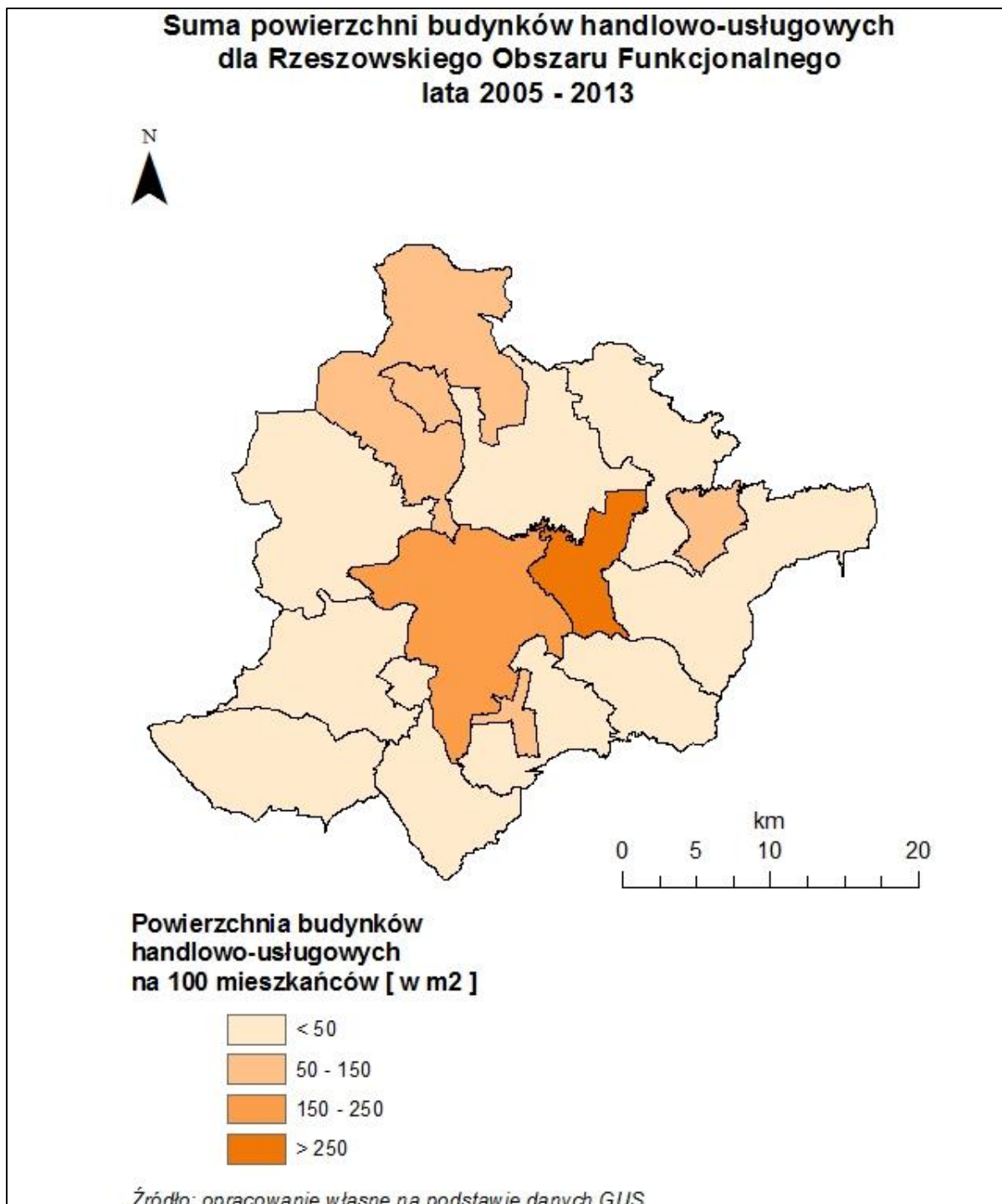

Rysunek 12. Suma powierzchni budynków przemysłowych na 100 mieszkańców według gmin ROF w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Działalność usługowo-handlowa na ogół koncentruje się w największych ośrodkach miejskich. Nie inaczej sytuacja przedstawia się na obszarze Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dla zobrazowania sytuacji w tym zakresie posłużono się sumaryczną powierzchnią nowo oddanych do użytku obiektów usługowo-handlowych w latach 2005 – 2013, którą następnie odniesiono do liczby mieszkańców. Wartości najwyższe charakterystyczne były dla gminy

Krasne, w której w 2006 roku otworzono duże centrum handlowe (Centrum Handlowe *Auchan* oraz Sklep Budowlano-Dekoracyjny *Leroy-Merlin*), a także głównego ośrodka miejskiego obszaru funkcjonalnego – miasta Rzeszowa. Wartości przeciętne charakteryzowały pozostałe miasta Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego za wyjątkiem miasta Boguchwała oraz obszar wiejski Głogowa Małopolskiego (Rysunek 13).

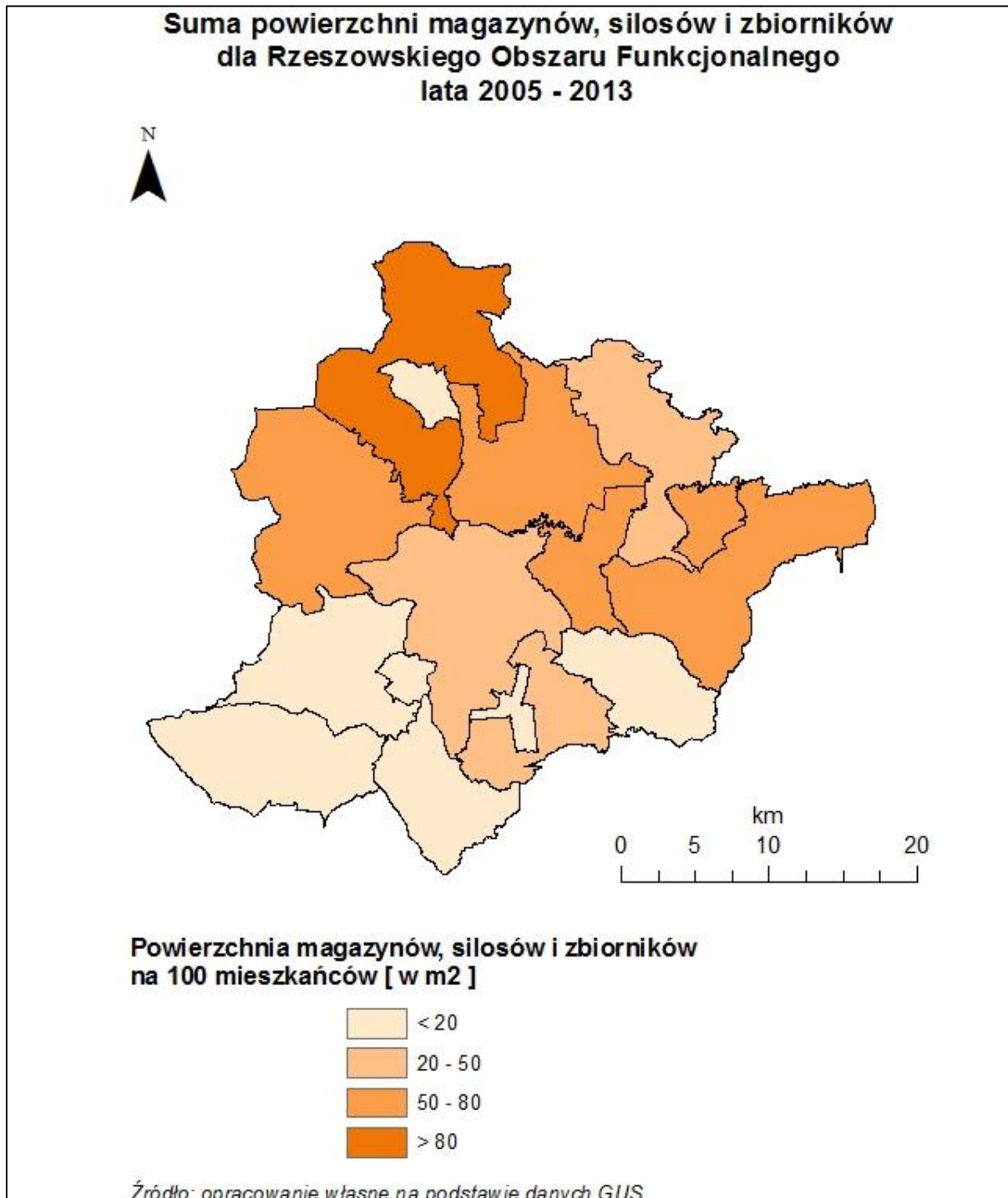

Rysunek 13. Suma powierzchni budynków handlowo-usługowych na 100 mieszkańców według gmin ROF w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W analizowanym okresie miasto Rzeszów koncentrowało ponad ¼ całej wybudowanej wówczas powierzchni usługowo-handlowej. Gmina Krasne odpowiadała za jej około 11%, zaś znaczące wartości osiągnęły jeszcze miasto Łańcut (2,5%) i Głogów Małopolski (2,6%), a także gmina Trzebownisko (2,0%). Za stan ten odpowiada przede

wszystkim rozwój handlu wielkopowierzchniowego, w tym hipermarketów i supermarketów oraz różnych galerii handlowych. Pozycja Rzeszowa, pomimo rozwoju mniejszych sieci handlowych poza nim pozostawała w badanym okresie wysoka.

Rysunek 14. Suma powierzchni magazynowo-składowych na 100 mieszkańców według gmin ROF w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rozmieszczenie nowej powierzchni magazynowo-składowej na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykazuje znacznie mniejszy stopień koncentracji od omówionych wyżej aktywności w zakresie nowych zakładów przemysłowych czy też jednostek handlowo-usługowych. Wysokie wartości wskaźników w przeliczeniu na 100

mieszkańców reprezentują gminy północnej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego z wyłączeniem gminy Czarna (Rysunek 14). Najwyższe wartości charakteryzują obszar wiejski gminy Głogów Małopolski. Najniższymi wartościami, poniżej 20 m² powierzchni w przeliczeniu na 100 mieszkańców cechowały się gminy południowej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i miasto Głogów Małopolski. W tym przypadku za blisko 60% ogółu tego rodzaju nowej powierzchni odpowiadały w podobnej mierze: obszar wiejski gminy Głogów Małopolski oraz miasto Rzeszów. Udziały na poziomie wyraźnie niższym, bo kilkuprocentowym odznaczały gminy Trzebownisko, Świlcza, Krasne, oraz miasto i gminę wiejską Łańcut.

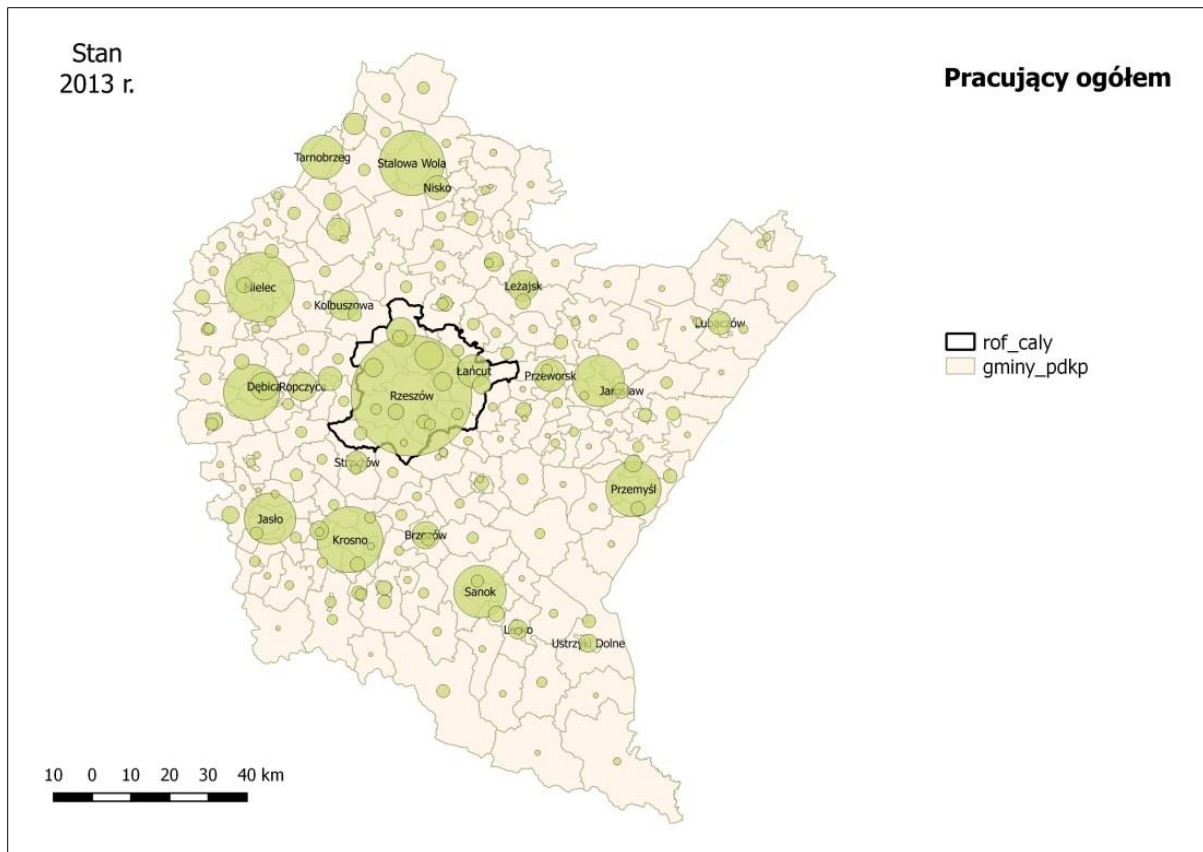
3.2.2. RYNEK PRACY

Na koniec 2013 roku, na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego pracowało niespełna 110 tysięcy osób, z czego na samo miasto centralne przypadało 81 424 osób, czyli 74,1% (Tabela 7). Drugim największym miejscem koncentracji pracujących na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest miasto Łańcut, gdzie pracowało 6 036 osób, a następnie gmina miejsko-wiejska Głogów Małopolski (5 716 pracujących). Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego względnie dużą koncentracją pracujących odznaczają się także gminy: Trzebownisko (4 395 osób) i Boguchwała (2 053 osób). Równocześnie relatywnie duża liczba osób znajduje zatrudnienie w granicach gmin: Krasne, Świlcza, Łańcut i Tyczyn (Rysunek 15). Z kolei obszarem o najmniejszej koncentracji pracujących jest gmina Lubenia (jedynie 312 osób). Warto w tym miejscu zwrócić szczególną uwagę na ponad dwukrotny wzrost liczby pracujących w gminach Głogów Małopolski i Trzebownisko, jaki miał miejsce w latach 2004 – 2013. Tak spektakularny wzrost liczby pracujących w powyższych gminach bez wątpienia wynika z faktu lokalizacji na ich obszarze podstref Specjalnych Stref Ekonomicznych i związanym z nią rozwojem nowych zakładów produkcyjnych. Skala skupienia miejsc pracy w rdzeniu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powoduje, że należy oczekiwać modelu interakcji w zakresie dojazdów do pracy określanego mianem centryczno-radialnego (ang. *hub and spoke*). Wyraża się on w tym, że struktura przestrzenna danego obszaru jest wyraźnie zdominowana przez jeden punkt rdzeniowy, będący węzłem aktywności, otoczony przez mniejsze jednostki, które ciągną do niego (zob. Grzeszczak 1999 za Markusen 1996).

Tabela 7. Liczba pracujących poza rolnictwem według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Liczba osób pracujących poza rolnictwem indywidualnym		Dynamika pracujących poza rolnictwem w latach 2004 – 2013 [w %]	Odsetek pracujących na terenie ROF [w %]	
	2004	2013		2004	2013
ROF (z Rzeszowem)	89 212	109 962	123,26	100,00	100,00
ROF (bez Rzeszowa)	21 384	28 538	133,45	23,97	25,95
Łańcut (m)	6 093	6 036	99,06	6,83	5,49
Czarna (w)	845	838	99,17	0,95	0,76
Łańcut (w)	1 347	1 861	138,16	1,51	1,69
Boguchwała (mw)	2 075	2 053	98,94	2,33	1,87
Chmielnik (w)	682	718	105,28	0,76	0,65
Głogów Małopolski (mw)	2 601	5 716	219,76	2,92	5,20
Krasne (w)	1 412	1 919	135,91	1,58	1,75
Lubenia (w)	210	312	148,57	0,24	0,28
Świlcza (w)	1 578	1 914	121,29	1,77	1,74
Trzebownisko (w)	2 018	4 395	217,79	2,26	4,00
Tyczyn (mw)	1 508	1 809	119,96	1,69	1,65
Czudec (w)	1 015	967	95,27	1,14	0,88
Rzeszów (m)	67 828	81 424	120,04	76,03	74,05

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rysunek 15. Liczba pracujących według miejscowości w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

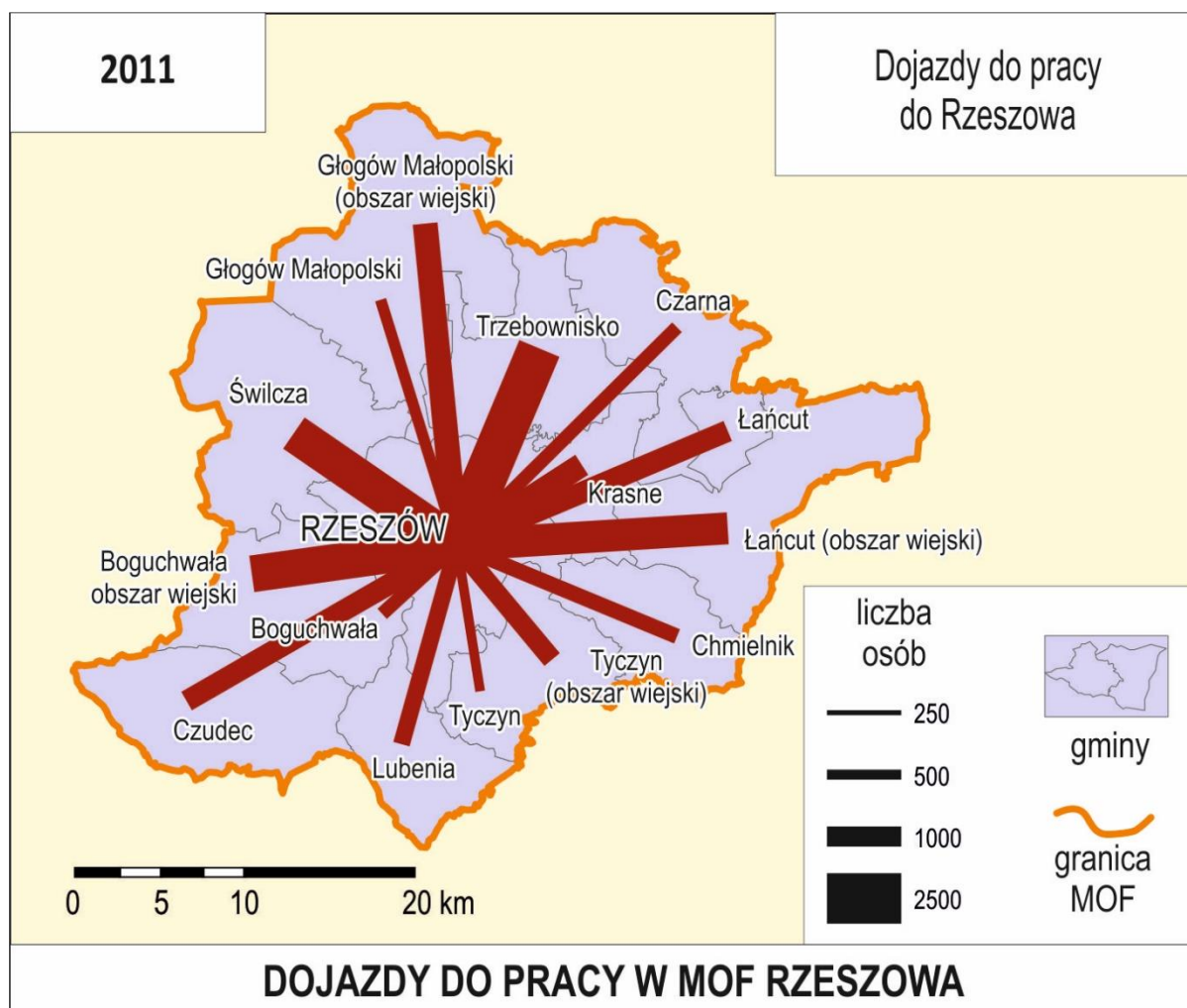
Określenie zasięgu, kierunków oraz natężenia codziennych przemieszczeń związanych z dojazdami do pracy jest jednym z podstawowych sposobów rozpoznania organizacji systemu przestrzenno-gospodarczego określonego terytorium, w szczególności umożliwia poznanie wielkości interakcji między poszczególnymi obszarami, a także wyznaczenie zasięgu oddziaływania poszczególnych ośrodków (zob. Śleszyński 2012, Tacoli 1998). Rozpoznanie takie jest konieczne, aby móc efektywnie realizować najbardziej optymalną, ukierunkowaną terytorialnie politykę rozwoju społeczno-gospodarczego.

W świetle danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011 wzajemne przepływy pracowników pomiędzy gminami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmowały ponad 25,1 tysiąca osób. Zdecydowana większość tych relacji dotyczyła przyjazdów do pracy w Rzeszowie (niespełna 16,9 tysiąca osób), co stanowiło 67,1% ogółu dojazdów do pracy. W przypadku wyjazdów do pracy z Rzeszowa do pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wartość przepływów wyniosła 1,3 tysiąca osób. Suma dojazdów i wyjazdów do pracy pomiędzy Rzeszowem i gminami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wyniosła ponad 20,0 tysięcy osób, co stanowiło prawie 80,0% wszystkich dojazdów w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Największe potoki dojazdów do pracy na poziomie gminnym do Rzeszowa dotyczą gmin Boguchwała (około 2,5 tysiąca osób) oraz Trzebownisko (2,1 tysiąca osób), a następnie gmin Świlcza (1,8 tysiąca osób) i gminy wiejskiej Łańcut. Przy czym w tym ostatnim przypadku należy pamiętać, że miasto Łańcut stanowi osobną gminę w stosunku do obszaru wiejskiego gminy Łańcut. Gdyby policzyć łączne dojazdy zarówno z gminy miejskiej, jak i wiejskiej Łańcut to wielkość przepływu przekroczyłaby 2,6 tysiąca osób (Rysunek 16).

Różnice w bezwzględnej skali dojazdów do pracy do Rzeszowa związane są w głównej mierze z fizyczną odległością poszczególnych gmin od tego miasta, dostępnością komunikacyjną, a także potencjałem demograficznym gmin otaczających, mierzonym liczbą osób w wieku produkcyjnym.

Średnio dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przyjazdy do pracy do Rzeszowa są znacznie ponad pięciokrotnie większe niż wyjazdy z Rzeszowa do pracy w gminach obszaru funkcjonalnego, co podkreśla rolę miasta rdzeniowego jako niekwestionowanego centrum ekonomicznego całej badanej struktury przestrzennej. Na

poziomie zbliżonym do tej średniej wartości cechują się relacje pomiędzy Rzeszowem a miastami Łańcutem oraz Głogowem Małopolskim. Najbardziej odbiega od nich wskaźnik dla gminy wiejskiej Łańcut, gdzie przepływy w kierunku Rzeszowa są prawie 30 razy większe niż dojazdy z Rzeszowa do tej gminy, co wskazuje na wiodącą funkcję mieszkaniową tej ostatniej jednostki terytorialnej. Bardzo wysokie dysproporcje – ponad dziesięciokrotne dotyczą również gminy Czudec oraz obszarów wiejskich gmin Tyczyn i Boguchwała. Natomiast miast Tyczyn, obszar wiejski gminy Głogów Małopolski oraz miasto Boguchwała cechują się bardziej zrównoważoną relacją z miastem centralnym (wartość wskaźnika wynosi odpowiednio: 1,99, 2,14 i 2,41). Zaobserwowane różnice w kierunkowych relacjach między rdzeniem Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego a strefą otaczającą obrazują więc dysproporcje w rozwoju struktury gospodarczej obszaru funkcjonalnego, w tym stopnia suburbanizacji działalności gospodarczej i rozmieszczenia funkcji usługowych w strefie podmiejskiej Rzeszowa.

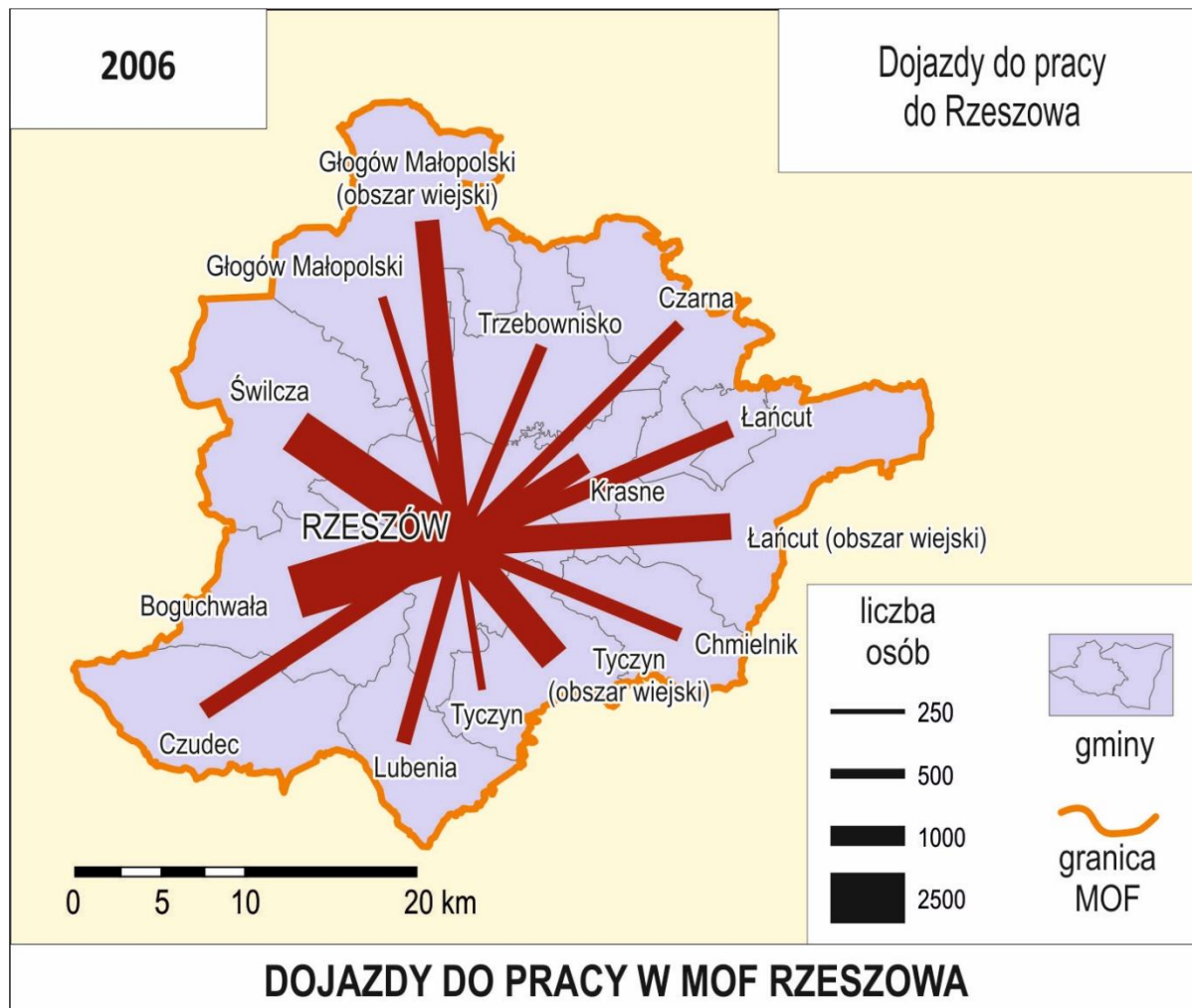

Rysunek 16. Liczba mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego dojeżdżających do pracy do Rzeszowa w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011)

Wzajemne przepływy pomiędzy gminami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego bez uwzględnienia powiązań z Rzeszowem, w świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego obejmowały w 2011 roku 5,15 tysiąca osób. Faktycznie są one nieco większe, gdyż dane te nie zawierają informacji o oddziaływaniach międzygminnych mniejszych niż 9 osób. Największą rolę odgrywają powiązania z miastem Łańcut – 1,8 tysiąca osób dojeżdżających (około 35,0% dojazdów do pracy w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego z pominięciem Rzeszowa), zaś najmniejsza jest skala powiązań z gminą Czudec (49 osób). Zarówno Rzeszów, jak i takie miasta jak Łańcut czy Tyczyn cechują się dużą nadwyżką przyjeżdżających do pracy z innych gmin wiejskich Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przeciwna sytuacja jest w przypadku większości pozostałych gmin (zwłaszcza Czudec czy Czarna), które tylko w znikomym stopniu są miejscami pracy dla mieszkańców innych gmin obszaru funkcjonalnego.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na najważniejsze różnice w zakresie dojazdów do pracy do Rzeszowa, jakie zaobserwowano w stosunku do poprzedniego badania przepływow związanych z zatrudnieniem z 2006 roku. W 2011 roku zaobserwować można znacznie większą skalę dojazdów do pracy do Rzeszowa z gminy Trzebownisko (Rysunek 16, Rysunek 17). Jednocześnie wyraźnemu ograniczeniu uległy dojazdy do pracy do Rzeszowa z terenu wiejskiego gminy Tyczyn, co należy wiązać z faktem przyłączenia do miasta sołectw Budziwój oraz Biała.

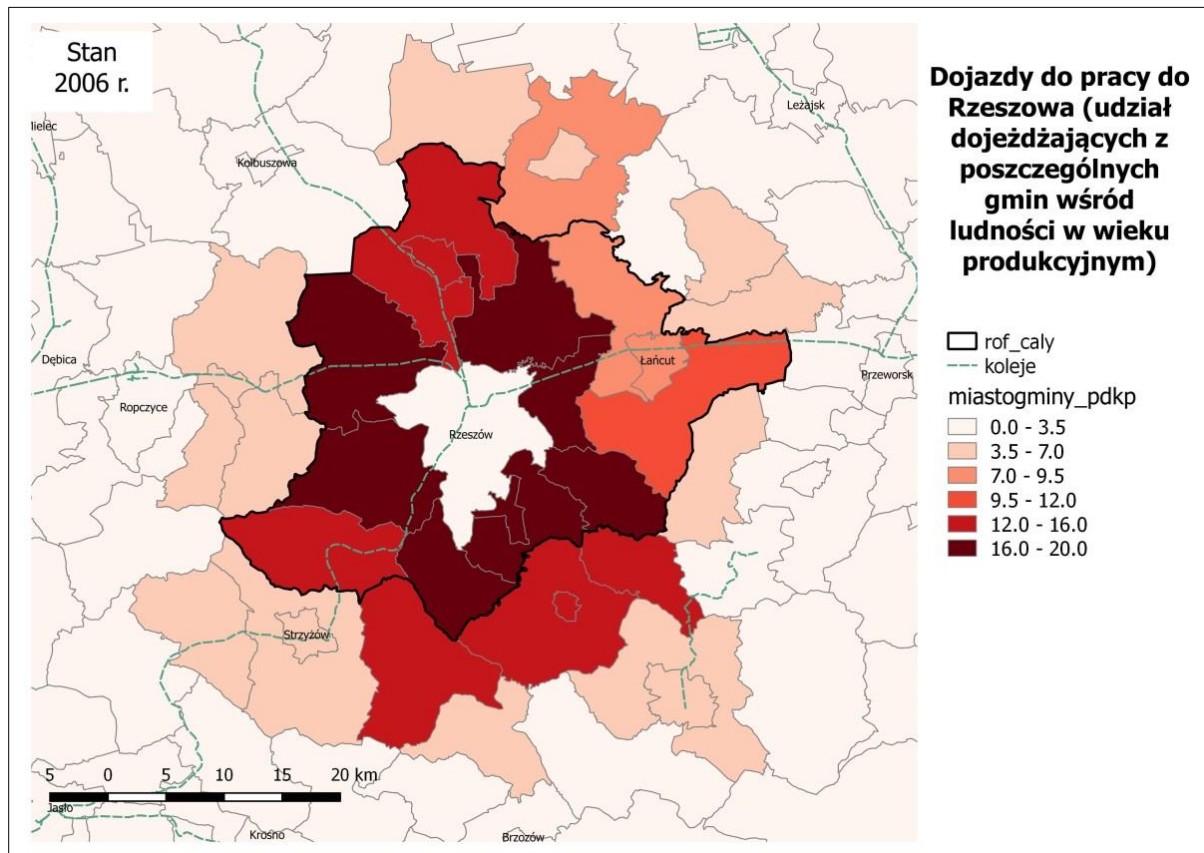
Rysunek 17. Liczba mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego dojeżdżających do pracy do Rzeszowa w 2006 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rzeszów jest jednym z najważniejszych kierunków dojazdów do pracy na obszarze południowo-wschodniej Polski. Do miasta dojeżdża w świetle wyników ostatniego spisu powszechnego 44,4 tysiące osób, z czego ponad 42,8 tysiąca stanowią mieszkańcy województwa podkarpackiego. Wartość ta powinna być postrzegana jako wysoka, gdyż do znacznie czterokrotnie większego, sąsiedniego miasta Krakowa dojeżdża 91,3 tysiące osób co daje nieco więcej niż dwukrotnie wyższą wartość liczby osób dojeżdżających. Strefa dojazdów do pracy do miasta Rzeszowa obejmuje większość gmin województwa podkarpackiego.

Najbardziej intensywne dojazdy do pracy do Rzeszowa, mierzone liczbą osób dojeżdżających w przeliczeniu na 1000 osób w wieku produkcyjnym dotyczą obszaru powiatu rzeszowskiego, łańcuckiego oraz gmin pozostałych powiatów, które z tym obszarem graniczą. W 2006 roku strefa najintensywniejszych powiązań obejmowała nie tylko cały pierścień gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego ale także kilka gmin zlokalizowanych na południe od tego obszaru, tj. gminy Niebylec, Błażowa i Hyżne, a także znajdującą się na północy gminę Sokołów Małopolski (Rysunek 18). Gminy te, jako jedyne przekraczają wskaźnik 70 osób dojeżdżających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, jaki zaproponowano w projekcie rozporządzenia Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie szczegółowych warunków określania obszarów funkcjonalnych i ich granic. Zgodnie

z tymi zapisami wskaźnik dojazdów przekraczający 7% ludności wieku produkcyjnego predestynuje dany teren do uwzględnienia w funkcjonalnym obszarze miejskim.

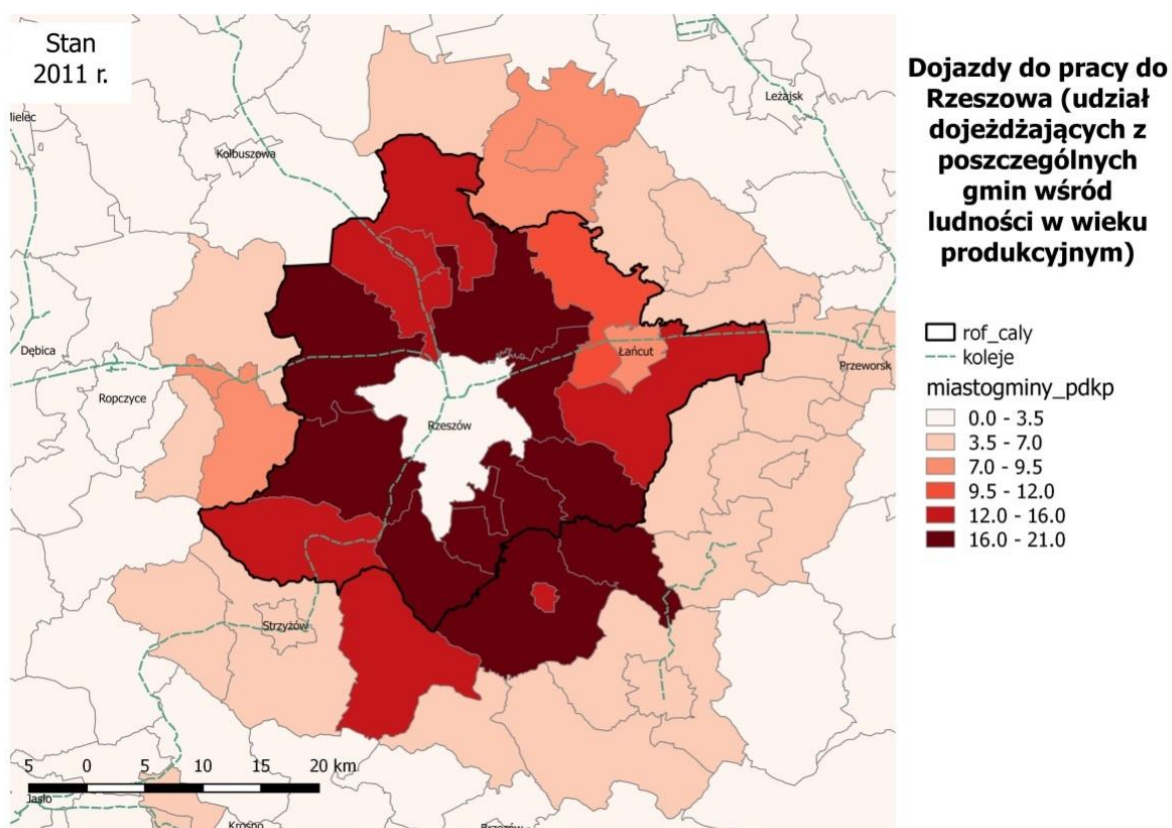
Rysunek 18. Udział mieszkańców centralnej części województwa podkarpackiego dojeżdżających do pracy do Rzeszowa wśród ogółu ludności w wieku produkcyjnym w 2006 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z danymi Spisu Powszechnego za 2011 rok wpływ Rzeszowa na lokalny rynek pracy uległ znacznemu zwiększeniu (Rysunek 19). W wartościach względnych (udział dojeżdżających do pracy w Rzeszowie na 1000 osób w wieku produkcyjnym zamieszkałych w gminie) natężenie dojazdów do pracy w przypadku stolicy województwa podkarpackiego zawiera się w przedziale od 9,3 (dla miasta Łańcuta) do ponad 20 w gminach Tyczyn, Boguchwała oraz Lubenia. Przedstawiony powyżej wskaźnik 7% dojeżdżających do Rzeszowa, jako graniczny dla wyznaczania obszaru funkcjonalnego miasta, został przekroczony w kolejnych dwóch gminach – Iwierzycy oraz obszarze miasta Sokołów Małopolski. Poza tym w wielu innych gminach (zlokalizowanych głównie na wschód od Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego) wskaźnik dojazdów wzrósł do przedziału wartości 3,5% – 7,0%. Wniosek najważniejszy jaki wynika ze skali dojazdów dotyczy więc konieczności zmiany postrzegania obszaru funkcjonalnego Rzeszowa jako wyłącznie obszaru gmin należących dziś do Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Kolejnym zjawiskiem analizowanych w ramach diagnozy dla sfery gospodarczej jest bezrobocie, które pozostaje jednym z najważniejszych problemów zarówno o charakterze gospodarczym, jak również społecznym. W 2013 roku na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było w sumie 20 719 osób niemających zatrudnienia, z czego 45,3% stanowili bezrobotni zamieszkujący w Rzeszowie (Tabela 8). Jednocześnie względnie dużymi rozmiarami bezrobocia odznaczały się następujące jednostki obszaru funkcjonalnego: gmina wiejska Łańcut (1 469 osób), miasto Łańcut (1 273 osób) i gmina Czudec (1 250 osób). Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na zmiany liczby osób pozostających bez pracy w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w perspektywie średniookresowej (tj. w latach 2004 – 2013). W latach 2004 – 2008 liczba osób bezrobotnych uległa wyraźnemu spadkowi (z 21 533 do 13 571, czyli o 37,0%). Niemniej jednak począwszy od 2008 roku na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego notowany jest ponowny wzrost liczby mieszkańców pozostających bez pracy. W stosunku

do 2008 roku liczba bezrobotnych uległa zwiększeniu o 7 148 osób, tj. o 52,7%. Bez wątplenia wzrost rozmiarów bezrobocia po 2008 roku spowodowany jest następstwami globalnego kryzysu ekonomicznego, jaki ujawnił się na rynkach międzynarodowych. Liczba osób bezrobotnych osiągnęła w 2013 roku poziom nieco niższy niż w 2004 roku. Równocześnie należy odnotować, iż w porównaniu z rokiem bazowym w 2013 roku liczba pozostających bez zatrudnienia była niższa w przypadku niemalże każdej z gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, nie licząc Rzeszowa, a także gmin Czarna i Czudec. W Rzeszowie liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2013 roku była wyższa o 8,2% niż w roku 2004. Taki stan rzeczy należy wiązać raczej z poszerzeniem granic miasta i włączeniem sąsiadujących miejscowości, niż ogólnym pogorszeniem warunków ekonomicznych w tym ośrodku. W skali całego obszaru funkcjonalnego w latach 2004 – 2013 liczba osób bezrobotnych uległa zmniejszeniu o 3,8%. Tym samym obszar ten charakteryzuje się wyraźnie niższą dynamiką spadku osób pozostających bez pracy w porównaniu ze średnią dla kraju oraz województwa podkarpackiego, gdzie na przestrzeni rozpatrywanego horyzontu czasowego liczba bezrobotnych zmniejszyła się odpowiednio o 28,1% i 9,4%. Jednakże warto zwrócić uwagę, że po wyłączeniu Rzeszowa tempo spadku liczby bezrobotnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w badanym okresie kształtowało się na poziomie 11,8% (a więc powyżej wartości przeciętnej dla regionu).

Rysunek 19. Udział mieszkańców centralnej części województwa podkarpackiego dojeżdżających do pracy do Rzeszowa wśród ogółu ludności w wieku produkcyjnym w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011)

W porównaniu z 2004 rokiem najwyższą dynamiką spadku rozmiarów bezrobocia charakteryzował się gmina Krasne, gdzie liczba osób pozostających bez zatrudnienia zmniejszyła się o 38,8%. Na tle pozostałych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego względnie wysokim tempem spadku liczby bezrobotnych odznaczały się także gminy: Tyczyn (29,3%), Boguchwała (21,9%), Chmielnik (21,2%) oraz Świlcza (20,0%). Tym samym wypada podkreślić, iż największym spadkiem rozmiarów bezrobocia charakteryzowały się gminy, których część sołectw została przyłączona do Rzeszowa. Korelujące powyższe dane statyczne ze wzrostem liczby bezrobotnych w samym Rzeszowie, wypada stwierdzić, iż w wyniku zmian granic administracyjnych wewnątrz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego pewna część problemu bezrobocia uległa przesunięciu w kierunku stolicy regionu. Oczywiście nie oznacza to, że spadek rozmiarów bezrobocia w wyżej wymienionych gminach jest wyłącznie związany ze zmianą ich

granic. Bez wątplenia na taki stan rzeczy wpłynęły również przedsięwzięcia ukierunkowane na aktywizację osób bezrobotnych, podejmowane przez władze gminne i powiatowe służby zatrudnienia. Ponadto wyraźny spadek liczby osób pozostających bez pracy należy wiązać także z ogólnym rozwojem gospodarczym (tworzenie i rozwój nowych przedsiębiorstw) tych gmin, a także ich bliskim położeniem w stosunku do Rzeszowa (szersze możliwości znalezienia pracy w pobliżu miejsca zamieszkania). Równocześnie w pewnym stopniu za spadek rozmiarów bezrobocia może odpowiadać emigracja zarobkowa mieszkańców (w tym skali międzynarodowej), niemniej jednak istniejące i dostępne dane statystyczne nie pozwalają w pełni rozpoznać skali tego zjawiska.

Względnie wysokim tempem spadku liczby bezrobotnych charakteryzowały się również gminy Trzebownisko (12,5%) i Głogów Małopolski (9,8%). Obok przyczyn opisanych powyżej w przypadku tych gmin na spadek liczby osób pozostających bez pracy duży wpływ miał rozwój nowych przedsiębiorstw w podstrefach specjalnych stref ekonomicznych, jakie zlokalizowano w ich granicach (tj. podstrefy SSE EURO-PARK Mielec w miejscowościach Rogoźnica, Rudna Mała, Wola Cicha, Tajęcina i Jasionka).

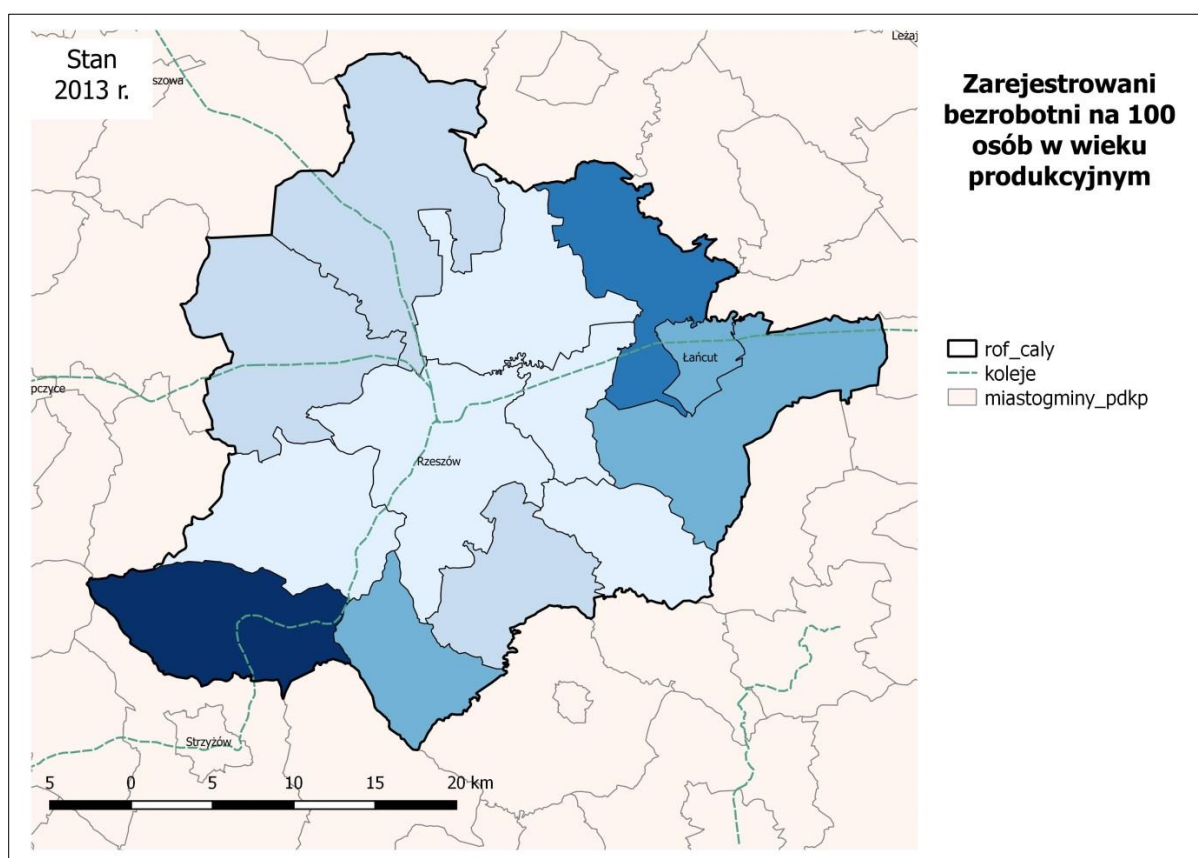
Tabela 8. Wybrane informacje dotyczące zjawiska bezrobocia według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych		Liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym		Odsetek kobiet wśród ogółu bezrobotnych [%]	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	2 999 601	2 157 883	12,4	8,8	52,3	51,0
województwo podkarpackie	170 293	154 216	13,2	11,4	52,1	50,2
łańcut (m)	1 274	1 273	11,4	11,4	50,4	47,4
Czarna (w)	1 007	1 022	15,8	14,2	50,0	46,7
łańcut (w)	1 500	1 469	12,5	11,2	49,7	43,6
Boguchwała (mw)	1 302	1 017	10,3	8,2	49,7	52,1
Chmielnik (w)	462	364	12,7	8,7	55,2	53,0
Głogów Małopolski (mw)	1 266	1 142	11,8	9,3	53,5	42,1
Krasne (w)	953	583	11,2	8,7	49,2	39,5
Lubenia (w)	498	481	13,0	11,9	50,8	51,6
Świlcza (w)	1 162	930	10,3	9,1	54,9	47,0
Trzebownisko (w)	1 277	1 118	11,4	8,5	55,9	46,4
Tyczyn (mw)	976	690	10,3	9,6	54,8	48,7
Czudec (w)	1 185	1 250	17,6	16,9	52,2	50,8
Rzeszów (m)	8 671	9 380	8,2	7,9	53,6	49,7
ROF (z Rzeszowem)	21 533	20 719	10,1	9,1	52,7	48,3
ROF (bez Rzeszowa)	12 862	11 339	11,9	10,4	52,1	47,0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem, który w najlepszy sposób pozwala rozpoznać rzeczywistą skalę zjawiska bezrobocia według gmin jest liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. W przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku wskaźnik liczby osób bezrobotnych (9,1) był niższy niż średnia dla całego regionu – 11,4 (Tabela 8). Jest to oczywiście związane z rozwojem funkcji centralnych oraz wyspecjalizowanych w Rzeszowie, stanowiącym miasto stołeczne regionu. Natomiast w przypadku porównania z całym obszarem Polski (8,8) wskaźnik ten jest nieznacznie wyższy, co świadczy o nieco gorszej sytuacji na rynku pracy niż przeciętnie w kraju. Zważywszy, że Rzeszów jest względnie dużym ośrodkiem miejskim, stanowiącym rdzeń gospodarczy województwa sytuacja ta nie jest w pełni satysfakcjonująca. Równocześnie należy zwrócić uwagę na bardzo wyraźne zróżnicowanie gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego pod względem poziomu bezrobocia (Tabela 8, Rysunek 20). W 2013 roku najniższą skalą problemu bezrobocia odznaczał się Rzeszów, gdzie na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało przeciętnie 7,9 osób pozostających bez zatrudnienia. Na tle

pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego korzystną sytuacją na rynku pracy cechują się również gminy: Boguchwała (8,2), Trzebownisko (8,5), Chmielnik (8,7), Krasne (8,7) oraz Świlcza (9,1), Głogów Małopolski (9,3) i Tyczyn (9,6). Względnie niskie rozmiary bezrobocia w przypadku tych gmin należy wiązać z ich położeniem w pobliżu Rzeszowa, które daje szersze sposobności znalezienia pracy. Ponadto umiejscowienie tych gmin w pobliżu stolicy regionu wpływa na wysoki poziom ich atrakcyjności inwestycyjnej, a co za tym idzie sprzyja napływowi nowych inwestycji gospodarczych i tworzeniu nowych miejsc pracy na ich obszarze. W 2013 roku najwyższą skalą problemu bezrobocia odznaczały się natomiast gminy zlokalizowane w południowej, a także północno-wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zdecydowanie najwyższe rozmiary zjawisko bezrobocia przyjmowało w gminie Czudec i gminie Czarna, gdzie na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało przeciętnie odpowiednio 16,9 oraz 14,2. Dużą skalą bezrobocia cechowały się także gmina Lubenia (11,9), miasto Łańcut (11,4) i gmina wiejska Łańcut (11,2). Na podstawie przytoczonych powyżej danych na temat rozmiarów i skali bezrobocia, należy podkreślić, iż działania dotyczące aktywizacji ekonomicznej i zawodowej mieszkańców w ramach programu rewitalizacji powinny być podejmowane w szczególności na terenach wiejskich, zwłaszcza zaś gmin południowej i północno-wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

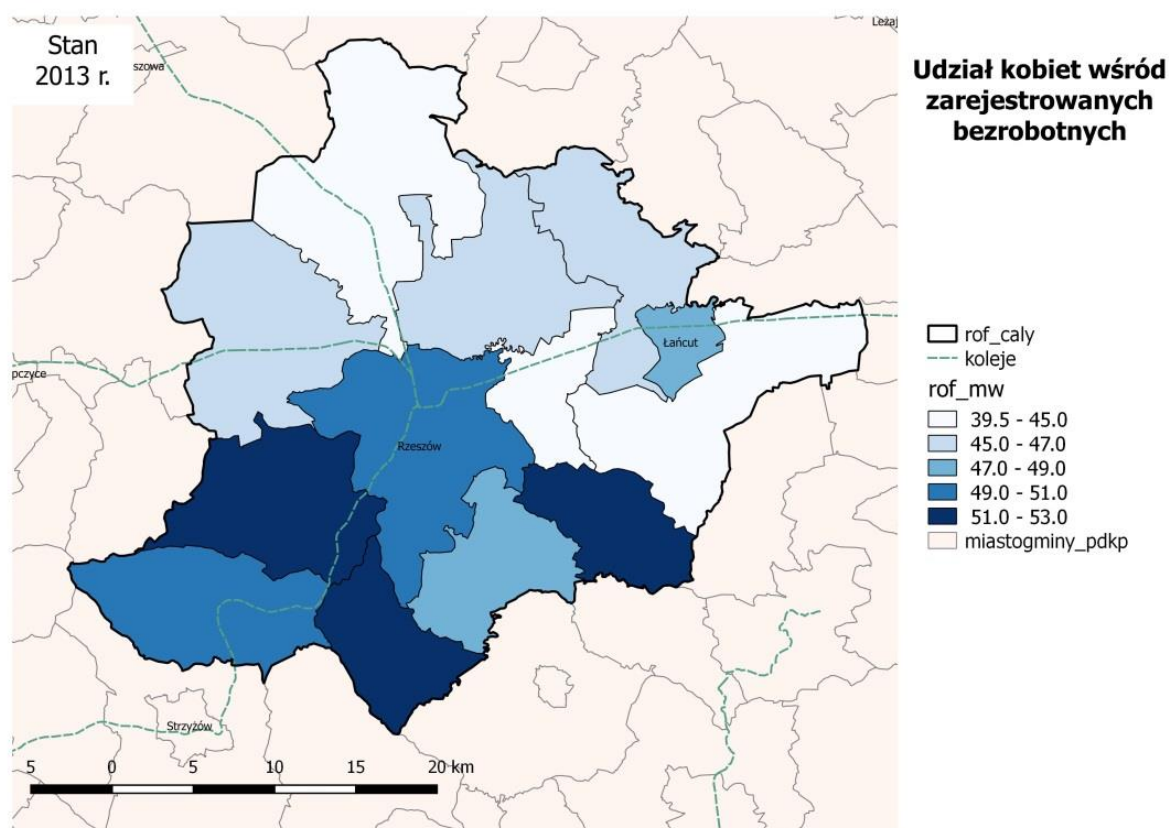
Rysunek 20. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2004 – 2013 w przypadku niemalże wszystkich gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (nie licząc miasta Łańcut) zaobserwowano spadek wartości wskaźnika bezrobocia. Na terenie Łańcuta w 2013 roku badany wskaźnik przyjmował tę samą wartość, co w roku bazowym (Tabela 8). W całym rozpatrywanym okresie czasu najwyższe spadki wartości wskaźnika bezrobocia zanotowały gminy Chmielnik, Trzebownisko, Krasne, Głogów Małopolski i Boguchwała. Należy jednak zaznaczyć, iż średnie tempo spadku analizowanego miernika w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w latach 2004 – 2013 było nieco niższe niż przeciętnie w województwie podkarpackim oraz wyraźnie niższe w porównaniu z terytorium kraju.

Kolejnym wskaźnikiem zastosowanym dla potrzeb niniejszej diagnozy rynku pracy na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest udział kobiet w ogólnej strukturze bezrobotnych. Kobiety pod wieloma względami

znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy i niejednokrotnie podlegają różnym (tak formalnym, jak i nieformalnym) przejawom dyskryminacji. W 2013 roku na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego kobiety stanowiły 48,3% ogółu osób pozostających bez zatrudnienia, podczas gdy przeciętnie w Polsce oraz województwie podkarpackim ich udział w strukturze bezrobotnych kształtował się odpowiednio na poziomie 51,0% i 50,2% (Tabela 8). Równocześnie należy zwrócić uwagę, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny odznacza się wyraźnym zróżnicowaniem przestrzennym w zakresie wartości badanego miernika (Rysunek 21). Najwyższym udziałem kobiet w strukturze bezrobotnych charakteryzują się gminy zlokalizowane w południowej oraz centralnej części obszaru funkcjonalnego. W 2013 roku najwyższy odsetek kobiet wśród ogółu osób pozostających bez pracy zaobserwowano w gminach: Chmielnik (53,0%), Boguchwała (52,1%) i Lubenia (51,6%). Na tle pozostałych gmin względnie wysoką wartością omawianego wskaźnika cechowały się także gmina Czudec (50,8%), miasto Rzeszów (49,7%) i gmina Tyczyn (48,7%). W pozostałych jednostkach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odsetek kobiet w ogólnej strukturze bezrobotnych kształtował się zdecydowanie poniżej poziomu 50,0%. Jednocześnie najniższą wartością analizowanego wskaźnika odznaczała się gmina Krasne, gdzie w 2013 roku kobiety stanowiły 39,5% ogółu pozostających bez zatrudnienia. Względnie niskim udziałem kobiet wśród bezrobotnych cechowały się również gmina Głogów Małopolski (42,1%) i gmina wiejska Łańcut (43,6%).

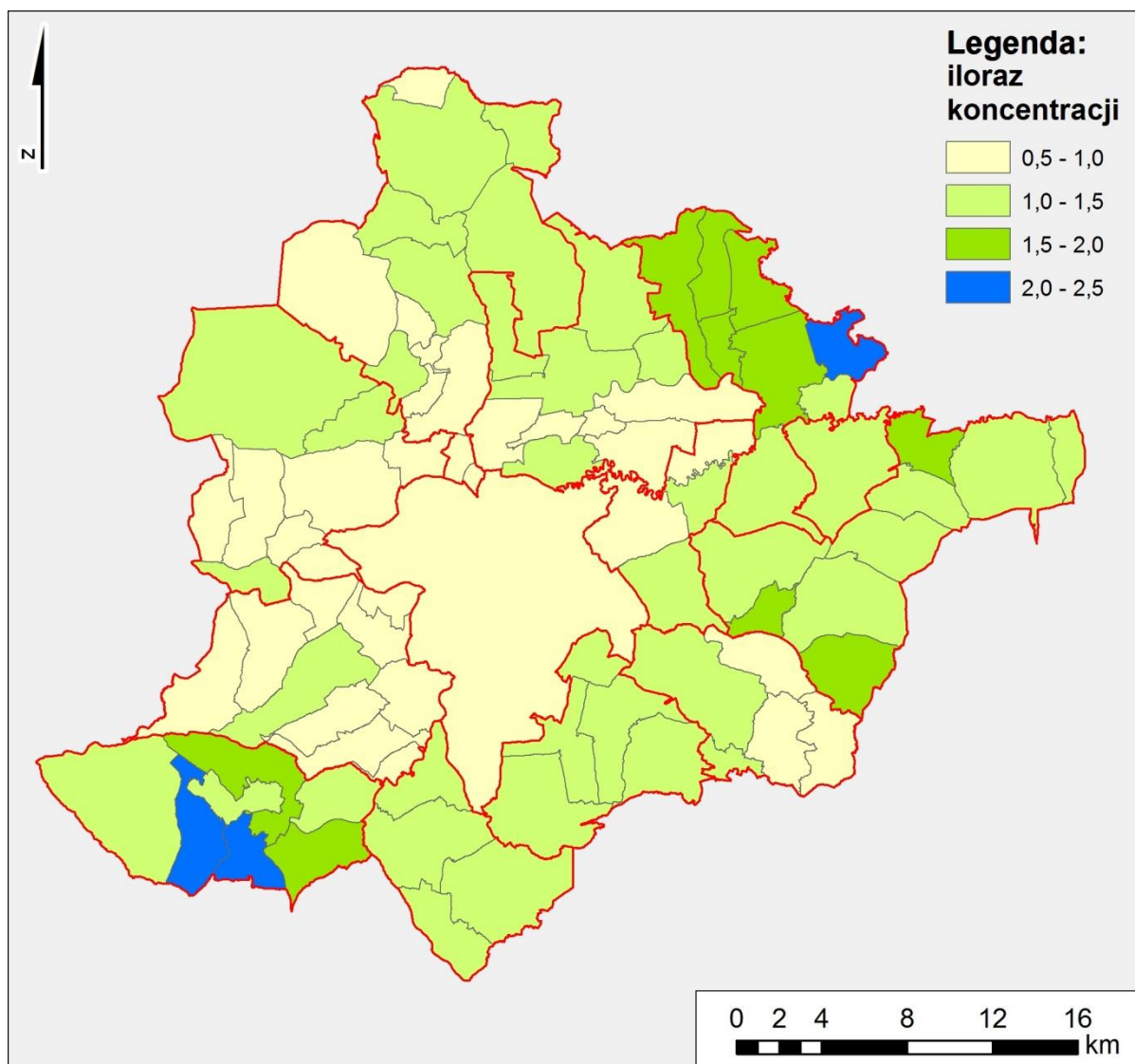
Rysunek 21. Odsetek kobiet wśród ogółu bezrobotnych według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni całej rozpatrywanej dekady (tj. w latach 2004 – 2013) niemalże we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego (nie licząc gmin Boguchwała i Lubenia) nastąpił spadek udziału kobiet wśród ogółu bezrobotnych (Tabela 8). Należy w tym miejscu uwypuklić, że o ile w 2004 roku kobiety stanowiły większość bezrobotnych aż w dziesięciu gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, to w 2013 roku ich odsetek na poziomie powyżej 50,0% zaobserwowano już tylko w czterech gminach (tj. Chmielnik, Boguchwała, Lubenia i Czudec). W całym badanym okresie największym spadkiem udziału kobiet wśród osób pozostających bez pracy charakteryzowała się gmina Głogów Małopolski (spadek o 11,4 p.p.) oraz gminy Krasne (spadek o 9,8 p.p.), Trzebownisko (spadek o 9,5 p.p.) i Świlcza (spadek o 7,9 p.p.). Względnie duży spadek wartości analizowanego miernika odnotowano również w przypadku gminy Tyczyn i gminy wiejskiej Łańcut (w obu jednostkach spadek o 6,1 p.p.). Warto jednocześnie

podkreślić, iż ogółem w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, w latach 2004 – 2013, tempo spadku odsetka kobiet wśród ogółu osób pozostających bez zatrudnienia (spadek o 4,5 p.p.) było zdecydowanie wyższe w porównaniu ze średnią dla Polski (spadek o 1,3 p.p.) oraz województwa podkarpackiego (spadek o 1,9 p.p.). Taki stan rzeczy należy wiązać z obecnością Rzeszowa, a także rozwojem różnego rodzaju działalności usługowych w bezpośrednim zapleczu miasta. Duże oraz wielofunkcyjne ośrodki miejskie, jak również rozwój działalności usługowych stwarzają znacznie szersze możliwości znalezienia pracy przez kobiety, w porównaniu z obszarami zdominowanymi przez rolnictwo oraz tradycyjny przemysł.

Rozpatrując zagadnienia związane z problematyką bezrobocia należy także zwrócić uwagę na koncentrację (tj. skalę występowania) tego zjawiska w poszczególnych miastach, jak również sołectwach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zdecydowanie najniższymi rozmiarami zjawiska bezrobocia na tle średnich wartości dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się miejscowości zlokalizowane w bezpośredniej bliskości Rzeszowa (Rysunek 22). Taki stan rzeczy należy wiązać z jednej strony z łatwiejszym dostępem do rzeszowskiego rynku pracy, natomiast z drugiej strony z dynamicznym rozwojem działalności gospodarczych (tak wytwórczych, jak i usługowych) w bezpośrednim otoczeniu (zapleczu) stolicy regionu. Z kolei najwyższą koncentracją zjawiska bezrobocia na tle średniej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odznaczają się miejscowości położone peryferyjnie (w skali obszaru funkcjonalnego) względem Rzeszowa.

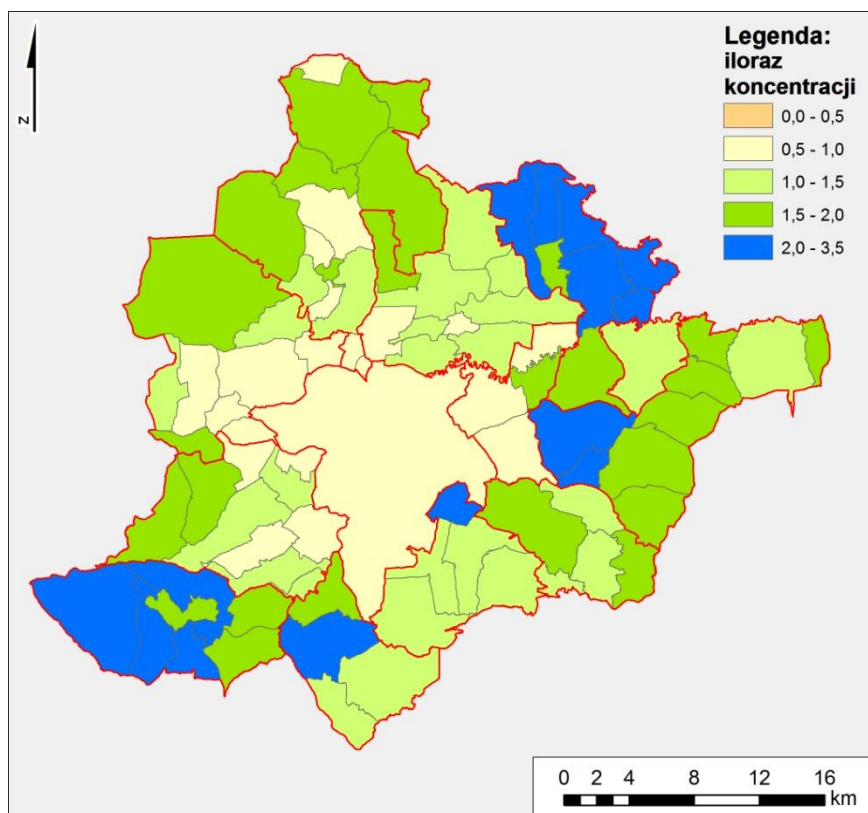
Rysunek 22. Koncentracja zjawiska bezrobocia według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, łańcucie i Strzyżowie).

Analizując problematykę bezrobocia należy również zwrócić uwagę na grupy społeczne znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Grupami o szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy są:

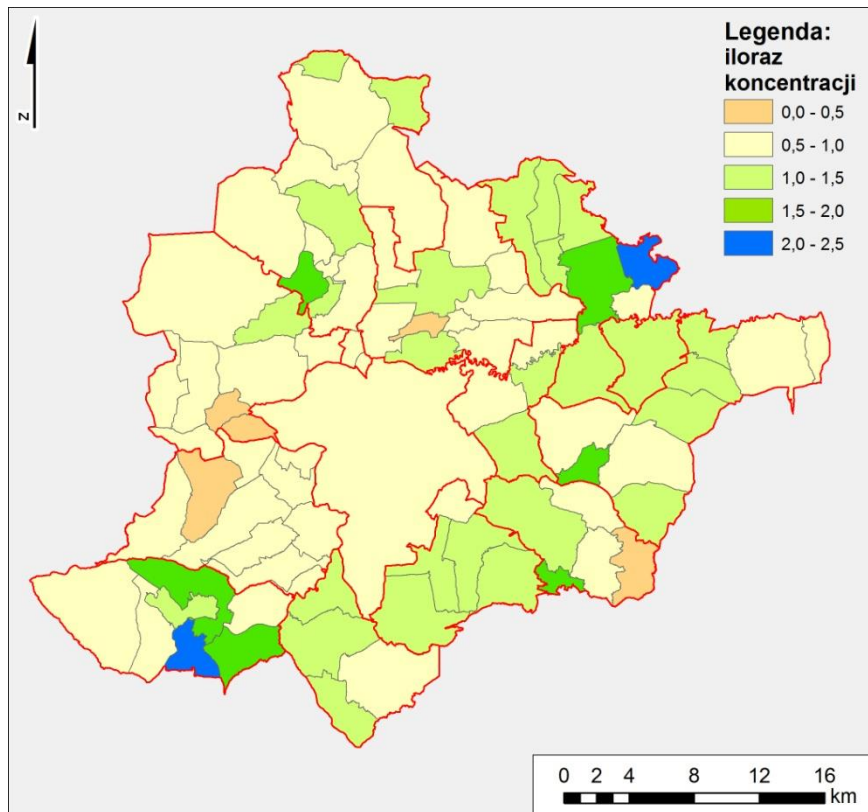
- osoby poniżej 25 roku życia,
- osoby powyżej 50 roku życia,
- osoby o niskim poziomie wykształcenia (tj. legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych,
- osoby bez doświadczenia zawodowego,
- osoby długotrwale bezrobotne (ze względu na degradację nabytych umiejętności i kwalifikacji),
- absolwenci poszczególnych szczebli kształcenia (w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki).

Na poniższych rycinach (Rysunek 23 – Rysunek 29) zaprezentowano skalę koncentracji zjawiska bezrobocia w odniesieniu do wyżej wymienionych grup społecznych według miast i sołectw tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (na tle średnich wartości dla całego rozpatrywanego obszaru). Ponadto przedstawiono wskaźnik syntetyczny problemów bezrobocia, obejmujący wszystkie powyższe wskaźniki cząstkowe (Rysunek 30).

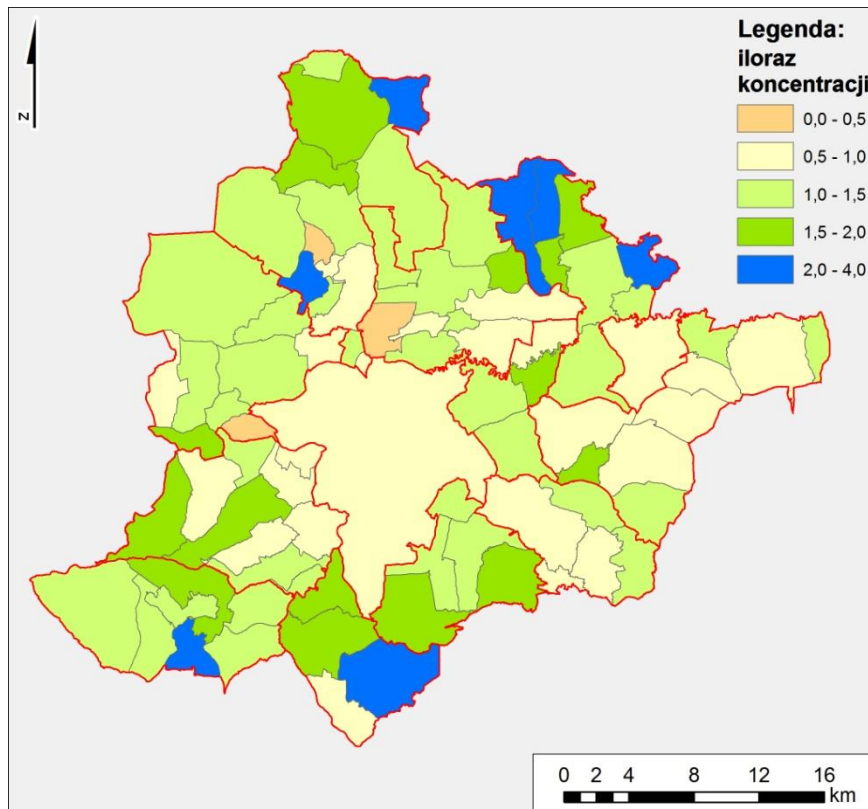
Rysunek 23. Koncentracja bezrobotnych poniżej 25 roku życia według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

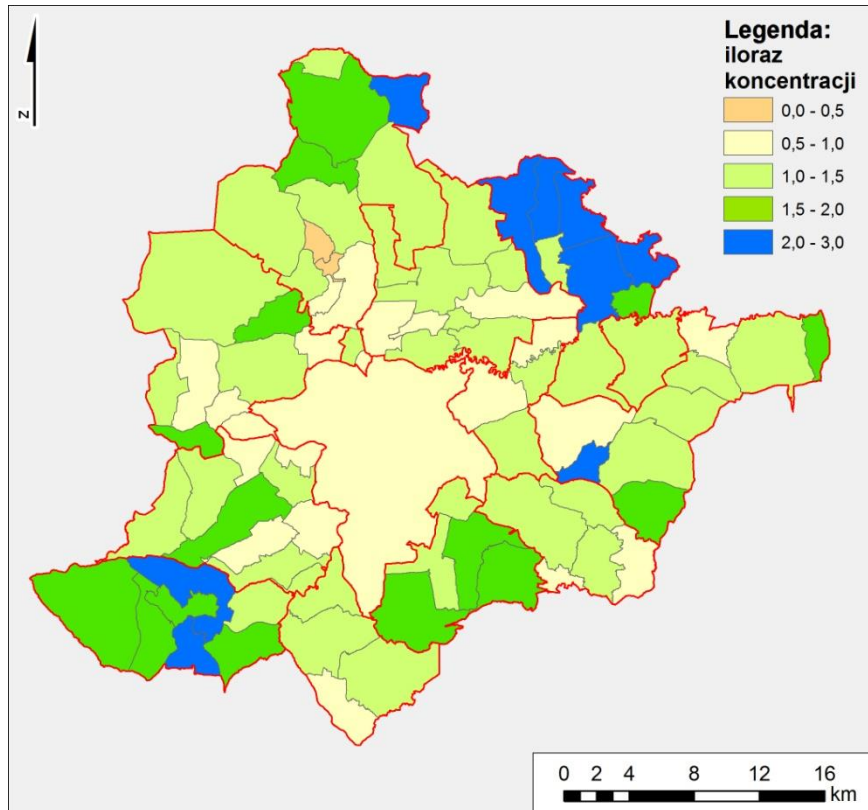
Rysunek 24. Koncentracja bezrobotnych powyżej 50 roku życia według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

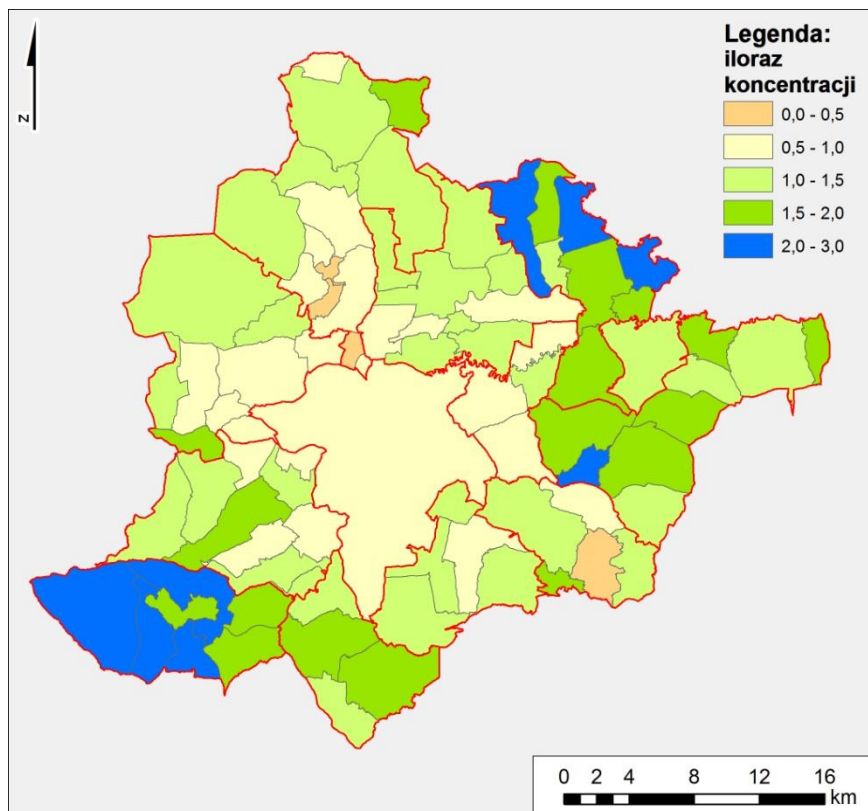
Rysunek 25. Koncentracja bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym według miast i sołectw ROF w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

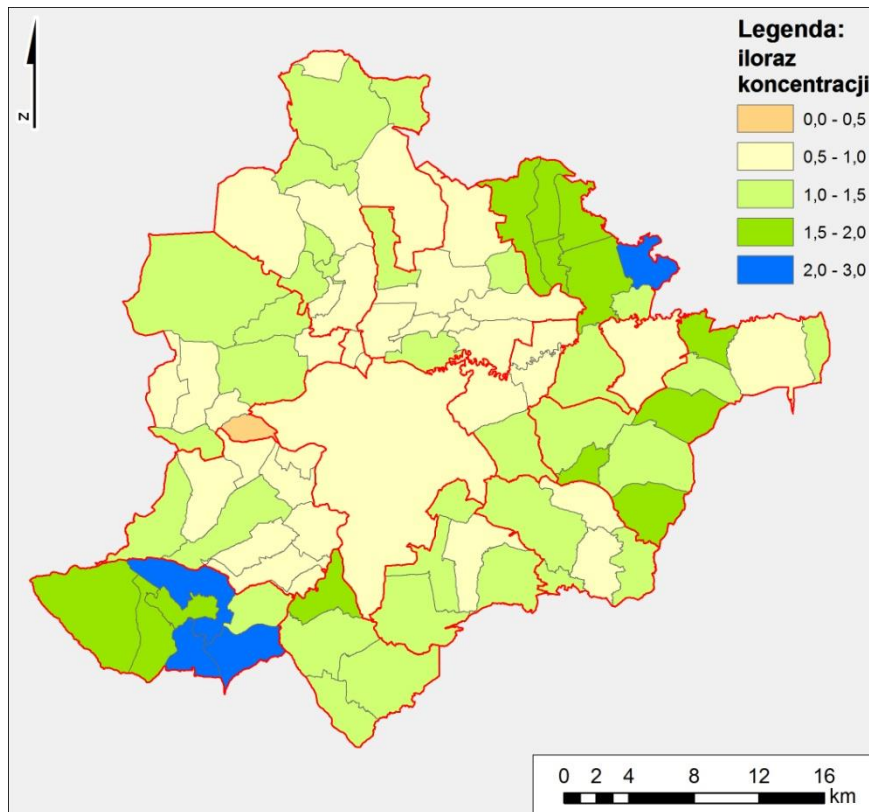
Rysunek 26. Koncentracja bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

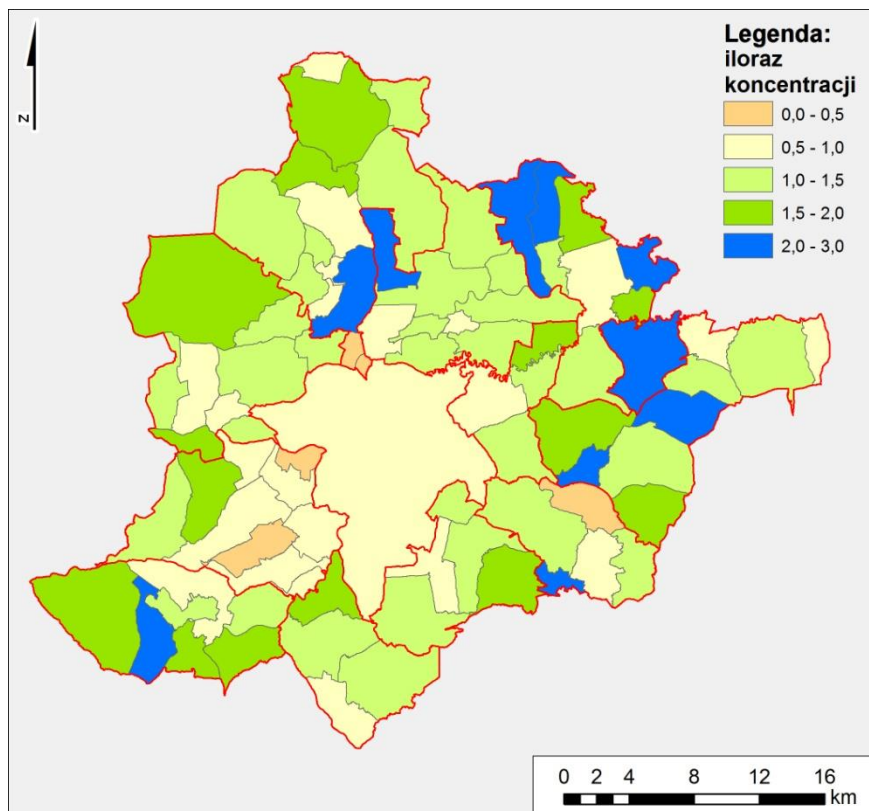
Rysunek 27. Koncentracja bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

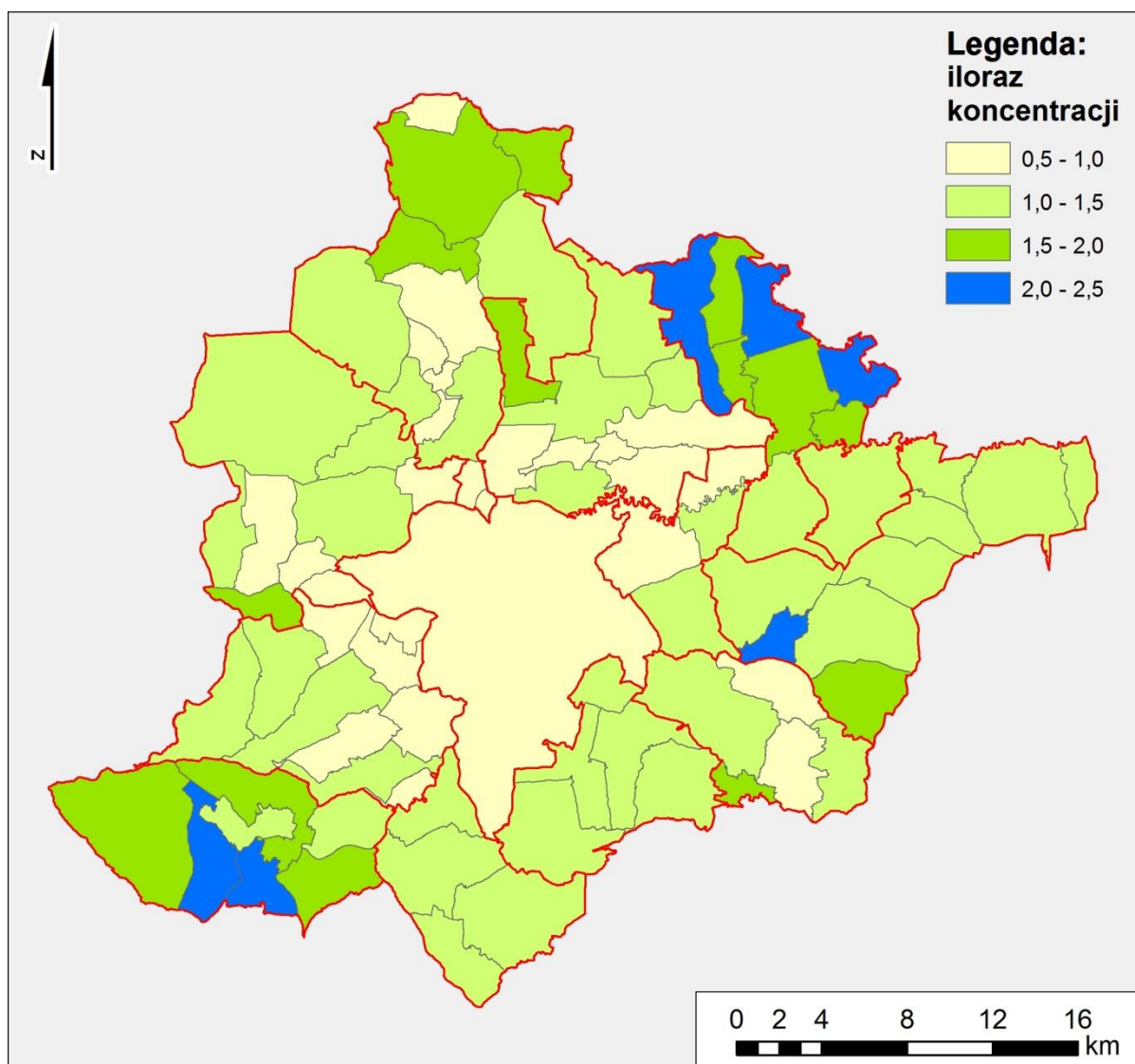
Rysunek 28. Koncentracja osób długotrwale bezrobotnych według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, łańcucie i Strzyżowie).

Rysunek 29. Koncentracja bezrobotnych absolwentów według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, łańcucie i Strzyżowie).

Rysunek 30. Syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów bezrobocia według miast i sołectw ROF w 2014 roku (IV kwartał)

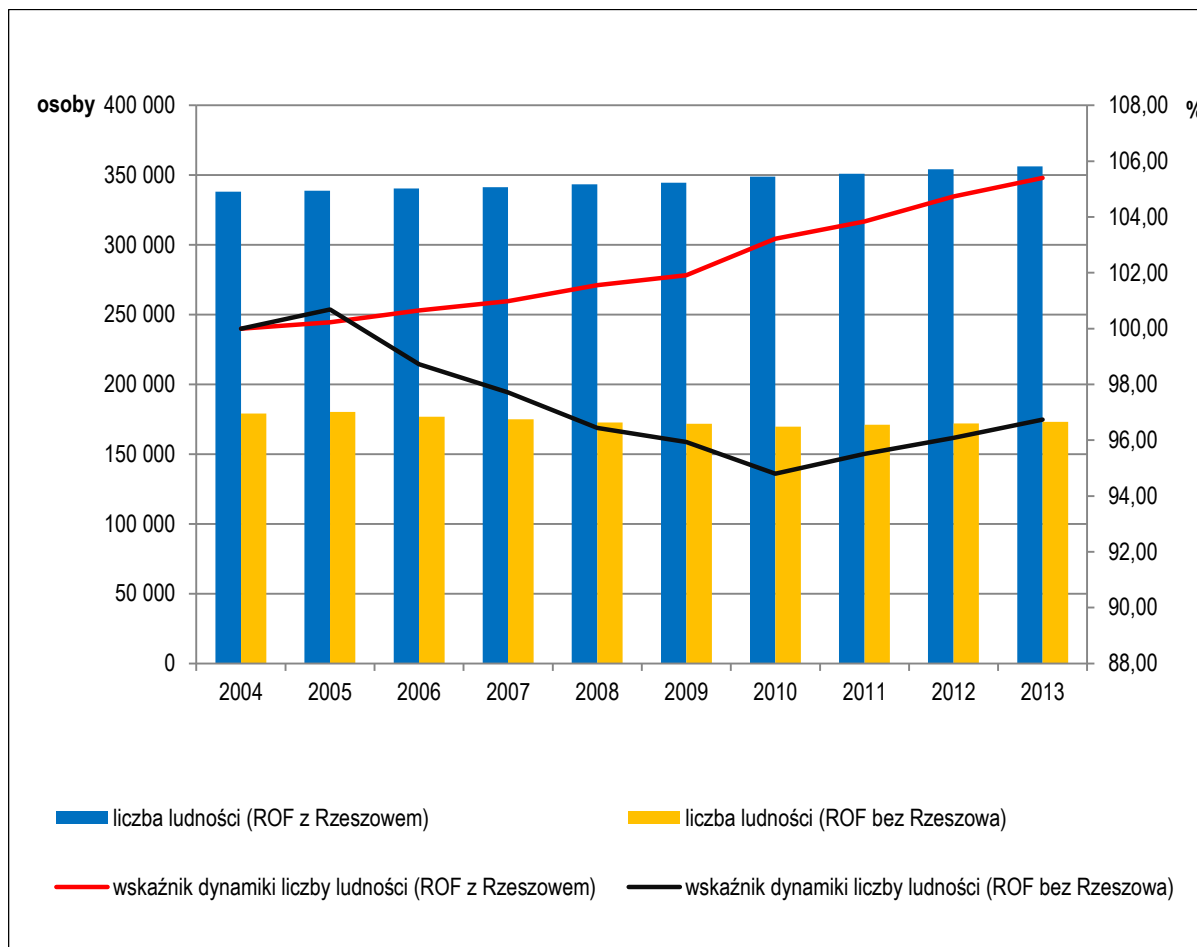
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy (w Rzeszowie, Łańcucie i Strzyżowie).

3.3. Sfera społeczna

W niniejszej części raportu diagnostycznego poruszone zostały wybrane aspekty związane z demografią, edukacją, kulturą, ochroną zdrowia i opieką medyczną, sportem i rekreacją, aktywnością społeczną i obywatelską ludności oraz pomocą społeczną i występowaniem różnego rodzaju problemów natury społecznej.

3.3.1. LUDNOŚĆ I DEMOGRAFIA

W 2013 roku w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mieszkało łącznie 356 331 osób, z czego ponad połowę stanowili mieszkańcy Rzeszowa. Trend wzrostowy w zmianach liczby ludności zamieszkującej Rzeszowski Obszar Funkcjonalny utrzymywał się niezmiennie w latach 2004 – 2013 (Rysunek 31), a w porównaniu z 2004 rokiem liczba mieszkańców obszaru wzrosła o około 18,2 tys. (6%). W przeciwieństwie do całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, liczba ludności w gminach obszaru bez Rzeszowa uległa zmniejszeniu względem 2004 roku o około 5,8 tys. osób. Spadek liczby mieszkańców wyraźnie zaznaczył się w latach 2006 – 2010, kiedy do Rzeszowa przyłączano kolejne sołectwa, od 2011 roku notowano natomiast jej niewielki wzrost. Mimo to, liczba ludności tego obszaru w 2013 roku nadal była niższa niż w 2004 roku.

Rysunek 31. Zmiana oraz wskaźnik dynamiki liczby mieszkańców w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ubytek liczby mieszkańców, jaki zanotowały w latach 2004 – 2013 gminy sąsiadujące z Rzeszowem jest wynikiem powiększania terytorium tego miasta poprzez przyłączenie sołectw należących do ościennych gmin. Zmiany granic administracyjnych Rzeszowa na przestrzeni lat 2006 – 2010, spowodowały, że w 2013 roku gminy Krasne, Świlcza, Boguchwała i Tyczyn miały mniej mieszkańców niż w 2004 roku (Tabela 9). Ponad 27% ludności straciła gmina Tyczyn, niemal 25% – Krasne, 13% Świlcza oraz ponad 6% – Boguchwała. Jednocześnie należy zauważyć, że we wszystkich wspomnianych gminach po odłączeniu sołectw następował ponowny wzrost liczby mieszkańców: o 11% w gminie Krasne po 2006 roku, o 6,5% w gminie Boguchwała i niemal 5% w gminie Świlcza po 2008 roku oraz o niemal 4% w gminie Tyczyn po 2010 roku. Świadczy to o potencjale demograficznym obszaru, wynikającym z pozytywnych trendów w ruchu naturalnym i migracyjnym. Jednocześnie gmina Głogów Małopolski, która utraciła część mieszkańców na rzecz Rzeszowa w 2010 roku, w całym okresie 2004 – 2013 zanotowała pozytywną zmianę w liczbie ludności – wzrost o ponad 7% (w wyniku zmian granic administracyjnych liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się zaledwie o 383 osoby, podczas gdy dla pozostałych gmin był to ubytek rzędu 3,0 – 4,0 tys. mieszkańców). Sam Rzeszów w analizowanym okresie zwiększył liczbę mieszkańców o około 15%. Pozostałe gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zanotowały w latach 2004 – 2013 wzrost liczby ludności. Dynamika tych zmian w większości przypadków była wyższa niż dla całego województwa czy też kraju. Dla liczby mieszkańców łańcuta, która w kolejnych latach między 2004 a 2013 rokiem ulegała niewielkim wahaniom, wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności wyniósł zaledwie 0,16%. Dość stabilną (z okresowymi wzrostami oraz spadkami) liczbę mieszkańców w latach 2004 – 2013 miały również gminy Lubenia i Czudec. Największą, po Rzeszowie, dodatnią dynamiką liczby mieszkańców odznacza się natomiast gmina Trzebownisko (wzrost o prawie 11%).

Tabela 9. Liczba mieszkańców oraz jej zmiany w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców		Zmiana liczby mieszkańców w latach 2004 – 2013 [%]
	2004	2013	
Polska	38 173 835	38 495 659	0,84
województwo podkarpackie	2 097 975	2 129 294	1,49
łańcut (m)	18 045	18 074	0,16
Czarna (w)	10 770	11 335	5,25
łańcut (w)	20 216	21 265	5,19
Boguchwała (mw)	20 795	19 459	-6,42
Chmielnik (w)	6 354	6 762	6,42
Głogów Małopolski (mw)	17 886	19 223	7,48
Krasne (w)	14 021	10 659	-23,98
Lubenia (w)	6 433	6 504	1,10
Świlcza (w)	18 652	16 192	-13,19
Trzebownisko (w)	18 428	20 257	9,92
Tyczyn (mw)	15 777	11 464	-27,34
Czudec (w)	11 569	11 721	1,31
Rzeszów (m)	159 020	183 108	15,15
ROF (z Rzeszowem)	338 079	356 331	5,40
ROF (bez Rzeszowa)	179 059	173 223	-3,26

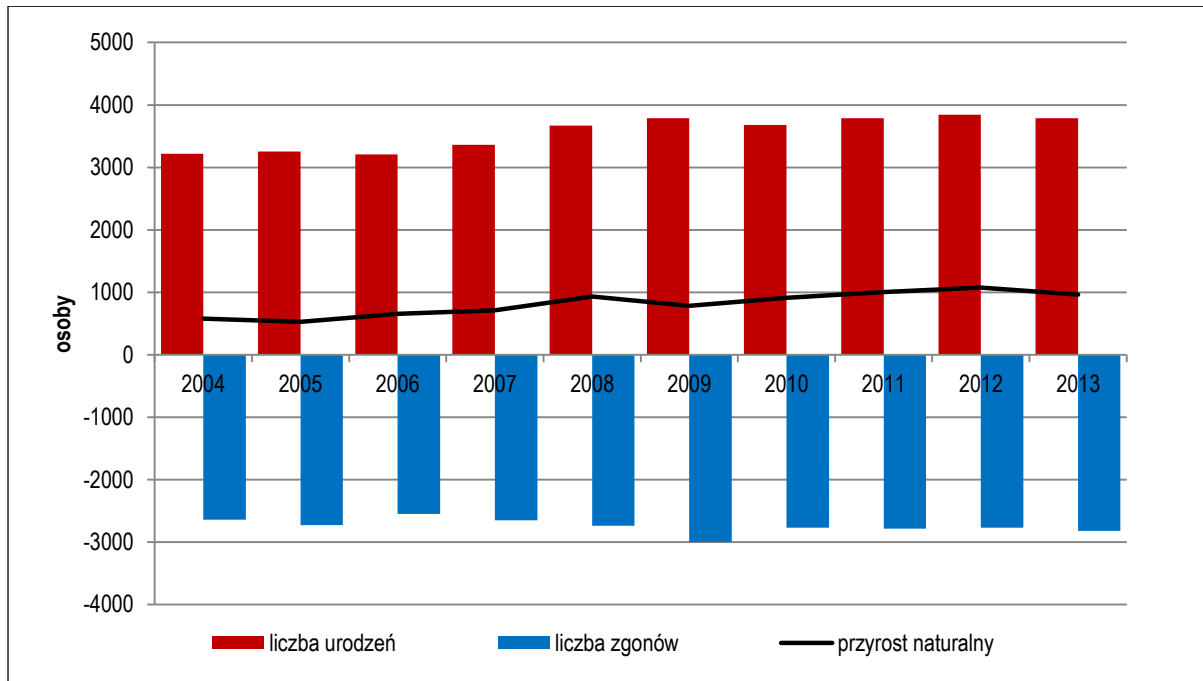
Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z prognozą demograficzną GUS dla powiatów do 2035 roku⁶ powiat rzeszowski odnotowywał będzie stały wzrost liczby ludności. Zwiększać się będzie zarówno liczba mieszkańców miast, jak i wsi. Liczba mieszkańców Rzeszowa, powiatu łańcuckiego i strzyżowskiego spadnie do 2035 roku, przy czym jeszcze do 2025 roku wzrastać będzie zaludnienie na obszarach wiejskich powiatu łańcuckiego.

Poza zmianami granic administracyjnych, które w przypadku części gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odegrały znaczną rolę w kształtowaniu liczby ludności w ostatnich latach, zjawiskami bezpośrednio wpływającymi na liczebność i strukturę populacji są naturalny i migracyjny ruch ludności. Na ruch naturalny składają się: procesy zawierania i rozpadu małżeństw, a także urodzenia i zgony. Województwo podkarpackie to region tradycyjny w kontekście postaw oraz zachowań prokreacyjnych. Ogólny współczynnik zawierania małżeństw⁷ w 2013 roku w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wahał się od 4,3 w gminie Chmielnik do 5,6 w przypadku gminy Boguchwała, podczas gdy jego wartość dla całego kraju wyniosła 4,7, a dla województwa podkarpackiego – 5,0. Zdecydowanie niższe niż dla całego kraju są również liczba rozwodów na 1000 mieszkańców oraz odsetek urodzeń pozamałżeńskich. Wskaźnik dotyczący rozwodów dla powiatów łańcuckiego, rzeszowskiego, jak również strzyżowskiego był w 2013 roku dwukrotnie niższy niż dla całego kraju. Jedynie dla Rzeszowa przyjął on wartość zbliżoną do ogólnokrajowej (a w latach 2004 – 2009 i 2011 – nawet wyższą). W 2013 roku w całym województwie podkarpackim urodzenia pozamałżeńskie stanowiły 13% urodzeń żywych, podczas gdy w skali Polski – ponad 23%. W powiecie rzeszowskim udział urodzeń pozamałżeńskich wyniósł zaledwie 9%, w powiatach łańcuckim oraz strzyżowskim odpowiednio po 10 i 12%, a w Rzeszowie – nieco ponad 13%.

⁶ Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011.

⁷ Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców.

Rysunek 32. Przyrost naturalny w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2004 – 2013 liczba urodzeń w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego utrzymywała się na poziomie wyższym niż liczba zgonów, w wyniku czego obszar odnotowywał dodatni, dosyć stabilny przyrost naturalny (Rysunek 32). Liczba zgonów w omawianym okresie utrzymywała się na zbliżonym poziomie – ulegała niewielkim wahaniom, a stopa zgonów⁸ wzrosła z 7,8‰ w 2004 roku do 7,9‰ w 2013 roku. Największą liczbę zgonów zarejestrowano w 2009 roku (stopa zgonów wyniosła wówczas 8,7‰). Okresowy wzrost liczby urodzeń utrzymujący się do 2009 roku jest zbieżny z trendem charakterystycznym dla całego kraju – w wiek najwyższej płodności (25 – 29 lat) weszły wówczas liczne roczniki kobiet urodzonych w trakcie wyżu demograficznego przełomu lat 70. i 80. XX wieku. Stopa urodzeń⁹ w latach 2004 – 2013 wzrosła z 9,5‰ do 10,6‰ (z najwyższą wartością niemal 11‰ w 2009 roku). W wyniku przyrostu naturalnego liczba ludności Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wzrasta w ostatnich latach o około 1000 osób rocznie.

Ogólny współczynnik płodności¹⁰ w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wzrósł z 35,34 w 2004 roku do 41,71 w 2013 roku. Ponadto, o ile w 2004 roku jego wartość była niższa niż dla całego województwa podkarpackiego i zbliżona do tej dla całego kraju, o tyle w 2013 roku przewyższała je. Ogólny współczynnik dzietności¹¹ utrzymał się na niskim, zbliżonym poziomie – 1,21 w 2004 roku i 1,28 w 2013 roku, nie odbiegając od wartości charakterystycznych dla województwa i kraju oraz pozostając znacznie poniżej wartości zapewniającej prostą zastępowalność pokoleń (około 2,1). W układzie powiatowym był on wyższy dla gmin powiatów łańcuckiego i rzeszowskiego, znacznie niższy dla gmin powiatu strzyżowskiego oraz dla Rzeszowa (zaledwie 1,19). Pomimo obserwowanej w skali kraju konwergencji poziomów dzietności w mieście i na wsi, w powiatach tych nadal wyraźnie wyższą dzietnością odznaczają się obszary wiejskie.

Dla obecnego i przyszłego kształtowania się poziomu urodzeń istotne znaczenie mają przemiany, jakie zachodzą w zachowaniach prokreacyjnych, w tym w rozkładzie urodzeń w poszczególnych grupach wieku matek (Rysunek 33). W 2013 roku liczba kobiet w wieku rozrodczym zamieszkujących w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym

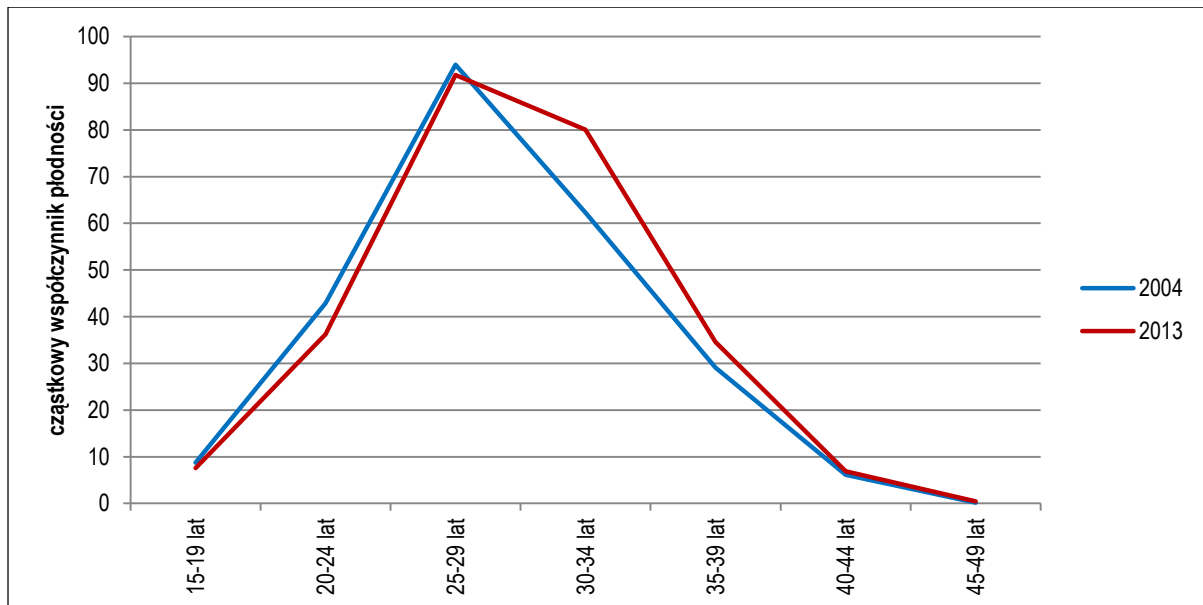
⁸ Liczba zgonów na 1000 mieszkańców.

⁹ Liczba urodzeń na 1000 mieszkańców.

¹⁰ Liczba urodzeń na tysiąc kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat).

¹¹ Wskaźnik oznaczający liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie jedna kobieta w trakcie całego okresu rozrodczego (15 – 49 lat) przy założeniu, że w całym tym okresie rodziłyby z intensywnością obserwowaną w danym roku.

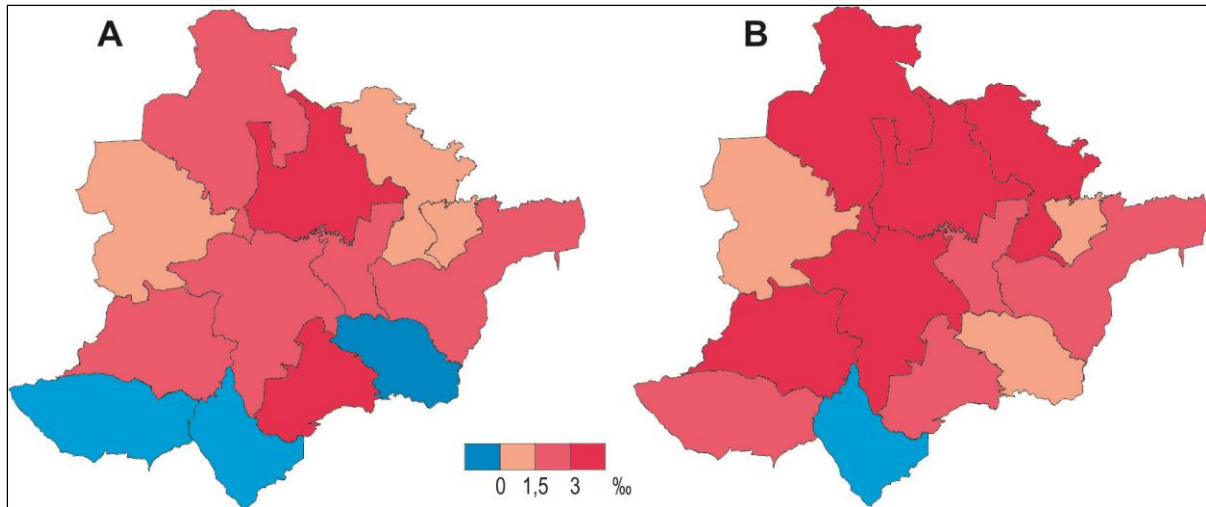
wynosiła niewiele ponad 91 tys., a liczba urodzeń w tym roku – niemal 3,8 tys., podczas gdy 10 lat wcześniej omawiana subpopulacja kobiet liczyła 600 osób więcej, urodziło się natomiast mniej (o 558) dzieci. Największe natężenie urodzeń, podobnie jak i w całym kraju, występuje w grupie kobiet w wieku 25 – 29 lat. W porównaniu do 2004 roku zaobserwowano nieznaczne obniżenie płodności dla tej grupy wieku, spadek płodności w młodszych oraz jej wzrost w starszych grupach wieku (w szczególności 30 – 34 lata, gdzie cząstkowy współczynnik płodności wzrósł w ostatnim dziesięcioleciu z około 62 do 80 oraz 35 – 39 lat). Takie przesunięcie wzorca płodności w stronę starszych grup wieku może świadczyć zarówno o postępującym odkładaniu w czasie decyzji o pierwszym dziecku, ale i o zwiększonej częstości drugich i kolejnych urodzeń. Płodność w najmłodszej grupie wieku (poniżej 19 roku życia, informująca o natężeniu urodzeń wśród nastolatek) jest niższa niż średnia ogólnopolska (7,6 w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w porównaniu do 13,7 dla kraju w 2013 roku).

Rysunek 33. Wzorzec płodności dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 oraz 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy Demografia.

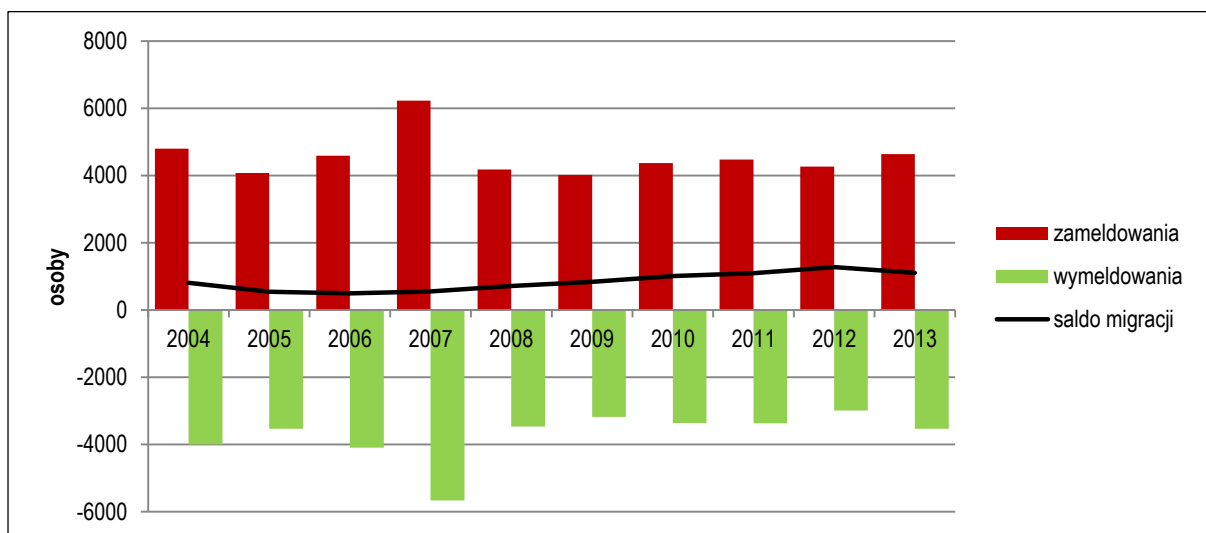
Średni współczynnik przyrostu naturalnego dla lat 2004 – 2006 dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przyjął wartość 1,7‰ (dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego bez Rzeszowa – nieco mniej, 1,6‰). Ubytek naturalny zanotowały w tym okresie gminy Chmielnik (-1,5‰), Czudec (-0,7‰) i Lubenia (-0,2‰). Dla pozostałych gmin, podobnie jak dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, współczynnik przyjął wartości dodatnie (Rysunek 34). Największy przyrost naturalny w latach 2004 – 2006 charakteryzował gminy Trzebownisko i Tyczyn (powyżej 3‰). Na przestrzeni lat 2011 – 2013 już tylko jedna gmina wchodząca w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odnotowała ujemny współczynnik przyrostu naturalnego – Lubenia (-0,4‰), podczas gdy dla większości badanych gmin wartość współczynnika wzrosła w porównaniu z latami 2004 – 2006. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje wysoki, na tle kraju i województwa, współczynnik przyrostu naturalnego. Dla lat 2011 – 2013 wynosił on 2,9‰ (bez Rzeszowa – 2,4‰) w porównaniu z oscylującym wokół zera współczynnikiem dla całego kraju i wartością 1,2‰ dla województwa podkarpackiego. Wysoka, zwłaszcza jak na obszar miejski, jest wartość współczynnika dla samego Rzeszowa (3,3‰). Dodatnie wartości współczynników przyrostu naturalnego dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, zdecydowanej większości jego gmin oraz Rzeszowa w dużym stopniu kształtują potencjał demograficzny, wpływając bezpośrednio na przyszłe zasoby pracy czy tempo starzenia się ludności obszaru.

Rysunek 34. Średni współczynnik przyrostu naturalnego w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2006 (A) i 2011 – 2013 (B)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

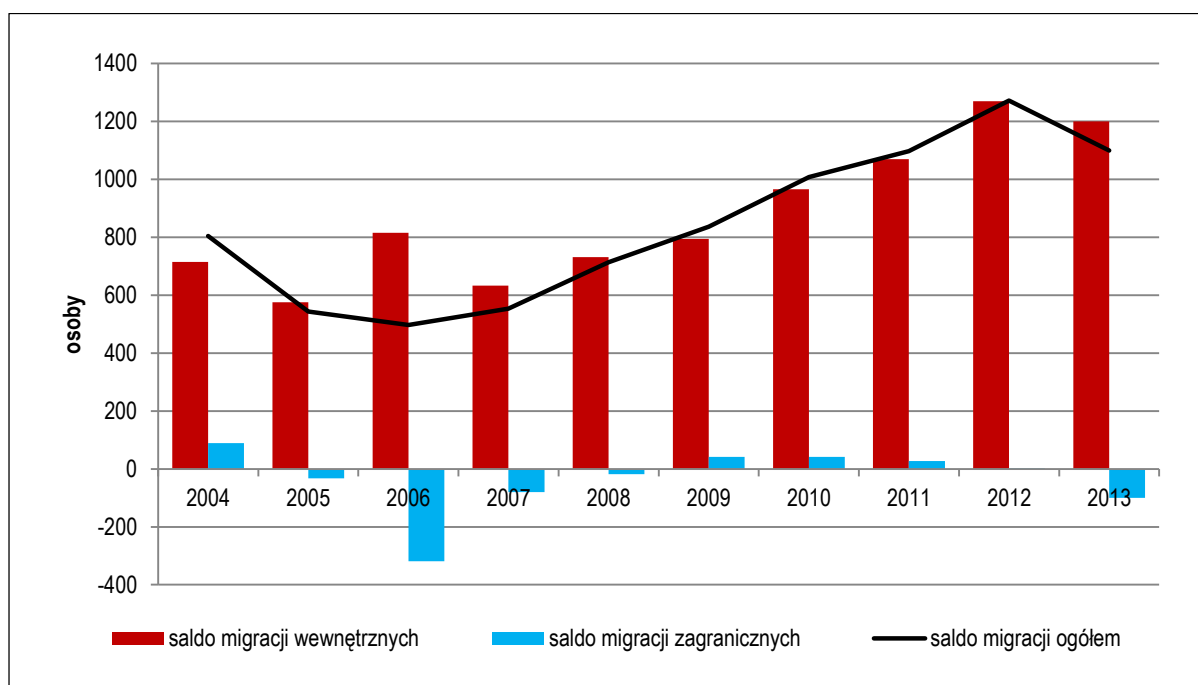
Wynikające z przyrostu naturalnego zmiany zaludnienia danego obszaru mogą być wzmacniane bądź osłabiane przez ruch migracyjny mieszkańców. W skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań, tym samym saldo migracji przyjmowało wartości dodatnie, wzmacniając pozytywne oddziaływanie przyrostu naturalnego na zmiany liczby ludności. W całym omawianym okresie liczba zameldowań i wymeldowań ulegały niewielkim wahaniom, poza rokiem 2007, kiedy odnotowano znaczny (o około 1,5 tys.) wzrost obydwu wartości (Rysunek 35). W pewnym stopniu było to wynikiem zmian granic administracyjnych Rzeszowa, a dokładniej – przyłączenia do miasta części wsi Przybyszówka z gminy Świlcza. W wyniku zameldowań ze wsi w 2007 roku Rzeszów zyskał około 2,2 tys. mieszkańców, a gmina Świlcza straciła około 1,4 tys. mieszkańców w związku z wymeldowaniami do miast. Kolejne zmiany granic Rzeszowa nie pociągnęły za sobą tak widocznych zmian w wartościach napływu i odpływu ludności. Dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego saldo migracji było najniższe w 2006 roku i od tego momentu aż do 2012 roku jego wartość rosła. Nieco większym wahaniom ulegało z roku na rok saldo migracji dla gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego poza Rzeszowem, przy czym również dla tego obszaru wartości były dodatnie w całym badanym dziesięcioleciu.

Rysunek 35. Saldo migracji w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Saldo migracji dla określonego obszaru jest wypadkową napływu i odpływu w ruch wewnętrznym oraz emigracji i imigracji (w migracjach zagranicznych). W skali całego kraju, który od lat notuje odpływ migracyjny wyższy niż napływ, szczególne znaczenie miały akcesja do Unii Europejskiej, jak również stopniowa liberalizacja dostępu do europejskich rynków pracy dla polskich pracowników. Początek XXI wieku to także ponowny wzrost znaczenia migracji wewnętrznych, jednak w odwrotnym niż wcześniej kierunku – z miast na obszary wiejskie. Według statystyk GUS zameldowania i wymeldowania w ruchu wewnętrznym mają zdecydowanie większy wpływ na kształtowanie salda migracji ogółem w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego niż przemieszczenia w skali międzynarodowej (Rysunek 36). O ile saldo migracji wewnętrznych w latach 2004 – 2013 było dla obszaru dodatnie, o tyle w ruchu międzynarodowym w latach 2005 – 2008 oraz w 2013 roku zanotowano przewagę emigrantów nad imigrantami. Saldo migracji zagranicznych najniższą wartość przyjął w 2006 roku w związku z charakterystyczną dla całego kraju falą migracji poakcesyjnych, wyraźnie wpływając na wartość salda migracji ogółem w tym roku. Natomiast od 2009 do 2011 roku zaobserwować można dodatnie saldo rejestrowanych przepływów międzynarodowych (również w skali całego kraju okres ten wiązał się z wyhamowaniem emigracji oraz wzrostem liczby powrotów do kraju w związku z kryzysem gospodarczym).

Rysunek 36. Kierunki migracji w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

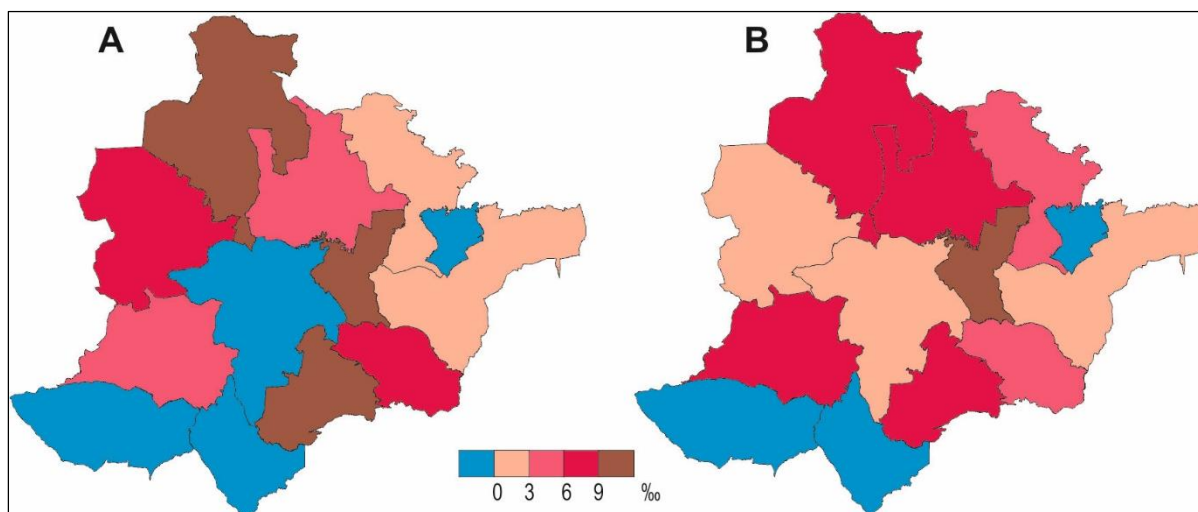
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poza wielkością migracji istotną cechą tego procesu jest również jego selektywność, w szczególności zwiększona mobilność niektórych grup wieku. W 2013 roku w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym największą mobilnością charakteryzowali się mieszkańcy reprezentujący młodsze grupy wieku produkcyjnego – saldo migracji na 1000 mieszkańców w wieku 25 – 29 lat wyniosło 11,8, a w grupie 30 – 34 lata – niemal 8,5. Ujemne saldo migracji zaobserwowano w grupie 45 – 49 lat oraz wśród uczestników migracji od 55 do 69 roku życia. Szczególnie znaczącym oraz pozytywnym dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zjawiskiem jest dodatnie saldo migracji dla ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym mobilnym. W skali miasta Rzeszów zauważalny jest proces odpływu ludności młodej – rodzin z dziećmi, co zaznacza się w ujemnych saldach migracji dla grup 5 – 14 lat i powyżej 35 roku życia. Związany jest on częściowo z suburbanizacją, co z kolei znajduje potwierdzenie w dodatnich saldach migracji dla tych grup wieku na obszarze pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Brak pełnych statystyk dotyczących migracji międzynarodowych uniemożliwia ocenę rzeczywistego wpływu migracji na zmiany liczby ludności w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Pewien pogląd na skalę

niedoszacowania migracji zagranicznych dają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku dotyczące liczby migrantów przebywających czasowo poza granicami Polski. Według tych statystyk w 2011 roku czasowo za granicą przebywało ponad 178,5 tys. mieszkańców województwa podkarpackiego, w tym najwięcej w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Francji i Włoszech. Region jest jednym z notujących największe natężenie wyjazdów na pobyt czasowy – zajmował trzecie, po województwach opolskim i podlaskim, miejsce pod względem liczby przebywających czasowo za granicą na 1000 mieszkańców.

W 2013 roku nieco ponad połowa zameldowań w migracjach wewnętrznych w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego to zameldowania z miast. Migracje w tym kierunku stanowiły większość w przepływach ludności w niemalże całym analizowanym dziesięcioleciu (poza rokiem 2013). Przewaga napływu w kierunku miasto – wieś jest jeszcze wyraźniejsza dla gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego poza Rzeszowem. Zameldowania ze wsi stanowią ponad 60% napływu do łańcuta (miasto) oraz około 57% zameldowań w Rzeszowie. Wśród gmin o największym udziale napływu ludności z miast znalazły się natomiast: Krasne (niemal 80% napływu w 2013 roku), Chmielnik (75%) oraz Świlcza (około 68%). Zaledwie 1/3 osób, które w 2013 roku zameldowały się w łańcutcie, pochodziła z innych miast. Wymeldowania do miast przeważają w kierunkach odpływu ludności z większości wiejskich i miejsko-wiejskich gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, podczas gdy w łańcutcie i Rzeszowie w 2013 roku stanowiły około 1/3 (ponad 65% wymeldowań z łańcutta i niemal 59% z Rzeszowa w 2013 roku odbyło się w kierunku miasto – wieś).

Rysunek 37. Średni współczynnik salda migracji w gminach ROF w latach 2004 – 2006 (A) i 2011 – 2013 (B)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2004 – 2006 najniższe wartości współczynnika salda migracji charakteryzowały miasta łańcut (-2,3‰) oraz Rzeszów (-2,0‰) (Rysunek 37). Niewielki ubytek migracyjny zanotowano również w gminach, które w tym okresie odnotowały ujemny przyrost naturalny – Czudec oraz Lubenia. W pozostałych gminach sąsiadujących z Rzeszowem współczynnik salda migracji był dodatni, szczególnie wysoki dla gmin Tyczyn (18,5‰), Głogów Małopolski (10,9‰) oraz Krasne (9,6‰). Średni współczynnik salda migracji w przypadku całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wyniósł 1,8‰, a dla gmin poza Rzeszowem – ponad 5‰. W porównaniu z latami 2004 – 2006 w latach 2011 – 2013 pogłębił się ubytek migracyjny w gminie Czudec, a łańcut (miasto) oraz Lubenia nadal odnotowywały ujemne saldo migracji. Rzeszów stał się obszarem przewagi napływu nad odpływem ludności, a najwyższe salda migracji zaobserwowano w gminach Krasne (10,0‰), Tyczyn (8,7‰) i Boguchwała (7,9‰). Wartość współczynnika dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wzrosła do 3,3‰. Przyrost migracyjny nadal charakteryzował niemal wszystkie gminy wokół Rzeszowa oraz sąsiadujące z łańcutem gminy wiejskie łańcut i Czarna.

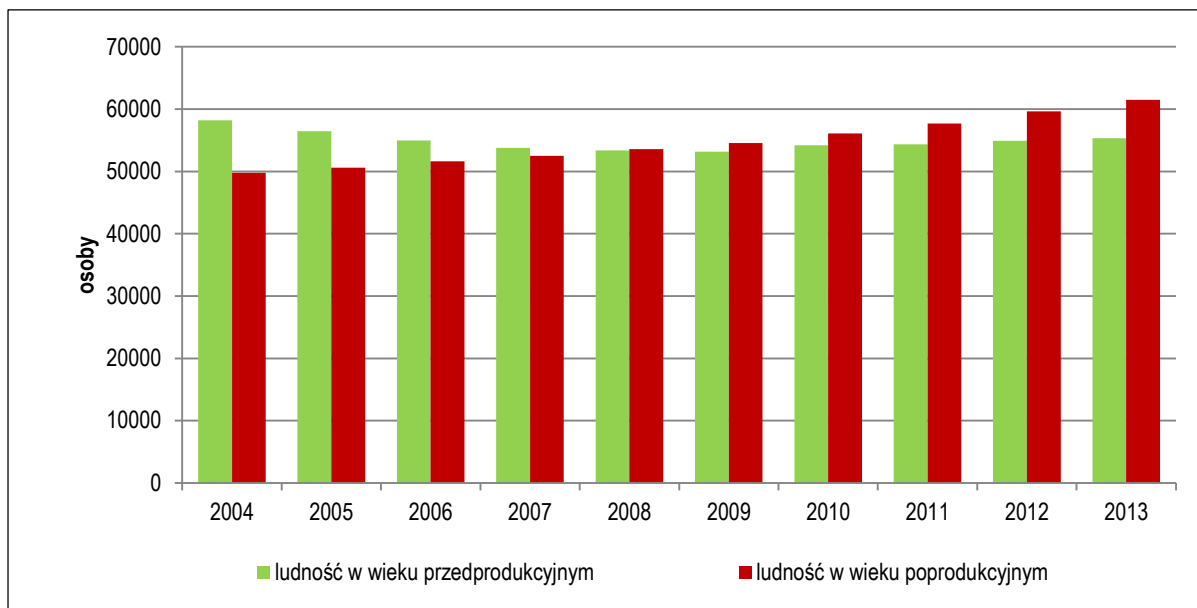
Tabela 10. Przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty ludności w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004-2006 i 2011-2013 [w %]

Jednostka terytorialna	Średni współczynnik przyrostu naturalnego		Średni współczynnik salda migracji		Średni współczynnik przyrostu rzeczywistego	
	2004 – 2006	2011 – 2013	2004 – 2006	2011 – 2013	2004 – 2006	2011 – 2013
Polska	-0,1	0,0	-0,5	-0,3	-0,6	-0,3
województwo podkarpackie	1,2	1,2	-1,3	-1,1	-0,2	0,0
łańcut (m)	0,9	0,8	-2,3	-1,7	-1,4	-0,9
Czarna (w)	0,4	3,8	1,8	3,5	2,2	7,2
łańcut (w)	1,6	2,2	2,3	1,6	3,9	3,9
Boguchwała (mw)	2,2	3,2	5,0	7,9	7,2	11,1
Chmielnik (w)	-1,5	0,6	6,5	4,5	5,0	5,1
Głogów Małopolski (mw)	1,7	4,1	10,9	7,2	12,6	11,4
Krasne (w)	2,0	2,9	9,6	10,0	11,6	12,8
Lubenia (w)	-0,2	-0,4	-0,8	-0,3	-1,0	-0,7
Świlcza (w)	1,0	0,3	6,3	3,2	7,3	3,5
Trzebownisko (w)	3,8	3,9	5,3	6,1	9,1	10,0
Tyczyn (mw)	3,2	2,6	18,5	8,7	21,7	11,4
Czudec (w)	-0,7	2,3	-0,1	-2,6	-0,8	-0,3
Rzeszów (m)	1,9	3,3	-2,0	2,5	-0,1	5,7
ROF (z Rzeszowem)	1,7	2,9	1,8	3,3	3,5	6,1
ROF (bez Rzeszowa)	1,6	2,4	5,4	4,1	7,0	6,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla większości gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w kształtowaniu przyrostu rzeczywistego migracje odgrywają większą rolę niż urodzenia i zgony (Tabela 10). Ujemne saldo migracji pogłębiło ubytek naturalny w przypadku gmin Lubenia (2004 – 2006 i 2011 – 2013) i Czudec (2004 – 2006) oraz wpłynęło na ujemne wartości współczynnika przyrostu rzeczywistego dla gmin o dodatnim przyroście naturalnym – łańcut (2004 – 2006 i 2011 – 2013), Rzeszów (2004 – 2006) i Czudec (2011 – 2013). Dla większości gmin, podobnie jak i dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, przyrost migracyjny wzmacniał przyrost naturalny w obydwu okresach. W latach 2004 – 2006 największy przyrost rzeczywisty (głównie z uwagi na wysokie saldo migracji) zaobserwowano w gminie Tyczyn, która również w latach 2011 – 2013 odznaczała się wysoką wartością współczynnika, natomiast w latach 2011 – 2013 – w gminie Krasne. Obszary rozwoju demograficznego – gminy o wysokim, utrzymującym się od 2004 roku przyroście rzeczywistym to: Boguchwała, Głogów Małopolski, Krasne, Trzebownisko i Tyczyn. Istotny wzrost współczynników przyrostu rzeczywistego odnotowały również Rzeszów oraz gmina Czarna. Obszary o najmniej korzystnej sytuacji demograficznej to z kolei miasto łańcut oraz gminy Lubenia i Czudec.

Trendy w poziomie urodzeń, zgonów oraz migracji wpływają nie tylko na wielkość, ale i strukturę populacji. Zależność ta jest dwustronna – również struktura populacji warunkuje natężenie procesów demograficznych, przede wszystkim składających się na ruch naturalny (przez liczebność kobiet w wieku rozrodczym czy osób starszych). Zmiany w strukturze wieku ludności generują również wyzwania dla rynku pracy, służby zdrowia czy usług społecznych.

Rysunek 38. Zmiana liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2004 – 2013 niemal stałemu spadkowi liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 14 roku życia) – towarzyszył wzrost liczby mieszkańców reprezentujących grupę wieku poprodukcyjnego (powyżej 60/65 roku życia¹²) (Rysunek 38). Liczba dzieci i młodzieży zmniejszyła się w tym okresie o niespełna 2,8 tys., a liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o ponad 11,7 tys. W wyniku tych zmian liczebności obydwu grup wyrównywały się do 2008 roku, a od 2009 roku liczba dzieci ora młodzieży zamieszkującej w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest niższa niż liczba osób starszych (o około 6 tys. osób w 2013 roku).

W 2004 roku w ponad połowie gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego dzieci i młodzież stanowiły około 1/5 mieszkańców. Dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego udział tej grupy wynosił 17,2% (Tabela 11). Gminy najmłodsze demograficznie w 2004 roku – Głógów Małopolski, Czarna i Trzebownisko – utrzymały ten status również w 2013 roku – przy spadku udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym nadal odznaczają się najniższymi udziałami osób starszych. Większość gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nadal odznacza się wyższym, niż średni dla województwa czy kraju, udziałem dzieci i młodzieży. Najniższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym dotyczy miast – Rzeszowa oraz Łańcuta (odpowiednio 14,5 i 14,6%). Najwyższy, spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, odsetek osób starszych w strukturze mieszkańców występował w 2013 roku w Łańcutcie oraz gminie Lubenia.

Potencjalne zasoby siły roboczej w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, rozumiane jako liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym, zwiększyły się w latach 2004 – 2013 o 9,5 tys. osób. Wzrosła liczebność zarówno ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (o około 3%), jak i niemobilnym (około 8%). Zmiany udziałów tych dwóch grup dają pogląd na obecne oraz spodziewane w przyszłości zmiany w potencjalnych zasobach pracy. W skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013 udział ludności w wieku produkcyjnym mobilnym zmniejszył się o 1,3 p.p., a w wieku produkcyjnym niemobilnym wzrósł o 0,5 p.p.. Udział mieszkańców w wieku produkcyjnym mobilnym jest nadal wyższy niż średnia dla całego kraju, w wieku produkcyjnym niemobilnym natomiast niższy. Największe potencjalne zasoby pracy posiada Rzeszów – 82,9 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym mobilnym oraz ponad 41 tys. osób w wieku niemobilnym. Wzrost udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2004 – 2013 zanotowały wszystkie gminy, z wyjątkiem Rzeszowa i Łańcuta (miasto). Niekorzystne zmiany w strukturze potencjalnych zasobów rynku pracy odnotowały przede wszystkim Rzeszów, Łańcut oraz gmina Lubenia (udział ludności w wieku mobilnym zmniejszył się tam o około 2 p.p. w porównaniu z 2004 rokiem, Łańcut i Lubenia charakteryzują również najwyższe udziały ludności w wieku niemobilnym). Gminy Czudec, Lubenia i Trzebownisko zanotowały największy wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym niemobilnym.

¹² Dolna granica wieku poprodukcyjnego to 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Tabela 11. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013 [w %]

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku produkcyjnym				Ludność w wieku poprodukcyjnym	
			mobilnym		niemobilnym*			
	2004	2013	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	16,7	15,0	44,4	43,0	23,5	23,6	15,3	18,4
województwo podkarpackie	18,8	15,5	45,5	44,5	21,0	22,8	14,7	17,2
łańcut (m)	17,1	14,6	44,2	42,5	22,6	23,2	16,0	19,8
Czarna (w)	20,6	16,8	45,9	46,1	18,7	21,2	14,9	15,9
łańcut (w)	19,8	17,1	44,3	44,3	19,9	21,2	16,0	17,5
Boguchwała (mw)	18,5	16,4	45,1	44,8	20,7	21,9	15,7	16,9
Chmielnik (w)	20,6	17,4	43,9	44,4	18,1	21,1	17,3	17,0
Głogów Małopolski (mw)	20,6	17,5	46,4	45,5	19,0	22,0	14,0	14,9
Krasne (w)	19,7	17,2	45,7	45,4	20,1	21,3	14,5	16,1
Lubenia (w)	17,7	15,7	44,4	42,6	19,5	22,9	18,4	18,7
Świlcza (w)	18,8	15,8	46,0	46,2	20,0	21,4	15,2	16,6
Trzebownisko (w)	20,6	17,4	47,0	46,0	18,7	21,9	13,8	14,7
Tyczyn (mw)	20,0	17,7	46,0	45,6	19,4	20,6	14,7	16,0
Czudec (w)	19,8	15,9	44,6	44,9	18,7	22,3	16,9	16,9
Rzeszów (m)	14,7	14,5	47,6	45,3	23,7	22,4	14,0	17,8
ROF (z Rzeszowem)	17,2	15,5	46,5	45,1	21,6	22,1	14,7	17,3
ROF (bez Rzeszowa)	19,4	16,6	45,4	44,9	19,8	21,8	15,4	16,7

* za granicę wieku produkcyjnego niemobilnego przyjęto wiek 59 lat dla kobiet oraz 64 lata dla mężczyzn

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według prognoz GUS do 2035 roku w powiatach łańcuckim, rzeszowskim, strzyżowskim oraz w mieście Rzeszów postępować będzie starzenie się zasobów pracy (Tabela 12). Potencjalne zasoby pracy w powiecie rzeszowskim w latach 2015 – 2035 praktycznie nie zmienią się pod względem ilościowym, jednakże spadkowi liczby ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (o 16%) towarzyszyć będzie najdynamiczniejszy wśród powiatów obejmujących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym niemobilnym (o ponad 30% – 12,3 tys. osób). W powiecie strzyżowskim zasoby pracy zmniejszą się o 11%, w Rzeszowie i powiecie łańcuckim – o około 8%. Wszystkie powiaty zanotują spadek liczby mieszkańców wieku produkcyjnym mobilnym oraz wzrost w produkcyjnym niemobilnym.

Tabela 12. Potencjalne zasoby rynku pracy do 2035 roku w powiatach łańcuckim, rzeszowskim, strzyżowskim i mieście Rzeszów

Grupa wieku	Rok	Powiat łańcucki	Powiat rzeszowski	Powiat strzyżowski	Powiat m. Rzeszów
Wiek produkcyjny mobilny	2015	34 777	79 483	27 508	75 163
	2035	26 589	67 062	20 093	57 654
	2015-2035	-23,54%	-15,63%	-26,96%	-23,29%
Wiek produkcyjny niemobilny	2015	17 121	39 209	13 790	35 137
	2035	20 979	51 499	16 575	43 357
	2015-2035	22,53%	31,34%	20,20%	23,39%

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Istotne, w szczególności w analizie obciążenia potencjalnych zasobów pracy ludnością niepracującą, są relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wieku, wyrażone współczynnikami obciążenia demograficznego (Tabela 13). Na przestrzeni lat 2004 – 2013 wszystkie, poza Łańcutem (miasto) i Rzeszowem, gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zanotowały spadek wartości współczynnika obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym. Zmiana ta jest przede wszystkim wynikiem spadku liczebności najmłodszej grupy oraz wzrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym. Najniższe wartości współczynnika w 2013 roku charakteryzowały Rzeszów, Trzebownisko i Świlczę, najwyższe – gminy wiejskie Łańcut, Lubenia i Chmielnik. W latach 2004 – 2013 we wszystkich gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaszły niekorzystne zmiany w relacji ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym. Zmiana taka oznacza postępujące starzenie się ludności. Największa wartość współczynnika w 2004 roku charakteryzowała gminę Lubenia, natomiast w 2013 roku – miasta Łańcut oraz Rzeszów. Aż w 7 gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wartość wskaźnika przekroczyła 100 – liczba osób starszych przewyższyła liczbę dzieci i młodzieży. W pozostałych gminach nadal najmłodsza grupa wieku dominuje nad najstarszą, w największym stopniu w gminach Trzebownisko, Głogów Małopolski i Tyczyn. W 2004 roku teoretycznie 100 osób w wieku produkcyjnym pracowało na utrzymanie 22 osób w wieku poprodukcyjnym, w 2013 roku – już na 26 osób. Zdecydowanie największe obciążenie ludnością w wieku poprodukcyjnym dotyczy mieszkańców gmin Łańcut (miasto) oraz Lubenia, zaś najmniejsze – gmin młodych demograficznie, tj. Trzebownisko i Głogów Małopolski. W latach 2004 – 2013 wartość współczynnika znacznie wzrosła przede wszystkim dla miast Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Rzeszowa oraz Łańcuta, co – wraz ze zmianami pozostałych współczynników dla tych miast – świadczy o największym zaawansowaniu procesu starzenia demograficznego.

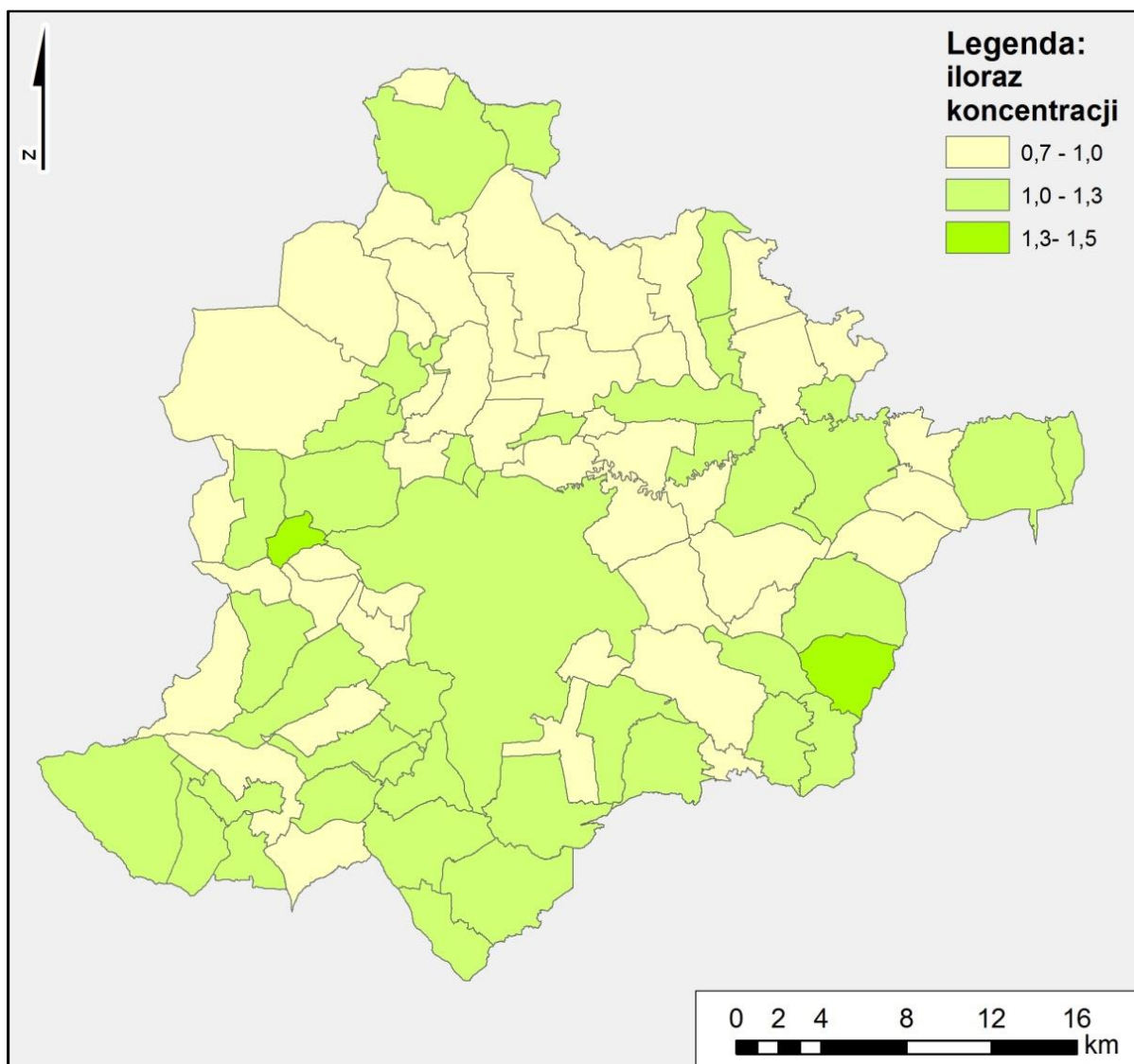
Tabela 13. Wskaźniki obciążenia demograficznego według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	47,11	50,10	91,69	122,64	22,53	27,60
województwo podkarpackie	50,37	48,67	78,54	110,63	22,16	25,56
Łańcut (m)	49,59	52,39	93,78	135,47	24,00	30,14
Czarna (w)	54,94	48,62	72,34	94,54	23,06	23,63
Łańcut (w)	55,81	52,83	81,16	102,23	25,00	26,71
Boguchwała (mw)	52,04	49,82	85,17	103,11	23,94	25,29
Chmielnik (w)	61,19	52,50	84,12	97,46	27,96	25,91
Głogów Małopolski (mw)	52,91	48,09	67,81	85,17	21,38	22,12
Krasne (w)	52,02	49,77	73,84	93,55	22,10	24,06
Lubenia (w)	56,48	52,53	104,04	119,39	28,80	28,59
Świlcza (w)	51,54	47,93	81,05	104,68	23,07	24,51
Trzebownisko (w)	52,36	47,15	66,72	84,31	20,95	21,57
Tyczyn (mw)	52,94	50,94	73,48	90,31	22,42	24,17
Czudec (w)	58,07	48,86	85,51	106,38	26,77	25,18
Rzeszów (m)	40,24	47,70	95,23	123,16	19,63	26,33
ROF (z Rzeszowem)	46,90	48,75	85,53	111,18	21,62	25,67
ROF (bez Rzeszowa)	53,37	49,88	79,02	100,15	23,56	24,96

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Czynnikiem, który w coraz większym stopniu warunkował będzie procesy rozwoju społeczno-gospodarczego gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego z pewnością będzie postępujące starzenie się ludności. Wskaźnikiem, pozwalającym właściwie ocenić te procesy jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który określa stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Zdecydowana większość gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego znajduje się w przedziale od 21,0% do 27,0% udziału osób w wieku

poprodukcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Północna część obszaru funkcjonalnego z wyłączeniem miasta łańcut reprezentuje najniższe wartości. Najwyższe wartości z kolei są charakterystyczne dla miasta łańcut i gminy Lubenia. Bardziej szczegółowy obraz daje współczynnik obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym na poziomie poszczególnych sołectw (Rysunek 39). Problem ponadprzeciętnej (i rosnącej) liczby osób w wieku poprodukcyjnym w relacji do ludności w wieku produkcyjnym szczególnie mocno zauważalny jest w przypadku większości sołectw południowej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

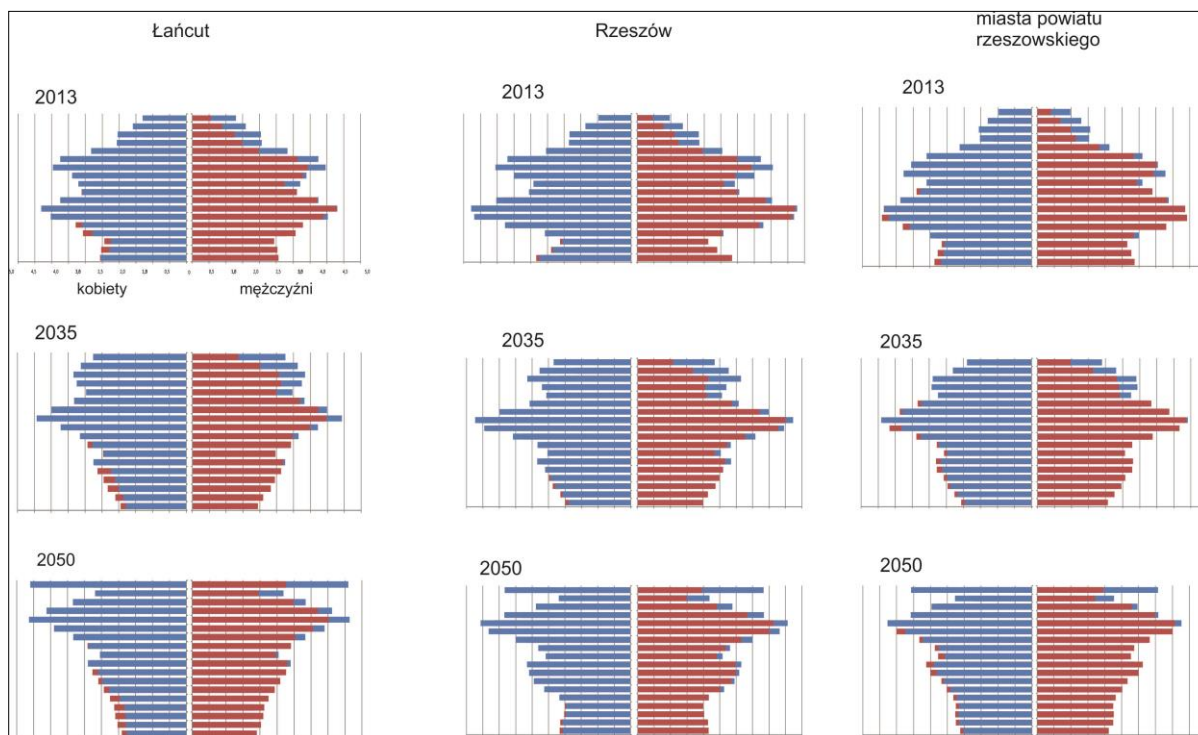

Rysunek 39. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym na tle średniej wartości dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (iloraz koncentracji obciążenia demograficznego) w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011).

Rozpatrując zagadnienia związane z problemem starzenia się ludności należy zwrócić uwagę na kształtowanie się struktury mieszkańców miast Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jako ośrodków o największej koncentracji ludności. Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego we wszystkich ośrodkach miejskich do 2050 roku wyraźnemu nasileniu ulegnie proces starzenia się ludności (Rysunek 40). W zdecydowanie największym stopniu rozpatrywany problem będzie dotyczył łańcuta. Zahamowanie procesu starzenia się mieszkańców jest zadaniem niezwykle trudnym. Jednakże należy dążyć do jego ograniczenia, poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz życia ludności (m.in. poprawa dostępności do różnego rodzaju usług społecznych). Wobec czego działania rewitalizacyjne podejmowane w miastach Rzeszowskiego Obszaru

Funkcjonalnego powinny zostać podporządkowane w znacznym stopniu ograniczaniu procesu starzenia się ludności, a z drugiej strony zaspokajaniu potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku.

Rysunek 40. Obecne i prognozowana struktura ludności według wieku i płci w miastach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się znacznym, w skali województwa, potencjałem ludnościowym. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat był on obszarem demograficznego wzrostu – odznaczały go pozytywne trendy zarówno w ruchu naturalnym, jak i migracyjnym. Potencjał demograficzny wewnątrz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest jednak widocznie zróżnicowany – obok gmin o wyraźnie zaznaczającym się wzroście demograficznym (tj. Boguchwała, Głogów, Krasne, Tyczyn oraz Trzebownik) istnieją również obszary o mniej korzystnej sytuacji (tj. miasto Łańcut, gminy Lubenia i Czudec). Zgodnie z prognozami demograficznymi GUS do 2035 roku w powiecie rzeszowskim, skupiającym większość gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, utrzymają się pozytywne zmiany w liczbie ludności. Powiaty strzyżowski i łańcucki oraz Rzeszów do 2035 roku mają się stać obszarami ubytku ludności.

W skali całego obszaru pozytywnym zjawiskiem jest dodatnie saldo migracji w grupie wieku produkcyjnego mobilnego. Wyzwaniem może się stać ponownie ujemne od 2013 roku saldo migracji zagranicznych (choć nadal rekompensowane przez przyrost migracyjny w ruchu wewnętrznym), zwłaszcza nierejestrowany w statystykach odpływ za granicę, głównie osób młodych, wykształconych (tzw. drenaż mózgow), w wieku rozrodczym, mający konsekwencje dla wielkości i jakości zasobów pracy czy ruchu naturalnego. Pomimo obecnie korzystnej sytuacji demograficznej obszaru, w najbliższych latach należy się spodziewać wyzwań, które wynikać będą bezpośrednio ze struktury wieku populacji Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W wiek maksymalnej płodności wkroczą coraz mniej liczne roczniki kobiet. Roczniki niżej demograficznego końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku zasilą zasoby pracy, podczas gdy starzejące się roczniki powojennego wyżu demograficznego osiągną wiek emerytalny. Ponadto, w ciągu ostatnich dziesięciu lat spadkowi udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym towarzyszył systematyczny wzrost odsetka osób starszych. Niekorzystne przemiany zachodzą również w potencjalnych zasobach pracy – wzrasta liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym, zmniejsza się – w produkcyjnym mobilnym. Postępujące starzenie się ludności to jedno z najistotniejszych wyzwań demograficznych dla obszaru funkcjonalnego Rzeszowa w najbliższych latach – w zakresie m.in. rynku pracy, popytu na wyspecjalizowane usługi i opiekę zdrowotną czy standardu życia szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne osób starszych.

3.3.2. EDUKACJA I WYCHOWANIE

Zapewnienie usług edukacyjnych jest jednym z najważniejszych zadań jednostek samorządowych. Odpowiednia dostępność usług edukacyjnych jest niezbędna w rozwoju najmłodszego pokolenia mieszkańców gmin i miast. Co więcej zapewnienie odpowiedniej opieki dla dzieci daje możliwość rozwoju zawodowego dorosłych mieszkańców, którzy mogą spokojnie pracować, gdy wiedzą, że ich pociechy znajdują się w odpowiednich rękach. Równie ważna co dostępność do edukacji, jest oferowana jakość tej edukacji.

W pierwszej kolejności zostaną przedstawione dane dotyczące dostępności do opieki dla najmłodszych dzieci, a więc w wieku do lat 3 (opieka żłobkowa) oraz w wieku od 3 do 6 lat (opieka przedszkolna). W dalszej części przedstawione zostaną wyniki egzaminów dla szkół podstawowych i gimnazjalnych (jako wskaźniki pośrednio informujące o jakości usług edukacyjnych).

Tabela 14. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach oraz wychowaniem przedszkolnym według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013 [w %]

Jednostka terytorialna	Odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach		Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	
	2004	2013	2004	2013
Polska	2,0	4,8	53,7	75,3
województwo podkarpackie	1,7	4,0	47,7	71,7
łańcut (m)	0,0	0,0	77,2	90,4
Czarna (w)	0,0	0,0	50,4	86,0
łańcut (w)	0,0	0,0	46,9	76,4
Boguchwała (mw)	0,0	6,0	47,2	73,2
Chmielnik (w)	0,0	0,0	26,8	69,0
Głogów Małopolski (mw)	0,0	5,6	40,4	76,9
Krasne (w)	0,0	0,0	45,3	80,7
Lubenia (w)	0,0	0,0	24,3	63,0
Świlcza (w)	0,0	0,0	53,8	72,2
Trzebownisko (w)	0,0	6,4	63,5	90,0
Tyczyn (mw)	0,0	0,0	45,4	72,2
Czudec (w)	0,0	0,0	39,6	68,7
Rzeszów (m)	10,5	17,6	74,5	91,7
ROF (z Rzeszowem)	4,4	10,1	59,7	84,9
ROF (bez Rzeszowa)	0,0	2,2	49,3	78,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dostępność do opieki żłobkowej jest niezwykle ważną, ale także problematyczną kwestią, istnienie placówek zapewniających opiekę nad małymi dziećmi może mieć znaczący wpływ na powrót kobiet do pracy po urodzeniu dziecka. W 2013 roku w Polsce tylko jedno na dwadzieścia dzieci w wieku od 3 lat (4,8%) objęte było opieką w ramach żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych (Tabela 14). Samo województwo podkarpackie charakteryzuje się jeszcze niższą wartością tego wskaźnika (4,0%). Rzeszowski Obszar Funkcjonalny na tym tle wypada zdecydowanie lepiej (10,1%). Tak wysoka wartość wskaźnika jest spowodowana przede wszystkim wysoką dostępnością do opieki żłobkowej w stolicy obszaru funkcjonalnego – Rzeszowie (17,6%). Poza Rzeszowem żłobki istnieją jedynie w trzech gminach (tj. Boguchwała, Głogów Małopolski, a także Trzebownisko). W tym miejscu należy zaznaczyć, iż dane dotyczące odsetka dzieci objętych opieką żłobkową nie zawsze informują o faktycznym zapotrzebowaniu na taką opiekę dla dzieci. W mniejszych miejscowościach często wspólnie mieszkają rodziny wielopokoleniowe, co powoduje iż opiekę nad małymi dziećmi przejmują babcie i dziadkowie. W przypadku podejmowania decyzji o powstaniu tych placówek konieczne jest badanie potrzeb mieszkańców w tym zakresie, m.in. poprzez kontakt z istniejącymi ośrodkami. Warto także podkreślić, że na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego na przełomie ostatnich dziesięciu lat dostępność do żłobków uległa zdecydowanej poprawie.

Przede wszystkim ze względu na otwarcie nowych placówek na terenie gmin Boguchwała, Głogów Małopolski oraz Trzebownisko, a także w wyniku zwiększenia ich liczby w samym Rzeszowie.

W 2013 roku przeciętnie w Polsce 75,3% dzieci w wieku od 3 do 6 lat uczęszczało do przedszkoli (bądź punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach podstawowych), natomiast na terenie województwa podkarpackiego odsetek ten kształtował się na poziomie 71,7% (Tabela 14). Na tym tle większość gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wypada korzystnie, przyjmując wartości porównywalne lub wyższe. Jedynie w gminie Lubenia odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (63,0%) jest zdecydowanie niższy od pozostałych. Warto także podkreślić, że w Rzeszowie (91,7%), Łąncucie (90,4%) i gminie Trzebownisko udział dzieci uczęszczających do przedszkoli jest niezwykle wysoki (zdecydowanie ponadprzeciętny w skali Polski oraz województwa podkarpackiego). Warto również zwrócić uwagę na wyraźną poprawę dostępności do wychowania przedszkolnego we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego, jaka miała miejsce w latach 2004 – 2013.

Tabela 15. Wyniki egzaminu gimnazjalnego według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2014 roku [w %]

Jednostka terytorialna	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza	
	historia i wiedza o społeczeństwie	język polski	przedmioty przyrodnicze	matematyka
Polska	59,0	68,0	52,0	47,0
województwo podkarpackie	59,8	69,5	53,1	48,9
Łącut (m)	62,5	74,1	56,3	53,8
Czarna (w)	61,7	67,8	52,8	46,5
Łącut (w)	59,7	70,9	52,0	47,4
Boguchwała (mw)	58,4	67,9	51,3	47,4
Chmielnik (w)	61,3	72,8	54,6	47,6
Głogów Małopolski (mw)	62,2	71,9	57,7	52,1
Krasne (w)	58,6	67,4	52,1	40,1
Lubenia (w)	64,7	80,7	58,0	55,0
Świlcza (w)	58,4	72,3	52,0	51,9
Trzebownisko (w)	62,2	72,9	53,2	51,2
Tyczyn (mw)	57,5	65,9	49,5	41,2
Czudec (w)	61,7	72,6	51,7	49,0
Rzeszów (m)	63,7	73,4	58,5	56,1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Kolejnym aspektem, któremu warto się przyjrzeć w kontekście diagnozy dla sfery edukacji jest jej jakość mierzona za pomocą średnich wyników egzaminów kończących dany etap nauczania. W celu zapewnienia porównywalności analizy dla wszystkich gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego skupiono się na testach kończących edukację na szczeblu podstawowym i gimnazjalnym. W przypadku kształcenia na poziomie podstawowym miernikiem będą wyniki tzw. sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej. Jest to zestandaryzowany arkusz egzaminacyjny, w ramach którego sprawdza się nabyte przez uczniów umiejętności czytania, pisania, rozumowania, a także wykorzystania dostępnych informacji i wykorzystania wiedzy w praktyce. Łącznie za wszystkie zadania uczeń może otrzymać maksymalną notę 40 punktów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż w przypadku zdecydowanej większości gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego uczniowie szkół podstawowych uzyskali wyniki wyższe od średniej dla Polski (65,5%) oraz województwa podkarpackiego (65,8%). Jedynie w trzech gminach wynik ten był nieznacznie niższy, tj.: Czarna (62,4%), Chmielnik (61,1%) i Świlcza (63,4%). Warto podkreślić że w Rzeszowie oraz gminie Krasne średni wynik dla sprawdzianu szóstoklasisty osiągnął wartość ponad 70,0%, co przewyższa średnie wyniki dla Polski i regionu o ponad 5,0 p.p. Wysokimi wynikami uczniów odznaczały się ponadto miasto Łącut (69,7%) oraz gminy: Lubenia (69,4%) i Boguchwała (68,8%).

O poziomie jakości kształcenia w gminach świadczą również egzaminy zdawane przez uczniów gimnazjów. Jest to o tyle ważny wskaźnik dla szkół i gmin, gdyż dzieci idąc do szkoły gimnazjalnej często świadomie wybierają

szkołę, a nie korzystają, z tej która jest najbliżej ich miejsca zamieszkania. Obecnie egzamin gimnazjalny składa się z trzech odrębnych części, tj.: humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz językowej. W niniejszym opracowaniu zostały uwzględnione jednak tylko dwie z nich, bowiem w przypadku egzaminów językowych absolwenci gimnazjum mają możliwość wyboru spośród kilku różnych języków obcych, przez co wyniki te ciężko jest między sobą porównywać.

Część humanistyczna składa się z egzaminu dotyczącego wiedzy z historii oraz wiedzy o społeczeństwie, a także z języka polskiego. Z tej części egzaminu gimnazjalnego uczniowie w całej Polsce osiągają zdecydowanie lepsze wyniki niż z części matematyczno-przyrodniczej (Tabela 15). W 2014 roku średnia ocena z egzaminu z języka polskiego w Polsce wynosiła 68,0%, natomiast w województwie podkarpackim osiągnęła nieco wyższy poziom (69,5%). W przypadku większości gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wyniki egzaminu gimnazjalnego kształtowały się na poziomie średniej krajowej lub były wyższe. Na szczególną uwagę zasługuje gmina Lubenia, której uczniowie z egzaminu z zakresu języka polskiego osiągnęli średni wynik równy 80,7%, czym przewyższyli wszystkie gminy obszaru funkcjonalnego. W tej samej gminie gimnazjaliści odznaczyli się także najwyższymi wynikami z egzaminu z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie – 64,7% (przy średniej dla kraju równej 59,0%). Ponadto uczniowie omawianej gminy pozytywnie wyróżniali się także na egzaminie z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych (58,0% z egzaminu z przedmiotów przyrodniczych oraz 55,0% z egzaminu z matematyki, przy średniej krajowej odpowiednio: 52,0% i 47,0%). Należy równocześnie podkreślić, że w przypadku egzaminu z przedmiotów ścisłych zdecydowanie najlepiej na tle wszystkich gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (oraz wyraźnie powyżej średniej dla kraju i województwa) wypadało miasto Rzeszów, gdzie gimnazjaliści uzyskali odpowiednio 58,5% z egzaminu z zakresu przedmiotów przyrodniczych oraz 56,1% z egzaminu z zakresu matematyki. W tym samym czasie najniższymi średnimi wynikami egzaminu w obszarze przedmiotów ścisłych, w szczególności zaś z części z zakresu matematyki, odznaczyli się uczniowie gminy Krasne (40,1%) oraz gminy Tyczyn (41,2%). Analizując wyniki wszystkich części egzaminu gimnazjalnego w jednostkach samorządu terytorialnego tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny wypada stwierdzić, że większość szkół zlokalizowanych na ich terenie osiąga bardzo dobre bądź dobre (w zestawieniu ze średnią dla kraju i regionu) wyniki egzaminów kończących edukację na szczeblu gimnazjalnym.

3.3.3. KULTURA

Oferta kulturalna posiada niezwykle ważne znaczenie w kształtowaniu warunków życia mieszkańców (bowiem stwarza im możliwości spędzania czasu wolnego oraz umożliwia rozwijanie pasji i zainteresowań), jak również istotnie wpływa na atrakcyjność określonych miast i gmin (bogata, a także zróżnicowana oferta kulturalna jest czynnikiem przyciągającym mieszkańców innych miejscowości). Analizując kwestie dotyczące kultury należy się w szczególności przyjrzeć trzem wskaźnikom obrazującym aktywność kulturalną mieszkańców (tj. uczestnictwo w szeroko pojętych działaniach kulturalnych organizowanych na terenie poszczególnych gmin).

Pierwszym z badanych mierników jest liczba uczestników imprez kulturalnych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wydarzenia oraz imprezy kulturalne posiadają bardzo dużą siłę oddziaływania i wpływają nie tylko na poziom atrakcyjności kulturalnej określonego miejsca, ale także powodują wzrost rozpoznawalności danego obszaru, a co za tym idzie wzrost jego znaczenia na mapie kulturalnej i turystycznej w skali regionu czy też kraju.

Warto w tym miejscu odnotować, iż w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odbywają się szeroko rozpoznawane cykliczne wydarzenia kulturalne o znaczeniu nie tylko regionalnym, ale także ogólnokrajowym oraz międzynarodowym. Wśród najważniejszych imprez kulturalnych organizowanych na terenie rozpatrywanego obszaru wypada wymienić przede wszystkim: Festiwal Muzyczny w Łańcucie, Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie, Carpathia Festival w Rzeszowie i festiwal Wschód Kultury – Europejski Stadion Kultury. Równocześnie należy zaznaczyć, że wszystkie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się rozwiniętym życiem kulturalnym, czego przejawem jest organizacja licznych wydarzeń i imprez o znaczeniu (zasięgu) lokalnym i regionalnym.

W 2013 roku najwyższym poziomem partycypacji w wydarzeniach kulturalnych spośród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzowały się gmina Tyczyn oraz gmina wiejska Łańcut, w przypadku których na każde 1000 mieszkańców przypadało średnio 2 529 i 2 234 uczestników różnego rodzaju imprez kulturalnych (Tabela 16). Sześć kolejnych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, którymi są: miasto Łańcut (1 865), Głogów Małopolski (1 011), Krasne (1 304), Lubenia (1 063), Trzebownisko (1 695) i Czudec (1 314) cechuje się wskaźnikiem uczestnictwa w imprezach kulturalnych wyższym od średniej dla Polski (990) oraz zbliżonym do średniej dla województwa (1 330). Pozostałe gminy,

wchodzące w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przyjmują wartości rozpatrywanego wskaźnika na poziomie niższym od średniej dla kraju oraz średniej dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (902).

Tabela 16. Aktywności kulturalna mieszkańców w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców		Członkowie klubów (kół) zainteresowań na 1000 mieszkańców		Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013
Polska	882	990	7	10	7	7
województwo podkarpackie	1 027	1 330	5	13	12	12
łańcut (m)	2 877	1 865	3	5	20	9
Czarna (w)	2 846	850	5	10	58	31
łańcut (w)	2 637	2 234	48	63	43	40
Boguchwała (mw)	656	359	5	33	9	19
Chmielnik (w)	72	140	5	28	3	14
Głogów Małopolski (mw)	1 083	1 011	14	11	18	31
Krasne (w)	330	1 063	23	11	5	8
Lubenia (w)	1 764	1 304	0	11	29	34
Świlcza (w)	794	392	0	10	19	13
Trzebownisko (w)	857	1 695	0	18	13	13
Tyczyn (mw)	1 482	2 529	14	25	17	33
Czudec (w)	2 013	1 314	3	3	10	13
Rzeszów (m)	434	534	8	14	9	12
ROF (z Rzeszowem)	981	902	10	17	15	17
ROF (bez Rzeszowa)	1 502	1 291	11	21	20	22

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż spośród trzynastu gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jedynie na terenie pięciu z nich odnotowano wzrost liczby uczestników imprez kulturalnych na przełomie ostatnich siedmiu lat (tj. 2007 – 2013). Jednostkami tymi są miasto Rzeszów oraz gminy: Chmielnik, Krasne, Trzebownisko i Tyczyn. Warto także nadmienić, iż w przypadku całego obszaru funkcjonalnego w przeciągu badanego okresu nastąpił spadek liczby uczestników imprez kulturalnych, na co bez wątpienia duży wpływ miał również spadek liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych w tych latach (z 2 592 w 2007 roku do 2 100 w 2013 roku).

Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku działalność prowadziło łącznie 264 klubów i kół zainteresowań, które łącznie skupiały 6 080 członków. Najwięcej klubów (oraz ich członków) znajdowało się na terenie Rzeszowa (116 klubów i kół kulturalnych, które skupiały łącznie 2 479 członków). Niemniej jednak trudno porównywać bezwzględne wartości innych gmin z Rzeszowem, który dominuje pod względem ludnościowym. W związku z tym dla lepszego zobrazowania skali i zróżnicowania poziomu partycypacji mieszkańców w kołach zainteresowań zastosowano wskaźnik ilustrujący liczbę członków klubów kulturalnych na 1000 ludności.

W 2013 roku średnia wartość tego wskaźnika na poziomie kraju wynosiła 10, z kolei w przypadku województwa podkarpackiego odpowiednio 13. Spośród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zdecydowanie najlepiej wypada gmina wiejska łańcut, w przypadku której na każde 1000 mieszkańców aż 63 osoby są członkami różnych klubów zainteresowań (Tabela 16). Wysoką wartością wspomnianego wskaźnika w 2013 roku charakteryzowały się także gminy: Boguchwała (33), Chmielnik (28) i Tyczyn (25). Z kolei w gminie Czudec i mieście łańcut wartość analizowanego miernika (odpowiednio 3 i 5) kształtowała się zdecydowanie poniżej średniej krajowej.

Kolejnym wskaźnikiem aktywności kulturalnej mieszkańców jest liczba członków zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten ilustruje zaangażowanie mieszkańców w rozwijanie swoich zainteresowań oraz pasji artystycznych. Warto podkreślić, iż często w mniejszych miejscowościach, tradycje folklorystyczne regionu są bardzo

ważne dla lokalnej społeczności, przez co liczba osób zaangażowanych w ich działalność będzie wyższa niż w przypadku miast. Jest to także związane z faktem, iż w mniejszych miejscowościach bywa zauważalny większy kapitał społeczny, ludzie znają się, podtrzymują więzi sąsiedzkie przez co chętniej wspólnie angażują się w różnego rodzaju inicjatywy lokalne. W miastach z kolei istnieje większa anonimowość. Co więcej w dużych miastach istnieje wiele alternatyw dla spędzania czasu wolnego, jak chociażby galerie handlowe, które w ostatnich latach przejęły funkcję szeroko rozumianej rozrywki.

Analizując wartość wskaźnika aktywności kulturalnej mieszkańców, mierzonego liczbą członków różnych zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców w 2013 roku, potwierdza się teza, że to w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich względnie więcej osób bierze aktywny udział w działaniach zespołów artystycznych (Tabela 16). W 2013 roku opisywany wskaźnik był najwyższy w gminie wiejskiej Łańcut (40). Równie wysokim poziomem wskaźnika odznaczały się gminy Lubienia (34), Tyczyn (33) oraz Czarna i Głogów Małopolski (obie po 31). Z kolei najmniej członków zespołów artystycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest w gminie Krasne (8), mieście Łańcut (9), a także w Rzeszowie (12). Pozostałe gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzują się liczbą członków zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców na poziomie od 13 do 19. Warto jednak podkreślić, iż średnia liczba osób zaangażowanych w działalność zespołów artystycznych (na 1000 mieszkańców) na poziomie kraju wynosi 7, a więc wszyscy partnerzy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wypadają na tym tle znacznie lepiej. Również w porównaniu do średniej dla województwa (12) większość gmin wypada korzystnie.

Tabela 17. Wybrane informacje na temat działalności bibliotek publicznych w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Księgozbiór bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców		Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	
	2004	2013	2004	2013
Polska	3 522	3 402	197	167
województwo podkarpackie	4 183	4 075	201	169
Łańcut (m)	6 939	7 319	405	357
Czarna (w)	4 737	4 701	175	161
Łańcut (w)	4 764	4 261	184	164
Boguchwała (mw)	4 349	4 220	226	194
Chmielnik (w)	5 957	6 788	255	194
Głogów Małopolski (mw)	3 555	3 483	143	195
Krasne (w)	4 012	3 777	141	116
Lubienia (w)	5 649	6 198	230	209
Świlcza (w)	4 454	4 959	145	136
Trzebownisko (w)	3 354	1 512	130	62
Tyczyn (mw)	4 203	5 046	177	189
Czudec (w)	5 847	6 421	234	205
Rzeszów (m)	3 404	2 948	282	229
ROF (z Rzeszowem)	4 074	3 749	239	205
ROF (bez Rzeszowa)	4 670	4 596	200	180

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kolejnymi wskaźnikami odnoszącymi się zarówno do dostępności usług kulturalnych, jak i partycypacji ludności są mierniki dotyczące funkcjonowania bibliotek publicznych i ich filii. Na terenie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku działalność prowadziło 66 placówek bibliotecznych, które łącznie dysponowały księgozbiorem liczącym ponad milion woluminów. Podobnie, jak w przypadku wcześniej zaprezentowanych mierników ilustrujących działalność ośrodków oraz domów kultury, także w tym miejscu omówione zostaną wskaźniki o charakterze względnym, a mianowicie: księgozbiór bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców oraz

liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców. Powyższe wskaźniki ukażą zarówno dostępność oferty usług kulturalnych, jak również zainteresowanie tymi usługami ze strony mieszkańców.

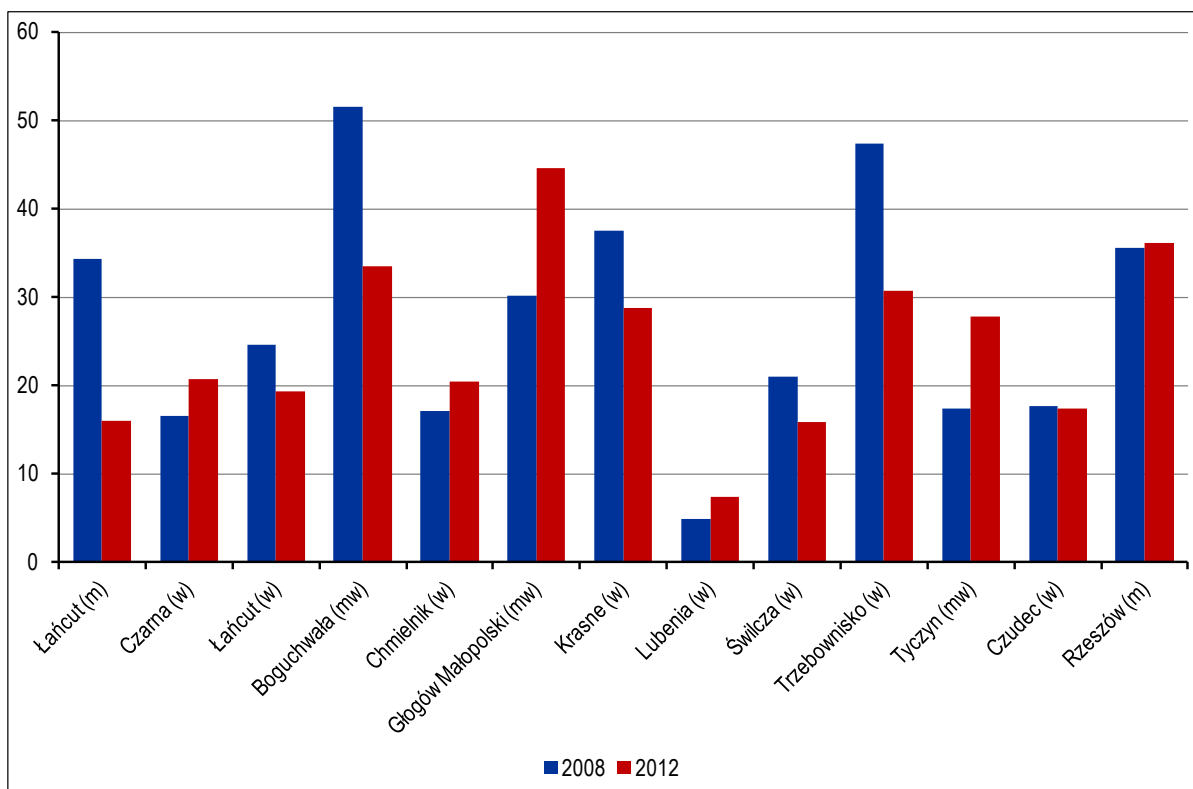
W 2013 roku średnio w Polsce na każde 1000 mieszkańców przypadało przeciętnie 3 404 książek znajdujących się w dyspozycji bibliotek publicznych oraz ich filii (Tabela 17). Warto jednocześnie zaznaczyć, iż pod względem poziomu dostępności zasobów bibliotecznych jedynie dwie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj. miasto Rzeszów (2 948) i gmina Trzebownisko (1 512) plasowały się poniżej średniej krajowej. Równocześnie najwyższą wartością analizowanego wskaźnika dostępności zasobów bibliotecznych charakteryzował się miasto Łańcut (7 319). Wysoką wartość miernika odnotowano również w gminach: Chmielnik (6 788), Czudec (6 421), Lubienia (6 198), Tyczyn (5 046) oraz Świlcza (4 959). W pozostałych gminach liczba woluminów znajdujących się w dyspozycji bibliotek publicznych oraz ich filii w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oscylowała wokół średniej dla województwa podkarpackiego (4 075).

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym partycypację mieszkańców w sferze kultury jest liczba czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 ludności. Warto w tym miejscu zauważyć, iż miasto Łańcut, które odznaczało się najwyższym wskaźnikiem posiadanego księgozbioru charakteryzuje się także bardzo wysokim wskaźnikiem czytelnictwa (357), a więc w 2013 roku liczba czytelników w tej gminie ponad dwukrotnie przewyższyła średnią dla Polski oraz województwa podkarpackiego, która wynosiła odpowiednio 167 i 168 (Tabela 17). Niemniej jednak dostępność zasobów bibliotecznych (tj. wielkość posiadanego księgozbioru) nie zawsze idzie w parze z liczbą czytelników. Miasto Rzeszów, pomimo iż w 2013 roku posiadało jeden z najniższych wskaźników dotyczących dostępności księgozbioru na 1000 mieszkańców (2 948), cechowało się bardzo wysokim wskaźnikiem czytelnictwa (229). Wysoką wartość omawianego wskaźnika zaobserwowano także w gminach: Lubienia (209), Czudec (205), Głogów Małopolski (195) oraz Boguchwała i Chmielnik (obie po 194). W tym samym czasie najniższym poziomem czytelnictwa odznaczali się mieszkańcy gminy Trzebownisko, gdzie w 2013 roku na każdy 1000 mieszkańców przypadało jedynie 62 czytelników bibliotek publicznych. Pod względem analizowanej cechy, poniżej średnie dla kraju wypadły także gminy: Krasne (116), Świlcza (136), Łańcut (164) i Czarna (161). Jednocześnie należy w tym miejscu zwrócić uwagę na niepokojący trend, jakim jest spadek poziomu czytelnictwa wśród mieszkańców. Na przestrzeni okresu obejmującego lata 2004 – 2013 spośród wszystkich trzynastu gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jedynie dwie gminy (Głogów Małopolski oraz Tyczyn) odnotowały przyrost liczby czytelników bibliotek publicznych. Z kolei największym spadkiem skali czytelnictwa odznaczała się gmina Trzebownisko, gdzie w omawianym okresie liczba czytelników bibliotek publicznych zmniejszyła się ponad dwukrotnie.

3.3.4. SPORT I REKREACJA

Aktywność sportowa mieszkańców jest niezwykle ważna dla utrzymania ich dobrej kondycji fizycznej i psychicznej, a co za tym idzie dobrego stanu zdrowia przez dłuższy okres czasu.

W 2012 roku w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego działalność prowadziło w sumie 176 różnego rodzaju klubów sportowych, w których ćwiczyło w sumie 10 892 osób. Najwięcej klubów sportowych działało na terenie Rzeszowa (86 klubów). Na tle pozostałych gmin obszaru funkcjonalnego względnie dużą liczbą klubów sportowych odznaczały się także gminy: Głogów Małopolski (19 klubów), Trzebownisko (15 klubów) i Boguchwała (10 klubów). W tym samym roku wskaźnik aktywności sportowej mieszkańców, mierzony liczbą osób ćwiczących w klubach sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego kształtował się na poziomie 31, osiągając tym samym zdecydowanie wyższą wartość w porównaniu ze średnią dla Polski (24) oraz nieco niższą niż przeciętnie w województwie podkarpackim (34). Równocześnie należy zwrócić uwagę, iż poszczególne gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są wyraźnie zróżnicowane pod względem badanej cechy (Rysunek 41). W 2012 roku najwyższym poziomem aktywności sportowej ludności odznaczała się gmina Głogów Małopolski, gdzie na każdy 1000 mieszkańców przypadało przeciętnie aż 45 osób ćwiczących w klubach sportowych. Omawiany wskaźnik osiągał względnie wysoką wartość również w przypadku Rzeszowa (36) oraz gmin Boguchwała (33) i Trzebownisko (31). W tym samym czasie zdecydowanie najniższym poziomem aktywności sportowej mieszkańców cechowała się gmina Lubienia, w przypadku której na każdy 1000 ludności przypadało średnio jedynie 7 osób ćwiczących w klubach sportowych.

Rysunek 41. Osoby ćwiczące w klubach sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2008 i 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2008 – 2012 w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaobserwowano istotne zmiany pod względem aktywności sportowej ludności, które wpłynęły na zmiany wartości wskaźnika aktywności sportowej. W przypadku sześciu gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (tj. Rzeszów, Czarna, Chmielnik, Lubenia, Głogów Małopolski, Tyczyn) nastąpił wzrost liczby osób ćwiczących w klubach sportowych. W kolejnych sześciu gminach (tj. miasto i gmina wiejska Łańcut, Boguchwała, Krasne, Świlcza, Trzebownisko) miał miejsce spadek liczby mieszkańców ćwiczących w klubach sportowych. Z kolei w przypadku gminy Czudec w 2012 roku liczba osób ćwiczących w klubach sportowych kształtowała się na tym samym poziomie co w 2008 roku.

Dla kształtowania aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców, w szczególności zaś dzieci i młodzieży bardzo ważne znaczenie posiada funkcjonowanie uczniowskich klubów sportowych. Szczególnie wysokim poziomem dostępności tego rodzaju podmiotów charakteryzuje się Rzeszów, gdzie funkcjonuje w sumie 53 uczniowskie kluby sportowe¹³.

3.3.5. AKTYWNOŚĆ SPOŁĘCZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW

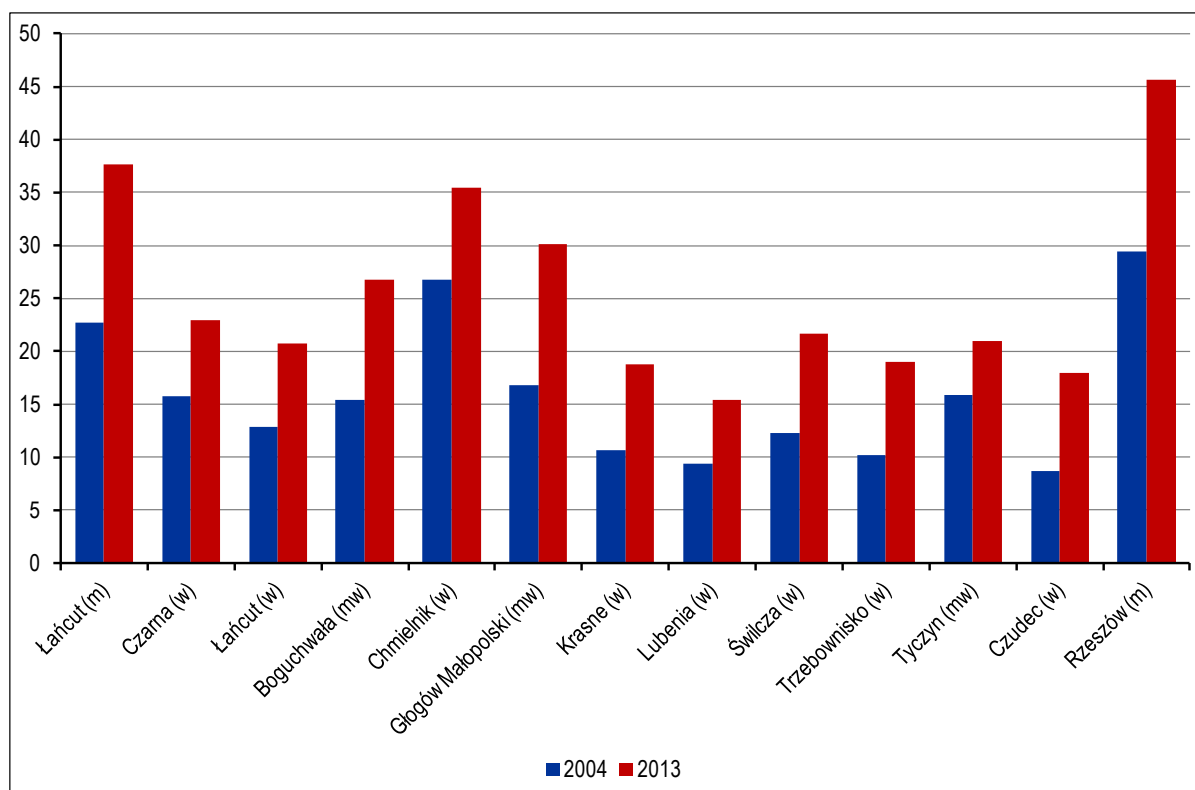
Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców (wyrażona m.in. przez ich zaangażowanie w działalność różnych organizacji pozarządowych) jest niezwykle ważnym czynnikiem (zasobem) rozwoju poszczególnych miast i gmin. Równocześnie należy podkreślić, iż różnorodne organizacje społeczne mogą być zarówno adresatem, jak również twórcą (podmiotem i partnerem) działań o charakterze rewitalizacyjnym.

Na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w 2013 roku, działalność prowadziło 1 256 różnego rodzaju organizacji pozarządowych (w tym 105 fundacji i 1 151 stowarzyszeń i organizacji społecznych). Równocześnie należy odnotować, iż na przestrzeni okresu obejmującego lata 2004 – 2013, na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego miał miejsce bardzo wyraźny wzrost liczby organizacji pozarządowych. W stosunku do 2004 roku liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła o 527, czyli o 72,3%. Tym samym trzeba

¹³ Źródło: <http://www.rzeszow.pl>

podkreślić, iż Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się nieco wyższą dynamikę rozwoju sektora społecznego na tle Polski i województwa podkarpackiego, gdzie w latach 2004 – 2013 liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych zwiększyła się odpowiednio o 63,3% oraz 70,6% [BDL GUS 2014].

Podobnie jak w przypadku wielu innych zjawisk oraz procesów społecznych Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechuje się wyraźnym wewnętrznym zróżnicowaniem w zakresie aktywności sektora społecznego. W 2013 roku najwięcej organizacji pozarządowych funkcjonowało na terenie Rzeszowa (835 podmiotów). Na tle pozostałych gmin względnie dużą liczbą organizacji społecznych charakteryzowały się także: miasto Łańcut (68 podmiotów), a także gminy Głogów Małopolski (58 podmiotów), Boguchwała (52 podmioty) i Łańcut (44 podmioty). W tym samym czasie najniższą liczbę organizacji pozarządowych zaobserwowano w przypadku gminy Lubenia, gdzie funkcjonowało 10 tego rodzaju podmiotów. W pozostałych gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych zawierała się w przedziale od 20 (gmina Krasne) do 39 (gmina Trzebownisko). Gminy wchodzące w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odznaczają się również zróżnicowanym tempem przyrostu nowych organizacji pozarządowych. Najwyższą dynamiką rozwoju sektora społecznego cechują się gminy Czudec i Trzebownisko, w przypadku których na przestrzeni lat 2004 – 2013 liczba istniejących organizacji pozarządowych zwiększyła się ponad dwukrotnie. W stosunku do całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wyższym tempem przyrostu organizacji społecznych odznaczały się również gmina Głogów Małopolski oraz miasto Rzeszów [BDL GUS 2014].

Rysunek 42. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnikiem który w najlepszym stopniu pozwala statystycznie uchwycić aktywność społeczną mieszkańców określonych jednostek terytorialnych jest liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 000 ludności. W 2013 roku na każde 10 000 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 35 różnorodnych fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. W związku z powyższym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się nieco wyższym poziomem aktywności społecznej mieszkańców na tle Polski (32) i województwa podkarpackiego (31). Niemniej jednak należy zauważyć, iż gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego są wyraźnie zróżnicowane pod względem wartości rozpatrywanego wskaźnika. W 2013 roku

najwyższym poziomem aktywności społecznej mieszkańców wyróżniał się Rzeszów, gdzie przeciętnie na każdy 10 000 mieszkańców przypadało 46 organizacji pozarządowych (Rysunek 42). Na tle pozostałych gmin obszaru funkcjonalnego wysoką aktywnością społeczną cechowały się również miasto Łańcut (38) oraz gminy Chmielnik (35), Głogów Małopolski (30) i Boguchwała. Natomiast najniższą wartość analizowanego miernika odnotowano w gminie Lubenia (15). W przypadku pozostałych gmin wartość badanego wskaźnika aktywności społecznej mieszkańców kształtowała się na dość zbliżonym poziomie, wahając się od 18 (gmina Czudec) do 23 (gmina Czarna) [BDL GUS 2014].

3.3.6. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA MEDYCZNA

Publiczna opieka zdrowotna jest jedną z najbardziej istotnych usług społecznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego, zapewnia ona bowiem poczucie bezpieczeństwa poprzez ochronę podstawowych wartości, jakimi są zdrowie i życie mieszkańców. W niniejszej analizie w celu przedstawienia dostępności do usług ochrony zdrowia i opieki medycznej na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego analizie poddane zostaną wskaźniki liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię lekarską oraz na 1 aptekę ogólnodostępną bądź punkt apteczny. Ponadto w celu ukazania poziomu świadomości zdrowotnej wśród mieszkańców zaprezentowany zostanie także wskaźnik liczby porad lekarskich (podstawowej opieki zdrowotnej) w przeliczeniu na 100 ludności.

Tabela 18. Wybrane informacje na temat dostępności usług ochrony zdrowia i opieki medycznej według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 i 2013

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców na 1 przychodnię lekarską		Liczba mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny		Liczba porad lekarskich (POZ) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	3 155	1 971	3 611	2 850	376	410
województwo podkarpackie	3 014	1 959	3 473	2 824	356	403
łańcut (m)	2 578	1 506	2 256	1 506	619	685
Czarna (w)	2 693	2 834	3 590	2 834	272	264
łańcut (w)	6 739	3 038	5 054	4 253	191	303
Boguchwała (mw)	10 398	2 162	5 199	3 243	164	321
Chmielnik (w)	2 118	2 254	6 354	6 762	296	235
Głogów Małopolski (mw)	3 577	2 136	8 943	3 845	309	305
Krasne (w)	4 674	1 523	7 011	3 553	191	323
Lubenia (w)	3 217	3 252	6 433	3 252	381	368
Świlcza (w)	3 109	2 699	6 217	5 397	358	277
Trzebownisko (w)	2 649	1 582	4 635	4 113	367	498
Tyczyn (mw)	3 944	1 911	5 259	3 821	295	264
Czudec (w)	2 892	1 674	5 785	2 930	110	347
Rzeszów (m)	1 514	1 046	2 065	1 969	403	594
ROF (z Rzeszowem)	2 181	1 381	2 966	2 441	347	482
ROF (bez Rzeszowa)	3 581	2 087	4 839	3 268	298	365

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2013 roku na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego na 1 przychodnię lekarską przypadało średnio 1 381 mieszkańców (Tabela 18). Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzował się zdecydowanie wyższym poziomem dostępności do leczenia otwartego w porównaniu z terytorium całego kraju (1 971 osób) i województwa podkarpackiego (1 959 osób). Warto jednak podkreślić, iż biorąc pod uwagę ten sam wskaźnik dla obszaru funkcjonalnego, jednak nie wliczając Rzeszowa okazuje się, że liczba osób na 1 przychodnię lekarską jest zbliżona do średniej krajowej oraz wojewódzkiej. Miasto Rzeszów w 2013 roku posiadało najlepszy wskaźnik dostępności przychodni, gdyż na 1 przychodnię lekarską przypadało tam jedynie 1 046 osób. Dobrymi wynikami

mogły pochwalić się również miasto Łańcut (1 506), a także gminy: Krasne (1 523), Trzebownisko (1 582) i Czudec (1 674). Nieco poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej wypadła gmina Tyczyn (1 911). Z kolei gminy Boguchwała (2 162), Chmielnik (2 254) oraz Głogów Małopolski (2 136) charakteryzowały się wartością wskaźnika niewiele wyższą niż średnia dla Polski. Na terenie gmin Chmielnik, Lubienia oraz Świlcza w roku 2013 funkcjonowało dokładnie tyle samo przychodni lekarskich, co w roku 2004. W pozostałych gminach liczba przychodni lekarskich zwiększyła się. Najwięcej nowych przychodni powstało w Rzeszowie (w 2004 roku było ich 105, natomiast w 2013 roku już 175). Natomiast należy mieć na uwadze wielkość tego miasta, zarówno pod względem liczby ludności oraz powierzchni, a także spełnianych przez niego funkcji stolicy województwa. Wśród pozostałych jednostek terytorialnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwięcej przychodni powstało w gminie Boguchwała (w 2004 roku było ich 2, zaś w 2013 roku odpowiednio 9), co przełożyło się na znaczną poprawę dostępności mieszkańców do usług lecznictwa otwartego w tej gminie na przestrzeni rozpatrywanego okresu. W pozostałych gminach również powstały nowe przychodnie: 6 w gminie Trzebownisko, 5 w mieście Łańcut, 4 gminach Łańcut, Głogów Małopolski i Krasne, 3 gminie Czudec oraz 2 na terenie gminy Tyczyn.

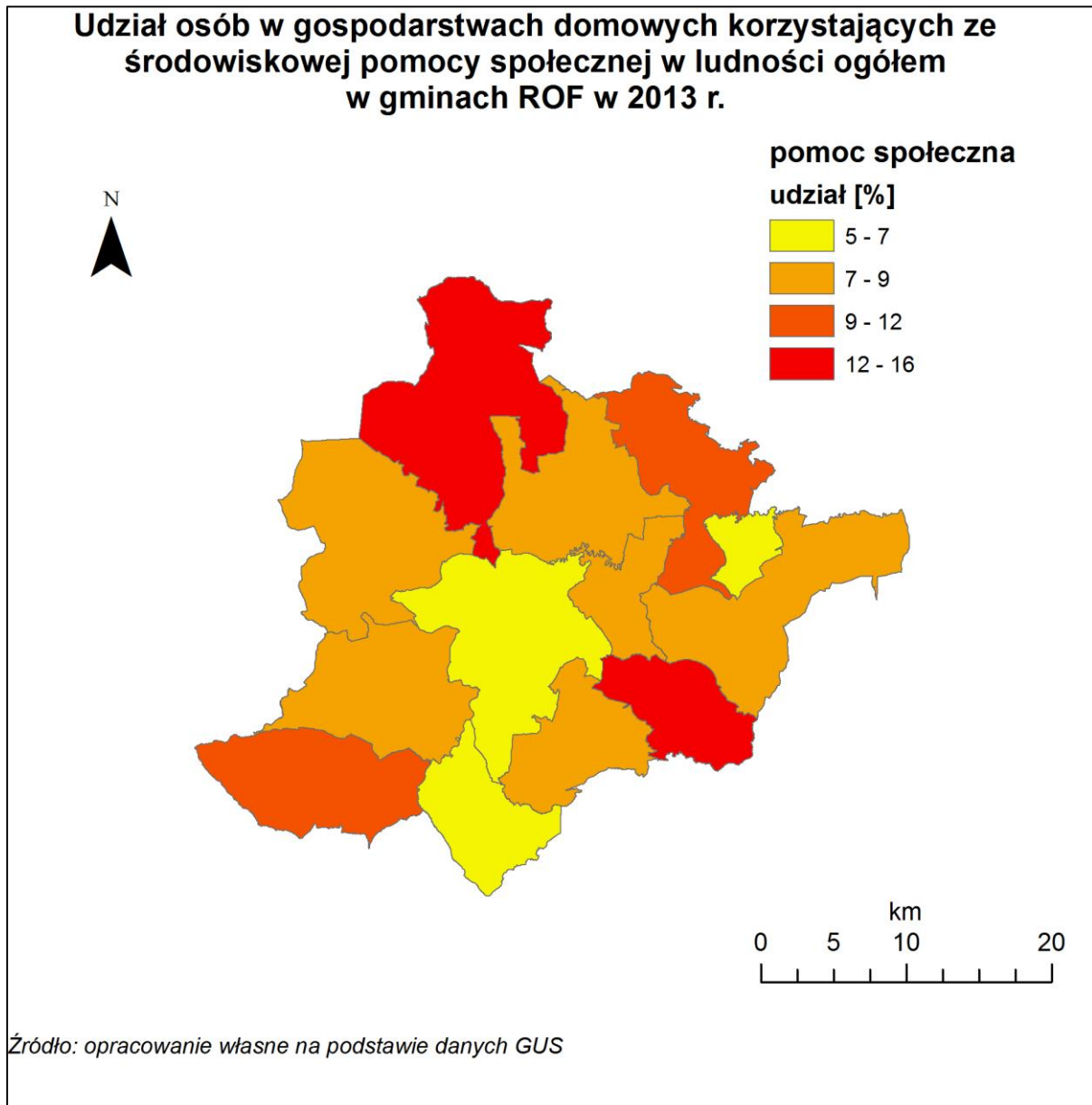
Dopełnieniem systemu opieki zdrowotnej są apteki bądź punkty apteczne. Najlepszą dostępnością do aptek, a więc najniższym wskaźnikiem liczby osób przypadających na 1 aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny w 2013 roku odznaczało się miasto Łańcut (1 506), wyprzedzając pod tym względem Rzeszów (1 969) (Tabela 18). Poniżej średniej dla kraju (2 850) wypadła jeszcze gmina Czarna (2 834). Z kolei nieznacznie powyżej tego wyniku również gmina Czudec (2 930). Pozostałe gminy należące do Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego uzyskiwały zdecydowanie wyższe wartości rozpatrywanego wskaźnika w porównaniu ze średnią dla Polski i województwa podkarpackiego (2 824). W 2013 roku najniższą dostępnością do usług aptecznych charakteryzowały się gminy Chmielnik (6 762) oraz Świlcza (5 397). Podobnie jak w przypadku przychodni lekarskich w porównaniu z rokiem 2004 najwięcej nowych aptek lub punktów aptecznych powstało w Rzeszowie (16). Wśród pozostałych gmin najwięcej aptek lub punktów aptecznych otwarto w mieście Łańcut (4). Liczba nowych aptek w innych gminach wynosiła odpowiednio: 3 w gminie Głogów Małopolski, 2 w gminach Czudec i Boguchwała, 1 w gminach Czarna, Łańcut, Krasne, Lubienia i Trzebownisko. Z kolei w pozostałych gminach (Chmielnik, Świlcza i Tyczyn) łączna liczba aptek lub punktów aptecznych w porównaniu z 2004 rokiem pozostała na tym samym poziomie.

Ostatnim wskaźnikiem poddanym analizie w niniejszej części diagnozy jest liczba porad lekarskich (podstawowej opieki zdrowotnej) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten obrazuje poziom zapotrzebowania na usługi medyczne na danym terenie. Należy jednak pamiętać, iż wskaźnik ten obejmuje zarówno osoby, które korzystają z porad lekarskich ze względu na zły stan zdrowia, jak również te osoby, które wykorzystują wizyty lekarskie w celach profilaktyki zdrowotnej. W związku z powyższym interpretacja wartości rozpatrywanego miernika może być dwojaka. Z jednej strony może on obrazować ogólny poziom zdrowotności mieszkańców, z drugiej natomiast strony – ogólny poziom świadomości zdrowotnej. W 2013 roku w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym liczba porad lekarskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców wynosiła 482, kształtując się tym samym powyżej średniej dla kraju (410) oraz województwa podkarpackiego (403) (Tabela 18). Biorąc pod uwagę ten sam wskaźnik dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, bez stolicy województwa, okazuje się że średnie zapotrzebowanie na usługi medyczne jest zdecydowanie niższe, bowiem liczba udzielonych porad lekarskich (na 100 mieszkańców) to jedynie 365. Warto jednocześnie zwrócić uwagę, że największe zapotrzebowanie na usługi lekarskie wykazują dwa miasta znajdujące się na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj.: Łańcut (685) oraz Rzeszów (595). Może to świadczyć o większej samoświadomości mieszkańców tych obszarów oraz o większej potrzebie dbania o własne zdrowie. Niemniej jednak ze względu na wysoką dostępność usług ochrony zdrowia i opieki medycznej miasta te przyciągają także mieszkańców z innych miejscowości. Poza wspomnianymi powyżej miastami, jeszcze tylko gmina Trzebownisko (498) uzyskała wartość tego wskaźnika na poziomie wyższym niż średnia dla Polski. Wśród pozostałych gmin najmniej porad lekarskich zostało udzielonych na terenie gminy Chmielnik (235), Czarna (264), Tyczyn (264) oraz Świlcza (277). W pozostałych gminach średnia udzielonych porad na 100 mieszkańców wahała się w granicach 303 (gmina wiejska Łańcut) do 368 (gmina Lubienia).

3.3.7. POMOC SPOŁECZNA

Z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych szczególnie istotne znaczenie posiada diagnoza i rozpoznanie różnego rodzaju problemów społecznych. Dla zobrazowania rozmiarów i skali występowania różnorodnych problemów społecznych posłużono się liczbą osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a także ich udziałem w ogólnej liczbie ludności poszczególnych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Pod pojęciem świadczeń pomocy społecznej należy rozumieć ogół świadczeń (zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych) przyznawanych osobom, które z różnych względów i przyczyn mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku

społecznym. Na świadczenia pieniężne składają się 3 rodzaje zasiłków, a mianowicie: zasiłek stały, zasiłek okresowy oraz zasiłek celowy. Z kolei świadczenia niepieniężne obejmują m.in. pracę socjalną, pomoc rzeczową, usługi opiekuńcze czy też pomoc realizowaną w domach pomocy społecznej.

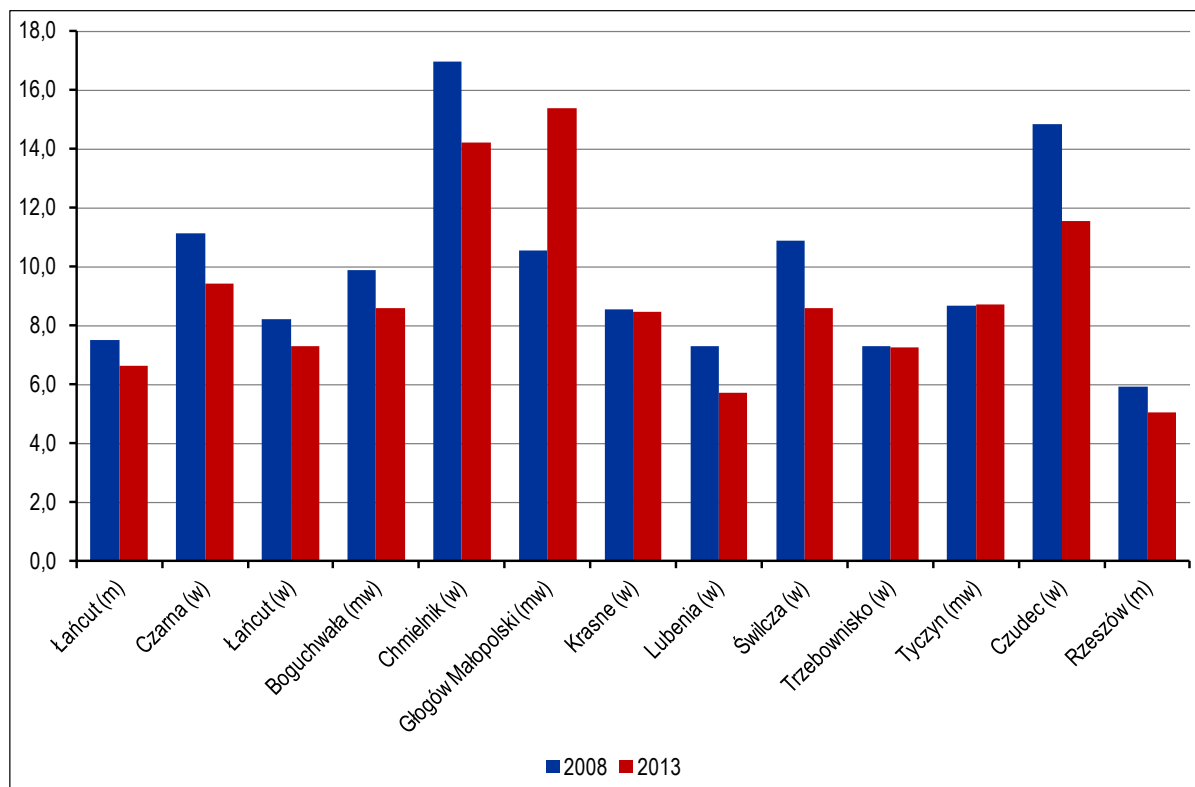

Rysunek 43. Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 2013 roku [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2013 roku z różnorodnych form pomocy społecznej korzystało w sumie 25 144 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, którzy stanowili 7,1% ogółu jego ludności. W związku z czym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się niższą skalą występowania różnego rodzaju problemów społecznych w porównaniu ze średnią dla Polski (8,3%) oraz województwa podkarpackiego (11,3%). Niemniej jednak należy w tym miejscu zwrócić uwagę na wyraźne zróżnicowanie gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego pod względem rozpatrywanej cechy (Rysunek 43, Rysunek 44). W 2013 roku najniższy odsetek mieszkańców objętych świadczeniami pomocy społecznej zaobserwowano w Rzeszowie (5,0%). Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego bardzo niską wartością analizowanego miernika odznaczały się także gmina Lubenia (5,7%)

oraz miasto Łańcut (6,6%). Natomiast najwyższą skalą występowania różnych problemów społecznych charakteryzowały się gminy Głogów Małopolski i Chmielnik, w przypadku których udział ludności objętej świadczeniami pomocy społecznej kształtował się na poziomie odpowiednio 15,4% oraz 14,2%. Wysoką wartość badanego wskaźnika odnotowano również w gminach Czudec (11,6%) i Czarna (9,4%). W pozostałych gminach odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wahał się od 7,2% w gminie Trzebownisko do 8,7% w gminie Tyczyn.

Rysunek 44. Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2008 i 2013 [w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni okresu obejmującego lata 2008 – 2013 w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nastąpił dość widoczny spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W stosunku do 2008 roku ich liczba zmniejszyła się o 1 668 osób (z 26 812), czyli o 6,2%. W związku z powyższym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny cechował się wyraźnie niższą dynamiką spadku liczby mieszkańców objętych świadczeniami pomocy społecznej w porównaniu z terenem całego kraju (spadek o 12,1%) oraz województwa podkarpackiego (spadek o 13,7%). Równocześnie należy zaznaczyć, iż w badanym horyzoncie czasowym, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej uległa zmniejszeniu niemalże we wszystkich gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (nie licząc gmin: Głogów Małopolski, Krasne i Trzebownisko). W porównaniu z 2008 rokiem w największym stopniu liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej uległa zmniejszeniu w przypadku gmin: Tyczyn (spadek o 32,4%), Czudec (spadek o 21,2%) i Lubenia (spadek o 21,0%). Względnie wysoką dynamiką spadku liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (w przedziale od 10,0% do 20,0%) charakteryzowały się także gminy: Świlcza (17,4%), Czarna (12,0%), Chmielnik (12,0%) i miasto Łańcut (11,3%). Z kolei w przypadku gminy Głogów Małopolski w omawianym okresie nastąpił bardzo wyraźny wzrost liczby osób objętych świadczeniami pomocy społecznej. W stosunku do 2008 roku ich liczba zwiększyła się o 48,6% (z 1 989 do 2 955). Wzrost liczby ludności korzystającej z różnego rodzaju świadczeń pomocy społecznej zaobserwowano także w gminach Krasne i Trzebownisko, niemniej jednak nie był on tak wysoki jak w gminie Głogów Małopolski, wynosząc odpowiednio: 7,9% i 5,2%. W przypadku pozostałych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2008 – 2013 miał miejsce umiarkowany spadek liczby mieszkańców objętych świadczeniami pomocy społecznej (8,4% w Rzeszowie, 7,8% w gminie Boguchwała i 7,5% w gminie wiejskiej Łańcut).

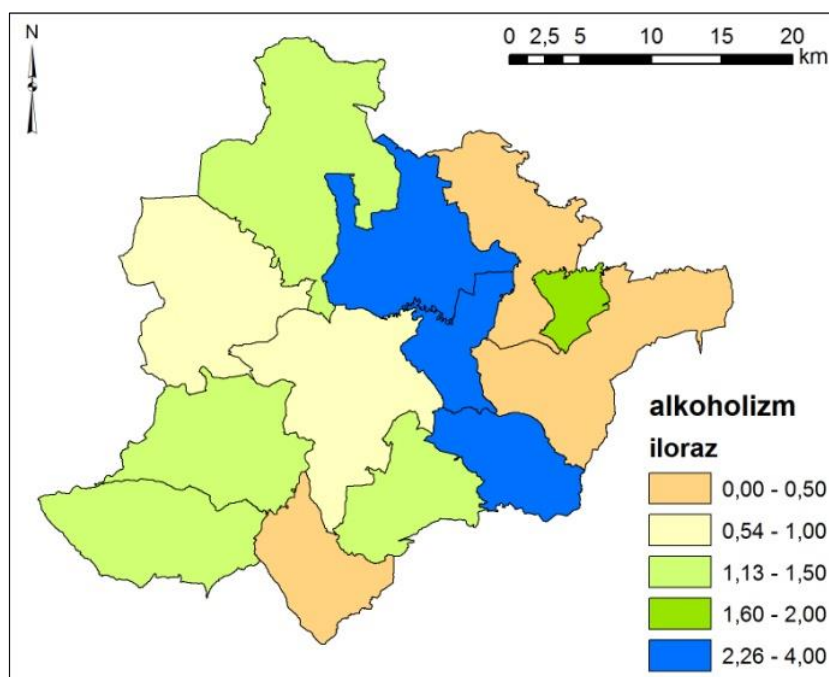
Zmiany liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2008 – 2013 w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przełożyły się (choć nie do końca w jednoznaczny sposób) na zmianę udziału tych osób w ogólnej liczbie ludności. W porównaniu z 2008 rokiem niemalże we wszystkich gminach obszaru funkcjonalnego (nie licząc gmin Głogów Małopolski oraz Tyczyn) nastąpił spadek udziału osób objętych świadczeniami pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności (Rysunek 44). W gminie Głogów Małopolski odnotowano wzrost odsetka tych osób o 4,8 p.p., podczas gdy w gminie Tyczyn ich udział kształtował się na tym samym poziomie, co w 2008 roku (tj. 8,7%). Największy spadek odsetka mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zaobserwowano w przypadku gmin: Czudec (spadek o 3,3 p.p.), Chmielnik (spadek o 2,7 p.p.) i Świlcza (spadek o 2,3 p.p.).

Poza samą skalą występowania różnego rodzaju problemów społecznych konieczne jest również określenie ich charakteru. W tym celu analizie poddane zostały informacje umieszczone w sprawozdaniach gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej (ocena zasobów pomocy społecznej) dotyczące przyczyn przyznawania pomocy społecznej. W dalszej części niniejszej diagnozy ograniczono się do zaprezentowania tych powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej, które występowały najczęściej, a mianowicie:

- alkoholizm,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- bezrobocie,
- ciężka lub długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- przemoc w rodzinie,
- ubóstwo,
- potrzeba ochrony macierzyństwa.

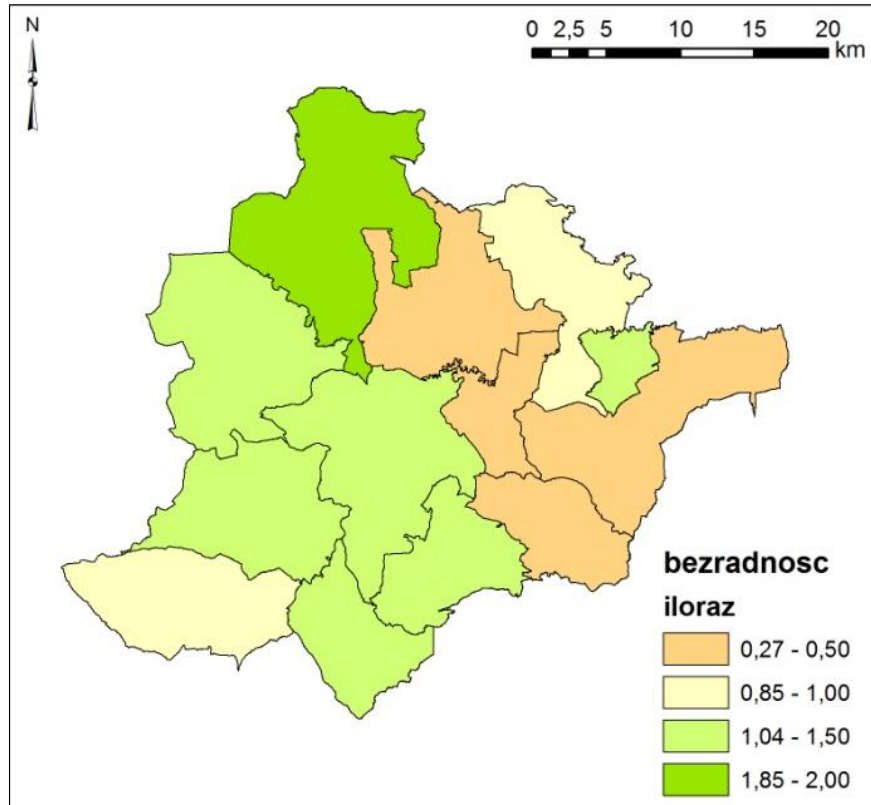
Dodatkowo jako wskaźnik uwzględniono długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej, które może informować o zjawisku uzależnienia od pomocy społecznej.

Analizę problemów społecznych przeprowadzono w oparciu o dane dostępne na poziomie gmin dla całego obszaru Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na jej potrzeby skonstruowano w oparciu o metodę ilorazu koncentracji (lokalizacji) wskaźniki cząstkowe przedstawiające koncentrację liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w rozbiciu na poszczególne powody przyznawania wsparcia (Rysunek 45 – Rysunek 52). Mierniki te obrazują koncentrację problemów społecznych na tle średnich wartości dla całego badanego obszaru.

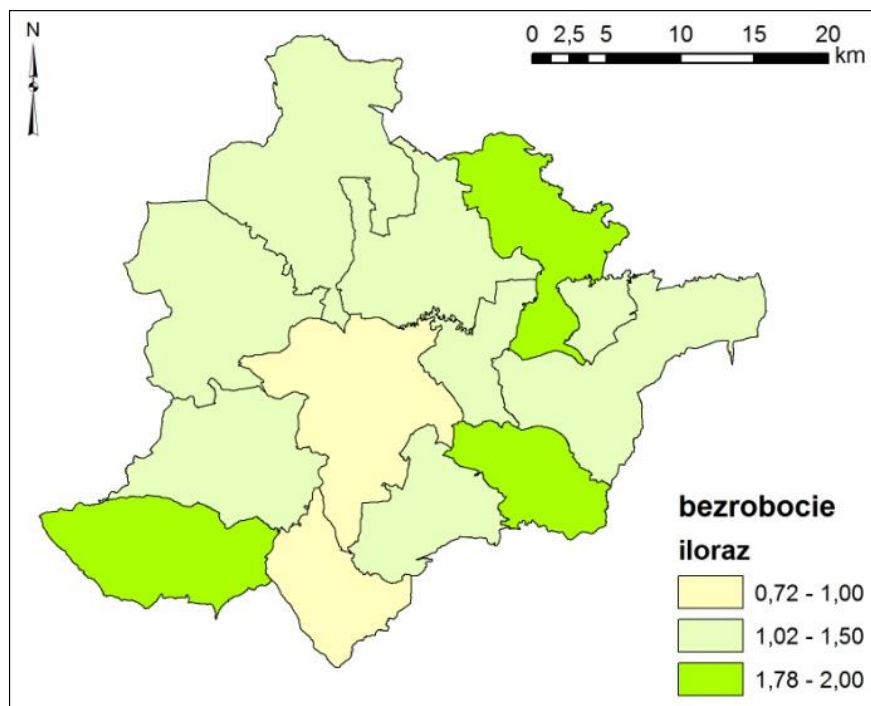
Rysunek 45. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

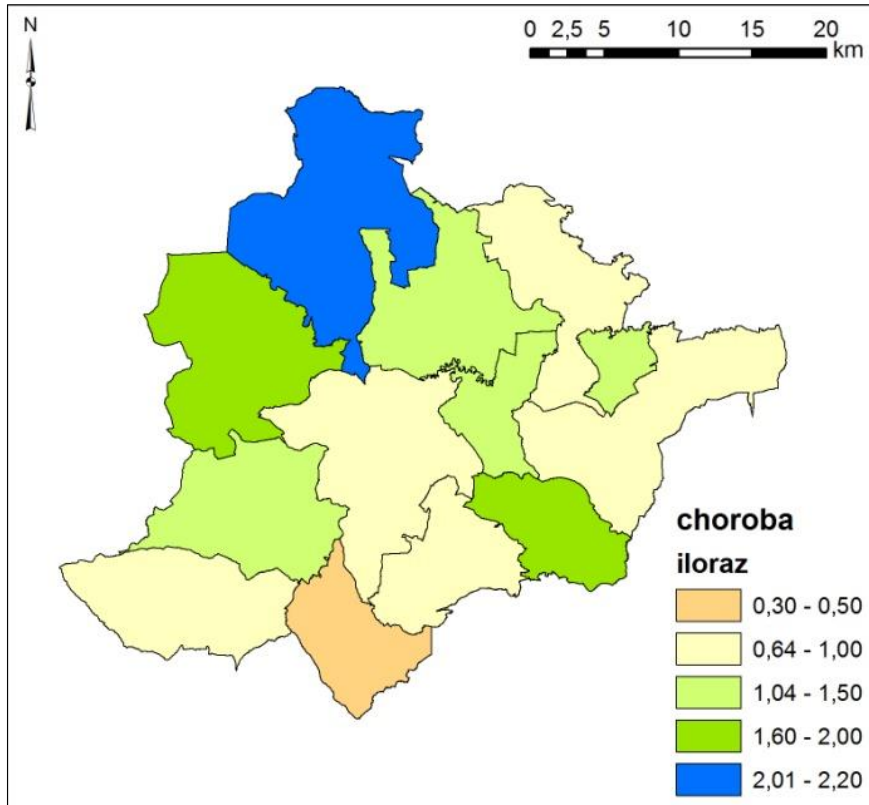
Rysunek 46. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczych oraz wychowawczych według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

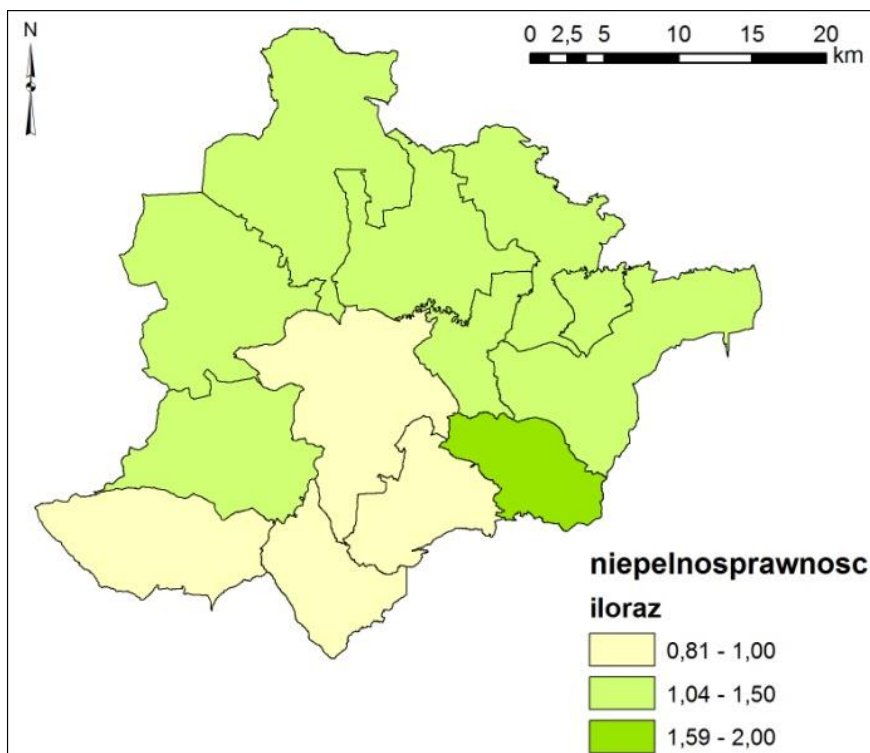
Rysunek 47. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

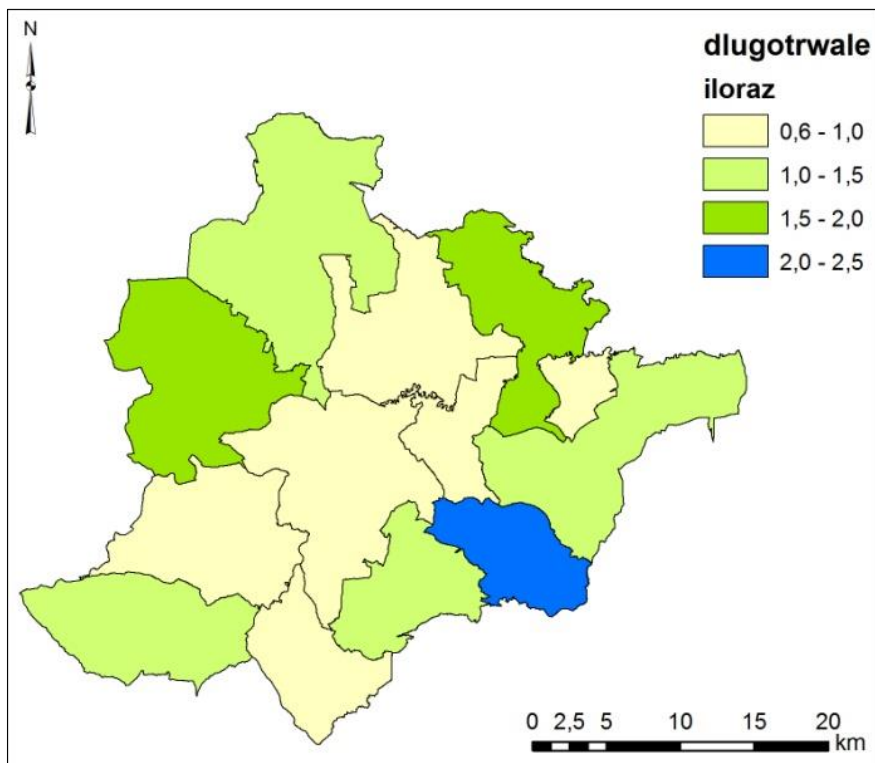
Rysunek 48. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ciężką lub długotrwałą chorobę według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

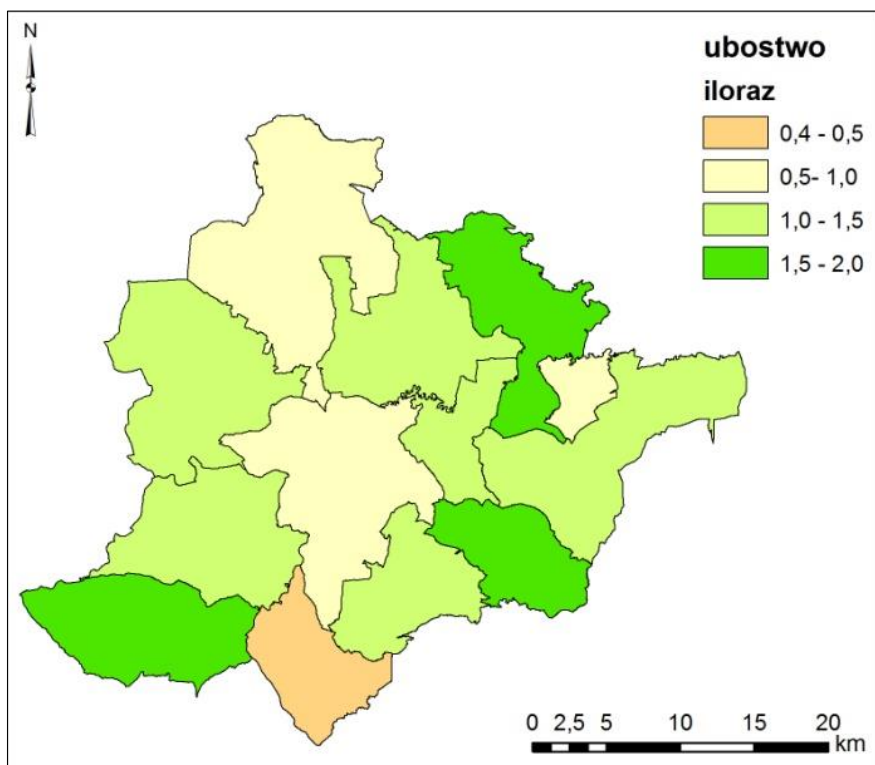
Rysunek 49. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność według gmin ROF w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

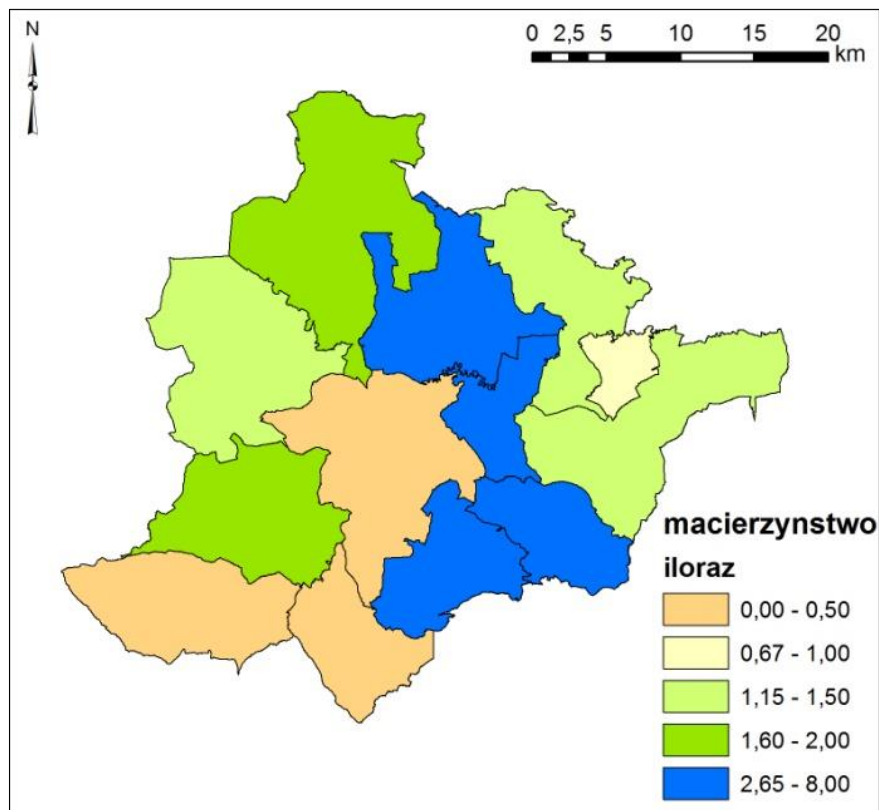
Rysunek 50. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na długotrwałe korzystanie z pomocy według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

Rysunek 51. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

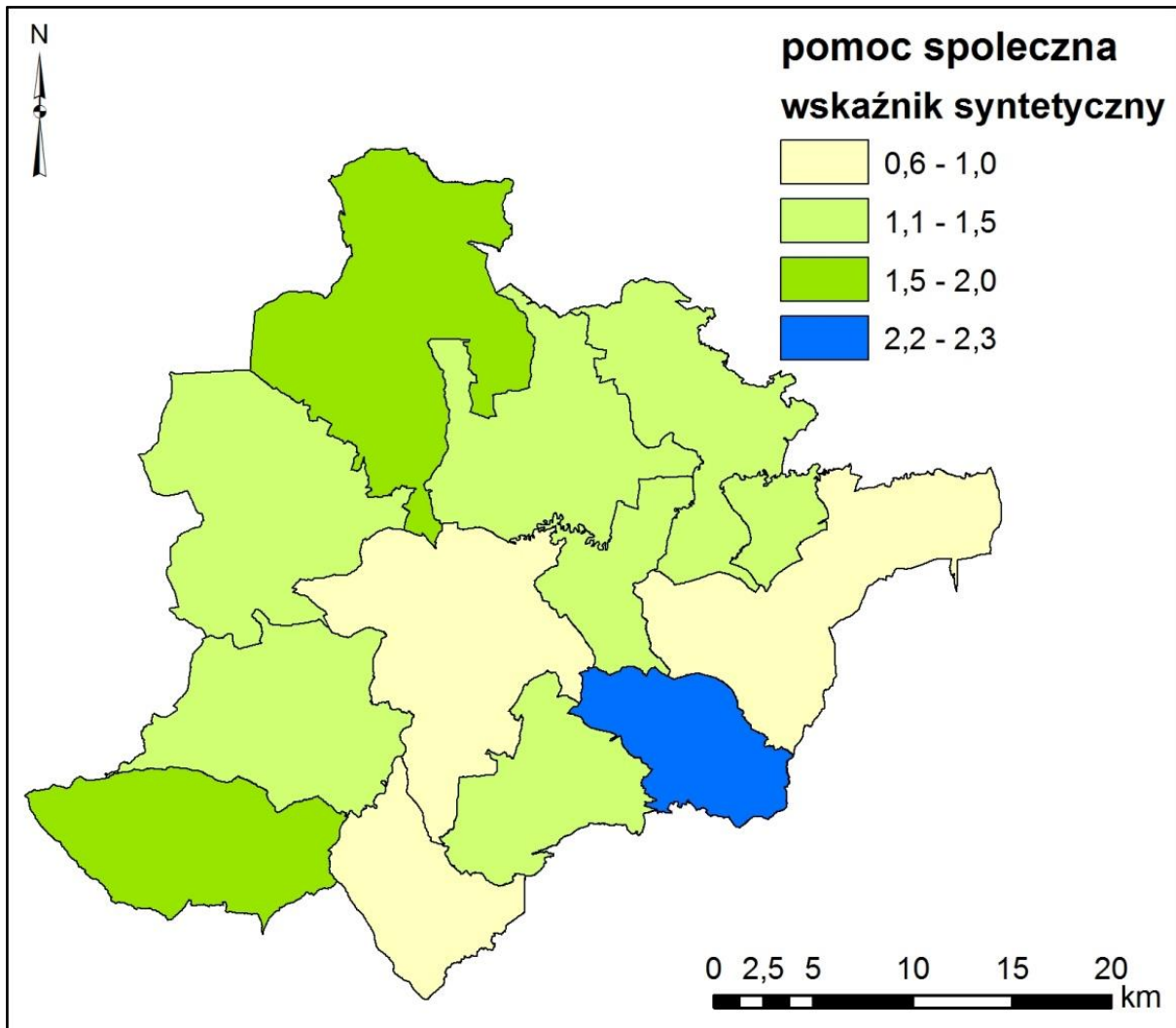

Rysunek 52. Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

Na podstawie wskaźników cząstkowych (obrazujących koncentrację osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na poszczególne powody wsparcia na tle wartości średnich dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego) skonstruowany został syntetyczny wskaźnik koncentracji (występowania) problemów społecznych (Rysunek 53). Gminą o najwyższych wartościach tego wskaźnika jest Chmielnik, na co w pewien sposób może wpływać obecność domu pomocy społecznej prowadzonego przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej przy jednocześnie niewielkiej liczbie ludności samej gminy. Pozostałe gminy o wysokich wartościach wskaźnika problemów społecznych to Głogów Małopolski i Czudec. Z kolei najniższe wartości wskaźnika prezentuje miasto Rzeszów oraz gminy wiejskie Łańcut i Lubenia.

Zróżnicowanie powodów wsparcia w przestrzeni Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest na tyle duże, że w ramach działań rewitalizacyjnych sugeruje się zastosowanie mechanizmów selektywnego wsparcia względem poszczególnych gmin (tj. wsparcia terytorialnie ukierunkowanego na określone grupy problemów społecznych). Zdecydowana większość gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego reprezentuje bowiem jeden z typów o podwyższonej koncentracji wsparcia przynajmniej dla jednego z rozpatrywanych powodów tego wsparcia. Uwarunkowania te powinny zostać uwzględnione w programowaniu działań społecznych wspierających działania o charakterze infrastrukturalnym w ramach procesu rewitalizacji Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

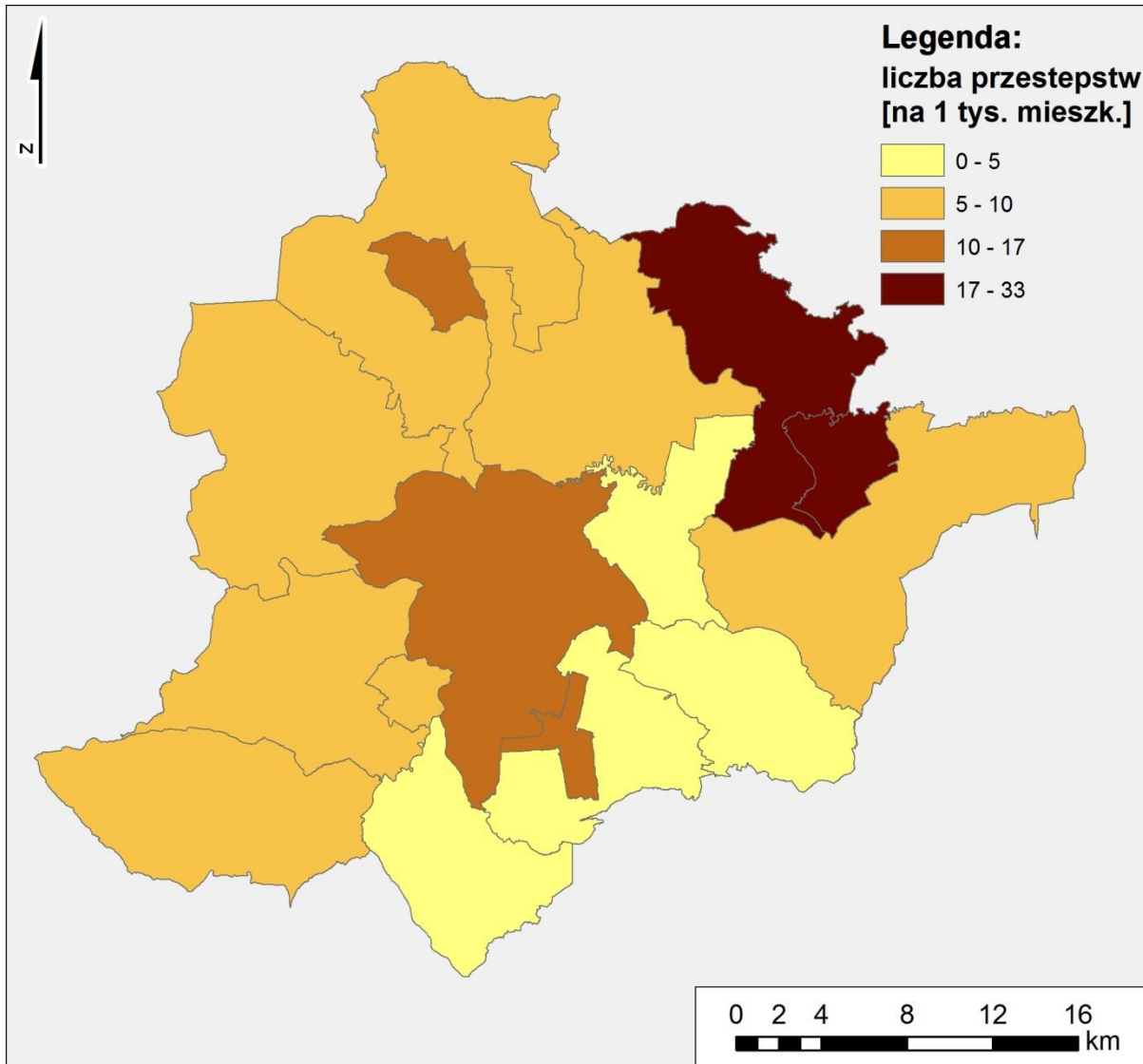
Rysunek 53. Syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów społecznych według gmin ROF w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych (miejskich) ośrodków pomocy społecznej.

3.3.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Poczucie bezpieczeństwa jest jedną z najbardziej podstawowych potrzeb ludzkich. Równocześnie jednym z celów działań rewitalizacyjnych jest poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Podstawowym wskaźnikiem ilustrującym poziom bezpieczeństwa publicznego (lub poziom zagrożenia zjawiskiem przestępczości) jest liczba przestępstw stwierdzonych w przeprowadzonym postępowaniu przygotowawczym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż gminy tworzące Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzują się zróżnicowanym poziomem występowania zjawiska przestępczości (Rysunek 54). W 2013 roku największą liczbę przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zaobserwowano w przypadku miasta Łańcut oraz gminy Czarna. Ponadto względnie wysokim poziomem przestępczości odznaczały się także inne miasta Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego: Rzeszów, Głogów Małopolski oraz Tyczyn. W tym samym czasie najniższą liczbą popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców cechowały się gminy: Krasne, Lubenia, Chmielnik i obszar wiejski gminy Tyczyn. W pozostałych gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wskaźnik przestępczości przyjmował umiarkowane wartości (tj. od 5 do 10 przestępstw na 1000 ludności).

Rysunek 54. Wskaźnik przestępczości (liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) według gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Rzeszowie oraz Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie i Komendy Powiatowej Policji w Strzyżowie.

3.3.9. TURYSTYKA

Sektor turystyki, a także usług okołoturystycznych zajmuje bardzo ważne miejsce w gospodarce poszczególnych gmin, regionów i państw, generując miejsca pracy oraz dochody mieszkańców. Równocześnie sfera turystyki odgrywa istotną rolę społeczną, bowiem dotyczy kreowania możliwości spędzania czasu wolnego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż atrakcyjność turystyczna danych gmin (miast) i regionów kształtowana się pod wpływem dwóch głównych grup uwarunkowań. Pierwszą z nich są walory turystyczne (zarówno przyrodnicze, jak również te pochodzenia antropogenicznego), tj. wszystkie miejsca i obiekty, które mogą stanowić atrakcję turystyczną, a co za tym idzie przyciągać odwiedzających. Druga grupa czynników kształtujących poziom atrakcyjności turystycznej obejmuje zagospodarowanie turystyczne, na które składają się dostępność, zróżnicowanie oraz jakość bazy noclegowej i gastronomicznej, a także infrastruktura turystyczna (m.in. szlaki turystyczne, punkty widokowe, miejsca dedykowane turystom itp.).

W 2013 roku w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowanych było w sumie 70 obiektów zbiorowego zakwaterowania (w tym 59 obiektów hotelowych), które dysponowały łącznie 4 077 miejscami do dyspozycji dla turystów (w tym 3 439 miejscami w obiektach hotelowych). Równocześnie najwięcej obiektów

zbiorowego zakwaterowania istniało na obszarze Rzeszowa. W stolicy województwa podkarpackiego, w 2013 roku znajdowało się 36 obiektów noclegowych (w tym 33 obiekty hotelowe), które w swojej ofercie posiadały łącznie 2 321 miejsc noclegowych (56,9% ogółu miejsc noclegowych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym). Na tle pozostałych gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego względnie wysoką dostępnością miejsc noclegowych odznaczały się ponadto gminy: Trzebownisko (465 miejsc w 5 obiektach), Czudec (232 miejsca w 4 obiektach), Boguchwała (207 miejsc w 3 obiektach) i Świlcza (206 miejsc w 2 obiektach). W 2013 roku jedynie dwie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Chmielnik i Tyczyn) nie dysponowały na swoim obszarze żadnymi obiektami zbiorowego zakwaterowania dla turystów.

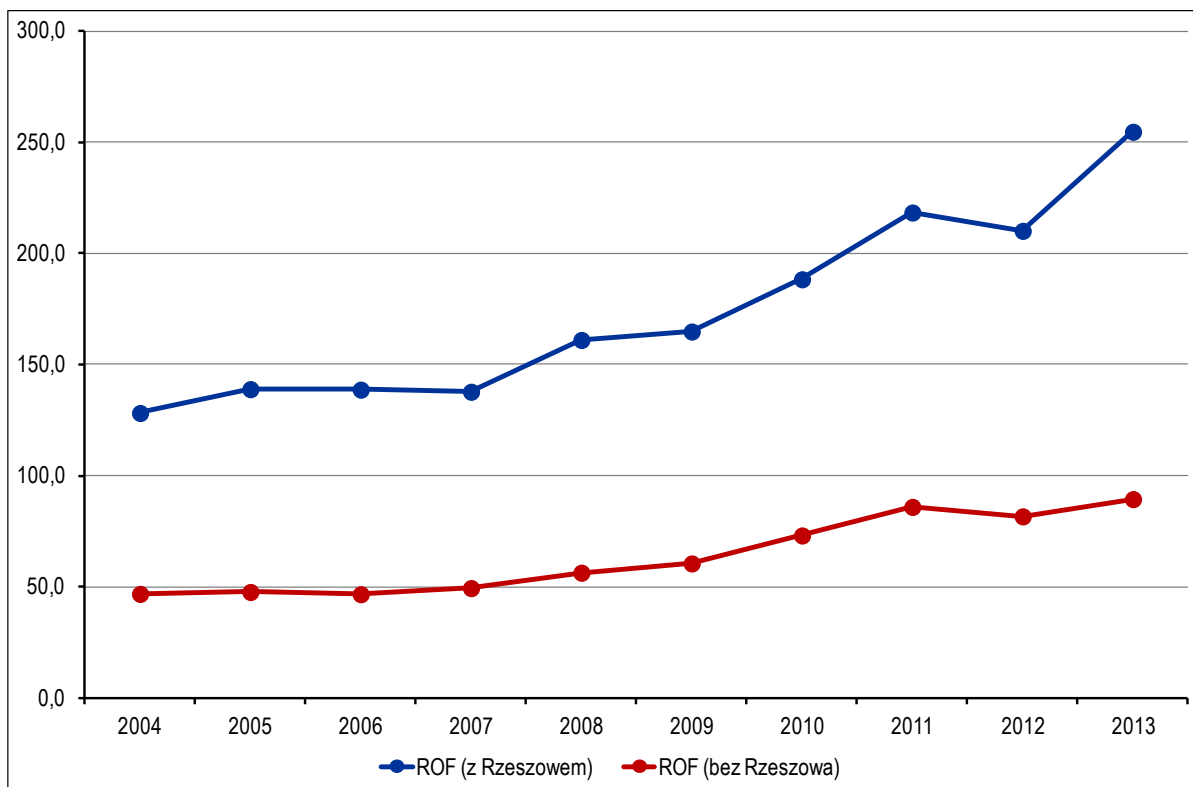
Tabela 19. Wybrane dane dotyczące sektora turystyki w gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2004 i 2013 roku

Jednostka terytorialna	Liczba miejsc noclegowych		Liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		Korzystający z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	584 672	679 445	15	18	412	608
województwo podkarpackie	17 216	25 504	8	12	228	367
łańcut (m)	317	181	18	10	612	688
Czarna (w)	60	24	6	2	253	76
łańcut (w)	47	67	2	3	156	206
Boguchwała (mw)	99	207	5	11	308	324
Chmielnik (w)	0	0	0	0	0	0
Głogów Małopolski (mw)	110	145	6	8	375	689
Krasne (w)	0	39	0	4	0	61
Lubenia (w)	0	190	0	29	14	900
Świlcza (w)	147	206	8	13	620	291
Trzebownisko (w)	71	465	4	23	86	1 794
Tyczyn (mw)	16	0	1	0	9	0
Czudec (w)	224	232	19	20	287	351
Rzeszów (m)	1 654	2 321	10	13	512	903
ROF (z Rzeszowem)	2 745	4 077	8	11	379	715
ROF (bez Rzeszowa)	1 091	1 756	6	10	261	516

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2004 – 2013 na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego odnotowano bardzo wyraźny wzrost poziomu dostępności miejsc noclegowych dla turystów. W stosunku do 2004 roku liczba oferowanych miejsc noclegowych zwiększyła się o 1 332, co oznacza wzrost o 48,5%. Tym samym tempo przyrostu nowych miejsc noclegowych w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego było znacznie wyższe niż średnio w Polsce (16,2%) oraz porównywalne z województwem podkarpackim (48,1%). Najwyższą dynamiką przyrostu nowych miejsc noclegowych, w rozpatrywanym horyzoncie czasowym, cechowała się gmina Trzebownisko, gdzie liczba miejsc oferowanych turystom zwiększyła się ponad sześciokrotnie (z 71 do 465). Znaczną poprawę dostępności oferty noclegowej dla turystów odnotowano także w przypadku gminy Boguchwała, gdzie w badanym okresie liczba miejsc noclegowych uległa podwojeniu (z 99 do 207). Wzrost liczby miejsc noclegowych oferowanych dla turystów zaobserwowano jednocześnie w Rzeszowie (40,3%) oraz gminach: łańcut, Głogów Małopolski, Świlcza i Czudec. Warto zwrócić uwagę, iż na przestrzeni analizowanego okresu powstały nowe obiekty noclegowe na obszarze gmin Lubenia oraz Krasne (w 2004 roku gminy te nie dysponowały ofertą noclegową). W przypadku pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (miasto łańcut oraz gminy Czarna i Tyczyn) w latach 2007 – 2013 nastąpił spadek liczby miejsc noclegowych.

Wskaźnikiem, który umożliwia analizę dostępności oferty noclegowej dla turystów w układzie porównawczym jest liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2013 roku na każde 1000 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 11 miejsc noclegowych (Tabela 19). W związku z powyższym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się niższą dostępnością miejsc noclegowych niż przeciętnie w kraju (18). Równocześnie dostępność miejsc noclegowych w granicach rozpatrywanego obszaru kształtuje się na poziomie porównywalnym do średniej dla województwa podkarpackiego (12). Spośród gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny najwyższą dostępnością miejsc noclegowych w stosunku do liczby mieszkańców odznaczają się gminy: Lubenia (29), Trzebownisko (23) oraz Czudec (20). Na tle pozostałych gmin względnie wysoką wartość analizowanego wskaźnika zaobserwowano również w przypadku Rzeszowa (13) oraz gmin: Świlcza (13) i Boguchwała (11). Z kolei w przypadku miasta Łańcuta rozpatrywany miernik dostępności miejsc noclegowych przyjmował wartość nieznacznie niższą od średniej dla całego obszaru funkcjonalnego.

Rysunek 55. Liczba osób korzystających z noclegów na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2013 roku z noclegu na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego skorzystało w sumie 254 827 osób. Jednocześnie największa liczba odwiedzających skorzystała z noclegu w obiektach zbiorowego zakwaterowania znajdujących się w granicach Rzeszowa (165 399 osób – 64,9% ogółu korzystających z oferty noclegowej całego obszaru funkcjonalnego). Na tle pozostałych gmin względnie dużą liczbą korzystających z noclegów cechowały się ponadto gminy Trzebownisko (36 886 osób) oraz Głogów Małopolski (13 236 osób), a także miasto Łańcut (12 438). W tym samym czasie najmniej osób skorzystało z noclegu w obiektach zbiorowego zakwaterowania funkcjonujących w gminach Krasne (647 osób) i Czarna (864 osób).

Należy zwrócić uwagę na bardzo wyraźny wzrost liczby osób korzystających z noclegów na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jaki miał miejsce w latach 2004 – 2013 (Rysunek 55). W stosunku do 2004 roku liczba osób korzystających z oferty noclegowej obiektów zbiorowego zakwaterowania zlokalizowanych w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zwiększyła się o 126 622 (z 128 205), co oznacza wzrost o 98,8%. Tym samym Rzeszowski Obszar Funkcjonalny charakteryzował się znacznie wyższą dynamiką przyrostu liczby osób korzystających z noclegów w porównaniu ze średnią dla Polski (48,6%) i województwa podkarpackiego (63,6%). Podwojenie liczby osób korzystających z oferty noclegowej w przeciągu badanych dziesięciu lat może świadczyć

o systematycznie wzrastającej atrakcyjności Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego dla turystów. Niemniej należy pamiętać, iż pewną część osób korzystających z noclegów stanowią osoby przyjeżdżające w celach biznesowych. W całym badanym okresie największą dynamiką przyrostu turystów cechowały się gminy Lubenia i Trzebownisko, co należy wiązać z wyraźną poprawą dostępności miejsc noclegowych. Bardzo duży wzrost liczby korzystających z noclegów zaobserwowano również w Rzeszowie (ponad dwukrotny wzrost) i gminie Głogów Małopolski (wzrost o 97,2%). W latach 2007 – 2013 przyrost liczby turystów nastąpił także w mieście Łańcut oraz gminach Łańcut i Czudec. Natomiast w pozostałych gminach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego miał miejsce spadek liczby osób korzystających z oferty noclegowej obiektów zbiorowego zakwaterowania.

Wskaźnikiem umożliwiającym dokonanie analizy atrakcyjności turystycznej określonych jednostek terytorialnych w układzie porównawczym jest liczby osób korzystających z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2013 roku na każdy 1000 mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przypadało przeciętnie 715 turystów korzystających z oferty noclegowej (Tabela 19). W związku z powyższym należy podkreślić, iż badany obszar charakteryzuje się wyraźnie wyższą wartością rozpatrywanego wskaźnika w porównaniu ze średnią dla Polski (608), jak również województwa podkarpackiego (367). Spośród gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego najwyższą liczbą korzystających z noclegów w stosunku do liczby ludności cechowała się gmina Trzebownisko (1 794). Wysokie wartości zastosowanego miernika odnotowano również w Rzeszowie (903) i gminie Lubenia (900). Na tle pozostałych gmin w zakresie analizowanej cechy wyróżniają się ponadto gmina Głogów Małopolski (689) oraz miasto Łańcut (688).

W 2013 roku z noclegu na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego skorzystało w sumie 53 541 turystów zagranicznych, którzy stanowili 21,0% ogółu odwiedzających (przeciętnie w Polsce ich udział wynosił 22,4%, zaś w przypadku województwa podkarpackiego kształtował się na poziomie 12,2%). Warto w tym miejscu podkreślić, że turyści zagraniczni korzystający z noclegów w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowili 56,1% ogółu turystów zagranicznych korzystających z oferty noclegowej województwa podkarpackiego. Należy także odnotować, iż zdecydowanie najwięcej turystów zagranicznych skorzystało z oferty obiektów zbiorowego zakwaterowania funkcjonujących w Rzeszowie (39 213 osób). Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego względnie dużo turystów zagranicznych skorzystało z noclegów także w gminach: Trzebownisko (7 886), miasto Łańcut (3 054) i Boguchwała (1 001).

Wśród turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego największą grupę stanowili obywatele Ukrainy (31,0%) i Niemiec (11,1%). Ponadto na tle pozostałych państw odnotowano względnie duży odsetek turystów z: Stanów Zjednoczonych (7,2%), Wielkiej Brytanii (4,7%), Francji (4,6%), Rosji (3,3%), Włoch (3,1%), Łotwy (2,7%) oraz Kanady (2,3%).

Rozwój turystyki na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinien opierać się zarówno na istniejących walorach turystycznych i produktach turystycznych (m.in. Podziemna Trasa Turystyczna w Rzeszowie, szeroko rozpoznawane wydarzenia kulturalne, obiekty dziedzictwa kulturowego itp.), jak również dotyczyć kreowania nowych atrakcji turystycznych bazujących na wewnętrznym potencjale i zasobach (np. turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie brzegów rzek czy zbiorników wodnych, rozwój turystyki kulturowej eksponującej lokalne dziedzictwo materialne i niematerialne). Ważne znaczenie posiadać będzie tworzenie spójnej i zintegrowanej oferty turystycznej na terenie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (m.in. spójny system szlaków i tras turystycznych, wspólne produkty turystyczne, wspólny system informacji turystycznej).

4. TABELA Z DANymi STATYSTYCZNYMI

W tej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczona została tabela prezentująca najważniejsze dane statystyczne odnoszące się do zjawisk społeczno-gospodarczych właściwych dla terenu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w sferach: przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej. Poniższa tabela ma charakter zbiorczy i prezentuje dane sumaryczne bądź wartości średnie dla całego obszaru funkcjonalnego. Dane oraz wskaźniki dla poszczególnych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zostały zamieszczone w odpowiednich tabelach w części diagnostycznej niniejszego programu.

Tabela 20. Dane dotyczące sfery przestrzennej, gospodarczej i społecznej na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

SFERA PRZESTRZENNA	
Powierzchnia [km ²] (2013)	1 047,0
Powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną [ha] (2013)	20 034,7
Udział obszarów objętych ochroną prawną w ogólnej powierzchni [%] (2013)	19,1
Powierzchnia lasów [ha] (2013)	19 105,0
Udział lasów w ogólnej powierzchni (poziom lesistości) [%] (2013)	18,2
Powierzchnia objęta obowiązującymi MPZP [ha] (2013)	6 443,0
Odsetek powierzchni objętej obowiązującymi MPZP [%] (2013)	6,2
Odsetek mieszkańców korzystających z czynnej sieci wodociągowej [%] (2013)	88,3
Odsetek mieszkańców korzystających z czynnej sieci kanalizacyjnej [%] (2013)	81,9
Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków [%] (2013)	90,5
Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [jednostki] (2013)	335,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²] (2013)	89,3
Przeciętna powierzchnia mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę [m ²] (2013)	26,2
Odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg [%] (2013)	96,9
Odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę [%] (2013)	93,8
Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie [%] (2013)	87,4
SFERA GOSPODARCZA	
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON [jednostki] (2013)	36 680,0
Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców [jednostki] (2013)	1 029,0
Liczba małych i średnich przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON [jednostki] (2013)	1 529,0
Liczba małych i średnich przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców [jednostki] (2013)	43,0
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą [osoby] (2013)	26 481,0
Liczba zarejestrowany bezrobotnych [osoby] (2013)	20 719,0
Udział kobiet w ogólnej strukturze bezrobotnych [%] (2013)	48,3
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoby] (2013)	9,1
SFERA SPOŁECZNA	
Liczba ludności [osoby] (2013)	356 331
Gęstość zaludnienia [osoby / km ²] (2013)	340
Przyrost naturalny [%] (2013)	2,7

Saldo migracji [‰] (2013)	3,1
Przyrost rzeczywisty ludności [‰] (2013)	5,8
Odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym [%] (2013)	18,9
Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym [%] (2013)	63,8
Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym [%] (2013)	17,3
Odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych [%] (2013)	10,1
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym [%] (2013)	84,9
Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych [jednostki] (2013)	2 100,0
Uczestnicy imprez i wydarzeń kulturalnych [osoby] (2013)	321 367,0
Uczestnicy imprez i wydarzeń kulturalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [osoby] (2013)	902,0
Liczba kół zainteresowań (klubów kulturalnych) [jednostki] (2013)	264,0
Członkowie kół zainteresowań (klubów kulturalnych) [osoby] (2013)	6 080,0
Członkowie kół zainteresowań (klubów kulturalnych) na 1000 mieszkańców [osoby] (2013)	17,0
Liczba zespołów artystycznych [jednostki] (2013)	305,0
Członkowie zespołów artystycznych [osoby] (2013)	5 966,0
Członkowie zespołów artystycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [osoby] (2013)	17,0
Księgozbiór bibliotek publicznych [woluminy] (2013)	1 335 907,0
Księgozbiór bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [woluminy] (2013)	3 749,0
Czytelnicy bibliotek publicznych [osoby] (2013)	73 147,0
Czytelnicy bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [osoby] (2013)	205,0
Przychodnie lekarskie (placówki ambulatoryjnej opieki medycznej) [jednostki] (2013)	258,0
Liczba mieszkańców w przeliczeniu na 1 przychodnię lekarską [osoby] (2013)	1 381,0
Liczba porad lekarskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców [porady] (2013)	482,0
Liczba aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych [jednostki] (2013)	146,0
Liczba mieszkańców w przeliczeniu na 1 aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny [osoby] (2013)	2 441,0
Liczba klubów sportowych [jednostki] (2012)	176,0
Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych [osoby] (2012)	10 892,0
Osoby ćwiczące w klubach sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców [osoby] (2012)	31,0
Liczba organizacji pozarządowych [jednostki] (2013)	1 256,0
Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców [jednostki] (2013)	35,0
Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej [osoby] (2013)	25 144,0
Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej [%] (2013)	7,1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS.

5. ANALIZA SWOT

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczona została analiza SWOT obejmująca główne mocne i słabe strony, jak również szanse i zagrożenia rozwojowe w sferach: przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

SFERA PRZESTRZENNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> korzystne położenie transportowe (umieszczenie na przebiegu drogowych i kolejowych szlaków transportowych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, dostępność portu lotniczego o znaczeniu międzynarodowym) policentryczna struktura osadnicza dająca możliwość zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego obecność Rzeszowa jako silnego ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym, pełniącego szereg istotnych funkcji wyższego rzędu bogactwo i zróżnicowanie walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych występowanie obszarów chronionych (rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne) obecność niezagospodarowanych zbiorników wodnych (m.in. zbiorników powyroboiskowych w Dolinie Wisłoka oraz zbiorników retencyjnych na pozostałych obszarach) dająca możliwość rozwoju funkcji i usług turystycznych i sportowo-rekreacyjnych względnie wysoki poziomy dostępności mieszkańców (na tle kraju i województwa podkarpackiego) do sieci i urządzeń infrastruktury komunalnej (system zaopatrzenia w wodę i system odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych) systematyczna poprawa dostępności do infrastruktury komunalnej (wodociągowej, kanalizacyjnej, oczyszczania ścieków) w latach 2004 – 2013 w wyniku realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich występowanie licznych i zróżnicowanych obiektów dziedzictwa kulturowego (zabytków) reprezentujących różne epoki oraz style dobrze zachowane i cenne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego układy urbanistyczne centrów miast (Rzeszów, Łańcut, Boguchwała, Głogów Małopolski, Tyczyn) oraz byłych miast (Czudec) duża atrakcyjność mieszkaniowa małych ośrodków miejskich Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Głogów Małopolski, Boguchwała, Tyczyn) względnie wysoki poziom dostępności zasobów mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> peryferyjne położenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w przestrzeni Polski (makroregion Polski Wschodniej) względnie niski udział powierzchni objętej obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego niższy niż przeciętnie w Polsce i województwie podkarpackim odsetek obszarów objętych ochroną prawną niższy niż przeciętnie w Polsce i województwie podkarpackim odsetek lasów w ogólnej powierzchni (względnie niski poziom lesistości) niezadowalający stopień zagospodarowania części zasobów przyrodniczych dla celów turystycznych oraz sportowo-rekreacyjnych brak bezpośredniego (szybkiego) połączenia drogowego (autostradą lub drogą ekspresową) oraz kolejowego ze stolicą kraju
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • budowa drogi ekspresowej S19 łączącej państwa bałtyckie z Półwyspem Bałkańskim • dalszy rozwój portu lotniczego Rzeszów-Jasionka • poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury kolejowej oraz uruchomienie sprawnych połączeń pomiędzy miastami subregionalnymi i Rzeszowem, rozwój połączeń komunikacji zbiorowej, • dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz usług wyższego rzędu pełnionych przez miasto • wzrost znaczenia i rangi Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej • rozprzestrzenianie się procesów rozwoju z Rzeszowa w kierunku obszarów sąsiadujących i dalszych terenów (tzw. efekty rozlewania się rozwoju) • wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców • dostępność funduszy zewnętrznych (polityka spójności Unii Europejskiej) na działania z zakresu rewitalizacji • dostępność funduszy zewnętrznych (polityka spójności Unii Europejskiej) na działania z zakresu rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury technicznej (komunikacyjnej i komunalnej) 	<ul style="list-style-type: none"> • zaniechanie planów budowy drogi ekspresowej S19 łączącej państwa bałtyckie z Półwyspem Bałkańskim • degradacja i pogorszenie stanu środowiska naturalnego • degradacja i pogorszenie stanu technicznego obiektów dziedzictwa kulturowego • niekontrolowany rozwój budownictwa mieszkaniowego (zwłaszcza w strefie podmiejskiej) Rzeszowa prowadzący do wzrostu kosztów rozbudowy i utrzymania sieci i urządzeń infrastruktury technicznej
---	--

SFERA GOSPODARCZA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • obecność szeroko rozpoznawanych podmiotów gospodarczych (m.in. przedsiębiorstwa skupione w klastrze Dolina Lotnicza, Zelmer S.A., ICN Polfa Rzeszów S.A., Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej ZAPEL S.A. itp.) • specjalizacja obszaru w zakresie nowoczesnych technologii (klastr przemysłu lotniczego Dolina Lotnicza) • rozwój podstref specjalnych stref ekonomicznych na terenie obszaru funkcjonalnego • dynamiczny rozwój działalności przemysłowej w bezpośrednim sąsiedztwie (zapleczu) Rzeszowa • obecność tzw. zlokalizowanych kompetencji tzn. specyficznych umiejętności związanych z różnymi branżami działalności (przemysł lotniczy, produkcja drobnego AGD) • obecność szkół wyższych w Rzeszowie ze szczególnym uwzględnieniem roli Politechniki Rzeszowskiej • wysoki poziom przedsiębiorczości w miastach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego • korzystne warunki dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich • niższy niż przeciętnie w województwie podkarpackim poziom bezrobocia • względnie niski poziom bezrobocia wśród kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> • brak nowoczesnych powierzchni biurowych na potrzeby rozwoju sektora BPO / SSC, oferującego miejsca pracy dla absolwentów uczelni wyższych • silna konkurencja Mielca w zakresie lokalizacji nowych firm o profilu przemysłowym • niski poziom przedsiębiorczości na terenach wiejskich Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego • brak centrum logistyczno-dystrybucyjnego • niewystarczające wykorzystanie międzynarodowego lotniska Rzeszów – Jasionka w transporcie towarowym • systematyczny wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych począwszy od 2008 roku (po okresie wcześniejszego spadku w latach 2004 – 2008) • wyższy niż przeciętnie w Polsce poziom bezrobocia
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dalszy rozwój klastra Dolina Lotnicza, skupiającego podmioty z branży lotniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • marginalizacja gospodarcza Rzeszowa i województwa podkarpackiego w skali kraju (przenoszenie zarządów

<ul style="list-style-type: none"> • unormowanie się sytuacji politycznej na Ukrainie • dalszy wzrost atrakcyjności inwestycyjnej związany m.in. z zakończeniem budowy autostrady A4 i planowaną budową drogi ekspresowej S19 • dostępność funduszy zewnętrznych (polityka spójności Unii Europejskiej) dla małych i średnich przedsiębiorstw 	<p>firm oraz relokacja przedsiębiorstw w inne miejsca na terenie Polski)</p> <ul style="list-style-type: none"> • niestabilna sytuacja geopolityczna w Europie Środkowo-Wschodniej • wzrost rozmiarów bezrobocia będącego jedną z głównych przyczyn występowania różnego rodzaju niekorzystnych zjawisk i procesów społecznych (m.in. ubóstwo, przestępczość, alkoholizm itp.) • konkurencja europejskich i pozaeuropejskich państw w zakresie działalności produkcyjnej i usługowej
--	---

SFERA SPOŁECZNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • stały wzrost liczby mieszkańców w latach 2004 – 2013, zarówno w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również w przypadku większości gmin wchodzących w jego skład • dodatni przyrost naturalny, zarówno w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również w przypadku większości tworzących go gmin • dodatnie saldo migracji, zarówno w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również w przypadku większości tworzących go gmin • tradycyjny model rodziny oraz tradycyjne wzorce zachowań prokreacyjnych • rozwinięta sieć placówek edukacyjnych (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie) • dostępność usług kulturalnych wyższego rzędu na terenie Rzeszowa (teatry, filharmonia, kina) • rozwinięta sieć placówek kulturalnych (domy i ośrodki kultury oraz biblioteki publiczne) • wydarzenia kulturalne o znaczeniu międzynarodowym i krajowym (m.in. Carpathia Festival, Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie, Festiwal Muzyczny w Łańcucie) oraz liczne lokalne imprezy kulturalne (m.in. dożynki) • kultura ludowa i tradycje lokalne (m.in. liczne zespoły folklorystyczne, kultywowanie tradycji dożynkowych, kultywowanie ginących zawodów) • wysokie i bardzo wysokie wyniki uczniów uzyskiwane z egzaminów kończących określone etapy kształcenia (sprawdzian po VI klasie szkoły podstawowej, egzamin gimnazjalny) • dostępność leczenia szpitalnego (szpitale w Rzeszowie i Łańcucie) • aktywność lokalnych władz samorządowych w zakresie działań ukierunkowanych na aktywizację społeczną oraz zawodową mieszkańców (projekty realizowane przy wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego) • wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • systematycznie postępujący proces starzenia się ludności w latach 2004 – 2013 (wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym kosztem spadku udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym) • bardzo niska dostępność usług opieki nad dziećmi do lat 3 (niewielka liczba żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych), umożliwiających godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych • brak wysokiej jakości oferty kulturalnej o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym • względnie niski poziom atrakcyjności turystycznej obszaru (brak szeroko rozpoznawalnych atrakcji turystycznych)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dalszy wzrost liczby mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębienie się dotychczasowych bądź uwidocznienie się nowych niekorzystnych trendów demograficznych

<ul style="list-style-type: none">• stale utrzymujący się dodatni przyrost naturalny• stale utrzymujące się dodatnie saldo migracji• dostępność funduszy zewnętrznych (polityka spójności Unii Europejskiej) na działania z zakresu rozbudowy oraz modernizacji infrastruktury społecznej• dostępność funduszy zewnętrznych (polityka spójności Unii Europejskiej, programy krajowe) służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców	<p>(m.in. starzenie się społeczeństwa, depopulacja, migracje zarobkowe, selektywny odpływ migracyjny osób młodych, wykształconych i przedsiębiorczych – tzw. drenaż mózgów)</p> <ul style="list-style-type: none">• postępujące procesy marginalizacji i wykluczenia społecznego w odniesieniu do grup defaworyzowanych (m.in. osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne), w efekcie wzrostu bezrobocia i procesu starzenia się lokalnej społeczności
--	---

6. NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Działania rewitalizacyjne ze względu na swój kompleksowy oraz interdyscyplinarny charakter wpisują się w różne cele ogólnorozwojowe, przyczyniając się jednocześnie do ich realizacji. W poniższej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowano syntetyczną analizę celów i priorytetów rozwoju społeczno-gospodarczego, jakie wyznaczono w różnorodnych dokumentach strategicznych oraz planistycznych, przyjętych zarówno na szczeblu europejskim, krajowym, jak również regionalnym. Ponadto w niniejszym rozdziale nawiązano także do dokumentów strategicznych i planistycznych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

6.1. Strategie i programy europejskie

Przedsięwzięcia o charakterze rewitalizacyjnym są działaniem służącym realizacji różnego rodzaju celów, jakie przyjęto w dokumentach strategicznych odnoszących się do rozwoju społeczno-ekonomicznego Unii Europejskiej. Najważniejszym z tych instrumentów jest Strategia Europa 2020.

6.1.1. STRATEGIA EUROPA 2020

Dokument **Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu** jest podstawowym instrumentem strategicznym, określającym priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego w skali całej Unii Europejskiej w perspektywie do 2020 roku. Dokument ten wskazuje 3 główne priorytety rozwojowe, którymi są: rozwój inteligentny (tj. rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach), rozwój zrównoważony (tj. wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku oraz efektywnie korzystającej z zasobów) i rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (tj. wspieranie gospodarki odznaczającej się wysokim poziomem zatrudnienia oraz zapewniającej spójność w wymiarze ekonomicznym, społecznym i terytorialnym). Ponadto w Strategii Europa 2020 wyznaczono 5 głównych celów rozwojowych dla całej Unii Europejskiej. W kontekście procesu rewitalizacji szczególnie istotnym zamierzeniem jest walka z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. W ramach realizacji tego celu spodziewane jest ograniczenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i procesami marginalizacji i wykluczenia społecznego o co najmniej 20 milionów w perspektywie do 2020 roku.

6.2. Strategie i programy krajowe

Działania o charakterze rewitalizacyjnym wpisują się w szereg celów oraz priorytetów rozwojowych, jakie zostały określone w różnorodnych strategiach i programach przyjętych na szczeblu krajowym. Wśród najważniejszych z nich należy wymienić m.in.: Długookresową Strategię Rozwoju Kraju, Strategię Rozwoju Kraju 2020, Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego, Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 oraz Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

6.2.1. DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU

Dokument **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju** jest instrumentem strategicznym, określającym główne trendy, wyzwania oraz scenariusze rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju, jak również kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Zasadniczym dążeniem tej długookresowej strategii rozwoju jest poprawa jakości życia Polaków. W niniejszym dokumencie, oprócz celu głównego wyłoniono 3 obszary strategiczne: konkurencyjność i innowacyjność (modernizacja), równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywność i sprawność państwa. Wymienione obszary będą kluczowymi ramami rozwoju kraju w tzw. dalekiej przyszłości obejmującej blisko dwie dekady. Coraz większą popularność i znaczenie zdobywa kwestia innowacji, dlatego jednym z celów do realizacji przez organizację państwa będzie wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji. Aspekty skupione wokół rezerwuaru kapitału ludzkiego będą wiązać się z poprawą dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz z podniesieniem konkurencyjności nauki. Nie bez znaczenia będzie także rozwój

kapitału ludzkiego, odbywający się poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie tzw. *workfare state*, czyli państwa zachęcającego lub skłaniającego do pracy. Kolejnym celem strategii jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, jak również ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego. Obszar drugi kładzie nacisk na wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju na rzecz rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. Ponadto zwraca się w nim uwagę na zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego. Obszar efektywności oraz sprawności państwa to trzecia i ostatnia sfera zaproponowana przez dokument Polska 2030. Jednym z ważniejszych celów w tym obszarze jest wzrost społecznego kapitału rozwoju.

6.2.2. ŚREDNIOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU

Strategia Rozwoju Kraju 2020, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 roku, jest dokumentem strategicznym, który wskazuje cele oraz kierunki rozwoju Polski w perspektywie średniookresowej. Głównym zamierzeniem tej strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów dla zapewnienia szybszego oraz zrównoważonego rozwoju kraju, jak również poprawy jakości życia mieszkańców. W związku z tym wyznaczono 3 obszary strategiczne, takie jak: sprawne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna. Zdefiniowane kierunki powinny służyć rozwojowi Polski do 2020 roku. W ramach obszaru sprawnego oraz efektywnego państwa, zwraca się uwagę na przejście od modelu administrowania do zarządzania rozwojem, które ma służyć zapewnieniu ładu przestrzennego i wzmocnieniu warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb oraz aktywności obywateli. Z kolei obszar dotyczący konkurencyjnej gospodarki koncentruje się na zwiększeniu udziału przemysłów oraz usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie, wzroście konkurencyjności, a także modernizacji sektora rolno-spożywczego i ogólnej poprawie warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej. Równie ważnym celem jest rozwój kapitału ludzkiego, który rozkłada się na 3 płaszczyzny zadaniowe, który są: zwiększenie aktywności zawodowej, poprawa jakości kapitału ludzkiego, a także zwiększanie mobilności zawodowej oraz przestrzennej. Kolejne cele obszaru konkurencyjnej gospodarki to bezpieczeństwo energetyczne i środowisko oraz zwiększenie efektywności transportu. Ostatni obszar strategiczny dokumentu dotyczy spójności społecznej i terytorialnej. Zwrócono w nim uwagę na aspekt szerokiej integracji społecznej wyrażonej poprzez zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Za ważne uznano również zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych. Ostatnim celem w obszarze spójności społecznej i terytorialnej jest wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. Zakłada się, że cel zostanie osiągnięty dzięki wzmocnieniu miast wojewódzkich, tworzeniu odpowiednich warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych oraz lokalnych, a także wzmocnieniu potencjału obszarów wiejskich.

6.2.3. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 roku, jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym cele polityki rozwoju regionalnego w skali kraju. Zasadniczym dążeniem polityki regionalnej kraju, jakie zdefiniowano w tej strategii, jest efektywne wykorzystanie terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju (tj. wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i spójności) w perspektywie długookresowej. Z punktu widzenia funkcjonalnych obszarów miejskich jest to dokument będący swego rodzaju dedykacją, ponieważ niemal w pełni pokrywa się z potrzebami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dokument ten poza celem strategicznym jest osadzony na głównych 3 filarach (celach), którymi są: wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, budowa spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych oraz tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych zogniskowanych terytorialnie. Cele cząstkowe zakładają wzmocnienie funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich i integrację ich obszarów funkcjonalnych. Co więcej, mają na uwadze zwiększanie dostępności komunikacyjnej regionów, wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych oraz rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich. Wskazują także na efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju klastra Doliny Lotniczej. Ponadto strategia wskazuje rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, definiuje wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych oraz wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu (IOB). Zwraca uwagę na wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa

kulturowego. Drugi cel strategiczny zawiera instrukcje dotyczące wspierania obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr oraz usług warunkujących możliwości rozwojowe. Określa też sposób prowadzenia restrukturyzacji i rewitalizacji miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. Wytacza kierunki mające na celu zwiększanie dostępności transportowej do miast wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności. W trzecim obszarze strategicznym zawarte są informacje o wspomaganiu budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

6.2.4. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, będąca najważniejszym w skali kraju dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego, została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. Głównym dążeniem strategicznym polityki przestrzennej na szczeblu kraju, jaki określono w tym dokumencie jest efektywne wykorzystanie przestrzeni Polski, a także jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych (w tym m.in. spójności w wymiarze przestrzennym, ekonomicznym i społecznym). W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju podkreślono konieczność podwyższenia konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej, poprzez m.in. wspieranie rozwoju ich funkcji metropolitalnych oraz integrację ich obszarów funkcjonalnych. Równocześnie zwrócono uwagę na potrzebę poprawy spójności wewnętrznej oraz terytorialne równoważenie rozwoju kraju, któremu służyć powinny: tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się rozwoju (m.in. przez wsparcie miast subregionalnych i budowanie potencjału specjalizacji terytorialnej), wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, a także wspomaganie różnorodnych obszarów problemowych (w tym poprzez restrukturyzację i rewitalizację ośrodków miejskich i terenów zdegradowanych). Zaakcentowano także konieczność zwiększenia dostępności przestrzennej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwój zarówno infrastruktury transportowej, jak również telekomunikacyjnej. Przy tej okazji zwrócono uwagę na potrzebę poprawy dostępności wewnątrz obszarów funkcjonalnych, której służyć powinna integracja systemów transportu publicznego w miastach oraz terenach stanowiących ich zaplecze. Jednocześnie w dokumencie tym podkreślono konieczność kształtowania struktur przestrzennych, które będą wspierać utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych Polski. W tym miejscu wskazano, że polityka przestrzenna kraju powinna sprostać wyzwaniu zabezpieczenia możliwości rozwojowych w oparciu o zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych oraz kulturowych. Wreszcie odnotowano potrzebę przywrócenia oraz utrwalenia ładu przestrzennego.

6.2.5. STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 roku. Podstawowym celem tego dokumentu strategicznego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów mieszkańców, tak aby mogli oni w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym, jak również gospodarczym na wszystkich etapach życia. Podobnie jak w innych dokumentach strategicznych, także i w tym zdefiniowano cele lub kierunki szczegółowe, które są punktem wyjściowym dla późniejszego wprowadzenia ich w życie. W Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 określono 5 celów szczegółowych. Pierwszy wskazuje na podniesienie poziomu zatrudnienia. Drugi mówi o wydłużeniu okresu aktywności zawodowej oraz zapewnieniu lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Kolejny określa ramy oraz działania, które będą sprzyjały poprawie sytuacji osób i grup ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym. Następnym celem szczegółowym dotyczy zwiększenia efektywności systemu opieki zdrowotnej, która ma przyczynić się do ogólnej poprawy zdrowia obywateli kraju. Ostatni cel definiuje narzędzia służące podniesieniu poziomu kompetencji i kwalifikacji Polaków do 2020 roku.

6.2.6. STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 został przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 roku. Głównym dążeniem tego instrumentu strategicznego jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Strategiczne założenie dokumentu będzie realizowane poprzez 4 cele cząstkowe, które ujmują zagadnienie rozwoju kapitału społecznego w sposób szeroki oraz kompleksowy. Jako pierwsze zdefiniowane zostało kształcenie postaw, sprzyjających współpracy, kreatywności i komunikacji między

ludźmi. Drugi cel szczegółowy obejmuje usprawnienie mechanizmów uczestnictwa obywateli w życiu społecznym oraz ich wpływu na szeroko rozumiane życie publiczne za pomocą wzmocnienia integracji i solidarności społecznej, a także wzmocnienia zorganizowanych form aktywności obywatelskiej. Kolejny cel cząstkowy zawarty w strategii podnosi aspekt możliwych działań poprawiających procesy komunikacji społecznej oraz wymiany czy transferu wiedzy. Wyraża się on w zwiększaniu dostępności informacji i polepszeniu jakości komunikacji w sferze publicznej. Ponadto dotyczy wspierania mediów w kształtowaniu więzi społecznych, kulturowych oraz demokracji. Ostatni, czwarty cel szczegółowy opiera się na wytyczeniu kierunków rozwoju dla zasobu kreatywnego oraz kulturowego i określa sposoby jego skutecznego wykorzystania. Przy tej okazji zwrócono uwagę na wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej oraz podnoszenie jej znaczenia w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju.

6.3. Programy operacyjne polityki spójności UE

Działania rewitalizacyjne wpisują się w dążenia zdefiniowanego w programach operacyjnych, służących realizacji wspólnotowej polityki spójności w Polsce w perspektywie budżetowej obejmujące lata 2014 – 2020. Odniesienie do tych programów wydaje się szczególnie istotne, bowiem są one potencjalnym źródłem finansowania różnego rodzaju przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Najważniejszym dokumentem określającym kierunki i zasady dotyczące interwencji funduszy europejskich w Polsce w perspektywie budżetowej 2014 – 2020 jest Umowa Partnerstwa, której wybrane założenia zostały przedstawione w tej części dokumentu. Jednocześnie zamieszczono szczegółowe informacje na temat priorytetów i celów zdefiniowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego, Programie Operacyjnym Polska Wschodnia i Programie Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

6.3.1. UMOWA PARTNERSTWA

Umowa Partnerstwa jest zasadniczym dokumentem strategicznym określającym cele oraz dążenia, jak również zasady interwencji funduszy europejskich w Polsce w okresie programowania 2014 – 2020 w ramach realizacji trzech polityk wspólnotowych, czyli polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Zgodnie z założeniami powyższego dokumentu przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają służyć osiągnięciu szerszego celu rozwojowego, jakim jest promowanie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Równocześnie podkreślono, iż działania o charakterze rewitalizacyjnym (realizowane zarówno w miastach, jak również na terenach wiejskich) powinny być ukierunkowane w szczególności na poprawę jakości życia ludności oraz ożywienie (w wymiarze gospodarczym i społecznym) wspieranego obszaru. W konsekwencji inicjatywy te powinny dążyć do ograniczenia ubóstwa oraz procesów wykluczenia społecznego. Warto jednocześnie zwrócić uwagę, iż wśród strategicznych obszarów interwencji państwa (w wymiarze terytorialnym) w rozpatrywanym dokumencie wskazano m.in. na: Polskę Wschodnią, miasta województwie oraz ich obszary funkcjonalne, miasta i ich dzielnice wymagające rewitalizacji, a także tereny wiejskie (przede wszystkim zaś te o najniższym poziomie dostępności mieszkańców do dóbr i usług, które warunkują możliwości rozwoju).

6.3.2. RPO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 to podstawowy instrument realizacji europejskiej polityki regionalnej na terenie województwa podkarpackiego. Równocześnie program ten jest jednym z najważniejszych źródeł finansowania programów oraz projektów rewitalizacji. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego wyznaczono w sumie 10 priorytetów, a mianowicie:

- **Oś priorytetowa I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka** (urynkowanie działalności badawczej oraz rozwojowej, zwiększenie skali działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach, polepszenie warunków rozwojowych małych i średnich przedsiębiorstw, zahamowanie spadku liczby przedsiębiorstw innowacyjnych),
- **Oś priorytetowa II. Cyfrowe Podkarpackie** (poprawa poziomu dostępności i jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną),
- **Oś priorytetowa III. Czysta energia** (zwiększenie udziału produkcji energii wytwarzanej w oparciu o źródła odnawialne, zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz sektorze

mieszkaniowym, obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń pyłowych w ośrodkach miejskich, poprawa jakości powietrza na obszarze miast),

- **Oś priorytetowa IV. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego** (zwiększenie stopnia odporności na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu na obszarze województwa, rozwój systemów selektywnego gromadzenia odpadów, poprawa dostępności mieszkańców do systemu oczyszczania ścieków, zwiększenie stopnia atrakcyjności kulturalnej regionu oraz poprawa dostępności dóbr kultury, wzmocnienie mechanizmów ochrony bioróżnorodności na terenie województwa),
- **Oś priorytetowa V. Infrastruktura komunikacyjna** (poprawa dostępności komunikacyjnej województwa w ruchu drogowym, poprawa dostępności komunikacyjnej województwa w ruchu kolejowym, rozwój systemów transportu zbiorowego w ośrodkach miejskich),
- **Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenne i społeczna** (rozwój przedsiębiorczości i poprawa struktury zatrudnienia na obszarach uzdrowiskowych, zwiększenie dostępności oraz jakości usług zdrowotnych na terenie województwa, poprawa dostępności usług społecznych w województwie, ograniczenie skali problemów społecznych na obszarach zdegradowanych, zwiększenie poziomu dostępności edukacji przedszkolnej, poprawa warunków kształcenia ustawicznego oraz zawodowego, polepszenie warunków edukacji ogólnokształcącej ukierunkowane na wsparcie kluczowych umiejętności),
- **Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy** (zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, zwiększenie szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa, rozwój mikroprzedsiębiorstw, zwiększenie możliwości zatrudnienia wśród osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy ze względu na sprawowanie opieki nad dziećmi do 3 lat, podniesienie kompetencji i kwalifikacji przedsiębiorców sektora małych i średnich przedsiębiorstw i ich pracowników, zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w programach zdrowotnych ukierunkowanych na utrzymanie aktywności zawodowej),
- **Oś priorytetowa VIII. Integracja społeczna** (aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem bądź też wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia, zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zwiększenie stopnia dostępności usług zdrowotnych, rozwój podmiotów ekonomii społecznej w regionie),
- **Oś priorytetowa IX. Jakość edukacji i kompetencje w regionie** (poprawa dostępność usług wychowania przedszkolnego, rozwój kompetencji kluczowych uczniów, rozwój kompetencji nauczycieli kształcenia ogólnego, rozwój kompetencji osób dorosłych wśród osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, poprawa jakości szkolnictwa zawodowego poprzez wzbogacenie oferty edukacyjnej szkół oraz jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, rozwój kwalifikacji osób dorosłych poprzez uczestnictwo w pozaszkolnych formach kształcenia),
- **Oś priorytetowa X. Pomoc techniczna** (zapewnienie sprawnego systemu realizacji programu).

6.3.3. PO POLSKA WSCHODNIA NA LATA 2014 – 2020

Program Operacyjny Polska Wschodnia na lata 2014 – 2020 dedykowany jest pięciu województwom tworzącym makroregion Polski Wschodniej (tj. podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie). W ramach tego instrumentu realizacji polityki spójności przyjęto 4 osie priorytetowe, którymi są:

- **Oś priorytetowa I. Przedsiębiorcza Polska Wschodnia** (zwiększenie liczby podmiotów innowacyjnych na terenie Polski Wschodniej, zwiększenie poziomu aktywności małych i średnich przedsiębiorstw z Polski Wschodniej na rynkach międzynarodowych, zwiększenie aktywności małych i średnich przedsiębiorstw z Polski Wschodniej w obszarze działalności innowacyjnej),
- **Oś priorytetowa II. Nowoczesna infrastruktura transportowa** (rozwój systemów transportu zbiorowego w miastach wojewódzkich oraz ich obszarach funkcjonalnych, poprawa dostępności komunikacyjnej miasta oraz ich obszarów w zakresie infrastruktury drogowej),
- **Oś priorytetowa III. Ponadregionalna infrastruktura kolejowa** (zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej z zakresie infrastruktury kolejowej),
- **Oś Priorytetowa IV. Pomoc techniczna** (zapewnienie sprawnego systemu realizacji programu),

6.3.4. PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014 – 2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020 jest największym (pod względem łącznej wartości alokacji funduszy europejskich) instrumentem realizacji wspólnotowej polityki spójności w Polsce na przestrzeni obecnej perspektywy budżetowej. W dokumencie tym przyjęto w sumie 10 osi priorytetowych:

- **Oś priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki** (zwiększenie udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz w budownictwie wielorodzinnym mieszkaniowym, zwiększenie poziomu efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, zwiększenie sprawności przesyłu energii termicznej),
- **Oś priorytetowa II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu** (poprawa dostępności do systemu oczyszczania ścieków, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu, wzmocnienie mechanizmów służących ochronie przyrody, zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w miastach),
- **Oś priorytetowa III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego** (poprawa istniejącego stanu połączeń drogowych w sieci TEN-T, rozwój transportu multimodalnego),
- **Oś priorytetowa IV. Infrastruktura drogowa dla miast** (poprawa dostępności transportowej ośrodków miejskich w sieci TEN-T oraz ich odciążenie od nadmiernego ruchu drogowego, zwiększenie dostępności transportowej miast poza siecią połączeń drogowych TEN-T i ich odciążenie od nadmiernego ruchu),
- **Oś priorytetowa V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce** (polepszenie stanu połączeń kolejowych między głównymi miastami kraju, zwiększenie wykorzystania połączeń kolejowych w miastach),
- **Oś priorytetowa VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach** (zwiększenie stopnia wykorzystania niskoemisyjnego transportu miejskiego),
- **Oś priorytetowa VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego** (rozwój infrastruktury energetycznej),
- **Oś priorytetowa VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury** (poprawa dostępu do infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego, rozwój kompetencji kulturowych społeczeństwa),
- **Oś priorytetowa IX. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia** (zapewnienie dostępu do infrastruktury ochrony zdrowia oraz poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej),
- **Oś priorytetowa X. Pomoc techniczna** (zapewnienie sprawnego systemu realizacji programu).

6.4. Strategie i programy województwa podkarpackiego

Realizacja działań o charakterze rewitalizacyjnym może się przyczynić do osiągnięcia różnorodnych celów i dążeń rozwojowych, zdefiniowanych w strategiach i programach wdrażanych w skali województwa podkarpackiego. Pośród tych instrumentów należy zwłaszcza zwrócić uwagę na Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

6.4.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACIE 2020

Zaktualizowana **Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020** została przyjęta przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w dniu 26 sierpnia 2013 roku. Dokument ten jest kluczowym instrumentem realizacji polityki rozwoju społeczno-gospodarczego w skali całego regionu. Głównym celem, jaki zdefiniowano w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego w perspektywie do 2020 roku, jest efektywne wykorzystanie zasobów (zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych) dla zrównoważonego oraz inteligentnego rozwoju społeczno-ekonomicznego, jako drogi do poprawy jakości życia mieszkańców. W rozpatrywanym dokumencie podkreślono w szczególności konieczność wzmocnienia rangi Rzeszowa w przestrzeni europejskiej i krajowej dla zdynamizowania procesów rozwojowych w województwie. W tym miejscu zwrócono uwagę na potrzebę tworzenia warunków dla trwałego rozwoju gospodarczego w mieście i jego obszarze funkcjonalnym. Ponadto za nieodzowne uznano wzmocnienie funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz rozwój nowych usług wyższego rzędu w mieście (m.in. rozszerzenie oferty kulturalnej, dalszy rozwój ośrodka akademickiego, zwiększenie dostępności usług medycznych, poprawa oferty edukacyjnej oraz wypoczynkowej i turystycznej, itp.). Jednocześnie wskazano na konieczność uporządkowania gospodarki przestrzennej stolicy regionu oraz szerszej integracji w ramach obszaru funkcjonalnego. Zwrócono także uwagę na potrzebę rozwoju zintegrowanego systemu transportu publicznego, łączącego Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym. Pośród celów zdefiniowanych w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego znalazły się

również działania ukierunkowane na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (m.in. rozbudowa infrastruktury technicznej, odnowa przestrzeni wiejskiej, zwiększenie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców wsi oraz ich integracja służąca zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych). Należy również zaznaczyć, iż na kartach omawianego dokumentu strategicznego zwrócono uwagę na rewitalizację i poprawę istniejącego stanu ładu przestrzennego, jako działania sprzyjające rozwojowi miast (tj. pobudzanie rozwoju w oparciu o czynniki endogeniczne i aktywność społeczną, a także przywracanie dotychczasowych bądź nadawanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym, prowadzące do ożywienia społeczno-gospodarczego, poprawy stanu środowiska naturalnego i kulturowego oraz podniesienia jakości życia mieszkańców). W Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego podkreślono również konieczność utrzymania dobrego stanu środowiska przyrodniczego oraz efektywnego wykorzystania potencjału kulturowego regionu (w tym m.in. przez ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego), a także potrzebę budowy konkurencyjnej i atrakcyjnej oferty turystycznej. Wśród zamierzeń tego dokumentu znalazły się ponadto cele dotyczące rozwoju kapitału ludzkiego oraz obywatelskiego. Wreszcie na kartach strategii odniesiono się również do problematyki włączenia społecznego. Przy tej okazji wskazano na konieczność: wsparcia środowisk zagrożonych marginalizacją społeczną, zmniejszenia poziomu ubóstwa oraz zwiększenia aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

6.4.2. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa jest podstawowym dokumentem określającym cele oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali regionu. Aktualnie obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w dniu 30 sierpnia 2002 roku. Niemniej jednak na chwilę obecną trwają prace nad aktualizacją tego dokumentu. Nowy dokument przygotowywany jest z perspektywą realizacji do 2030 roku. Zamierzenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego z 2002 roku koncentrują się na trzech podstawowych wymiarach, którymi są: efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, poprawa jakości życia oraz równoważenie rozwoju, a także zwiększenie poziomu konkurencyjności obszaru województwa.

6.5. Dokumenty strategiczne gmin tworzących ROF

Działania rewitalizacyjne wpisują się cele oraz dążenia rozwojowe wyznaczone w dokumentach strategicznych gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. W poniższej tabeli (Tabela 21) zestawiono kierunki rozwoju (na poziomie strategicznym oraz operacyjnym) zdefiniowane w strategiach rozwoju gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Tabela 21. Kierunki rozwoju zdefiniowane w dokumentach strategicznych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Gmina	Kierunki rozwoju
Rzeszów (m)	<p>Rzeszów. Strategia Rozwoju Miasta do roku 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju Rzeszowa jako atrakcyjnego miejsca dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju szkolnictwa wyższego, nauki i kultury • Poprawa warunków życia mieszkańców i stanu bezpieczeństwa publicznego • Rozwój i poprawa funkcjonowania systemu komunikacji i infrastruktury technicznej • Ochrona i zagospodarowanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego • Zagospodarowanie terenu miasta w sposób racjonalny pod względem przestrzennym i architektonicznym
Boguchwała (mw)	<p>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Boguchwała na lata 2008 – 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar strategiczny I. Innowacyjna gospodarka <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1. Tworzenie i rozwój stref przemysłowych – Cel strategiczny 2. Rozwój przedsiębiorczości – wsparcie MŚP – Cel strategiczny 3. Poprawa dochodowości gospodarstw rolnych

Gmina	Kierunki rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar strategiczny II. Infrastruktura i środowisko <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury technicznej – Cel strategiczny 2. Wsparcie dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego – Cel strategiczny 3. Infrastruktura społeczna – Cel strategiczny 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego • Obszar strategiczny III. Kapitał ludzki <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – Cel strategiczny 2. Edukacja, kształcenie przez całe życie – Cel strategiczny 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego – Cel strategiczny 4. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego – Cel strategiczny 5. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego • Obszar strategiczny IV. Kultura, turystyka, sport i wypoczynek <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1. Zachowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego – Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki – Cel strategiczny 3. Propagowanie sportu i aktywnych form wypoczynku • Obszar strategiczny V. Budowanie wizerunku gminy <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1. Poprawa funkcjonowania administracji i jednostek gminnych – Cel strategiczny 2. Promocja gminy na zewnątrz – Cel strategiczny 3. Usprawnienie obiegu informacji wewnątrz gminy
<p style="text-align: center;">Chmielnik (w)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Chmielnik na lata 2008 – 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel strategiczny 1. Wszechstronny rozwój infrastruktury technicznej tworzącej dogodne warunki do inwestowania i życia mieszkańców • Cel strategiczny 2. Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do wysokiej jakości usług społecznych • Cel strategiczny 3. Kreowanie klimatu sprzyjającego lokowaniu nowych inwestycji na terenie gminy, promocja lokalnej przedsiębiorczości i turystyki
<p style="text-align: center;">Czarna (w)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Czarna do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie ochrony naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, w tym prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzającej do odnowy poszczególnych elementów środowiska, efektywnego ich wykorzystania oraz dostosowanie do tych działań rozwoju społeczno-gospodarczego gminy • Zapewnienie warunków rozwoju duchowego, a w tym możliwości wypoczynku, rozwoju sportu, rekreacji, kształcenia, do informacji, obcowania z kulturą i rozrywką, podróży i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem • Budowa społeczeństwa nastawionego na rozwój aktywności i przedsiębiorczości poprzez tworzenie i wspieranie różnych form działalności organizacji gospodarczych i społecznych, łagodzenie skutków transformacji systemowej, a zwłaszcza zapewnienie ludziom miejsc pracy i dochodów pozwalających niezadawalająco w odczuciu społecznym poziom życia • Poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwe utrzymanie istniejącej i rozwój niezbędnej infrastruktury technicznej, społecznej, ochrony zdrowia oraz zasobów mieszkaniowych • Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczenia zdrowia i dorobku życia poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz rozwoju dla następnych pokoleń
<p style="text-align: center;">Czudec (w)</p>	
<p style="text-align: center;">Głogów Małopolski (mw)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Głogów Małopolski na lata 2008 – 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Infrastruktura techniczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Poprawa stanu technicznego dróg na terenie gminy – Cel 2. Wykorzystanie położenia gminy – Cel 3. Ogólna poprawa stanu infrastruktury technicznej w mieści i gminie – Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego • Obszar 2. Infrastruktura społeczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

Gmina	Kierunki rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> – Cel 2. Zwiększenie poziomu zatrudnienia i ograniczenie bezrobocia – Cel 3. Poprawa infrastruktury medycznej – Cel 4. Rozwój pomocy społecznej • Obszar 3. Budownictwo <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe – Cel 2. Modernizacja techniczna istniejących budowli • Obszar 4. Rolnictwo <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Organizacja zbytu produktów rolnych – Cel 2. Organizacja i rozwój gospodarstw rolnych • Obszar 5. Szkolnictwo, oświata i kultura <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Utrzymanie i rozwój sieci szkół i przedszkoli – Cel 2. Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego – Cel 3. Podniesienie ogólnego poziomu edukacji mieszkańców gminy – Cel 4. Rozwój bazy i działalności kulturalnej • Obszar 6. Rekreacja i wypoczynek <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rozwój bazy rekreacyjno-wypoczynkowej i sportowej – Cel 2. Rozwój bazy hotelarskiej oraz zaplecza gastronomicznego – Cel 3. Stworzenie komunikacji wewnętrznej • Obszar 7. Promocja gminy <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Kształtowanie i utrwalanie wizerunku gminy jako nowoczesnego zaplecza budowlanego, rekreacyjnego, sportowego i usługowego Rzeszowa – Cel 2. Medialna promocja gminy
Krasne (w)	<p>Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krasne na lata 2005-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Obszary wiejskie • Obszar 2. Wzmocnienie zasobów ludzkich <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa – Cel 2. Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacji • Obszar 3. Obszary podlegające restrukturyzacji • Obszar 4. Zdegradowane obszary przemysłowe <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rekułtywacja poeksploatacyjnych terenów po wydobyciu surowców naturalnych (tereny po wydobyciu kruszywa, kamieniołomy, itd.) – Cel 2. Zalesianie terenów marginalnych • Obszar 5. Infrastruktura społeczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Lokalna Infrastruktura Zdrowia – Cel 2. Lokalna Infrastruktura Edukacyjna – Cel 3. Sport – Cel 4. Turystyka – Cel 5. Kultura • Obszar 6. Społeczeństwo informacyjne • Obszar 7. Pomoc społeczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych – Cel 2. Poprawa skuteczności systemu wspierania osób o znacznym umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – Cel 3. Wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – Cel 4. Wspieranie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym • Obszar 8. Bezpieczeństwo publiczne • Obszar 9. Współpraca międzynarodowa <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Stworzenie korzystnych warunków do nawiązywania współpracy trans granicznej, międzyregionalnej, polonijnej i kulturowej – Cel 2. Nawiązanie współpracy w zakresie wymiany gospodarczej, kulturalnej, sportowej, samorządowej edukacyjnej z gminami przygranicznymi
Lubenia (w)	<p>Strategia Rozwoju Gminy Lubenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Rynek pracy <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Popieranie podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy – Cel 2. Zapobieganie likwidacji istniejących miejsc pracy

Gmina	Kierunki rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> – Cel 3. Wspieranie rodzimych podmiotów gospodarczych – Cel 4. Stworzenie systemu promocji gminy otwartej na rozwój przedsiębiorczości • Obszar 2. Rozwój przedsiębiorczości <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rozwój ekonomiczny gminy, ze szczególnym naciskiem na przedsiębiorczość, spełniającą wymagania ochrony środowiska – Cel 2. Tworzenie warunków do rozwoju usług komunalnych i specjalistycznych – Cel 3. Wykorzystanie możliwości podłączeń do infrastruktury technicznej dla nowych przedsiębiorstw – Cel 4. Dostosowanie bazy handlowo-usługowej do wzrastających potrzeb • Obszar 3. Rolnictwo <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Poprawa opłacalności produkcji rolnej – Cel 2. Długofalowe rozeźnienie możliwości zbytu poszczególnych produktów rolnych – Cel 3. Poszukiwanie alternatywnych rodzajów produkcji rolnej – Cel 4. Skrócenie drogi na linii producent – konsument – Cel 5. Stworzenie warunków do intensyfikacji produkcji rolnej – Cel 6. Stworzenie warunków do produkcji zdrowej żywności • Obszar 4. Środowisko naturalne <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego – Cel 2. Dbanie o dalszy rozwój infrastruktury zabezpieczającej środowisko – Cel 3. Propagowanie wspólnych działań z gminami sąsiednimi – Cel 4. Powiększanie dotychczasowego stanu zalesienia gminy • Obszar 5. Turystyka i agroturystyka <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Stworzenie systemu promocji gminy – jej walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych – Cel 2. Stworzenie bazy wypoczynkowo-turystycznej – Cel 3. Tworzenie nowych obszarów turystycznych przeznaczonych na cele rekreacyjne – Cel 4. Poprawa estetyki gminy • Obszar 6. Infrastruktura społeczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Podnoszenie atrakcyjności gminy w oczach jej mieszkańców – Cel 2. Propagowanie rozwoju intelektualnego społeczeństwa – Cel 3. Stwarzanie dobrych warunków życia społeczno-kulturalnego poprzez poszerzenie zakresu ofert oświatowych i kulturalnych – Cel 4. Propagowanie zdrowego stylu życia – Cel 5. Kreowanie zmian w świadomości mieszkańców gminy
<p style="text-align: center;">Łańcut (m)</p>	<p>Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2007 – 2014</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar strategiczny Miasto Ekologiczne – Odtworzenie zdegradowanych oraz utrzymanie wartościowych ekosystemów i ochrona istniejących zasobów środowiska przyrodniczego. • Obszar strategiczny Miasto Turystyki – Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju Łańcuta wykorzystujące istniejące unikalne walory kulturowe i przyrodnicze. • Obszar strategiczny Miasto Kultury – Rozwój istniejącej bazy i tworzenie klimatu dla rozwoju Łańcuta jako centrum kongresowego, konferencyjnego i festiwalowego o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania. • Obszar strategiczny Miasto Bezpieczne – Tworzenie warunków dla bezpieczeństwa socjalnego, komunikacyjnego oraz dbałość o mieszkańców i przyjezdnych. • Obszar strategiczny Miasto Życzliwe dla Inwestorów i Przyjezdnych – Tworzenie warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, wspieranie istniejących i potencjalnych inwestorów.
<p style="text-align: center;">Łańcut (w)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Łańcut na lata 2008 – 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Podniesienie poziomu infrastruktury technicznej i ochrony środowiska <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rozbudowa i modernizacja układu drogowego – Cel 2. Rozwój systemu usług telekomunikacyjnych – Cel 3. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni i obiektów gminnych – Cel 4. Ochrona środowiska i gospodarka wodna • Obszar 2. Wsparcie lokalnej gospodarki <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Poprawa opłacalności produkcji rolnej – Cel 2. Wsparcie przedsiębiorczości

Gmina	Kierunki rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> – Cel 3. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy • Obszar 3. Rozwój kapitału społecznego <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Efektywny system edukacji – Cel 2. Wzmocnienie potencjału zdrowia mieszkańców – Cel 3. Aktywna integracja społeczna – Cel 4. Przeciwdziałanie uzależnieniom – Cel 5. Programy przeciwdziałania bezrobociu – Cel 6. Bezpieczeństwo i przeciwdziałanie zagrożeniom • Obszar 4. Wzmocnienie potencjału kulturowego, turystyki i sportu <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Kulturowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego – Cel 2. Wsparcie rozwoju turystyki wiejskiej i działalności sportowej – Cel 3. Promocja lokalnych zasobów gminy
<p style="text-align: center;">Świlcza (w)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Świlcza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar 1. Rolnictwo <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Wsparcie działań w zakresie scalania gruntów – Cel 2. Zachęcenie młodych rolników do rozwijania rolnictwa – Cel 3. Rozwijanie gospodarstw agroturystycznych – Cel 4. Wyłączenie z działalności rolniczej terenów leżących wzdłuż drogi E-40 • Obszar 2. Infrastruktura techniczna <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Dalszy, celowy rozwój infrastruktury technicznej – Cel 2. Tworzenie warunków pod rozwój małej przedsiębiorczości – Cel 3. Gospodarka odpadami stałymi • Obszar 3. Zagospodarowanie terenów <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rozwój ekonomiczny gminy, ze szczególnym naciskiem na rozwój drobnej przedsiębiorczości – Cel 2. Nowe inwestycje na obszarach położonych wzdłuż drogi międzynarodowej E-40 – rozwój strefy inwestycyjnej – Cel 3. Wyznaczenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe – Cel 4. Wykorzystanie zasobu wód podziemnych (zbiornik GZWP-425) • Obszar 4. Oświata <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Zapewnienie prawidłowych warunków do nauki i wychowania, uwzględniając wymogi wynikające z założeń reformy systemu edukacji – Cel 2. Kształcenie na coraz wyższym jakościowo poziomie – Cel 3. Utrzymanie na terenie gminy szkolnictwa dwupoziomowego • Obszar 5. Turystyka i Agroturystyka <ul style="list-style-type: none"> – Cel 1. Rozwój infrastruktury turystycznej – Cel 2. Uatrakcyjnianie i promocja terenów gminy – Cel 3. Realizacja programu <i>małych retencji</i>
<p style="text-align: center;">Trzebownisko (w)</p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2008 – 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategiczny kierunek rozwoju – Rozwój gospodarczy <ul style="list-style-type: none"> – Kontynuowanie procesów restrukturyzacyjnych modernizacyjnych oraz przekształceń własnościowych i prywatyzacji – Tworzenie warunków do działalności gospodarczej – Przeciwdziałanie bezrobociu – Rozwój produkcji, usług i handlu – Rozwój transportu, w tym lotniska – Utworzenie centrum logistycznego w obrębie lotniska • Strategiczny kierunek rozwoju – Rozwój infrastruktury technicznej <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu sieci drogowej oraz jej modernizacja i rozbudowa – Zagospodarowanie lotniska – Unowocześnienie telekomunikacji – Zapewnienie wysokiej sprawności sieci elektroenergetycznej i gazowniczej – Modernizacja sieci wodociągowych – Budowa sieci gazowej w Tajęcinie • Strategiczny kierunek rozwoju – Rozwój wsi i rolnictwa

Gmina	Kierunki rozwoju
	<ul style="list-style-type: none"> – Restrukturyzacja i racjonalizacja produkcji rolniczej – Modernizacja i reorganizacja rynku zbytu przetwórstwa rolno-spożywczego, – Zapewnienie dobrych warunków edukacji rolniczej – Różnicowanie działalności w kierunku nierolniczym – Doradztwo rolnicze • Strategiczny kierunek rozwoju – Rozwój kultury, sportu i turystyki <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój bazy kulturalnej, oświatowej i turystycznej – Zwiększenie efektywności działań organizacyjnych – Promocja walorów turystycznych gminy – Rozwój sportu i rekreacji przy wykorzystaniu Krytej Pływalni i sal gimnastycznych • Strategiczny kierunek rozwoju – Ochrona środowiska naturalnego <ul style="list-style-type: none"> – Intensyfikacja działań w zakresie ochrony wód – Porządkowanie gospodarki odpadami – Porządkowanie gospodarki osadami pościelowymi – Ochrona zasobów przyrody – Ochrona powietrza przed emisją zanieczyszczeń • Strategiczny kierunek rozwoju – Rozwój społeczny <ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie dostępności do szkół – Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej – Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa – Zwiększenie efektywności działania pomocy społecznej – Ożywienie budownictwa jednorodzinnego
Tyczyn (mw)	<p>Strategia Rozwoju Gminy Tyczyn na lata 2008 – 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obszar strategiczny – Infrastruktura Techniczna Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności gminy poprzez inwestycje w infrastrukturę drogową, ochrony środowiska, energetyczną i teleinformatyczną • Obszar strategiczny – Kapitał Ludzki i Infrastruktura Publiczna Cel strategiczny 2. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie zasobów ludzkich • Obszar strategiczny – Edukacja i Sport Cel strategiczny 3. Inwestycje w infrastrukturę edukacyjno-sportową oraz wzrost oferty i jakości kształcenia • Obszar strategiczny – Dziedzictwo Kulturowe, Turystyka i Rekreacja Cel strategiczny 4. Wzrost atrakcyjności gminy poprzez rozwój turystyki aktywnej oraz wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i obiektów dziedzictwa kulturowego • Obszar strategiczny – Sfera Gospodarcza Cel strategiczny 5. Tworzenie warunków dla zwiększania miejsc pracy oraz promocja przedsiębiorczości • Obszar strategiczny – Rolnictwo i Rozwój Obszarów Wiejskich Cel strategiczny 6. Nowoczesne gospodarstwa rolne źródłem dochodów mieszkańców

Źródło: zestawienie własne na podstawie strategii rozwoju gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

6.6. Dokumenty planistyczne gmin tworzących ROF

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisują się w podstawowe kierunki zagospodarowania przestrzennego, jakie wyznaczone zostały w dokumentach planistycznych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W poniższej tabeli (Tabela 22) zestawiono główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego przyjęte w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

Tabela 22. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wyznaczone w SUIKZP gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Gmina	Główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego
Rzeszów (m)	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rzeszowa (Uchwała Nr XXXVII/113/2000 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 04.07.2000 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie strefy miejskiej: <ul style="list-style-type: none"> – poprzez budowanie pierzei, ciągów ulicznych, – stworzenie systemu ciągów zielonych ze ścieżkami pieszymi i rowerowymi w skali całego miasta, – łączenie obu brzegów Wisłoka ciągami komunikacji kołowej i pieszej (budowa mostów i kładek), – wykorzystanie doliny Wisłoka dla celów wypoczynku mieszkańców (tereny publiczne sportu i rekreacji), – modernizację i przekształcanie monofunkcyjnych terenów zabudowy mieszkaniowej „blokowisk” poprzez tworzenie ciągów pieszych w zieleni, poprawę estetyki budynków (np. przebudowę wejść), doinwestowanie małej architektury i uzupełnienie nowymi budynkami tworząc w miarę możliwości pierzeje uliczne, – tworzenie nowych przestrzeni publicznych na obszarze całego miasta, – w szczególności zaś w obszarze strefy Śródmieścia (nowe centrum usługowo-mieszkaniowe), – doinwestowanie zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – w przestrzenie publiczne, – prowadzenie działań „porządkujących” i doinwestowanie w infrastrukturę społeczną i techniczną zabudowy mieszkaniowej powstałej na historycznych układach wiejskich, – eksponowanie i ochronę lokalnych wartości kulturowych, tradycji, miejsc, – tworzenie nowych systemów przestrzeni zieleni urządzonej wiążących poszczególne jednostki mieszkaniowe, – tworzenie punktów węzłowych życia publicznego na bazie ciągów komunikacyjnych, – przekształcanie dzielnic magazynowo-składowych i przemysłowych – w tereny koncentracji usług komercyjnych produkcyjnych i nieprodukcyjnych, – wyznaczanie dużych obszarów położonych w sąsiedztwie głównych układów komunikacyjnych przy wylotach z miasta pod prowadzenie działalności gospodarczej, komercyjnej lub publicznej wymagającej dużych dobrze skomunikowanych przestrzeni, parkingów strategicznych wzbogaconych o usługi związane z komunikacją (rodzaj małych miejsc obsługi podróży), – wyznaczenie obszarów rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m², w celu zwiększenia możliwości inwestowania na danych obszarach, w zgodzie z obowiązującymi regulacjami prawnymi dotyczącymi tego typu obiektów, oraz stworzenia przestrzeni ogólnodostępnej, służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców i poprawy jakości ich życia, – sukcesywne dostosowywanie układu komunikacji kołowej do obecnego i prognozowanego ruchu, a przede wszystkim rezygnacja z poprzednio projektowanej „trasy średnicowej” dzielącej Śródmieście i wprowadzającej nadmierny ruch do centrum na rzecz ulicy zbiorczej o parametrach dostosowanych do pojemności ekologicznej i kulturowej otoczenia (jest to zasadniczy sposób ochrony centrum miasta), – w zakresie infrastruktury technicznej podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu i funkcjonowania systemów oraz wyrównania warunków życia mieszkańców w skali całego miasta, – sukcesywne obejmowanie ochroną walorów przyrodniczych i kulturowych (np. pomniki przyrody, nowe obszary wskazane do ochrony itp.) poprzez opracowywanie regulacji prawnych (pn. MPZP), • integracja terenów wiejskich przyłączanych do Rzeszowa po 2005 r. ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta

Gmina	Główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego
<p>Boguchwała (mw)</p>	<p>Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Boguchwała (Uchwała Nr XLVII/512/09 Rady Miejskiej w Boguchwale z dnia 17.12.2009 r.)</p> <p>Cele główne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych, społecznych i gospodarczych dla rozwoju gminy z uwzględnieniem zasad rozwoju zrównoważonego, gospodarki rynkowej i wymogów Unii Europejskiej, • stworzenie warunków do zagospodarowania uwzględniającego położenie gminy w kształtującej się aglomeracji rzeszowskiej, a związanego z rozwojem mieszkalnictwa w szerokim zakresie oraz rozwojem różnych form drobnej przedsiębiorczości (w tym grup producenckich, gospodarstw ekologicznych), • stworzenie warunków do inwestowania (szczególnie w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną) w terenach korzystnych z punktu widzenia środowiska przyrodniczego (przy uwzględnieniu terenów zalewowych i osuwiskowych) i z uwagi na własności (tereny komunalne i znajdujące się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa), • przebudowa układu drogowego pod kątem ograniczenia uciążliwości wywołanych ruchem tranzytowym w centrum gminy oraz zwiększenia dostępności komunikacyjnej do wszystkich miejscowości i terenów, • przebudowa układu kolejowego pod kątem ograniczenia uciążliwości oraz poprawy funkcjonalności, • utrzymanie tożsamości kulturowej gminy i wykorzystanie walorów zabytkowej zabudowy dla rozwoju turystyki i kultury, a tym samym rozwoju całej gminy, • uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne i estetyczne zabudowy, w tym rewitalizacja zespołów historycznych w nawiązaniu do tradycji, • poprawa jakości środowiska przyrodniczego, w tym ochrona przed zabudową terenów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz kanałów wentylacyjnych, • poprawa warunków życia ludności, związana z podniesieniem jego jakości.
<p>Chmielnik (w)</p>	
<p>Czarna (w)</p>	<p>Zmiana Nr 8 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna (Uchwała Nr XXVII/270/2013 Rady Gminy Czarna z dnia 21.02.2013 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona zasobów przyrodniczych, • ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych, • poprawa jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego, • rozwój komunikacji i systemów infrastruktury technicznej.
<p>Czudec (w)</p>	<p>IV Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czudec (Uchwała Nr XXIX/222/2013 Rady Gminy Czudec z dnia 28.06.2013 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków dla zrównoważonego kompleksowego rozwoju gminy przy zapewnieniu odpowiednich standardów poziomu życia mieszkańców, • koordynowanie działań różnych podmiotów uczestniczących w procesach realizacji zadań, • łagodzenie konfliktów i kolizji występujących między: <ul style="list-style-type: none"> – wymaganiami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, a dążeniem do zabudowywania dolin rzek i potoków, obszarów rolniczych o wysokiej bonitacji gleb, stref ochrony konserwatorskiej, rozpraszaniu zabudowy, – rozbieżnością interesów poszczególnych użytkowników przestrzeni, – oczekiwaniami mieszkańców dotyczącymi zaspakajania potrzeb i po-prawy warunków życia, a niewystarczającymi środkami do ich realizacji
<p>Głogów Małopolski (mw)</p>	<p>Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Głogów Małopolski (Uchwała Nr XL/373/2009 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 21.07.2009 r.)</p>

Gmina	Główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego
	<p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie dogodnych warunków przestrzennych (ofert lokalizacyjnych) sprzyjających wzrostowi podmiotów gospodarczych, wytwórczych i usługowych zapewniających miejsca pracy, • restrukturyzacja rolnictwa ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia warunków przestrzennych dla rozwoju przetwórstwa rolnego i rozwoju agroturystyki, • wykorzystanie warunków kulturowych i przyrodniczych gminy, • tworzenie warunków przestrzennych dla poprawy jakości życia mieszkańców w oparciu o porządkowanie i modernizację struktury funkcjonalno – przestrzennej, • podnoszenie standardu wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunalną, • tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie sprawnej komunikacji wewnętrznej, • utrzymanie i przywracanie wysokiej jakości środowiska w zakresie czystości powietrza, wód, gleb, zapewniającej korzystne i zdrowotne warunki życia, atrakcyjność turystyczną gminy oraz korzystne warunki dla zainwestowania, • zachowanie i rozbudowa systemu przyrodniczego gminy w oparciu • kompleksy leśne oraz system ciągów ekologicznych, • zachowanie tożsamości kulturowej gminy poprzez wyeksponowanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu oraz ukształtowanie współczesnych układów zabudowy wsi nawiązaniu do tradycji kulturowej, • tworzenie warunków do podnoszenia ładu przestrzennego poprzez porządkowanie i zagospodarowanie terenów osadniczych, usługowych i wy-twórczych w celu rozwoju atrakcyjnych miejsc zamieszkania i wypoczynku z zachowaniem harmonijnego krajobrazu otwartego na obszarze miasta i gminy.
<p>Krasne (w)</p>	<p>Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krasne (Uchwała Nr VII/73/2003 Rady Gminy Krasne z dnia 10.07.2003 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie zrównoważonego rozwoju, • podwyższenie jakości życia, • racjonalne wykorzystanie surowców naturalnych i ochrona środowiska naturalnego, • ochrona zasobów przyrodniczych, • ochrona wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych, jakości zamieszkiwania i obsługi oraz kształtowania ładu przestrzennego, komunikacji i systemów infrastruktury technicznej, • zapewnienie wzajemnego wyważenia proporcji między rozwijanymi rodzajami działalności społecznej i gospodarczej, • ochrona wysokiej wartości gleb przed nierolniczym zagospodarowaniem, powinny one służyć rozwojowi intensywnego warzywnictwa, ogrodnictwa i rolnictwa, • utworzenie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych zapewniających przewietrzanie i wentylację terenów, • rekultywację niektórych, zdegradowanych terenów np. istniejącego „dzikiego” wysypiska śmieci, • uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej jako podstawy podniesienia stanu czystości cieków, • zapewnienie prognozowanych potrzeb przewozowych mieszkańców gminy przy zapewnieniu przyjętych standardów osiągalności celów podróży i poziomu usług transportowych, • zapewnienie powiązań układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym na poziomie zgodnym z potrzebami wynikającymi ze strategii rozwoju gospodarczego gminy i regionu, • wyłączenie obszarów chronionych z rozważań nad rozwojem układu komunikacyjnego, • ograniczanie prowadzenia ciągów komunikacyjnych przez tereny o wysokiej wartości dla rolnictwa, • wykorzystywanie liniowych i punktowych elementów podsystemów komunikacyjnych dla czynnej i biernej ekspozycji walorów krajobrazowych, • ograniczenie zagrożeń środowiskowych tym głównie hałasu i zanieczyszczenia powietrza, • poprawa niezawodności (ciągłości) działania infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej, • poprawa standardu świadczonych usług infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej,

Gmina	Główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego
	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie podstaw dla rozwoju perspektywicznego systemów infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej w ramach potrzeb rozwojowych gminy, • zminimalizowanie niekorzystnych oddziaływań systemów infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej na środowisko (harmonia z otoczeniem).
Lubenia (w)	
Łańcut (m)	<p>Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łańcuta (Uchwała Nr XLIV/391/2010 Rady Miasta Łańcuta z dnia 28.10.2010 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekształcenie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta służące podniesieniu rangi miasta w regionie i w Polsce, • udostępnienie przestrzeni miasta dla różnorodnych funkcji, w tym w szczególności dla usług turystycznych, • udostępnienie przestrzeni miasta dla inwestorów, • dostosowanie zasad zagospodarowania terenów do lokalnych uwarunkowań w zakresie fizjografii, walorów przyrodniczych i kulturowych, • dostosowanie rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej do potrzeb mieszkańców oraz roli poszczególnych terenów w przyjętym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.
Łańcut (w)	<p>Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łańcut (Uchwała Nr XXVI/229/2001 Rady Gminy w Łańcutie z dnia 06.06.2001 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dążenie do utrzymania minimum 75% ogólnej powierzchni gminy jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej, • w trybie ustaleń MPZP należy ograniczać zajmowanie na cele inwestycyjne terenów o wyższych klasach gruntów rolnych, • ograniczyć ilość odpadów wymagających likwidacji lub składowania, • nie dopuścić do zanieczyszczenia cieków wodnych przez odpowiednie zasady prawne utrzymania czystości w gminie, • zapewnić właściwe przyrodniczo funkcjonowanie korytarzy ekologicznych wszystkich cieków wodnych, a szczególnie w obrębie terenów zainwestowania, • podjąć działania formalne dla rozszerzenia istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu w kierunku zachodnim i wschodnim, • nie dopuścić do znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze istniejących i planowanych elementów zagospodarowania przestrzennego, • zabezpieczyć technicznie obszary zainwestowane zagrożone zalewaniem wodami płynącymi rzeki Wisłok i potoków, • przyspieszyć zalesianie terenów południowej części gminy, • nie dopuścić do zabudowy terenów zalewowych i osuwiskowych, • prowadzić w szkołach i organizacjach pozarządowych edukację proekologiczną.
Świlcza (w)	<p>Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świlcza (Uchwała Nr XIX/196/2008 Rady Gminy Świlcza z dnia 04.07.2008 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie ludności gminy odpowiedniego dla jej aspiracji poziomu życia, • stworzenie warunków do rozwoju społecznego, gospodarczego, systemu infrastruktury technicznej, • umożliwienie inwestowania w szerokim zakresie, • udostępnienie w maksymalnej ilości terenów pod nowe inwestycje, • rozwój rolnictwa.
Trzebownisko (w)	<p>II Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzebownisko (Uchwała Nr XXV/263/2009 Rady Gminy Trzebownisko z dnia 29.05.2009 r.)</p>

Gmina	Główne cele i kierunki oraz zasady zagospodarowania przestrzennego
	<p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreowanie warunków koniecznych do pobudzenia i utrzymania wzrostu gospodarczego, przy umocnieniu przemysłowo-rolniczego charakteru gminy oraz rozwoju handlu, usług i transportu, • poprawa infrastruktury technicznej sprzyjająca zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych i społecznych, • tworzenie bazy kulturalnej, sportowej i turystycznej, • poprawa stanu środowiska poprzez inwestycje proekologiczne, w tym infrastruktury technicznej, • ochrona zasobów przyrody, • rozwój usług publicznych służących poprawie warunków życia ludności, • doskonalenie funkcjonalności struktury przestrzennej gminy i zapewnienie ładu przestrzennego.
<p>Tyczyn (mw)</p>	<p>Zmiana Nr 1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Tyczyn (Uchwała Nr XI/58/2007 Rady Miejskiej w Tyczynie z dnia 22.08.2007 r.)</p> <p>Główne cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochrona istniejących wartości kulturowych i krajobrazu, • wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i jego maksymalna ochrona, • eliminowanie dotychczasowych zanieczyszczeń środowiska i przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska, • ochrona najlepszych gleb przed zagospodarowaniem nierolniczym i za-chowanie kompleksów terenów dla produkcji rolnej bez ich zabudowy, • wykorzystanie walorów krajobrazu dla funkcji wypoczynkowo-turystycznych, • przeciwdziałanie dalszemu rozpraszaniu zabudowy, • tworzenie zwartych obszarów zabudowy o architekturze obiektów dostosowanej do cech regionu i krajobrazu, z funkcjonalnym układem komunikacji wewnętrznej i dogodnymi powiązaniem z otoczeniem wyposażonych w infrastrukturę techniczną, • zapewnienie bezpieczeństwa ludzi i mienia na terenach zagrożeń powodziowych i na terenach osuwiskowych, • likwidowanie barier urbanistycznych dla osób niepełnosprawnych, • rozwój usług publicznych i różnorodnej komercyjnej działalności gospodarczej (usługowej i produkcyjnej, w tym służącej obsłudze rolnictwa), • rozbudowa powiązań komunikacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych oraz modernizacja istniejących, • rozwój systemów infrastruktury technicznej, • zwiększenie lesistości obszaru.

Źródło: zestawienie własne na podstawie SUIKZP gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI

W niniejszym rozdziale Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przedstawiono jego podstawowe założenia. W pierwszej części pokrótce omówione zostały założenia realizacji programu w okresie programowania obejmującym lata 2014 – 2020 oraz w kolejnych latach. Natomiast w drugiej części szczegółowo przedstawiono procedurę delimitacji terenów wymagających wsparcia i przedstawiono obszary rekomendowane do podjęcia działań rewitalizacyjnych (obszary proponowane do rewitalizacji zaprezentowane zostały zarówno w sposób opisowy, jak również graficzny).

7.1. Okres programowania 2014 – 2020 i lata następne

Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego został przygotowany pod kątem aktualnej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej, obejmującej lata 2014 – 2020 (2022) oraz dostosowany do wymagań związanych z realizacją polityk i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków europejskich, jak również polityk i programów krajowych. Tym samym horyzont czasowy zdecydowanej większości przedsięwzięć zaproponowanych w niniejszym dokumencie obejmuje lata 2014 – 2020 (2022). Cele strategiczne i szczegółowe dokumentu oraz służące ich realizacji priorytety i programy działań (infrastrukturalnych i społecznych) omówione zostały w kolejnych rozdziałach. W okresie programowania 2014 – 2020 (2022) powinny zostać urzeczywistnione wszystkie zintegrowane projekty rewitalizacyjne i wszystkie działania o charakterze infrastrukturalnym, zwłaszcza zaś przedsięwzięcia flagowe o kluczowym znaczeniu dla rozwoju całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Równocześnie w całym rozpatrywanym okresie działaniom inwestycyjnym powinny towarzyszyć przedsięwzięcia społeczne. Jednakże ze względu na horyzontalny i ponadczasowy charakter różnego rodzaju działań społecznych oraz brak możliwości osiągnięcia ich spodziewanych rezultatów w perspektywie średniookresowej, powinny być one kontynuowane również po 2020 (2022 roku).

7.2. Delimitacja obszarów wymagających rewitalizacji

W niniejszej części dokumentu omówiono procedurę delimitacji obszarów wymagających wsparcia w ramach działań rewitalizacyjnych (wskazując jednocześnie kryteria i wskaźniki delimitacji) oraz zaprezentowano obszary proponowane do rewitalizacji.

Statystyka publiczna udostępnia bardzo skromny zakres informacji pozwalających na obrazowanie zróżnicowania wewnątrzmijskich (i wewnątrzgminnych) zjawisk i procesów społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych. Prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, w tym także rewitalizacji wymaga organizacji kompletnego systemu monitorowania, w tym z modułami niezależnego zbierania i przetwarzania danych (tzw. audyt miejski). System ten może stanowić podstawę do prowadzenia szerszych analiz przemian zachodzących przede wszystkim w obszarach miejskich. Docelowo niezbędne będzie zintegrowanie systemu monitorowania rewitalizacji z szerszym systemem zbierania informacji dotyczących zjawisk oraz procesów społecznych, gospodarczych i urbanistycznych, w tym z proponowaną siecią regionalnych obserwatoriów rozwoju.

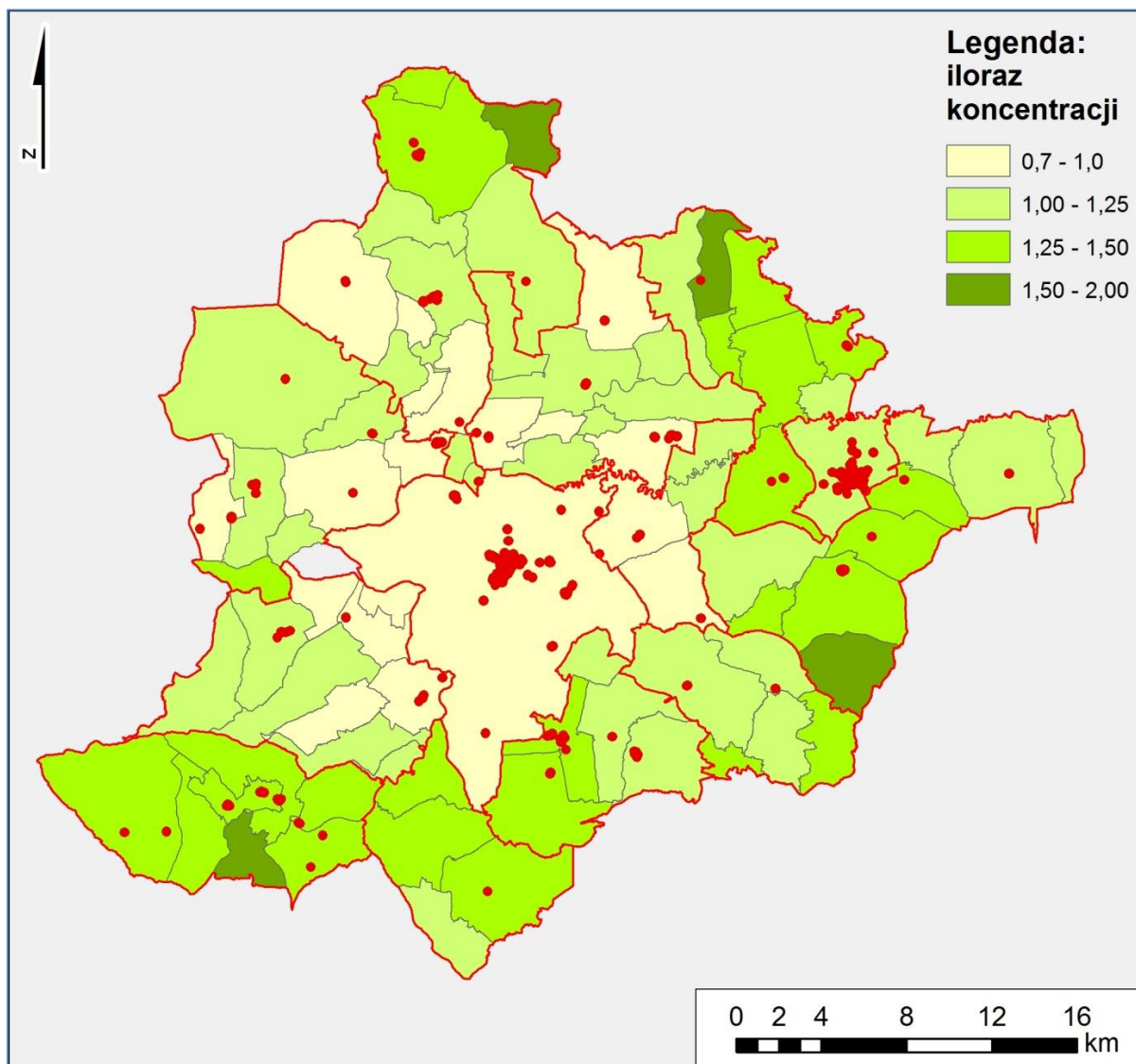
System monitorowania zjawisk społecznych, gospodarczych, a także przestrzennych powinien być prowadzony w jednostkach urbanistycznych, będących elementem szerszego modelu zarządzania miastem. Jest to narzędzie przeznaczone dla miast dużych i ośrodków średniej wielkości. W przypadku miast poniżej 50 tysięcy mieszkańców oraz obszarów wiejskich stosowanie tak zaawansowanego systemu analiz przestrzennych nie jest wskazane. Na poziomie całego obszaru funkcjonalnego wystarczające są informacje oraz dane gromadzone w ujęciu gmin lub poszczególnych sołectw.

7.2.1. KRYTERIA DELIMITACJI OBSZARÓW WYMAGAJĄCYCH REWITALIZACJI

Procedura delimitacji obszarów kryzysowych dla potrzeb działań rewitalizacyjnych podejmowanych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zrealizowana została w oparciu o dostępne wskaźniki i przeprowadzona dwutorowo. Dla miasta Rzeszowa przeprowadzono procedurę audytu miejskiego (została szczegółowo omówiona

poniżej). Natomiast dla pozostałych miejscowości przeprowadzono analizę wskaźnikową opartą o układ tychże miejscowości i zestaw następujących wskaźników:

- wskaźnik problemów bezrobocia (osoby bezrobotne ogółem, osoby długotrwale bezrobotne, osoby bezrobotne legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym),
- wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym),
- wskaźnik wieku zabudowy (udział mieszkań wybudowanych przed 1945 rokiem w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych).

Rysunek 56. Delimitacja obszarów wymagających wsparcia na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (bez Rzeszowa) – wskaźnik syntetyczny

Źródło: opracowanie własne.

Określonym wskaźnikom przypisane zostały wagi w celu korekty miernika wieku zabudowy jako mniej istotnego spośród tej grupy. Otrzymał on wagę 0,5, podczas gdy pozostałe dwa wskaźniki otrzymały wagę 1. Następnie powyższe informacje uzupełniono o rozmieszczenie zabytków znajdujących się w rejestrze zabytków. W ten sposób dokonano korekty obszarów problemowych o element związany z dziedzictwem kulturowym o znaczeniu regionalnym, a więc najbardziej istotny z punktu widzenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W ten sposób wyznaczono miejscowości o cechach kryzysowych z punktu widzenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, które

jednocześnie posiadały potencjał w zakresie dziedzictwa kulturowego, którego właściwe wykorzystanie jest jednym z głównych celów rewitalizacji. Na podstawie rozmów przeprowadzonych w poszczególnych gminach oraz informacji przez nie udostępnionych uzyskano ponadto szczegółowe informacje o terenach zdegradowanych w poszczególnych miejscowościach (sołectwach). Te, które znajdowały się na obszarze sołectw wyznaczonych w procesie delimitacji zostały potraktowane na potrzeby niniejszego programu w sposób priorytetowy, podczas gdy pozostałe uznano za projekty uzupełniające.

Zarówno w przypadku audytu miejskiego dla Rzeszowa, jak i wskaźników delimitacji obszarów wymagających wsparcia w pozostałych gminach korzystano z metody ilorazu lokalizacji, która została szczegółowo omówiona we wstępie do części diagnostycznej niniejszego dokumentu.

W przypadku największego miasta i rdzenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj. Rzeszowa dla potrzeb delimitacji terenów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych posłużoną się procedurą audytu miejskiego. Audyt miejski jest narzędziem precyzyjnego określania zasięgu obszarów problemowych. W pierwszej kolejności wydzielono na obszarze miasta obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej zarówno jedno, jak i wielorodzinnej. Następnie korzystając z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie oraz informacji z Wydziału Ewidencji Ludności Miasta Rzeszowa połączone udostępnione dane w układzie wyznaczonych obszarów. Skala przestrzenna analizy obejmowała łącznie 58 jednostek terytorialnych, co stanowiło uszczegółowienie w stosunku do poziomu jednostek pomocniczych miasta, jakim są osiedla w liczbie 29.

W obecnej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej jednym z podstawowych elementów leżących w centrum zainteresowań działań rewitalizacyjnych stanowią szeroko rozumiane kwestie problemów społecznych. Stąd też właściwe oraz precyzyjne rozpoznanie obszarów, które wymagają rewitalizacji ze względu na sytuację społeczną stanowi podstawę do wyznaczenia obszarów interwencji. W związku z powyższym w celu delimitacji obszarów problemowych na terenie Rzeszowa skorzystano w szczególności z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dotyczących następujących zagadnień:

- ogólny poziom pomocy społecznej mierzony liczbą osób oraz rodzin korzystających ze wsparcia,
- szczegółowe i najczęściej występujące powody przyznania pomocy społecznej (bezradność w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność)
- usługi pomocy społecznej realizowane na terenie miasta.

We wszystkich możliwych przypadkach opierano się na wskaźnikach skonstruowanych na podstawie liczby osób w rodzinach według poszczególnych przyczyn wsparcia pomocą społeczną. Wynikało to z dość podstawowej cechy w zakresie problemów społecznych, czyli bezpośredniego wpływu problemów społecznych na całą rodzinę, w której znajduje się osoba objęta wsparciem. Uwzględnienie liczby osób w rodzinach pozwoliło również na łatwą standaryzację tych wskaźników poprzez ich odniesienie do liczby mieszkańców zamieszkujących daną jednostkę terytorialną. Standaryzację przeprowadzono w oparciu o iloraz koncentracji, który pokazuje nierównomierność rozkładu jednego zjawiska, w tym przypadku różnych problemów społecznych w stosunku do rozmieszczenia liczby ludności. Na podstawie ośmiu zestandaryzowanych wskaźników cząstkowych obliczono następnie wskaźnik syntetyczny będący ich średnią arytmetyczną. Wyniki przedstawiono w postaci załączników mapowych (Rysunek 57 – Rysunek 64). W rezultacie otrzymano bardzo klarowny obraz dotyczący koncentracji problemów społecznych na obszarze miasta (Rysunek 65). W wyniku tej analizy zidentyfikowano 3 obszary, które rekomendowane są do podjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowa (Rysunek 66). Są to:

- **Obszar I – Śródmieście.** Obszar ścisłej śródmiejskiej zabudowy historycznej miasta poszerzony o tereny położone w jego bezpośredniej bliskości po ulicę Zofii Chrzanowskiej i obejmujący tym samym część zabudowy powojennej.
- **Obszar II – Osiedle Dąbrowskiego.** Obszar zlokalizowany w przybliżeniu pomiędzy linią kolejową nr 106 (Rzeszów – Jasło) a ulicami: Dąbrowskiego, W. Pola i al. Batalionów Chłopskich.
- **Obszar III – Osiedle gen. W. Andersa.** Osiedle to jako jedyne spośród dużych wielorodzinnych osiedli mieszkaniowych Rzeszowa charakteryzuje się tak dużą koncentracją problemów natury społecznej.

Zauważalne procesy koncentracji problemów społecznych występują również na obszarze Przybyszówki, jednak ze względu na jej mniejsze znaczenie z punktu widzenia samego miasta, a tym bardziej zaś z punktu widzenia całego obszaru funkcjonalnego i rozproszony charakter zabudowy, jej włączenie w procesy nie jest rekomendowane.

W bezpośrednim otoczeniu powyżej wyznaczonych obszarów rekomendowanych do rewitalizacji znajduje się kilka obszarów, które ze względu na pełnione funkcje, stopień degradacji oraz związane z tym potrzeby inwestycyjne wymagają podjęcia działań z zakresu rewitalizacji. Są to:

- **Teren Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji.** Obszar z zdekapitalizowaną infrastrukturą basenowo-rekreacyjną. Ten największy na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego kompleks otwartych basenów wraz z krytą pływalnią nie odpowiada aktualnie potrzebom jakie w zakresie usług rekreacyjno-sportowych mają mieszkańcy Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego. Potrzeby te były dość jasno wyrażane w trakcie publicznych dyskusji nad kwestią lokalizacji w mieście Aquaparku. Do mocnych stron związanych z rewitalizacją tego obszaru należą poza bezpośrednią bliskością terenów zdegradowanych społecznie również doskonała dostępność komunikacyjna, w tym środkami transportu publicznego. Dodatkowo rewitalizacja tego obszaru może stanowić istotny impuls dla rozwoju ścisłego śródmieścia miasta. Część z osób korzystających z usług rekreacyjnych ośrodka może bowiem bardzo łatwo korzystać z kompleksowej oferty całego centrum miasta.
- **Ogród Miejski im. Solidarności.** Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul. Dąbrowskiego w Rzeszowie pełni ważną funkcję uzupełniającą dla rewitalizacji obszarów ścisłego centrum miasta. Modernizacji wymaga zarówno oświetlenie i niektóre ciągi piesze. Ważnym i stosunkowo kosztownym elementem rewitalizacji będzie odtworzenie założenia wodnego (stawu) w parku. Park ten stanowi miejsce wypoczynku dla części mieszkańców obszarów rekomendowanych do rewitalizacji.

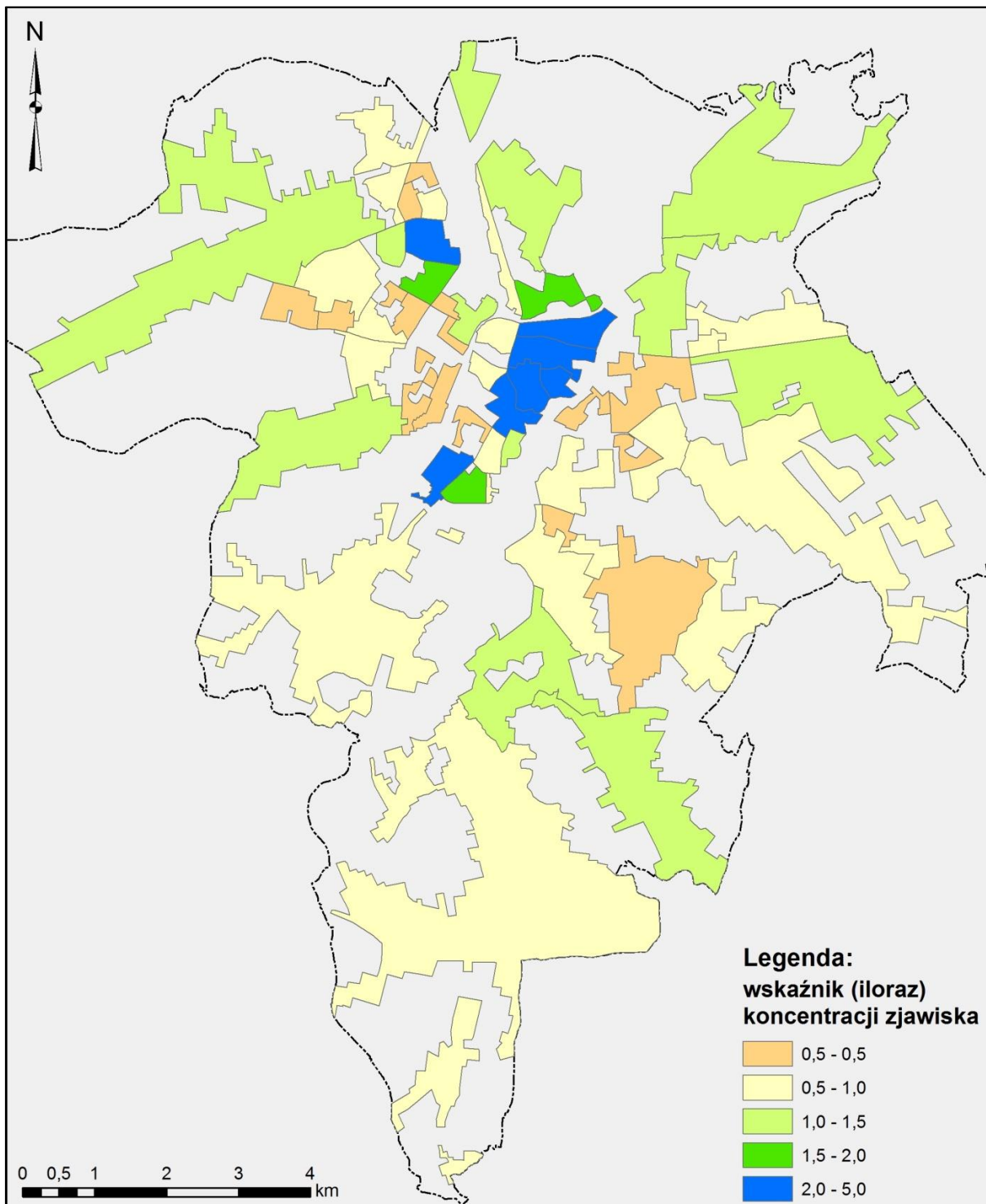
W obrębie obszaru ścisłego śródmieścia miasta działań inwestycyjnych wymagają oprócz kwestii związanych ze sferą społeczną również dwie przestrzenie publiczne związane tradycyjnie z funkcjami handlowymi. Są to:

- **Tzw. Plac Balcerowicza położony w ścisłym centrum miasta w pobliżu ul. Lisa Kuli**
- **Plac targowy przy Placu Ofiar Getta / ul. Gałęzowskiego / ul. Targowej.**

W wariantcie minimalnym uporządkowanie różnych form handlu i estetyzacja obu miejsc powinna stać się jednym z ważnych celów rewitalizacji w obszarze śródmieścia Rzeszowa.

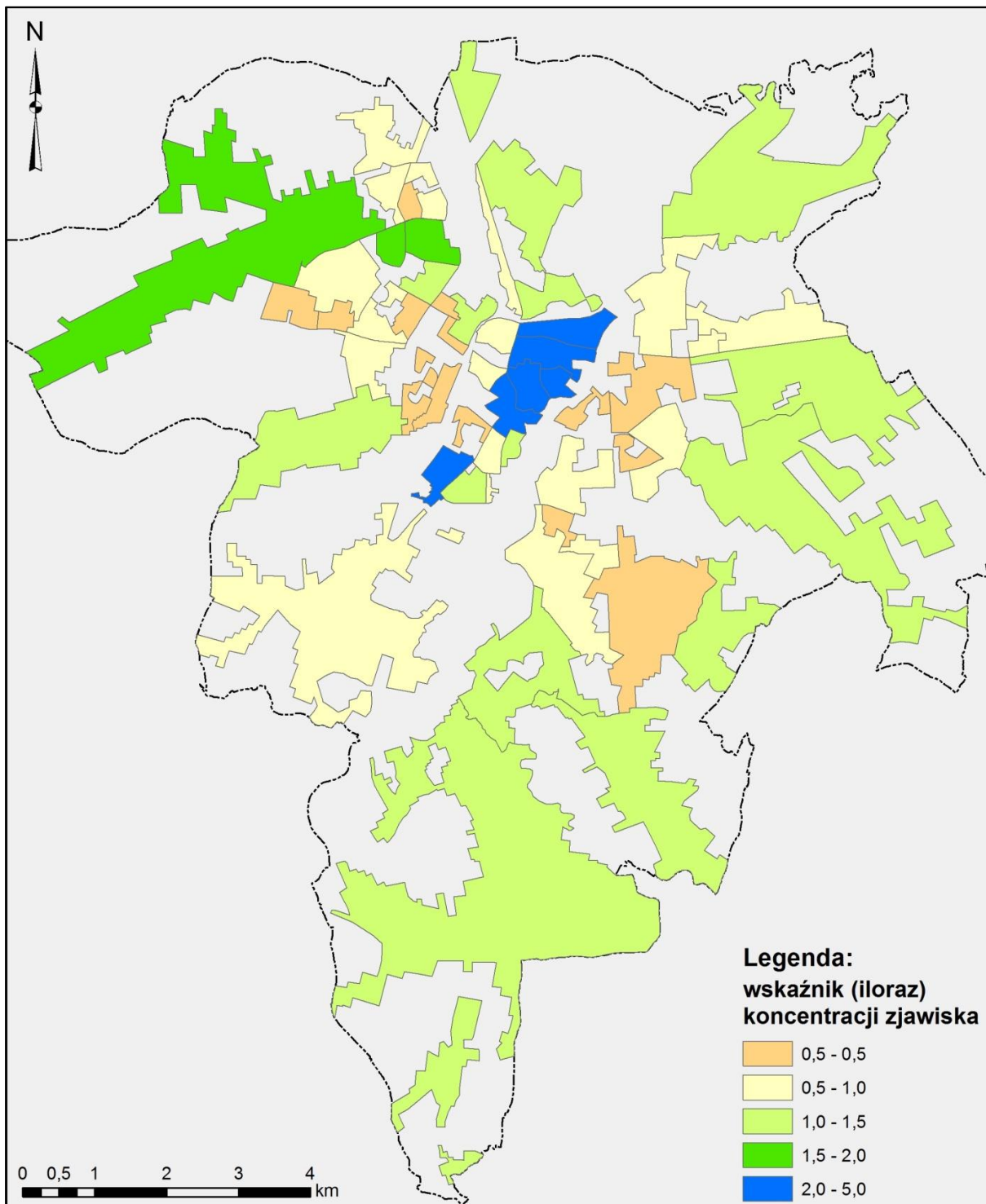
Poza wymienionymi powyżej obszarami proponowanymi do rewitalizacji, w granicach Rzeszowa zidentyfikowane zostały również inne tereny i obiekty wymagające wsparcia w ramach działań o charakterze rewitalizacyjnym. Uwzględnienie tych terenów i obiektów pozwoli nadać procesowi rewitalizacji miasta kompleksowy, jak również zintegrowany charakter. Do terenów, o których mowa powyżej należy zaliczyć w szczególności:

- **Obszar osiedli Tysiąclecia i Staromieście**
- **Tereny rozciągające się wzdłuż rzeki Wisłok**
- **Grunty miejskie pozostałe po niezrealizowanym cmentarzu komunalnym na osiedlu Zalesie**

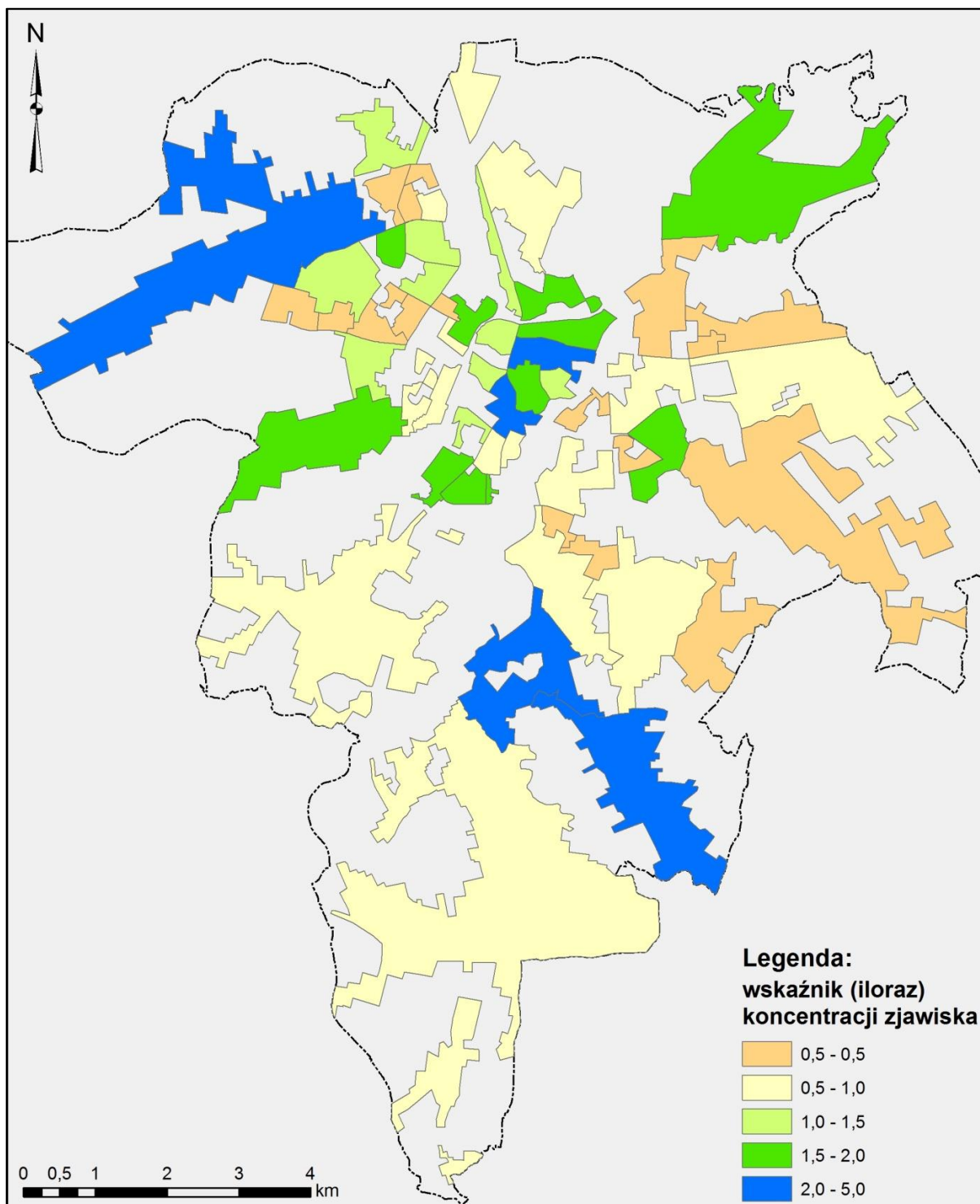
Rysunek 57. Koncentracja rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

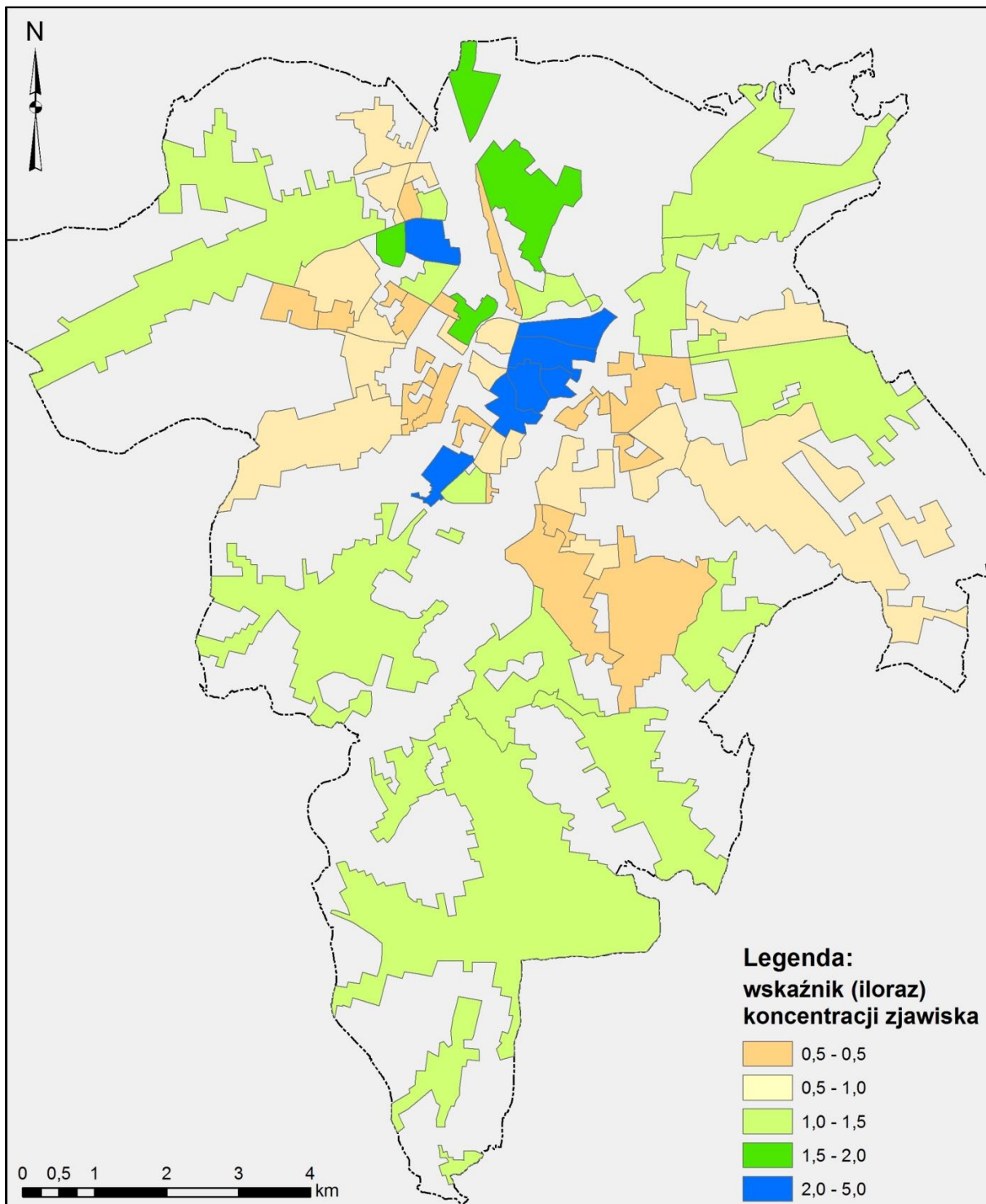
Rysunek 58. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

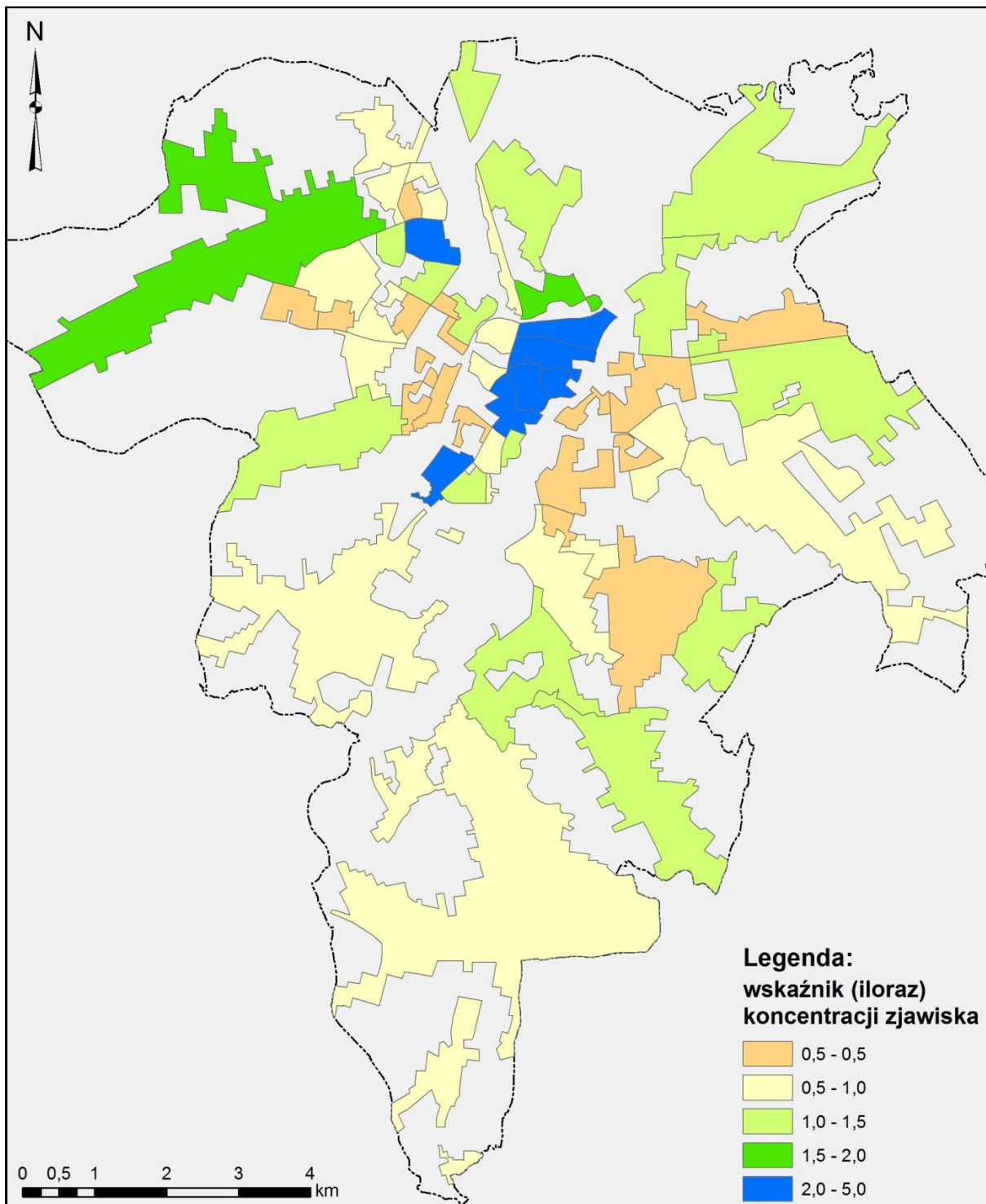
Rysunek 59. Koncentracja liczby osób w rodzinach objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

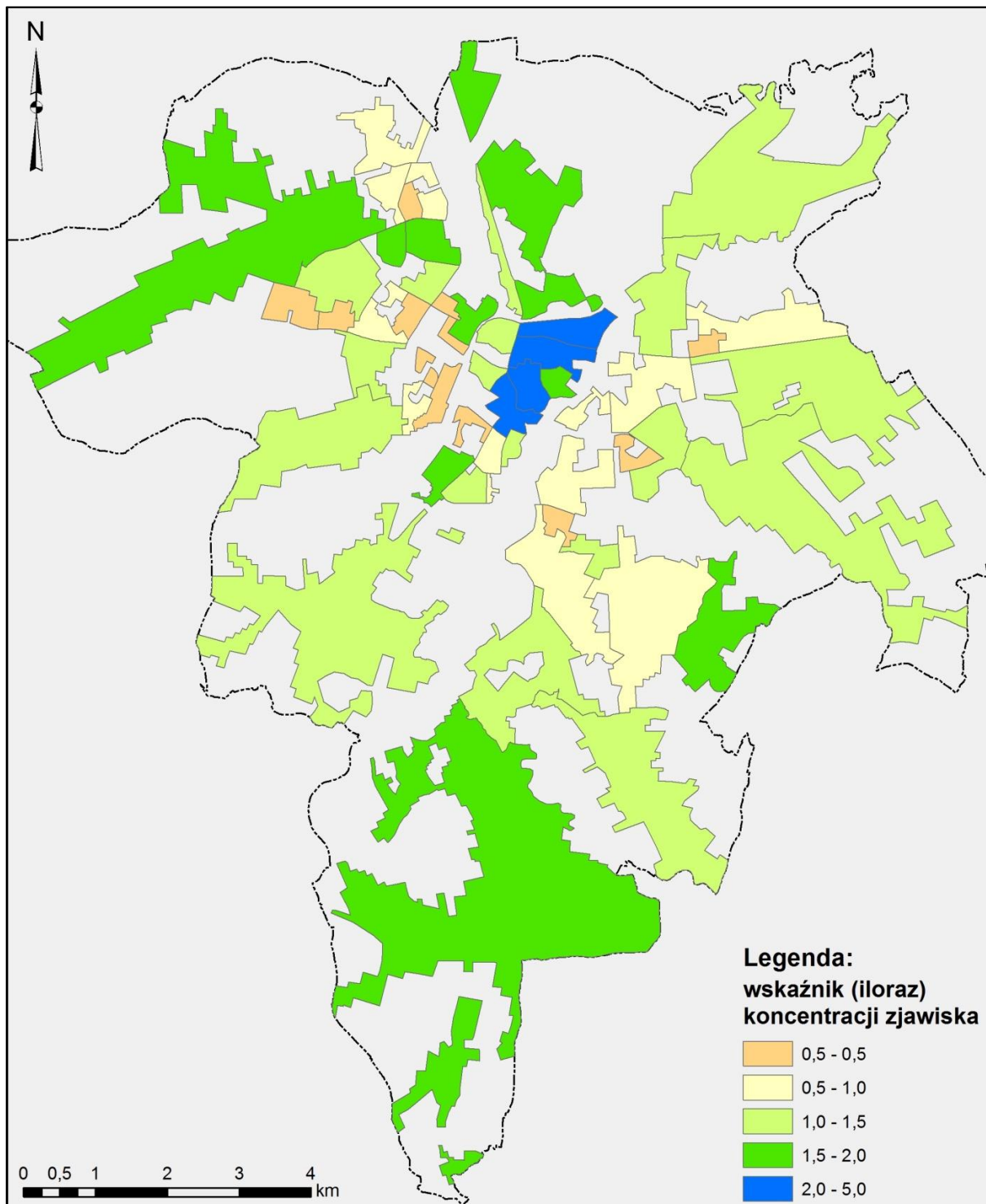
Rysunek 60. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

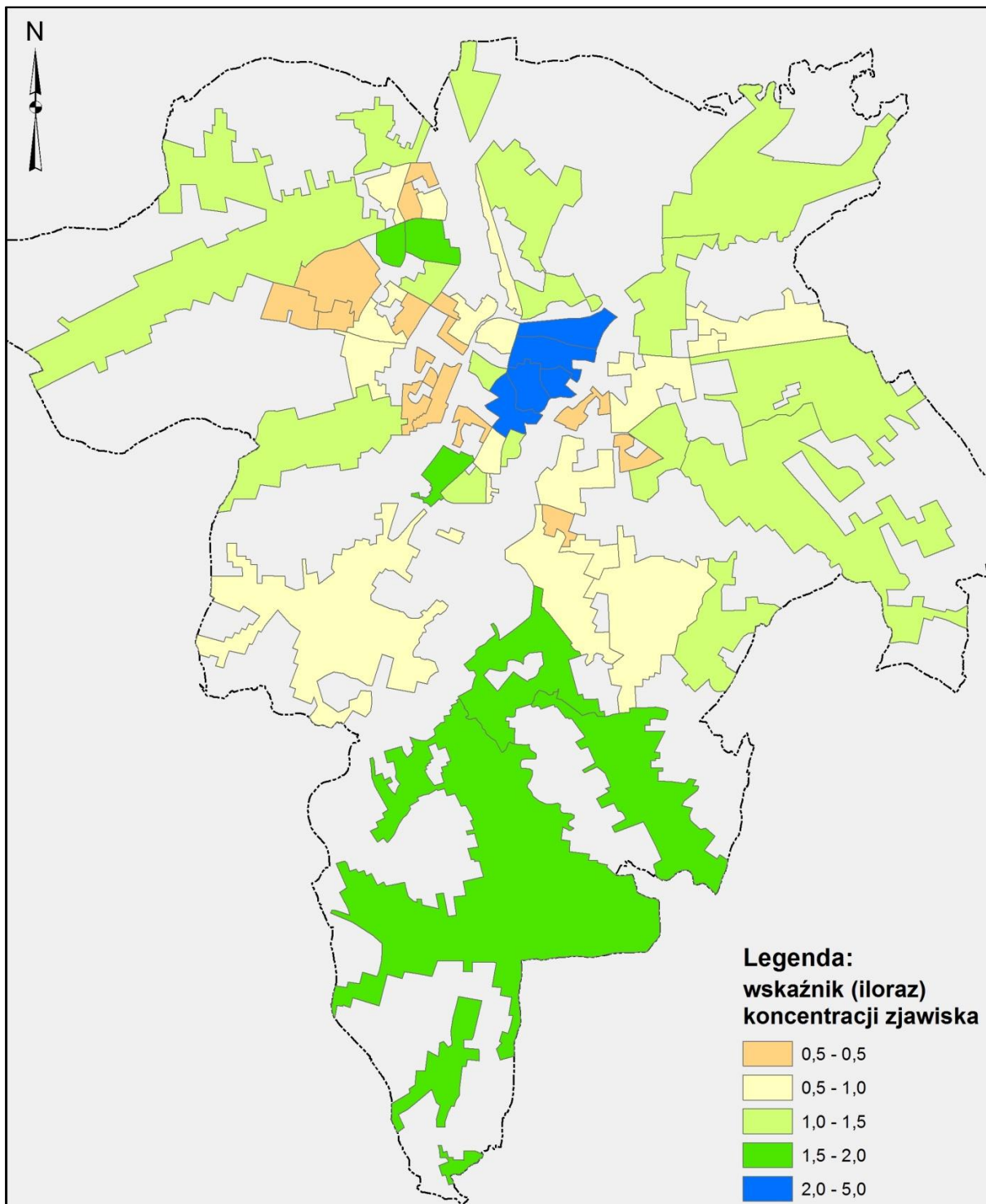
Rysunek 61. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ze względu na bezrobocie w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

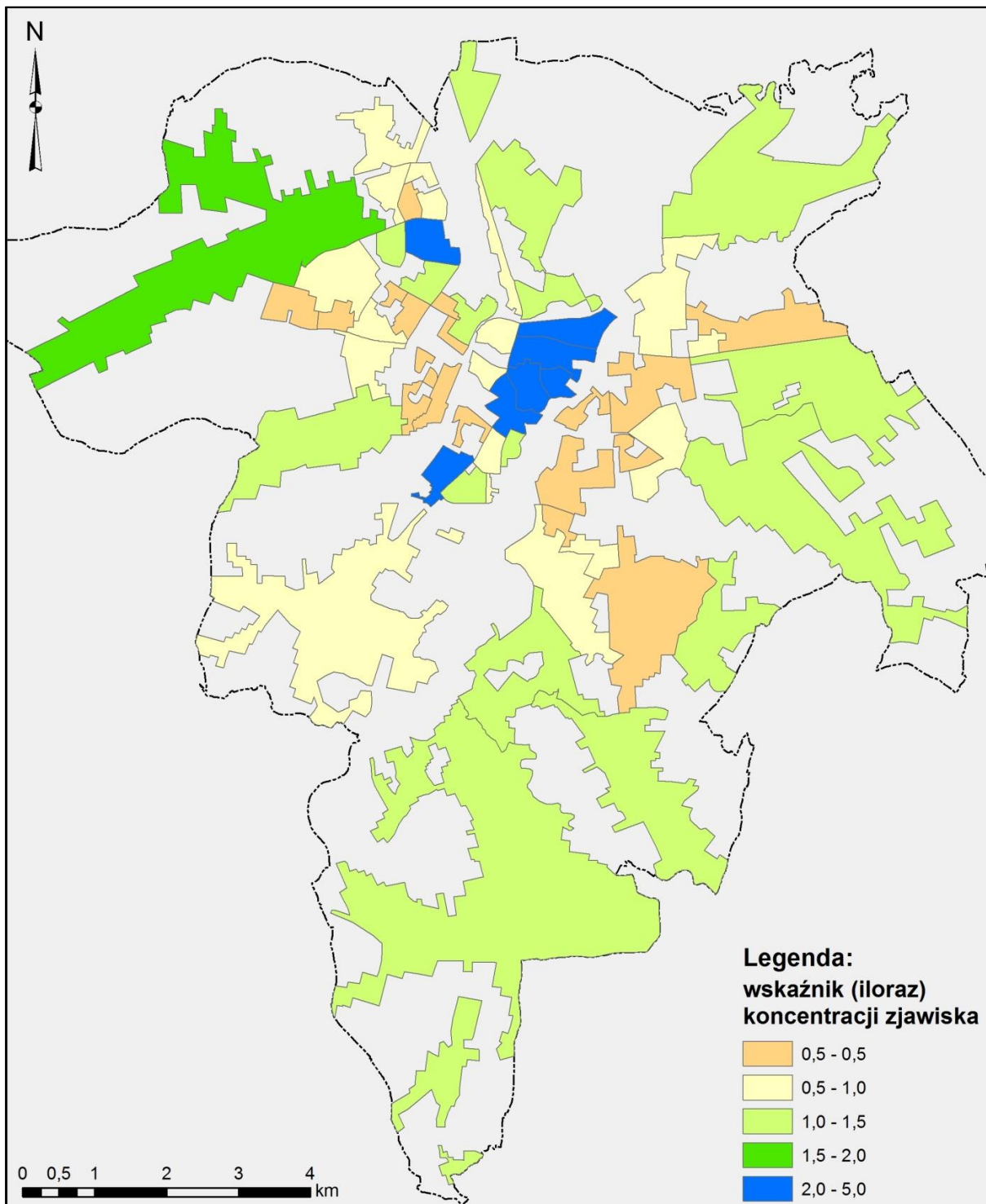
Rysunek 62. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

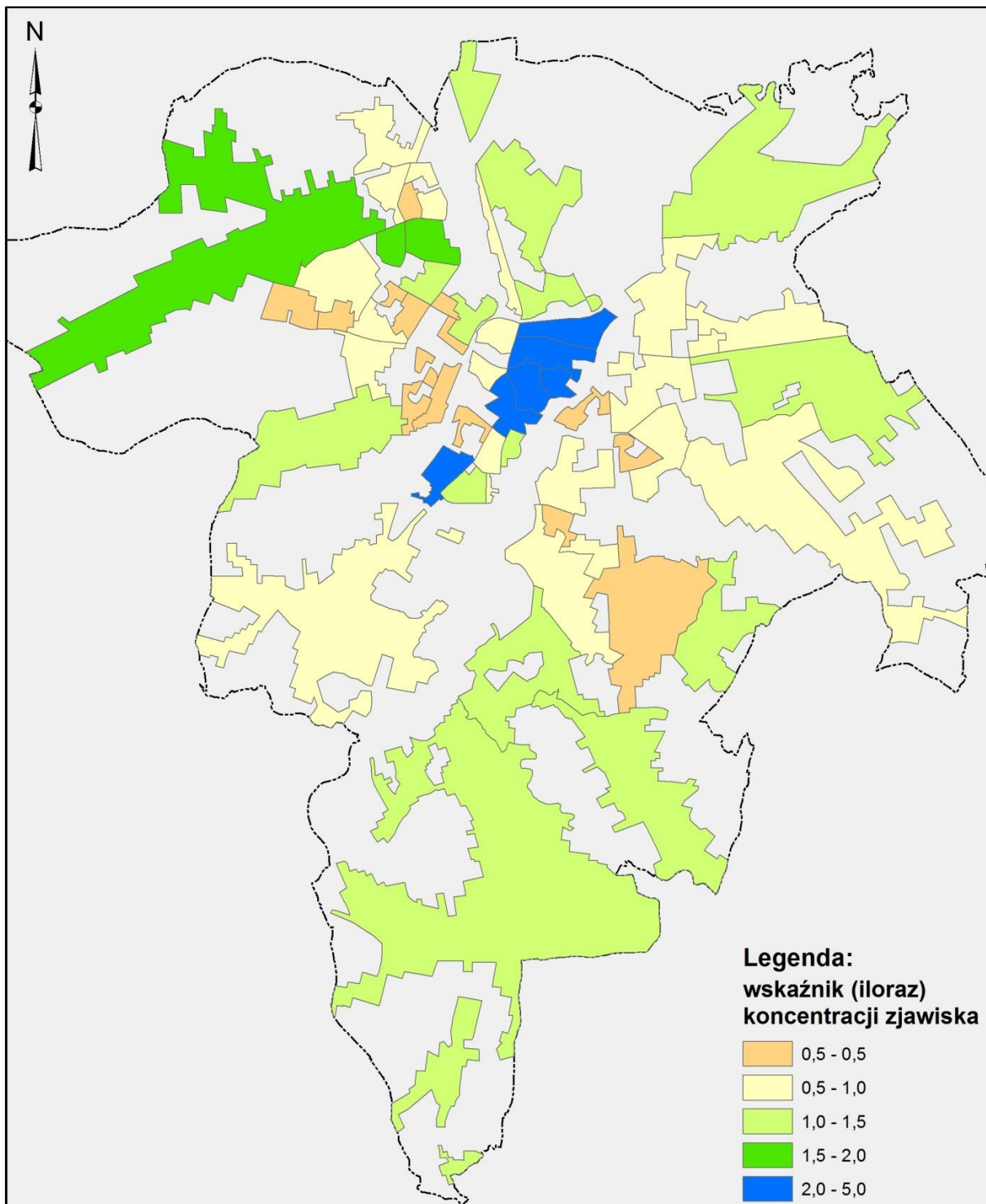
Rysunek 63. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ze względu na niepełnosprawność w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

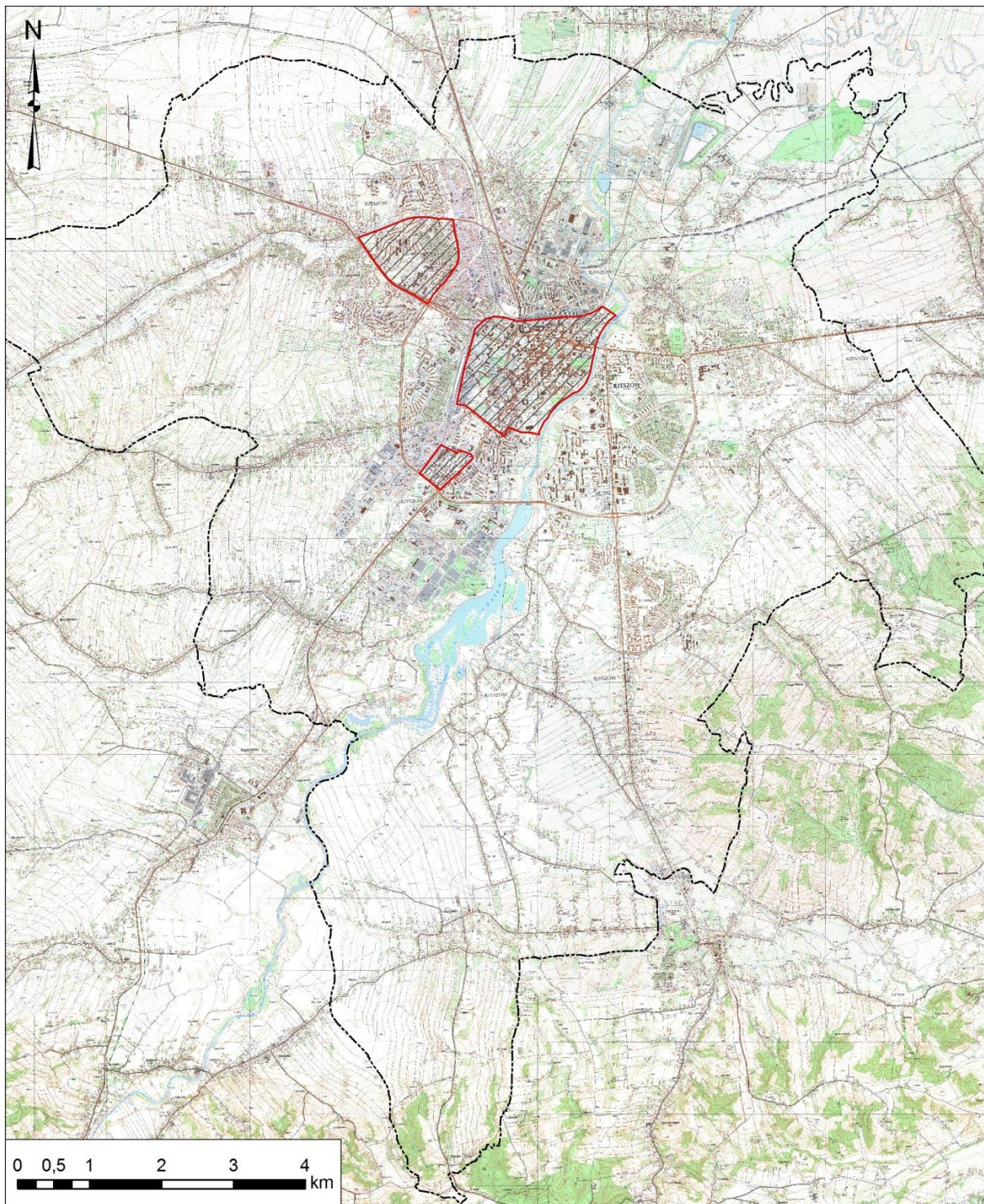
Rysunek 64. Koncentracja liczby osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie ze względu na ubóstwo w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

Rysunek 65. Wskaźnik syntetyczny koncentracji problemów społecznych w Rzeszowie w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie.

Rysunek 66. Obszary rekomendowane do podjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Rzeszów

7.2.2. OBSZARY REKOMENDOWANE DO DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowano obszary rekomendowane do podjęcia działań rewitalizacyjnych. Proponowane obszary zostały wskazane opisowo oraz graficznie (mapy z zaznaczonymi granicami terenów proponowanych do rewitalizacji).

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)

Pierwszym z obszarów rekomendowanych do podjęcia działań rewitalizacyjnych w granicach miasta Rzeszowa jest teren Śródmieścia (Rysunek 67). Północną granicę tego obszaru wyznaczają ulice: Marcina Borelowskiego, Stefana Czarnieckiego oraz Jana Kochanowskiego. Wschodnią granicę rozpatrywanego obszaru stanowi rzeka Wisłok. Południowa granica obszaru proponowanego do rewitalizacji biegnie wzdłuż ulic Bulwarowej oraz Zofii Chrzanowskiej. Natomiast wschodnią granicą tego obszaru są tory linii kolejowej nr 106 (Rzeszów – Jasło).

Obszar Śródmieścia będący przedmiotem rewitalizacji obejmuje najstarszą (historyczną) część miasta (m.in. z rynkiem i głównym deptakiem miejskim – ulicą 3 Maja) i tereny późniejszej zabudowy (w tym powojennego wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego – m.in. osiedle Pułaskiego).

Rysunek 67. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)

Śródmieście ze względu na szereg uwarunkowań pełni kluczową rolę z punktu widzenia struktury przestrzenno-funkcjonalnej, a także rozwoju miasta. Ze względu na pełnione liczne funkcje jest obszarem znacznej dobowej koncentracji mieszkańców i użytkowników miasta. Przede wszystkim w Śródmieściu zlokalizowanych jest wiele obiektów użyteczności publicznej. Swoją siedzibę mają tam liczne podmioty administracji publicznej, zarówno

samorządowej różnych szczebli (Urząd Miasta Rzeszowa, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe w Rzeszowie), jak również rządowej (Podkarpacki Urząd Wojewódzki). Ponadto na tym obszarze znajduje się szereg instytucji i placówek pełniących różne funkcje społeczne, w tym edukacyjne (m.in. I Liceum Ogólnokształcące im. ks. Stanisława Konarskiego, II Liceum Ogólnokształcące im. płk. Leopolda Lisa-Kuli, Gimnazjum i Liceum im. Jana Pawła II Sióstr Prezentek, gimnazja, szkoły podstawowe oraz przedszkola), kulturalne (m.in. Wojewódzki Dom Kultury, Teatr im. Wandy Siemaszkowej, Teatr Maski, Kino Zorza, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Dobranoczek, Filharmonia Podkarpacka) i ochrony zdrowia (m.in. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Fryderyka Chopina). Obszar Śródmieścia pełni także ważne funkcje komunikacyjne o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym (dworzec kolejowy i autobusowy). Równocześnie rozpatrywany obszar jest miejscem koncentracji różnego rodzaju obiektów handlowych, usługowych i gastronomicznych. Na omawianym obszarze znajdują się ponadto istotne tereny rekreacyjne (m.in. Ogród Miejski im. Solidarności, Park Jedności Polonii z Macierzą oraz Olszynki).

Śródmieście jest obszarem o ponadprzeciętnym nagromadzeniu obiektów dziedzictwa kulturowego w skali całego miast. Wśród zabytków znajdujących się w granicach omawianego terenu, na pierwszym miejscu należy wymienić zespół zamkowy (zamek wraz z fortyfikacjami bastionowymi), pełniący obecnie funkcje sądownicze (siedziba Sądu Okręgowego w Rzeszowie). Ponadto w rejestrze zabytków figurują zespół urbanistyczny średniowiecznego miasta oraz nowego miasta, liczne obiekty sakralne (m.in. kościół farny p.w. św. Stanisława i Wojciecha – najstarsza rzeszowska świątynia, zespół klasztorny oo. bernardynów – bazylika mniejsza i sanktuarium MB Rzeszowskiej, kościół p.w. św. Krzyża w dawnym zespole klasztornym oo. pijarów, kościół garnizonowy) i zabytkowa zabudowa mieszkaniowa (kamienice, wille i domy). Warto jednocześnie zauważyć, iż w granicach Śródmieścia znajduje się najstarsza rzeszowska nekropolia (tzw. Stary Cmentarz). Równocześnie trzeba odnotować, iż w 2007 roku do użytku dla zwiedzających (w obecnym kształcie) udostępniona została Podziemna Trasa Turystyczna „Rzeszowskie piwnice” pod kamienicami i płytą rynku (zespół 25 piwnic i 15 korytarzy o łącznej długości 369 m).

Obszar Śródmieścia został zdiagnozowany jako problemowy i wymagający wsparcia. Na obszarze tym widoczna jest ponadprzeciętna w skali miasta koncentracja różnego rodzaju zjawisk problemowych. Przede wszystkim obszar charakteryzuje się kumulacją problemów natury społecznej (zdecydowanie ponadprzeciętna liczba osób objętych świadczeniami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwałą lub ciężką chorobę). Równocześnie zdiagnozowano znaczne potrzeby w zakresie modernizacji zasobów mieszkaniowych, zlokalizowanych w starych kamienicach. Ponadto na obszarze tym zlokalizowane są zdegradowane tereny i obiekty kolejowe.

W związku z powyższym obszar Śródmieścia wymaga szczególnego wsparcia w ramach działań rewitalizacyjnych ze względu na:

- znaczenie dla rozwoju całego miasta oraz pełnione liczne funkcje o zasięgu regionalnym i lokalnym (administracyjne, reprezentacyjne, edukacyjne, kulturalne, mieszkaniowe, sportowe oraz rekreacyjno-wypoczynkowe, ochrony zdrowia, gospodarcze, handlowo-usługowe, turystyczne),
- ponadprzeciętną w skali miasta koncentrację obiektów dziedzictwa kulturowego,
- ponadprzeciętną w skali miasta koncentrację rodzin oraz osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- występowanie potrzeb remontowych w zakresie wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego (przede wszystkim w przypadku kamienic mieszkalnych),
- występowanie terenów zdegradowanych (w szczególności tereny i obiekty kolejowe).

Równocześnie należy szczególnie mocno zaakcentować, iż wsparcie obszaru Śródmieścia w ramach rewitalizacji przyczyni się nie tylko do przekształceń oraz nadania nowych funkcji i jakości temu obszarowi, ale także wpłynie pozytywnie na rozwój całego miasta. Ze względu na znaczenie dla struktury przestrzenno-funkcjonalnej i rozwoju Rzeszowa, obszar Śródmieścia powinien zostać objęty szczególnego rodzaju programem przekształceń (swego rodzaju master planem), obejmujący m.in. następujące działania:

- poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej,
- wzmocnienie istniejących i rozwój nowych funkcji wyższego rzędu (zwłaszcza kulturalnych),
- wykreowanie przyjaznych przestrzeni i miejsc służących szerszej integracji mieszkańców, jak również podejmowaniu i realizacji różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym inicjatyw twórczych),
- wsparcie instytucji publicznych i podmiotów prywatnych,
- wzmocnienie tożsamości oraz budowa marki centrum miasta,
- promocja centrum miasta poza jego granicami,

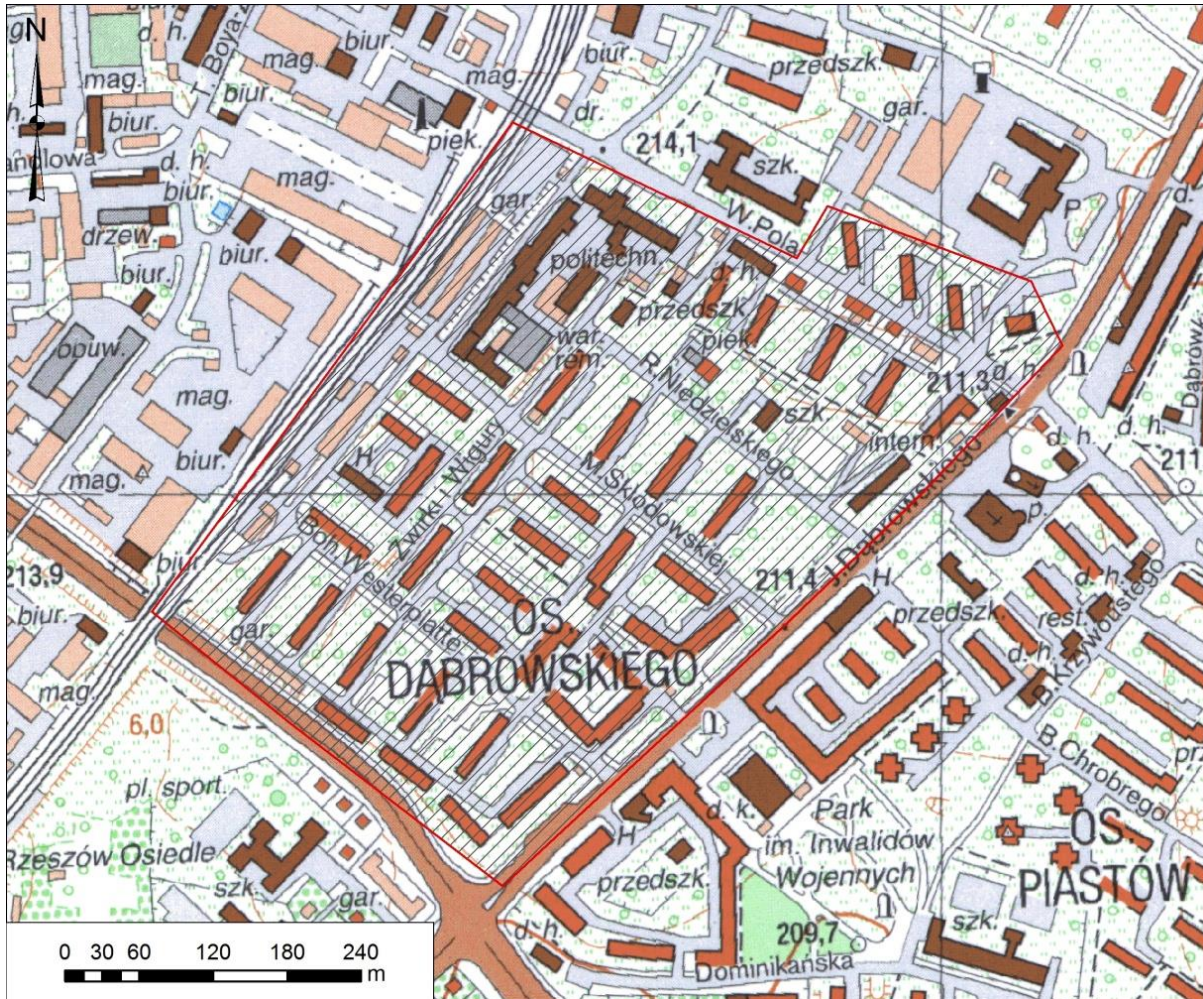
- poprawa stanu technicznego wielorodzinnych budynków mieszkalnych poprzez ich przebudowę, remont oraz termomodernizację,
- poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na obszarze Śródmieście w ramach działań rewitalizacyjnych proponuję się realizację dwóch projektów flagowych (tj. przedsięwzięć służących nie tylko wsparciu samego obszaru, ale rozwojowi całego miasta). Pierwszym z nich jest rewitalizacja zdegradowanych terenów i obiektów kolejowych oraz ich adaptacja na nowoczesne centrum industrialne o funkcjach kulturalnych, naukowych i edukacyjnych. Natomiast drugim projektem priorytetowym jest rewitalizacja i adaptacja Zamku Lubomirskich dla potrzeb utworzenia centrum kultury. Realizacja powyższych projektów przyczyni się nie tylko do poprawy istniejącego stanu zagospodarowania przestrzeni i zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego, ale przede wszystkim poprzez wykreowanie wysokiej jakości oferty usług kulturalno-edukacyjnych spowoduje dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz wzmocnienie jego ranki i znaczenia w przestrzeni krajowej i europejskiej. Za postulowanym kierunkiem przekształceń tych terenów i obiektów przemawia przede wszystkim brak na terenie miasta wysokiej jakości usług kulturalnych o znaczeniu regionalnym oraz ponadregionalnym. Rozwój tego rodzaju funkcji wpłynie zarówno na poprawę dostępności usług kulturalnych i edukacyjnych w mieście, jak również podniesienie poziomu jego atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej, a tym samym wzmocnienia pozycji konkurencyjnej względem innych ośrodków wojewódzkich.

Należy ponadto podkreślić, iż utworzenie nowoczesnego centrum industrialnego (łązącego cechy tradycyjnego muzeum z rozwiązaniami multimedialnymi oraz aktywnością naukowo-edukacyjną) powinno stanowić element szerszego procesu przekształceń obszaru dworca kolejowego i autobusowego w Rzeszowie. Komplementarnym działaniem powinno być wzmocnienie oraz rozwój funkcji komunikacyjnych tego obszaru poprzez stworzenie nowoczesnego centrum komunikacyjnego, które będzie integrować różne formy transportu (powrót do idei utworzenia Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego). Wówczas rewitalizacja obszarów kolejowych w Rzeszowie nabierze zintegrowanego i kompleksowego charakteru.

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego)

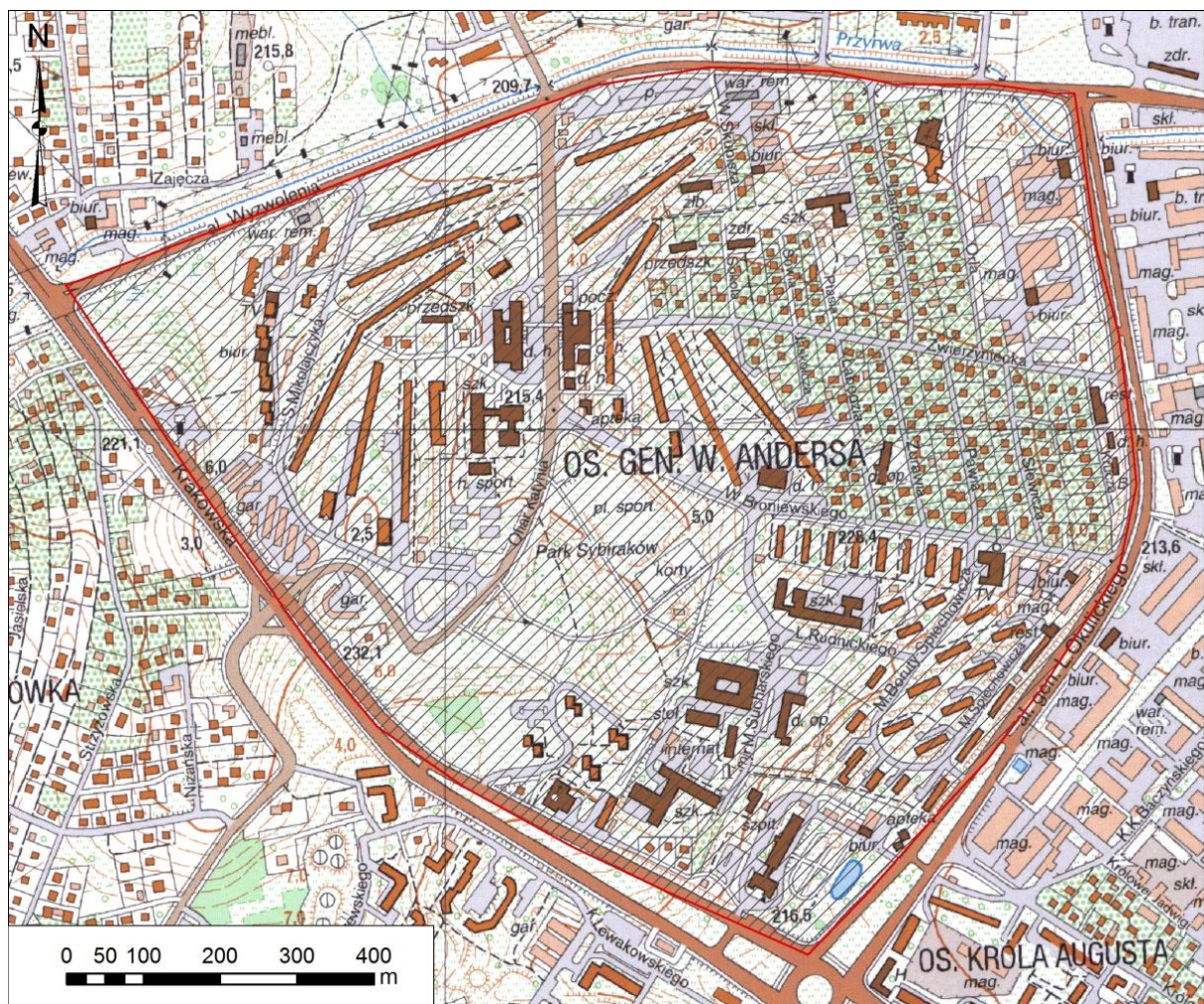
Kolejnym obszarem rekomendowanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Rzeszowa jest Osiedle Dąbrowskiego (Rysunek 68). Granice tego obszaru wyznaczają: ul. J. Dąbrowskiego – al. Batalionów Chłopskich – linia kolejowa nr 106 (Rzeszów – Jasło) – ul. W. Pola. Dominującą funkcją powyższego terenu jest funkcja mieszkaniowa. Równocześnie w jego granicach znajdują się zabudowania Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza. Na obszarze Osiedla Dąbrowskiego, podobnie jak w przypadku obszaru Śródmieścia zidentyfikowano ponadprzeciętną w skali miasta liczbę osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (wyraźnie ponadprzeciętna liczba mieszkańców objętych świadczeniami ze względu na: ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych).

Rysunek 68. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego)

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)

Trzecim obszarem rekomendowanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych w przestrzeni Rzeszowa jest obszar Osiedla gen. W. Andersa (Rysunek 69). Granice tego obszaru wyznaczają: al. Wyzwolenia – al. gen. L. Okulickiego – ul. Krakowska. Obszar ten obejmuje tereny zabudowy wielorodzinnej i zabudowy jednorodzinnej. Poza funkcjami mieszkaniowymi obszar Osiedla gen. W. Andersa pełni również inne funkcje o charakterze społecznym. Na jego terenie znajdują się m.in. zabudowania Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz liczne placówki edukacyjne (m.in. przedszkola, szkoły podstawowe, Zespół Szkół Kształcenia Ustawicznego). W granicach tego obszaru zlokalizowany jest również Szpital Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Równocześnie na jego terenie znajduje się Park Sybiraków, będący począwszy od 2003 roku miejscem cyklicznego koncertu „Jednego Serca, Jednego Ducha”, mającego na celu promocję muzyki chrześcijańskiej. Wydarzenie to przyciąga znaczną liczbę uczestników nie tylko z obszaru samego Rzeszowa, ale również z całej Polski (i coraz częściej także z zagranicy). Podobnie, jak w przypadku dwóch pozostałych obszarów rekomendowanych do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym, także w przypadku Osiedla gen. W. Andersa zaobserwowano ponadprzeciętną koncentrację w skali miasta rodzin i osób korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (zdecydowanie ponadprzeciętny udział mieszkańców objętych wsparciem ze względu na: ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych). Ponadto istotnym problemem społecznym w granicach tego obszar jest postępujący proces starzenia się ludności (dotyczy zarówno terenów zabudowy jednorodzinnej, jak również wielorodzinnej), skutkujący odpływem różnego rodzaju działalności usługowych (komercyjnych) w inne miejsca na terenie miasta.

Rysunek 69. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)

Gmina Boguchwała

Gmina miejsko-wiejska Boguchwała położona jest na południowy zachód od Rzeszowa. Gmina zajmuje obszar 89,0 km² i zamieszkiwana jest przez 19 459 osób. W skład gminy wchodzi miasto Boguchwała (odzyskanie praw miejskich w 2008 roku) oraz 9 sołectw. Gmina Boguchwała cechuje się korzystnym położeniem transportowym. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 19 (tj. europejski korytarz transportowy, łączący Słowację i Polskę z krajami bałtyckimi) oraz linia kolejowa nr 106 (Rzeszów – Jasło). Gmina ma charakter przemysłowo-rolniczy i odznacza się wysokim poziomem przedsiębiorczości. Najbardziej znanym przedsiębiorstwem, funkcjonującym w gminie są Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej ZAPEL S.A. (największy producent izolatorów porcelanowych w Polsce). Warto również odnotować, iż w Boguchwale zlokalizowana jest siedziba Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. W Boguchwale znajduje się także podstrefa inwestycyjna Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (tj. Krakowskiego Parku Technologicznego Sp. z o.o.).

Gmina Boguchwała cechuje się wysokim stopniem dostępności infrastruktury komunalnej, jednakże istniejący system odprowadzania i oczyszczania ścieków niewątpliwie wymaga rewitalizacji i rozbudowy. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w tym zakresie powinny dotyczyć w szczególności ciągów kanalizacji ogólnospławnej z terenów mieszkaniowych oraz przemysłowych, powstałych w latach od 30. do 60. XX wieku. Ponadto gmina Boguchwała charakteryzuje się rozwiniętą siecią obiektów infrastruktury społecznej oraz instytucji publicznych działających w obszarze rozwoju społecznego. Na terenie gminy funkcjonuje liceum ogólnokształcące, 4 gimnazja oraz 11 szkół podstawowych. Zadania z zakresu kultury realizują Miejskie Centrum Kultury w Boguchwale oraz Gminna Biblioteka Publiczna, a także 2 Lokalne Ośrodki Kultury (w Niechobrze i Zgłobniu). Warto zaznaczyć, iż w każdym z sołectw gminy istnieją obiekty pełniące funkcje społeczne (domy kultury). Jednocześnie gmina Boguchwała posiada rozbudowaną infrastrukturę sportową (m.in. kompleks basenów i stadion *IzoArena* w Boguchwale oraz Gminne Centrum Sportu i Rekreacji w Niechobrze). Gmina Boguchwała cechuje się również dobrą dostępnością usług ochrony zdrowia (na jej obszarze funkcjonuje łącznie 9 przychodni lekarskich).

Wśród najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego, położonych na terenie gminy, na uwagę zasługują przede wszystkim barokowy kościół p.w. św. Stanisława w Boguchwale, jak również zespół pałacowo-parkowy w Boguchwale (dawna rezydencja rodu Lubomirskich, mieszcząca obecnie liceum ogólnokształcące).

Gmina Boguchwała znajduje się pod silnym wpływem procesów suburbanizacji Rzeszowa, czego przejawem są wysokie dodatnie saldo migracji oraz intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego. Równocześnie gmina Boguchwała odznacza się względnie niskim poziomem bezrobocia i relatywnie niewielką skalą występowania problemów społecznych (w 2013 roku ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 8,6% ogółu mieszkańców gminy). Niemniej jednak, pomimo bliskości Rzeszowa, nie wszystkie sołectwa gminy Boguchwała rozwijają się w tym samym tempie. Miejscowości położone we wschodniej części gminy (w szczególności zaś Zgłobień i Wola Zgłobieńska) to obszary typowo rolnicze z charakterystycznymi dlań problemami społecznymi (m.in. występowanie tzw. biedy porolniczej). Równocześnie jednym z najważniejszych problemów oraz wyzwań społecznych w gminie jest systematycznie postępujący proces starzenia się społeczeństwa (widoczny zwłaszcza na osiedlu Zapel w Boguchwale). Wobec czego poprzez działania rewitalizacyjne należy dążyć m.in. do realizacji przedsięwzięć ukierunkowanych na zaspokajanie potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku.

Gmina Boguchwała odznacza się wysokim poziomem aktywności społecznej, mierzonym liczbą funkcjonujących organizacji pozarządowych. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na działania lokalnych władz samorządowych służące zwiększeniu stopnia partycypacji mieszkańców w sprawach gminy. Wypada w tym miejscu podkreślić, iż w gminie Boguchwała funkcjonuje zarówno młodzieżowa rada gminy, jak również rada seniorów.

Gmina Boguchwała cechuje się bardzo wysoką aktywnością i skutecznością w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych. Dzięki wsparciu zewnętrznych źródeł finansowania w gminie Boguchwała zrealizowano szereg projektów służących zarówno ograniczeniu istniejących problemów i barier rozwojowych, jak i wzmocnieniu jej endogenicznego potencjału (np. kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz społecznej). Wśród realizowanych przedsięwzięć na szczególną uwagę zasługuje rewitalizacja zdegradowanego terenu byłego gospodarstwa rolnego w Boguchwale, w wyniku której utworzony został rynek miejski wraz z obiektami użyteczności publicznej. Warto także odnotować, iż dzięki zewnętrznym funduszom w każdej z miejscowości gminy Boguchwała rozbudowano bądź zmodernizowano obiekty pełniące funkcje społeczne. Ponadto w latach 2004 – 2013 gmina Boguchwała oraz podległe jej samorządowe jednostki organizacyjne zrealizowały szereg projektów wspartych z Europejskiego Funduszu Społecznego, których celem było wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego oraz przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej na obszarze gminy (m.in. utworzenie spółdzielni socjalnej i klubu integracji społecznej). Analizując działania inwestycyjne w gminie należy także wspomnieć o dużym przedsięwzięciu, jakim jest budowa nowego

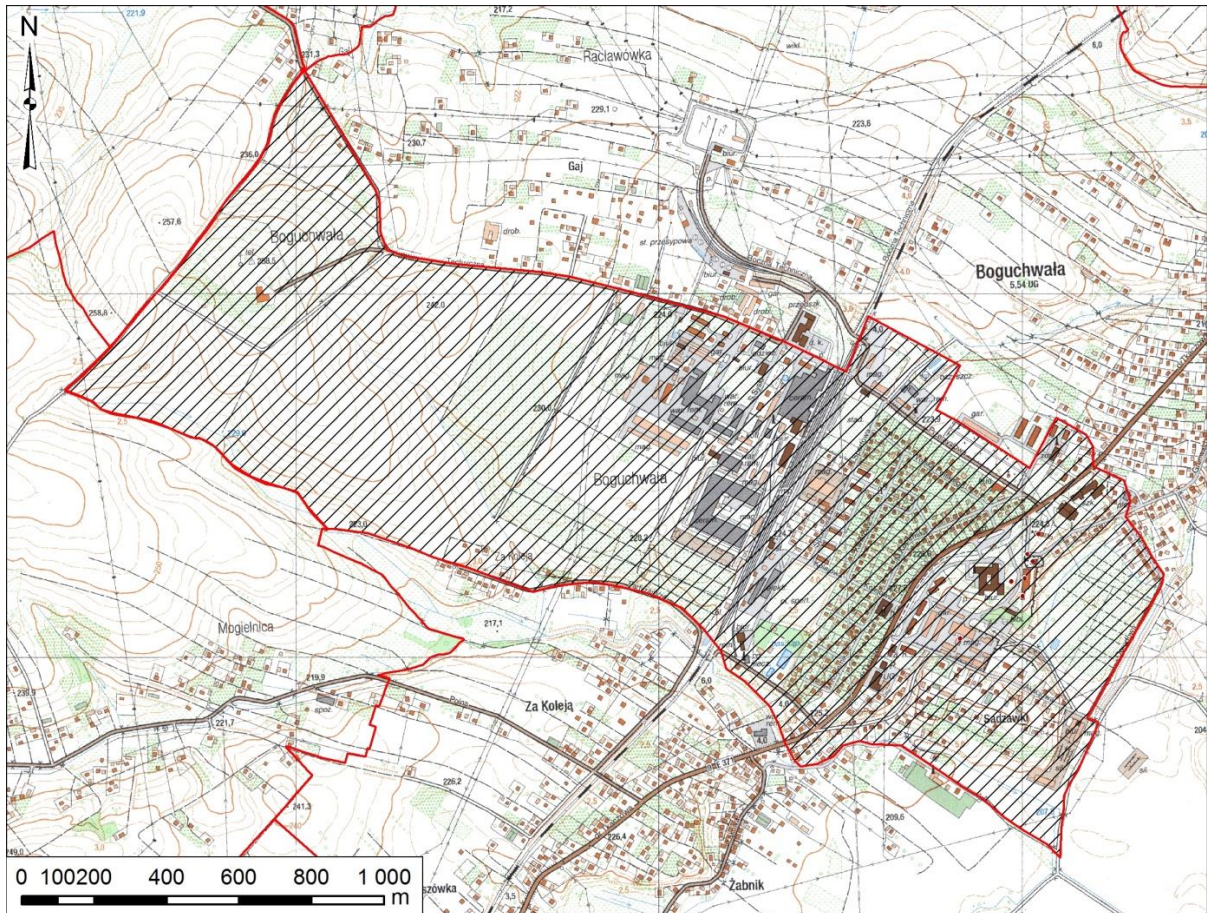

osiedla mieszkaniowego w Boguchwałę (Koreja 3), realizowana przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego. W latach 2015 – 2024 na terenie o powierzchni 16,5 ha, który zakupiono od Agencji Nieruchomości Rolnych wybudowanych zostanie w sumie 1280 mieszkań w zabudowie wielorodzinnej (budynki wyposażone w windy i garaże podziemne), 15 mieszkań w zabudowie szeregowej, a także 30 domów jednorodzinnych.

Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji powinny być realizowane na terenie wszystkich miejscowości gminy, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Boguchwała oraz sołectw Zgłobień i Wola Zgłobieńska. Na terenie każdej miejscowości gminy znajdują się obiekty i przestrzenie, które dzięki procesowi rewitalizacji staną się miejscami atrakcyjnymi dla spędzania czasu wolnego (zwłaszcza zaś dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych), jak również miejscami integracji lokalnych społeczności oraz miejscami umożliwiającymi podejmowanie i realizację różnego rodzaju działań kulturalno-edukacyjnych.

Boguchwała

Odzyskanie praw miejskich przez Boguchwałę, a także jej rola w systemie osadniczym Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego sprawiają, że przed miastem pojawiają się wyzwania o charakterze rewitalizacyjnym, pomimo relatywnie dobrych wartości wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego. Równocześnie należy podkreślić, iż działania rewitalizacyjne podejmowane na terenie miasta będą kontynuacją wcześniej realizowanych zadań (m.in. budowa nowego układu przestrzennego o charakterze śródmiejskim w postaci rynku miejskiego wraz z odnową zabytkowego spichlerza na terenie dawnego gospodarstwa rolnego). Tym samym przedsięwzięcia planowane do realizacji w obecnej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej będą miały zarówno charakter uzupełniający, jak i rozszerzający wcześniejsze działania, obejmując swoim zasięgiem także inne tereny miasta. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż proces rewitalizacji bez wątpienia wpłynie pozytywnie nie tylko na rozwój samego miasta, ale również całego bezpośredniego otoczenia rdzenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Obszary proponowane do rewitalizacji w mieście Boguchwała obejmują powierzchnię około 250,0 ha i skupiają blisko połowę (6 tysięcy) jego mieszkańców (Rysunek 70). Na obszarze rekomendowanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych znajdują się m.in. tereny kolejowe wraz z zabytkowym obiektem dworca, zdekapitalizowany kompleks otwartych basenów, osiedla mieszkaniowe, a także tereny przemysłowe, które ze względu na trudną sytuację jednego z podmiotów mogą w najbliższej perspektywie potrzebować wsparcia.

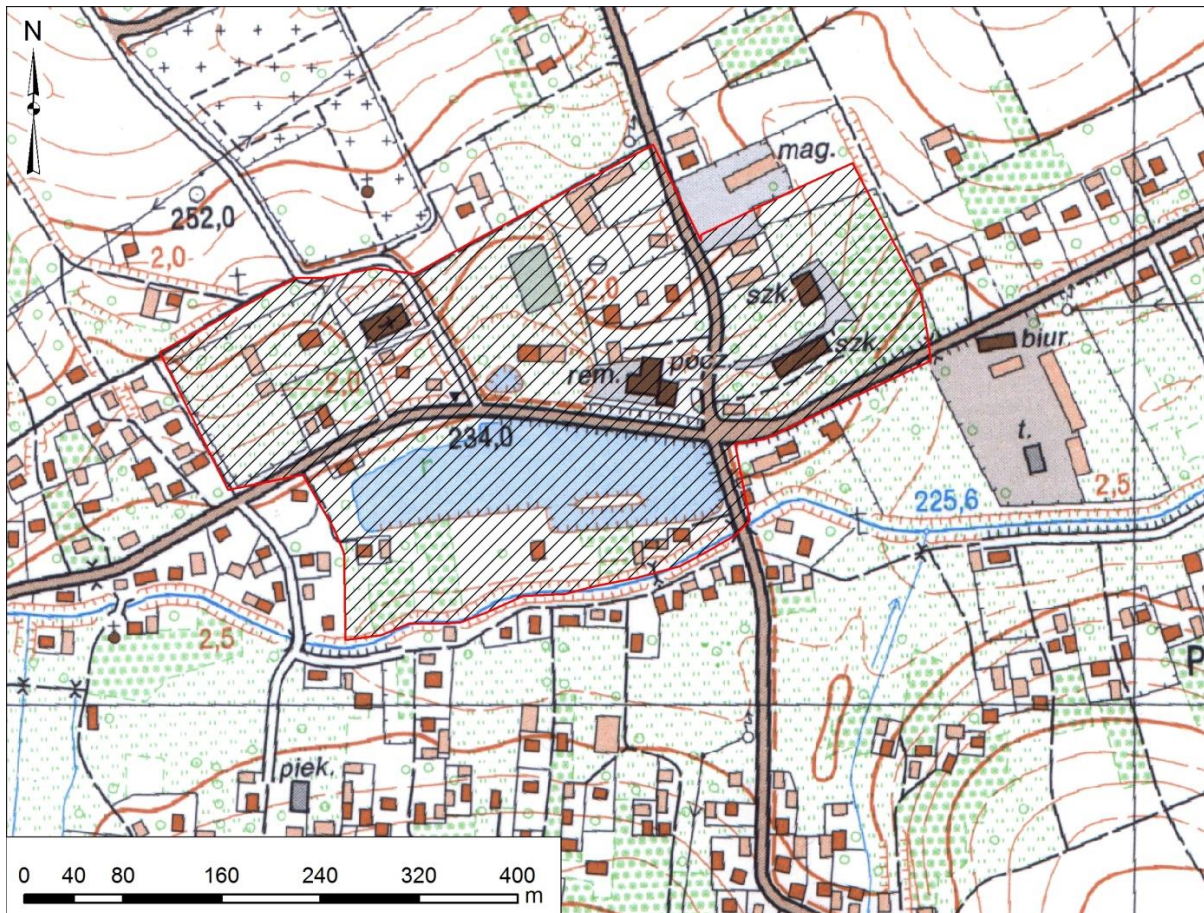

Rysunek 70. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Boguchwała

Zgłobień

Drugim obszarem rekomendowanym do rewitalizacji w obrębie gminy Boguchwała jest centrum miejscowości Zgłobień. Zarówno na tle gminy, jak i całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego sołectwo to odznacza się podwyższonymi wartościami wskaźników świadczących o występowaniu różnorodnych zjawisk problemowych. Obszar proponowany do działań rewitalizacyjnych w miejscowości Zgłobień zajmuje powierzchnię około 14,2 ha i zamieszkiwany jest przez kilkanaście rodzin (Rysunek 71). Na terenie tym znajdują się m.in. zespół dworsko-parkowy (budynek dworu wykorzystywany jest obecnie przez Warsztaty Terapii Zajęciowej), zbiornik wodny, zabudowania parafii i budynki użyteczności publicznej (remiza, poczta, szkoła). Tak przeprowadzona delimitacja umożliwia zapewnienie procesom rewitalizacji centrum wsi odpowiednio szerokiego kontekstu przestrzennego oraz kompleksowego charakteru.

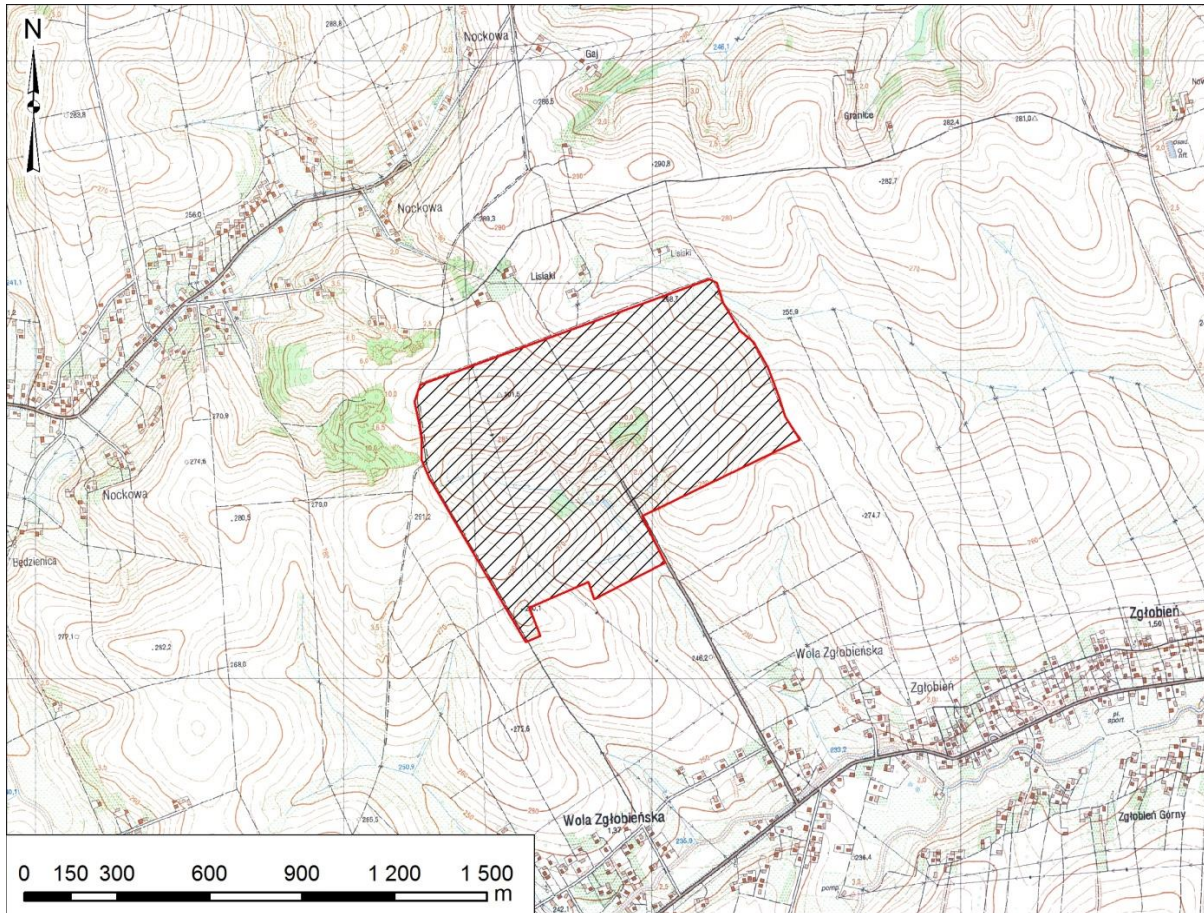

Rysunek 71. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Zgłobień

Wola Zgłobieńska

Na terenie sołectwa Wola Zgłobieńska znajduje się dawne wysypisko odpadów, które pełniło swoje funkcje na rzecz Rzeszowa i okolicznych miejscowości. Pomimo zakończonych procesów rekultywacji tego terenu istnieją przesłanki wskazujące na występowanie zjawisk problemowych związanych ze sferą środowiskową, takich jak wysięki zanieczyszczonych wód czy ulatnianie się metanu. Dla tego obszaru w pierwszej kolejności powinien zostać przeprowadzony odpowiedni audyt środowiskowy, a następnie wdrożone działania ukierunkowane na zapobieganie niekorzystnym zjawiskom. Teren proponowany do rewitalizacji w sołectwie Wola Zgłobieńska jest niezamieszkały i zajmuje powierzchnię około 80,0 ha (Rysunek 72).

Rysunek 72. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Wola Zgłobieńska

Gmina Chmielnik

Gmina wiejska Chmielnik leży w powiecie rzeszowskim, w południowo-wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku zajmowała powierzchnię 52,9 km² oraz była zamieszkiwana przez 6 762 osób. Gmina Chmielnik obejmuje 5 sołectw: Błędowa Tyczyńska, Borówki, Chmielnik, Wola Rafałowska, Zabratówka. We wschodniej części gminy, południkowo przez teren sołectwa Zabratówka przebiega droga wojewódzka nr 877 (Naklik – Szklary). Komunikację zbiorową z Rzeszowem zapewnia Związek Gmin Podkarpacka Komunikacja Samochodowa, który realizuje kursy linii 238. Planowanie przestrzenne w gminie Chmielnik wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 0,5%, co jest wynikiem bardzo niskim na tle całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Chmielnik 54,3%, co daje bardzo wysoki wynik w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przez teren gminy płynie rzeka Chmielniczanka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby firm działających na terytorium samorządu. W gminie Chmielnik miernik ten wynosi 592 przedsiębiorstwa na 10 000 mieszkańców, jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest bardzo niski w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 8 osób.

Gmina Chmielnik pod względem dostępu mieszkańców do podstawowej infrastruktury komunalnej wypada niekorzystnie na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ponieważ w 2013 roku większość mierzalnych wskaźników kształtowała się poniżej przeciętnego poziomu zanotowanego ogólnie dla całego badanego obszaru. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy był najniższy odsetek ludności korzystającej z wodociągu, który wyniósł tylko 19,0%, podczas gdy średnia w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym to 88,3%. Również w przypadku dostępu do kanalizacji w gminie Chmielnik odsetek mieszkańców obsługiwanych przez kanalizację (65,4%) był poniżej średniej (81,9%). Jedynie w aspekcie obsługi mieszkańców przez oczyszczalnię ścieków był na ponadprzeciętnym poziomie (94,1%) i uplasował gminę Chmielnik na piątym miejscu spośród trzynastu samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Porównując lata 2004 i 2013 należy zauważyć, że zanotowano wysoki wzrost w zakresie dostępu mieszkańców do infrastruktury technicznej, co wydaje się być dobrą prognozą na przyszłość. Działalność oświatowa na terytorium gminy Chmielnik opiera się na sieci 5 szkół podstawowych i jednego gimnazjum. Na terenie gminy nie funkcjonują żłobki. Opieka nad dziećmi w wieku 3 – 6 lat odbywała się w ramach punktu przedszkolnego funkcjonującego przy szkole podstawowej w Chmielniku. W 2013 roku odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 69,0%, co dawało przedostatnie miejsce w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Jednak ogólna tendencja była skrajnie wzrostowa. W zakresie ochrony zdrowia gmina Chmielnik wypadła najkorzystniej tylko w przypadku ludności przypadającej na 1 przychodnię lekarską, gdzie wskaźnik jest nieco niższy niż średnia. Natomiast dostęp do aptek lub punktów aptecznych i liczba porad lekarskich wydanych na 100 mieszkańców ukazują samorząd w skrajnie niekorzystnym świetle – ostanie miejsca w relacji do całego diagnozowanego obszaru. Co więcej mierniki te w odniesieniu do 2004 roku pogorszyły się, a inne samorzady poprawiły swoje wyniki. Szeroko pojęty wymiar kulturalny istniejący w gminie Chmielnik jest zróżnicowany. O ile księgozbiór biblioteczny przypadający na 1000 mieszkańców był najwyższy w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, o tyle poziom czytelnictwa był nieco niższy niż przeciętny i lokował gminę w środku stawki. Ponadto mieszkańcy gminy Chmielnik w porównaniu do 2004 roku zmniejszyli zainteresowanie czytelnictwem i odnotowano dość znaczący spadek w tej dziedzinie. Dane te pozwalają stwierdzić, że bogactwo zasobów nie przekłada się na ich efektywne wykorzystanie przez ludność. Jeżeli wziąć pod uwagę uczestnictwo w imprezach kulturalnych to mieszkańcy okazali najmniejsze zainteresowanie tą formą rozrywki – uzyskali najniższy wskaźnik w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym w 2013 roku. Jednak obywatele gminy woleli angażować się w koła kulturalne, co znalazło odzwierciedlenie w statystykach – gmina Chmielnik uzyskała jeden z najwyższych wskaźników – 28 członków kół zainteresowań przypadających na 1000 ludności. Przynależność mieszkańców do zespołów artystycznych cieszyło się umiarkowanym zainteresowaniem, ponieważ zostali oni sklasyfikowani w środku rankingu oraz nieco poniżej średniej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przesłanką, która pozwala optymistycznie patrzeć w przyszłość jest gwałtowna tendencja wzrostowa zanotowana (w latach 2007 i 2013) na płaszczyznach uczestnictwa w imprezach kulturalnych oraz członkostwa w kołach zainteresowań i zespołach artystycznych. W gminie Chmielnik w 2012 roku istniały tylko 3 kluby sportowe (prawie najniższy wynik w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym), co przełożyło się na równie bardzo niski i niski wskaźnik dotyczący członków i ćwiczących w ramach klubu sportowego – znacznie poniżej przeciętnej. Tendencje z lat 2008 i 2012 wskazywały, że liczba członków spadała przy jednoczesnym wzroście osób ćwiczących w przeliczeniu na 1000 ludności.

Bogactwo gminy Chmielnik w wymiarze dziedzictwa kulturowego obfituje głównie w zabytki sakralne. W sołectwie Chmielnik był to kościół parafialny p.w. Matki Bożej Łaskawej wraz z przykościelnym cmentarzem, których początki datowano na rok 1745. Wola Rafałowska to sołectwo, gdzie również zlokalizowane są dwa zabytki o profilu sakralnym – kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy oraz dzwonnica pochodzą z 1891 roku.

Sfera mieszkaniowa w gminie w 2013 roku była dość zróżnicowana. Zasoby mieszkaniowe na terytorium gminy wypadały korzystnie na tle samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Główną przyczyną były wysokie wskaźniki odnoszące się do: liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (297), przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania (97,4 m²) oraz przeciętnej powierzchni mieszkania przypadającej na osobę (27,7 m²). Z kolei wyposażenie mieszkań w instalacje w analogicznym okresie było niewystarczające – znacznie poniżej przeciętnej. Przy obliczaniu wskaźników wyposażenia, wzięto pod uwagę odsetek mieszkań z dostępem do takich instalacji jak: wodociąg (80,2%), łazienkę (74,5%) i centralne ogrzewanie (63,4%). Natomiast przeciętnie (5,9) wypadł miernik odnoszący się do mieszkań oddawanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Pomimo częściowo niekorzystnych danych, należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2004 i 2013 odnotowano stabilny wzrost prawie wszystkich wskaźników (poza liczbą mieszkań przypadających na 1000 osób). Szeroko ujęta sfera społeczna odnosi się przede wszystkim do problemów związanych z: bezrobociem, pomocą społeczną i strukturą demograficzną. Rynek pracy w gminie Chmielnik jest niewielki, jednak duży wpływ na niego ma bliskość miasta Rzeszowa. Dlatego poziom zarejestrowanych bezrobotnych przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiągnął wartość poniżej przeciętnej i był zaliczany do jednej z najkorzystniejszych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Udział kobiet w strukturze bezrobotnych wyniósł 53,0% i był najwyższy w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W porównaniu lat 2004 i 2013 poziom bezrobocia w gminie zmienił się diametralnie – spadł z 12,7% do 8,7% – była to najwyższa dynamika w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Pomimo bardzo dobrych danych z rynku pracy, w gminie Chmielnik wykazano bardzo wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (15,4 %). Niepokojącym faktem był wynik zestawienia lat 2008 i 2013, ponieważ stwierdzono tendencję wzrostową. Dane demograficzne dotyczące przyrostu naturalnego i salda migracji w gminie Chmielnik za 2013 rok prezentowały się korzystnie, tj. przeciętnie i ponadprzeciętnie, ale w większości z tendencją spadkową. Natomiast wskaźniki odnoszące się do struktury demograficznej według grup ekonomicznych były nieco zróżnicowane – wypadły przeciętnie z minimalną przewagą wskaźników korzystnych.

Do aktywności społecznej mieszkańców zalicza się fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne, które tworzą sektor organizacji pozarządowych. W 2013 roku w gminie Chmielnik zanotowano bardzo wysoki wskaźnik aktywności obywatelskiej, który wynosił 35 organizacji na 10 tysięcy mieszkańców, co dawało drugie miejsce wśród gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W odniesieniu do 2004 roku wzrost był jednak bardzo niski w porównaniu z innymi samorządami Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

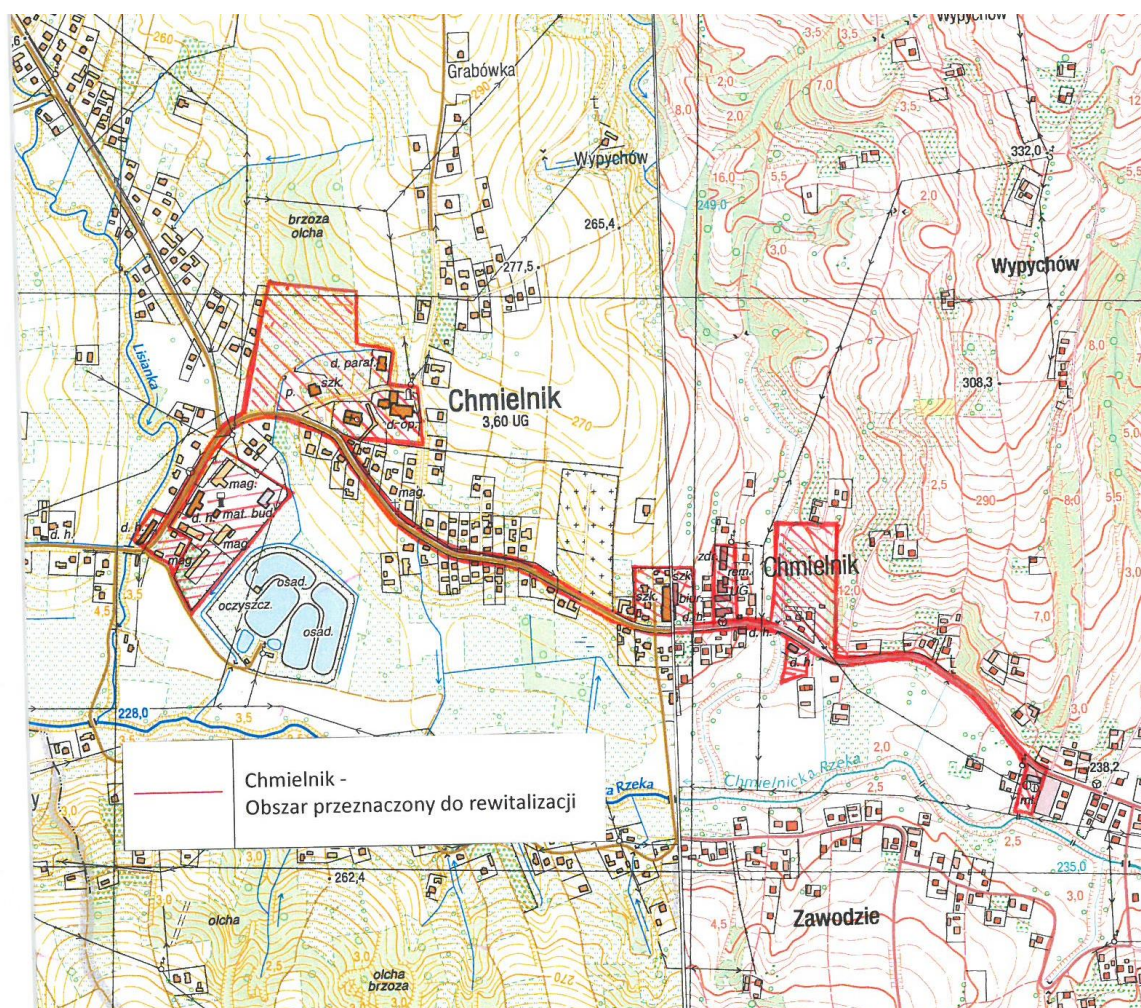
Gmina Chmielnik pozyskiwała fundusze zewnętrzne na inwestycje i programy w ramach dwóch perspektyw finansowych wyznaczonych przez Unię Europejską, tj. 2004 – 2006 i 2007 – 2013. Na terenie gminy zrealizowano w tym okresie 20 projektów, których wartość wyniosła ponad 9 mln złotych. Pod względem wartości projektów na mieszkańca, gmina Chmielnik wypadła bardzo słabo – była lepsza tylko od trzech samorządów. Co więcej, uzyskała ponad trzykrotnie niższy wynik (1 342,1 PLN.) niż średnia (4 549,5 PLN.). Ukończone projekty w zdecydowanej większości pochodziły z Europejskiego Funduszu Społecznego, następnie Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszy Orientacji i Gwarancji Rolnej. W realizacji projektów najbardziej koncentrowano się na wyrównywaniu szans edukacyjnych i zapewnieniu wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty. Ponadto wyremontowano w trzech miejscowościach świetlice wiejskie i zrealizowano kluczową inwestycję infrastrukturalną – rozbudowę i modernizację istniejącego wodociągu gminnego w Chmielniku wraz z wykonaniem studni, modernizacją oraz rozbudową stacji uzdatniania wody. Inwestycje energetyczne obejmowały z kolei termomodernizację budynków użyteczności publicznej w gminie. W ramach projektu infrastruktury komunikacyjnej i transportu publicznego przebudowano dwie drogi gminne. Ponadto rozbudowano gminny zespół sportowo-rekreacyjny w Chmielniku.

Gmina Chmielnik należy do tych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, na terenie których przyjęte wskaźniki delimitacji tylko w niewielkim stopniu wskazują na występowanie zjawisk kryzysowych. Jednocześnie podwyższone wartości wskaźników odnotowano w przypadku dwóch, peryferyjnie położonych sołectw gminy, a mianowicie Zabratówki i Borówek.

Chmielnik

Pierwszy z obszarów wymagających podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym, w granicach miejscowości Chmielnik, obejmuje tereny użyteczności publicznej, tereny przemysłowe oraz tereny parafialne położone wzdłuż centralnie usytuowanej drogi powiatowej nr 1400R (Kielnarowa – Chmielnik – Zabratówka) (Rysunek 73). Drugim obszarem zdegradowanym w przypadku tego sołectwa jest budynek Szkoły Podstawowej nr 3 wraz z otaczającym go terenem (Rysunek 74). W granicach pierwszego z wymienionych wyżej obszarów znajduje się wymagający gruntownej modernizacji oraz nie spełniający obecnie swoich funkcji budynek domu ludowego. Po odnowieniu i odpowiednim przystosowaniu w budynku tym swoją działalność będzie mogła rozwijać świetlica socjoterapeutyczna, a także amatorskie zespoły artystyczne. Jednocześnie na obszarze tym znajduje się szkoła publiczna i kompleks sportowych, wokół których istnieje pilna potrzeba rewitalizacji przestrzeni publicznej (tj. odnowienie boiska, budowa elementów małej architektury, budowa parkingów, wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu). Ponadto w granicach analizowanego obszaru zlokalizowane są obiekty byłego kółka rolniczego, gminnej spółdzielni, budynek młyna i obiekty zakładu produkującego materiały budowlane. Najbardziej zdegradowanym obszarem przemysłowym jest teren dawnego kółka rolniczego, który obecnie jest wykorzystywany jako baza komunalna. Teren ten wymaga kompleksowej modernizacji i dostosowania do nowych potrzeb. Rewitalizacji wymagają również tereny przykościelne (tj. tereny zielone, ogrody oraz boisko sportowe). Podjęcia działań naprawczych wymaga także pas drogi powiatowej łączący wszystkie wymienione powyżej obiekty. W tym zakresie niezbędna jest modernizacja istniejącej infrastruktury oraz połączenie między sobą wszystkich opisanych wyżej obiektów (centrów). Obszary zdegradowane w granicach sołectwa Chmielnik zajmują łączną powierzchnię około 12,0 ha (z tego około 10,5 ha przypada na teren wzdłuż drogi powiatowej, łączącej Kielnarową z Zabratówką).

Rysunek 73. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Chmielnik (część 1)

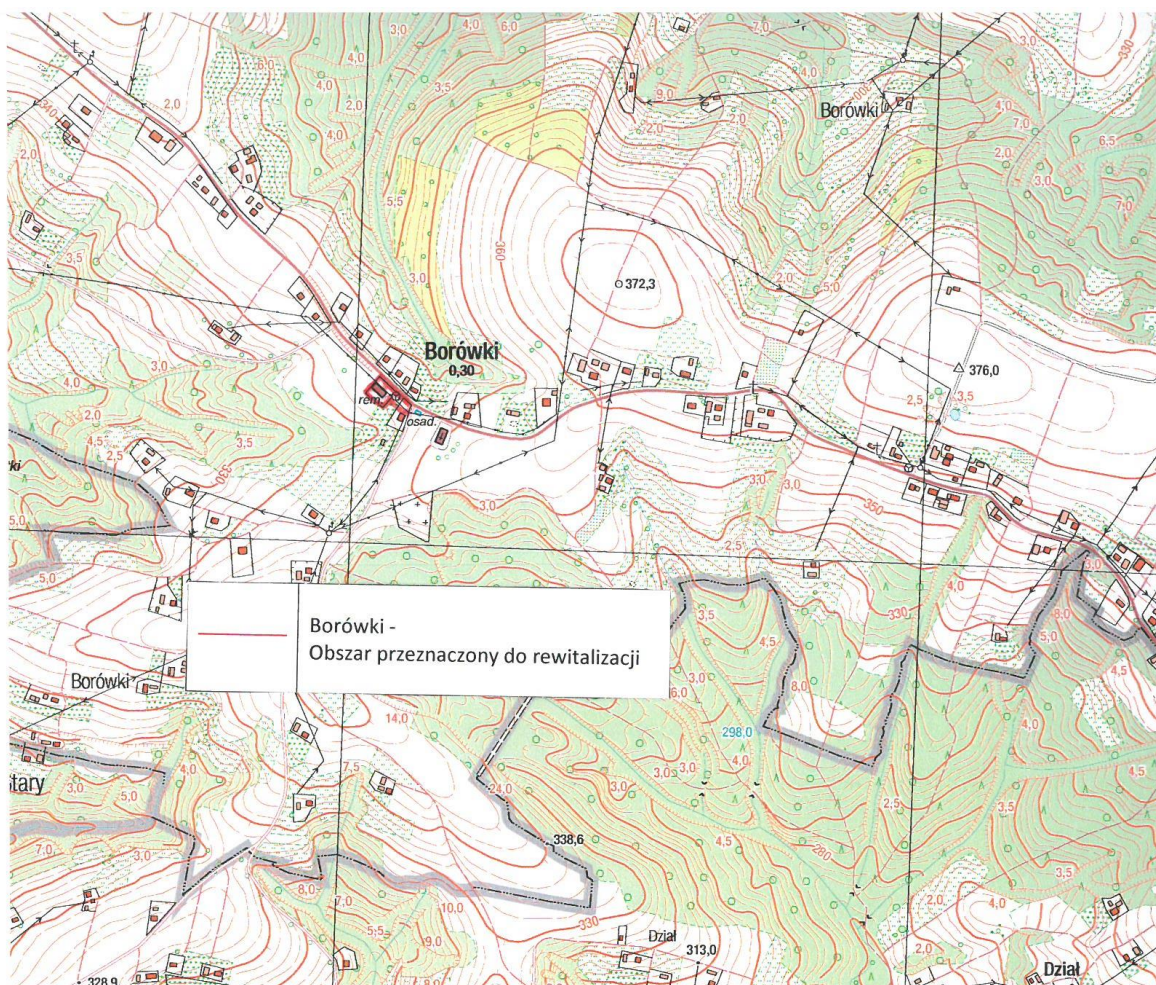
Rysunek 74. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Chmielnik (część 2)

Borówki

Sołectwo Borówki zalicza się do miejscowości o zauważalnie wyższych wartościach analizowanych wskaźników. Obszar rekomendowany do podjęcia działania rewitalizacyjnych, w przypadku tej wsi, obejmuje niewielki teren po dawnej remizie strażackiej, zajmujący powierzchnię około 0,25 ha (Rysunek 75). Budynek dawnej remizy pełni obecnie funkcję Domu Ludowego, w którym siedzibę mają Ochotnicza Straż Pożarna oraz filia biblioteki publicznej. Ponadto w budynku tym swoją działalność prowadzi Koło Gospodyń Wiejskich. Teren odznacza się dobrą dostępnością komunikacyjną, bowiem położony jest bezpośrednio przy drodze powiatowej (tj. głównej drodze przebiegającej przez miejscowość). Sam budynek nie jest w pełni wykorzystywany i dysponuje wolnymi pomieszczeniami na poddaszu. Jednocześnie teren wokół obiektu na chwilę obecną nie jest zbyt atrakcyjny, przez co pomijany jest przez turystów korzystających z biegnącej obok trasy rowerowej.

Pomieszczenia na poddaszu budynku są zdewastowane i wymagają działań modernizacyjnych. Po modernizacji i odpowiedniej adaptacji na poddaszu budynku planuje się utworzenie Klubu Seniora. Wyremontowane oraz wyposażone pomieszczenia (krzeselka, stoliki, meble, armatura łazienkowa) pozwolą na wspieranie aktywności osób starszych, dając im możliwość uczestniczenia w życiu społecznym poprzez organizację różnych szkoleń, sekcji, kół zainteresowań, warsztatów, wyjazdów czy też spędzania wolnego czasu na zwykłych rozmowach w towarzystwie rówieśników. Ponadto zagospodarowania wymaga otoczenie obiektu. W związku z powyższym zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie również: modernizację ciągów komunikacyjnych, wykonanie oświetlenia, montaż zewnętrznych urządzeń do rehabilitacji, montaż elementów małej architektury i montaż systemu monitoringu. Drugi komponent projektu utworzenia Klubu Seniora stanowią przedsięwzięcia szkoleniowe, edukacyjne, kulturalne, sportowe i integracyjne, mające na celu aktywizacyjne ludzi starszych, często wykluczonych i pozostawionych samych sobie.

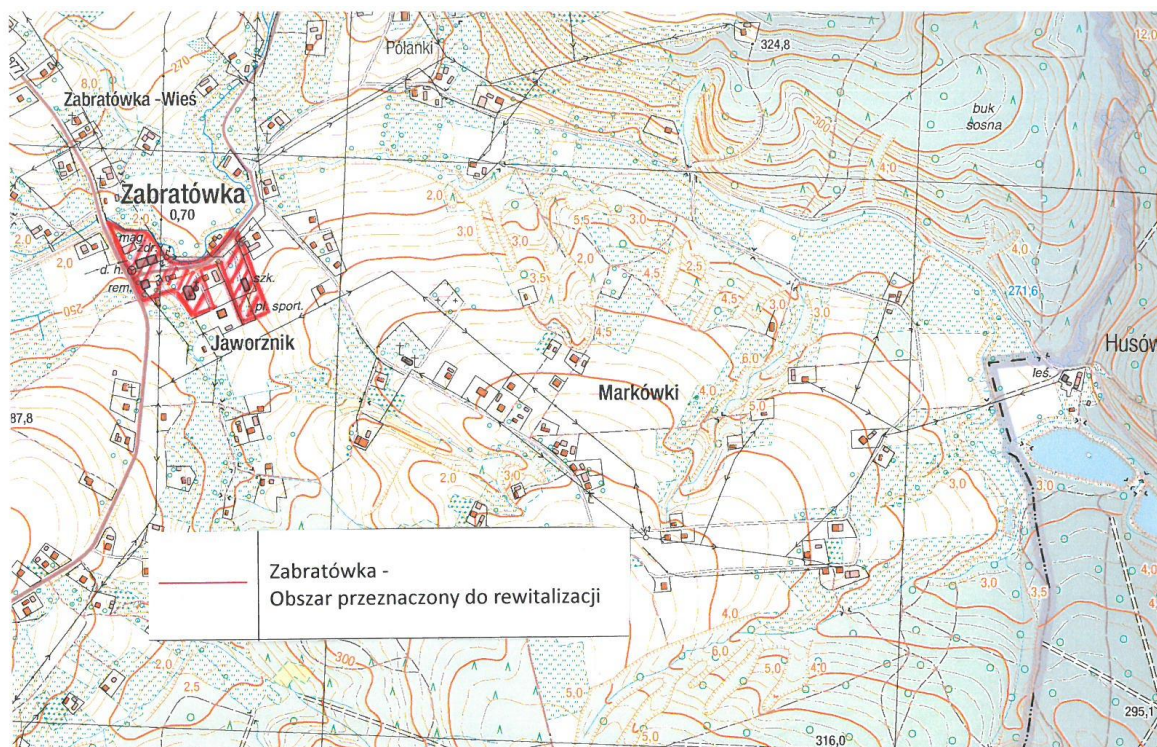
Rysunek 75. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Borówki

Zabratówka

Sołectwo Zabratówka należy do miejsc rekomendowanych do podjęcia działań rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności. Obszar przyszłych działań obejmuje teren o powierzchni około 3,5 ha, położony w centrum tej wsi (Rysunek 76). Najbardziej zdekapitalizowanym obiektem jest budynek remizy strażackiej, w którym znajduje się nieczynne od lat kino. Budynek wymaga gruntownej modernizacji oraz przystosowania go do pełnienia funkcji kulturalnych, edukacyjnych i sportowych. Dzięki procesowi rewitalizacji obiekt ten ma szansę stać się centrum o charakterze użyteczności publicznej, gdzie swoje miejsce znalazłyby liczne organizacje społeczne i sportowe oraz grupy nieformalne (m.in. zespoły muzyczne itp.). Odnowienia i zagospodarowania wymaga również teren wokół budynku remizy (budowa elementów małej architektury i miejsc postojowych, wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu). Drugim obiektem wymagającym podjęcia interwencji jest zdewastowany kompleks sportowo-rekreacyjny wokół szkoły podstawowej. Teren ten wymaga przystosowania od uprawiania sportu przez mieszkańców (odnowa płyty boiska, budowa boiska ze sztuczną nawierzchnią, budowa miejsc postojowych, wykonanie oświetlenia i montaż systemu monitoringu). Trzecim zdekapitalizowanym obiektem jest teren (ogrody) wokół kościoła parafialnego. Obszar ten wymaga przekształcenia oraz zagospodarowania (wykonanie alejek spacerowych, budowa elementów małej architektury, wykonanie oświetlenia oraz montaż systemu monitoringu). Podjęcie działań naprawczych wymaga również ciąg komunikacyjny łączący powyższe obiekty (konieczność modernizacji oświetlenia). Ostatnim z obiektów zdegradowanych, wymagających wsparcia w ramach procesu rewitalizacji, jest teren byłego kółka rolniczego.

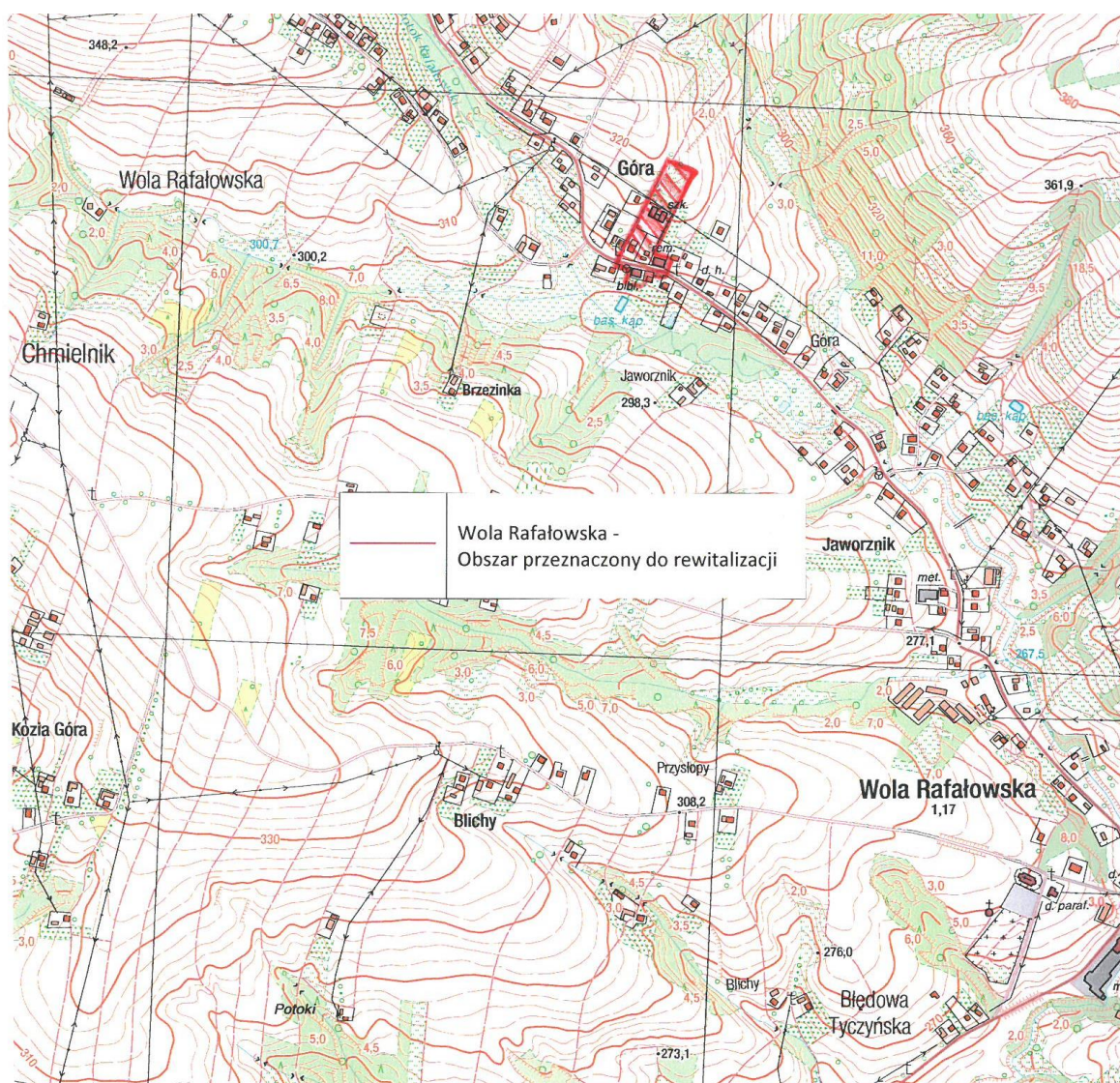
Najważniejszym przedsięwzięciem realizowanym w ramach rewitalizacji będzie utworzenie Klubu Seniora. W zakres przedsięwzięcia będzie wchodziła modernizacja świetlicy (dawna sala kinowa), która będzie pełniła funkcje sali szkoleniowej, warsztatowej i sali spotkań. W ramach projektu również zostanie utworzone zaplecze kuchenne oraz toalety. Na ten cel zostaną przeznaczone następujące dwa zdewastowane pomieszczenia. Ponadto zagospodarowania wymaga otoczenie obiektu i dostosowania go do potrzeb klubu. W związku z powyższym zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie także: urządzenie terenów zielonych, budowę estrady, modernizację ciągów komunikacyjnych, wykonanie oświetlenia, montaż zewnętrznych urządzeń do rehabilitacji, montaż elementów małej architektury oraz montaż systemu monitoringu. Drugą częścią projektu utworzenia Klubu Seniora są przedsięwzięcia szkoleniowe, edukacyjne, kulturalne, sportowe i integracyjne mające na celu aktywizacyjne ludzi starszych, często wykluczonych i pozostawionych samych sobie.

Rysunek 76. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Zabratówka

Wola Rafałowska

Sołectwo Wola Rafałowska charakteryzuje się umiarkowanymi wartościami wskaźników przyjętych w procesie delimitacji. Pierwszy z obszarów przeznaczonych do działań rewitalizacyjnych w granicach wsi obejmuje zwarty teren szkolny oraz otoczenie Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej. Powierzchnia tego terenu wynosi około 1,5 ha (Rysunek 77). Przestrzeń wokół tych blisko siebie położonych obiektów, pełniących ważne funkcje społeczne, nie jest ze sobą bezpiecznie połączona komunikacyjnie. Teren szkoły jest trudno dostępny ze względu na niewielką liczbę miejsc parkingowych. Z kolei boisko szkolne, choć ogólnodostępne, nie może być intensywnie użytkowane w godzinach wieczornych z uwagi na brak oświetlenia. Ponadto wszystkie obiekty (tj. szkoła, Dom Ludowy i remiza) cechują się niską wydajnością energetyczną (brak rozwiązań energooszczędnych). Budynek remizy, poza garażem Ochotniczej Straży Pożarnej, jest na chwilę obecną użytkowany sporadycznie ze względu na jego techniczne niedostosowanie do obecnych wymagań i standardów. W związku z powyższym rewitalizacja tego obszaru jest przedsięwzięciem nieodzownym, tak aby różnego rodzaju inicjatywy społeczne nie były ograniczane i eliminowane z uwagi na brak odpowiedniego miejsca do ich realizacji. Drugim obszarem w Woli Rafałowskiej, który powinien zostać poddany rewitalizacji, jest teren wokół kościoła zajmujący około 3,0 ha powierzchni. Na obszarze tym znajdują się niewykorzystywane obecnie budynki starej plebanii i stodoły, które po odpowiedniej modernizacji oraz adaptacji mogłyby służyć integracji społecznej, jak również realizacji różnorodnych działań na rzecz kultury i zachowania lokalnych tradycji.

Rysunek 77. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Wola Rafałowska

Błędowa Tyczyńska

Miejscowość Błędowa Tyczyńska należy do grupy sołectw o umiarkowanych wartościach przyjętych wskaźników delimitacji. Obszar wymagający działań rewitalizacyjnych położony jest w centrum wsi i zajmuje powierzchnię około 1,3 ha (Rysunek 78). Na terenie tym znajdują się m.in. boisko sportowe ze zniszczoną i nieodnawianą jak dotąd nawierzchnią, niedoposażony plac zabaw, a także budynek Domu Ludowego, w którym funkcjonują filia biblioteki publicznej i przedszkole. Obiekt Domu Ludowego wykorzystywany jest także przez Koło Gospodyń Wiejskich. Istotną kwestią dla tego terenu będzie podniesienie poziomu bezpieczeństwa. Drugim z budynków wymagających podjęcia interwencji jest tzw. „stara szkoła”, która po opuszczeniu przez obecnego użytkownika będzie obiektem niewykorzystywanym oraz wymagającym adaptacji. Celem działań rewitalizacyjnych na tym obszarze będzie jego doprowadzenie do stanu umożliwiającego pełnienie różnego rodzaju funkcji społecznych (sportowych, rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych). W związku z powyższym działania rewitalizacyjne na rozpatrywanym obszarze przyczynią się do stworzenia szerszych możliwości zaspokajania potrzeb miejscowej społeczności. Jednocześnie działania te sprawią, że ten obszar będzie częściej i chętniej wykorzystywany, m.in. jako miejsce różnorodnych imprez oraz wydarzeń sportowych i kulturalnych.

Rysunek 78. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Błędowa Tyczyńska

Gmina Czarna¹⁴

Gmina wiejska Czarna zlokalizowana jest w powiecie łańcuckim, w północno-wschodniej strefie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy wynosiła 78,1 km² oraz zamieszkiwało ją 11 335 ludzi, co dawało gęstość zaludnienia na poziomie 145 os./ km². Gmina Czarna dzieli się na 8 sołectw: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Pogwizdów, Wola Mała oraz Zalesie. Kwestia transportu kołowego w gminie Czarna to przede wszystkim: droga krajowa nr 4 (E40), droga krajowa 19 (E371), droga wojewódzka nr 877 (Naklik – Szklary) i droga wojewódzka nr 881 (Sokołów Małopolski – Żurawica) oraz pozostałe drogi lokalne. Przez teren gminy przebiega budowana autostrada A4 (na terenie gminy, w miejscowości Wola Mała planowany jest węzeł autostradowy). W południowej części gminy, w sołectwie Krzemienica znajduje się przystanek kolejowy przy linii nr 91 (E30) Kraków Główny – Medyka. Natomiast komunikację zbiorową z Rzeszowem (przez gminę Trzebownisko) zapewniają linie 202, 221, 234 realizowane przez Związek Gmin Podkarpacka Komunikacja Samochodowa. Tereny chronione w tej gminie stanowią ledwie minimalny udział w jej ogólnej powierzchni (0,1%) – kilka użytków ekologicznych i pomników przyrody. Planowanie przestrzenne w gminie Czarna wyrażone w postaci pokrycia powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 3,0%, co jest wynikiem bardzo niskim na tle innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy znajdują się 3 potoki: Glemieniec, Medynka i Pogwizdówka oraz rzeka Wiśtok i starorzecze Wiśtoka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Czarna miernik ten wynosi 720 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców, jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest przeciętny w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 10 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Czarna jest przeciętny.

Infrastruktura komunalna na terenie gminy Czarna jest na relatywnie wysokim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 94,0% ogółu mieszkańców gminy (wynik wysoki), kanalizacji 90,1% (bardzo wysoki), oczyszczalni ścieków 96,0% (wysoki). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (7) oraz gimnazjach (7). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga wysoki wskaźnik, tj. 86,0% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 4 przychodnie, 3 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na przeciętnym poziomie (4 701 woluminów na 1000 mieszkańców). Wskaźnik czytelnictwa jest bardzo niski (161 czytelników na 1000 osób). W gminie Czarna funkcjonuje: 1 gminny ośrodek kultury wraz z 7 filiami (po jednej w każdej z miejscowości gminy, nie licząc sołectwa Pogwizdów), 1 biblioteka publiczna i 5 filii bibliotecznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był bardzo niski (850). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na niskim poziomie (10 członków na 1000 osób). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 31 członków na 1000 mieszkańców, co było wskaźnikiem wysokim. Sport w gminie Czarna zorganizowany jest w 8 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był przeciętny i wynosił 21 członków na 1000 ludności. Dodatkowo notuje się przeciętny wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 21 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Zabytkowe obiekty dziedzictwa kulturowego architektury drewnianej w gminie Czarna skoncentrowane są w trzech sołectwach. W Dąbrówkach mieści się zespół budynków Dyrekcji Lasów Ordynacji Łańcuckiej z drugiej połowy XIX wieku (drewniany budynek główny, drewniana adiunktówka obecnie dom mieszkalny, drewniana suszarnia nasion). Natomiast w Krzemienicy zlokalizowane są obiekty sakralne w ramach zespołu kościoła p.w. św. Jakuba Apostoła (drewniany kościół z około 1730 roku, drewniana dzwonnica z XVIII wieku, drewniana kostnica z XIX wieku i ogrodzenie ze schodkami na teren cmentarza) oraz starego cmentarza rzymsko-katolickiego z połowy XIX wieku. Z kolei w Medyni Głogowskiej znajduje się kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP z lat 1959 – 1960.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Czarna ogólnie kształtują się na niskim poziomie: 272 mieszkania przypadają na 1000 osób (wynik bardzo niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 96,6 m² (przeciętny), a na osobę przypada 24,9 m² (najniższy w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego). Kolejny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 94,4% (wynik przeciętny), łazienka 83,5% (niski), centralne ogrzewanie 70,7% (niski). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 3,0 i jest uważany za bardzo niski w całym Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Czarna są bardzo niekorzystne, ponieważ na 100 osób

¹⁴ Gmina Czarna wystąpiła z wnioskiem do Głównego Urzędu Statystycznego o aktualizację danych statystycznych. W niniejszej diagnozie dla gminy uwzględnione zostały dane według stanu faktycznego na koniec 2013 roku.

w wieku produkcyjnym przypada 14,2 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób pozostających bez zatrudnienia osiąga wartość 46,7% (niska). W gminie Czarna funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Ze świadczeń pomocy społecznej korzysta 9,4% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze niekorzystnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 9,9 i jest zjawiskiem korzystnym w dłuższej perspektywie czasowej. Struktura ludności gminy Czarna według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 20,7% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 63,4% (wzrost), ludność w wieku poprodukcyjnym 15,9% (wzrost). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 76,9 osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost).

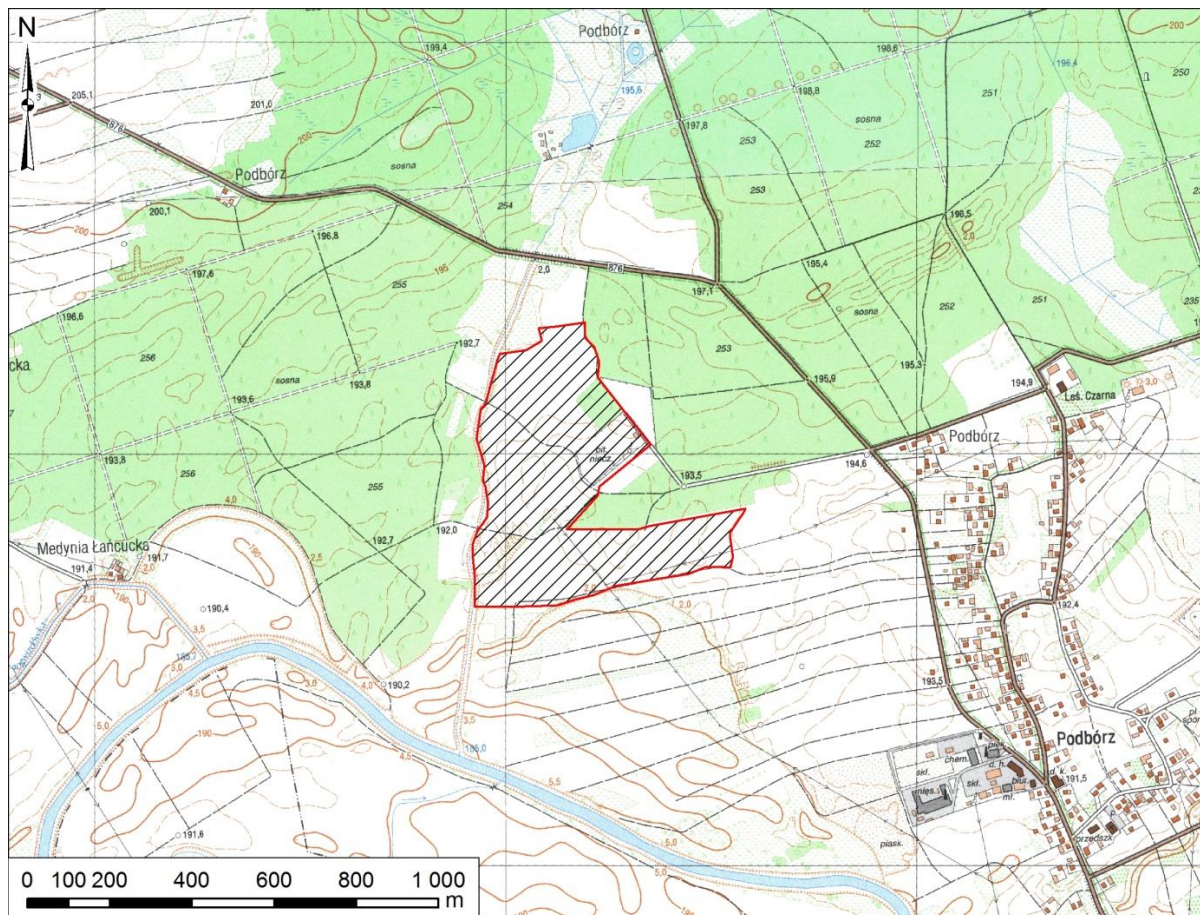
Aktywność obywatelska wśród mieszkańców gminy Czarna w 2013 roku była niska ze względu na małą liczbę organizacji społecznych przypadającą na każde 10 000 mieszkańców (23 na 10 tysięcy ludności).

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Czarna jest wyrażone za pomocą wskaźnika, informującego o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 2 869,4 PLN, co jest wynikiem wysokim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gmina Czarna na tle całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego cechuje się wyraźnym nasileniem zjawisk problemowych. W związku z powyższym działania o charakterze rewitalizacyjnym powinny być realizowane na terenie wszystkich sołectw gminy.

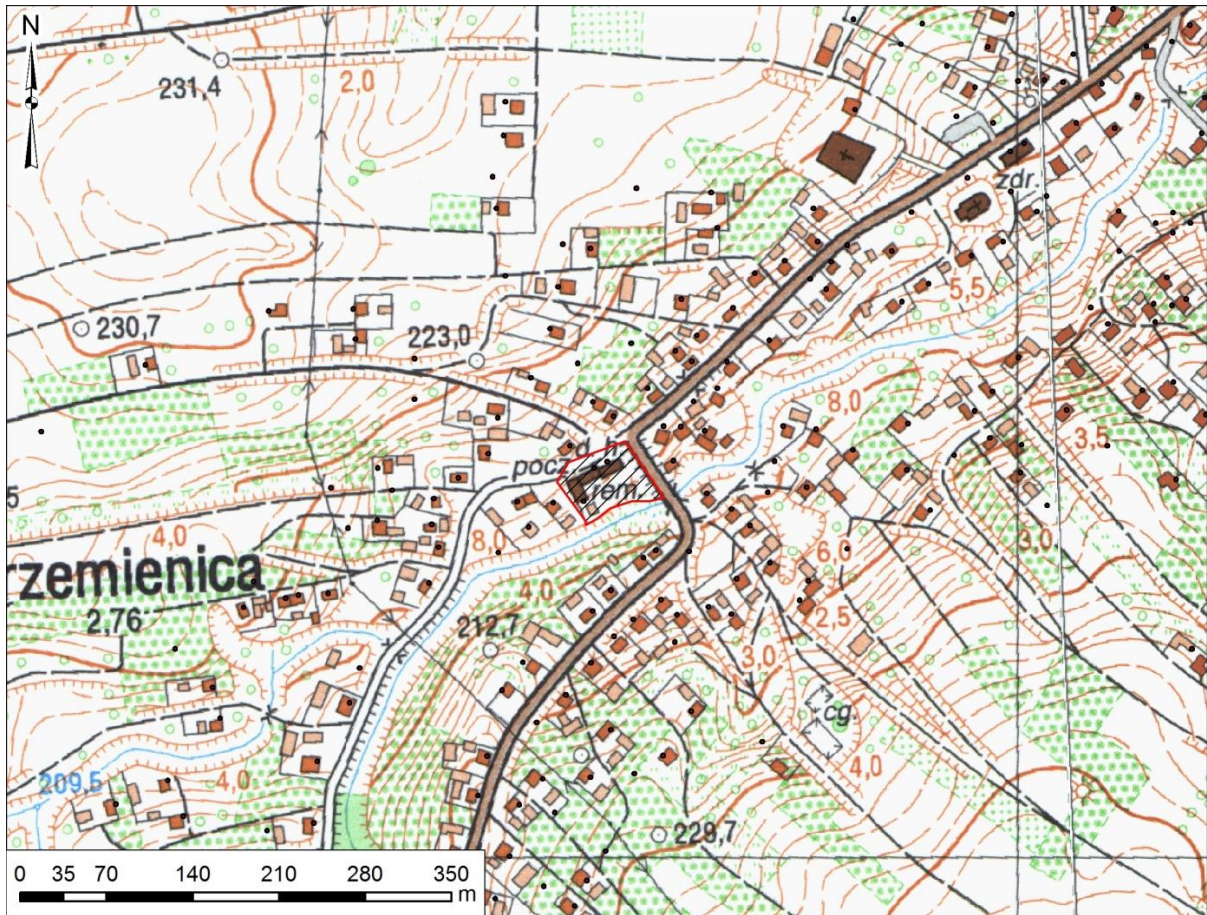
W samym sołectwie Czarna znajduje się, położony w dolinie Wisłoka kompleks poeksploatacyjnych zbiorników wodnych, który wraz z bezpośrednim otoczeniem zajmuje powierzchnię około 23,0 ha (Rysunek 79). Ponadto na obszarze tym znajduje się nieczynne składowisko odpadów szpitalnych. Rekultywacja terenu w połączeniu z jego zagospodarowaniem na cele rekreacyjne będzie stanowić zatem projekt o charakterze zintegrowanym, łączący kwestie środowiskowe z rozwojem infrastruktury turystycznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Rysunek 79. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Czarna

Krzemienica

Obszar rewitalizacji zidentyfikowany w sołectwie Krzemienica obejmuje budynki użyteczności publicznej, w tym remizę, ośrodek kultury i placówkę handlową (Rysunek 80). Budynki te wymagają działań modernizacyjnych i częściowej rozbudowy. Teren proponowany do rewitalizacji położony jest w centrum miejscowości i obejmuje powierzchnię około 0,2 ha.

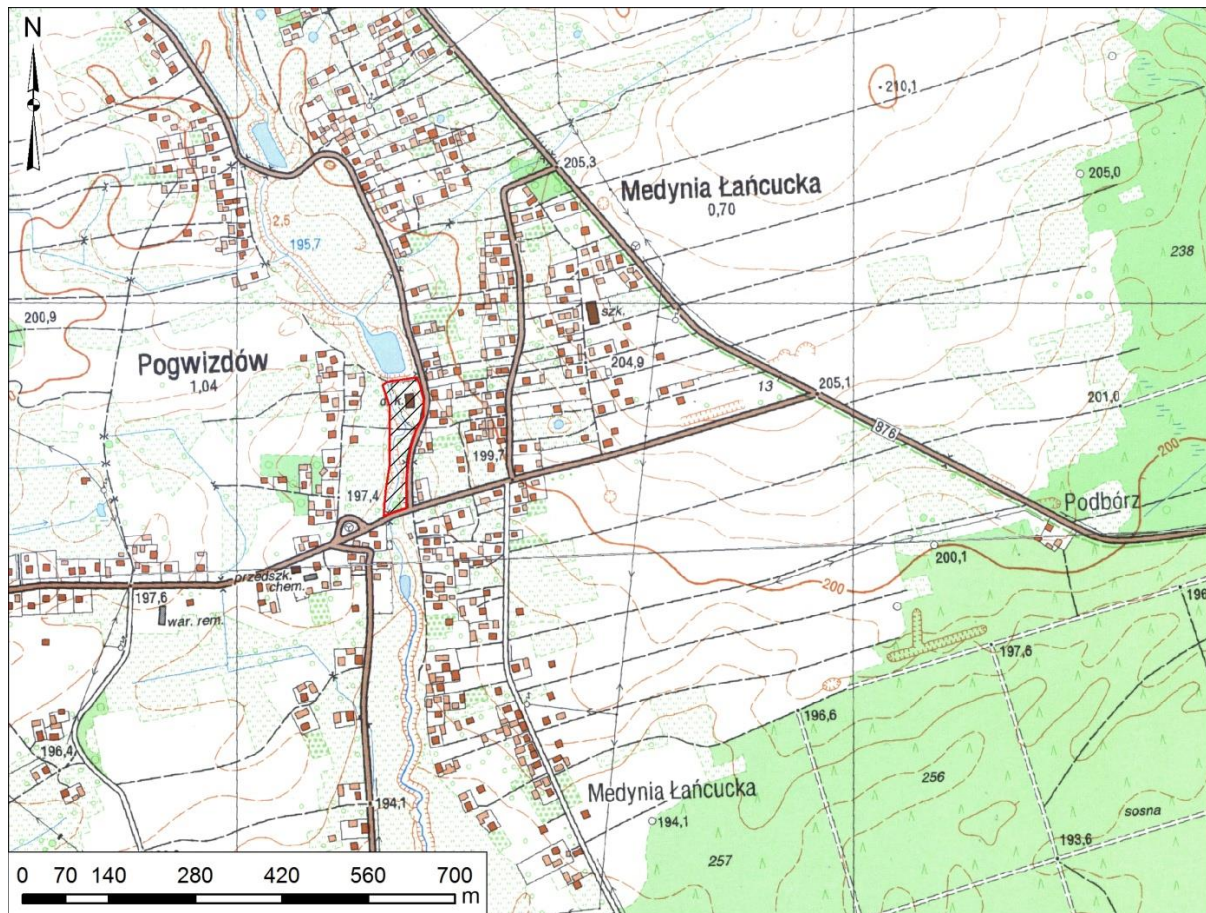

Rysunek 80. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Krzemienica

Medynia Łańcucka

Obszar proponowany do działań rewitalizacyjnych w sołectwie Medynia Łańcucka obejmuje niezamieszkały teren, o powierzchni około 1,0 ha, zlokalizowany w centrum miejscowości (Rysunek 81). Obszar ten wymaga wsparcia w zakresie rozbudowy istniejącego terenu rekreacyjnego, położonego w dolinie strumienia. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych może korzystnie wpłynąć na wzrost ruchu turystycznego, jak również poziomu życia mieszkańców.

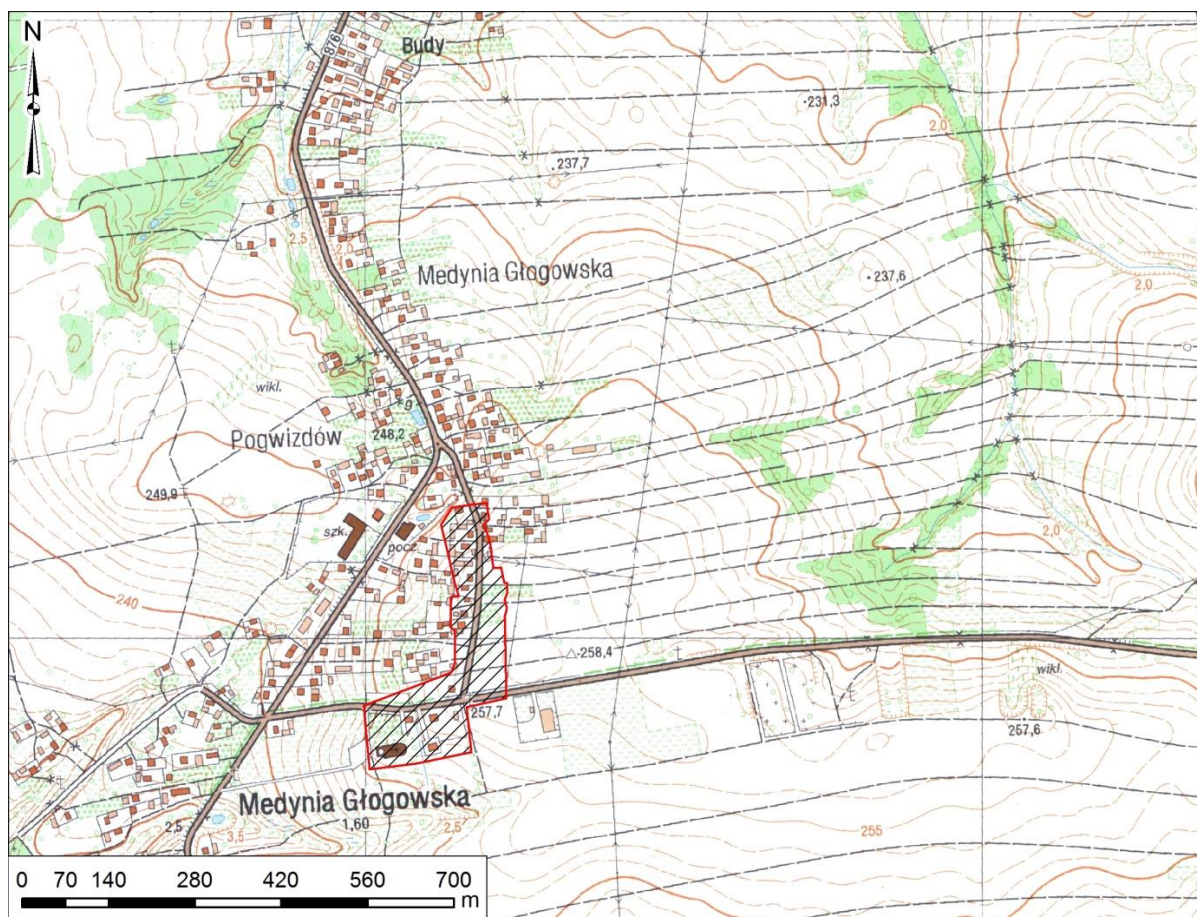
Rysunek 81. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Medynia Łańcucka

Medynia Głogowska

Medynia Głogowska należy do tych sołectw gminy Czarna, które w największym stopniu borykają się z różnego rodzaju zjawiskami problemowymi. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż z punktu widzenia całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, wieś ta pełni istotną rolę w zakresie zarówno materialnego, jak i niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z tradycyjną działalnością rękodzielniczą. Teren przeznaczony do wsparcia w ramach rewitalizacji obejmuje powierzchnię około 4,0 ha oraz kilkanaście domów mieszkalnych, z których część stanowią zabudowania tradycyjnych warsztatów garncarskich (Rysunek 82). Po stosownej modernizacji i adaptacji, obiekty te mogą stanowić rozwinięcie oferty centrum garncarstwa, zlokalizowanego w odległości kilkuset metrów. Jednocześnie uzupełnieniem działań dotyczących rewitalizacji ulicy warsztatów garncarskich będzie wzbogacenie infrastruktury turystycznej o punkt widokowy, na którego potrzeby zaadaptowana zostanie wieża pobliskiego kościoła. Powyższy projekt, poprzez wzmocnienie ośrodka będącego atrakcją turystyczną o znaczeniu ponadlokalnym, stanowić będą uzupełnienie dotychczasowego kierunku przekształceń sołectwa. Równocześnie działania te przyczynią się do aktywizacji lokalnej gospodarki oraz samych mieszkańców.

Ponadto w ramach działań rewitalizacyjnych na terenie sołectwa planowana jest termomodernizacja budynku sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej.

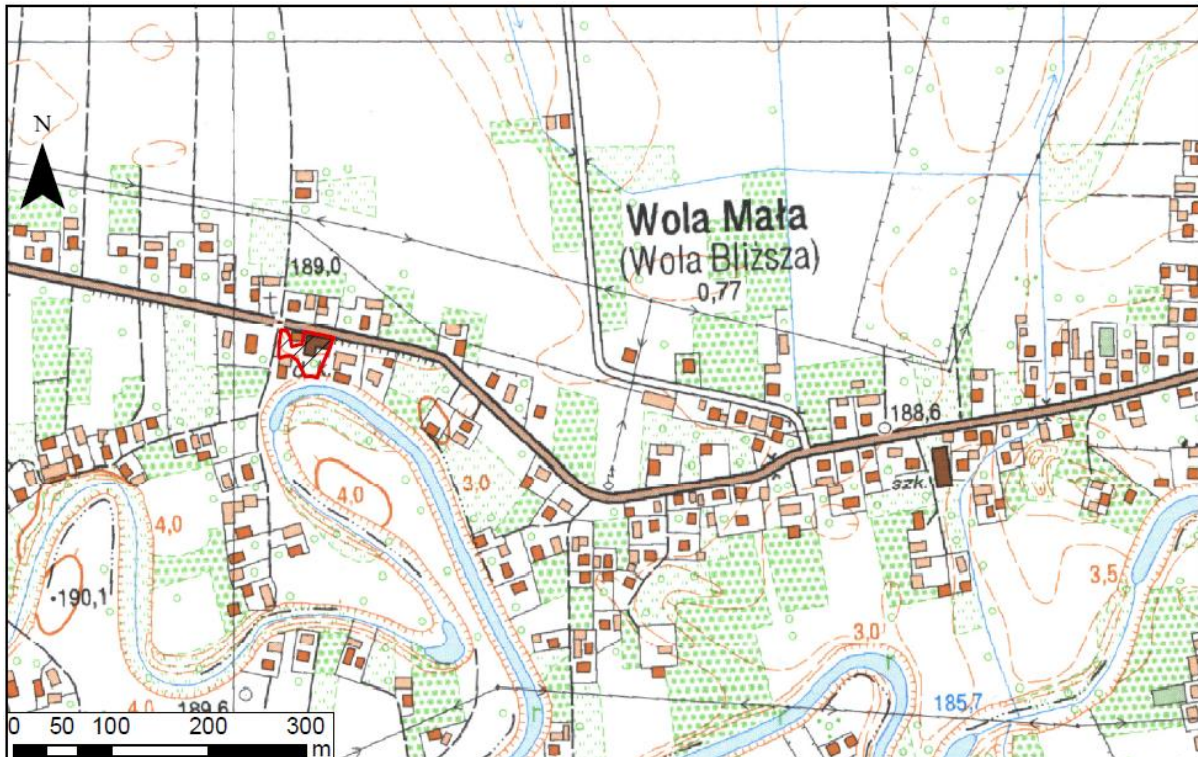

Rysunek 82. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Medynia Głogowska

Wola Mała

Obszar rekomendowany do podjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie sołectwa Wola Mała obejmuje obiekt ośrodka kultury (o powierzchni zabudowy równej 375 m²) wraz z otaczającą go przestrzenią. Budynek ten po odpowiedniej modernizacji oraz adaptacji zostanie dostosowany do pełnienia funkcji domu dziennego pobytu dla osób starszych.

Rysunek 83. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Wola Mała

Gmina Czudec

Gmina wiejska Czudec położona jest w powiecie strzyżowskim w południowo-zachodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku gmina zajmowała obszar 84,7 km² i była zamieszkiwana przez 11 721 osób, a zagęszczenie ludności wynosiło 138 os./km². Gmina Czudec dzieli się na 8 sołectw: Babica, Czudec, Nowa Wieś, Przedmieście Czudeckie, Pstrągowa, Pstrągowa Wola, Wyżne, Zaborów. Przez wschodni kraniec gminy (sołectwa Babica i Wyżne) przebiega droga krajowa nr 19 (E371). Z kolei przez centrum gminy przebiega droga wojewódzka nr 988 (Babica – Warzyce). Ponadto na terenie tego samorządu znajduje się linia kolejowa nr 106 (Rzeszów – Jasło). Na jej przebiegu zlokalizowane są: stacja kolejowa Czudec, a także przystanki kolejowe: Babica, Babica Kolonia oraz Zaborów. Planowanie przestrzenne w gminie Czudec wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 17,4%, co jest wynikiem najwyższym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Czudec 62,6%, co daje najwyższy wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płyną rzeki Wisłok, Pstrągówka i Gwoźnica. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Czudec miernik ten wynosi 598 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest bardzo niski w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 8 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Czudec jest niski.

Infrastruktura komunalna w gminie Czudec jest na relatywnie niskim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 45,3% ogółu mieszkańców gminy (wynik bardzo niski), kanalizacji 41,6% (najniższy), oczyszczalni ścieków 45,0% (najniższy). Edukacja w tej gminie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (7) i gimnazjach (2). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga bardzo niski wskaźnik, tj. 68,7% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewnia 7 przychodni, 3 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na bardzo wysokim poziomie (6 421 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest wysoki (205 czytelników na 1000 osób). W gminie Czudec funkcjonuje: 1 ośrodek kultury, 1 biblioteka publiczna oraz 5 filii bibliotecznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był wysoki (1 314). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na najniższym poziomie (3 członków na 1000 ludności). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 13 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem niskim. Sport w gminie Czudec zorganizowany jest w 4 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był niski i wynosił 13 członków na 1000 osób. Dodatkowo notuje się niski wskaźnik ćwiczących w klubach sportowych (średnio 17 ćwiczących na 1000 mieszkańców).

Gmina Czudec jest bogata w zabytkowe obiekty dziedzictwa kulturowego, które są rozmieszczone na terenie 4 sołectw. W Babicy znajduje się zespół dworski z połowy XIX wieku (dwór i park). W sołectwie Czudec są to: układ urbanistyczny z zespołem budownictwa drewnianego, kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy z lat 1713 – 1734, cmentarz kościelny, ogrodzenie z 2 bramkami i stacjami Męki Pańskiej pochodzące z 1752 roku, budynek dworca kolejowego przy ul. Kolejowej 34 z lat 1889 – 1890, zespół dworski pochodzący z XVI-XVIII wieku (dwór, skarbiec, rządówka, stajnie, obora, park). W Nowej Wsi przy ul. Strumykowej mieści się zespół dworski z drugiej połowy XIX wieku (dwór, spichrz, park, drewniana kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena). Sołectwo Pstrągowa posiada zespół dworski z 1929 roku (dwór i ogród) oraz drewniany tartak wodny z pierwszej połowy XIX wieku, zaś w przysiółku Brzezie kaplicę p.w. św. Bartłomieja pochodzącą z roku 1878. Na terenie sołectwa Wyżne znajduje się zabytkowy budynek mieszkalno-gospodarczy nr 76 oraz drewniana kuźnia przy domu nr 20.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Czudec ogólnie kształtują się na niskim poziomie: 273 mieszkania przypadają na 1000 osób (wynik bardzo niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 92,6m² (przeciętny), a na osobę przypada 25,4 m² (niski). Kolejny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 90,5% (wynik niski), łazienka 82,8% (niski), centralne ogrzewanie 66,0% (bardzo niski). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 3,3 i jest uważany za bardzo niski w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Czudec są niekorzystne, ponieważ na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 16,9 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 50,8% (wysoka). W gminie Czudec funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 11,6% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze niekorzystnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji oraz przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga

poziom -2,9 i jest zjawiskiem najbardziej niekorzystnym w skali całego obszaru funkcjonalnego w dłuższej perspektywie czasowej. Struktura ludności gminy Czudec według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 19,9% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 63,2% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 16,9% (bez zmian). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 85,0 osób w wieku poprodukcyjnym (wzrósł).

Gmina Czudec odznacza się bardzo niskim poziomem aktywności społecznej. Wynika z niego, że w 2013 roku na terytorium tego samorządu istniało 21 organizacji pozarządowych. Z kolei na każde 10 000 mieszkańców gminy przypadało jedynie 18 takich organizacji – co dawało 12 miejsce na 13 samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dobrą informacją jest to, że gmina Czudec w zakresie dynamiki rozwoju aktywności społecznej w latach 2004 i 2013 zanotowała największy wzrost.

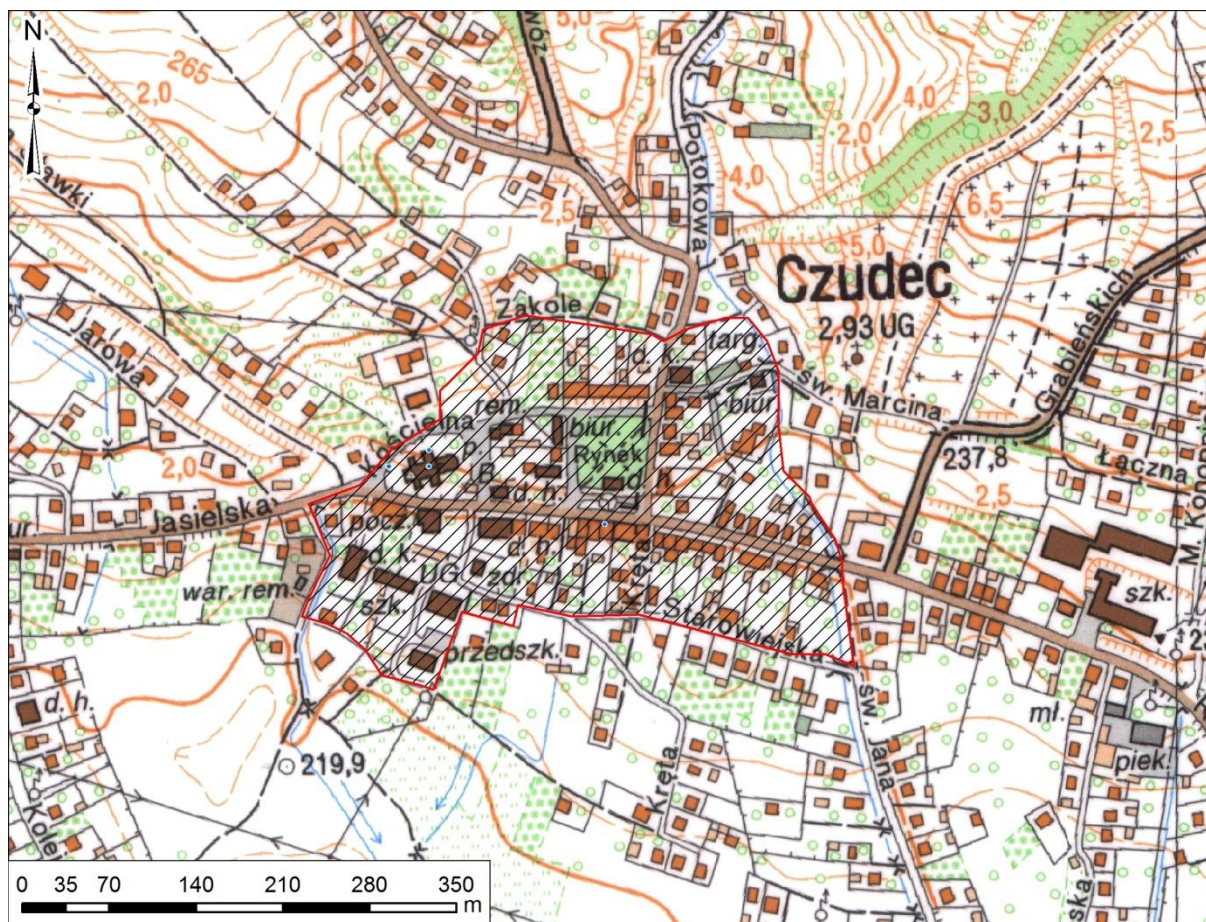
Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Czudec jest przedstawione za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 1 328,0 PLN, co jest wynikiem bardzo niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gmina Czudec cechuje się wysokimi wartościami wskaźników świadczących o występowaniu procesów i zjawisk problemowych, które notowane są praktycznie we wszystkich miejscowościach. Tym samym przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być realizowane na terenie wszystkich sołectw gminy, ze szczególnym uwzględnieniem samej miejscowości Czudec.

Czudec

Miejscowość Czudec (dawne miasteczko lokowane w XV wieku) posiada dobrze zachowany małomiasteczkowy układ urbanistyczny z dużą liczbą zabytkowych obiektów architektury drewnianej. Obszar rekomendowany do działań rewitalizacyjnych znajduje się w centrum sołectwa i obejmuje powierzchnię około 8,6 ha (Rysunek 84). Teren ten pełni ważne funkcje społeczne, bowiem koncentruje szereg budynków użyteczności publicznej (m.in. Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Kultury, Gminna Bibliotek Publiczna, Publiczne Przedszkole, Gminny Ośrodek Zdrowia). Ponadto obszar ten jest miejscem koncentracji działalności handlowo-usługowych. Na obszarze proponowanym do rewitalizacji znajduje się również szereg obiektów zabytkowych (m.in. barokowy kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy i drewniana zabudowa w otoczeniu rynku). W związku z powyższym głównym celem projektów rewitalizacyjnych w miejscowości powinno być wykorzystanie w jak największym stopniu wewnętrznego potencjału tkwiącego w jej centrum oraz jego bezpośrednim otoczeniu. Przede wszystkim należy podjąć działania ukierunkowane na poprawę stanu zagospodarowania oraz jakości istniejącej przestrzeni publicznej (m.in. przez odnowę nawierzchni ulic i placów oraz uporządkowanie zieleni).

Rysunek 84. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Czudec

Gmina Głogów Małopolski

Gmina miejsko-wiejska Głogów Małopolski zlokalizowana jest w powiecie rzeszowskim, w północnej strefie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy wynosiła 144,7 km² i zamieszkiwało ją 19 223 mieszkańców, co dawało gęstość zaludnienia na poziomie 133 os./km². W gminie obszar miejski to Głogów Małopolski dzielący się na 2 osiedla: Centrum i Niwa. Natomiast obszar wiejski składa się z 13 sołectw: Budy Głogowskie, Hucisko, Lipie, Miłocin, Pogwizdów Nowy, Pogwizdów Stary, Przewrotne, Rogoźnica, Rudna Mała, Styków, Wola Cicha, Wysoka Głogowska, Zabajka. Przez teren gminy przebiega autostrada A4 z węzłem Rzeszów-Północ oraz droga ekspresowa S19. Co więcej znajdują się tu także droga krajowa nr 9 (Radom – Rzeszów) oraz droga wojewódzka nr 869 (Jasionka – Rudna Mała). Ponadto przez gminę przebiega linia kolejowa nr 91 (Kraków – Medyka) z przystankiem kolejowym Rudna Wielka. Druga linia kolejowa na terenie gminy to linia nr 71 (Rzeszów – Tarnobrzeg) i znajduje się na niej stacja kolejowa Głogów Małopolski oraz przystanki kolejowe: Miłocin, Zaczernie, Rogoźnica koło Rzeszowa i Budy Głogowskie. Komunikację zbiorową z Rzeszowem zapewnia MPK Rzeszów Sp. z o.o., w ramach którego istnieją linie nr: 20 i 54. Co więcej, do centrum Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego kursują linie nr: 207, 220, 227 oraz 237, które są obsługiwane przez Związek Gmin Podkarpacka Komunikacja Samochodowa. Planowanie przestrzenne w gminie Głogów Małopolski wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 3,5%, co jest wynikiem przeciętnym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Głogów Małopolski 29,4%, co daje bardzo wysoki wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płynie rzeka Gołębiówka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Głogów Małopolski miernik ten wynosi 804 przedsiębiorstwa na 10 000 mieszkańców, jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest wysoki w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 10 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Głogów Małopolski jest przeciętny.

Infrastruktura komunalna na terenie gminie Głogów Małopolski jest na relatywnie przeciętnym poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 96,3% ogółu mieszkańców gminy (wynik bardzo wysoki), kanalizacji 64,7% (niski), oczyszczalni ścieków 73,8% (niski). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (7), gimnazjach (4), liceum ogólnokształcącym i szkole muzycznej. Natomiast opieka nad dziećmi osiąga przeciętny wskaźnik, tj.: 76,9% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. 5,6% dzieci do lat 3 jest objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewnia 9 przychodni, 4 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na bardzo niskim poziomie (3 483 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest wysoki (195 czytelników na 1000 osób). W gminie Głogów Małopolski funkcjonuje: 1 ośrodek kultury, 1 biblioteka publiczna oraz 5 filii bibliotecznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był przeciętny (1 011). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na przeciętnym poziomie (11 członków na 1000 osób). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 31 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem wysokim. Sport w gminie Głogów Małopolski zorganizowany jest w 19 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był najwyższy i wynosił 48 członków na 1000 mieszkańców. Równocześnie w gminie notuje się najwyższy wskaźnik ćwiczących w ramach klubów sportowych – 45 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Zabytkowe obiekty składające na bogate dziedzictwo kulturowe gminy Głogów Małopolski skoncentrowane są na terenie miasta i w pięciu sołectwach. Na obszarze miasta ochroną konserwatorską objęte są: układ urbanistyczny z zabudową, kościół parafialny p.w. Trójcy Przenajświętszej z cmentarzem kościelnym i bramą wjazdową z lat 1876-1879 przy ul. Kościelnej, cmentarz parafialny Na Piasku, kaplica p.w. MB Śnieżnej pochodząca z 1831 roku, kapliczka (z XVIII wieku) ze studnią (z XIX wieku), ratusz wybudowany w drugiej połowie XVIII wieku. Są to także zabytkowe domostwa: dom przy ul. 3 Maja 21 (z początku XX wieku), dom Rynek 8 (z 1835 roku), dom Rynek 60 (z połowy XIX wieku), dom Rynek 61 (z połowy XIX wieku) i dom przy ul. Sienkiewicza 6 (z początku XX wieku). Sołectwo Budy Głogowskie posiada park dworski oraz stajnie cugowe z pierwszej połowy XIX wieku. W sołectwie Miłocin znajduje się kaplica p.w. św. Huberta pochodząca z 1745 roku. Sołectwo Przewrotne posiada zespół kościoła parafialnego (kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego z roku 1823, kaplica grobowa z połowy XIX wieku, cmentarz kościelny oraz ogrodzenie z połowy XIX wieku), kapliczka Latarnia Zmarłych na cmentarzu starym pochodząca z połowy XVII wieku, kaplica grobowa rodziny Politańskich na cmentarzu Górnym z roku 1931 i zespół dworski z połowy XIX wieku (dwór, park). W sołectwie Rudna Mała mieści się park pałacowy Retyrada pochodzący z 1740 roku. Sołectwo Wysoka Głogowska posiada park dworski pochodzący z początku XIX wieku.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Głogów Małopolski ogólnie kształtują się na wysokim poziomie: 283 mieszkania przypadają na 1000 ludności (wynik niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 103,9 m² (bardzo wysoki), a na osobę przypada 27,2 m² (wysoki). Kolejny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 96,0% (wynik wysoki), łazienka 88,7% (przeciętny), centralne ogrzewanie 74,3% (niski). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 5,6 i jest uważany za wysoki w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Głogów Małopolski są przeciętne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 9,3 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 42,1% (bardzo niska). W gminie Głogów Małopolski funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 15,4% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze najbardziej niekorzystnym na tle całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Sytuacja demograficzna w gminie analizowana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 9,4 i jest zjawiskiem bardzo korzystnym w dłuższej perspektywie czasowej. Struktura ludności gminy Głogów Małopolski według ekonomicznych grup wieku kształtuje się w następujący sposób: osoby w wieku przedprodukcyjnym 21,2% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 63,9% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 14,9% (wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 70,4 osób w wieku poprodukcyjnym (wzrósł).

Aktywność społeczna mieszkańców gminy Głogów Małopolski jest na wysokim poziomie. Liczba organizacji samorządowych w 2013 roku wynosiła 30. Na każde 10 000 mieszkańców gminy przypadało 30 organizacji społecznych. Na przestrzeni lat 2004 i 2013 zanotowano dynamiczny wzrost liczby takich organizacji. Ponadto w gminie działa Młodzieżowa Rada Miejska i Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego Lasowiacy koordynujące działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Głogów Małopolski jest przedstawione za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 2 689,9 PLN, co jest wynikiem przeciętnym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

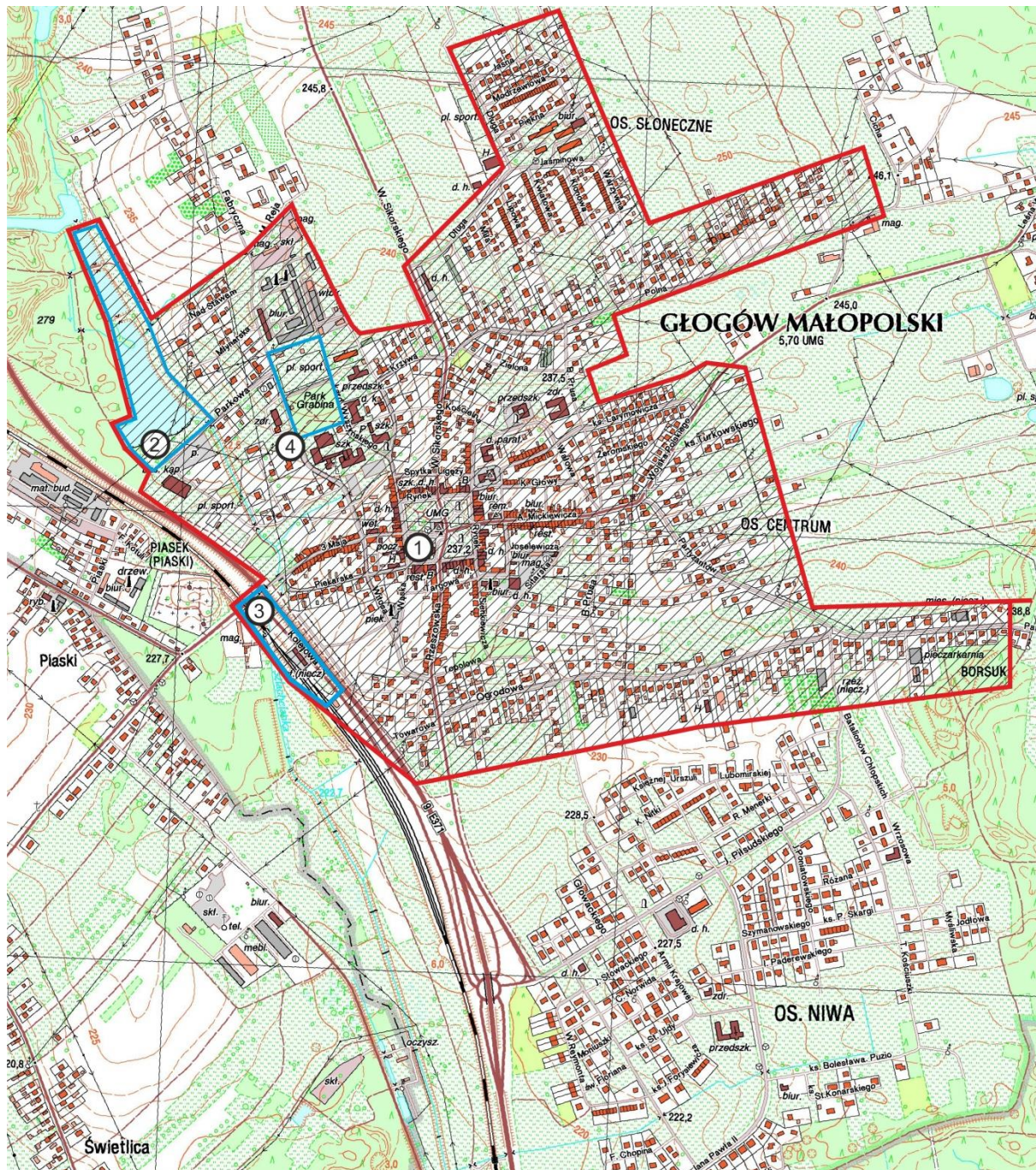
Gmina Głogów Małopolski charakteryzuje się bardzo wyraźnym zróżnicowaniem wewnętrznym pod względem wartości przyjętych wskaźników delimitacji. Miejscowości położone w pobliżu Rzeszowa (Rudna Mała, Zabajka, Rogoźnica i Budy Głogowskie) odznaczają się względnie korzystną sytuacją społeczno-gospodarczą. Natomiast sołectwa umiejscowione peryferyjnie w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (tj. Hucisko, Przewrotne i Pogwizdów Stary) cechują się ponadprzeciętną koncentracją zjawisk i procesów kryzysowych. Wzmocnienia w ramach działań rewitalizacyjnych wymaga również samo miasto Głogów Małopolski, ze względu na jego rolę w policentrycznym układzie osadniczym Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Głogów Małopolski

W przypadku Głogowa Małopolskiego do podjęcia działań rewitalizacyjnych rekomenduje się centralną część miasta, obejmującą 4 szczegółowe obszary interwencji (Rysunek 85). Pierwszym z nich jest obszar rynku (około 2,0 ha) wraz z otaczającą go zwartą zabudową centrum miasta o łącznej powierzchni około 7,2 ha. Szacunkowa liczba mieszkańców tego terenu wynosi około 1,5 tysiąca. Obszar ten koncentruje znaczną część najstarszej zabudowy miasta (w tym także wiele obiektów zabytkowych). Szczególną wartość posiada wpisany do rejestru zabytków układ urbanistyczny centrum miasta. Równocześnie obszar ten pełni istotne funkcje publiczne oraz handlowo-usługowe. Celem działań rewitalizacyjnych na tym terenie powinna być przede wszystkim poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców oraz turystów. Drugim obszarem jaki wyznaczono do rewitalizacji jest zespół stawów wraz z ich bezpośrednim otoczeniem o powierzchni około 8,0 ha. Działania podejmowane na tym terenie powinny być ukierunkowane na przywrócenie i rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych. Trzecim obszarem proponowanym do rewitalizacji jest budynek dworca kolejowego wraz z otaczającą go przestrzenią (łącznie około 1,0 ha). Teren ten stwarza możliwości jego zagospodarowania pod kątem utworzenia niewielkiego centrum komunikacyjnego. Ze względu na przywrócenie regularnych połączeń pasażerskich na linii kolejowej nr 71 (Rzeszów – Tarnobrzeg) konieczne jest dostosowanie budynku dworca do aktualnych standardów oraz uporządkowanie otaczającej go przestrzeni (w tym organizacja miejsc postojowych). Czwartym obszarem wskazanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych jest teren parku Grabina o powierzchni około 1,0 ha. Obszar ten wymaga wsparcia zarówno ze względu na stan drzewostanu, jak również infrastruktury towarzyszącej. Celem projektów wdrażanych na tym terenie powinno być jego lepsze dostosowanie do pełnienia funkcji rekreacyjnych. Równocześnie działaniom realizowanym na

wyżej wymienionych obszarach towarzyszyć będą zadania, które swoim zasięgiem przestrzennym obejmą teren całego Śródmieścia. Zadania te będą dotyczyły poprawy stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej (m.in. remont nawierzchni dróg i chodników, odnowa zieleni, budowa nowych miejsc parkingowych).

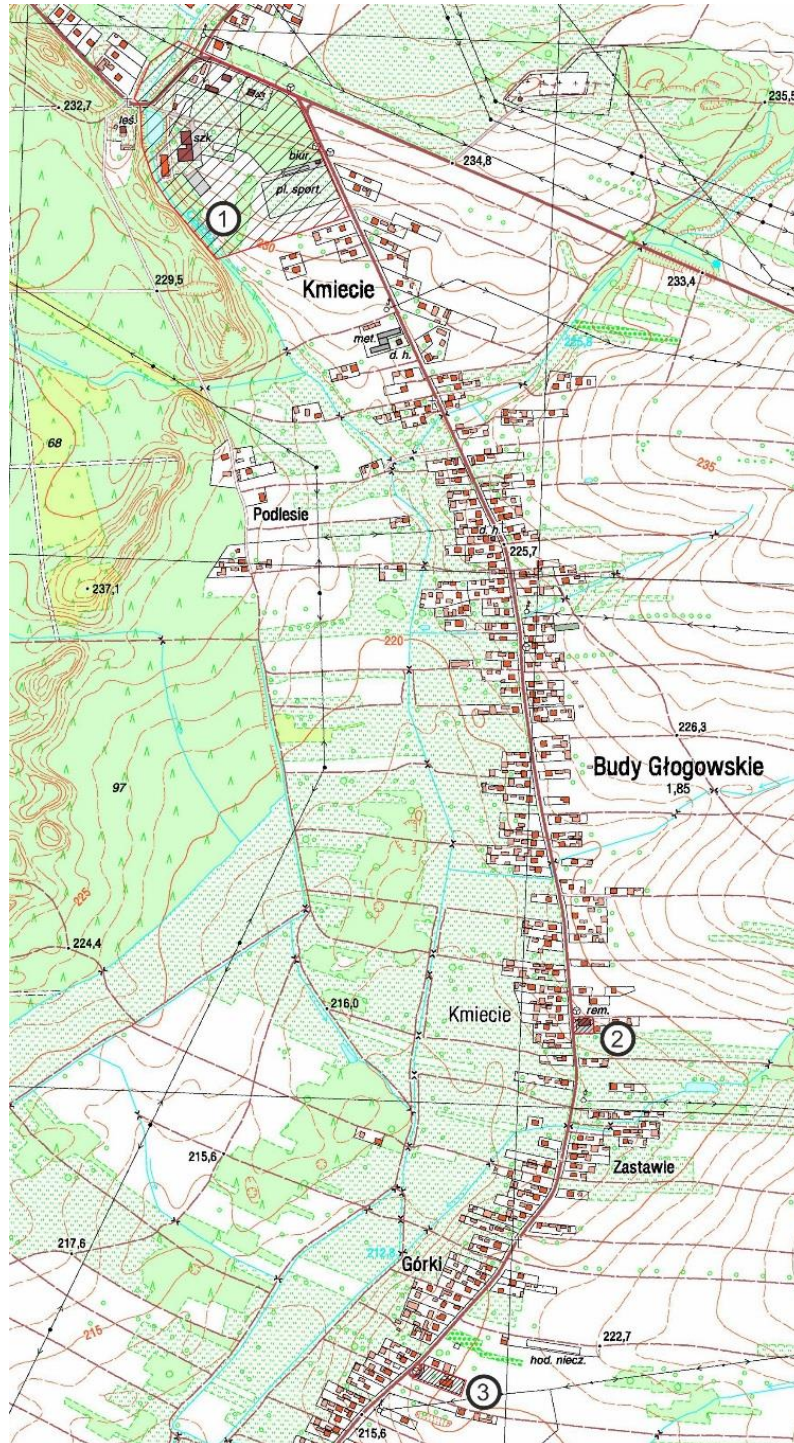

Rysunek 85. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Głogów Małopolski

Budy Głogowskie

W przypadku sołectwa Budy Głogowskie do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym rekomendowane są 3 obszary szczegółowe (Rysunek 86). Pierwszym z nich jest teren zabytkowego parku wraz ze stawem oraz zabudowaniami podworskimi. Obszar ten stwarza możliwości jego zagospodarowania pod kątem rozwoju usług społecznych (np. edukacyjnych) oraz funkcji rekreacyjnych. Drugim obszarem przewidzianym do rewitalizacji w sołectwie Budy Głogowskie jest budynek remizy wraz z jego bezpośrednim otoczeniem. Z kolei trzeci obszar obejmuje budynek starej szkoły i otaczającą go przestrzeń publiczną.

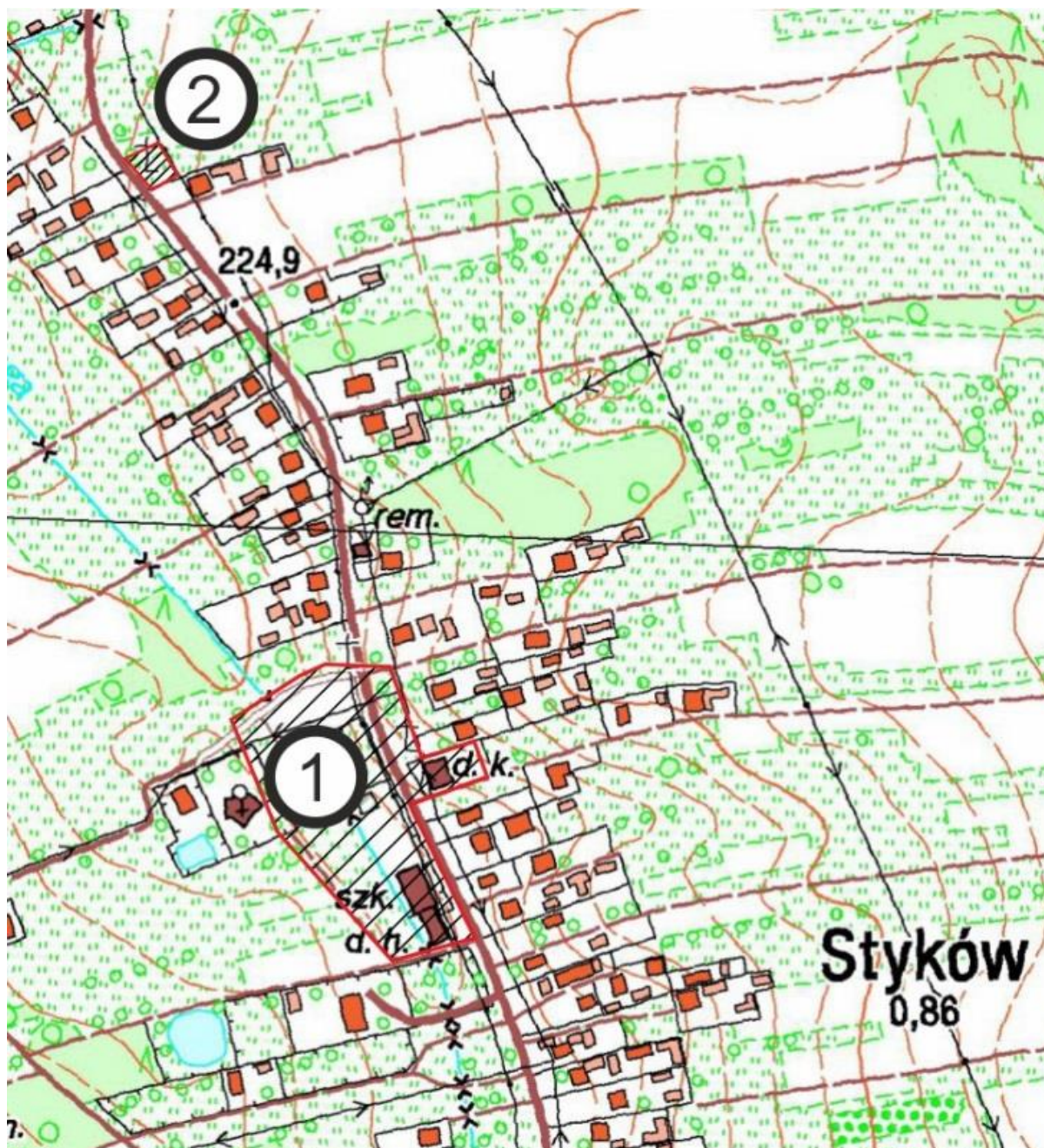

Rysunek 86. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Budy Głogowskie

Styków

Obszar rekomendowany do podjęcia działań rewitalizacyjnych w miejscowości Styków obejmuje budynek domu ludowego łącznie z jego bezpośrednim otoczeniem (Rysunek 87). Ponadto uzupełnieniem zadań realizowanych na tym obszarze będą przedsięwzięcia ukierunkowane na ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi poprzez rewitalizację dwóch zabytkowych kaplic.

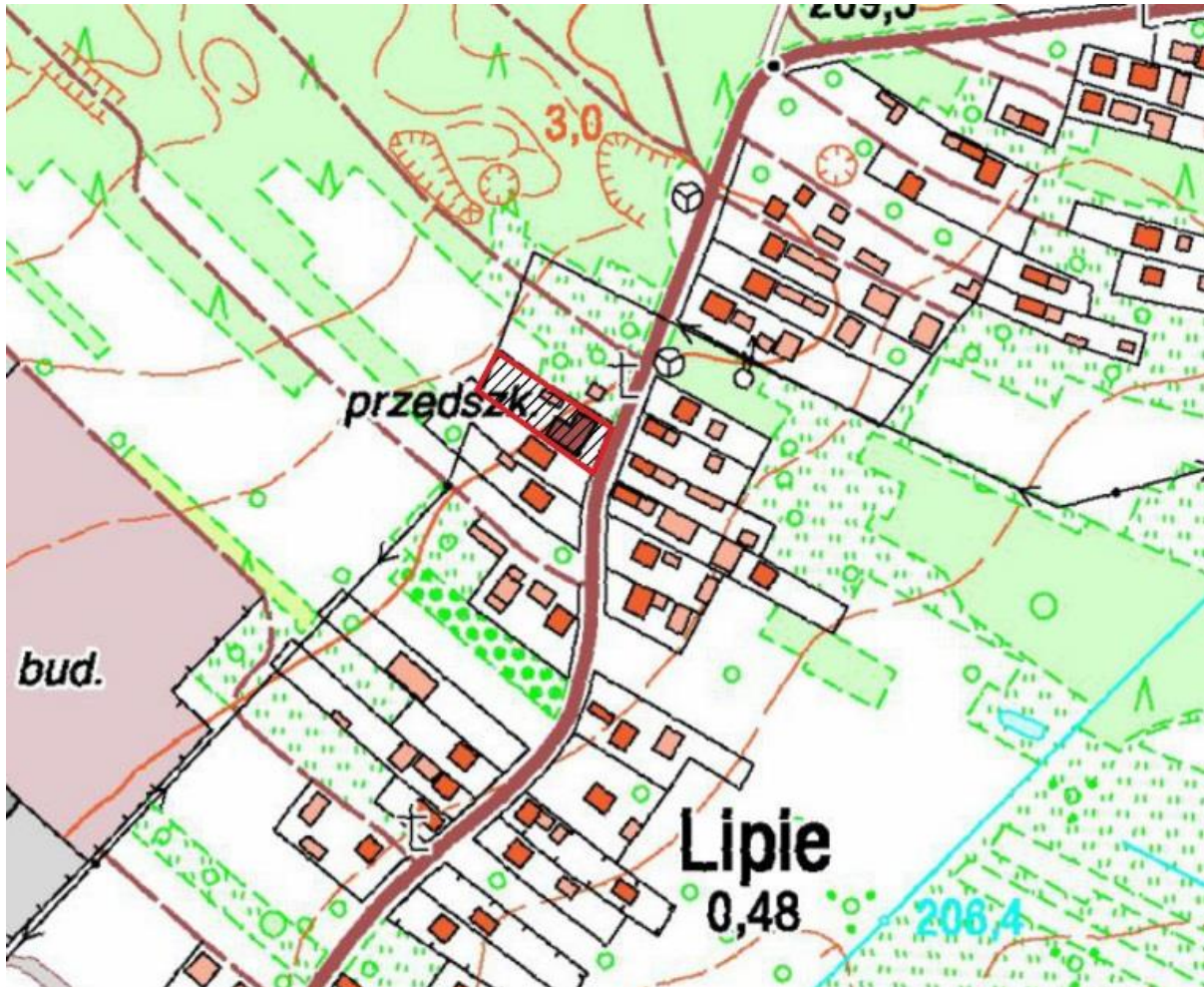

Rysunek 87. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Styków

Lipie

Obszar wymagający wsparcia w ramach procesu rewitalizacji w miejscowości Lipie obejmuje budynek żłobka i przedszkola wraz z przestrzenią otaczającą ten obiekt (Rysunek 88). Podstawowym celem działań z zakresu rewitalizacji na tym terenie powinno być zwiększenie dostępności i jakości usług edukacyjno-wychowawczych.

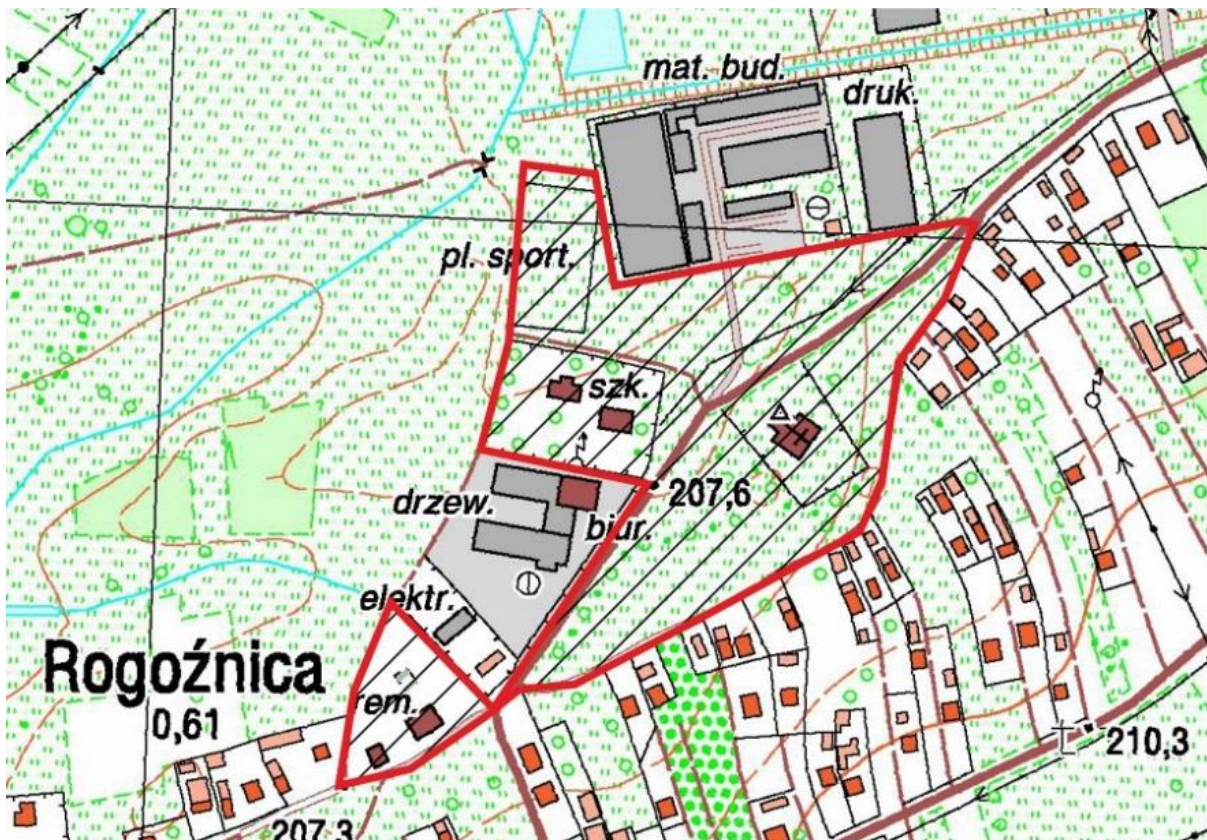

Rysunek 88. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Lipie

Rogoźnica

W przypadku miejscowości Rogoźnica obszar proponowany do rewitalizacji obejmuje centrum wsi, które pełni szereg istotnych funkcji społecznych (m.in. kulturalnych, edukacyjnych oraz sportowych) na rzecz mieszkańców (Rysunek 89). Na terenie tym znajdują się szkoła wraz z salą gimnastyczną, przedszkole, a także budynek domu ludowego. Ponadto obszar wyznaczony do rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem tereny parafialne. Celem działań rewitalizacyjnych na tym terenie powinny być zarówno wzmocnienie istniejących funkcji społecznych, jak również poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez tworzenie przyjaznych miejsc służących rekreacji oraz szerszej integracji mieszkańców.

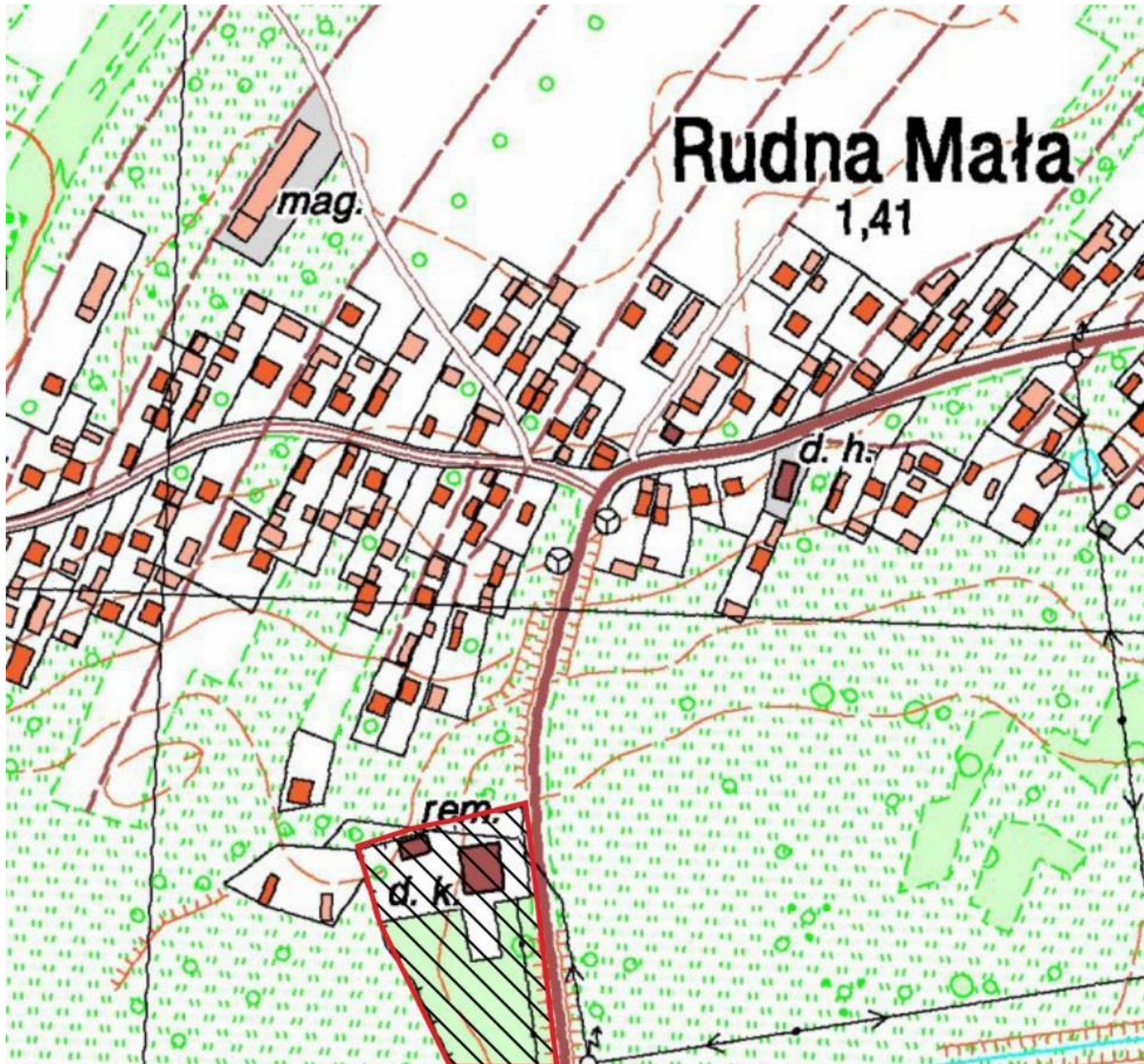

Rysunek 89. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Rogoźnica

Rudna Mała

W miejscowości Rudna Mała teren proponowany do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym obejmuje budynki domu kultury i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej wraz z położonym w ich pobliżu parkiem (Rysunek 90). Podstawowym celem przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rozpatrywanym obszarze powinna być poprawa dotychczasowego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych oraz integracyjnych istniejącego parku.

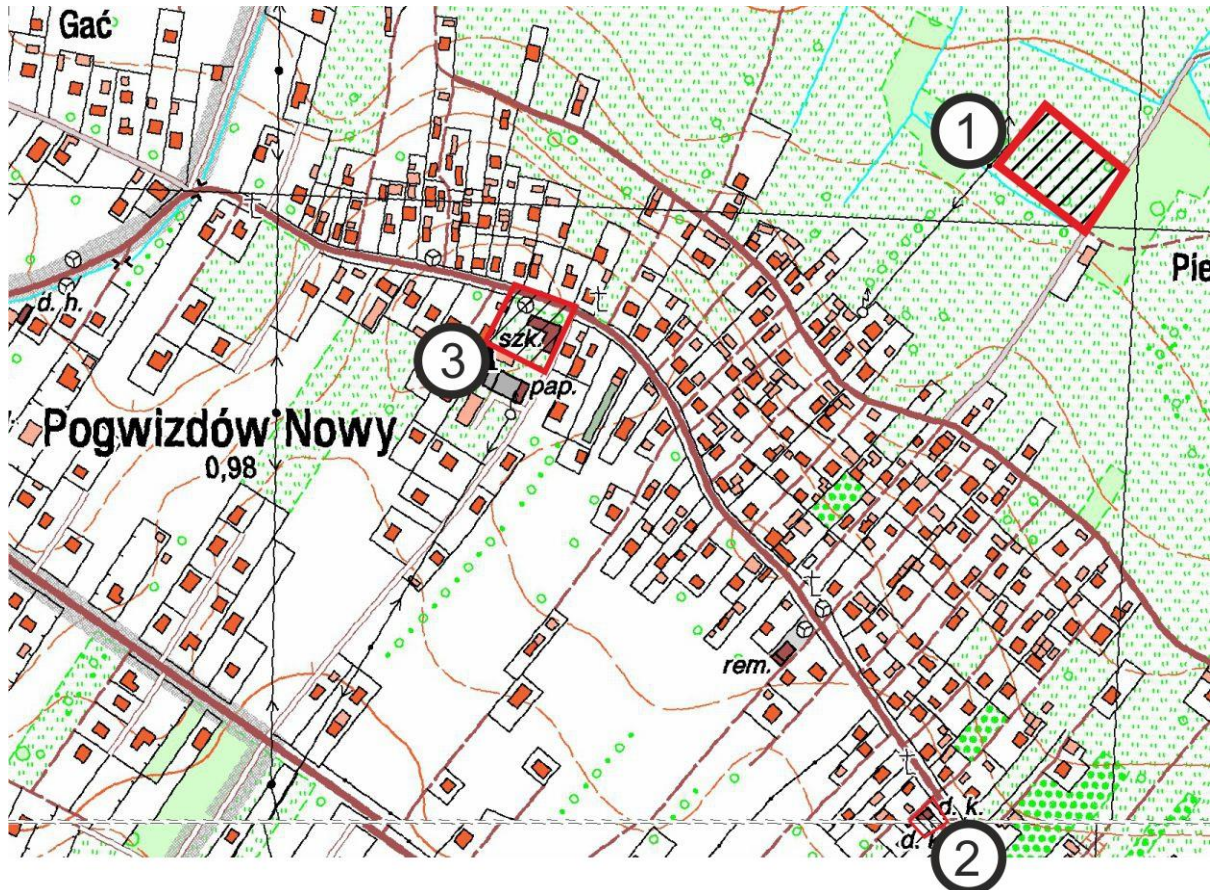

Rysunek 90. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Rudna Mała

Pogwizdów Nowy

W przypadku sołectwa Pogwizdów Nowy w ramach działań o charakterze rewitalizacyjnym wsparte zostaną 3 obszary szczegółowe (Rysunek 91). Pierwszym z nich jest teren boiska sportowego, który wymaga wzmocnienia pełnionych funkcji sportowo-rekreacyjnych. Drugim obszarem jest budynek starej świetlicy wraz z otaczającą do przestrzenią. Obiekt ten stwarza dogodne możliwości zagospodarowania i adaptacji dla potrzeb utworzenia mieszkań komunalnych. Trzecim obszarem proponowanym do rewitalizacji jest teren szkoły.

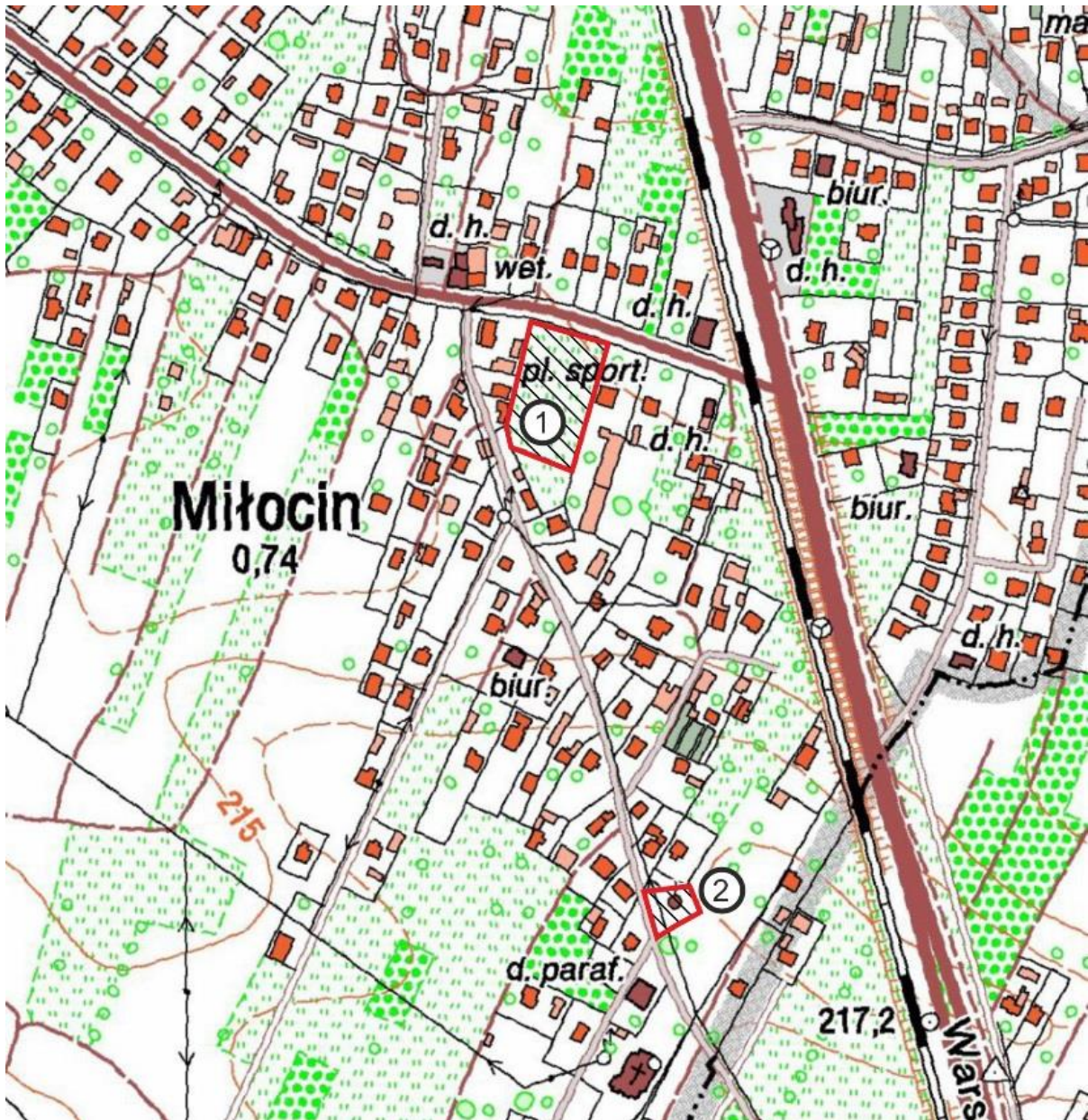

Rysunek 91. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Pogwizdów Nowy

Miłocin

W ramach działań rewitalizacyjnych w miejscowości Miłocin wsparte zostaną 2 obszary szczegółowe (Rysunek 92). Pierwszym z nich jest teren boiska sportowego, wymagający wzmocnienia oraz rozwoju pełnionych funkcji sportowo-rekreacyjnych. Drugim obszarem proponowanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych w sołectwie Miłocin jest zabytkowa kaplica p.w. św. Huberta (patrona myśliwych i leśników) wraz z otaczającą przestrzenią. Po remoncie oraz odpowiedniej adaptacji w obiekcie tym mogłoby zostać utworzone muzeum łowiectwa. Tym samym proces rewitalizacji na terenie miejscowości Miłocin przyczyniłby się zarówno do zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i rozwoju oferty kulturalnej bazującej na lokalnym potencjale i tradycjach.

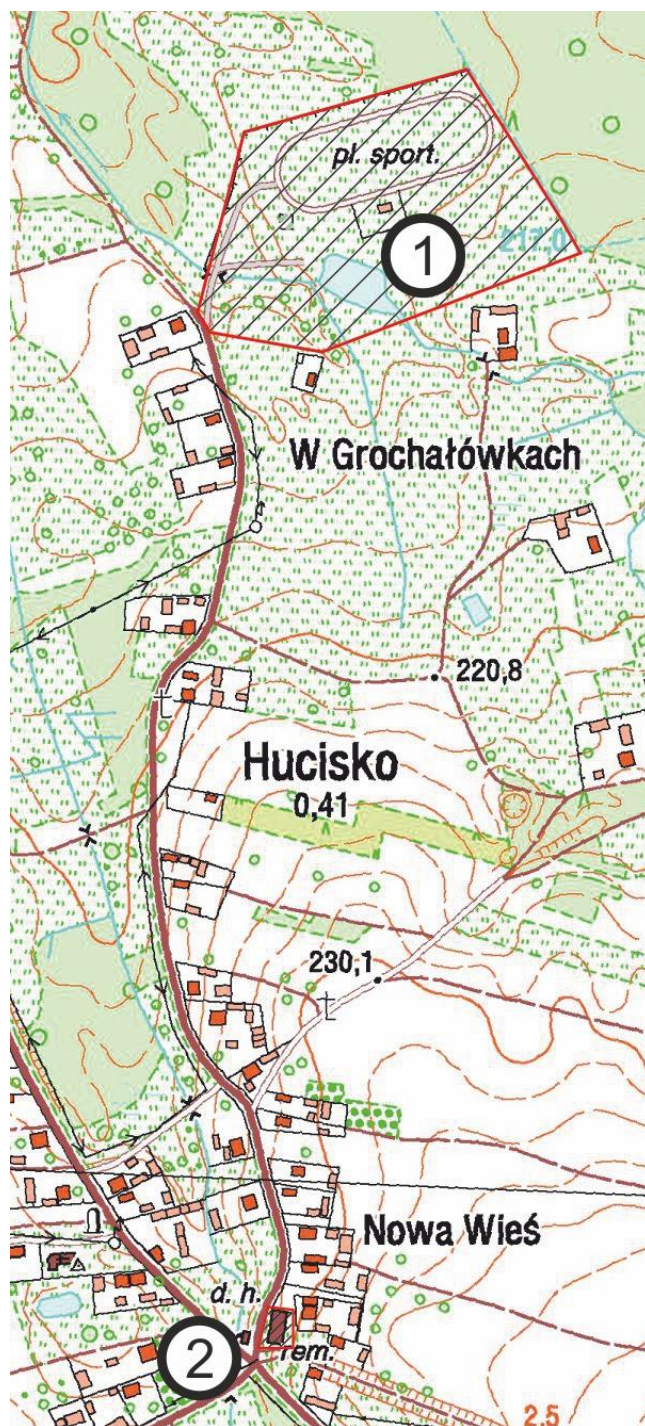

Rysunek 92. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Miłocin

Hucisko

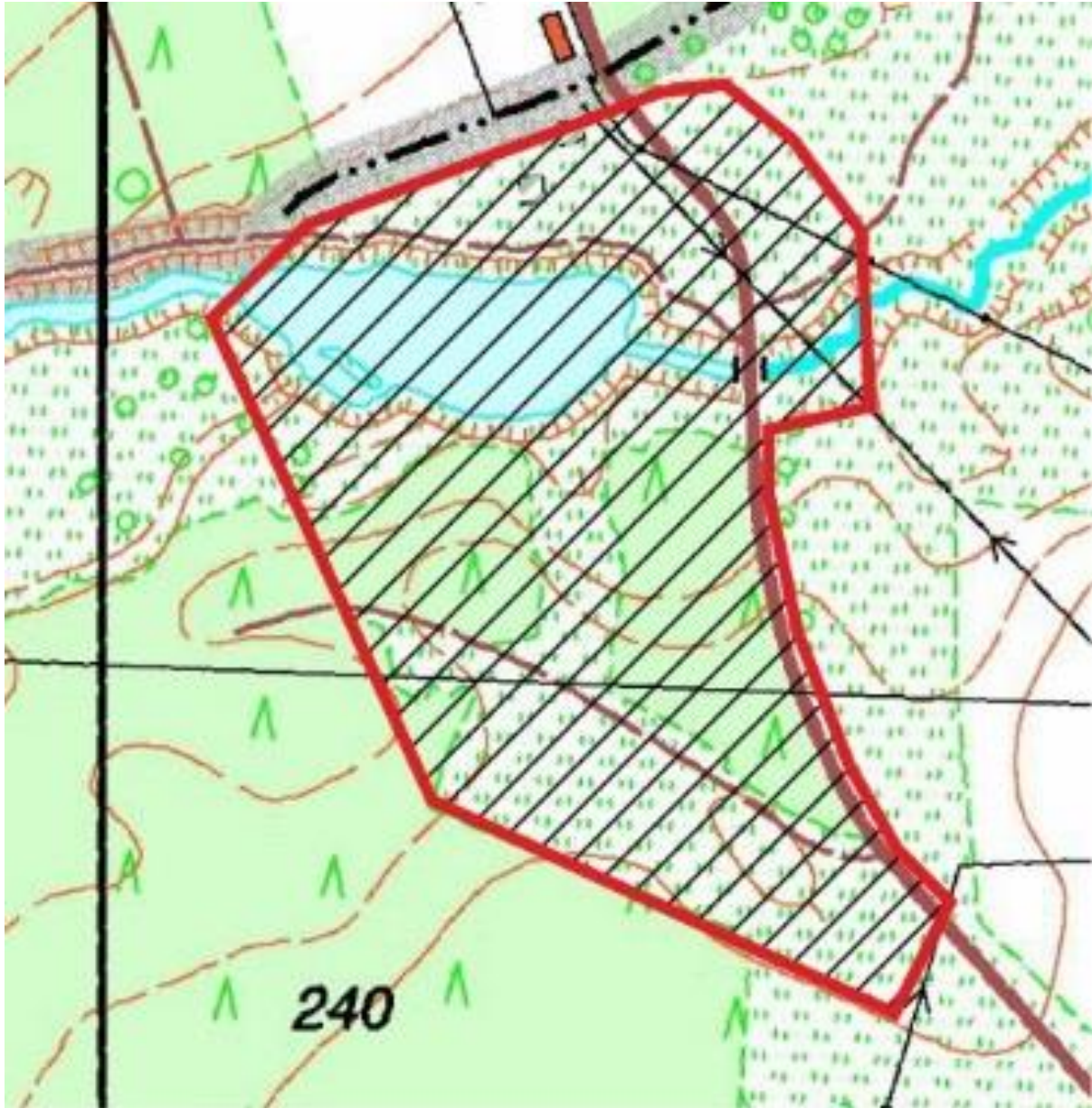
Sołectwo Hucisko należy do tych miejscowości Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, które charakteryzują się najwyższymi wartościami przyjętych wskaźników delimitacji, informujących o występowaniu różnych zjawisk kryzysowych. W związku z powyższym działania planowane do realizacji na terenie tej miejscowości powinny uzyskać wysoki priorytet w fazie wdrażania programu rewitalizacji. Obszar proponowany do rewitalizacji w tym sołectwie obejmuje teren zbiornika wodnego oraz boiska sportowego wraz z otoczeniem (Rysunek 93). Obszar ten wymaga wsparcia w zakresie lepszego dostosowania do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjnych. Ponadto działaniami rewitalizacyjnym objęty zostanie budynek domu ludowego wraz z jego bezpośrednim otoczeniem.

Rysunek 93. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Hucisko

Pogwizdów Stary

Sołectwo Pogwizdów Stary charakteryzuje się dość wysokim poziomem występowania zjawisk problemowych. W przypadku tej miejscowości wartości przyjętych wskaźników delimitacji należą do najwyższych w skali całej gminy. W związku z powyższym działania rewitalizacyjne na terenie sołectwa powinny zostać potraktowane jako priorytetowe na etapie wdrażania programu. Obszar proponowany do wsparcia w tej miejscowości obejmuje przepływowy zbiornik wodny wraz z terenem przyległym o powierzchni około 3,6 ha (Rysunek 94). Obszar ten wymaga zagospodarowania oraz dostosowania do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjnych.

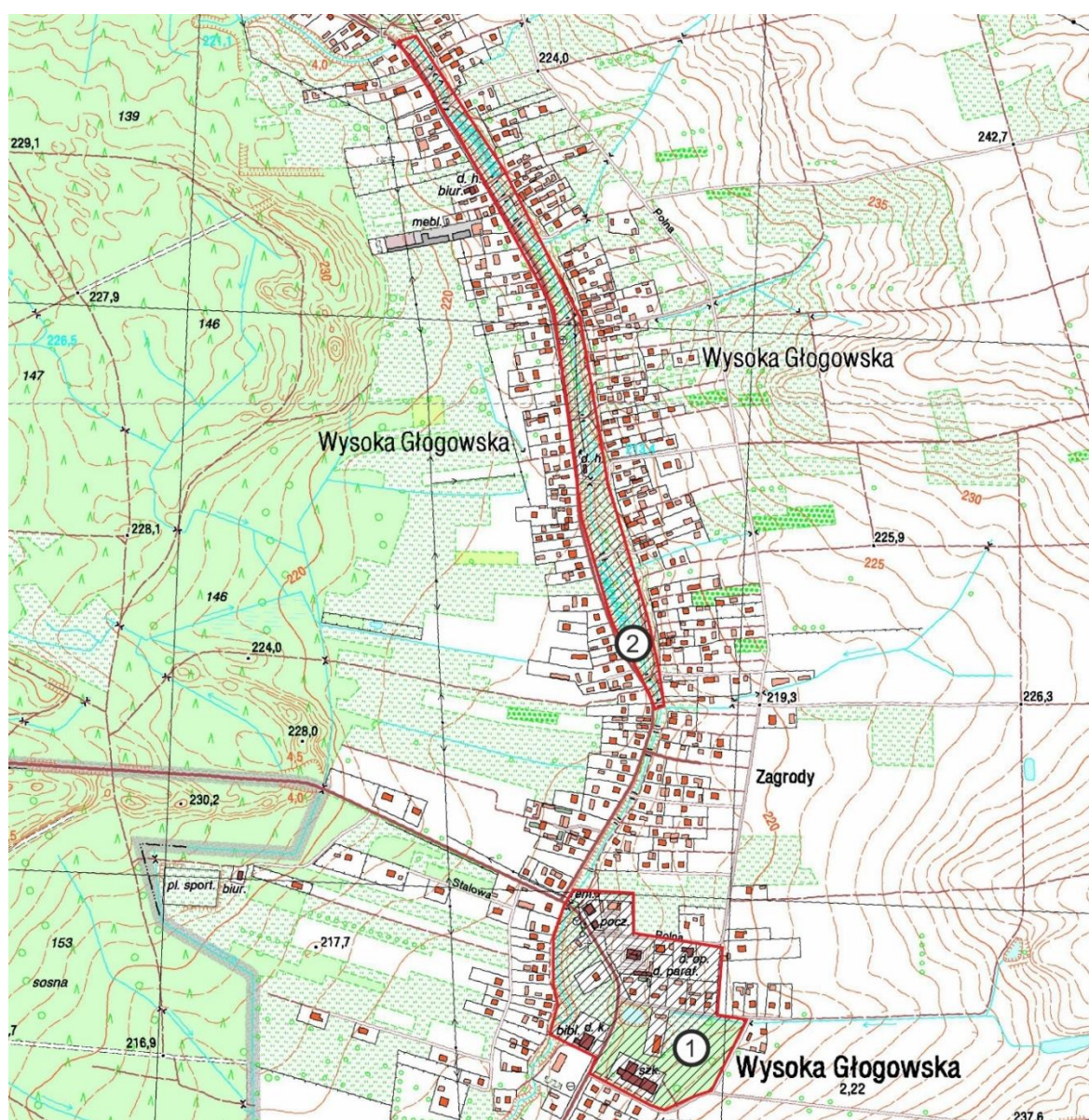

Rysunek 94. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Pogwizdów Stary

Wysoka Głogowska

Obszary rekomendowane do podjęcia działań rewitalizacyjnych w miejscowości Wysoka Głogowska obejmują 2 tereny szczegółowe (Rysunek 95). Pierwszym z nich jest centrum sołectwa wraz z terenem podworskim, który użytkowany jest obecnie przez miejscową szkołę podstawową. Działania o charakterze rewitalizacyjnym wymaga w głównej mierze zdegradowane założenie parkowe oraz zlokalizowany w jego granicach staw (oczko wodne). Przedsięwzięcia realizowane na tym obszarze powinny zostać ukierunkowane na poprawę istniejącego stanu oraz jakości przestrzeni publicznej w celu nadania mu nowych funkcji rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych. Rozwój tych funkcji będzie stanowił cenne uzupełnienie oferty usług społecznych zarówno w skali gminy, jak również całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Warto równocześnie zauważyć, iż w przypadku tego obszaru integracja projektów o charakterze inwestycyjnym z działaniami społecznymi będzie ułatwiona dzięki bezpośredniej bliskości lokalnego ośrodka kultury. Drugim obszarem wyznaczonym do rewitalizacji w sołectwie Wysoka Głogowska są tereny położone wzdłuż przepływu rzeki Gołębiówki. Po zagospodarowaniu stwarzają one dogodne możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnych. Istotnym aspektem procesu rewitalizacji w Wysokiej Głogowskiej jest fakt, iż miejscowość ta zajmuje drugie miejsce pod względem liczby ludności w gminie. Wobec czego liczba osób objętych bezpośrednim oddziaływaniem wsparcia jest potencjalnie dość duża.

Rysunek 95. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Wysoka Głogowska

Gmina Krasne

Gmina wiejska Krasne zlokalizowana jest w powiecie rzeszowskim, w środkowo-wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy zajmowała 39,1 km² oraz zamieszkiwana była przez 10 659 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 273 os./km². Gmina Krasne dzieli się na 4 sołectwa: Krasne, Malawa, Palikówka, Strażów. Przez północny kraniec gminy przebiega budowana autostrada A4 (bez planowanego węzła lub zjazdu), przez centrum gminy droga krajowa nr 4 (E40). Natomiast przez północno-zachodni kraniec przebiega droga krajowa nr 97. Na terenie sołectwa Strażów znajduje się stacja kolejowa Strażów, która należy do linii kolejowej nr 91 (Kraków – Medyka). Dojazd komunikacją zbiorową do Rzeszowa zapewnia MPK Rzeszów Sp. z o.o. liniami nr: 4,6 i 14. Planowanie przestrzenne w gminie Krasne wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 2,2%, co jest wynikiem niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W gminie Krasne nie występują tereny prawnie chronione. Na terenie gminy płynie rzeka Młynówka i starorzecze Wiśłoka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Krasne miernik ten wynosi 933 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest bardzo wysoki w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 13 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Krasne jest bardzo wysoki.

Infrastruktura techniczna na terenie gminy Krasne jest na względnie przeciętnym poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 81,8% ogółu mieszkańców całej gminy (wynik przeciętny), kanalizacji 75,6% (przeciętny), oczyszczalni ścieków 88,2% (przeciętny). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (3) i gimnazjum (1). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga wysoki wskaźnik, tj.: 80,7% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 7 przychodni, 1 ogólnodostępna apteka i 2 punkty apteczne. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na niskim poziomie (3 777 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest bardzo niski (116 czytelników na 1000 osób). W gminie Krasne funkcjonuje: 1 ośrodek kultury, 1 biblioteka publiczna i 3 filie bibliotecznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był przeciętny (1 063). Członkostwo w kołach kulturalnych kształtowało się na niskim poziomie (11 członków na 1000 ludności). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 8 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem najniższym. Sport w gminie Krasne zorganizowany jest w 5 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był przeciętny oraz wynosił 32 członków na 1000 ludności. Dodatkowo notuje się przeciętny wskaźnik ćwiczących w ramach klubów sportowych – 29 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Gmina Krasne posiada na swoim terytorium obiekty zaliczane na poczet dziedzictwa kulturowego. Sołectwo Krasne ma u siebie takie zabytki jak: kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP z 1742 roku, dzwonnica z roku 1899, dawny cmentarz przy kościele, ogrodzenie z drugiej połowy XVIII wieku z 2 kapliczkami pochodzącymi z połowy XVIII oraz końca XIX wieku, kaplica cmentarna p.w. św. Bronisławy z 1883 roku, kolumna z figurą św. Antoniego przy drodze do Przemyśla z połowy XVIII wieku. Sołectwo Malawa ma na swoim terenie kościół filialny p.w. św. Marii Magdaleny z 1713 oraz cmentarz kościelny.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Krasne ogólnie kształtują się na przeciętnym poziomie: 283 mieszkania przypadają na 1000 mieszkańców (wynik niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 81,8 m² (niski), a na osobę przypada 29,7 m² (najwyższy w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym). Kolejny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 94,5% (wynik przeciętny), łazienka 89,8% (wysoki), centralne ogrzewanie 79,6% (wysoki). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 6,0 oraz jest uważany za bardzo wysoki w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (gmina Krasne podlega intensywnemu procesowi suburbanizacji). Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Krasne są korzystne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 8,7 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 39,5% (wrażnie najniższa na tle całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego). W gminie Krasne funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta średnio 8,5% mieszkańców, co jest wynikiem o charakterze przeciętnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 10,3 i jest zjawiskiem bardzo korzystnym w dłuższym okresie czasu. Struktura ludności gminy Krasne według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 20,8% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność

w wieku produkcyjnym 63,1% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 16,1% (wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 77,2 osoby w wieku poprodukcyjnym (wzrósł).

Aktywność obywatelska wśród mieszkańców gminy Krasne w 2013 roku była bardzo niska, ponieważ na każde 10 000 osób przypadało zaledwie 19 organizacji pozarządowych. Dawało to 11 miejsce spośród 13 samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dobra informacją jest wysoki wzrost aktywności odnotowany w latach 2004 – 2013.

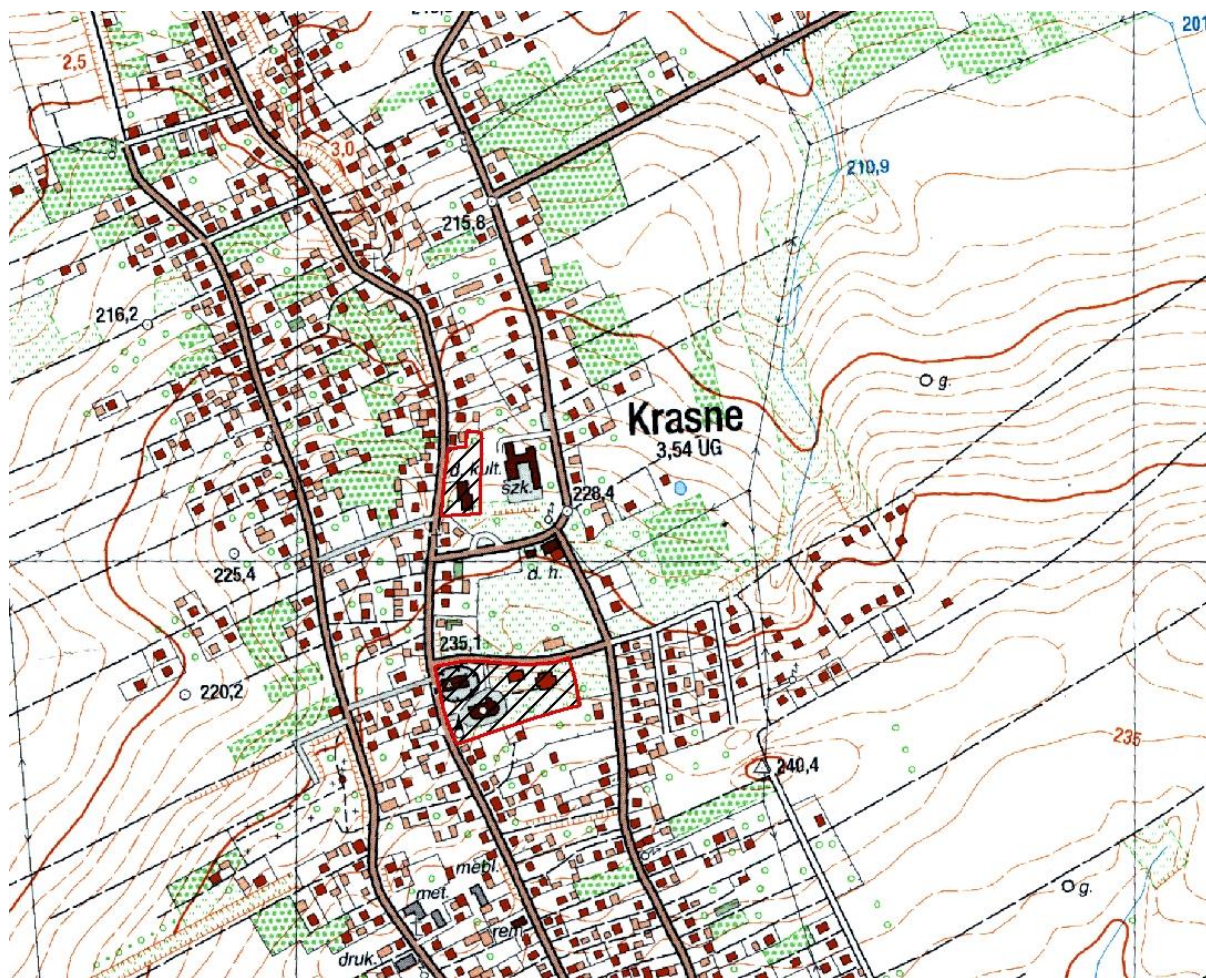
Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Krasne jest wyrażone za pomocą wskaźnika, informującego o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 1 444,0 PLN, co jest wynikiem niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gmina Krasne na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego cechuje się względnie niewielką skalą występowania różnorodnych zjawisk problemowych. Nieznacznie podwyższonymi wartościami przyjętych wskaźników delimitacji charakteryzują się jedynie sołectwa Strażów i Palikówka. Niemniej jednak w przypadku tej gminy również zidentyfikowano obszary i obiekty wymagającą rewitalizacji.

Krasne

W sołectwie Krasne do podjęcia działań rewitalizacyjnych proponowane są 2 obszary szczegółowe (Rysunek 96). Pierwszym z nich jest barokowy kościół p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z bezpośrednim otoczeniem. Obiekt ten jest obecnie niewykorzystywany (funkcje sakralne pełni nowy kościół parafialny wzniesiony w 1996 roku). W związku z powyższym ten niezwykle cenny obiekt dziedzictwa kulturowego wymaga adaptacji do pełnienia nowych funkcji (m.in. kulturalnych) oraz udostępnienia dla potrzeb mieszkańców i turystów. Drugim obszarem rekomendowanym do rewitalizacji w miejscowości Krasne jest budynek Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki łącznie z otaczającą go przestrzenią. Obiekt ten wymaga remontu, tak aby jeszcze lepiej mógł pełnić różnego rodzaju funkcje społeczne.

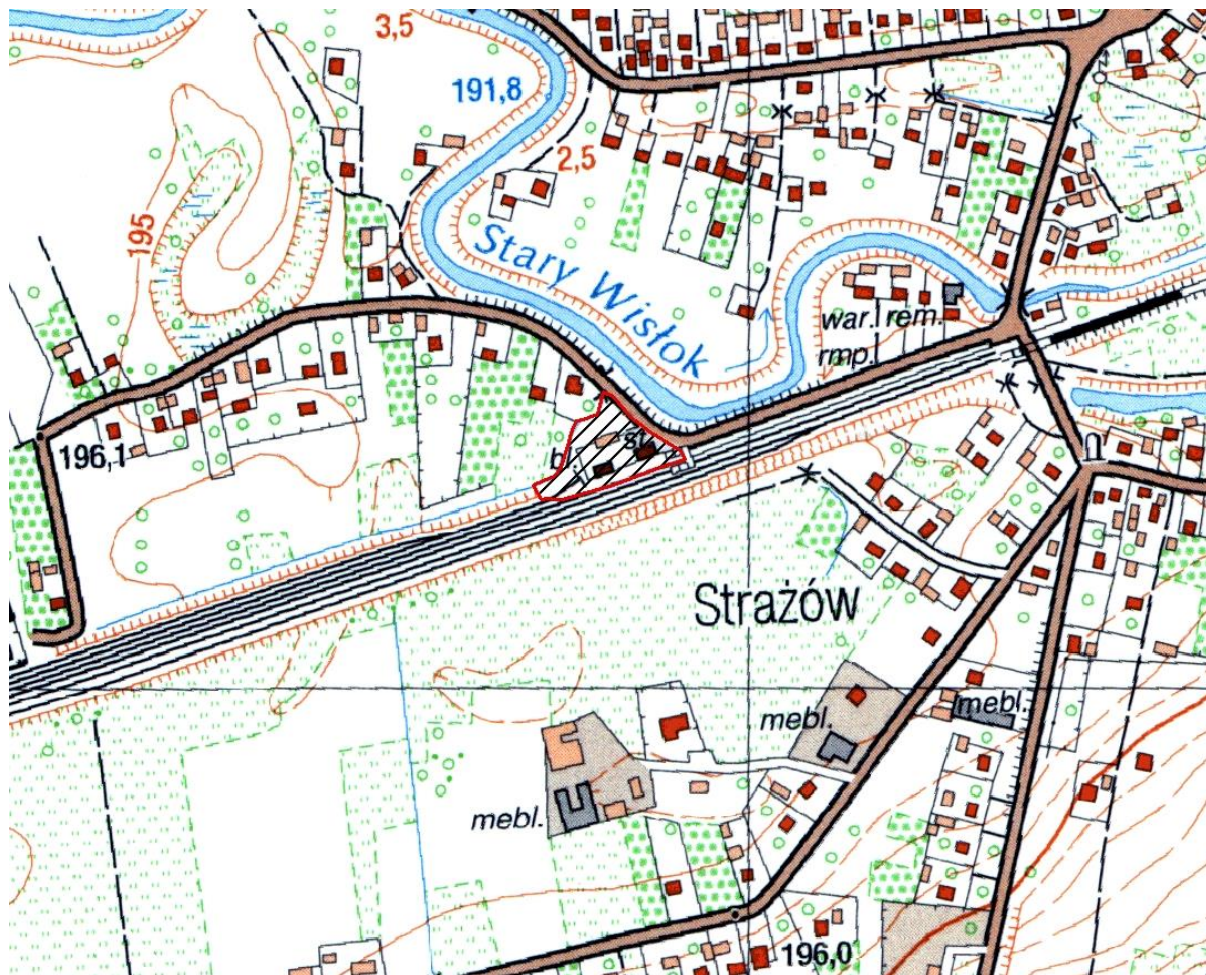

Rysunek 96. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Krasne

Strażów

W przypadku miejscowości Strażów obszarem proponowanym do rewitalizacji jest budynek dawnego dworca kolejowego wraz z przyległym doń terenem (Rysunek 97). Obiekt ten obecnie pełni funkcje mieszkaniowe. Po modernizacji oraz odpowiedniej adaptacji budynek dawnego dworca mógłby zostać przekształcony w centrum (ośrodek) edukacyjno-kulturalny służący rozwojowi i promocji lokalnej twórczości.

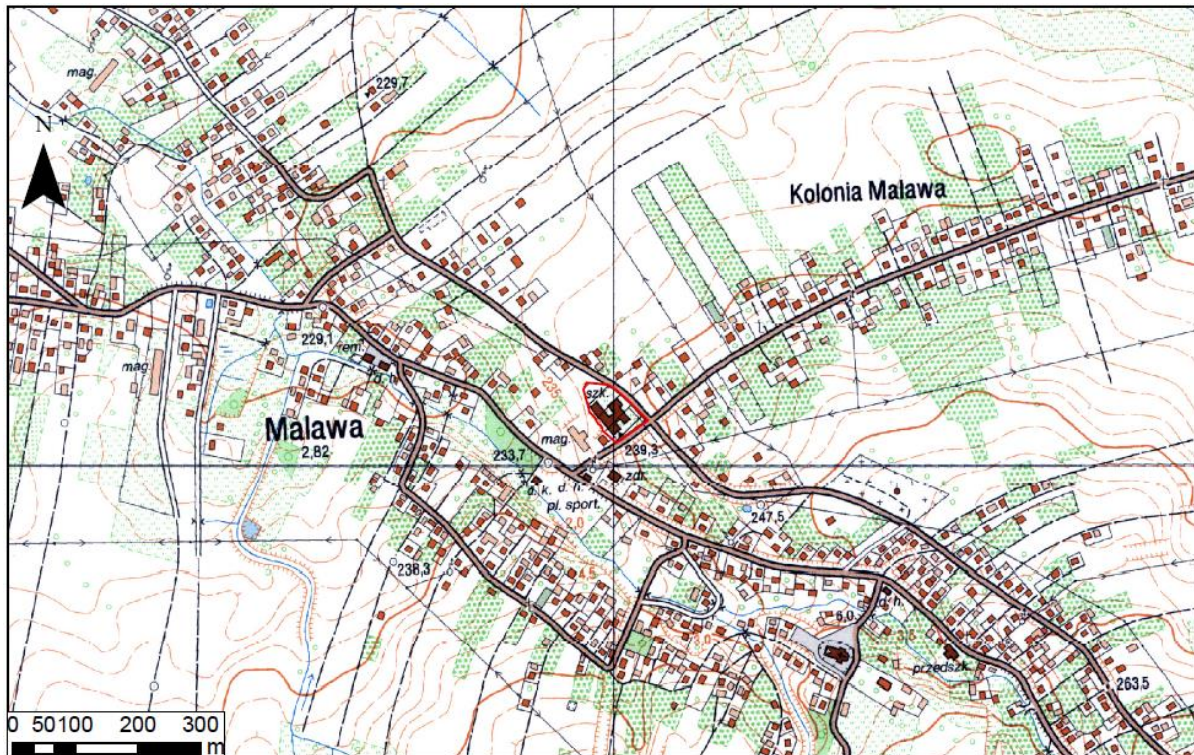

Rysunek 97. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Strażów

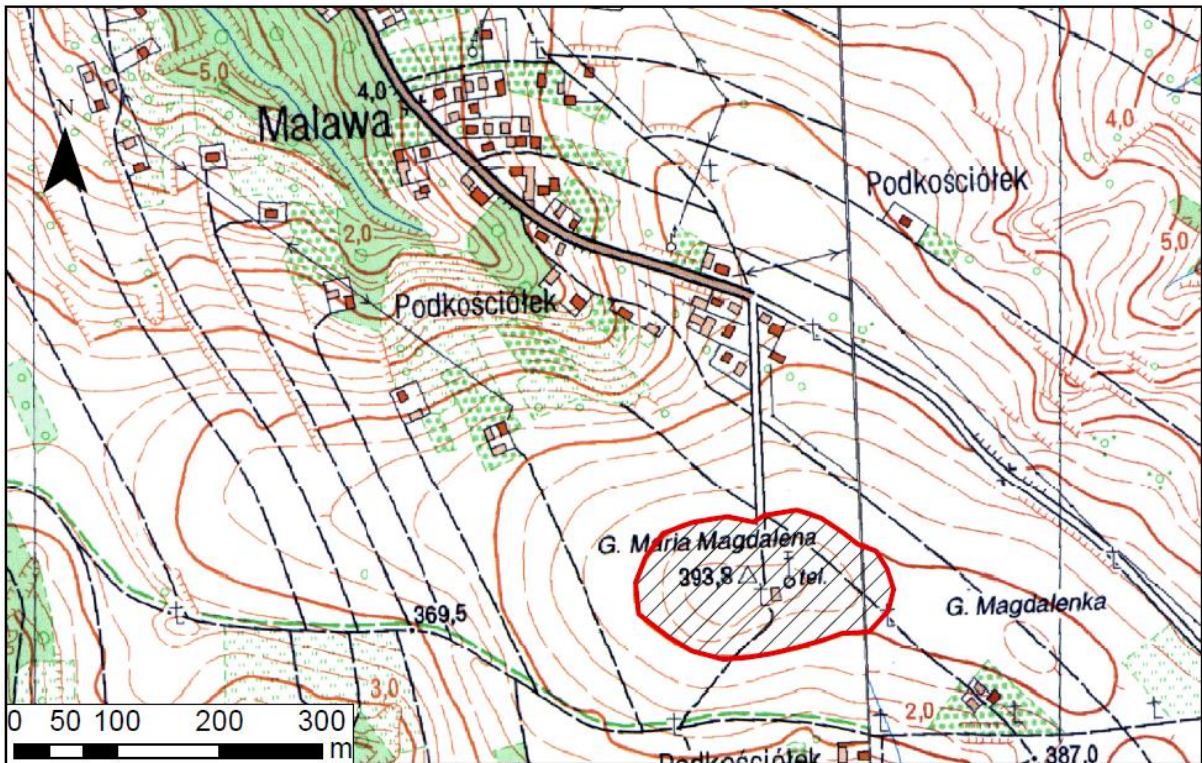

Malawa

Na terenie sołectwa Malawa do podjęcia działań rewitalizacyjnych rekomendowane są 2 obszary szczegółowe. Pierwszym z nich jest budynek starej szkoły (mieszczący obecnie aptekę) wraz z bezpośrednim otoczeniem (Rysunek 98). Po modernizacji oraz odpowiednim dostosowaniu obiekt ten mógłby spełniać różnego rodzaju funkcje społeczne (w tym kulturalno-edukacyjne) na rzecz mieszkańców. Drugim obszarem wymagającym wsparcia jest wzgórze Marii Magdaleny z kościołem dedykowanym jej czci (Rysunek 99). Teren ten cechuje się bardzo wysokim poziomem atrakcyjności krajobrazowej i turystycznej, bowiem ze szczytu wzgórza rozciąga się panorama na okolicę. Obszar ten wymaga lepszego zagospodarowania do pełnienia funkcji rekreacyjnych oraz turystycznych.

Rysunek 98. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Malawa (część 1)

Rysunek 99. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Malawa (część 2)

Gmina Lubenia

Gmina wiejska Lubenia zlokalizowana jest w powiecie rzeszowskim w południowej strefie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy wynosiła 54,9 km² oraz zamieszkiwało ją 6 504 ludzi, co dawało gęstość zaludnienia na poziomie 118 os./km². Gmina Lubenia obejmuje 4 sołectwa: Lubenia, Siedliska, Straszędzie, Sołonka. Przez teren gminy nie przebiega żadna ważniejsza droga, jednak w pobliżu, tj. w gminie Czudec oraz Boguchwała jest dostęp do drogi krajowej nr 19 (E371) oraz linii kolejowej nr 106 (Rzeszów – Jasło). Planowanie przestrzenne w gminie Lubenia wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 0,3%, co jest wynikiem najniższym w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Lubenia 24,5%, co daje wysoki wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płynie rzeka Lubenka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Lubenia miernik ten wynosi 463 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest najniższy w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 6 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Lubenia jest najniższy.

Infrastruktura komunalna w gminie Lubenia jest na relatywnie bardzo niskim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 38,5% spośród wszystkich mieszkańców gminy (wynik bardzo niski), kanalizacji 58,9% (bardzo niski), oczyszczalni ścieków 78,1% (niski). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (2) i gimnazjum (1). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga najniższy wskaźnik, tj.: 63,0% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 2 przychodnie, 2 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na wysokim poziomie (6 198 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest wysoki (209 czytelników na 1000 osób). W gminie Lubenia funkcjonuje: 3 ośrodki kultury, 1 biblioteka publiczna oraz 2 filie biblioteczne. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był wysoki (1 304). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na niskim poziomie (11 członków na 1000 ludności). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 34 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem bardzo wysokim. Sport w gminie Lubenia zorganizowany jest w 1 klubie sportowym. Dodatkowo notuje się najniższy wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 7 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Zabytkowe obiekty składające się na dziedzictwo kulturowe gminy Lubenia zlokalizowane w 2 sołectwach. W Siedlisku znajduje się kaplica cmentarna na cmentarzu parafialnym z połowy XIX wieku. Sołectwo Straszędzie posiada drewniany kościół parafialny p.w. MB Nieustającej Pomocy pochodzący z 1739 roku (w roku 1929 przeniesiony z Lubeni) oraz cmentarz kościelny.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Lubenia ogólnie kształtują się na wysokim poziomie: 322 mieszkania przypadają na 1000 osób (wynik bardzo wysoki), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 94,0 m² (wysoki), a na osobę przypada 27,3 m² (wysoki). Inny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 77,6% (wynik najniższy), łazienka 70,5% (wyraźnie najniższy), centralne ogrzewanie 57,0% (najniższy). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 3,5 i jest uważany za niski w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (położenie poza strefą suburbanizacji Rzeszowa). Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Lubenia są niekorzystne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 11,9 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w ogólnej strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 51,6% (ponadprzeciętnie wysoka). W gminie Lubenia funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 5,7% mieszkańców, co jest wynikiem o charakterze korzystnym. Sytuacja demograficzna w gminie analizowana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom -1,4 i jest zjawiskiem niekorzystnym w dłuższej perspektywie czasowej. Struktura ludności gminy Lubenia według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 19,3% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 62,0% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 18,7% (wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 97,3 osób w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Lubenia cechuje się bardzo niskim poziomem aktywności społecznej na tle samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku na każde 10 000 mieszkańców gminy przypadało zaledwie 15 organizacji

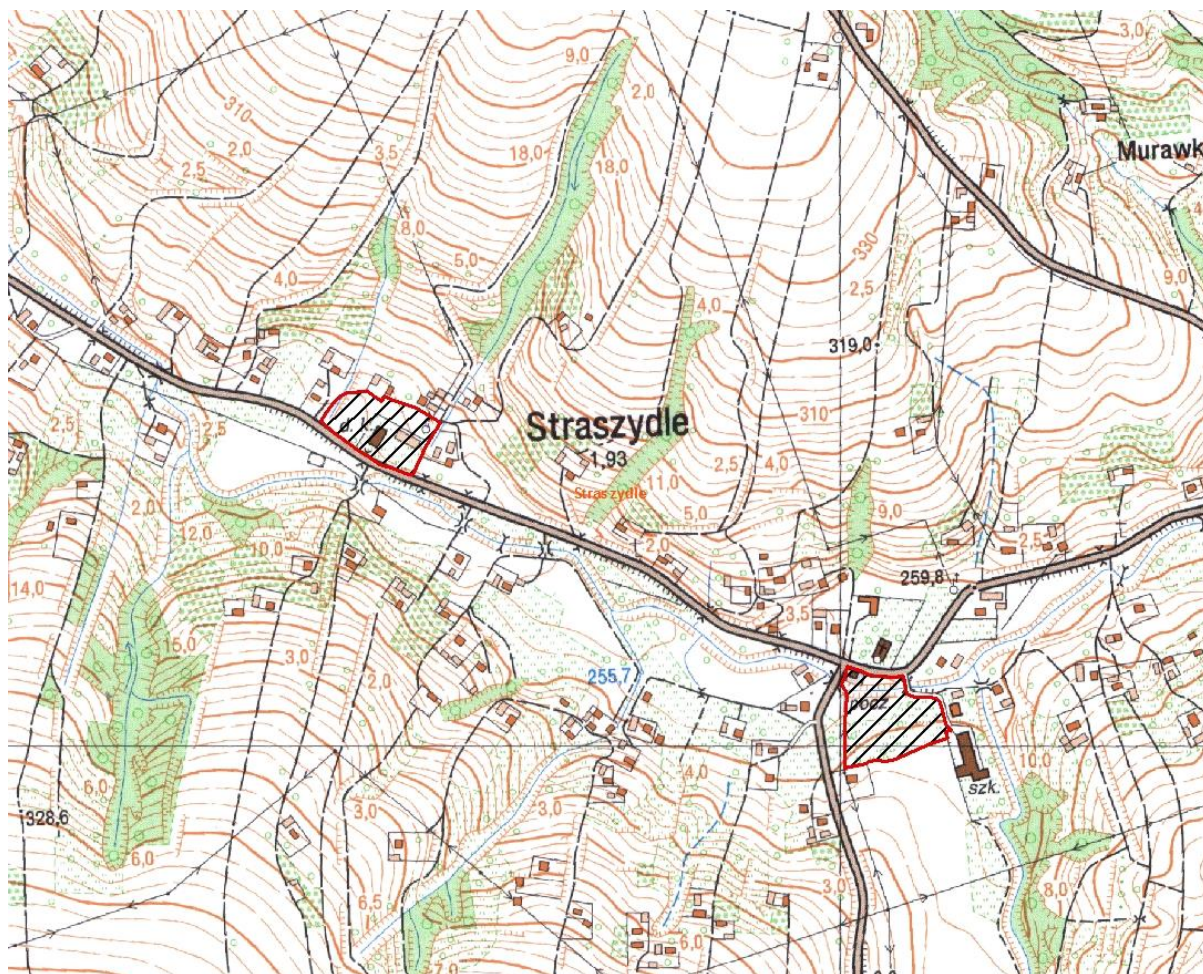
samorządowych, co dawało ostatnie miejsce w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dynamika przyrostu liczby takich organizacji w latach 2004 – 2013 kształtowała się na przeciętnym poziomie.

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Lubenia jest przedstawione za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 3 798,9 PLN, co jest wynikiem bardzo wysokim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego cały obszar gminy Lubenia cechuje się wyraźnie podwyższonymi wartościami zastosowanych wskaźników delimitacji. Tym samym gmina Lubenia charakteryzuje się znacznym nasileniem niekorzystnych procesów społeczno-przestrzennych. W związku z powyższymi działaniami z zakresu rewitalizacji powinny zostać objęte wszystkie miejscowości tej gminy.

Straszydle

Miejscowość Straszydle zalicza się do tych sołectw gminy Lubenia, w których działania rewitalizacyjne powinny zostać podjęte w pierwszej kolejności. Na terenie miejscowości do rewitalizacji rekomendowane są 3 obszary szczegółowe (Rysunek 100). Pierwszym z nich jest budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej wraz z otaczającą go przestrzenią. Drugi obszar obejmuje obiekt Domu Kultury łącznie z jego bezpośrednim otoczeniem. Z kolei trzecim obszarem proponowanym do rewitalizacji w tej miejscowości jest budynek dawnej poczty z przyległym doń terenem. Należy jednocześnie podkreślić, iż przedsięwzięcia rewitalizacyjne związane z modernizacją oraz zagospodarowaniem powyższych obiektów powinny służyć realizacji celów społecznych, związanych w głównej mierze z poprawą dostępności do usług społecznych (w tym kulturalnych) oraz szerszą integracją mieszkańców (w tym poprzez podejmowanie różnych inicjatyw twórczych).

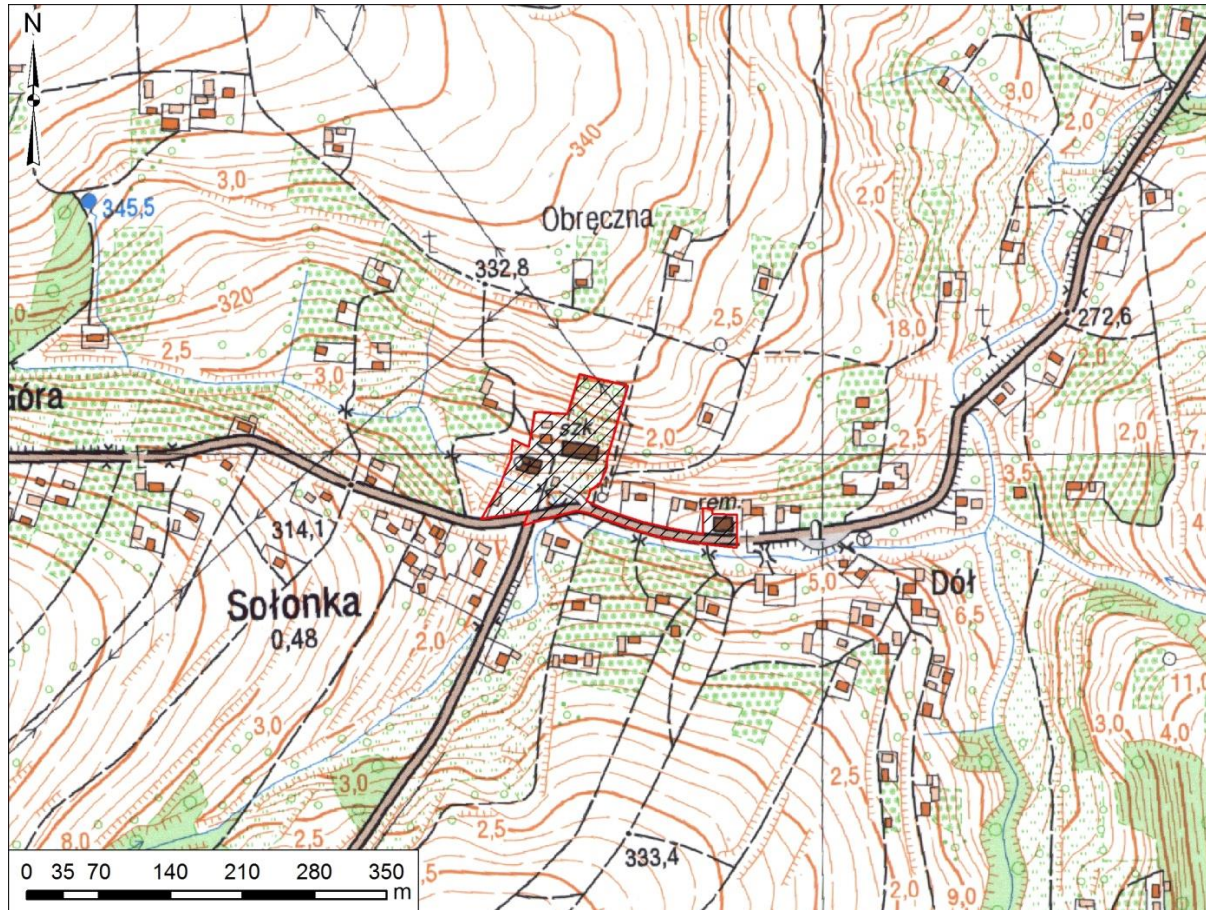

Rysunek 100. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Straszydle

Sołonka

W przypadku sołectwa Sołonka obszar rekomendowany do podjęcia działań rewitalizacyjnych obejmuje nieduży obiekt remizy Ochotniczej Straży Pożarnej, jak również teren szkoły podstawowej i jej otoczenia (Rysunek 101). Zagrożona likwidacją szkoła prowadzona jest przez organizację społeczną, która może w sposób czynny włączać się w różnego rodzaju działania aktywizujące lokalną społeczność, prowadzone w oparciu o zmodernizowaną infrastrukturę budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej.

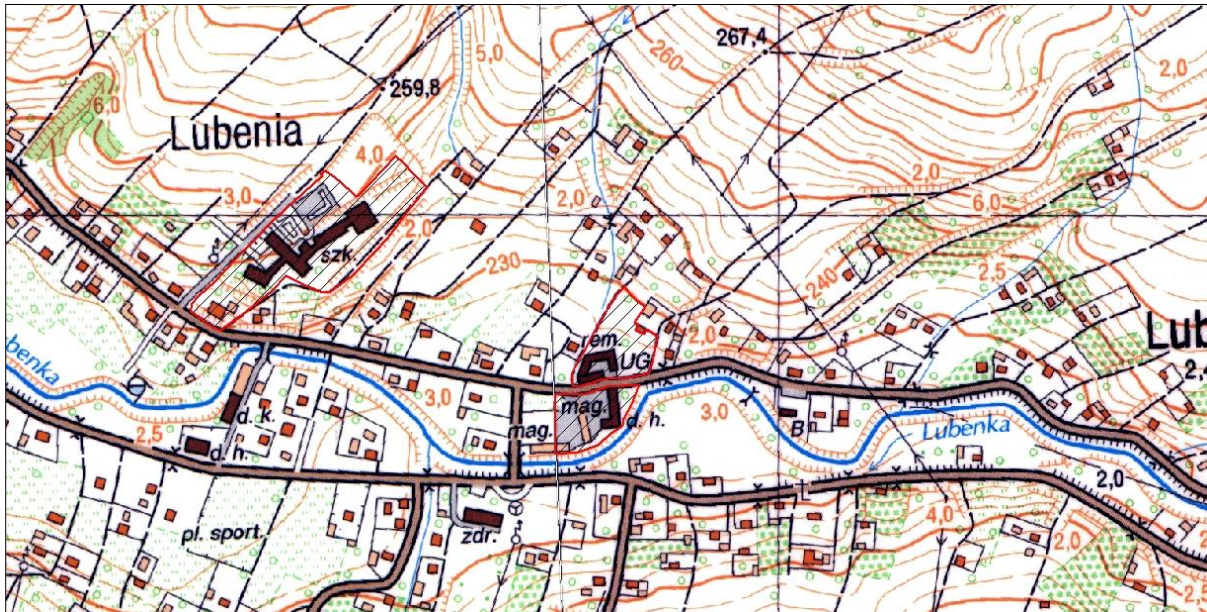

Rysunek 101. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Sołonka

Lubenia

W granicach miejscowości Lubenia do rewitalizacji rekomendowane są 2 obszary szczegółowe (Rysunek 102). Pierwszym z nich jest wielofunkcyjny budynek użyteczności publicznej wraz z jego bezpośrednim otoczeniem. W obiekcie tym mieszczą się Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Budynek ten wymaga kompleksowej modernizacji oraz rozbudowy w celu lepszego dostosowania do pełnienia funkcji publicznych i społecznych na rzecz mieszkańców sołectwa i gminy. Drugim obszarem proponowanym do rewitalizacji w granicach miejscowości jest teren szkoły podstawowej. W obiekcie tym znajdują się nieużytkowane obecnie pomieszczenia, które po remoncie oraz odpowiedniej adaptacji mogą zostać przeznaczone na potrzeby komunalne i potrzeby planowanej spółdzielni socjalnej.

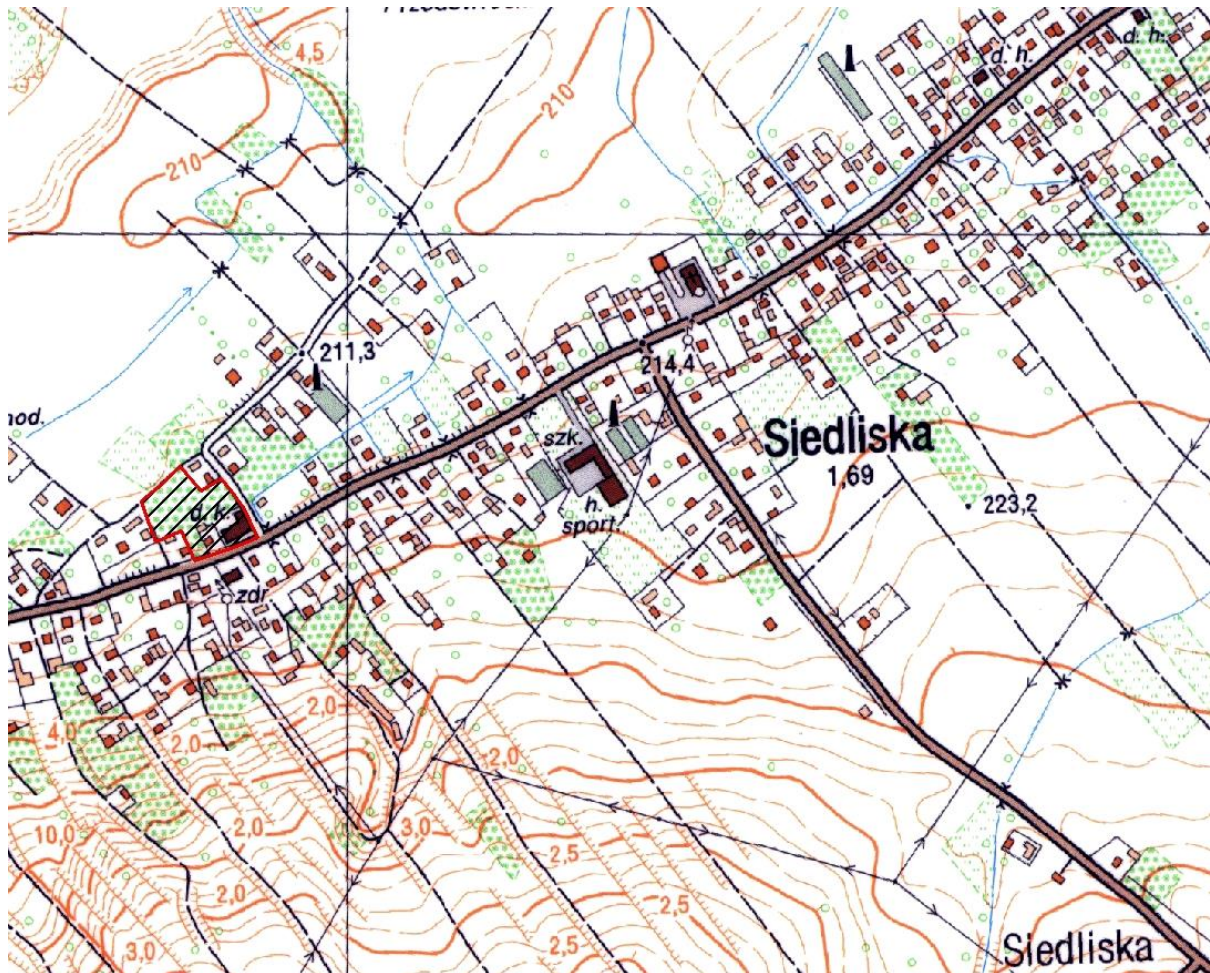

Rysunek 102. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Lubenia

Siedliska

W przypadku miejscowości Siedliska obszarem proponowanym do rewitalizacji jest budynek lokalnego domu kultury wraz z otaczającą go przestrzenią. Obiekt ten wymaga generalnego remontu i lepszego dostosowania do pełnienia funkcji społecznych. Modernizacja tego budynku i zagospodarowanie jego otoczenia pozwolą na stworzenie przyjaznego miejsca spędzania czasu wolnego, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i seniorów.

Rysunek 103. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Siedliska

Miasto Łańcut

Miasto Łańcut położone jest w odległości około 17 km na wschód od Rzeszowa. Miasto zajmuje powierzchnię 19,4 km² oraz zamieszkiwane jest przez 18 074 osób. Łańcut, będący siedzibą władz powiatu łańcuckiego, jest ośrodkiem o znaczeniu (zasięgu) subregionalnym, pełniącym na rzecz mieszkańców swojego bezpośredniego zaplecza (wyznaczonego granicami powiatu) różnego rodzaju funkcje administracyjne, społeczne, gospodarcze oraz usługowo-handlowe. Miasto charakteryzuje się korzystnym położeniem transportowym. Przez jego obszar przebiega droga krajowa nr 94 (bezpłatna trasa alternatywna dla autostrady A4) oraz dwie drogi wojewódzkie, a mianowicie: droga wojewódzka nr 877 (Naklik – Szklary) i droga wojewódzka nr 881 (Sokołów Małopolski – Żurawica). Tym samym Łańcut pełni funkcję ponadlokalnego węzła transportu drogowego. Równocześnie przez teren miasta wiedzie trasa magistrali kolejowej E30 (linia stanowiąca element III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego, łączącego Niemcy, Polskę i Ukrainę).

Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego Łańcut odznacza się wysokimi wartościami wskaźników obrazujących poziom rozwoju gospodarczego. W 2013 roku na terenie miasta funkcjonowało łącznie 2 023 podmiotów gospodarczych. Równocześnie na każdy 1000 mieszkańców przeciętnie przypadało 1 119 firm (druga lokata po Rzeszowie). Jednakże w latach 2004 – 2013 nastąpił spadek liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w granicach miasta. Łańcut cechuje się też bardzo wysokim poziomem przedsiębiorczości mieszkańców – na każde 100 mieszkańców miasta w wieku produkcyjnym przypada przeciętnie 14 osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą (najwyższy wynik w skali całego obszaru funkcjonalnego). Niemniej jednak na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego Łańcut charakteryzuje się względnie dużymi rozmiarami bezrobocia. W 2013 roku na każde 100 mieszkańców miasta w wieku produkcyjnym przypadało przeciętnie 11,4 zarejestrowanych bezrobotnych (podczas gdy średnio w obszarze funkcjonalnym ich udział kształtował się na poziomie 9,1. Łańcut odznacza się bardzo wysoką dostępnością mieszkańców do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, czego przejawem jest bardzo wysoki odsetek ludności korzystające z poszczególnych elementów systemu gospodarki wodno-ściekowej (wodociąg – 98,8%, kanalizacja – 85,0%, oczyszczalnie ścieków – 99,6%). Miasto charakteryzuje się ponadto bardzo dobrą dostępnością zasobów mieszkaniowych. W 2013 roku na każdy 1000 mieszkańców przypadało przeciętnie 319 mieszkań (trzecia lokata wśród gmin obszaru funkcjonalnego).

Łańcut charakteryzuje się znacznym nagromadzeniem różnorodnych i cennych obiektów dziedzictwa kulturowego. Pod względem łącznej liczby zabytków zajmuje drugie miejsce (po Rzeszowie) wśród wszystkich gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. Najcenniejszym obiektem dziedzictwa kulturowego w granicach miasta jest zespół zamkowo-parkowy Muzeum-Zamek w Łańcucie. Oprócz samego zamku w skład tego zabytkowego zespołu wchodzi rozległy park, a także wiele mniejszych obiektów (m.in. powozownia, oranżeria, zameczek romantyczny itp.) oraz fortyfikacje. W 2005 roku zespół zamkowo-parkowy w Łańcucie został wpisany na listę Pomników Historii. Ponadto w rejestrze zabytków figurują: zespół zabytkowy miasta, obiekty sakralne (m.in. kościół p.w. św. Stanisława Biskupa, zespół klasztorny oo. dominikanów), synagoga (obecnie muzeum), jak również zabytkowa zabudowa mieszkaniowa (domy, wille, kamienice). Należy jednocześnie podkreślić, iż Łańcut zajmuje bardzo ważne miejsce na mapie wydarzeń kulturalnych w Polsce, w głównej mierze za sprawą corocznego Festiwalu Muzycznego w Łańcucie.

Miasto cechuje się dobrą dostępnością infrastruktury społecznej, jednakże na jego terenie brakuje placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce). Równocześnie Łańcut charakteryzuje się bardzo wysokim odsetkiem dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (90,4%).

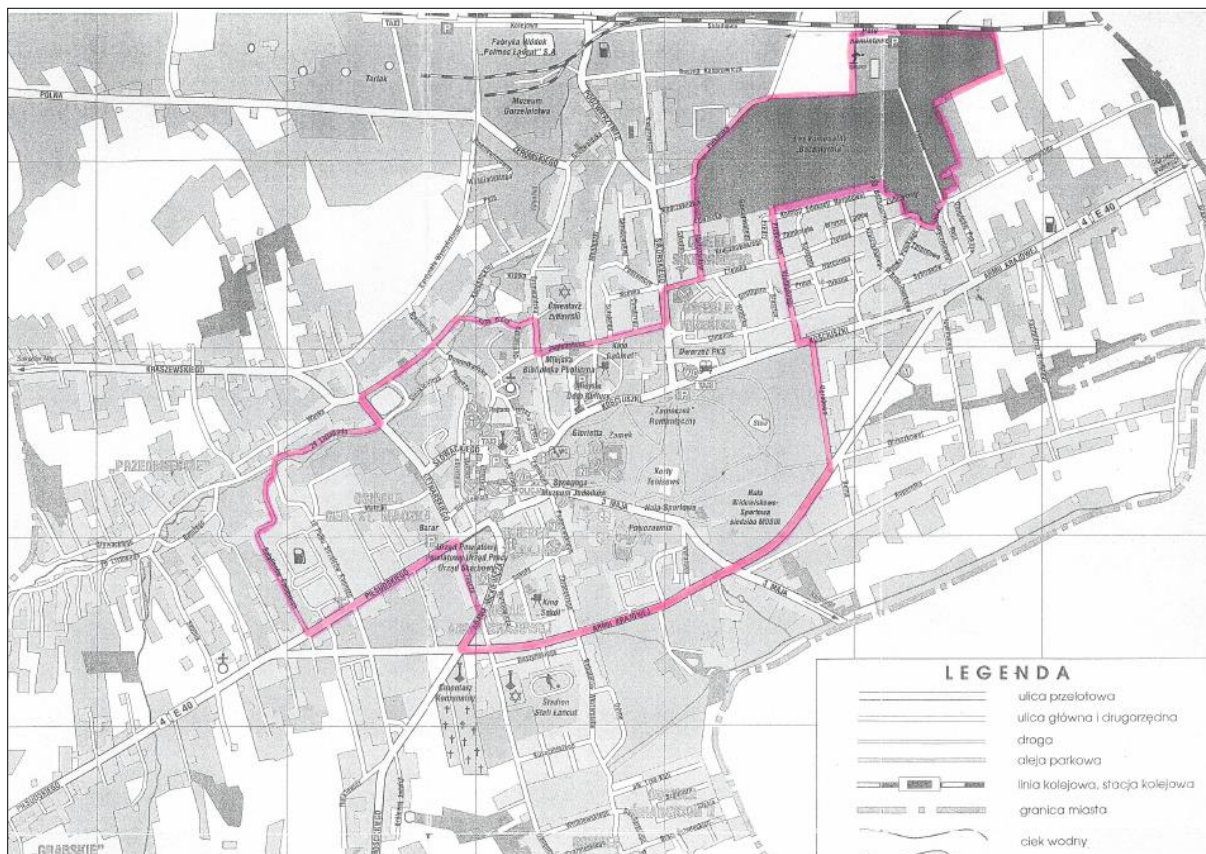
Równocześnie w mieście zdiagnozowano istotne problemy natury społecznej. Łańcut jako jednak z niewielu gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzuje się ujemnym przyrostem rzeczywistym ludności (- 2,6‰), czego główną przyczyną jest najwyższe w skali analizowanego obszaru ujemne saldo migracji (- 3,8‰). Ponadto w mieście zdiagnozowano dynamicznie zachodzące procesy starzenia się społeczeństwa. Na tle pozostałych gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego Łańcut cechuje się najwyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym (19,8%). Jednocześnie w 2013 roku liczba osób w wieku produkcyjnym wyraźnie przewyższała liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 108,8 osób w wieku poprodukcyjnym). W związku z powyższym działania rewitalizacyjne podejmowane w granicach miasta powinny zostać ukierunkowana przede wszystkim na zahamowanie odpływu migracyjnego mieszkańców oraz zaspakajanie potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku. Warto jednocześnie zauważyć, iż w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego Łańcut charakteryzuje się względnie niewielką skalą występowania różnych problemów społecznych. W 2013 roku z różnych świadczeń pomocy społecznej korzystało tylko 6,6% mieszkańców miasta (w przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wartość tego wskaźnika wynosiła średnio 7,1%).

Miasto Łańcut prezentuje umiarkowanie niskie wartości przyjętych wskaźników delimitacji. Niemniej jednak ze względu na szereg dodatkowych uwarunkowań działaniom rewitalizacyjnym w mieście należy nadać najwyższy

priorytet (obok Rzeszowa) w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Do uwarunkowań o których mowa powyżej zaliczą się m.in.:

- ważna rola miasta w systemie osadniczym całego obszaru funkcjonalnego (drugi pod względem liczby ludności ośrodek miejski, miasto o znaczeniu subregionalnym pełniące różnorodne funkcje na rzecz swojego bezpośredniego zaplecza wyznaczonego granicami powiatu łańcuckiego),
- najwyższa w skali całego obszaru funkcjonalnego atrakcyjność turystyczna (związana m.in. z zespołem zamkowo-parkowym),
- ponadprzeciętne nagromadzenie obiektów dziedzictwa kulturowego,
- wysoka intensywność procesów depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa.

Kluczowym obszarem w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Łąncucie są tereny ścisłego centrum miasta (Śródmieście). W celu zachowania spójności z powstającymi dokumentami operacyjnymi tego miasta za obszar proponowany do rewitalizacji przyjęto Śródmieście w granicach wyznaczonych w ramach prac nad aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Łąncuta na lata 2015 – 2020 (Rysunek 104). Na terenie tym koncentruje się zdecydowana większość obiektów dziedzictwa kulturowego, a także szereg zjawisk i intensywnych procesów degradacji związanych ze stanem zabudowy, przestępczością i innymi problemami społecznymi. Równocześnie na obszarze tym występują zdegradowane tereny o charakterze przemysłowym (np. staw browarny przy ul. Cetnarskiego). Ponadto poza samym centrum miasta do podjęcia działań rewitalizacyjnych rekomendowane są obszary przyległe do Śródmieścia poprzez podjęcie przedsięwzięć o charakterze wspomagającym i fakultatywnym. Obszar Śródmieścia i terenów przyległych proponowany do działań o charakterze obligatoryjnym i podstawowym oraz wspomagającym i fakultatywnym zajmuje powierzchnię około 300,0 ha.

Rysunek 104. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Łąncut

Gmina wiejska Łącut zlokalizowana jest w powiecie łańcuckim we wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy zajmowała 106,3 km² oraz była zamieszkiwana przez 21 265 osób, a zagęszczenie ludności wynosiło 200 os./km². Gmina Łącut dzieli się na 9 sołectw: Albigowa, Cierpisz, Głuchów, Handzlówka, Kosina, Kraczkowa, Rogóźno, Sonina i Wysoka. Przez zachodni i północny kraniec gminy przebiega droga krajowa nr 4 (E40). Natomiast przez centrum tego samorządu przebiega droga wojewódzka nr 877 (Naklik – Szklary), a przez część środkowo-wschodnią biegnie droga wojewódzka nr 881 (Sokołów Małopolski – Żurawica). Przez terytorium gminy przebiega linia kolejowa nr 91 (Kraków – Medyka), a na jej trasie znajdują się 3 przystanki kolejowe: Głuchów, Kosina i Rogóźno koło Łącuta. Planowanie przestrzenne w gminie Łącut wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 11,6%, co jest wynikiem bardzo wysokim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Łącut 1,8%, co daje bardzo niski wynik na tle obszaru funkcjonalnego. Na terenie gminy płyną rzeki Kosinka i Sawa oraz potoki Kraczkowski i Graniczny, a także starorzecze Wisłoka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Łącut miernik ten wynosi 617 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest niski w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 9 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Łącut jest niski.

Infrastruktura komunalna w gminie Łącut jest na relatywnie przeciętnym poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 87,3% ogółu mieszkańców (wynik przeciętny), kanalizacji 75,2% (przeciętny), oczyszczalni ścieków 85,0% (przeciętny). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (9) i gimnazjach (8). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga przeciętny wskaźnik, tj.: 76,4% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 7 przychodni, 4 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na średnim poziomie (4 261 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest niski (164 czytelników na 1000 mieszkańców). W gminie Łącut funkcjonuje: 9 ośrodków kultury, 9 bibliotek publicznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był bardzo wysoki (2 234). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na najwyższym poziomie (63 członków na 1000 osób). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 40 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem najwyższym. Sport w gminie Łącut zorganizowany jest w 9 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był przeciętny i wynosił 25 członków na 1000 ludności. Dodatkowo notuje się niski wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 19 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Gmina Łącut posiada na swoim terytorium obiekty, które tworzą jej bogactwo kulturowe i są zlokalizowane w 5 sołectwach. W Albigowej położony jest zespół folwarczny (rządówka z drugiej połowy XIX wieku, budynek gospodarczy z końca XIX wieku, stajnia z 1858 roku, stodoła i magazyn murowano-drewniany z 1920 roku, stajnia wyścigowa z kuźnią z 1915 roku oraz aleje i szpalery otaczające folwark z przełomu XIX i XX wieku). Sołectwo Kosina posiada drewniany kościół filialny p.w. św. Sebastiana z roku 1737 oraz dzwonnice z 1812 roku i dawny cmentarz przy kościele. Sołectwo Kraczkowa ma na swoim terenie dawną plebanię rzymsko-katolicką z 1898 roku. W sołectwie Sonina mieści się drewniany kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela pochodzący z XVI wieku oraz cmentarz kościelny. Natomiast w sołectwie Wysoka istnieje rządówka z drugiej połowy XIX wieku.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Łącut ogólnie kształtują się na wysokim poziomie: 280 mieszkań przypada na 1000 osób (wynik niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 101,6 m² (bardzo wysoki), a na osobę przypada 26,3 m² (przeciętny w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego). Inny miernik określający standard mieszkań w zakresie wyposażenia w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 92,1% (wynik niski), łazienka 85,8% (niski), centralne ogrzewanie 76,4% (przeciętny). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 2,6 oraz jest uważany za najniższy w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (położenie poza strefą suburbanizacji Rzeszowa). Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Łącut są niekorzystne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 11,2 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 43,6% (bardzo niska). W gminie Łącut funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 7,3% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze korzystnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 3,7 i jest zjawiskiem przeciętnym. Struktura ludności gminy Łącut według grup ekonomicznych przedstawia się

następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 20,8% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 61,7% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 17,5%(wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 83,9 osób w wieku poprodukcyjnym.

Aktywność społeczna w gminie łańcut jest niska, głównie ze względu na liczbę organizacji pozarządowych przypadających na 10 000 mieszkańców, która w 2013 roku wynosiła 21. Również dynamika powstawania nowych organizacji społecznych w latach 2004 i 2013 była niska. Jedną z ciekawszych inicjatyw jest powstałe w 2002 roku Gminne Koło Pszczelarzy zrzeszające 56 członków.

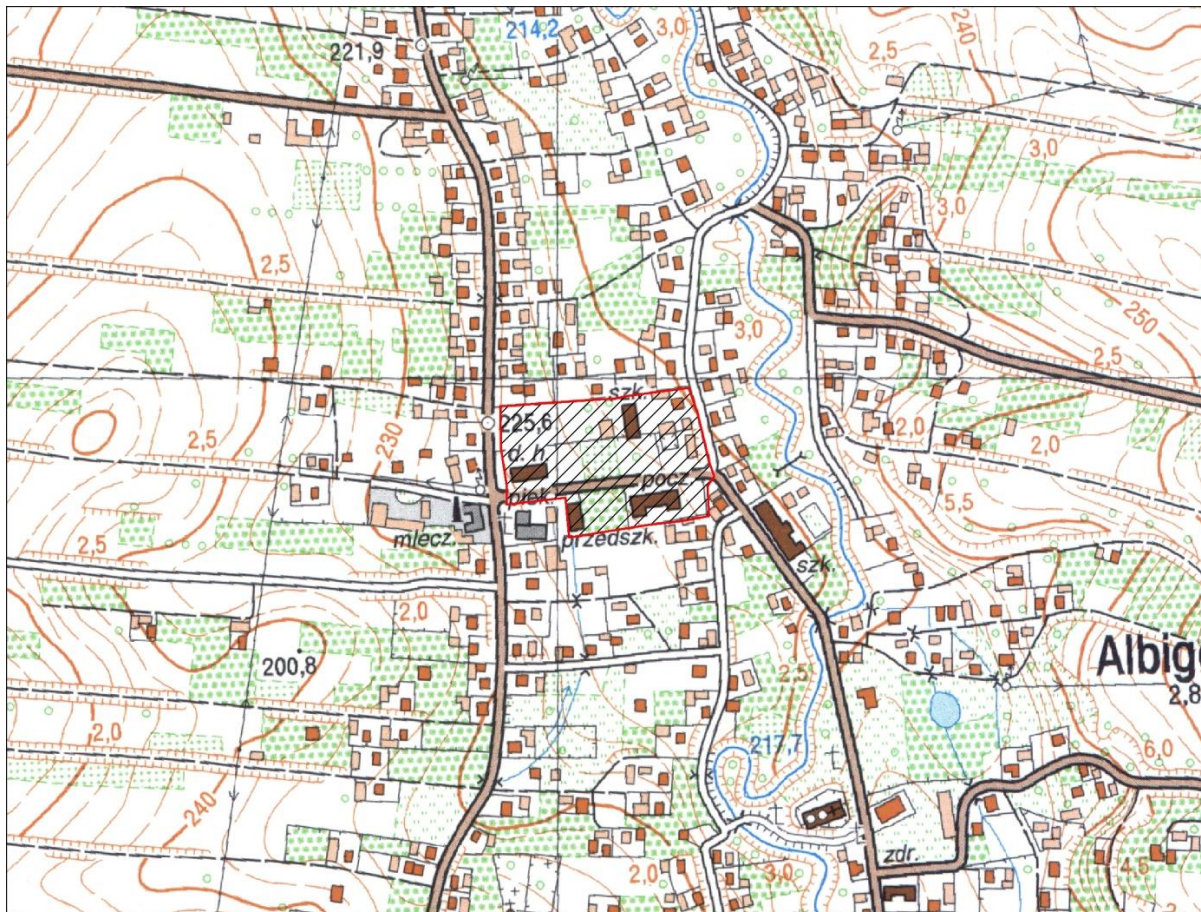
Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę łańcut jest wyrażone za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 1 512,0 PLN, co jest wynikiem niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gmina wiejska łańcut, podobnie jak gmina Czarna prezentuje wysoki stopień nasilenia zjawisk problemowych. Jednakże analiza zróżnicowania przyjętych wskaźników delimitacji na poziomie wewnątrzgminnym wskazuje na wyraźnie lepszą sytuację miejscowości Kraczkowa, Głuchów, Kosina oraz Rogóżno. Niemniej jednak na terenie każdej miejscowości wskazać można przestrzenie oraz obiekty, które w wyniku procesu rewitalizacji staną się miejscami służącymi integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców (tak w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak i międzypokoleniowym) i miejscami sprzyjającymi aktywnym formom spędzania czasu wolnego (zwłaszcza zaś dla osób starszych oraz dzieci i młodzieży) oraz podejmowaniu i realizacji różnorodnych inicjatyw społecznych (w tym także działań społeczno-kulturalnych). Powyższy kierunek przekształceń tych przestrzeni i obiektów wynika przede wszystkim z konieczności lepszego zaspokajania potrzeb społecznych rosnącej liczby osób w podeszłym wieku, która jest następstwem systematycznie zachodzącego procesu starzenia się lokalnej społeczności.

Albigowa

Obszar proponowany do działań rewitalizacyjnych w sołectwie Albigowa obejmuje teren o powierzchni około 2,4 ha, położony w centrum miejscowości (Rysunek 105). Na obszarze tym zlokalizowanych jest szereg obiektów pełniących funkcje społeczne (tj. szkoła, przedszkole, remiza, poczta oraz dom handlowy). Teren ten wymaga w szczególności spójnego zagospodarowania w zakresie przestrzeni publicznych, które będą mogły lepiej służyć mieszkańcom wsi.

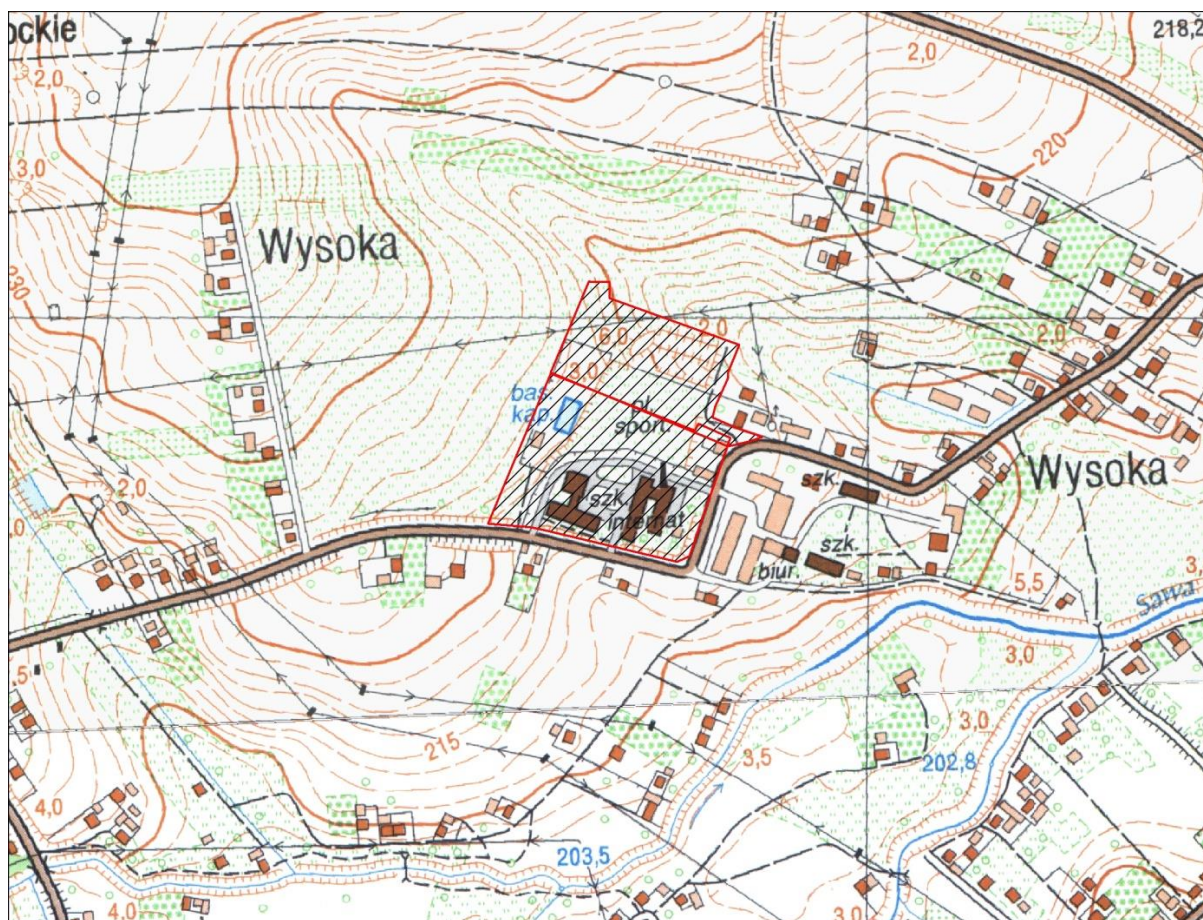

Rysunek 105. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Albigowa

Wysoka

Obszar proponowany do rewitalizacji w sołectwie Wysoka obejmuje teren szkoły wraz z internatem i stołówką, a także kompleksem sportowo-rekreacyjnym (tj. boisko sportowe oraz niecka otwartego basenu) (Rysunek 106). Ponownego zagospodarowania wymaga w szczególności niewykorzystywany obecnie budynek internatu. Jego planowane przekształcenie w kierunku obiektu (centrum) konferencyjnego z zapleczem hotelowym wymagało będzie podjęcia działań porządkujących poszczególne funkcje na terenie całej szkoły (w tym m.in. modernizacja basenu i organizacja ogólnodostępnych przestrzeni publicznych). Wobec czego zasadne jest objęcie obszarem rewitalizacji całego kompleksu szkolnego.

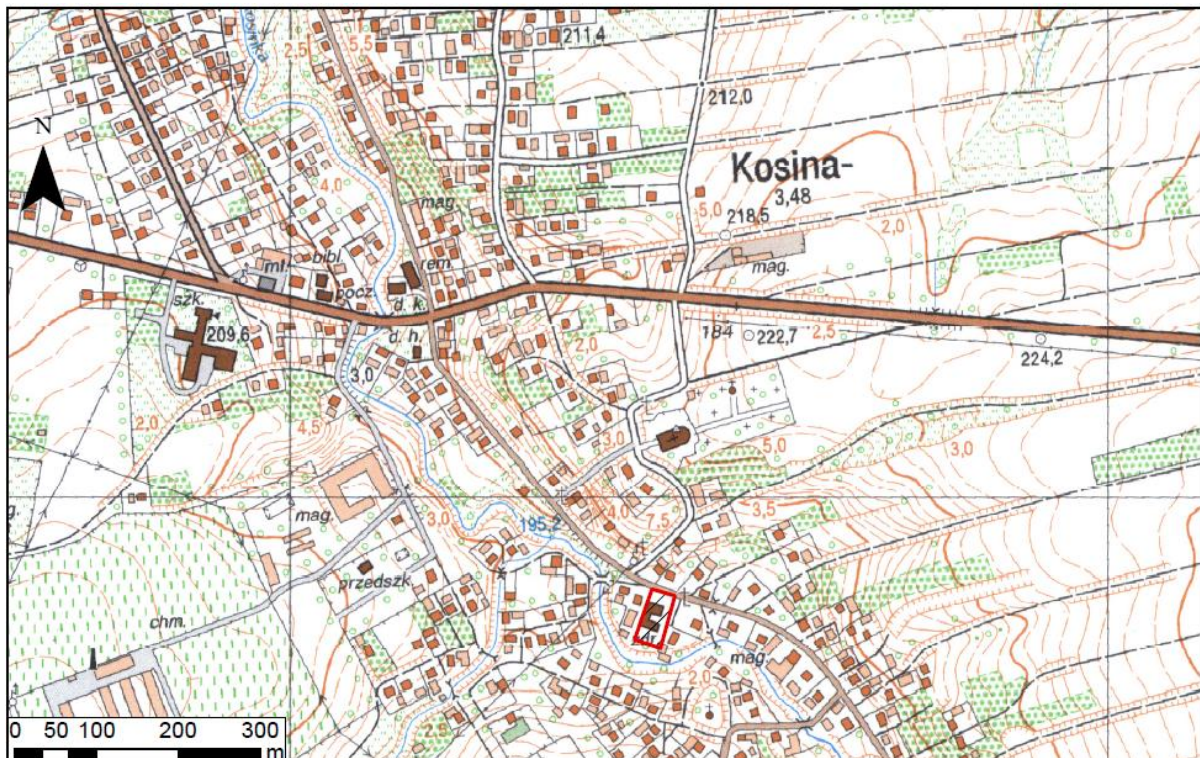

Rysunek 106. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Wysoka

Kosina

Sołectwo Kosina, zarówno w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również gminy wiejskiej Łańcut jest terenem o umiarkowanym poziomie występowania zjawisk kryzysowych. Jednocześnie do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych rekomendowany jest obszar o powierzchni około 0,4 ha, związany z budynkiem lokalnego ośrodka zdrowia (Rysunek 107). Obiekt ten po odpowiedniej modernizacji i adaptacji przeznaczony zostanie na ośrodek wsparcia dla osób starszych. Tym samym rewitalizacja budynku ośrodka zdrowia oraz jego adaptacja do pełnienia nowej roli wpisuje się w strategiczne działania dotyczące poprawy jakości życia osób w podeszłym wieku, jakie podejmowane będą na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Należy mieć na uwadze, iż sołectwo Kosina charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym, wobec czego postulowany kierunek przekształceń budynku ośrodka zdrowia będzie stanowił odpowiedź na systematycznie postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności. Równocześnie na obszarze miejscowości podejmowane będą inne działania związane z poprawą dostępności i jakości usług społecznych dla osób starszych, tj. adaptacja pomieszczeń bibliotek i czytelni dla potrzeb seniorów czy utworzenie terenu rekreacyjnego.

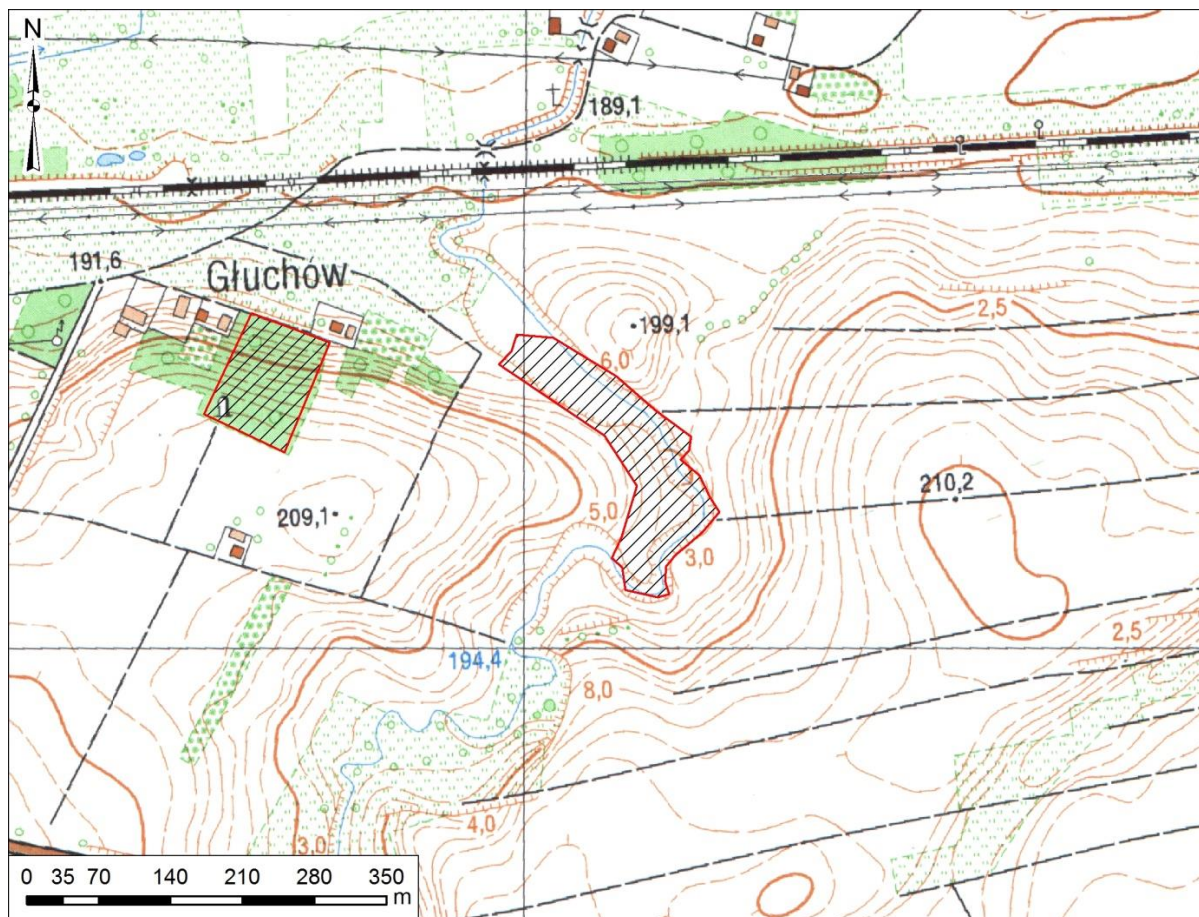

Rysunek 107. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Kosina

Głuchów

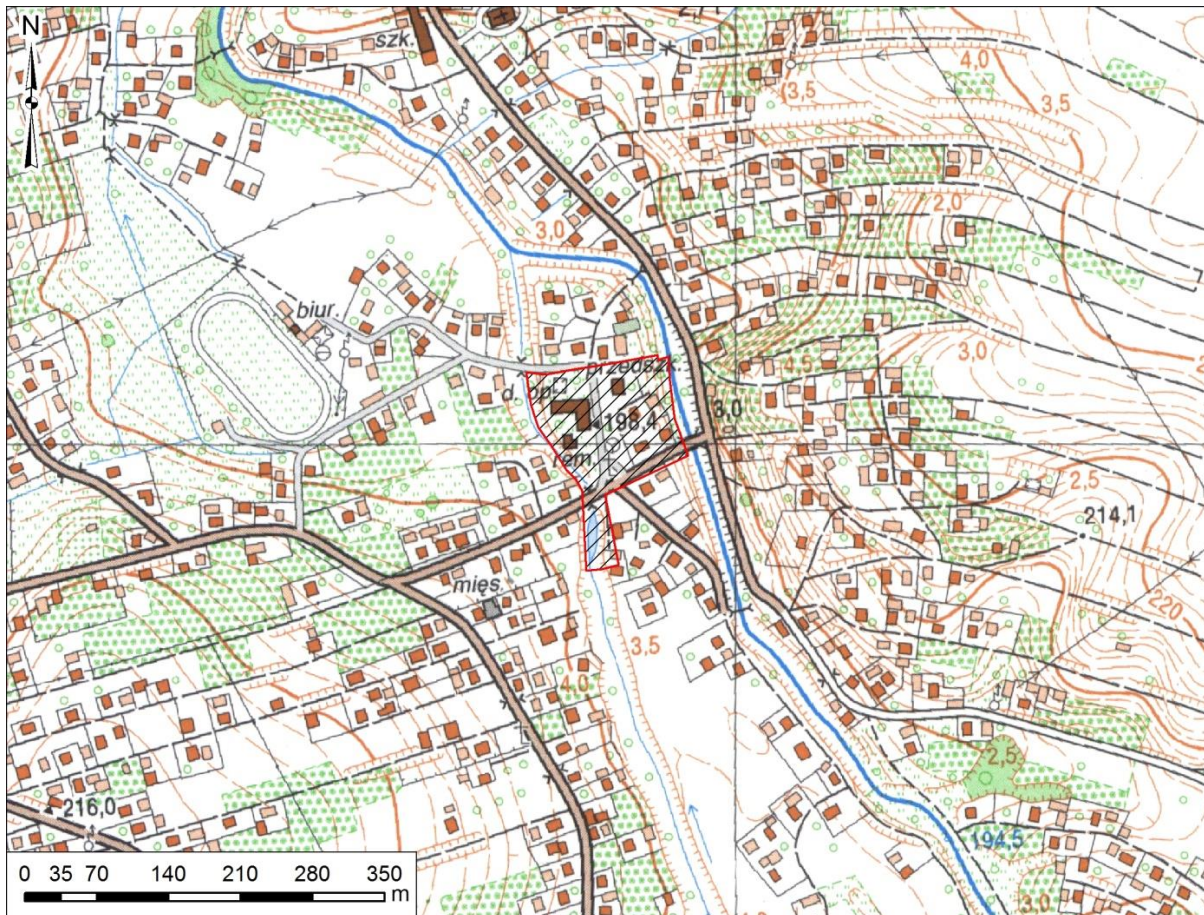
W miejscowości Głuchów na potrzeby działań rewitalizacyjnych wyznaczono niezamieszkały obszar zbiornika retencyjnego i lasu komunalnego Korczak (Rysunek 108). Uporządkowanie terenu wokół zbiornika w połączeniu z niewielkimi działaniami w pobliskim lesie mogłyby zwiększyć atrakcyjność turystyczną zarówno całej gminy, jak i wschodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dogodne położenie obszaru, w pobliżu miasta łańcut, stanowi szansę wzmocnienia ponadlokalnej roli tego terenu rekreacyjnego. Oba obszary proponowane do rewitalizacji zajmują powierzchnie około 3,2 ha.

Rysunek 108. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Głuchów

Sonina

Miejscowość Sonina charakteryzuje się podwyższonymi wskaźnikami natężenia zjawisk kryzysowych, zarówno w skali gminy wiejskiej Łańcut, jak i całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jako obszar rewitalizacji zidentyfikowano teren centrum miejscowości wraz z niedużym zbiornikiem wodnym (Rysunek 109). Obszar ten obejmuje swoim zasięgiem m.in. dom opieki, przedszkole i remizę. Zagospodarowania wymaga m.in. przestrzeń publiczna w pobliżu przystanku autobusowego, a także zbiornika wodnego. Działania te będą w istotny sposób oddziaływać na poziom życia znacznej liczby mieszkańców sołectwa. Obszar obejmuje powierzchnię około 1,7 ha (w tym kilka budynków mieszkalnych).

Rysunek 109. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Sonina

Gmina Świlcza

Gmina wiejska Świlcza położona jest w powiecie rzeszowskim w północno-zachodniej strefie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy wynosiła 112,2 km² oraz zamieszkiwało ją 16 192 osób, co dawało gęstość zaludnienia na poziomie 144 os./km². Gmina Świlcza dzieli się na 9 sołectw: Błędowa Zgłobieńska, Bratkowice, Bzianka, Dąbrowa, Mrowla, Rudna Wielka, Świlcza, Trzciana, Woliczka. W północno-wschodniej części gminy zlokalizowany jest węzeł Rzeszów-Zachód, gdzie krzyżują się autostrada A4 z drogą ekspresową S19. Natomiast w południowo-wschodniej części gminy znajduje się węzeł Świlcza, gdzie krzyżują się droga ekspresowa S19 i droga krajowa nr 4. Przez centrum tego samorządu przebiega linia kolejowa nr 91 (Kraków – Medyka), gdzie zlokalizowana jest stacja kolejowa Trzciana oraz przystanek kolejowy Świlcza. Komunikację zbiorową z Rzeszowem zapewnia MPK Rzeszów Sp. z o.o., które realizuje kursy dla linii nr: 20, 22 i 25.

Planowanie przestrzenne w gminie Świlcza wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 3,3%, co jest wynikiem niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Świlcza 27,7%, co daje wysoki wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płyną rzeki: Czarna, Mrowla, Przyrwa i Lubcza. Lokalna gospodarka jest zależna od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Świlcza miernik ten wynosi 644 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest niski w relacji do innych jednostek obszaru funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości ludności mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 8 osób, tym samym wskaźnik ten w gminie Świlcza jest bardzo niski.

Infrastruktura komunalna na terenie gminy Świlcza jest na relatywnie wysokim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 92,0% spośród wszystkich mieszkańców gminy (wynik wysoki), kanalizacji 64,9% (niski), oczyszczalni ścieków 97,6% (bardzo wysoki). Edukacja w tej gminie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (10) i gimnazjach (4). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga niski wskaźnik, tj.: 72,2% dzieci w wieku 3 – 6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 6 przychodni, 2 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na wysokim poziomie (4 959 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest bardzo niski (136 czytelników na 1000 osób). W gminie Świlcza funkcjonuje: 1 ośrodek kultury i 3 filie, 1 biblioteka publiczna oraz 5 filii bibliotecznych. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był bardzo niski (392). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na niskim poziomie (10 członków na 1000 ludności). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 13 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem przeciętnym. Sport w gminie Świlcza zorganizowany jest w 5 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był niski oraz wynosił 16 członków na 1000 ludności. Dodatkowo notuje się bardzo niski wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 16 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Zabytkowe obiekty składające się na dziedzictwo kulturowe gminy Świlcza rozmieszczone są w 6 sołectwach. W Bratkowicach mieści się park dworski pochodzący z XIX wieku. Sołectwo Dąbrowa posiada na swoim terytorium kaplicę p.w. MB Różańcowej z 1899 roku (przy drodze do Będziemyśla) oraz zespół dworski z drugiej połowy XIX wieku (dwór, park). Sołectwo Mrowla ma na swoim terenie kościół parafialny p.w. św. Łukasza Ewangelisty z lat 1896-1900 oraz ogrodzenie murowane z 4 kapliczkami z początku XX wieku. W Rudnej Wielkiej mieści się zespół dworski i folwarczny z drugiej połowy XIX wieku (dwór, dom zarządcy, chlewnia, obora, spichlerz, park z aleją dojazdową). Sołectwo Świlcza posiada na terenie cmentarza rzymsko-katolickiego kaplicę grobową rodzin Krupnickich i Kirchnerów z początku XX wieku. W sołectwie Trzciana mieści się z kolei kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca i cmentarz kościelny z 1898 roku oraz zespół dworski z XIX wieku (dwór, park, 2 spichlerze).

Zasoby mieszkaniowe w gminie Świlcza ogólnie kształtują się na najniższym poziomie w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym: 270 mieszkań przypada na 1000 osób (najniższy wynik), przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego wynosi 79,8 m² (bardzo niski), a na osobę przypada 24,9 m² (jeden z dwóch najniższych w skali obszaru funkcjonalnego). Inny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 95,2% (wynik przeciętny), łazienka 87,8% (przeciętny), centralne ogrzewanie 77,1% (przeciętny). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 3,3 i jest uważany za niski w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Świlcza są przeciętne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 9,1 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 47,0% (przeciętna). W gminie Świlcza funkcjonuje 1

ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 8,6% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze przeciętnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 4,6 oraz jest zjawiskiem przeciętnym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Struktura ludności gminy Świlcza według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 20,3% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym 63,1% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 16,6% (wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 81,4 osób w wieku poprodukcyjnym (wzrósł).

Gmina Świlcza w aspekcie działalności obywatelskiej wypada jako przeciętny samorząd. W 2013 roku na każde 10 000 mieszkańców przypadały 22 organizacje pozarządowe. Natomiast dynamika wzrostu liczby organizacji w latach 2004 i 2013 była wysoka na tle samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ciekawszymi organizacjami są: Koło Wędkarskie Karaś (160 członków) oraz Stowarzyszenie Producentów Żywności Ekologicznej EKO-DAR i Związek Stowarzyszeń Podkarpacka Izba Rolnictwa Ekologicznego.

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Świlcza jest wyrażone za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 1 935,5 PLN, co jest wynikiem przeciętnym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

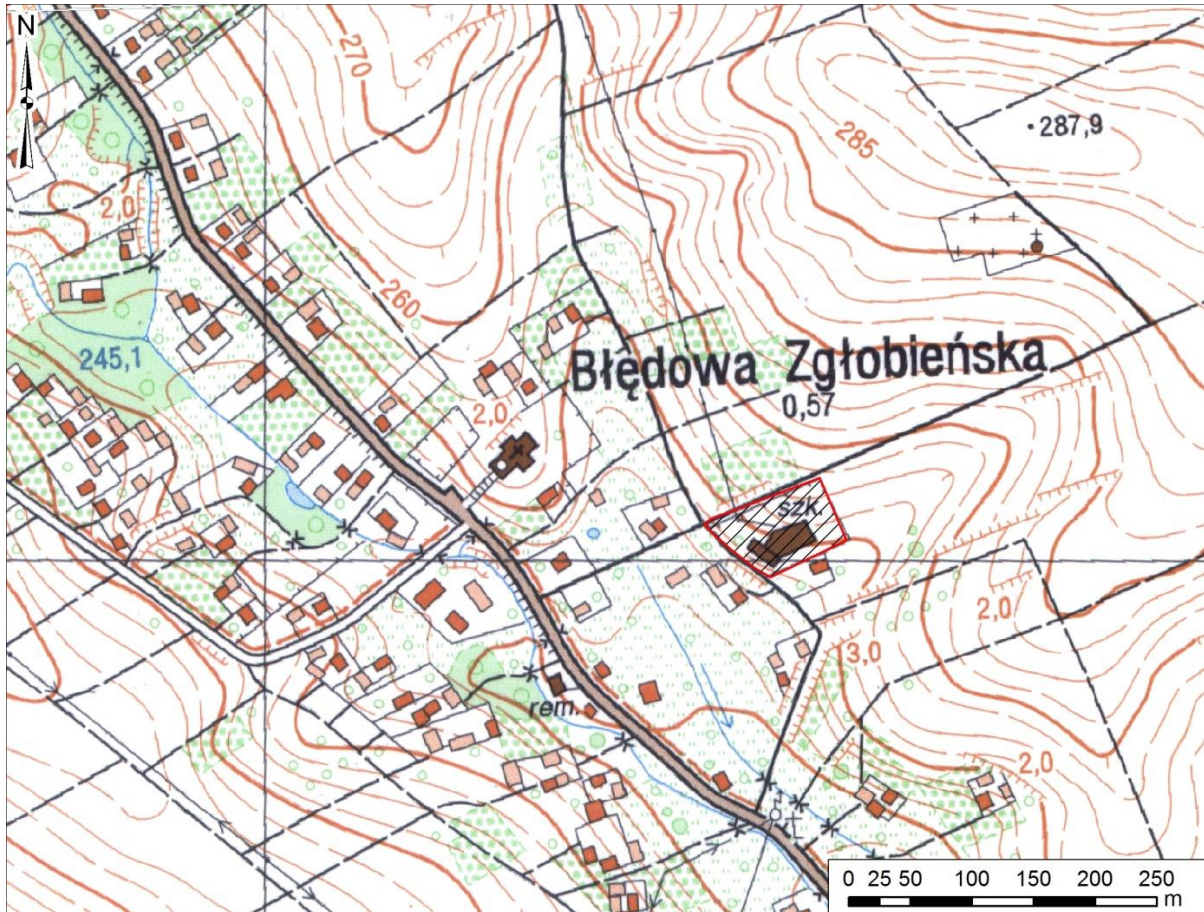
Na tle większości jednostek terytorialnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego gmina Świlcza reprezentuje względnie korzystne wartości zaproponowanych wskaźników delimitacji. Niemniej jednak w jej obrębie można zauważyć pewne zróżnicowanie poszczególnych sołectw pod względem występowania zjawisk problemowych. Na tle gminy najwyższym poziomem koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych cechuje się miejscowość Błędowa Zgłobieńska. Do objęcia wsparciem w ramach procesu rewitalizacji, ze względu na potencjał związany z możliwością zagospodarowania zabytkowych obiektów podworskich, rekomendowane są również sołectwa Trzciana oraz Bratkowice. Warto jednocześnie odnotować, iż w drugiej z wymienionych powyżej miejscowości znajduje się dodatkowo wielorodzinny blok mieszkalnych byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne związane z modernizacją i zagospodarowaniem wyżej wymienionych obiektów powinny służyć realizacji celów społecznych, związanych przede wszystkim z poprawą dostępności do usług społecznych oraz szerszą integracją mieszkańców.

Błędowa Zgłobieńska

W skali gminy Świlcza, sołectwo Błędowa Tyczyńska cechuje się najwyższymi wartościami przyjętych mierników delimitacji, informujących o występowaniu zjawisk i procesów kryzysowych. Obszarem rekomendowanym do podjęcia działań rewitalizacyjnych w tej miejscowości jest budynek po byłej Publicznej Szkole Podstawowej wraz z jego bezpośrednim otoczeniem. Obszar ten położony jest w centrum sołectwa (w pobliżu głównej drogi) i zajmuje powierzchnię około 0,5 ha (Rysunek 110). Po odpowiedniej modernizacji oraz adaptacji budynek byłej szkoły mógłby spełniać różnego rodzaju funkcje społeczne na rzecz mieszkańców.

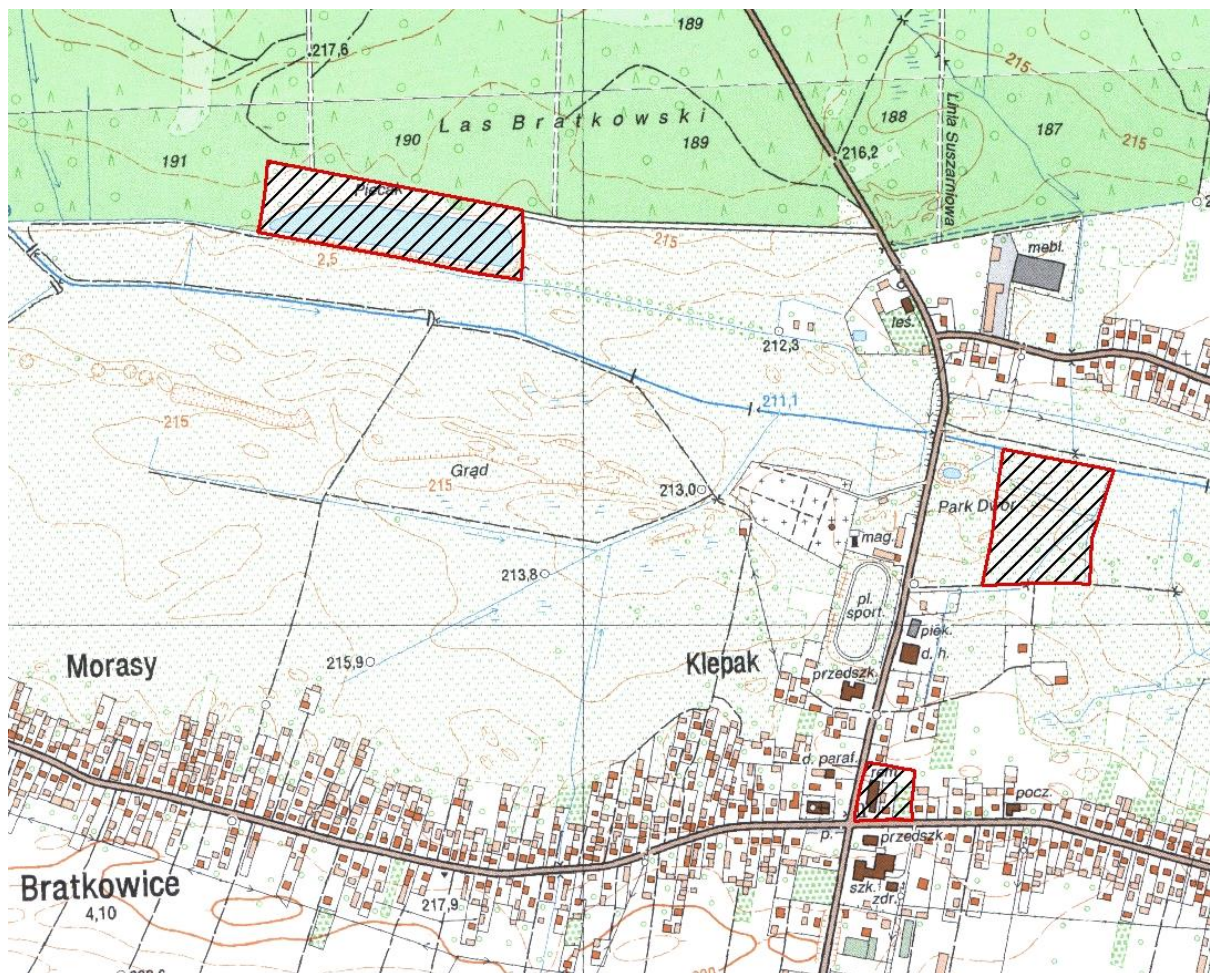

Rysunek 110. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Błędowa Zgłobieńska

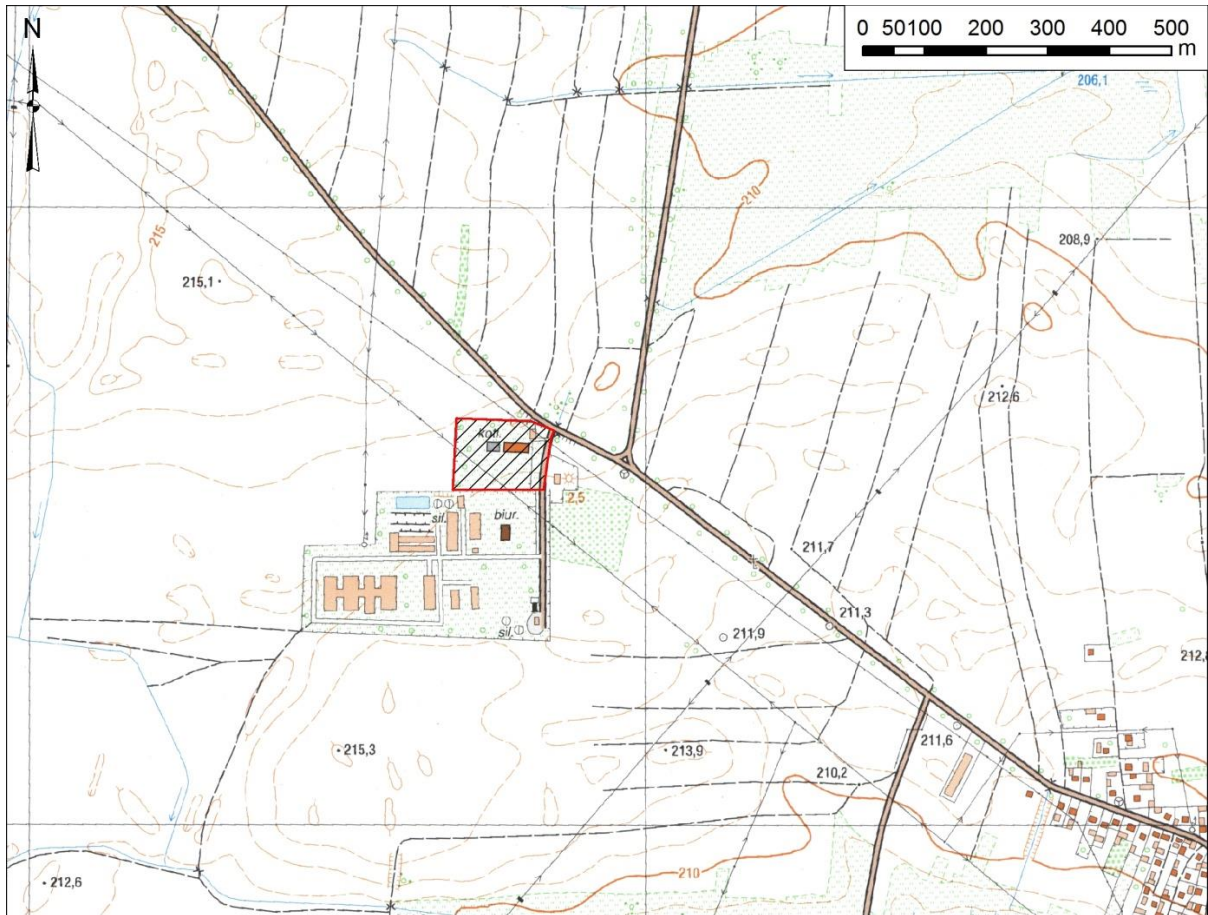
Bratkowice

Miejscowość Bratkowice na tle pozostałych jednostek terytorialnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego nie należy do obszarów o silnym nagromadzeniu zjawisk problemowych. Niemniej jednak po szczegółowym rozpoznaniu lokalnych uwarunkowań zalecane jest dołączenie tej wsi do grupy miejscowości wymagających wsparcia w ramach procesu rewitalizacji. Tego rodzaju rekomendacja wynika przede wszystkim z obecności na terenie sołectwa czterech różnych typów obszarów zdegradowanych (Rysunek 111, Rysunek 112), którymi są:

- obszar zbiornika retencyjnego wraz z bezpośrednim otoczeniem (o łącznej powierzchni około 3,7 ha), którego postulowanym kierunkiem przekształcenia byłoby utworzenie ogólnodostępnego miejsca do kąpieli na terenie gminy,
- obszar zdegradowanego parku podworskiego (o łącznej powierzchni około 2,6 ha),
- blok mieszkalny byłego Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Bratkowicach wraz z bezpośrednim otoczeniem obiektu (o łącznej powierzchni około 1,7 ha), zarządzany przez Spółdzielnię Mieszkaniową Bratek,
- budynek Domu Ludowego wraz z otoczeniem, który po odpowiedniej modernizacji mógłby stanowić przyjazne miejsce spędzania czasu wolnego dla mieszkańców miejscowości gminy.

Rysunek 111. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Bratkowice (część 1)

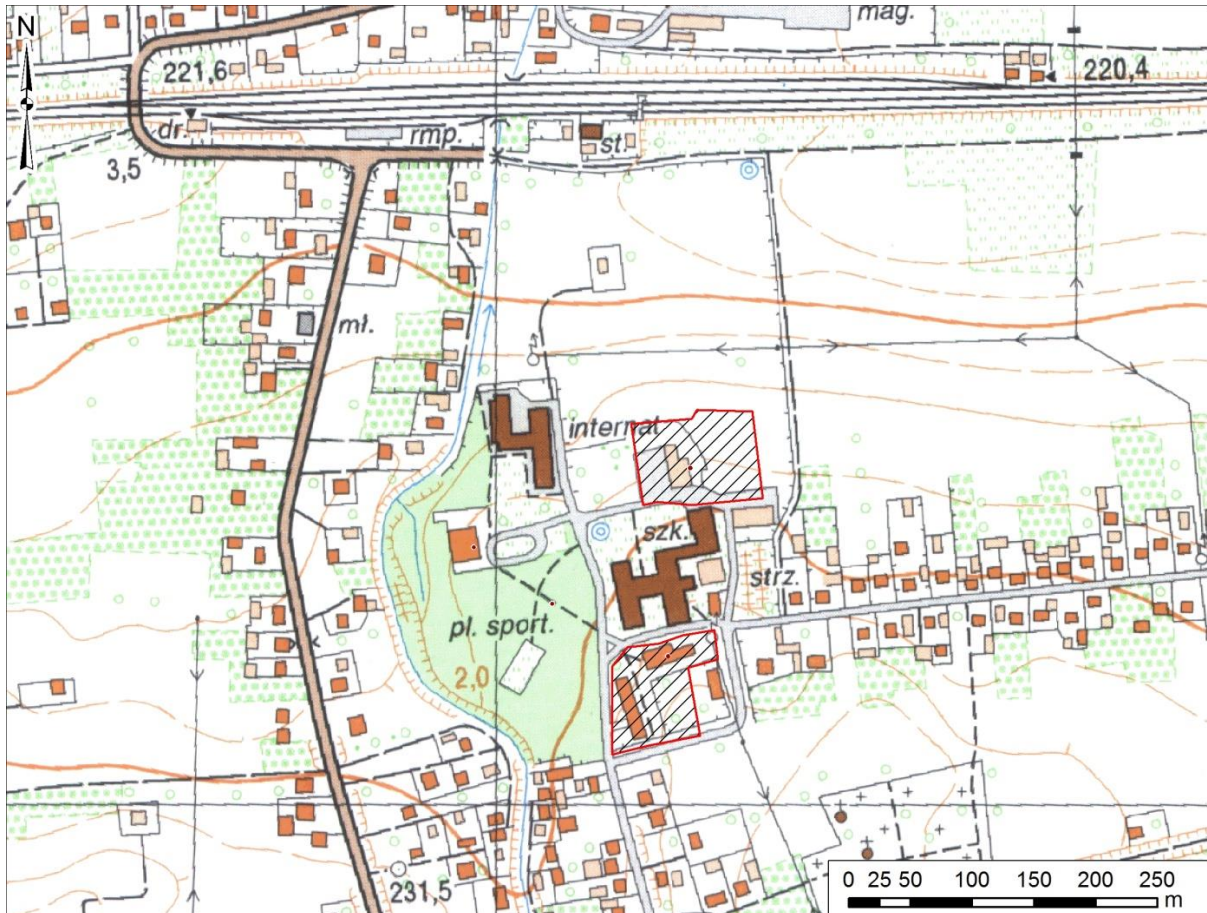
Rysunek 112. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Bratkowice (część 2)

Trzciana

Obszarem rekomendowanym do podjęciach działań rewitalizacyjnych w miejscowości Trzciana jest zabytkowy budynek spichlerza zlokalizowany na terenie dawnego zespołu dworsko-parkowego (Rysunek 113). Dotychczas większość tego terenu została odnowiona i zagospodarowana w efekcie projektów realizowanych w minionej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej. Tym samym działania związane z rewitalizacją budynku spichlerza stanowią będą kontynuacją i uzupełnienie wcześniejszych przedsięwzięć. Ze względu na swoją kubaturę obiekt ten stwarza szerokie możliwości zagospodarowania i adaptacji do pełnienia różnorodnych funkcji. Najbardziej postulowanym kierunkiem przekształceń jest modernizacja i dostosowanie tego obiektu do potrzeb utworzenia centrum senioralnego Senior Park (wraz z wykorzystaniem parku). Ponadto na terenie miejscowości znajdują się również inne obszary wymagające wsparcia w ramach działań rewitalizacyjnych, a mianowicie:

- budynek użytkowany dotychczas jako przedszkole (ze względu na budowę nowego dużego przedszkola wraz ze żłobkiem, obiekt ten utracił swoją dotychczasową funkcję i pozostaje niezagospodarowany) – po modernizacji oraz odpowiednim dostosowaniu obiekt ten mógłby spełniać różnego rodzaju funkcje społeczne na rzecz mieszkańców,
- budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Trzcianie (obiekt ten wymaga modernizacji oraz odpowiedniej adaptacji dla potrzeb realizacji działań społecznych na terenie gminy),
- budynek Gminnego Centrum Kultury i Rekreacji w Świlczy z siedzibą w Trzcianie (obiekt ten wymaga generalnego remontu i lepszego dostosowania do pełnienia funkcji społecznych) – modernizacja tego budynku i zagospodarowanie jego otoczenia pozwolą na stworzenie przyjaznego miejsca spędzania czasu wolnego dla mieszkańców miejscowości i gminy, a także przyczynią się do podniesienia poziomu atrakcyjności kulturalnej i zwiększenia dostępności do dóbr kultury, co z kolei umożliwi zachowanie dziedzictwa kulturowego miejscowości i gminy,
- budynki socjalne w Trzcianie wymagające modernizacji i odpowiedniej adaptacji dla potrzeb działań społecznych podejmowanych na terenie gminy,
- budynek byłego Domu Ludowego Trzecia – Słotwinka, który po modernizacji i odpowiedniej adaptacji mógłby spełniać różnego rodzaju funkcje społeczne na rzecz mieszkańców miejscowości i gminy.

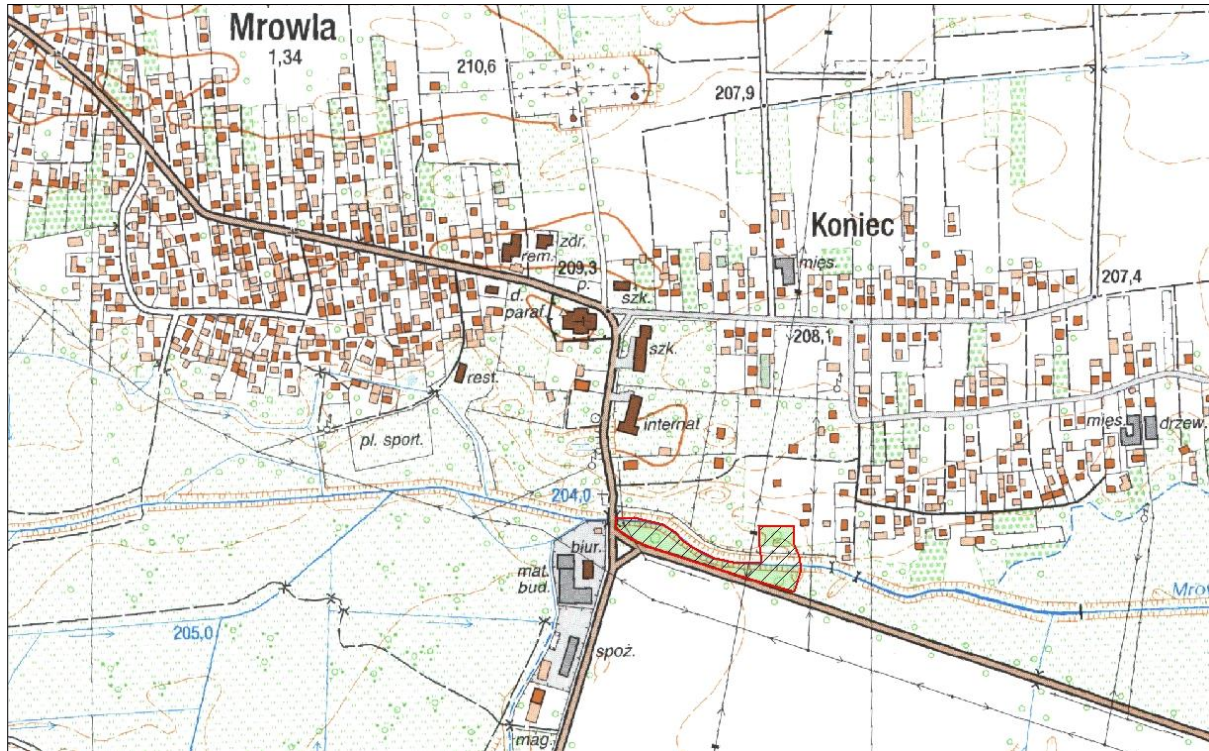

Rysunek 113. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Trzciana

Mrowla

Obszarem rekomendowanym do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym w miejscowości Mrowla jest teren zieleni – teren lasu (Rysunek 114). W ramach rewitalizacji planowane jest zagospodarowanie tego terenu poprzez utworzenie alejek spacerowych, montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, altana, plac zabaw, siłownia zewnętrzna). Nadanie temu terenowi funkcji wypoczynkowych oraz rekreacyjnych przyczyni się do zwiększenia poziomu atrakcyjności turystycznej zarówno całej gminy, jak również zachodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rysunek 114. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Mrowla

Gmina Trzebownisko

Gmina wiejska Trzebownisko położona jest w powiecie rzeszowskim w północnej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku gmina zajmowała powierzchnię 90,3 km² oraz była zamieszkiwana przez 20 257 osób, a zagęszczenie ludności wynosiło 228 os./km². Gmina Trzebownisko dzieli się na 10 sołectw: Jasionka, Łąka, Łukawiec, Nowa Wieś, Stobierna, Tajęcina, Terliczka, Trzebownisko, Wólka Podleśna, Zaczernie. Na terenie gminy Trzebownisko w sołectwie Jasionka zlokalizowany jest Port Lotniczy Rzeszów-Jasionka Sp. z o.o., który obsługuje międzynarodowe i krajowe połączenia lotnicze. W środkowo-południowej części gminy w sołectwie Terliczka znajduje się węzeł drogowy Rzeszów-Wschód, gdzie krzyżują się autostrada A4 i droga ekspresowa S19 i droga krajowa nr 97. W południowo-wschodniej części gminy budowana jest dalsza część autostrady A4. Ponadto w centrum gminy na drodze S19 zlokalizowany jest węzeł Jasionka. Z kolei w zachodniej części gminy znajduje się droga wojewódzka nr 869 (Jasionka – Rudna Mała). Dojazd komunikacją zbiorową zapewnia MPK Rzeszów Sp. z o.o. liniami nr: 51 i 53 oraz Związek Gmin Podkarpacka Komunikacja Samochodowa za pomocą linii nr: 202, 207, 214, 220, 221, 224, 225, 227, 234, 237 i 238. Planowanie przestrzenne w gminie Trzebownisko wyrażone w postaci pokrycia powierzchni jednostki samorządu terytorialnego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 2,4%, co jest wynikiem niskim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Trzebownisko 1,4%, co daje bardzo niski wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płyną rzeki: Wisłok, Mrowła, Czarna, Świerkowiec oraz starorzecze Wisłoka. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Trzebownisko miernik ten wynosi 736 przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest przeciętny w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości ludności mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 9 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Trzebownisko jest przeciętny. W sołectwie Jasionka zlokalizowany jest Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis.

Infrastruktura komunalna w gminie Trzebownisko jest na relatywnie wysokim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 98,3% spośród wszystkich mieszkańców gminy (wynik bardzo wysoki), kanalizacji – 82,0% (wysoki), oczyszczalni ścieków – 90,4% (wysoki). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (10) i gimnazjach (9) i prywatnej szkole muzycznej. Natomiast opieka nad dziećmi osiąga ponadprzeciętnie wysoki wskaźnik, tj.: 90,0% dzieci w wieku 3-6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. 6,4% dzieci do lat 3 jest objętych opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 13 przychodni, 3 ogólnodostępne apteki i 2 punkty apteczne. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na najniższym poziomie (1 512 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest najniższy (62 czytelników na 1000 osób). W gminie Trzebownisko funkcjonuje: 1 ośrodek kultury, 1 biblioteka publiczna oraz 2 filie biblioteczne. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był wysoki (1 695). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na przeciętnym poziomie (18 członków na 1000 osób). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 13 członków na 1000 osób, co było wskaźnikiem przeciętnym. Sport w gminie Trzebownisko zorganizowany jest w 15 klubach sportowych oraz w 1 Ośrodku Sportu i Rekreacji z siedzibą w Nowej Wsi. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był wysoki i wynosił 35 członków na 1000 ludności. Dodatkowo notuje się wysoki wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 31 ćwiczących na 1000 mieszkańców.

Gmina Trzebownisko jest bogata w zabytkowe obiekty zaliczane do dziedzictwa kulturowego, które znajdują się na terytorium 4 sołectw. W Jasionce zlokalizowany jest zespół dworski (dwór, spichlerz, park z końca XVIII i drugiej połowy XIX wieku). Zabytki sołectwa Łąka to m.in.: kościół parafialny p.w. św. Onufrego z lat 1713-1744, dzwonnica z cmentarzem kościelnym i ogrodzeniem pochodzące z połowy XVIII wieku. Mieści się tu także zespół pałacowy z początku XVIII wieku (pałac, park, folwark z drugiej połowy XVIII wieku: spichlerz, stajnie, brama wjazdowa). Sołectwo Stobierna posiada zabytkowy kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP z lat 1891-1892 oraz dzwonnice i ogrodzenie. W Zaczerniu mieści się zespół kościoła parafialnego z lat 1800-06 (kościół p.w. Narodzenia Matki Bożej, kaplica grobowa rodziny Jędrzejowiczów, cmentarz kościelny, ogrodzenie i mur) oraz park dworski pochodzący z pierwszej połowy XIX wieku.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Trzebownisko ogólnie kształtują się na wysokim poziomie: 281 mieszkań przypada na 1000 osób (wynik niski), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 118,1 m² (najwyższa wartość w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym), a na osobę przypada 28,0 m² (bardzo wysoki). Inny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie przeciętny poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg – 98,3% (wynik bardzo wysoki), łazienka – 89,0% (przeciętny), centralne ogrzewanie – 78,6% (przeciętny). Wskaźnik mówiący o mieszkaniach

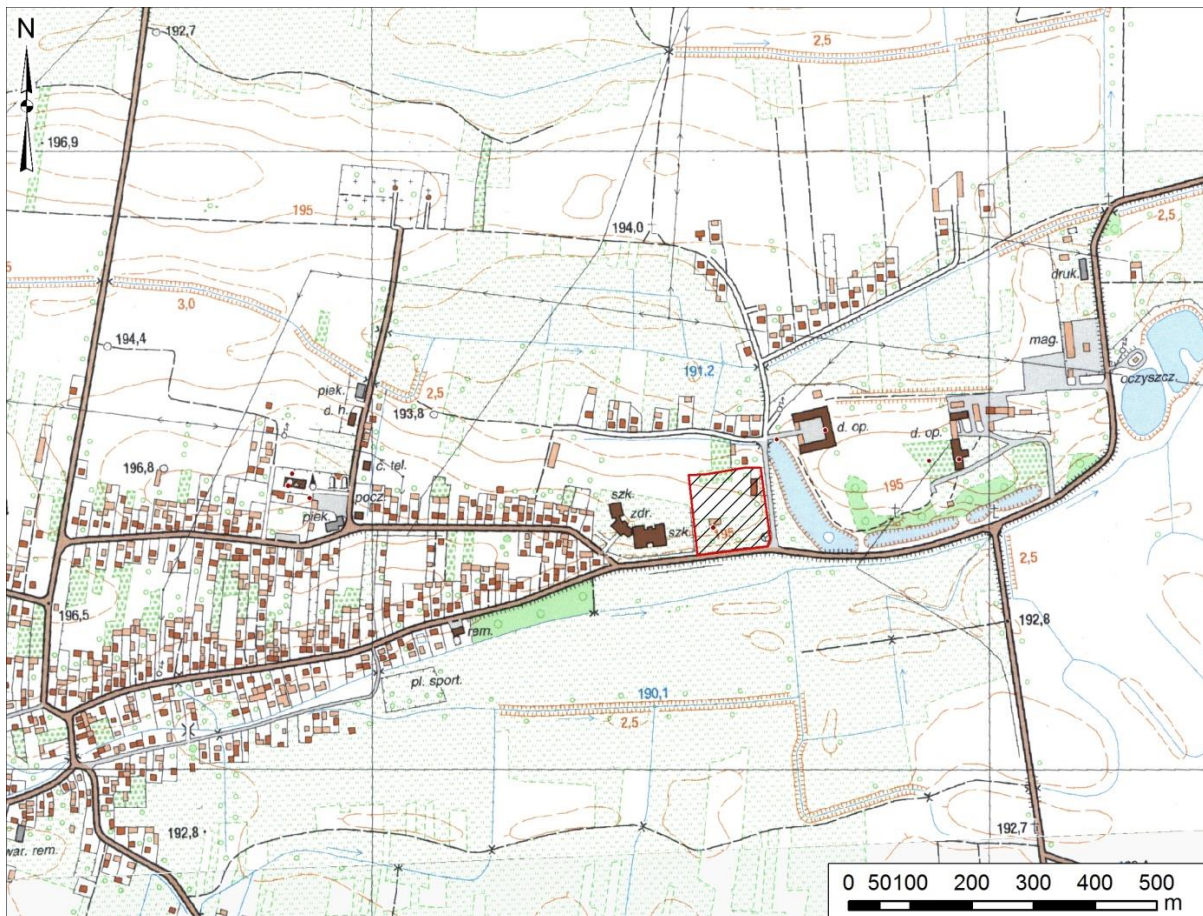
oddanych do użytkowania przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 4,9 i jest uważany za przeciętny w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Trzebownisko są korzystne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 8,5 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 46,4% (niska). W gminie Trzebownisko funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 7,2% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze korzystnym. Sytuacja demograficzna w gminie analizowana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji oraz przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 10,3 i jest zjawiskiem bardzo korzystnym w dłuższej perspektywie czasowej. Struktura ludności gminy Trzebownisko według grup ekonomicznych przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym – 21,3% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013), ludność w wieku produkcyjnym – 64,1% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym – 14,7% (wzrósł – mimo to, stanowi najniższy odsetek w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 68,9 osób w wieku poprodukcyjnym (wzrósł – mimo to, stanowi najniższy odsetek w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym).

Aktywność społeczna w gminie Trzebownisko była bardzo niska. W 2013 roku na każde 10 000 mieszkańców tego samorządu przypadało zaledwie 19 organizacji pozarządowych. Jednak przyrost liczby organizacji za lata 2004 i 2013 był bardzo wysoki. Stowarzyszenia funkcjonujące w gminie głównie zajmują się promocją aktywności intelektualno-ruchowej mieszkańców oraz pomocą dzieciom.

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez gminę Trzebownisko jest przedstawione za pomocą wskaźnika, który informuje o wartości projektów przypadających na 1 mieszkańca. W tym samorządzie było to 3 102,0 PLN, co jest wynikiem wysokim na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Łąka

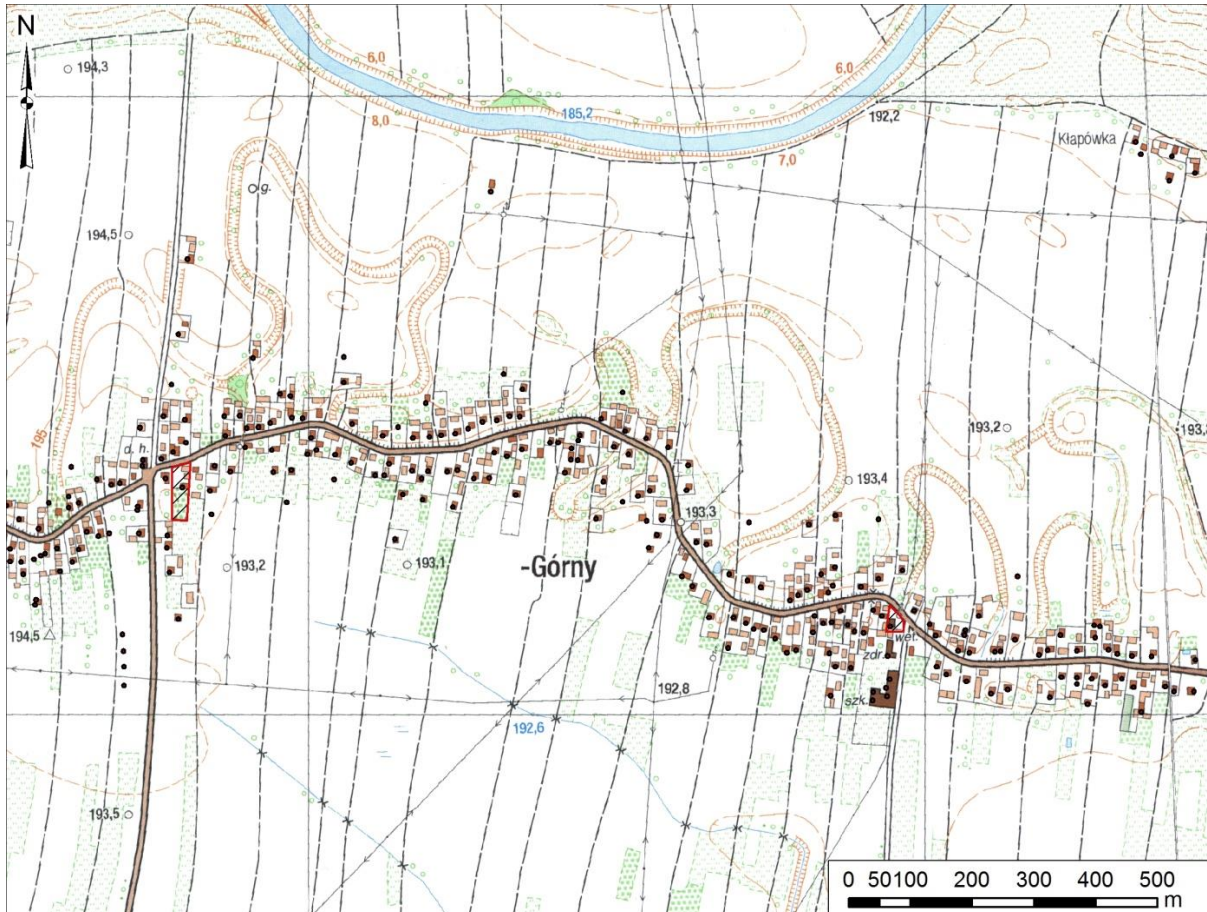
Miejscowość Łąka pomimo, iż reprezentuje grupę sołectw o najbardziej korzystnych wartościach analizowanych mierników delimitacji, z uwagi na wewnętrzny potencjał związany z możliwością zagospodarowania dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadlokalnym oraz niezadowalający stan obiektów zabytkowych powinna zostać potraktowana jako obszar priorytetowy z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych w gminie Trzebownisko. Obszar proponowany do podjęcia działań rewitalizacyjnych w sołectwie Łąka obejmuje dwa zabytkowe obiekty kubaturowe (tj. spichlerz i tzw. rządcówkę) wraz z ich bezpośrednim otoczeniem (Rysunek 115). Powierzchnia tego terenu wynosi około 1,5 ha. W budynku rządcówki znajdują się mieszkania socjalne. Warto jednocześnie odnotować, że w bezpośrednim sąsiedztwie wyznaczonego obszaru znajduje się Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Opactwa Bożej, który zapewnia opiekę dla niepełnosprawnej intelektualnie młodzieży żeńskiej.

Rysunek 115. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Łąka

Łukawiec

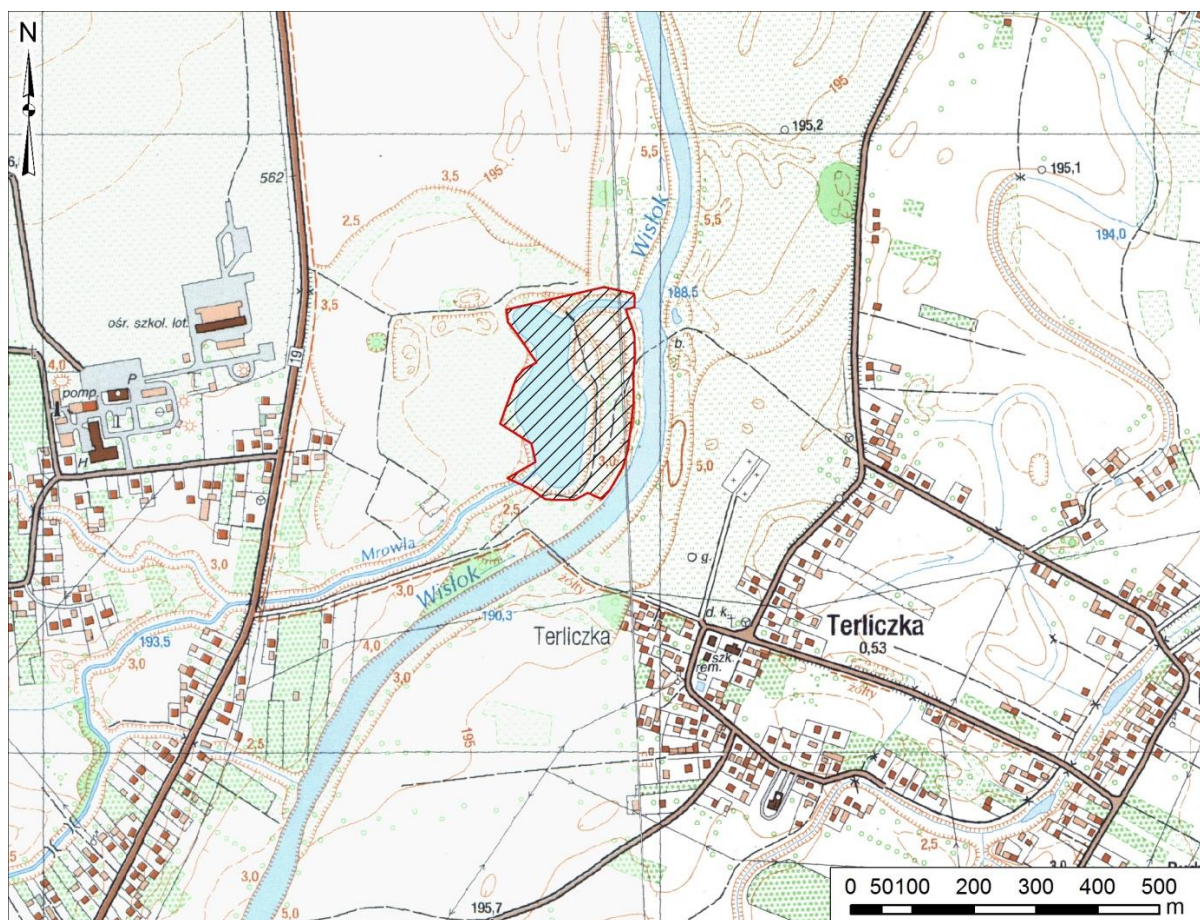
Miejscowość Łukawiec na tle gminy Trzebownisko charakteryzuje się występowaniem pewnych cech procesów i zjawisk kryzysowych. Obszar proponowany do rewitalizacji w przypadku tego sołectwa obejmuje 2 budynki użytkowane dotychczas jako przedszkola (Rysunek 116). Ze względu na budowę nowego dużego przedszkola na terenie miejscowości, obiekty te utracą dotychczasowe funkcje i pozostaną niezagospodarowane. Istnienie tych budynków stwarza szerokie możliwości ich dostosowania do pełnienia różnego rodzaju funkcji społecznych na rzecz mieszkańców sołectwa i gminy. Łączna powierzchnia obszarów rekomendowanych do podjęcia działań rewitalizacyjnych (tj. budynków przedszkoli wraz z otoczeniem) wynosi około 0,3 ha. Tereny te zlokalizowane są w obszarze zwartej zabudowy jednorodzinnej wsi.

Rysunek 116. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Łukawiec

Terliczka

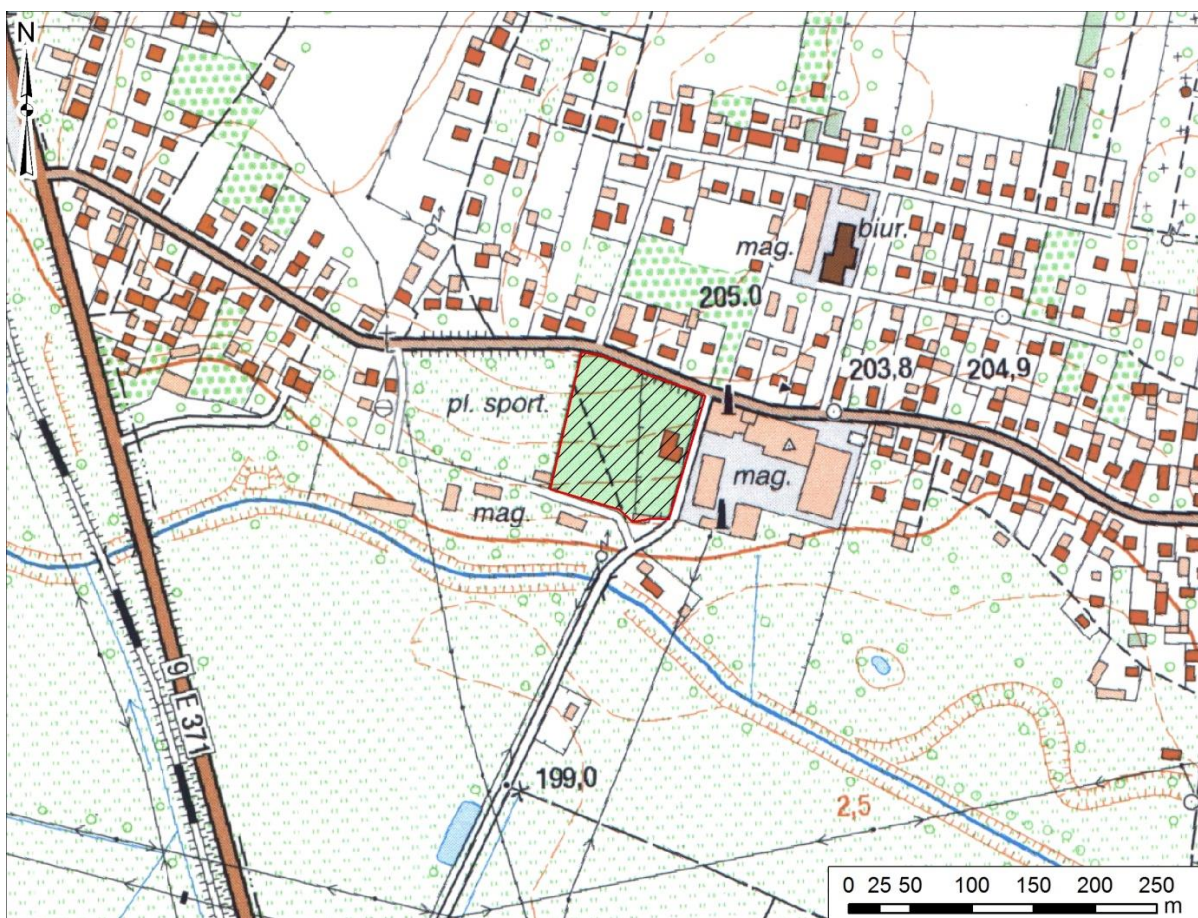
Sołectwo Terliczka zalicza się do tych jednostek przestrzennych gminy Trzebownisko, które charakteryzują się występowaniem symptomów pewnych zjawisk kryzysowych. Obszarem proponowanym do rewitalizacji w tej miejscowości jest zbiornik retencyjny zlokalizowany w bezpośredniej bliskości rzeki Wisłok (Rysunek 117). Łączna powierzchnia tego zbiornika wraz z przylegającym doń terenem wynosi 5,9 ha. Zagospodarowanie i adaptacja rekomendowanego obszaru na cele rekreacyjne może stanowić cenne uzupełnienie istniejącej oferty Ośrodka Sportu i Rekreacji w Trzebownisku z siedzibą w pobliskiej Nowej Wsi. Biorąc pod uwagę intensywne procesy suburbanizacji, którym podlega gmina Trzebownisko, zagospodarowanie zbiornika retencyjnego będzie miało istotne znaczenie dla poprawy dostępności usług sportowo-rekreacyjnych, zarówno dla dotychczasowych, jak również nowych mieszkańców. Jednocześnie dalszy rozwój tego typu usług bez wątpienia będzie czynnikiem wzmacniającym poziom atrakcyjności rezydencjalnej (osiedleńczej) gminy.

Rysunek 117. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Terliczka

Zaczernie

Miejscowość Zaczernie należy do sołectw, które w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, cechują się względnie niskim poziomem natężenia różnego rodzaju zjawisk kryzysowych. Niemniej jednak, z uwagi na obecność na jej terenie zdegradowanego obszaru parku stanowiącego relikwiant dawnego założenia folwarcznego, zaleca się wpisanie tej miejscowości na listę terenów priorytetowych w kontekście działań rewitalizacyjnych podejmowanych w gminie Trzebownisko. Łączna powierzchnia obszaru proponowanego do rewitalizacji wynosi około 1,2 ha (Rysunek 118). Teren parku, sąsiadujący z zabudowaniami po dawnym Browarze w Zaczerniu, po odpowiednim zagospodarowaniu oraz uporządkowaniu stanowić może ważne miejsce codziennej rekreacji dla mieszkańców tej miejscowości (jednej z najbardziej ludnych w gminie Trzebownisko). Dodatkowo korzystne położenie komunikacyjne w pobliżu drogi krajowej nr 9 stwarza potencjalną możliwość przyciągnięcia w ramach tzw. wypoczynku weekendowego także mieszkańców innych sołectw centralnej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rysunek 118. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Zaczernie

Gmina Tyczyn

Gmina miejsko-wiejska Tyczyn zlokalizowana jest w powiecie rzeszowskim w południowej strefie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2013 roku powierzchnia gminy wynosiła 59,0 km² oraz zamieszkiwało ją 11 464 osób, co dawało gęstość zaludnienia na poziomie 194 os./km². Gmina Tyczyn dzieli się na miasto Tyczyn oraz obszar wiejski złożony z 4 sołectw, tj.: Borek Stary, Hermanowa, Kielnarowa i Matysówka. Przez centrum gminy Tyczyn przebiega droga wojewódzka nr 878 (Rzeszów – Dylągówka). Komunikację zbiorową z Rzeszowem zapewnia MPK Rzeszów Sp. z o.o., które realizuje kursy na trasach linii nr: 5, 21, 37 i 44. Planowanie przestrzenne w gminie Tyczyn wyrażone w postaci pokrycia powierzchni miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi tutaj 1,2%, co jest wynikiem bardzo niskim na tle całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ochrona środowiska rozumiana przez udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem osiąga w gminie Tyczyn 16,0%, co daje niski wynik na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Na terenie gminy płyną rzeki: Strug, Ryjak i Tatyna oraz potok Chmielnik. Lokalna gospodarka jest uzależniona od liczby podmiotów gospodarczych działających na terytorium samorządu. W gminie Tyczyn miernik ten wynosi 742 przedsiębiorstw na 10 000 ludności jednocześnie informując, iż wskaźnik ten jest przeciętny w relacji do innych jednostek Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym osiąga 10 osób – dzięki czemu wskaźnik przedsiębiorczości w gminie Tyczyn jest przeciętny.

Infrastruktura komunalna w gminie Tyczyn jest na relatywnie niskim poziomie. Ludność korzystająca z: wodociągu stanowi 57,6% spośród wszystkich mieszkańców gminy (niski), kanalizacji 63,6% (niski), oczyszczalni ścieków 59,1% (bardzo niski). Edukacja w tym samorządzie oparta jest na sieci placówek oświatowych: szkołach podstawowych (6), gimnazjum (1) i liceum ogólnokształcącym (1). Natomiast opieka nad dziećmi osiąga niski wskaźnik, tj.: 72,2% dzieci w wieku 3-6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Dzieci do lat 3 nie są objęte opieką w żłobku. Ochronę zdrowia zapewniają 2 przychodnie i 1 ośrodek zdrowia, 2 ogólnodostępne apteki i 1 punkt apteczny. Dostęp mieszkańców do publicznego księgozbioru bibliotecznego jest na wysokim poziomie (5 046 woluminów na 1000 osób). Wskaźnik czytelnictwa jest przeciętny (189 czytelników na 1000 osób). W gminie Tyczyn funkcjonuje: 1 ośrodek kultury, 4 domy ludowe, 1 biblioteka publiczna oraz 3 filie biblioteczne. Partycypacja ludności w kulturze opiera się na mierniku uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności, który w gminie był najwyższy (2 529). Członkostwo w kołach zainteresowań kształtowało się na wysokim poziomie (25 członków na 1000 osób). Przynależność do zespołów artystycznych deklarowało 33 członków na 1000 ludności, co było wskaźnikiem bardzo wysokim. Sport w gminie Tyczyn zorganizowany jest w 6 klubach sportowych. Przelicznik członków uczęszczających na zajęcia danej sekcji klubowej był wysoki i wynosił 33 członków na 1000 ludności. Ponadto notuje się przeciętny wskaźnik ćwiczących w ramach klubu sportowego – 28 ćwiczących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Gmina Tyczyn posiada wielkie bogactwo zabytkowych obiektów wchodzących w skład lokalnego dziedzictwa kulturowego. W sołectwie Borek Stary mieszczą się: zespół klasztorny dominikanów z drugiej połowy XVII wieku (kościół p.w. Wniebowzięcia NMP z lat 1684-1726, klasztor z lat 1721-1738, budynek z bramą z lat 1861-1869, dziedziniec odpustowy i otoczenie leśne ze starą drogą pielgrzymkową), cmentarz zakonny dominikanów z końca XIX wieku, kaplica p.w. św. Anny z 1779 roku, kaplica p.w. Matki Bożej Bolesnej z roku 1897 (na szczycie wzgórza) oraz drewniana plebania z połowy XIX wieku. Sołectwo Hermanowa posiada dwór z przełomu XVIII i XIX wieku wraz z otoczeniem i kapliczkę z XIX wieku. W sołectwie Kielnarowa mieści się dwór z częściowo zadrzewionym otoczeniem pochodzący z przełomu XVIII i XIX wieku. Miasto Tyczyn to przede wszystkim zabytkowy układ urbanistyczny średniowiecznego miasta (układ z częścią zabudowy od 1368 roku do XIX wieku, obwałowanie ziemne z XV wieku, zespół kościelny i cmentarz z roku 1840). Ponadto mieści się tu zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Katarzyny z XVIII wieku (kościół, 2 dzwonnice, wikarówka, ogrodzenie cmentarza kościelnego, plebania, brama i ogrodzenie plebani). Kolejnym zabytkiem jest zespół pałacowy z drugiej połowy XIX wieku (pałac, stajnie cugowe, park, pawilon gościnny z łącznikiem z 1881 roku, oficyna z roku 1851, spichrz dworski z przełomu XVIII i XIX wieku). Są tu także zabytkowe budynki mieszkalne i użyteczności publicznej: dom z drugiej połowy XIX wieku przy ul. Kopernika 1, dom z ok. 1910 roku przy ul. Podwałe 9, kamienica z częścią oficyny z drugiej połowy XVIII wieku i drugiej połowy XIX wieku przy Rynku 4, dom z 1912 roku przy Rynku 23, kamienica z drugiej połowy XVIII wieku przy Rynku 24, budynek dawnego Towarzystwa Gimnastycznego Sokół z lat 1875-1877 przy ul. Strażackiej 1 oraz budynek Sądu Grodzkiego (obecnie urząd miejski) z końca XIX w. przy ul. Kościuszki 2.

Zasoby mieszkaniowe w gminie Tyczyn ogólnie kształtują się na niskim poziomie: 284 mieszkania przypadają na 1000 osób (wynik przeciętny), średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 69,6 m² (najniższa w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego), a na osobę przypada średnio 27,3 m² (wysoki). Inny miernik określający wyposażenie mieszkań w wybraną infrastrukturę techniczno-sanitarną osiągnął ogólnie niski poziom. Dostęp do instalacji wyrażony w odsetku mieszkań prezentuje się następująco: wodociąg 88,8% (wynik niski), łazienka 82,6%

(niski), centralne ogrzewanie 70,7% (niski). Wskaźnik mówiący o lokalach mieszkaniowych oddanych do użytku przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 5,6 i jest uważany za przeciętny w obszarze funkcjonalnym. Dane pochodzące z rynku pracy w gminie Tyczyn są przeciętne, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 9,6 zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych osiąga wartość 48,7% (przeciętna). W gminie Tyczyn funkcjonuje 1 ośrodek pomocy społecznej. Z gminnej pomocy społecznej korzysta 8,7% mieszkańców, co jest miernikiem o charakterze przeciętnym w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym. Sytuacja demograficzna w gminie rozpatrywana jest w aspekcie przyrostu rzeczywistego (suma wartości salda migracji i przyrostu naturalnego), który w tym samorządzie osiąga poziom 14,3 i jest zjawiskiem najbardziej korzystnym na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w dłuższej perspektywie czasu. Struktura mieszkańców gminy Tyczyn według ekonomicznych grup wieku przedstawia się następująco: ludność w wieku przedprodukcyjnym 21,5% (odsetek zmalał na przestrzeni lat 2004 i 2013, ale jest najwyższy w skali Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego), ludność w wieku produkcyjnym 62,5% (wzrósł), ludność w wieku poprodukcyjnym 16,0%(wzrósł). Na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 74,4 osób w wieku poprodukcyjnym.

Aktywność obywatelska wśród mieszkańców gminy Tyczyn jest niska. Główną przyczyną to liczba organizacji pozarządowych przypadających na każde 10 000 osób, która w 2013 roku wynosiła 21. Z kolei dynamika rozwoju liczebności organizacji na przestrzeni lat 2004 i 2013 była najniższa wśród wszystkich samorządów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

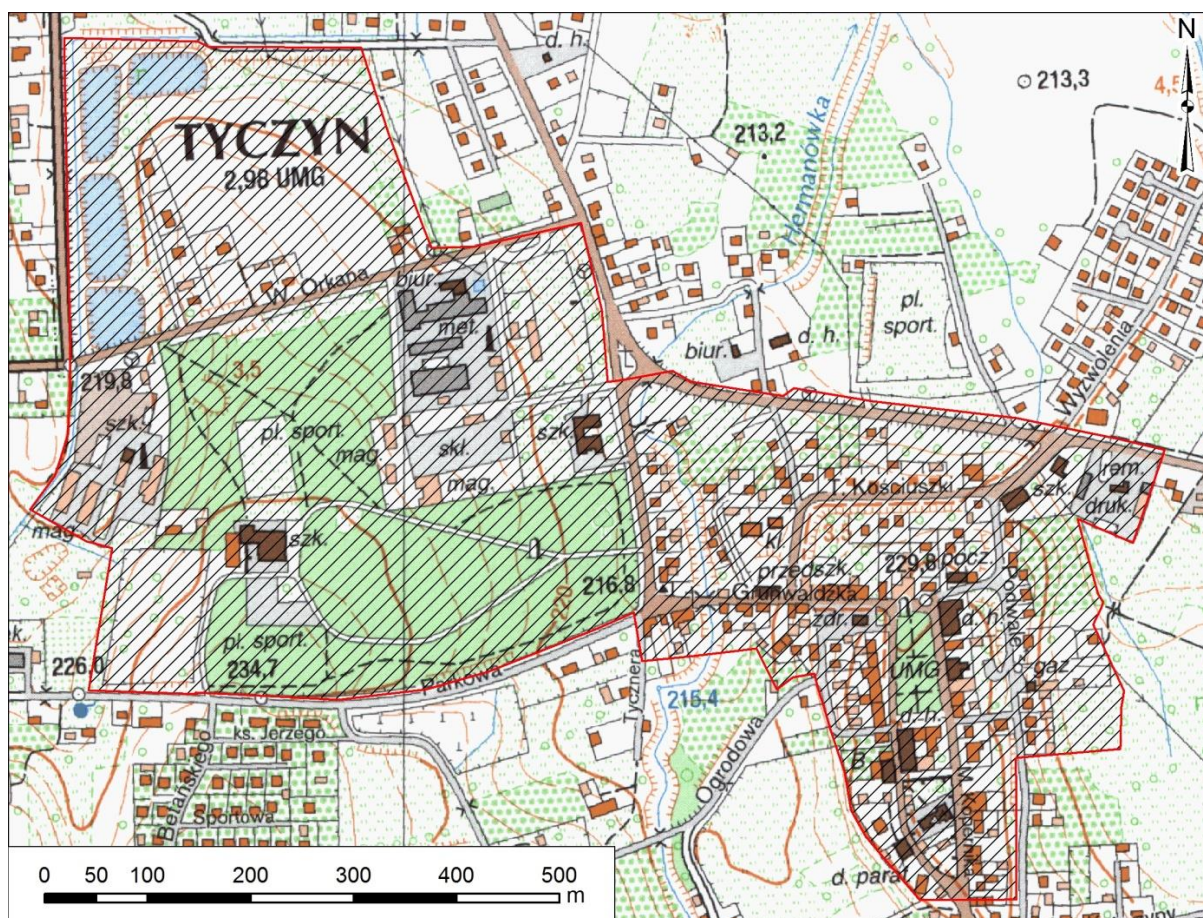
W latach 2004 – 2013 gmina Tyczyn aktywnie pozyskiwała zewnętrzne środki finansowe na działania rozwojowe. Przy wsparciu funduszy europejskich pozyskanych w ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 (działanie 6. *Turystyka i kultura*) w Tyczynie utworzone zostało Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej. Placówka ta mieści się w odrestaurowanym budynku dawnego spichlerza podworskiego i pełni funkcję centrum kultury wraz z lokalnym muzeum oraz galerią (stała ekspozycja historyczna i etnograficzna). Ponadto budynek odnowiony dzięki wsparciu środków europejskich mieści w swoich murach bibliotekę, salę multimedialną i przestrzeń wystawiennicze. Wypada równocześnie podkreślić, iż centrum organizuje liczne przedsięwzięcia kulturalne (m.in. liczne wystawy czasowe, warsztaty artystyczne, koncerty kameralne, a także projekty i zajęcia edukacyjne). Jednocześnie w rozpatrywanym okresie w gminie Tyczyn pozyskano fundusze na inne przedsięwzięcia infrastrukturalne (rozbudowa dróg lokalnych), jak również działania miękkie (z zakresu edukacji i wychowania oraz pomocy społecznej).

Tyczyn

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jednym z najbardziej istotnych działań powinno być wsparcie procesu rewitalizacji centrum miasta Tyczyn, jako jednego z głównych elementów policentrycznego układu osadniczego bezpośredniego otoczenia Rzeszowa. Obszar proponowany do rewitalizacji na terenie Tyczyna zajmuje powierzchnię około 45,2 ha (Rysunek 119). Obszar ten z cennym i objętym ochroną konserwatorską układem urbanistycznym o założeniach średniowiecznych stanowi wspólnie z dużym obszarem podworskim (mieszczącym obecnie m.in. dwie szkoły) spójną całość, która powinna zostać w sposób kompleksowy objęta działaniami o charakterze rewitalizacyjnym. Należy równocześnie podkreślić, iż wyznaczony teren obejmuje zdecydowaną większość najstarszej części zasobu mieszkaniowego miasta, którą stanowią mieszkania w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem. W granicach tego obszaru znajduje się szereg obiektów dziedzictwa kulturowego, wśród których należy wymienić m.in. zespół kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Katarzyny (XVIII w.) oraz zespół pałacowo-parkowy (XIX w.). Równocześnie teren ten pełni ważne funkcje społeczne oraz handlowo-usługowe zarówno względem mieszkańców miasta, jak i całej gminy. W obrębie obszaru proponowanego do rewitalizacji zlokalizowanych jest wiele budynków użyteczności publicznej (m.in. Urząd Miejski, placówki edukacyjne, urząd pocztowy itp.). Ponadto na terenie tym znajduje się także część zasobu komunalnego (obejmującego zarówno lokale mieszkalne, jak i użytkowe). Całość działań rewitalizacyjnych planowanych do realizacji na wskazanym obszarze obejmuje 3 główne kierunki interwencji:

- działania w obrębie ścisłego centrum miasta położonego w bezpośredniej bliskości rynku,
- kontynuacja działań prowadzonych na obszarze parku,
- zagospodarowanie i adaptacja stawów pofolwarcznych na cele rekreacyjne,
- rozbudowa przewiązki pomiędzy gimnazjum a halą sportową w Tyczynie oraz adaptacja na potrzeby utworzenia Centrum Senioralnego.

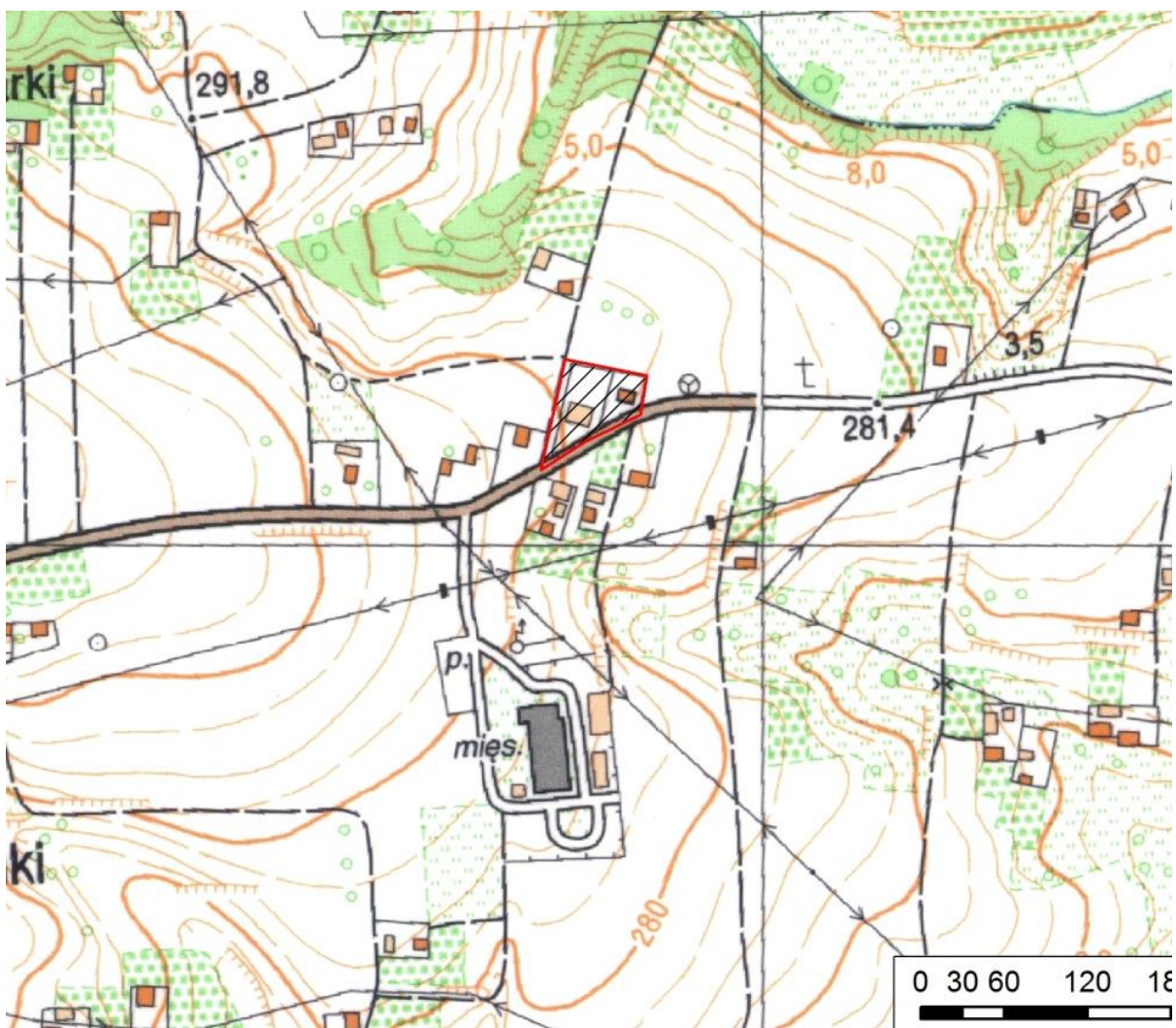

Rysunek 119. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miasta Tyczyn

Hermanowa

Sołectwo Hermanowa należy do obszarów o wyraźnie podwyższonych wartościach zastosowanych wskaźników delimitacji, co wskazuje na występowanie nakładających się na siebie różnych zjawisk kryzysowych. Obszarem przeznaczonym do rewitalizacji w tym sołectwie jest teren o łącznej powierzchni 1,43 ha stanowiący własność gminy Tyczyn (Rysunek 120). Na obszarze tym znajduje się trzykondygnacyjny budynek gminny z mieszkaniami socjalnymi oraz parterowy budynek dawnej szkoły podstawowej wykorzystywany na potrzeby funkcjonowania ośrodka dla osób niepełnosprawnych (tj. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy), prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (Hermanowa 905). Modernizacja oraz rozbudowa istniejących obiektów kubaturowych w połączeniu z zagospodarowaniem ich otoczenia (m.in. budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i montaż elementów małej architektury) pozwoli na utworzenie Ośrodka Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” dla osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zadaniem tego ośrodka będzie realizacja różnych działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego (np. utworzenie warsztatów terapii zajęciowej, utworzenie centrum poradnictwa oraz utworzenie zakładu aktywności zawodowej i spółdzielni socjalnej).

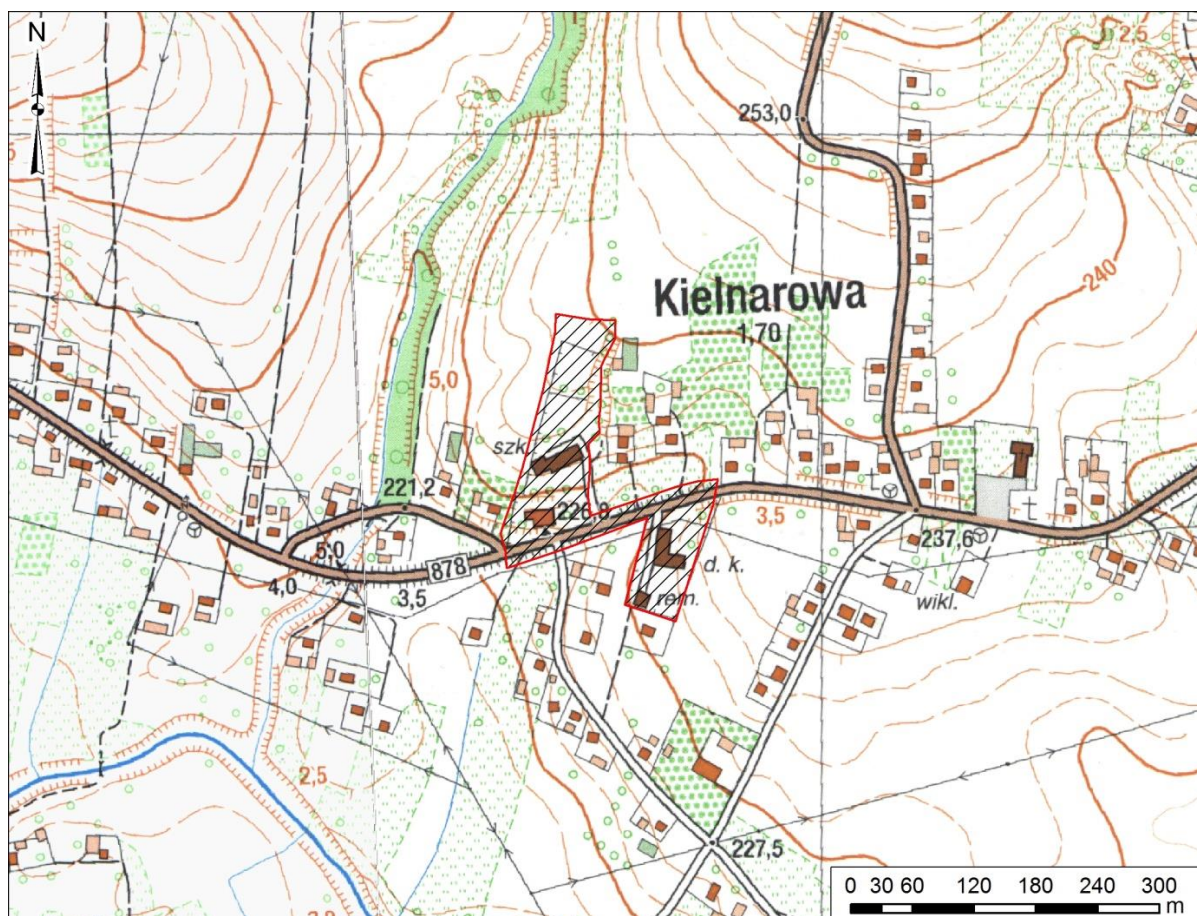

Rysunek 120. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Hermanowa

Kielnarowa

Miejscowość Kielnarowa ze względu na relatywnie niskie nagromadzenie zjawisk problemowych proponowana jest jako obszar zadań uzupełniających do głównego zakresu działań rewitalizacyjnych w gminie, obejmującego miasto Tyczyn i sołectwo Hermanowa. Obszar wymagający interwencji położony jest w centrum wsi i zajmuje powierzchnię około 2,4 ha (Rysunek 121). Na terenie tym zlokalizowane są następujące budynki użyteczności publicznej: remiza Ochotniczej Straży Pożarnej, Centrum Rekreacyjno-Kulturalne, szkoła podstawowa, a także Dom Nauczyciela. W ostatnim z wymienionych powyżej obiektów znajdują się 4 lokale socjalne. Modernizacji i odpowiedniej adaptacji dla potrzeb działań społecznych wymaga przede wszystkim budynek remizy. Ponadto należy podjąć działania ukierunkowane na poprawę standardu istniejących mieszkań socjalnych. W zadania dotyczące zagospodarowania przestrzeni wokół budynku socjalnego powinni zostać włączeni jego mieszkańcy.

Rysunek 121. Obszary rekomendowane do rewitalizacji na terenie miejscowości Kielnarowa

8. IDENTYFIKACJA ZINTEGROWANYCH PROJEKTÓW

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przedstawione zostały propozycje zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących zarówno zadania infrastrukturalne (tj. inwestycyjne), jak również działania o charakterze społecznym (tzw. działania miękkie). Proponowane projekty zintegrowane składają się z pakietów działań (podprojektów) służących rozwiązywaniu różnorodnych problemów w sferze przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej na terenie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zintegrowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne łączą w sobie projekty podejmowane na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego (projekty te zostały szerzej omówione w ramach programu działań infrastrukturalnych i społecznych). Zintegrowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne służyć powinny lepszej koordynacji działań w poszczególnych gminach, a tym samym prowadzić do osiągnięcia efektów synergicznych w zakresie rewitalizacji na terenie całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Poprawa jakości życia osób starszych poprzez rozwój infrastruktury służącej ich aktywizacji

Głównym celem tego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych poprzez rozwój infrastruktury, obiektów i przestrzeni służących ich aktywizacji oraz szerszej integracji (zarówno wewnątrzpokoleniowej, jak i międzypokoleniowej). Systematycznie postępujący proces starzenia się ludności jest zjawiskiem charakterystycznym dla wszystkich gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jednocześnie w jego efekcie pojawia się konieczność zaspokajania różnego rodzaju potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku. W związku z powyższym projekt ten realizowany będzie w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020. Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie m.in. modernizacją oraz adaptacją istniejących obiektów dla potrzeb osób starszych (np. tworzenie świetlic i klubów dla seniorów, domów dziennego pobytu, zakładów opiekuńczo-leczniczych), jak również tworzenie otwartych przestrzeni i stref aktywności dla seniorów. Równocześnie zadaniom o charakterze infrastrukturalnym towarzyszyć będą działania miękkie związane m.in. z organizacją zajęć w ramach uniwersytetów trzeciego wieku czy też innych projektów edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych adresowanych do osób w podeszłym wieku. Istotną rolę odgrywać będą również działania mające na celu niwelowanie różnego rodzaju barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i obiektach użyteczności publicznej (w szczególności zaś placówkach ochrony zdrowia i placówkach kulturalnych). Tym samym realizacja tego zintegrowanego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy dostępności oraz jakości oferty usług społecznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych, rekreacyjnych) dla osób starszych, a co za tym idzie przyczyni się do poprawy warunków ich funkcjonowania i aktywności w społeczeństwie.

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Rzeszów	Kompleksowa rewitalizacja Parku Sybiraków w Rzeszowie oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych
2	Rzeszów	Rozwój infrastruktury służącej integracji i aktywizacji osób starszych
3	Boguchwała	Rewitalizacja obszaru rekreacyjno-sportowego oraz ulicy Kolejowej w Boguchwale – Senior Park
4	Boguchwała	Remont i modernizacja zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu – Senior Park
5	Boguchwała	Rewitalizacja stawiska oraz ulicy Akacjowej w Boguchwale – miejsce integracji międzypokoleniowej
6	Chmielnik	Rewitalizacja i modernizacja remizy strażackiej w Zabratówce dla potrzeb utworzenia klubu seniora
7	Chmielnik	Rewitalizacja części Domu Ludowego w Borówkach wraz z otaczającą przestrzenią publiczną dla potrzeb utworzenia klubu seniora

8	Czarna	Adaptacji budynku Ośrodka Kultury w Woli Małej z przeznaczeniem na ośrodek dziennego pobytu dla osób starszych
9	Czarna	Rewitalizacja przestrzeni służących aktywizacji oraz integracji osób starszych w gminie Czarna
10	Krasne	Rewitalizacja budynku przedszkola w Krasnem dla potrzeb rozbudowy Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki oraz tworzenia mieszkań komunalnych
11	Lubenia	Rewitalizacja budynków (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w gminie Lubenia w celu stworzenia domów opieki nad osobami starszymi
12	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Stawu Browarnego i terenu przyległego w Łańcucie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb centrum rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
13	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu „Bażantarnia” w Łańcucie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb parku krajobrazowego, rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
14	Łańcut (gmina)	Rewitalizacja budynku ośrodka zdrowia w Kosinie dla potrzeb utworzenia ośrodka wsparcia dla osób starszych
15	Łańcut (gmina)	Urządzenie terenu rekreacyjnego w Kosinie
16	Łańcut (gmina)	Rewitalizacja budynku biblioteki i czytelnicy w Kosinie
17	Świlcza	Odnowa zabytkowego spichlerza w Trzcianie dla potrzeb utworzenia centrum senioralnego
18	Trzebownisko	Utworzenie otwartych stref wypoczynku i rekreacji służących integracji i aktywizacji osób starszych na terenie gminy Trzebownisko
19	Tyczyn	Rewitalizacja zabytkowego budynku dawnego Sądu Grodzkiego wraz przyległym budynkiem użytkowym i otoczeniem w zabytkowym śródmieściu Tyczyna
20	Tyczyn	Rozbudowa przewiązki pomiędzy gimnazjum a halą sportową w Tyczynie i adaptacja na potrzeby utworzenia Centrum Senioralnego
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja zajęć dla seniorów w ramach uniwersytetów trzeciego wieku, świetlic, klubów oraz akademii seniora
2	wszystkie gminy	organizacja wydarzeń kulturalno-rozrywkowych adresowanych do osób starszych
3	wszystkie gminy	organizacja warsztatów i zajęć edukacyjno-kulturalnych adresowanych do seniorów
4	wszystkie gminy	organizacja zajęć rekreacyjno-ruchowych dla osób starszych

Rozwój infrastruktury społecznej służącej promocji włączenia społecznego

Celem tego zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacji jest promocja włączenia społecznego poprzez rozwój infrastruktury służącej realizacji różnych działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie procesom marginalizacji oraz wykluczenia społecznego grup i osób szczególnie nimi zagrożonych (zwłaszcza zaś osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych). Przedmiotem proponowanego projektu rewitalizacji będzie rozbudowa, a także modernizacja infrastruktury służącej m.in. realizacji warsztatów terapii zajęciowej czy tworzeniu bazy lokalowej dla działalności różnego rodzaju podmiotów ekonomii społecznej (w tym spółdzielni pracy, centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej itp.). Jednocześnie przedsięwzięciom inwestycyjnym muszą towarzyszyć działania o charakterze społecznym, takie jak chociażby wsparcie procesu tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (m.in. poprzez działania informacyjne i doradcze, a także pomoc w aplikowaniu o środki finansowe) bądź też organizacja szkoleń zawodowych dla osób bezrobotnych, służących zarówno ich reorientacji zawodowej (w szczególności w przypadku osób odchodzących z rolnictwa), jak również podnoszeniu kompetencji i umiejętności zawodowych (zwłaszcza w obszarze potrzeb lokalnego lub regionalnego rynku pracy).

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Boguchwała	Remont i modernizacja zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu
2	Lubenia	Adaptacja budynku szkoły podstawowej (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w Lubeni z przeznaczeniem na potrzeby komunalne oraz potrzeby spółdzielni socjalnej
3	Tyczyn	Rewitalizacja obszaru w Hermanowej – Czerwonkach poprzez utworzenie Ośrodka Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” dla osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja warsztatów terapii zajęciowej
2	wszystkie gminy	wsparcie procesu tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej
3	wszystkie gminy	organizacja szkoleń zawodowych dla osób bezrobotnych

Rozwój infrastruktury społecznej służącej integracji i aktywizacji społecznej

Celem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest wzmocnienie procesów integracji oraz aktywizacji społecznej miejscowych społeczności poprzez tworzenie przyjaznych miejsc spotkań, służących podejmowaniu i realizacji różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym inicjatyw twórczych). Przedmiotem tego przedsięwzięcia będzie rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury pełniące funkcje kulturalne (tj. ośrodków i domów kultury, domów ludowych, świetlic wiejskich, remiz Ochotniczej Straży Pożarnej), a także adaptacja niewykorzystywanych obecnie obiektów (w tym zwłaszcza obiektów zabytkowych) do pełnienia funkcji kulturalnych. Równocześnie działaniom inwestycyjnym powinny towarzyszyć projekty o charakterze społecznym, związane m.in. z organizacją imprez i wydarzeń kulturalnych, wsparciem tworzenia i rozwoju ruchu amatorskiego (powstawanie nowych oraz wzmocnienie istniejących zespołów artystycznych poprzez m.in. zajęcia warsztatowe). Ponadto mając na uwadze systematycznie zachodzące procesy starzenia się ludności na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego szczególnym adresatem działań społecznych w tym obszarze powinny być osoby starsze. Szczególnie cenną formą integracji i aktywizacji osób w podeszłym wieku są zajęcia organizowane w ramach uniwersytetów trzeciego wieku (zajęcia edukacyjne, szkolenia oraz poradnictwo, zajęcia ruchowe i rekreacyjne, warsztaty artystyczne, imprezy kulturalne, wyjazdy turystyczne itp.). Kolejną grupą adresatów działań społeczno-kulturalnych powinny być dzieci i młodzież szkolna. W szczególności należy położyć nacisk na wszechstronny rozwój kulturalnych osób młodych poprzez organizację różnego rodzaju twórczych form spędzania czasu wolnego (m.in. warsztaty artystyczne, koła zainteresowań). Ponadto dla zachowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego zadaniem niezbędnym będzie realizacja zajęć z zakresu edukacji regionalnej dla dzieci i młodzieży (zajęcia dotyczące problematyki historii, kultury i tradycji poszczególnych miejscowości i gmin, jak również całego obszaru funkcjonalnego). Wreszcie dla wzmocnienia procesu integracji międzypokoleniowej ludności konieczna będzie realizacja działań kulturalnych, kierowanych zarówno do osób starszych, jak i dzieci i młodzieży szkolnej (np. pogadanki z seniorami dotyczące historii dawnych zwyczajów właściwych dla poszczególnych miejscowości).

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Boguchwała	Rewitalizacja Domu Ludowego w Mogielnicy wraz z zagospodarowaniem otoczenia
2	Chmielnik	Rewitalizacja Domu Ludowego w Chmielniku
3	Chmielnik	Rewitalizacja i modernizacja remizy strażackiej w Zabratówce dla potrzeb utworzenia klubu seniora
4	Chmielnik	Rewitalizacja części Domu Ludowego w Borówkach wraz z otaczającą przestrzenią publiczną dla potrzeb utworzenia klubu seniora

5	Chmielnik	Remont remizy w Woli Rafałowskiej z przeznaczeniem na Dom Ludowy wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni publicznej
6	Czarna	Rozbudowa Ośrodka Kultury w Krzemienicy
7	Czudec	Centrum Bezpieczeństwa i Ekspresji Społecznej w Czudcu
8	Głogów Małopolski	Rewitalizacja starej szkoły w Budach Głogowskich poprzez nadanie budynkowi nowych funkcji użyteczności społecznej
9	Głogów Małopolski	Rewitalizacja budynku Domu Ludowego w Stykowie oraz dwóch zabytkowych kaplic
10	Krasne	Rewitalizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem
11	Krasne	Rewitalizacja budynku przedszkola w Krasnem dla potrzeb rozbudowy Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki oraz tworzenia mieszkań komunalnych
12	Krasne	Zagospodarowanie poddasza w budynku Ośrodka Zdrowia w Maławie
13	Lubenia	Rewitalizacja remiz Ochotniczej Straży Pożarnej w Sołonce i Straszylu
14	Lubenia	Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Straszylu wraz z rozbudową sali widowiskowej oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektu
15	Lubenia	Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Siedliskach
16	Łańcut (miasto)	Przebudowa i modernizacja Miejskiego Domu Kultury w Łańcutcie wraz z otaczającą przestrzenią publiczną i nadanie mu nowych funkcji społecznych w ramach Centrum Tańca
17	Łańcut (gmina)	Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Sonina wraz z przebudową Ośrodka Kultury oraz zagospodarowaniem zbiornika wodnego
18	Łańcut (gmina)	Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Albigowa wraz z przebudową budynków Ośrodka Kultury i przedszkola
19	Łańcut (gmina)	Rewitalizacja budynku biblioteki i czytelnicy w Kosinie
20	Świlcza	Rewitalizacja Domu Ludowego w Bratkowicach dla potrzeb rozwoju ruchu amatorskiego młodzieży
21	Świlcza	Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez kompleksową modernizację Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Trzcianie
22	Trzebownik	Rewitalizacja zabytkowych budynków Spichlerza oraz Rządcówki na terenie kompleksu podworskiego w Łące
23	Tyczyn	Rewitalizacja budynku dawnego Domu Nauczyciela i jego otoczenia oraz modernizacja zespołu boisk w Borku Starym
24	Tyczyn	Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Hermanowa
25	Tyczyn	Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Matysówka wraz z uporządkowaniem terenu
26	Tyczyn	Rewitalizacja i modernizacja remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kielnarowej
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja różnorodnych imprez i wydarzeń kulturalnych
2	wszystkie gminy	wsparcie tworzenia i rozwoju zespołów artystycznych
3	wszystkie gminy	organizacja zajęć dla seniorów w ramach uniwersytetów trzeciego wieku
4	wszystkie gminy	organizacja zajęć z zakresu edukacji regionalnej

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej poprzez lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów

Celem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest rozwój nowych i wzmocnienie istniejących usług sportowo-rekreacyjnych poprzez rozwój infrastruktury bazującej na lokalnych zasobach przyrodniczych. Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie zagospodarowanie i dostosowanie do pełnienia funkcji rekreacyjnych istniejących zbiorników wodnych (powyrobiskowych i retencyjnych) oraz brzegów rzek. Jednocześnie projektom inwestycyjnym powinny towarzyszyć działania społeczne związane z organizacją różnych

impresz oraz wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, jak również różnorodnych form aktywnego spędzania czasu (wraz z komponentem edukacji ekologicznej), służących integracji mieszkańców oraz utrzymaniu ich dobrej kondycji fizycznej i psychicznej oraz dobrego stanu zdrowia.

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Rzeszów	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok w Rzeszowie
2	Boguchwała	Rewitalizacja stawów w centrum miejscowości Zgłobień
3	Czarna	Rozbudowa terenu rekreacyjnego w dolinie potoku w Medyni Łańcuckiej
4	Czarna	Zagospodarowanie jeziorok powyrobiskowych w Czarnej
5	Czudec	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie brzegów Wisłoka na terenie gminy Czudec
6	Głogów Małopolski	Przywrócenie funkcji rekreacyjnej stawom w Głogowie Małopolskim
7	Głogów Małopolski	Rozwój funkcji rekreacyjnej zbiornika wodnego oraz rewitalizacja Domu Ludowego w Hucisku
8	Głogów Małopolski	Rozwój funkcji rekreacyjnej wokół małej zapory wodnej w Pogwizdowie Starym
9	Głogów Małopolski	Odnowa parku ze stawem w Wysokiej Głogowskiej
10	Głogów Małopolski	Nadanie nowej funkcji terenom przepływu rzeki Gołębiówka w Wysokiej Głogowskiej
11	Krasne	Zagospodarowanie obszaru Starego Wisłoczyska dla potrzeb rozwoju funkcji rekreacyjnych oraz edukacji ekologicznej
12	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Stawu Browarnego i terenu przyległego w Łańcucie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb centrum rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
13	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu „Bażantarnia” w Łańcucie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb parku krajobrazowego, rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
14	Łańcut (gmina)	Urządzenie terenu rekreacyjnego przy zbiorniku retencyjnym w Głuchowie
15	Świlcza	Rozwój funkcji rekreacyjnych zbiornika retencyjnego w Bratkowicach
16	Trzebowniko	Rewitalizacja oraz rekreacyjne zagospodarowanie zalewu w Terliczce
17	Trzebowniko	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok na terenie Gminy Trzebowniko
18	Tyczyn	Rewitalizacja stawów podworskich w Tyczynie
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja wydarzeń i imprez sportowych oraz kulturalnych
2	wszystkie gminy	organizacja różnego rodzaju form aktywnego spędzania czasu wolnego

Kreowanie przestrzeni publicznych służących integracji i aktywizacji mieszkańców

Podstawowym dążeniem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest integracja, a także aktywizacja mieszkańców w oparciu o przyjazne przestrzenie publiczne służące tym celom. Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zieleni (parków), a także podwórek i przestrzeni międzyblokowych oraz otaczających je budynków. W założeniu realizacja projektu przyczyni się do stworzenia przyjaznych miejsc spotkań dla mieszkańców służących ich szerszej integracji (zarówno wewnątrzpokołeniowej, jak i międzypokołeniowej) oraz aktywizacji. Zrewitalizowane tereny zieleni, jak również podwórka i przestrzenie międzyblokowe będą mogły stanowić miejsca podejmowania i realizacji różnego rodzaju inicjatyw społecznych, a także przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych oraz rekreacyjnych. Tym samym proponowany projekt poza wymiarem infrastrukturalnym (inwestycyjnym) będzie zawierał istotny komponent społeczny. Jednocześnie

realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy stanu zagospodarowania oraz jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej, jak również zwiększenia dostępności miejsc służących różnym formom wypoczynku i rekreacji (w tym także aktywnym formom spędzania czasu wolnego).

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Rzeszów	Rewitalizacja Parku Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie
2	Rzeszów	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
3	Rzeszów	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie
4	Rzeszów	Kompleksowa rewitalizacja Parku Sybiraków w Rzeszowie oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych
5	Rzeszów	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
6	Boguchwała	Remont i modernizacja zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu – Senior Park
7	Głogów Małopolski	Odnowa zabytkowego Parku Grabina w Głogowie Małopolskim wraz z modernizacją boiska sportowego
8	Głogów Małopolski	Odnowa zabytkowego parku i stawu w Budach Głogowskich wraz z budynkami podworskimi
9	Głogów Małopolski	Rewitalizacja terenu przy kościele w Rogoźnicy poprzez utworzenie parku
10	Głogów Małopolski	Rewitalizacja parku przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudnej Małej
11	Głogów Małopolski	Odnowa parku ze stawem w Wysokiej Głogowskiej
12	Krasne	Rekreacyjne zagospodarowanie działek ewidencyjnych nr 1174/59, 1174/61 w Krasnem
13	Krasne	Rewitalizacja przestrzeni przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Palikówce
14	Łańcut (miasto)	Kompleksowa rewitalizacja Śródmieścia Łańcuta oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych, turystycznych, wypoczynkowych, rekreacyjnych i społecznych
15	Łańcut (miasto)	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Łańcuta
16	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Stawu Browarnego i terenu przyległego w Łańcutcie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb centrum rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
17	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu „Bażantarnia” w Łańcutcie oraz nadanie mu nowych funkcji dla potrzeb parku krajobrazowego, rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
18	Łańcut (gmina)	Urządzenie terenu rekreacyjnego w Kosinie
19	Trzebownisko	Rewitalizacja parku podworskiego przy dawnym browarze w Zaczerniu
20	Tyczyn	Rewitalizacja parku przy pałacu mieszczącym obecnie Zespół Szkół im. Władysława Orkana, położonego przy wjeździe do miasta Tyczyna od strony Rzeszowa, u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Parkowej
21	Tyczyn	Rewitalizacja zabytkowej płyty Rynku w Tyczynie wraz z przyległymi uliczkami i obiektami zabytkowymi
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja różnego rodzaju aktywnych form spędzania czasu wolnego

2	wszystkie gminy	organizacja plenerowych zajęć i warsztatów edukacyjno-kulturalnych
---	-----------------	--

Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego

Głównym celem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa oraz porządku publicznego, a co za tym idzie jakości życia mieszkańców. Zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie instalację systemu monitoringu obiektów użyteczności publicznej oraz rozbudowę systemów oświetlenia. Równocześnie działaniom o charakterze inwestycyjnym towarzyszyć będą przedsięwzięcia miękkie związane m.in. z realizacją programów i projektów informacyjno-edukacyjnych oraz profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania przestępczości (adresowanych zwłaszcza do dzieci i młodzieży, jako grup szczególnie narażonych na różnorodne formy deprecjacji).

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Chmielnik	Instalacja monitoringu obiektów publicznych w gminie Chmielnik wraz z rozbudową systemu oświetlenia
2	Czarna	Instalacja monitoringu gminnych obiektów publicznych oraz rozbudowa systemu oświetlenia na terenie gminy
3	Lubenia	Instalacja zintegrowanego monitoringu obiektów publicznych w gminie Lubenia połączona z rozbudową systemu oświetlenia
4	Łańcut (miasto)	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia na terenie Miasta Łańcuta
5	Łańcut (miasto)	Instalacja monitoringu na obszarze Śródmieścia miasta Łańcuta i terenach przyległych
6	Tyczyn	Instalacja monitoringu obiektów publicznych w gminie Tyczyn wraz z rozbudową systemu oświetlenia
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	organizacja projektów informacyjno-edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania przestępczości

Poprawa dostępności oraz standardu zasobów mieszkaniowych

Podstawowym dążeniem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest polepszenie poziomu i jakości życia mieszkańców poprzez poprawę dostępności oraz standardu zasobów mieszkaniowych. Przedmiotem tego przedsięwzięcia jest adaptacja nieużytkowanych obecnie obiektów dla potrzeb utworzenia nowych mieszkań komunalnych, jak również poprawa istniejącego stanu technicznego wielorodzinnych budynków mieszkalnych m.in. poprzez ich przebudowę, remont i termomodernizację, a także wymianę źródeł ciepła (likwidacja źródeł punktowych opalanych paliwami stałymi oraz podłączanie budynków do centralnego źródła ciepła). Realizacja rozpatrywanego przedsięwzięcia przyczyni się ponadto do poprawy stanu środowiska przyrodniczego (przede wszystkim zaś powietrza atmosferycznego).

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Rzeszów	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
2	Rzeszów	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie

3	Rzeszów	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
4	Rzeszów	Przebudowa budynku przy ul. Styki 5 w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych
5	Boguchwała	Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz przykładowych budynków mieszkalnych w Boguchwale
6	Chmielnik	Rewitalizacja starej szkoły w Błędownej Tyczyńskiej dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych
7	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na terenie osiedli mieszkaniowych w Łańcucie
8	Trzebownisko	Rewitalizacja dwóch budynków przedszkolnych w Łukawcu dla potrzeb tworzenia mieszkań komunalnych
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	wszystkie gminy	

Program rewitalizacji Śródmieścia w Rzeszowie

Celem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest wzmocnienie roli oraz znaczenia obszaru Śródmieścia w Rzeszowie poprzez realizację kompleksowego programu przekształceń przestrzennych, gospodarczych, a także społecznych. Teren Śródmieścia w Rzeszowie odgrywa kluczową rolę dla kształtowania struktury przestrzenno-funkcjonalnej zarówno samego miasta, jak również całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Śródmieście Rzeszowa, poprzez lokalizację wielu obiektów użyteczności publicznej, pełni różnorodne funkcje (edukacyjne, kulturalne, administracyjne, gospodarcze, handlowo-usługowe, sportowo-rekreacyjne itp.) na rzecz mieszkańców Rzeszowa, Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz całego województwa podkarpackiego. Równocześnie na obszarze Śródmieścia koncentrują się różnego rodzaju problemy społeczne oraz w mniejszym stopniu problemy przestrzenne (np. zdegradowane tereny i obiekty kolejowe). Wobec czego teren ten wymaga podjęcia działań z zakresu rewitalizacji, które w efekcie przyczynią się do zdynamizowania procesów rozwoju nie tylko samego Rzeszowa, ale także całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Program przekształceń Śródmieścia będzie obejmował szereg przedsięwzięć inwestycyjnych, wśród których należy wymienić m.in.: rewitalizację terenów i obiektów kolejowych (dla potrzeb utworzenia nowoczesnego centrum industrialnego o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych i naukowych), rewitalizację Zamku Lubomirskich (dla potrzeb utworzenia centrum kulturalnego), utworzenie Centrum Sztuki Współczesnej, modernizację Podziemnej Trasy Turystycznej, modernizację głównych traktów spacerowych, modernizację obiektów użyteczności publicznej (pełniących funkcje edukacyjne, kulturalne i administracyjne), przebudowę i remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych, a także rewitalizację terenów zieleni oraz podwórek i przestrzeni międzyblokowych. Równocześnie działaniom infrastrukturalnym towarzyszyć będą różnorodne działania o charakterze społecznym ukierunkowane przede wszystkim na zwiększenie stopnia integracji i aktywizacji mieszkańców (m.in. projekty kulturalne, edukacyjne, sportowo-rekreacyjne). Tym samym rewitalizacja Śródmieścia w Rzeszowie przyczyni się m.in. do: poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych (w tym także rozwoju usług wyższego rzędu poprzez tworzenie wysokiej jakości oferty usług kulturalno-edukacyjnych), zachowania i ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poprawy istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki przestrzeni publicznej), poprawy warunków mieszkaniowych (polepszenie stanu technicznego zasobów mieszkaniowych), wykreowania przyjaznych miejsc (przestrzeni) służących integracji i aktywizacji mieszkańców (odnowione tereny zieleni oraz podwórka i przestrzenie międzyblokowe), jak również poprawy stanu środowiska przyrodniczego (zwłaszcza zaś powietrza atmosferycznego). W związku z powyższym program rewitalizacji rzeszowskiego Śródmieścia w efekcie przyczyni się do dalszego rozwoju funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz wzrostu znaczenia miasta w przestrzeni krajowej i europejskiej, jak również wzmocnienia jego oddziaływania na rozwój całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
------	-------	-------------------------------

DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Rzeszów	Rewitalizacja terenów kolejowych w Rzeszowie oraz ich adaptacja na nowoczesne centrum industrialne o funkcjach kulturalnych, naukowych i edukacyjnych
2	Rzeszów	Rewitalizacja i adaptacja Zamku Lubomirskich w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia centrum kultury
3	Rzeszów	Przebudowa ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie
4	Rzeszów	Przebudowa kanalizacji deszczowej ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie
5	Rzeszów	Przebudowa oświetlenia ulic 3 Maja, Dekerta i Zamkowej oraz al. Lubomirskich i al. Pod Kasztanami w Rzeszowie
6	Rzeszów	Wykonanie izolacji i odtworzenie struktury filarów w budynku Ratusza w Rzeszowie wraz z wymianą stolarki okiennej oraz konserwacją polichromowanego fryzu w sali sesyjnej
7	Rzeszów	Przebudowa basenów sportowo-rekreacyjnych Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
8	Rzeszów	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie
9	Rzeszów	Przebudowa instalacji wewnętrznych w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie
10	Rzeszów	Wykonanie aranżacji przestrzeni ekspozycyjnej w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie
11	Rzeszów	Multimedialna ekspozycja stała Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie – etap II
12	Rzeszów	Termomodernizacja budynku Estrady Rzeszowskiej
13	Rzeszów	Modernizacja pomieszczeń budynku Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie
14	Rzeszów	Uporządkowanie kanalizacji w obrębie ulic Dąbrowskiego, Reformackiej i Langiewicza w Rzeszowie
15	Rzeszów	Rewitalizacja Parku Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie
16	Rzeszów	Utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej
17	Rzeszów	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
18	Rzeszów	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
19	Rzeszów	Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
20	Rzeszów	Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
21	Rzeszów	Modernizacja istniejących obiektów oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
22	Rzeszów	Zagospodarowanie budynku przy ul. 3 Maja 9 w Rzeszowie dla potrzeb Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa
23	Rzeszów	Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie
24	Rzeszów	Zwiększenie efektywności gospodarki energetycznej Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie poprzez zakup wyposażenia ledowego
25	Rzeszów	Rozbudowa i modernizacja Teatru Maska w Rzeszowie
26	Rzeszów	Termomodernizacja budynku Teatru Maska w Rzeszowie wraz z wymianą oświetlenia
27	Rzeszów	Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 3 w Rzeszowie
28	Rzeszów	Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów usługowych
29	Rzeszów	Trasa Turystyczna „Śladami wielkich mistrzów: Grotowski, Kantor, Szajna” w Rzeszowie

30	Rzeszów	Przebudowa budynku przy ul. Styki 5 w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia mieszkań społecznych
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	Rzeszów	Multimedialne formy kreowania kultury w Rzeszowie sposobem na niwelowanie problemów społecznych
2	Rzeszów	Nadanie nowych funkcji kulturalno-dydaktycznych i rekreacyjnych w Ogrodzie Miejskim przy ul. Dąbrowskiego

Program rewitalizacji Śródmieścia w Łąncucie

Celem niniejszego zintegrowanego projektu rewitalizacji jest wzmocnienie roli oraz znaczenia obszaru Śródmieścia w Łąncucie, poprzez realizację kompleksowego programu przekształceń przestrzennych, gospodarczych, a także społecznych. Teren Śródmieścia w Łąncucie, przede wszystkim ze względu na położenie tutaj Muzeum-Zamku oraz zespół zabytkowy miasta, odgrywa kluczową rolę dla kształtowania struktury przestrzenno-funkcjonalnej zarówno samego miasta, powiatu łańcuckiego, jak również całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Śródmieście łańcuta, poprzez lokalizację wielu obiektów użyteczności publicznej, pełni różnorodne funkcje (edukacyjne, kulturalne, administracyjne, gospodarcze, handlowo-usługowe, sportowo-rekreacyjne itp.) na rzecz mieszkańców łańcuta, powiatu łańcuckiego, Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz całego województwa podkarpackiego i licznych turystów. Równocześnie na obszarze Śródmieścia koncentrują się różnego rodzaju problemy społeczne oraz w mniejszym stopniu problemy przestrzenne (np. zdegradowane tereny i obiekty zabytkowe o bardzo wysokich walorach historycznych i kulturalnych). Wobec czego teren ten wymaga podjęcia działań z zakresu rewitalizacji, które w efekcie przyczynią się do zdynamizowania procesów rozwoju, nie tylko samego łańcuta i powiatu łańcuckiego, ale także całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Program przekształceń Śródmieścia będzie obejmował szereg przedsięwzięć inwestycyjnych, wśród których należy wymienić m.in.: rewitalizację Rynku, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury (dla potrzeb utworzenia Podziemnej Trasy Turystycznej oraz traktów spacerowych, przestrzeni turystycznej, kulturalnej i edukacyjnej), rewitalizację zabytkowego klasztoru oo. Dominikanów wraz z przyległym terenem (dla potrzeb utworzenia nowoczesnego centrum o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych, wypoczynkowych i naukowych), rewitalizację zabytkowego kościoła św. Stanisława Biskupa i Męczennika z przyległym terenem (dla potrzeb kultu religijnego, kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i naukowych), rewitalizację synagogi (dla potrzeb muzeum oraz centrum kulturalnego, edukacyjnego, turystycznego i naukowego), rewitalizację i modernizację obiektów użyteczności publicznej (pełniących funkcje edukacyjne, kulturalne i administracyjne), rewitalizację Stawu Browarnego i terenu przyległego (dla potrzeb utworzenia centrum rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej), rewitalizację i zagospodarowanie Lasu „Bażantarnia” (dla potrzeb utworzenia parku krajobrazowego, rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej), rewitalizację zabytkowej zabudowy mieszkaniowej (domów, willi i kamienic), przebudowę i remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych, a także rewitalizację terenów zieleni oraz podwórek i przestrzeni międzyblokowych. Rewitalizacja Śródmieścia łańcuta towarzyszyć będzie pracom konserwatorskim i rewitalizacyjnym odbywającym się w Muzeum-Zamku w Łąncucie i jego otoczeniu, co pozwoli na przeprowadzenie kompleksowej poprawy estetyki miasta i zwiększy jego atrakcyjność kulturalną, turystyczną i gospodarczą. Równocześnie działaniom infrastrukturalnym towarzyszyć będą różnorodne działania o charakterze społecznym ukierunkowane przede wszystkim na zwiększenie stopnia integracji i aktywizacji mieszkańców (m.in. projekty kulturalne, edukacyjne, sportowo-rekreacyjne, naukowe). Tym samym, rewitalizacja Śródmieścia w Łąncucie przyczyni się m.in. do: poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych (w tym także rozwoju usług wyższego rzędu, poprzez tworzenie wysokiej jakości oferty usług kulturalno-edukacyjnych), zachowania i ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poprawy istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki przestrzeni publicznej), poprawy warunków mieszkaniowych (polepszenie stanu technicznego zasobów mieszkaniowych), wykreowania przyjaznych miejsc (przestrzeni) służących integracji i aktywizacji mieszkańców (odnowione tereny zieleni oraz podwórka i przestrzenie międzyblokowe), jak również poprawy stanu środowiska przyrodniczego (zwłaszcza zaś powietrza atmosferycznego). W związku z powyższym program rewitalizacji łańcuckiego Śródmieścia i terenów przyległych w efekcie przyczyni się do dalszego wzrostu znaczenia kulturalnego i turystycznego miasta w przestrzeni krajowej i europejskiej, jak również wzmocnienia jego oddziaływania na rozwój całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

I.p.	Gmina	Nazwa proponowanego działania
DZIAŁANIA INFRASTRUKTURALNE		
1	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja Rynku, terenów przyległych oraz towarzyszącej infrastruktury dla potrzeb utworzenia Podziemnej Trasy Turystycznej oraz traktów spacerowych, przestrzeni turystycznej, kulturalnej i edukacyjnej
2	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja zabytkowego klasztoru oo. Dominikanów z przyległym terenem dla potrzeb utworzenia nowoczesnego centrum o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych, wypoczynkowych i naukowych
3	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja zabytkowego kościoła św. Stanisława Biskupa i Męczennika z przyległym terenem dla potrzeb kultu religijnego, kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i naukowych
4	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja synagogi dla potrzeb muzeum oraz centrum kulturalnego, edukacyjnego, turystycznego i naukowego
5	Łańcut (miasto)	Przebudowa i modernizacja Miejskiego Domu Kultury w Łańcucie wraz z otaczającą przestrzenią publiczną i nadanie mu nowych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i rozrywkowych w ramach Centrum Tańca, Muzyki i Filmu
6	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja, modernizacja i przebudowa budynku Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie przy pl. Sobieskiego oraz nadanie mu nowych funkcji na potrzeby administracyjne, kulturalne i społeczne
7	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja, modernizacja i przebudowa budynku Urzędu Miejskiego w Łańcucie przy pl. Sobieskiego na potrzeby administracyjne i społeczne
8	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja, modernizacja i przebudowa obiektów użyteczności publicznej pełniących funkcje edukacyjne, kulturalne i administracyjne (przy Plac Sobieskiego, ul. Piłsudskiego, ul. Danielewicz, ul. Mickiewicza, ul. Grunwaldzkiej, ul. Farnej, ul. Armii Krajowej)
9	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja zabytkowego budynku przy ul. Piłsudskiego 70 D oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla osób starszych w ramach Klubu Seniora oraz Klubu Czytelnictwa i słowa Pisanego
10	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja budynku przy ul. Danielewicz 15 oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla osób starszych w ramach Akademii Seniora
11	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu Bażantarnia dla potrzeb utworzenia parku krajobrazowego, rekreacji, aktywnego spędzania czasu, wypoczynku, turystyki i integracji społecznej
12	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja zabytkowej zabudowy mieszkaniowej (domów, willi i kamienic) w Śródmieściu Łańcuta
13	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja, przebudowa i remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz wspólnych części budynków mieszkalnych na os. Trzeźnik, os. Armii Krajowej, os. Słowackiego, os. 3 Maja, os. Podwale
14	Łańcut (miasto)	Rewitalizacja terenów zieleni oraz podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia i terenów przyległych
15	Łańcut (miasto)	Przebudowa ulic: Rynek, Farna, Reymonta, Zamkowa, Sobieskiego, Danielewicz, Rzeźnicza, Kowalska w Łańcucie
16	Łańcut (miasto)	Przebudowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz sieci wodociągowej ulic: ul. Paderewskiego, 3 Maja, Plac Sobieskiego, Rynek, Farna, Reymonta, Zamkowa, Danielewicz, Rzeźnicza, Kowalska, Dominikańska, Podwale, Kilińskiego, Mickiewicza, Żardeckiego, Królowej Elżbiety, Ottona z Pilczy, Kościuszki
17	Łańcut (miasto)	Przebudowa oświetlenia ulic na Obszarze Śródmieścia i terenach przyległych w Łańcucie
18	Łańcut (miasto)	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej przy ul. Piłsudskiego (budynek Urzędu Miejskiego w Łańcucie), Sienkiewicza (Przedszkole Miejskie Nr 1, Przedszkole Miejskie Nr 5)

19	Łańcut (miasto)	Modernizacja istniejących obiektów oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne na obszarze Śródmieścia w Łańcucie
DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
1	Łańcut (miasto)	Utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej, tras spacerowych i nowych przestrzeni kulturalnych, wypoczynkowych, edukacyjnych, rekreacyjnych w Śródmieściu Łańcuta sposobem na niwelowanie problemów społecznych
2	Łańcut (miasto)	Nadanie nowych funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych, kulturalnych, integracyjnych, aktywności ruchowej zdegradowanym obszarom Stawu Browarnego i Lasu Bażantarnia sposobem niwelowania problemów społecznych i utrwalania więzi rodzinnych
3	Łańcut (miasto)	Nadanie nowych funkcji kulturalnych, edukacyjnych, naukowych, wypoczynkowych, rekreacyjnych, turystycznych klasztorowi oo. Dominikanów, Miejskiemu Domowi Kultury, przestrzeni Rynku

9. OKREŚLENIE PLANÓW DZIAŁAŃ PRZESTRZENNYCH, GOSPODARCZYCH I SPOŁECZNYCH SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA ZINTEGROWANE PROJEKTY

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowane zostały cele działań rewitalizacyjnych. Proponowany cel główny oraz cele strategiczne i szczegółowe, a także priorytety rozwojowe (rewitalizacyjne) służące ich realizacji wynikają zarówno z diagnozy istniejącego stanu rzeczywistości na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (w tym analizy problemów społecznych, analizy zasobów i analizy poziomu dostępności usług społecznych), jak i charakteru oraz potrzeb obszarów rekomendowanych do podjęcia działań rewitalizacyjnych. W każdej ze sfer (przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej) wskazany został cel strategiczny, a także cele szczegółowe i priorytety, które składają się na plany działań. Realizacja tych zamierzeń przyczynić ma się w założeniu do skutecznego i efektywnego osiągnięcia głównego celu programu rewitalizacji, jakim jest: wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez odnowę i zagospodarowanie terenów i obiektów wymagających wsparcia, tworzenie nowych miejsc pracy, zapewnienie wysokiej dostępności usług publicznych oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. W tej części dokumentu przedstawione zostały także programy działań inwestycyjnych oraz społecznych (tzw. miękkich), służące realizacji proponowanych dążeń.

Wzmocnienie wewnętrznego potencjału rozwojowego gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez odnowę i zagospodarowanie terenów i obiektów wymagających wsparcia, tworzenie nowych miejsc pracy, zapewnienie wysokiej dostępności usług publicznych oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

Powyższy cel główny Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wdrażany będzie przez 3 cele strategiczne odnoszące się odpowiednio do sfery przestrzennej, sfery gospodarczej i sfery społecznej.

9.1. Plan działań przestrzennych

W sferze przestrzennej strategicznym celem Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie poprawa istniejącego stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej, jak również zapewnienie wysokiej dostępności i standardu infrastruktury społecznej oraz zasobów mieszkaniowych.

Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej, jak również zapewnienie wysokiej dostępności i standardu infrastruktury społecznej oraz zasobów mieszkaniowych

Powyższy cel strategiczny realizowany będzie przez 5 celów szczegółowych, w ramach których zaproponowano w sumie 14 priorytetów rozwojowych (rewitalizacyjnych).

Cel szczegółowy 1.1. Lepsze wykorzystanie wewnętrznych zasobów w procesie rozwoju

Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz obiekty dziedzictwa kulturowego są niezwykle ważnym endogenicznym zasobem (czynnikiem) rozwoju społeczno-gospodarczego. Równocześnie należy podkreślić, iż proces rozwoju służyć powinien ochronie elementów środowiska naturalnego i zabytkowych obiektów oraz ich zachowaniu dla przyszłych pokoleń. W związku z powyższym jednym z kluczowych celów działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie ochrona oraz lepsze wykorzystanie wewnętrznych zasobów (tak przyrodniczych, jak i kulturowych) w procesie rozwoju lokalnego. W ramach powyższego celu realizowane będą projekty ukierunkowane na zachowanie i poprawę stanu środowiska naturalnego (m.in. poprzez rekultywację terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych) oraz jego racjonalne użytkowanie dla potrzeb społecznych (np. turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie zbiorników wodnych). Ponadto wdrażane będą działania związane

z rewaloryzacją i modernizacją obiektów zabytkowych oraz ich adaptacją na cele społeczne i gospodarcze (np. przystosowanie zabytków do pełnienia funkcji kulturalnych i edukacyjnych). Tym samym realizacji omawianego celu szczegółowego służyć będą 2 priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 1.1.1. Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu naturalnego

Priorytet 1.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i jego udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze

Cel szczegółowy 1.2. Wsparcie rozwoju infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb społecznych

Działania o charakterze rewitalizacyjnym powinny służyć w szczególności lepszemu zaspokojeniu różnorodnych potrzeb społecznych mieszkańców w miejscu ich bezpośredniego zamieszkania. Tym samym wśród zamierzeń Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego ważne miejsce zajmować będą inicjatywy dotyczące poprawy dostępności oraz jakości infrastruktury społecznej. W ramach tego celu realizowane będą projekty związane z rozwojem placówek wychowania przedszkolnego oraz placówek opieki nad dziećmi do 3 lat (tj. żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce). Dostępność tego typu infrastruktury pełni istotną rolę z punktu widzenia młodych rodziców, którzy chcą godzić obowiązki zawodowe z koniecznością zapewnienia należytej opieki dla swoich dzieci. Ponadto dostępność usług opiekuńczych i wychowawczych posiada ważne znaczenie dla powrotu młodych matek na rynek pracy. Równocześnie wdrażane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na rozwój infrastruktury kulturalnej (np. modernizacja istniejących budynków instytucji kultury i adaptacje na cele kulturalne niewykorzystywanych obiektów). Należy zaznaczyć, iż tego rodzaju infrastruktura odgrywa istotną rolę w procesie integracji mieszkańców oraz ich aktywizacji poprzez podejmowanie i realizację różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym działań twórczych). Wspierane będą również działania z zakresu infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej, służącej aktywnym formom spędzania czasu wolnego. Wreszcie z uwagi na systematycznie postępujący proces starzenia się społeczeństwa urzeczywistniane będą projekty dotyczące zaspokajania potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku. W tym zakresie wdrażane będą przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury ochrony zdrowia i opieki medycznej (m.in. dostosowanie nieużytkowanych budynków dla potrzeb zakładów opiekuńczo-leczniczych) oraz infrastruktury opieki społecznej (np. adaptacja niewykorzystywanych obiektów do funkcji domów pomocy społecznej czy domów dziennego pobytu). Wobec czego realizacji rozpatrywanego celu szczegółowego służyć będzie 5 priorytetów, którymi są:

Priorytet 1.2.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej

Priorytet 1.2.2. Rozwój infrastruktury kulturalnej

Priorytet 1.2.3. Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej

Priorytet 1.2.4. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i opieki medycznej

Priorytet 1.2.5. Rozwój infrastruktury pomocy społecznej

Cel szczegółowy 1.3. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej

Przestrzeń jest jednym z najbardziej kluczowych zasobów rozwoju społecznego-gospodarczego. Równocześnie przestrzeń jest dobrem rzadkim, dlatego też powinna być przedmiotem racjonalnego użytkowania oraz objęta szczególną ochroną. Kształtowanie przestrzeni zgodnie z zasadami ładu przestrzennego jest jedną z głównych zasad zrównoważonego rozwoju. Tym samym wśród najważniejszych celów działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego należy wymienić zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej. W ramach powyższego dążenia realizowane będą przedsięwzięcia zogniskowane na poprawę istniejącego stanu i estetyki publicznej (np. poprzez modernizację rynków i placów). Ponadto wdrażane będą projekty dotyczące poprawy stanu zagospodarowania oraz estetyki terenów zielonych (m.in. poprzez rewitalizację parków). Tego rodzaju działania przyczynią się do wykreowania przyjaznych przestrzeni publicznych służących różnym formom spędzania czasu wolnego, jak również integracji mieszkańców. W związku z powyższym w ramach omawianego celu szczegółowego wyznaczono 2 priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 1.3.1. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej

Priorytet 1.3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych

Cel szczegółowy 1.4. Poprawa dostępności oraz standardu zasobów mieszkaniowych

Potrzeba schronienia jest jedną z najbardziej podstawowych potrzeb ludzkich. W związku z powyższym pośród zamierzeń Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego istotne miejsce zajmuje poprawa dostępności oraz standardu zasobów mieszkaniowych. W ramach rozpatrywanego celu urzeczywistniane będą projekty dotyczące rozwoju komunalnego zasobu mieszkaniowego (m.in. poprzez adaptację nieużytkowanych obiektów na cele mieszkaniowe). Jednocześnie wdrażane będą działania związane z poprawą istniejącego stanu wielorodzinnych budynków mieszkalnych m.in. poprzez ich przebudowę, remont i termomodernizację, a także wymianę źródeł ciepła (likwidacja źródeł punktowych i podłączanie budynków do centralnego źródła ciepła). Tego typu przedsięwzięcia przysłużą się nie tylko do poprawy standardu oraz estetyki zasobów mieszkaniowych, ale również do zwiększenia ich efektywności energetycznej. Ponadto realizowane zadania przyczynią się do poprawy stanu środowiska naturalnego przez zmniejszenie wielkości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery. Wreszcie wcielane w życie będą projekty z zakresu rewitalizacji podwórek oraz przestrzeni międzyblokowych. Działania te przyczynią się do wykreowania przyjaznych miejsc (tj. przestrzeni) spędzania czasu wolnego dla mieszkańców. Odnowione podwórka i przestrzenie międzyblokowe stanowiąc będą również miejscem integracji i aktywizacji mieszkańców przez podejmowanie oraz realizację różnorodnych inicjatyw społecznych. Tym samym w ramach rozpatrywanego celu szczegółowego urzeczywistniane będą 3 priorytety rozwojowe, którymi są:

Priorytet 1.4.1. Adaptacja niewykorzystywanych obiektów na cele mieszkaniowe

Priorytet 1.4.2. Modernizacja wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych

Priorytet 1.4.3. Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych

Cel szczegółowy 1.5. Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu procesu rewitalizacji

Przedsięwzięcia związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury technicznej (transportowej i komunalnej) powinny mieć charakter uzupełniający względem innych działań rewitalizacyjnych oraz służyć realizacji celów społecznych (tj. rozwiązywaniu zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych). Równocześnie działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej w ramach programów rewitalizacyjnych powinny stanowić tylko środek dla osiągnięcia szerszego celu, jakim ma być zwiększenie szans na wszechstronny rozwój w skali lokalnej. W ramach powyższego celu szczegółowego wdrażane będą 2 priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 1.5.1. Rozwój infrastruktury transportowej

Priorytet 1.5.2. Rozwój infrastruktury komunalnej

9.2. Plan działań gospodarczych

W sferze gospodarczej strategicznym celem Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie poprawa sytuacji majątkowej mieszkańców poprzez rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Poprawa sytuacji majątkowej mieszkańców poprzez rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Powyższy cel strategiczny urzeczywistniany będzie przez 1 cel szczegółowy, w ramach którego zaproponowano 3 priorytety rozwojowe (rewitalizacyjne).

Cel szczegółowy 2.1. Wsparcie przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Procesy i zjawiska gospodarcze pod wieloma względami wpływają na pozostałe sfery rozwoju regionalnego oraz lokalnego, warunkując m.in. sytuację dochodową (majątkową) mieszkańców. Równocześnie niezwykle ważnym elementem procesów gospodarczych jest aktywność ekonomiczna ludności oraz związane z nią bezpośrednio zjawisko bezrobocia. Bezrobocie jest nie tylko poważnym problemem o charakterze ekonomicznym, ale przede wszystkim społecznym. Wysoki poziom bezrobocia ogranicza efektywność gospodarki, ponieważ uniemożliwia pełne wykorzystanie jej zasobów ludzkich. Bezrobocie prowadzi ponadto do degradacji kapitału ludzkiego oraz jest jedną z głównych przyczyn występowania wielu niekorzystnych zjawisk społecznych (np. ubóstwo i bieda, alkoholizm, przestępczość itp.). Mając na uwadze powyższe spostrzeżenia jednym z podstawowych zamierzeń

Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Jednocześnie należy podkreślić, iż działania te powinny być podejmowane zwłaszcza na obszarach wiejskich. W ramach tego celu realizowane będą projekty dotyczące wsparcia rozwoju mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (m.in. adaptacja nieużytkowanych obiektów dla potrzeb działalności gospodarczej, tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości i wsparcie doradcze). Ponadto wdrażane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizację ekonomiczną ludności (np. działania informacyjne oraz szkoleniowe). Wreszcie szczególnym wsparciem objęte zostaną osoby zaprzestające działalności rolniczej. W związku z powyższym w ramach omawianego celu szczegółowego będą urzeczywistniane 3 priorytety rozwojowe, którymi są:

Priorytet 2.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Priorytet 2.1.2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja ekonomiczna mieszkańców

Priorytet 2.1.3. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa

9.3. Plan działań społecznych

W sferze społecznej strategicznym celem Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju zasobów ludzkich, promocję integracji i włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju zasobów ludzkich, promocję integracji i włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym

Powyższy cel strategiczny realizowany będzie przez 7 celów szczegółowych, w ramach których zaproponowano w sumie 14 priorytetów rozwojowych (rewitalizacyjnych).

Cel szczegółowy 3.1. Budowa i rozwój kapitału społecznego

Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców jest jednym z najważniejszych czynników (zasobów) rozwoju społeczno-gospodarczego. Równocześnie powodzenie działań rewitalizacyjnych wymaga szerokiego włączenia i partycypacji mieszkańców rewitalizowanych terenów oraz różnego rodzaju organizacji pozarządowych. Tym samym mieszkańcy i organizacje społeczne są adresatem (przedmiotem), jak również na wielu płaszczyznach twórcą (podmiotem) przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W związku z powyższym jednym z najważniejszych celów Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie wzmocnienie istniejących zasobów kapitału społecznego. W ramach powyższego zamierzenia wdrażane będą projekty ukierunkowane na wsparcie procesu tworzenia i rozwoju organizacji pozarządowych (m.in. działania doradcze i szkoleniowe oraz programy grantowe). Jednocześnie realizowane będą przedsięwzięcia zogniskowane na zwiększenie stopnia partycypacji mieszkańców w sprawach publicznych poprzez szersze ich zaangażowanie w procesy decyzyjne. Rozpatrywany cel szczegółowy urzeczywistniany będzie poprzez dwa priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 3.1.1. Wsparcie tworzenia i rozwoju organizacji pozarządowych

Priorytet 3.1.2. Zwiększenia stopnia partycypacji mieszkańców w sprawach publicznych

Cel szczegółowy 3.2. Wsparcie rozwój zasobów ludzkich (kapitału ludzkiego)

Człowiek jest głównym podmiotem wszystkich zjawisk społecznych i gospodarczych. Jednocześnie człowiek jest najważniejszym czynnikiem motorycznym (tj. sprawcą) procesów społeczno-ekonomicznych. W związku z tym wśród działań rewitalizacyjnych podejmowanych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego niezwykle ważne miejsce zajmować będą projekty ukierunkowane na wsparcie rozwoju zasobów ludzkich. W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą różnorodne programy oraz szkolenia adresowane do osób dorosłych, służące podniesieniu ich kompetencji i umiejętności zawodowych (w szczególności w obszarze tzw. zawodów deficytowych). Równocześnie wdrażane będą przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym dla osób starszych. Należy podkreślić, iż tego rodzaju działania ogrywają niezwykle istotną rolę dla aktywizacji osób w podeszłym

wieku. Urzeczywistnianie takich projektów jest szczególnie ważne w kontekście procesów aktywnego starzenia oraz uczenia się przez całe życie. Wreszcie podejmowane będą różnego rodzaju programy edukacyjne (w tym zajęcia pozalekcyjne) dla dzieci i młodzieży szkolnej, stanowiące uzupełnienie oraz rozszerzenie podstawowego zakresu nauczania. Celem tych działań powinno być lepsze przygotowanie do wejścia na rynek pracy, a także promowanie właściwych wzorców zachowań i kształtowanie pożądanych postaw społecznych i obywatelskich. Tym samym w ramach omawianego celu szczegółowego realizowane będą 2 priorytety rozwojowe, którymi są:

Priorytet 3.2.1. Realizacja programów i szkoleń dla osób dorosłych

Priorytet 3.2.1. Realizacja programów i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Cel szczegółowy 3.3. Wzmocnienie procesu integracji oraz promocja włączenia społecznego

W kontekście działań rewitalizacyjnych szczególnie istotne miejsce zajmują przedsięwzięcia ukierunkowane na redukcję ubóstwa oraz przeciwdziałanie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego (przede wszystkim w odniesieniu do tzw. grup defaworyzowanych). W związku z powyższym inicjatywy te powinny uzyskać wysoki priorytet w ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W ramach omawianego celu szczegółowego realizowane będą projekty służące szerszej integracji mieszkańców (zarówno w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak i międzypokoleniowym). Równocześnie wdrażane będą przedsięwzięcia związane ze wspieraniem rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (m.in. tworzenie spółdzielni socjalnych). Wreszcie podejmowane będą działania na rzecz aktywizacji społecznej oraz zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. tworzenie warsztatów terapii zajęciowej). Tym samym realizacji rozpatrywanego celu szczegółowego służyć będą 3 priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 3.2.1. Realizacja działań na rzecz integracji wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej

Priorytet 3.2.2. Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej

Priorytet 3.2.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Cel szczegółowy 3.4. Rozwój oferty usług społecznych skierowanych do różnych grup odbiorców

Dla osiągnięcia pożądanych skutków i efektów rozwoju społecznego, obok zapewnienia wysokiej dostępności obiektów infrastruktury społecznej, w tym samym czasie, konieczny jest także rozwój szerokiej i zróżnicowanej oferty usług społecznych kierowanych do różnorodnych grup odbiorców. Jednocześnie usługi te powinny zostać dostosowane do potrzeb oraz możliwości (tak fizycznych, jak i psychicznych) adresatów. Działania realizowane w ramach niniejszego celu szczegółowego kierowane powinny być do wszystkich grup społecznych i wiekowych mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Realizacji omawianego dążenia służyć będą przedsięwzięcia związane z rozwojem oferty usług kulturalnych (organizacja programów kulturalnych oraz warsztatów i zajęć artystycznych, organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych itp.). Tego typu projekty przyczynią się do szerszej integracji mieszkańców, a także ich aktywizacji w różnych dziedzinach życia społecznego i kulturalnego. Dodatkowo spowodują dalszy rozwój różnorodnych inicjatyw twórczych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jednocześnie wdrażane będą działania dotyczące rozwoju oferty usług sportowo-rekreacyjnych (m.in. organizacja zajęć sportowych oraz organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych). Powyższe przedsięwzięcia poprzez aktywne formy spędzania czasu wolnego służyć będą utrzymaniu dobrego samopoczucia i dobrej kondycji fizycznej mieszkańców, a co za tym idzie zachowaniu dobrego stanu zdrowia. Wobec tego w ramach niniejszego celu szczegółowego realizowane będą 2 priorytety rozwojowe, którymi są:

Priorytet 3.4.1. Rozwój oferty usług kulturalnych

Priorytet 3.4.2. Rozwój oferty usług sportowo-rekreacyjnych

Cel szczegółowy 3.5. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców

W kontekście działań rewitalizacyjnych dość istotne miejsce zajmuje poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Tym samym w ramach rozpatrywanego celu szczegółowego wdrażane będą różnego rodzaju programy oraz projekty profilaktyczne z zakresu ochrony zdrowia. W związku z powyższym realizacji powyższego dążenia służyć będzie urzeczywistnianie 1 priorytetu rozwojowego, którym jest:

Priorytet 3.5.1. Realizacja programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia

Cel szczegółowy 3.6. Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego

Poczucie bezpieczeństwa jest jedną z najbardziej podstawowych potrzeb ludzkich. Wobec tego wśród głównych celów działań rewitalizacyjnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego istotne miejsce zajmować będą przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą zadania dotyczące rozwoju systemów monitoringu przestrzeni i obiektów pełniących funkcje publiczne. Ponadto podejmowane będą różnego rodzaju programy profilaktyczne związane z tematyką bezpieczeństwa publicznego i jego zagrożeń, adresowane w szczególności do dzieci oraz młodzieży szkolnej. W związku z powyższym realizacji wymienionego powyżej celu szczegółowego służyć będą 2 priorytety rozwojowe, a mianowicie:

Priorytet 3.6.1. Rozbudowa systemów monitoringu przestrzeni publicznych

Priorytet 3.6.2. Realizacja programów profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa publicznego

Cel szczegółowy 3.7. Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Zasoby niematerialnego dziedzictwa kulturowego (tj. kultura lokalna oraz miejscowe tradycje) stanowią istotny czynnik rozwoju społecznego i dlatego powinny podlegać szczególnej ochronie. Równocześnie lokalna kultura i związane z nią tradycje w dużym stopniu są elementem integrującym i aktywizującym miejscowe społeczności. Wobec tego jednym z celów Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie ochrona oraz promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W ramach rozpatrywanego dążenia realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu edukacji regionalnej, adresowane zwłaszcza do dzieci i młodzieży szkolnej. Projekty te pozwolą młodym ludziom w szerszym stopniu zapoznać się z lokalną kulturą, a także lepiej zrozumieć starsze pokolenia. Tym samym działania te będą pełniły ważną rolę w procesie integracji międzypokoleniowej. Ponadto wdrażane będą projekty ukierunkowane na zachowanie oraz kultywowanie lokalnych tradycji (w tym ginących zawodów). Działania te przyczynią się do lepszego wykorzystania zasobów duchowego dziedzictwa kulturowego w procesie rozwoju (w tym m.in. rozwoju turystyki kulturowej). W związku z powyższym w ramach niniejszego celu szczegółowego urzeczywistnianie będą 2 priorytety rozwojowe, którymi są:

Priorytet 3.7.1. Realizacja programów z zakresu edukacji regionalnej

Priorytet 3.7.2. Ochrona i kultywowanie lokalnych tradycji

9.4. Program przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczono program przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym (infrastrukturalnym), którego realizacji przyczyni się do osiągnięcia założonych celów procesu rewitalizacji. Program przedsięwzięć inwestycyjnych obejmuje zbiór pojedynczych projektów rewitalizacyjnych proponowanych do realizacji w granicach każdej z gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (natomiast w przypadku Rzeszowa dla każdego z obszarów rekomendowanych do rewitalizacji). Dla wszystkich opisywanych projektów wskazano:

- nazwę planowanego działania,
- etapy (przedmiot) działania wraz z czasem realizacji (uzależnionym od pozyskania dofinansowania),
- oczekiwane rezultaty działania,
- instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu działania,
- przewidywane (szacowane) nakłady finansowe związane z realizacją działania,
- oczekiwane wskaźniki osiągnięć działania,
- pola tematyczne, w które wpisuje się działanie (tj. przestrzenne, gospodarcze, społeczne).

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)

W przypadku obszaru Śródmieście zaproponowano w sumie 30 projektów rewitalizacji. Poniżej zamieszczono szczegółowe informacje na temat działań rewitalizacyjnych planowanych do realizacji na terenie Śródmieścia w Rzeszowie. W tym miejscu szczególną uwagę skupiono zwłaszcza na dwóch projektach flagowych, którymi są: rewitalizacja terenów kolejowych i rewitalizacja dawnego Zamku Lubomirskich. Realizacja wyżej wymienionych przedsięwzięć będzie mieć kluczowe znaczenie nie tylko z punktu widzenia rewitalizacji obszaru Śródmieścia, ale także rozwoju całego Rzeszowa (w tym dla dalszego rozwoju funkcji metropolitalnych miasta oraz wzmocnienia jego pozycji konkurencyjnej w przestrzeni krajowej i europejskiej). Ponadto realizacja powyższych projektów będzie miała pozytywny wpływ także na cały Rzeszowski Obszar Funkcjonalny.

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 1 (PROJEKT FLAGOWY)	
Nazwa działania	Rewitalizacja terenów kolejowych w Rzeszowie oraz ich adaptacja na nowoczesne centrum industrialne o funkcjach kulturalnych, naukowych i edukacyjnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest rewitalizacja zdegradowanych terenów i obiektów kolejowych w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia nowoczesnego centrum industrialnego, tj. przestrzeni łączącej funkcje kulturalne, naukowe oraz edukacyjne. Ze względu na szereg uwarunkowań projekt ten powinien uzyskać najwyższy priorytet w ramach działań rewitalizacyjnych podejmowanych na obszarze Rzeszowa. Przede wszystkim teren dworca kolejowego i towarzyszącego mu dworca autobusowego, z uwagi na pełnione funkcje komunikacyjne o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym jest miejscem koncentracji znacznej liczby mieszkańców i użytkowników miasta. Tym samym obszar ten jest wysoce narażony na występowanie różnego rodzaju niekorzystnych zjawisk społecznych (m.in. przestępczość, akty wandalizmu itp.). Ponadto teren dworca kolejowego w Rzeszowie cechuje się wysokim stopniem degradacji przestrzeni. Należy w tym miejscu odnotować, iż centra komunikacyjne, jakimi są dworce kolejowe i autobusowe w znacznym stopniu wpływają na percepcję (odbiór) miast, gdyż są pierwszym elementem z jakim stykają się osoby przyjeżdżające z zewnątrz. W związku z powyższym rewitalizacja terenów kolejowych w Rzeszowie jest zadaniem niezbędnym. Dodatkowo za postulowanym kierunkiem przekształceń (nowoczesne centrum industrialne łączące cechy tradycyjnego muzeum z rozwiązaniami multimedialnymi) przemawia fakt, iż na chwilę obecną w mieście brakuje wysokiej jakości oferty usług kulturalnych o znaczeniu regionalnym oraz ponadregionalnym. Ponadto zachowany po dziś dzień zespół budynków i urządzeń dawnej parowozowni i lokomotywowni posiada cenne wartości naukowe, a także historyczne, jako zabytek techniki (obiekty będące przedmiotem projektu wpisane zostały do gminnej oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków). Równocześnie wypada nadmienić, iż tego typu obiekty (jak chociażby Muzeum Inżynierii Miejskiej w kwartale św. Wawrzyńca na krakowskim Kazimierzu) cieszą się dużym zainteresowaniem odbiorców. Warto także odnotować, iż na chwilę obecną w obiektach kolejowych (przy ul. Kochanowskiego) funkcjonuje prywatne Muzeum Techniki i Militariów. Tym samym realizacja projektu pozwoli na poprawę warunków jego funkcjonowania, a także stworzy możliwość poszerzenia zakresu jego działalności.</p> <p>Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont konserwatorski obiektów nieruchomości oraz urządzeń (obrotnica) wchodzących w skład zabytkowego zespołu dawnej parowozowni i lokomotywowni (w tym hali wachlarzowej zachodniej, przewiązki pomiędzy halami wachlarzowymi, układu torowego, budynków warsztatowych, hali napraw, kominów hali wachlarzowej, a także wieży ciśnieni) z wyeksponowaniem ich walorów architektonicznych (tj. cech architektury przemysłowej przełomu XIX oraz XX wieku wspólnych dla terenu całej Galicji), – wyeksponowanie historycznego systemu torów – ewentualna rekonstrukcja rozebranej w 2006 roku hali wachlarzowej wschodniej (z 1912 roku) według zachowanych archiwaliów, – adaptacja zrewitalizowanych magazynów warsztatowych, budynku prostokątnej hali napraw na przestrzennie wystawiennicze stałych ekspozycji dotyczących historii rzeszowskiego przemysłu (m.in. wystawa fotografii, zabytkowych maszyn i urządzeń przemysłowych, makiet pociągów itp.), – adaptacja odnowionej hali wachlarzowej dla potrzeb nowoczesnego centrum wystawienniczego, prezentującego najnowsze dzieła techniki młodych wynalazców (tego rodzaju przestrzeń mogłaby ponadto służyć organizacji różnego rodzaju tematycznych wydarzeń oraz imprez kulturalnych, jak chociażby festiwal filmów studyjnych), – konserwacja obrotnicy hali wachlarzowej z równoczesnym wyeksponowaniem jej walorów jako przykładu unikatowego dzieła techniki,

	<ul style="list-style-type: none"> – adaptacja odnowionej wieży ciśnień na lokale usługowe (zaplecze gastronomiczne) w połączeniu z utworzeniem punktów widokowych (możliwość wielopunktowej obserwacji panoramy miasta), – utworzenie terenów zielonych wokół zrewitalizowanych obiektów (nowe nasadzenia) w połączeniu z ich adaptacją dla potrzeb parku (ogrodu) doświadczeń pełniących funkcje edukacyjne, – rozbudowa i modernizacja wewnętrznego układu drogowego (w tym w miejscach uzasadnionych przywrócenie historycznego bruku), – zagospodarowanie przestrzeni zrewitalizowanego obszaru (m.in. wykonanie alejek spacerowych, wykonanie i montaż elementów małej architektury, budowa miejsc parkingowych), – budowa ogrodzenia terenu oraz wykonanie oświetlenia i montaż systemu monitoringu. <p>Nowoczesne centrum industrialne utworzone w wyniku rewitalizacji terenów oraz obiektów kolejowych w Rzeszowie będzie mogło pełnić szereg istotnych funkcji społecznych, przez realizację różnych działań miękkich, wśród których należy wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym młodzieży i dzieci oraz osób starszych), – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu (znaczeniu) ponadregionalnym (m.in. zlot miłośników kolei, spotkania miłośników tradycji galicyjskich itp.), – organizację różnorodnych wydarzeń naukowych (konferencje i sympozja naukowe), – organizację lekcji muzealnych i lekcji historycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej, – organizację różnorodnych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej). <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji terenów kolejowych w Rzeszowie jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu może wpłynąć pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego Rzeszowa. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie oraz promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług kulturalno-edukacyjnych, dalszy rozwoju funkcji metropolitalnych Rzeszowa, a co za tym idzie wzmocnienie jego rangi i znaczenia w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p> <p>W proces rewitalizacji terenów kolejowych w Rzeszowie, w szczególności w jego wymiarze społecznym, powinny zostać zaangażowane także inne podmioty (w tym w szczególności organizacje pozarządowe), które będą zarówno adresatem działań realizowanych przez centrum industrialne, jak również na wielu płaszczyznach ich twórcą. W realizację przedsięwzięcia powinny zostać włączone także pozostałe gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W zamian za bezpłatne przekazanie eksponatów i obiektów dziedzictwa poprzemysłowego na cele wystawiennicze, mieszkańcy tych gmin (przede wszystkim dzieci i młodzież szkolna) mogliby nieodpłatnie korzystać z oferty centrum.</p> <p>Utworzenie nowoczesnego wielofunkcyjnego centrum industrialnego w wyniku rewitalizacji terenów kolejowych w Rzeszowie powinno być elementem szerszych działań zmierzających do kompleksowej odnowy i zagospodarowania przestrzeni dworca kolejowego i autobusowego w Rzeszowie. Osobnym, aczkolwiek powiązaniem przedsięwzięciem powinno być wzmocnienie i rozwój funkcji komunikacyjnych tego obszaru, poprzez utworzenie centrum komunikacyjnego, integrującego różne formy transportu (transport kolejowy, dalekobieżny i podmiejski transport autobusowy, miejska komunikacja publiczna).</p> <p>Dla powodzenia realizacji przedsięwzięcia, jakim jest rewitalizacja terenów kolejowych oraz utworzenie nowoczesnego centrum industrialnego (przede wszystkim zaś dla osiągnięcia spodziewanych efektów przestrzennych, gospodarczych oraz społecznych), niezbędne jest jego ścisłe zintegrowanie z projektem Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego. W związku z powyższym w ramach realizacji omawianego zadania powinno się w maksymalnym stopniu uwzględnić propozycje wynikające z przyszłej koncepcji zagospodarowania Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego. Pełna synchronizacja tych przedsięwzięć stanowić będzie gwarancję dla spójnego zagospodarowania przestrzennego terenu dworca kolejowego i autobusowego, który pozostaje obszarem strategicznym z punktu widzenia rozwoju Rzeszowa i całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Dla zachowania spójności przestrzennej oraz architektonicznej zrewitalizowanego obszaru w procesie jego przekształceń należy także uwzględnić przebudowę gmachu dworca kolejowego z jednoczesnym przywróceniem historycznej formy architektonicznej tego obiektu, zgodnie z zachowanymi archiwaliimi.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w Rzeszowie oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację terenów kolejowych i utworzenie nowoczesnego centrum industrialnego.</p> <p>Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p> <p>Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania oraz jakości (w tym estetyki) przestrzeni miejskiej.</p>

	<p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z historią i tradycjami Rzeszowa i Ziemi Rzeszowskiej (w szczególności w okresie galicyjskim i latach międzywojennych).</p> <p>Dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa (w zakresie usług kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Wydział Pozyskiwania Funduszy, Wydział Inwestycji, Zarząd Zieleni Miejskiej, Wydział Kultury Sportu i Turystyki) w partnerstwie z innymi podmiotami (w tym również organizacjami pozarządowymi).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: z uwagi, iż projekt jest na etapie wstępnego planowania (zarysowania koncepcji), na chwilę obecną nie jest możliwe oszacowanie kosztów realizacji zadania
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>odnowienie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni miejskiej (tj. terenów kolejowych)</p> <p>kompleksowy remont konserwatorski budynków magazynu i ekspedycji towarowej (zw. halą napraw)</p> <p>kompleksowy remont konserwatorski budynków magazynów warsztatowych</p> <p>kompleksowy remont konserwatorski budynku hali wachlarzowej zachodniej wraz z obrotnicą</p> <p>kompleksowy remont konserwatorski budynku wieży ciśnień</p> <p>utworzenie nowoczesnego centrum industrialnego o funkcjach kulturalnych, naukowych i edukacyjnych</p> <p>ekspozycja cennych egzemplarzy zabytkowego taboru kolejowego pozyskanych z terenu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i województwa podkarpackiego</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania gospodarcze</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 2 (PROJEKT FLAGOWY)	
Nazwa działania	Rewitalizacja i adaptacja Zamku Lubomirskich w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia centrum kultury
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja dawnego Zamku Lubomirskich w Rzeszowie oraz jego adaptacja do pełnienia funkcji kulturalnych, wystawienniczych i muzealnych. Obiekt ten wraz z towarzyszącymi mu fortyfikacjami bastionowymi wpisany jest do rejestru zabytków. Zamek, będący niegdyś rezydencją dawnych włodarzy Rzeszowa to obiekt o szczególnej wartości historycznej, a także istotnym znaczeniu dla kultury i tożsamości miasta. Obecnie zamek pełni funkcje sądownicze (siedziba Sądu Okręgowego w Rzeszowie). Tym samym ze względu na charakter pełnionych funkcji rzeszowski Zamek jest niedostępny dla szerszej grupy odbiorców. Historia obiektu, a także zmienność jego roli oraz znaczenia na tle wydarzeń historycznych to temat sam w sobie wart wyeksponowania. Od końca XVI wieku, jako własność Ligęzów, później Lubomirskich, Zamek pełnił rolę rezydencji obronnej i siedziby włodarzy Rzeszowa. W 1812 roku zamieniony został przez zaborców na siedzibę urzędu cyrkularnego, sąd i więzienie. W 1820 roku Zamek został ostatecznie sprzedany władzom austriackim. Obiekt został gruntownie przebudowany na początku XX wieku (w latach 1902 – 1906), zyskując współczesną formę. W okresie hitleryzmu i stalinizmu (do 1956 roku) Zamek był miejscem kaźni członków organizacji niepodległościowych, a po II wojnie światowej – przeciwników komunizmu.</p> <p>Zamek jako ikona wizualna i historyczna miasta mógłby stać się idealnym miejscem łączącym wszystkich mieszkańców, jak również wzmacniającym oraz budującym więzi społeczne wśród społeczności miasta, a także regionu. W związku z powyższym proponuje się utworzyć w siedzibie Zamku zespół muzeów o charakterze lokalnym i regionalnym.</p> <p>Pierwszą propozycją zagospodarowania obiektu mogłaby być nowoczesna oraz interaktywna instytucja kulturalna o interdyscyplinarnym charakterze, skierowaną do szerokiego grona odbiorców. Myślą przewodnią placówki mogłaby być podróż do przeszłości miasta i regionu, zarówno tej najodleglejszej, jak i najbliższej czasom obecnym. Podróż ta powinna mieć na celu przede wszystkim poznanie realiów życia mieszkańców miasta w konkretnym czasie i w konkretnych warunkach na tle historii regionu, jak również poznanie historii regionu z perspektywy jego mieszkańców. Powyższe założenie pozwoliłoby otworzyć się instytucji na przeróżne dziedziny życia, takie jak moda, rozrywka, warunki mieszkaniowe, sposób spędzania wolnego czasu, dostęp do opieki zdrowotnej, kultury oraz dóbr konsumpcyjnych,</p>

komunikacji miejskiej, szkolnictwa itp.. Innym ważnym aspektem adaptacji budynku Zamku na cele kulturalne i wystawienniczo-muzealne byłoby szersze wyeksponowanie dzieł znajdujących się w wielu prywatnych bądź publicznych zbiorach placówek kulturalnych, borykających się z problemem braku przestrzeni wystawienniczej. Muzeum stałoby się również w ten sposób przestrzenią dla dzieł wielu artystów z różnych dziedzin, których twórczość łączy się ściśle z tematyką regionu, a która nie miała jeszcze okazji dotrzeć do szerszego grona publiczności.

Kolejnym obszarem działań placówki mogłaby być ekspozycja upamiętniająca historię zmian sposobu użytkowania Zamku na przestrzeni czasu. Należałoby tu przede wszystkim pamiętać o Zamku jako miejscu kaźni wielu mieszkańców regionu, poprzez utworzenie godnego pomnika historii czy miejsca pamięci narodowej.

Ważnym etapem byłoby wreszcie przeniesienie do obiektu Zamku siedziby Muzeum Okręgowego wraz z wszystkimi jego oddziałami. Tym samym placówka stałaby się miejscem godnego wyeksponowania dzieł znajdujących się w zbiorach Muzeum Okręgowego, ulokowanych obecnie w kilku oddziałach na terenie miasta. Muzeum Okręgowe mieszczące się aktualnie w zabudowaniach klasztoru popijarskiego, a także w kamienicach Rynku, od kilkudziesięciu lat gromadzi i dokumentuje dzieła odwołujące się do dziedzictwa kulturowego o znaczeniu zarówno europejskim (Galeria Dąbskich), krajowym (doskonałe dzieła malarstwa polskiego poczynając od osiemnastowiecznych portretów sarmackich, a skończywszy na sztuce połowy XX wieku), jak i regionalnym (imponująca w skali kraju kolekcja sztuki ludowej oraz dział archeologii z obiektami z południowo-wschodniej Polski, datowanymi m.in. na epokę brązu oraz żelaza). Wyróżnikiem Muzeum Okręgowego jest również spuścizna po Edwardzie Januszu, fotografie działającym w Rzeszowie na przełomie XIX i XX wieku, będąca niekwestionowanym źródłem wiedzy o mieście. Obecne warunki lokalowe umożliwiają wyeksponowanie zaledwie bardzo niewielkiej części zasobów. Ekspozycje zbiorów Muzeum Okręgowego, uatrakcyjnione o nowoczesne formy prezentacji obiektów, miałyby w ten sposób swój wkład we wzbogacenie oferty instytucji o muzeum tradycyjne.

Dużą wartością byłoby także udostępnienie dla zwiedzających samego obiektu zamku, bez wątpienia wyjątkowej skali monumentalnego dzieła architektury rezydencjonalno-obronnej wraz z obszernym dziedzińcem i siedemnastowiecznymi fortyfikacjami. Otoczenie zamku oraz przestronny dziedzińiec dają szerokie możliwości w zakresie organizacji działań plenerowych o charakterze kulturalnym, takich jak chociażby kino letnie, festiwale i koncerty.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter muzeum pomysły mogłyby się mnożyć. Ważne jest jednak, aby instytucja nie pełniła jedynie funkcji komercyjnej i rekreacyjnej, ale przede wszystkim była nowoczesną placówką edukacyjną i kulturalną. W tym celu warto byłoby zaaranżować stałą przestrzeń na potrzeby naukowe w celu organizacji konferencji, wykładów, spotkań naukowych, bądź też lekcji muzealnych z prawdziwego zdarzenia.

Wykorzystanie potencjału w postaci zgromadzonych muzealiów oraz potencjału lokalowego jakim jest historyczna siedziba władcy Rzeszowa, wspartego o nowoczesne technologie prezentowania zbiorów i bogatą ofertę edukacyjno-kulturalną, jest realną szansą na stworzenie szeroko pojętego centrum kulturalnego i wystawienniczo-muzealnego będącego alternatywą turystyczną w skali miasta i regionu. Programowo instytucja ukierunkowana byłaby na eksponowanie lokalnej kultury regionu i budowanie tożsamości kulturowej, a także więzi społecznych wśród mieszkańców regionu. Placówka o takiej idei stałaby się miejscem podtrzymującym lokalną tożsamość, jak również budującym poczucie lokalnej wspólnoty wśród mieszkańców. Wzmocniłaby również poczucie identyfikacji mieszkańców z regionem oraz promowałaby ideę lokalnego patriotyzmu.

Kolejną konsekwencją byłaby zmiana podejścia mieszkańców do instytucji muzeum, która niestety jeszcze wielu z nich kojarzy się jedynie z bierną kontemplacją pozbawionych życia eksponatów. Obiekt z nowoczesnymi i interaktywnymi technologiami komunikacji z odbiorcą pozwoliłby pokazać muzeum pełne życia, z którym każdy mógłby się w jakiś sposób utożsamić. Z uwagi na brak tego typu oferty w innych miastach Polski, przedsięwzięcie to z pewnością podniosłoby prestiż miasta nie tylko na zewnątrz w skali województwa oraz Polski, ale przede wszystkim w oczach samych mieszkańców. Przykładem takiego sukcesu jest np. Muzeum Historii Niemieckiej w Bonn w Niemczech.

Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:

- remont konserwatorski budynku Zamku oraz fortyfikacji,
- przeprojektowanie wnętrza obiektu i dostosowanie go do nowych funkcji,
- zakup lub pozyskanie muzealiów i eksponatów,
- inwestycje w nowoczesne metody prezentowania zbiorów,
- utworzenie pracowni konserwacji dzieł sztuki oraz zakup jej wyposażenia,
- aranżacja terenów zielonych na potrzeby rekreacji,
- wygospodarowanie w zamku przestrzeni pełniących funkcje zaplecza turystyczno-usługowego (m.in. usługi gastronomiczne, sanitarne, miejsca parkingowe itp.),
- aranżacja przestrzeni wystawienniczej na potrzeby utworzenia muzeum historii regionu, muzeum historii Zamku bądź też miejsca pamięci narodowej oraz nową siedzibę Muzeum Okręgowego,

	<ul style="list-style-type: none"> – adaptacja górnego balkonu wieży Zamku dla potrzeb utworzenia tarasu widokowego, dającego możliwość podziwiania panoramy Śródmieścia. <p>Stworzona w ten sposób instytucja o funkcjach kulturalnych i wystawienniczo-muzealnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych), – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu (znaczeniu) ponadregionalnym, – organizację różnorodnych wydarzeń naukowych (konferencje i sympozja naukowe), – organizację lekcji muzealnych i lekcji historycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej, – organizację różnorodnych form zwiedzania zamku z przewodnikiem, – organizację różnorodnych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej). <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji Zamku Lubomirskich w Rzeszowie jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu może wpłynąć pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego Rzeszowa. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie oraz promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług kulturalno-edukacyjnych, dalszy rozwoju funkcji metropolitalnych Rzeszowa, a co za tym idzie wzmocnienie jego rangi i znaczenia w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w Rzeszowie oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację Zamku Lubomirskich w Rzeszowie i utworzenie instytucji o funkcjach kulturalnych oraz wystawienniczo-muzealnych.</p> <p>Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z historią i tradycjami Rzeszowa i Ziemi Rzeszowskiej.</p> <p>Dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa (w zakresie usług kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa, Wydział Pozyskiwania Funduszy, Wydział Inwestycji, Zarząd Zieleni Miejskiej, Wydział Kultury Sportu i Turystyki) w partnerstwie z innymi podmiotami (w tym również organizacjami pozarządowymi).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: z uwagi, iż projekt jest na etapie wstępnego planowania (zarysowania koncepcji), na chwilę obecną nie jest możliwe oszacowanie kosztów realizacji zadania
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont konserwatorski budynku Zamku Lubomirskich i towarzyszących mu fortyfikacji utworzenie nowoczesnej instytucji o funkcjach kulturalnych i wystawienniczo-muzealnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Przebudowa ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Ulice 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzka w Rzeszowie znajdują się w ścisłym centrum miasta i stanowią element głównego traktu spacerowego w obrębie Śródmieścia. Równocześnie ulice te stanowią część dawnego szlaku handlowego oraz tranzytowego wiodącego przez Rzeszów. Ponadto są to najbardziej reprezentacyjne ulice miasta, pełniące szereg funkcji usługowych (w tym handlowo-gastronomicznych).

	<p>Ulice te w ciągu doby koncentrują znaczną część mieszkańców miasta. Przedmiotem proponowanego projektu jest przebudowa nawierzchni wyżej wymienionych ulic oraz modernizacja oraz standaryzacja ich oświetlenia, a także wymiana elementów małej architektury. W ramach tego zadania przebudowane zostaną następujące odcinki ulic:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ul. 3 Maja (odcinek od skrzyżowania ul. Zamkowej i al. Lubomirskich do ul. Kościuszki) – 360 m, – ul. Kościuszki (odcinek od ul. 3 Maja do ul. Słowackiego) – 140 m, – ul. Grunwaldzka (odcinek od ul. Sobieskiego do ul. Kościuszki) – 250 m. <p>Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykonanie nowej nawierzchni ulic z płyt granitowych (ustawionych kompozycyjnie dla zachowania zabytkowego charakteru przebudowywanych ulic), – przebudowa sieci uzbrojenia terenu, – przebudowa odwodnienia, – przebudowa i wzmocnienie nawierzchni, – przebudowa elementów małej architektury. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej w mieście.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 6,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa przebudowa dróg w centrum miasta o łącznej długości 750 m
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Przebudowa kanalizacji deszczowej ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Ulice 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzka w Rzeszowie znajdują się w ścisłym centrum miasta i stanowią element głównego traktu spacerowego w obrębie Śródmieścia. Równocześnie ulice te stanowią część dawnego szlaku handlowego oraz tranzytowego wiodącego przez Rzeszów. Ponadto są to najbardziej reprezentacyjne ulice miasta, pełniące szereg funkcji usługowych (w tym handlowo-gastronomicznych). Ulice te w ciągu doby koncentrują znaczną część mieszkańców miasta. Przedmiotem proponowanego projektu jest przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji deszczowej. Zakres rzeczowy tego przedsięwzięcia obejmuje w szczególności renowację i wymianę istniejących kanałów deszczowych.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej w mieście.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,8 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa przebudowa kanalizacji deszczowej dróg w centrum miasta o łącznej długości 750 m
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Przebudowa oświetlenia ulic 3 Maja, Dekerta i Zamkowej oraz al. Lubomirskich i al. Pod Kasztanami w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Ulice 3 Maja, Dekerta i Zamkowa oraz aleje Lubomirskich i Pod Kasztanami znajdują się w ścisłym centrum miasta i pełnią szereg różnego rodzaju funkcji usługowych (w tym handlowo-gastronomicznych). Aleja Lubomirskich i ulica 3 Maja stanowią element głównego traktu spacerowego w obrębie Śródmieścia. Przedmiotem proponowanego projektu jest przebudowa oświetlenia ulicznego powyżej wymienionych ciągów komunikacyjnych. Realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy jakości oświetlenia miejskiego i estetyki ścisłego centrum miasta. Zakres rzeczowy proponowanego działania obejmował będzie następujące prace: <ul style="list-style-type: none"> – wymiana kabli oświetleniowych (ul. 3 Maja, ul. Dekerta, ul. Zamkowa), – wymiana słupów oświetleniowych (ul. 3 Maja, ul. Dekerta), – wymiana opraw oświetleniowych (ul. 3 Maja, ul. Dekerta, al. Lubomirskich, al. Pod Kasztanami). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2019 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej w mieście.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,8 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa przebudowa oświetlenia dróg w centrum miasta o łącznej długości około 400 m
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Wykonanie izolacji i odtworzenie struktury filarów w budynku Ratusza w Rzeszowie wraz z wymianą stolarki okiennej oraz konserwacją polichromowanego fryzu w sali sesyjnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Budynek Ratusza przy Rynku w Rzeszowie (siedziba Prezydenta i Urzędu Miasta) wybudowany został przez Mikołaja Spytka Ligęzę (jednego z właścicieli Rzeszowa, któremu miasto zawdzięcza szczególnie dynamiczny rozwój w XVI i XVII wieku) przed końcem XVI stulecia. Współczesną formę budynek zyskał pod koniec XIX wieku, kiedy to przeprowadzono jego gruntowną przebudowę i wprowadzono elementy architektoniczne łączące styl neogotycki i neorenesansowy. Przedmiotem proponowanego projektu jest wykonanie izolacji budynku oraz odtworzenie struktury filarów. Zadanie obejmowało będzie 3 etapy: <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie kompletnej dokumentacji technicznej (wykonanie ekspertyzy technicznej określającej stan techniczny filarów podcieni obiektu, uzyskanie zaleceń konserwatorskich odnośnie wykonania

	<p>niezbędnych prac naprawczych wynikających z wniosków i zaleceń ekspertyzy, a także opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego w celu realizacji robót budowlanych),</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej niezbędnej dla wykonania robót budowlanych przy filarach rzeszowskiego Ratusza, – wykonanie robót budowlanych. <p>W ramach rozpatrywanego przedsięwzięcia wymieniona zostanie również stolarka okienna w budynku Ratusza. Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmował będzie także konserwację polichromowanego fryzu w sali sesyjnej rzeszowskiego Ratusza.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
Oczekiwane rezultaty	Zabezpieczenie i ochrona zabytkowego budynku Ratusza w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,1 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	izolacja 1 budynku ratusza odtworzenie struktury 4 filarów budynku ratusza
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Przebudowa basenów sportowo-rekreacyjnych Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest kompleksowa przebudowa basenów rekreacyjno-sportowych Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. W wyniku realizacji projektu istniejący obiekt zostanie przebudowany na kryty obiekt basenowy i połączony z istniejącą krytą pływalnią. Realizacja tego działania przyczyni się do poprawy dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie miasta.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2018)</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnych na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 25,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	gruntowna modernizacja 1 kompleksu basenów sportowo-rekreacyjnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie przez kompleksową modernizację istniejącego systemu wodno-kanalizacyjnego. Zakres rzeczowy rozpatrywanego przedsięwzięcia będzie obejmował następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – wykonanie robót budowlanych związanych z rozdzieleniem sieci kanalizacji deszczowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej (budowa sieci kanalizacji deszczowej o łącznej długości 292,5 m, budowa sieci kanalizacji sanitarnej o łącznej długości 76,5 m). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
Oczekiwane rezultaty	Uporządkowanie i poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej na terenie II Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu wodno-ściekowego na terenie II Liceum Ogólnokształcącego (tj. budowa sieci kanalizacji deszczowej o długości 292,5 oraz sieci kanalizacji sanitarnej o długości 76,5 m)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Przebudowa instalacji wewnętrznych w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podziemna Trasa Turystyczna „Rzeszowskie piwnice” w Rzeszowie jest jedną z najważniejszych atrakcji turystycznych miasta, która przyciąga zarówno mieszkańców, jak również osoby spoza jego obszaru. Na trasę składa się sieć podziemnych korytarzy, które w minionych okresach historycznych służyły ludności miasta jako sklepy, magazyny, zakłady produkcyjne bądź też miejsca schronienia (w czasie wojen oraz kataklizmów). Obecnie miejsca te są udostępnione zwiedzającym. Podziemna trasa turystyczna pod kamienicami i płytą Rynku powstała w efekcie prac zabezpieczeniowych i rewaloryzacyjnych mających na celu ratowanie rzeszowskiej Starówki. Prace te prowadzone były w czterech etapach, począwszy od lat sześćdziesiątych XX wieku. W 2001 roku zwiedzającym udostępniony został pierwszy fragment tej trasy. Współczesny kształt podziemna trasa turystyczna zawdzięcza realizacji projektu pn. „Realizacja II części Podziemnej Turystycznej wraz z rekonstrukcją płyty Rynku Staromiejskiego w Rzeszowie” (2006 – 2007), współfinansowanego ze środków EFRR (ZPORR 2004 – 2006). W ramach powyższego projektu przebudowano płytę Rynku, wydłużono istniejącą wówczas trasę turystyczną oraz wybudowano obiekt wejścia do trasy (na obiekcie tym została umiejscowiona scena). Obecnie trasa turystyczna liczy 369 m długości oraz obejmuje 15 korytarzy i 25 piwnic położonych na głębokości od 0,5 – 10 m pod płytą Rynku i kamienicami (na trzech kondygnacjach). Trasa łączy wszystkie pierzeje rzeszowskiego Runku. W jej wnętrzach znajdują się ekspozycje historyczno-edukacyjne (m.in. wystawa ceramiki użytkowej, repliki zbroi rycerskich oraz broni białej i palnej).</p> <p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest przebudowa instalacji wewnętrznych w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie. Zakres rzeczowy tego projektu obejmował będzie prace budowlane ukierunkowane na poprawę funkcjonowania systemu wentylacji w obiekcie. Równocześnie</p>

	<p>projekt obejmował będzie wykonanie nowego przyłącza prądowego dla potrzeb obsługi wydarzeń oraz imprez kulturalno-rozrywkowych organizowanych na terenie Rynku.</p> <p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej (projekt budowlany, projekt wykonawczy, przedmiar robót, kosztorys inwestorski, specyfikacja techniczna wykonania i odbioru robót budowlanych, uzyskanie ewentualnych warunków technicznych od właściwych instytucji eksploatujących sieci), – roboty budowlane (tj. rozbudowa istniejącego systemu wentylacji mechanicznej wraz z systemem osuszania powietrza zapewniającej utrzymanie warunków wilgotności oraz temperatury w obiekcie, remont instalacji alarmowej, wymiana istniejącego oświetlenia na oświetlenie typu LED, wykonanie nowego przyłącza prądowego dla potrzeb obsługi wydarzeń oraz imprez kulturalno-rozrywkowych). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy (okres realizacji: 2015)</p>
Oczekiwane rezultaty	Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie oraz poprawa standardu i jakości obsługi turystów.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,4 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu wentylacji w obiekcie podziemnej trasy turystycznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Wykonanie aranżacji przestrzeni ekspozycyjnej w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podziemna Trasa Turystyczna „Rzeszowskie piwnice” w Rzeszowie jest jedną z najważniejszych atrakcji turystycznych miasta, która przyciąga zarówno mieszkańców, jak również osoby spoza jego obszaru. Na trasę składa się sieć podziemnych korytarzy, które w minionych okresach historycznych służyły ludności miasta jako sklepy, magazyny, zakłady produkcyjne bądź też miejsca schronienia (w czasie wojen oraz kataklizmów). Obecnie miejsca te są udostępnione zwiedzającym. Podziemna trasa turystyczna pod kamienicami i płytą Rynku powstała w efekcie prac zabezpieczeniowych i rewaloryzacyjnych mających na celu ratowanie rzeszowskiej Starówki. Prace te prowadzone były w czterech etapach, począwszy od lat sześćdziesiątych XX wieku. W 2001 roku zwiedzającym udostępniony został pierwszy fragment tej trasy. Współczesny kształt podziemna trasa turystyczna zawdzięcza realizacji projektu pn. „Realizacja II części Podziemnej Turystycznej wraz z rekonstrukcją płyty Rynku Staromiejskiego w Rzeszowie” (2006 – 2007), współfinansowanego ze środków EFRR (ZPORR 2004 – 2006). W ramach powyższego projektu przebudowano płytę Rynku, wydłużono istniejącą wówczas trasę turystyczną oraz wybudowano obiekt wejścia do trasy (na obiekcie tym została umiejscowiona scena). Obecnie trasa turystyczna liczy 369 m długości oraz obejmuje 15 korytarzy i 25 piwnic położonych na głębokości od 0,5 – 10 m pod płytą Rynku i kamienicami (na trzech kondygnacjach). Trasa łączy wszystkie pierzeje rzeszowskiego Rynku. W jej wnętrzach znajdują się ekspozycje historyczno-edukacyjne (m.in. wystawa ceramiki użytkowej, repliki zbroi rycerskich oraz broni białej i palnej).</p> <p>Przedmiotem proponowanego projektu jest wykonanie aranżacji przestrzeni ekspozycyjnej w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie poprzez utworzenie stałej ekspozycji multimedialnej.</p> <p>Aranżacja przestrzeni ekspozycyjnej Podziemnej Trasy Turystycznej winna zmierzać w kierunku nadania jej funkcji nowoczesnej placówki kulturalnej na wzór Podziemi Krakowskiego Rynku – Oddziału Muzeum Historii Miasta Krakowa.</p> <p>Kluczem do realizacji proponowanego projektu byłoby poszerzenie dotychczasowej oferty placówki o działania edukacyjne skierowane do szerokiego grona współczesnych odbiorców, przede wszystkim</p>

	<p>dzieci i młodzieży, ale również osób starszych. Przedmiotem oferty edukacyjnej powinna być wiedza o przeszłości i historii miasta przedstawiona w atrakcyjny i przystępny sposób, zgodnie z najnowszymi osiągnięciami w dziedzinie muzealnictwa. W tym celu proponuje się odtworzenie w Podziemnej Trasie Turystycznej realiów życia mieszkańców w przeszłości, jak również zobrazowanie zmieniającej się na przestrzeni czasu funkcji rynku. Idea takiej placówki pozwoliłaby na wprowadzenie do przestrzeni ekspozycyjnej Podziemnej Trasy Turystycznej różnego rodzaju makiet, interaktywnych aranżacji, działań teatralnych i multimedialnych, takich jak ekrany dotykowe, hologramy, projekcje filmów dokumentalnych, jak również nowopowstałych w tym celu filmów krótkometrażowych. Odpowiednio zaaranżowane przestrzenie umożliwiłyby zwiedzającym odbyć prawdziwą podróż w czasie, a w konsekwencji przybliżyć bogactwo lokalnej historii i kultury. Szczególną uwagę należałoby tu poświęcić najmłodszym turystom organizując w jednej z piwnic specjalną ekspozycję dla dzieci, przykładowo w postaci mechanicznego teatrzyku o legendach o dawnym Rzeszowie lub też interaktywnych hologramów z grami i zabawami o naszym mieście.</p> <p>W aranżacji obiektu trasy turystycznej wiele miejsca powinno się poświęcić roli, jaką miasto odgrywało w różnych okresach historycznych (jako ważny ośrodek handlowy, kulturalny, społeczny i przemysłowy regionu), np. przez ukazanie związków Rzeszowa na przestrzeni dziejów z innymi ośrodkami miejskimi. Pozwoliłoby to nadać Podziemnej Trasie Turystycznej charakter ponadlokalny.</p> <p>Idea placówki, jaką byłaby promocja Rzeszowa poprzez popularyzację wiedzy o jego bogatej przeszłości, pozwoliłaby na utworzenie w Podziemnej Trasie Turystycznej prawdziwego skarbcza wiedzy o mieście. W tym kontekście przestrzeń wystawiennicza Podziemnej Trasy Turystycznej mogłaby być idealnym miejscem na nowe ekspozycje związane z miastem, jak np. ekspozycja starych fotografii. Można by było również przy wyjściu z Podziemnej Trasy Turystycznej, w obecnej siedzibie Muzeum Historii Miasta Rzeszowa, które docelowo ma zostać przeniesione do Zamku Lubomirskich, utworzyć stałą prezentację obrazującą proces rewaloryzacji rzeszowskiego rynku, a tym samym powstawania Podziemnej Trasy Turystycznej. Ekspozycja w oparciu o bogaty materiał fotograficzny oraz dokładny opis inwestycyjny mogłaby stworzyć ciekawą historię poszczególnych etapów rewitalizacji ścisłego centrum miasta wraz z uwzględnieniem wynikających z niej problematyki, szans oraz zagrożeń. Dodatkowo można by było zaproponować poszerzenie oferty Centrum Informacji Turystycznej u wejścia do Podziemi o różnego rodzaju materiały promujące miasto skierowane do najmłodszych turystów. Mogłyby to być na przykład legendy, bajki, kolorowanki, puzzle czy gry planszowe podejmujące tematykę historii Rzeszowa.</p> <p>Placówka o takim charakterze nie tylko korzystnie wpłynęłaby na wzrost jakości oferty kulturalnej oraz edukacyjnej miasta, ale byłaby również miejscem integracji mieszkańców, podtrzymującym poczucie lokalnej tożsamości i budującym więzi społeczne.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie oraz poprawa standardu i jakości obsługi turystów. Rozwój oferty usług kulturalno-edukacyjnych na terenie Rzeszowa. Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej Rzeszowa.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>wykonanie stałej ekspozycji multimedialnej w obiekcie podziemnej trasy turystycznej</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne</p>

<p>Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 11</p>	
<p>Nazwa działania</p>	<p>Multimedialna ekspozycja stała Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie – etap II</p>

<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Podziemna Trasa Turystyczna „Rzeszowskie piwnice” w Rzeszowie jest jedną z najważniejszych atrakcji turystycznych miasta, która przyciąga zarówno mieszkańców, jak również osoby spoza jego obszaru. Na trasę składa się sieć podziemnych korytarzy, które w minionych okresach historycznych służyły ludności miasta jako sklepy, magazyny, zakłady produkcyjne bądź też miejsca schronienia (w czasie wojen oraz kataklizmów). Obecnie miejsca te są udostępnione zwiedzającym. Podziemna trasa turystyczna pod kamienicami i płytą Rynku powstała w efekcie prac zabezpieczeniowych i rewaloryzacyjnych mających na celu ratowanie rzeszowskiej Starówki. Prace te prowadzone były w czterech etapach, począwszy od lat sześćdziesiątych XX wieku. W 2001 roku zwiedzającym udostępniony został pierwszy fragment tej trasy. Współczesny kształt podziemna trasa turystyczna zawdzięcza realizacji projektu pn. „Realizacja II części Podziemnej Turystycznej wraz z rekonstrukcją płyty Rynku Staromiejskiego w Rzeszowie” (2006 – 2007), współfinansowanego ze środków EFRR (ZPORR 2004 – 2006). W ramach powyższego projektu przebudowano płytę Rynku, wydłużono istniejącą wówczas trasę turystyczną oraz wybudowano obiekt wejścia do trasy (na obiekcie tym została umiejscowiona scena). Obecnie trasa turystyczna liczy 369 m długości oraz obejmuje 15 korytarzy i 25 piwnic położonych na głębokości od 0,5 – 10 m pod płytą Rynku i kamienicami (na trzech kondygnacjach). Trasa łączy wszystkie pierzeje rzeszowskiego Runku. W jej wnętrzach znajdują się ekspozycje historyczno-edukacyjne (m.in. wystawa ceramiki użytkowej, repliki zbroi rycerskich oraz broni białej i palnej).</p> <p>Przedmiotem proponowanego projektu jest wykonanie stałej ekspozycji multimedialnej w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie oraz poprawa standardu i jakości obsługi turystów.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 3,2 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>wykonanie stałej ekspozycji multimedialnej w obiekcie podziemnej trasy turystycznej</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne</p>

<p align="center">Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 12</p>	
<p>Nazwa działania</p>	<p align="center">Termomodernizacja budynku Estrady Rzeszowskiej</p>
<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Estrada Rzeszowska jest samorządową instytucją kultury, której zadaniem jest prowadzenie działalności kulturalnej na terenie Rzeszowa oraz profesjonalna organizacja miejskich wydarzeń kulturalnych (m.in. koncertów, festiwali i recitali). Równocześnie w ramach działalności edukacyjnej oraz animacji kultury Estrada Rzeszowska prowadzi Rzeszowski Inkubator Kultury. Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa termomodernizacja budynku Estrady Rzeszowskiej. Realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy jakości usług kulturalnych na terenie miasta.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa jakości usług kulturalnych na terenie miasta przez kompleksową termomodernizacją budynku Estrady Rzeszowskiej.</p> <p>Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów</p>

Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja budynku Estrady Rzeszowskiej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 13	
Nazwa działania	Modernizacja Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu rewitalizacyjnego jest kompleksowa modernizacja pomieszczeń w budynku Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie. Realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy jakości kształcenia poprzez polepszenie warunków lokalowych tej placówki. Zakres tego projektu obejmował będzie następujące zadania inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – roboty budowlane obejmujące wycieszenie sal na parterze wraz z robotami towarzyszącymi, a także wymianą instalacji elektrycznej (2015 – 2016), – roboty budowlane w salach na piętrze, auli oraz sali kameralnej, wymiana instalacji hydrantowej, montaż systemu monitoringu, przebudowa sanitariatów na parterze z dostosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych, wymiana ogrodzenia (2016 – 2019). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2019)</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości usług edukacyjnych (w zakresie kształcenia muzycznego) na terenie miasta, poprzez kompleksową modernizację pomieszczeń Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,1 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja pomieszczeń budynku zespołu szkół muzycznych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 14	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji w obrębie ulic Dąbrowskiego, Reformackiej i Langiewicza w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest uporządkowanie systemu kanalizacji w obrębie ulic: Dąbrowskiego, Reformackiej oraz Langiewicza w Rzeszowie poprzez wykonanie rozdzielania kanalizacji deszczowej i kanalizacji sanitarnej zgodnie z opracowaną koncepcją. Zakres rozpatrywanego projektu będzie obejmował następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – roboty budowlane (budowa sieci kanalizacji deszczowej i sieci kanalizacji sanitarnej).

	W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze miasta, poprzez uporządkowanie kanalizacji w obrębie ulic: Dąbrowskiego, Reformackiej i Langiewicza w Rzeszowie
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji 3 ulic zlokalizowanych w centrum miasta
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 15	
Nazwa działania	Rewitalizacja Parku Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie oraz jego zagospodarowanie na potrzeby edukacyjno-kulturalne
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Ogród Miejski im. Solidarności, położony między ulicami: Dąbrowskiego, Chrzanowskie i Langiewicza w Rzeszowie jest najstarszym parkiem miejskim. Park zlokalizowany jest na miejscu dawnego ogrodu klasztorowego oo. franciszkanów reformatów. Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa rewitalizacja Ogrodu Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie. Realizacja powyższego przedsięwzięcia przyczyni się do wykreowania przyjaznego miejsca spędzania czasu wolnego oraz aktywnej rekreacji dla wszystkich mieszkańców miasta. Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukształtowanie terenu parku z zachowaniem głównych założeń, układu komunikacyjnego, a także podziałów rewitalizowanego terenu, w szczególności zaś w najstarszej części parku (z zachowaniem zabytkowego kompozycyjnego układu kwaterowego), – gospodarka drzewostanem (usunięcie drzew i krzewów oraz nowe nasadzenie w celu zachowania historycznego charakteru dziewiętnastowiecznych ogrodów kwaterowych), – ustawienie 9 rzeźb (w nawiązaniu do istniejących w parku rzeźb czterech muz), – utworzenie Plenerowej Galerii Rzeźby (przybliżenie odwiedzającym twórczości artystów tworzących w regionie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i województwa podkarpackiego), – utworzenie plenerowego muzeum kamienia i minerałów (tj. utworzenie w wydzielonej części parku strefy, w której będą mogły być prezentowane najciekawsze okazy minerałów pochodzących tak z regionu, jak i kraju, a w przyszłości także z całego świata), – wymiana istniejących nawierzchni oraz budowa nowych alejek, – ustawienie zegara słonecznego (w najstarszej części parku o układzie kwaterowym, na jego głównej osi łączącej ulice J. Dąbrowskiego i gen. M. Langiewicza), – wprowadzenie do istniejącej tkanki elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci itp.), – rekonstrukcja stawu wraz z instalacją wodno-kanalizacyjną (w ramach rekonstrukcji kształt stawu zostanie przybliżony do pierwotnej, tj. nieregularnej formy), – budowa instalacji elektrycznej oraz oświetlenia (w parku zostanie umieszczonych 96 sztuk latarni, 26 sztuk oświetlenia kierunkowego skierowanego na rzeźby oraz wykonane oświetlenie fontanny – reflektory podwodne), – utworzenie placu zabaw w jednej z kwater parku, w jego najstarszej (tj. południowo-zachodniej) części. <p>Działaniom inwestycyjnym realizowanym na obszarze parku towarzyszyć będą równocześnie projekty miękkie, jak chociażby warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży służące nabyciu odpowiedniej wiedzy i świadomości przyrodniczo-ekologicznej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 72 miesięcy (okres realizacji: 2018 – 2023)</p>

Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa jakości miejskiej przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej poprzez kompleksową rewitalizację Ogrodu Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie.</p> <p>Wzrost liczby osób uczestniczących w wydarzeniach organizowanych na terenie parku (wystawy, galeria rzeźby, plenerowe muzeum kamienia i minerałów).</p> <p>Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zwiększenie estetyki przestrzeni miejskiej.</p> <p>Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym niepełnosprawnych i bezrobotnych).</p> <p>Kształtowanie postaw ekologicznych wśród dzieci oraz młodzieży, jak również podnoszenie poziomu ich wiedzy przyrodniczej poprzez warsztaty edukacyjne organizowane na terenie parku.</p> <p>Poprawa spójności przestrzennej parku poprzez nowe nasadzenia zieleni i montaż małej architektury.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Zarząd Zieleni Miejskiej w Rzeszowie)
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 7,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowo odnowiona przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna (Ogród Miejski im. Solidarności)</p> <p>liczba osób korzystających z zasobów kultury w parku – 5 000 osób rocznie</p> <p>2 nowe oferty programowe w zakresie kultury</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 16	
Nazwa działania	Utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest rewitalizacja starego magazynu wojskowego (przy ul. Reformackiej w Rzeszowie), a także jego adaptacja dla potrzeb utworzenia Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej. Planowana inwestycja stanowić ma uzupełnienie i rozwinięcie istniejącej oferty usług kulturalnych w Rzeszowie przez stworzenie nowoczesnego centrum kultury będącego miejscem wystaw, koncertów i warsztatów. Za proponowanym kierunkiem przekształceń istniejącego obiektu magazynu wojskowego przy ul. Reformackiej przemawia fakt, iż na chwilę obecną w Rzeszowie brakuje oferty usług kulturalnych związanych ze sztuką współczesną. W związku z powyższym realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się nie tylko do poprawy dostępności i jakości usług kulturalnych w mieście, ale także do dalszego rozwoju jego funkcji metropolitalnych oraz wzmocnienia pozycji konkurencyjnej w przestrzeni krajowej oraz europejskiej. Tym samym realizacja powyższego projektu powinna uzyskać wysoki priorytet w ramach działań rewitalizacyjnych w Rzeszowie. Proponowane zadanie pozytywnie wpłynie zarówno na proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego miasta.</p> <p>Obiekt Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej mógłby stanowić wnętrze jednoprzestrzenne (wraz z antresolami) pokryte przeźroczystym dachem.</p> <p>Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – roboty budowlane, a także adaptacyjne (m.in. wykonanie nowych instalacji sanitarnych, wykonanie odpowiednich instalacji elektrycznych i teletechnicznych, zakup niezbędnego wyposażenia). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2018)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w Rzeszowie oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację starego magazynu wojskowego przy ul. Reformackiej w Rzeszowie i utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa (w zakresie usług kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p>

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 12,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja 1 starego magazynu wojskowego utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 17	
Nazwa działania	Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym celem proponowanego projektu jest stworzenie przyjaznych miejsc służących integracji i aktywizacji mieszkańców poprzez rewitalizację podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie. Przedmiotem tego przedsięwzięcia będzie odnowa oraz zagospodarowanie podwórek i przestrzeni międzyblokowych w następujących lokalizacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ul. Asnyka 2 – Sobieskiego 9 – Ofiar Getta 6 (0,90 mln PLN), – ul. Dąbrowskiego 1, 3, 5 i 13 – 15 (0,60 mln PLN), – ul. Hetmańska 10, 12 i Staszica 3, 5 (0,30 mln PLN), – ul. Okrzei 2,4 i 6 (0,60 mln PLN), – ul. Kopernika 10 (0,20 mln PLN), – ul. Chodkiewicza 1,3 i Hetmańska 6 (0,30 mln PLN), – ul. Lenartowicza 24 i Hetmańska 23 (0,20 mln PLN), – ul. Lenartowicza 27 (0,20 mln PLN), – ul. Staszica 25, 27 i Hetmańska 28, 30, 32 (0,20 mln PLN) – ul. Unii Lubelskiej 6 (0,15 mln PLN) – ul. Lenartowicza 1 (0,10 mln PLN) – ul. Staszica 20 (0,10 mln PLN) <p>W ramach rozpatrywanego działania wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne: modernizacja nawierzchni placów oraz chodników, modernizacja parkingów i miejsc postojowych, odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), budowa placów zabaw oraz innych urządzeń sportowo-rekreacyjnych (np. siłownię na wolnym powietrzu), wykonanie i montaż elementów małej architektury (altany, ławki i kosze na śmieci), modernizacja oświetlenia oraz instalacja monitoringu.</p> <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (w szczególności zaś dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Tym samym odnowione podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą pełnić istotną rolę w procesie integracji lokalnych wspólnot (zarówno w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak również międzypokoleniowym). Jednocześnie będą one mogły stanowić dogodne miejsce dla podejmowania i realizacji różnorodnych działań społecznych, ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów) w różnych dziedzinach. Zrewitalizowane podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą stwarzać możliwość realizacji projektów skierowanych do miejscowych wspólnot, inicjowanych przez jednostki miejskie (m.in. Rzeszowski Dom Kultury) i organizacje pozarządowe (np. warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży połączone z prezentacją prac, warsztaty teatru ulicznego i pantomimy, warsztaty taneczne, zajęcia ruchowe dla seniorów itp.). Równocześnie przestrzenie te będą mogły być miejscem różnego rodzaju spotkań integracyjnych i konsultacyjnych (w tym z władzami miasta) czy też projekcji wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz pokazów filmowych (np. letnie kino plenerowe).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 48 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych w mieście.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego.</p>

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami bloków, których dotyczy projekt rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,85 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja 13 podwórek i przestrzeni międzyblokowych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 18	
Nazwa działania	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym celem przedsięwzięcia jest kontynuacja rozpoczętej rewitalizacji tkanki miejskiej Starego Miasta, w szczególności zaś poprawa jakości życia mieszkańców, zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, a także poprawa stanu środowiska naturalnego (zwłaszcza powietrza atmosferycznego) na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie. Obręb Starego Miasta to strefa ochrony konserwatorskiej, część budynków mieszkalnych jest wpisana do rejestru zabytków bądź gminnej ewidencji zabytków, niektóre z nich z racji swojego wieku są w niezadawalającej kondycji technicznej i wymagają przeprowadzenia remontów, w tym remontów kapitalnych. Większość budynków ogrzewana jest węglem. Przedmiotem tego projektu będzie odnowa oraz kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych, będących zarówno własnością gminy jak i wspólnot mieszkaniowych, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, na obszarze Śródmieścia, w tym m.in. ulic: Okrzei, Sobieskiego, Asnyka, Kopernika, Staszica, Lenartowicza, Dąbrowskiego, Unii Lubelskiej, Chodkiewicza, Hetmańskiej, Grunwaldzkiej, Placu Kilińskiego, Króla Kazimierza, Przesmyk, Bardowskiego, Langiewicza, Placu Śreniawitów, Piłsudskiego, Bernardyńskiej, Targowej, Bożniczej, Siemiradzkiego, Placu Wolności, Reformackiej, Fircowskiego, Łącznej, Batorego, Polskie Czerwonego Krzyża, Naruszewicza, Sokoła, Grottgera, Mickiewicza, Matejki, Jabłońskiego, Zygmuntońskiej, Świętego Mikołaja, Żeromskiego, Leszczyńskiego, Jagiellońskiej, Kreczmera, Baldachówka, Gałęzowskiego, Bulwarowej, Czackiego, Chrzanowskiej, Kraszewskiego, Lisa-Kuli, Mochackiego i Poniatowskiego.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remonty, modernizacje i konserwacje obiektów zabytkowych, – roboty termomodernizacyjne, przeprowadzone na podstawie audytów energetycznych i nowych warunków technicznych (w szczególności: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropów nieogrzewanych poddaszy, jak również docieplenie stropów pod nieogrzewanymi piwnicami), – likwidacja ogrzewania piecowego i palenisk kuchennych, – wykonanie instalacji centralnego ogrzewania (c.o.) oraz centralnej ciepłej wody użytkowej (c.w.u.), wykonanie wymiennikowego węzła cieplnego c.o. i c.w.u., a także wykonanie przyłącza cieplnego w technologii rur preizolowanych i podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej. <p>Realizacja proponowanego przedsięwzięcia przyczyni się do odnowy oraz zachowania wartościowych, historycznych budynków. Równocześnie projekt przeprowadzony równoległe z rewitalizacją podwórek oraz przestrzeni międzyblokowych, przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Rzeszowa i gości odwiedzających miasto.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2015-2020).</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkaniowych.</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).</p> <p>Zmniejszenie narażenia mieszkańców na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefie Śródmieścia, gdzie występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń.</p>

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami budynków, których dotyczy projekt modernizacji zasobów mieszkaniowych.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: – budynki gminne: 45,7 mln PLN – budynki wspólnie mieszkaniowych: 18,6 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	126 zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych 168 zlikwidowanych kotłowni oraz palenisk domowych opalanych paliwem stałym (tj. węgiel i koks) w budynkach gminnych. 103 zlikwidowane kotłownie i paleniska domowe opalane paliwem stałym (węgiel i koks) w budynkach wspólnot mieszkaniowych.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 19	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest uporządkowanie systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie w obrębie m.in. ulic: Sobieskiego, Mickiewicza, Słowackiego, Piłsudskiego, Siemiradzkiego, Leszczyńskiego, Hetmańskiej, Bulwarowej, Lenartowicza i Staszica. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Kompleksowe uporządkowanie oraz poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej w centrum Rzeszowa.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,55 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 20	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest uporządkowanie systemu kanalizacji deszczowej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie, w obrębie m.in. ulic: Sobieskiego, Mickiewicza, Słowackiego, Piłsudskiego, Siemiradzkiego, Leszczyńskiego, Hetmańskiej, Bulwarowej, Lenartowicza i Staszica. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)

Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej w granicach miasta, poprzez uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 13,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji deszczowej w centrum miasta
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 21	
Nazwa działania	Modernizacja istniejących obiektów oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem tego projektu będzie odnowa lub remont wraz kompleksową modernizacją energetyczną budynków mieszkalnych, będących własnością gminy, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, a także ich adaptacja na cele społeczne, kulturalne itp. (w tym m.in. budynki przy ulicach: Lenartowicza 1 i Piłsudskiego 5). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkaniowych. Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii). Zmniejszenie narażenia mieszkańców na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefie Śródmieścia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 8,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja 2 cennych (zabytkowych) budynków w centrum miasta oraz nadanie im funkcji społecznych i kulturalnych.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 22	
Nazwa działania	Zagospodarowanie budynku przy ul. 3 Maja 9 w Rzeszowie dla potrzeb Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest zagospodarowanie budynku przy ul. 3 Maja 9 w Rzeszowie dla potrzeb Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa. W ramach realizacji przedsięwzięcia adaptacji poddane zostaną pomieszczenia znajdujące się na parterze budynku z przeznaczeniem na salon wystawienniczy z wejściem z ulicy, tak aby umożliwić korzystanie z oferty wystawienniczej osobom niepełnosprawnym oraz seniorom. Równocześnie pomieszczenia na piętrze budynku zostaną zagospodarowane dla potrzeb

	<p>pracowni fotografii cyfrowej oraz ciemni fotograficznej do celów edukacji, pracowni do konserwacji negatywów, a także archiwum i magazynów. Dla skutecznej realizacji projektu budynek winien zostać przekazany na własność Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa. Następnie należy przeprowadzić ekspertyzę budowlaną oraz opracować projekt zagospodarowania i adaptacji budynku do pełnienia nowych funkcji. Niezbędnym elementem projektu będzie również zakup wyposażenia (tj. oświetlenie wystawiennicze, sprzęt do prezentacji multimedialnych, wyposażenie ciemni i pracowni do konserwacji negatywów).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Utworzenie profesjonalnego salonu wystawienniczego dostępnego także dla osób niepełnosprawnych i seniorów.</p> <p>Poprawa dostępności do usług kulturalno-edukacyjnych na terenie Rzeszowa.</p> <p>Umożliwienie integracji dzieci i młodzieży oraz seniorów w dziedzinie fotografii.</p> <p>Zwiększenie współpracy międzynarodowej.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	adaptacja budynku przy ul. 3 Maja 9 w Rzeszowie dla potrzeb profesjonalnego salonu wystawienniczego dostępnego również dla osób niepełnosprawnych i seniorów.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 23	
Nazwa działania	Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W ramach proponowanego projektu przewiduje się modernizację Dużej Sceny Teatru oraz powstanie Sceny Letniej (poprzez adaptację części parkingu teatralnego), co pozwoli Teatrowi budować repertuar muzyczny i estradowo-kabaretowy. Do efektów artystycznych będą mieli dostęp także niepełnosprawni poprzez brak barier architektonicznych. Planowana Scena Letnia ma powstać na tyłach Teatru, gdzie dostęp jest swobodny z poziomu chodnika. Dodatkowo Scena Letnia może być dowolnie konfigurowana co pozwoli na wystawianie różnorodnych form artystycznych bez ograniczeń gabarytowych.</p> <p>Kolejnym miejscem, które jest w posiadaniu Teatru i nie jest wykorzystywane do działań teatralnych jest Szajna Galeria. To przestrzeń wystawiennicza, którą odwiedza zaledwie kilkadziesiąt osób rocznie. W ramach działalności Teatru planuje się stworzenie galerii z rozszerzoną funkcją galerii multimedialnej i jednocześnie miejscem małych form artystycznych, a także miejscem dla wydarzeń festiwalowych.</p> <p>Budynek Teatru im. Wandy Siemaszkowej był poddawany wielokrotnym zmianom, powstał w wyniku połączenia dwóch obiektów, które nie spełniały wcześniej funkcji teatralnych. Z tego też powodu istnieje brak w istniejącym Teatrze infrastruktury, która umożliwiłaby prowadzenie Teatru z bogatym i różnorodnym planem artystycznym, programem festiwalowym oraz szeroką zakrojoną działalnością sceniczną-edukacyjną.</p> <p>Braki w infrastrukturze oraz wyposażeniu spowodowały, że planowanie pracy (zwłaszcza w obrębie poszczególnych scen) jest nieefektywne i wymaga zwiększonych nakładów, aby uzyskać zamierzone cele. Istniejące sale spełniające funkcje sceniczne (Duża Scena i Mała Scena im. Zdzisława Kozienia) nie wypełniają potrzeb Teatru w zakresie przestrzeni scenicznych oraz możliwości technologicznych, które są konieczne do prowadzenia bieżącej działalności repertuarowej, festiwalowej, a także dla działań edukacyjnych i na styku różnych form artystycznych. Modernizacja Szajna Galerii oraz stworzenie Sceny Letniej nie tylko podniesie artystyczne możliwości realizacji teatralnych, ale również zapewni ich bezpieczne realizowanie, optymalizację nakładów pracy i wykorzystanie zasobów Teatru. W ramach działalności statutowej Teatru, repertuar oraz formy artystyczne będą poddawane ciągłym zmianom i rozwojowi. Do tego celu niezbędne jest przygotowanie zaplecza technicznego wraz z właściwym</p>

wyposażeniem technologicznym. W ramach poszerzenia możliwości Teatru w zakresie przestrzeni scenicznych planuje się stworzenie dwóch dodatkowych miejsc, które uatrakcyjnią repertuar i otworzą Teatrowi możliwości swobodniejszego budowania planów artystycznych.

Do realizacji opisanych działań niezbędne jest przygotowanie inwentaryzacji obiektu wraz z instalacjami, ekspertyzy konstrukcyjnej, programu funkcjonalno-użytkowego, jak również projektu przebudowy oraz przystosowania. W ramach prowadzonych prac konieczne jest zaplanowanie zaplecza magazynowo-technicznego zarówno dla Sceny Letniej, jak i Szajna Galerii.

Rozbudowa Sceny Letniej (adaptacja części parkingu Teatralnego)

Koncepcja Teatru Ogrodowego zakłada powstanie Sceny Letniej, która ma zostać utworzona na placu przylegającym bezpośrednio do Teatru. Lokalizacja ta pozwoli na optymalne wykorzystanie terenu, czyli nieblokowanie drogi dojazdowej dla dekoracji i większych dostaw do Teatru, a także wykorzystanie architektury Teatru – tarasu z arkadami – jako miejsca realizacji dźwięku i światła. Teatr Ogrodowy będzie funkcjonował w sezonie letnim wypełniając czas wakacji atrakcyjną ofertą kulturalną. Dla realizacji projektu Teatru Ogrodowego należy zaplanować zakup podestów scenicznych, systemu zadaszenia opartego na kratownicy aluminiowej, krzeseł i stolików dla widowni oraz niezależnego namiotu dla kulis sceny. Dodatkowo należy przewidzieć przyłącze zasilania zewnętrznego (min. 3f 63 A), przygotowane z najbliższego węzła posiadającego możliwość podpięcia lub też niezależny agregat prądowłórczy. Ponadto, niezbędny będzie zakup sprzętu przystosowanego do pracy w warunkach zewnętrznych tj. zmiany wilgotności i temperatur. Do nich zaliczamy reflektory z zasilaniem (dimmetry) i sterowaniem (instalacja DMX), nagłośnienie wraz z okablowaniem, jak również osprzęt wideo (ekran i projektor). W ramach Sceny Letniej planuje się:

- instalację systemu zadaszenia opartego na kratownicy aluminiowej, krzeseł i stolików dla widowni oraz namiotu dla kulis sceny,
- zakup podestów scenicznych,
- dostawę przyłącza zasilania zewnętrznego z najbliższego węzła posiadającego możliwość podpięcia,
- zakup oraz montaż sprzętu przystosowanego do pracy w warunkach zewnętrznych, tj. w warunkach zmiany wilgotności i temperatur: reflektory z zasilaniem (dimmetry) i sterowaniem (instalacja DMX), nagłośnienie wraz z okablowaniem oraz osprzęt wideo (ekran i projektor).

Modernizacja Szajna Galerii

Galeria Szajny obecnie spełnia funkcję wystawienniczą, istnieje jednak obawa o zachowanie stanu eksponatów ze względu na niewłaściwe warunki panujące w przestrzeni przechowywania eksponatów (temperatura, wilgotność). Ze względu na potrzeby Teatru, warunki dla eksponatów, a także rozwój technologiczny dla urządzeń multimedialnych, zaplanowano stworzenie galerii multimedialnej, która jednocześnie będzie pełnić funkcje sceniczne. Galeria Szajny powinna zostać adaptowana do pełnienia roli teatralnej sali studyjnej, zachowując funkcję wystawienniczą rozszerzoną o wystawianie instalacji multimedialnych. Po dokonaniu adaptacji Galerii Szajny do tych celów, miejsce to będzie także sceną dla małych form muzycznych (recitale, koncerty kameralne) oraz salą prób z możliwością prowadzenia wstępnych prób technicznych z wykorzystaniem technologii sceny (oświetlenie/nagłośnienie/projekcje). Realizacja powyższych założeń jest możliwa poprzez zmianę funkcjonalności tego miejsca z przestrzeni wyłącznie wystawienniczej na konfigurowalną scenę studyjną. Po zgromadzeniu niezbędnych danych zostanie przygotowana koncepcja przystosowania Szajna Galerii pod kątem konstrukcji, punktów przenoszących obciążenia oraz możliwości układania sceny i widowni. Bieżące ekspertyzy konstrukcyjne wskazują na dużą wrażliwość podłogi galerii na obciążenia. Są one niekompletne pod względem obliczeń oraz nie uwzględniają rozbieżności pomiędzy faktycznie wykonanym stanem a posiadaną dokumentacją budowlaną. Niezbędne przy planowaniu wykorzystania Sali jako miejsca akcji scenicznej jest wykonanie rzetelnej inwentaryzacji i analizy konstrukcyjnej odnoszącej się do istniejącego stanu pomieszczenia pod kątem możliwości obciążania podłogi obciążeniem punktowym oraz rozłożonym, możliwości mocowania obciążenia do drewnianych belek konstrukcyjnych, możliwości wykonania dodatkowych otworów drzwiowych do przyległych pomieszczeń celem przygotowania dróg transportowych na potrzeby dekoracji i urządzeń. Opinia konstrukcyjna wyznaczy granicę wytrzymałości stropu i obciążeń, jakie może on przenieść, a co za tym idzie, możliwości budowania scenografii w tej przestrzeni, a także określi maksymalną ilość widzów mogących brać udział w wydarzeniach w przestrzeni Szajna Galerii. Po uzyskaniu opinii konstrukcyjnej zostanie przygotowany program funkcjonalno-użytkowy dla wykorzystania systemów technologii scenicznej.

Analiza architektoniczno-konstrukcyjna wykazała, że Galeria Szajny posiada niezależną od więźby dachowej konstrukcję stalową. Ze względu na brak szczegółowej dokumentacji technicznej nie można w tej chwili ocenić nośności stropu Galerii Szajny. Należy zwrócić uwagę, że konstrukcja i wypełnienie podłogi zostały wykonane wg standardów, które nie zapewniają bezpieczeństwa tej przestrzeni do pełnienia funkcji miejsca wydarzeń artystycznych. W celu przystosowania galerii na scenę należy wykonać

	<p>dokładną inwentaryzację konstrukcyjną więźby dachowej i stropu Galerii Szajny. Badania te pozwolą odtworzyć proces remontowy, który miał miejsce około 10 lat temu i był bardzo inwazyjny dla konstrukcji dachu. Dokładne obliczenia konstrukcyjne pozwolą na określenie możliwych obciążeń statycznych i dynamicznych dla Teatru, wskażą także elementy, które mogą wymagać wzmocnienia, konserwacji i określią wytyczne dla stworzenia projektów przebudowy i przystosowania. W ramach modernizacji Szajna Galerii planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – adaptację przestrzeni na salę studyjną zachowującą funkcję wystawienniczą rozszerzoną ponadto o wystawianie instalacji multimedialnych, – instalację systemu podwieszeń i okablowania urządzeń obejmującego całą przestrzeń galerii, – zakup projektorów multimedialnych z obiektywami szerokokątnymi mocowanymi na półkach montowanych do systemu podwieszeń, – instalację systemu nagłośnieniowego możliwego do łatwego demontażu i przewieszania urządzeń, – instalację systemu oświetleniowego opartego na LEDowych źródłach światła, sterowanych poprzez instalację DMX, – zakup lekkich oraz przenośnych elementów (podestów), pozwalających na ułożenie dowolnych konfiguracji widowni – scena, – zakup i montaż naświetlaczy pracujących w systemie RGBW do form pozateatralnych, które mogą być uzupełnieniem parku oświetleniowego, – wydzielenie pomieszczeń dla celów zaplecza technicznego. <p>Działaniom inwestycyjnym związanym z rozbudową i modernizacją Teatrum im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie towarzyszyć będą jednocześnie działania miękkie (szerszy opis tych działania zamieszczony został w programie działań o charakterze społecznym).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2018)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Rozbudowa oraz modernizacja bazy lokalnej i materialnej Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie (tj. kompleksowa modernizacja Dużej Sceny, utworzenie Sceny Letniej oraz kompleksowa modernizacja Szajna Galerii).</p> <p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w Rzeszowie.</p> <p>Wzmocnienie rangi oraz znaczenia Rzeszowa w przestrzeni krajowej w zakresie usług kulturalnych.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Teatr im. Wandy Siemaszkowej w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 6,0 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowa modernizacja 2 przestrzeni teatralnych (tj. Duża Scena i Szajna Galeria) adaptacja części parkingu teatralnego dla potrzeb utworzenia Sceny Letniej</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 24	
Nazwa działania	Zwiększenie efektywności gospodarki energetycznej Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie poprzez zakup wyposażenia ledowego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W teatrze systemem o największym zapotrzebowaniu energetycznym, związanym bezpośrednio z pełnionymi przez budynek funkcjami, jest instalacja oświetlenia scenicznego. Rosnące wymagania publiczności, dotyczące również strony wizualnej przedstawień, powodują konieczność stosowania coraz większej liczby reflektorów, a co za tym idzie zwiększając konsumpcję mocy elektrycznej. W ostatnich latach rozwój rynku oświetlenia spowodował, że pojawiły się energooszczędne rozwiązania zapewniające porównywalną jakość widowisk – reflektory teatralne w technologii LED. Celem niniejszego projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku poprzez wymianę istniejącego parku oświetleniowego, opartego na urządzeniach o przeciętnym poborze mocy około 745 W, na ich energooszczędne odpowiedniki LED (o przeciętnym poborze mocy poniżej 55 W). Obecne potrzeby energetyczne Teatru</p>

	związane z oświetleniem scenicznym szacowane są na ponad 20 000 kWh rocznie, jednak w związku z planowanym rozszerzeniem repertuaru, będą one systematycznie rosły. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy (okres realizacji: 2016)
Oczekiwane rezultaty	Ograniczenie przeciętnego zużycia energii wydatkowanej na oświetlenie sceniczne aż o 93% (do około 1 500 kWh rocznie). Dodatkową zaletą ekologiczną proponowanego rozwiązania jest „wieczność” źródeł światła – żarówki w reflektorach LED posiadają dłuższą żywotność niż przewidywany okres użytkowania reflektora. W reflektorach konwencjonalnych w okresie ich użytkowania dochodzi do około 20 wymian żarówek halogenowych wysokiej mocy (ze względu na konstrukcję nie ma możliwości zastosowania innych źródeł, np. energooszczędnych).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Teatr im. Wandy Siemaszkowej w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,75 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja 2 budynków Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)
PROJEKT NR 25

Nazwa działania	Rozbudowa i modernizacja Teatru Maska w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa dostępności i jakości usług kulturalnych na terenie Rzeszowa poprzez rozbudowę oraz modernizację Teatru Maska. Pierwszym z zadań przewidzianych do realizacji w ramach rozpatrywanego projektu będzie remont i wyposażenie małej sceny teatru. Ponadto planowane jest uruchomienie zapadni dużej sceny teatru (w tym zapadni wykorzystywanych podczas spektakli oraz zapadni transportowej dla dekoracji), powiązane z wykorzystaniem nowych przestrzeni na magazyny teatralne, a także przystosowaniem nowych pomieszczeń na garderoby teatralne. Wyżej wymienione działania pozwolą na zwiększenie ilości propozycji repertuarowych, co z kolei da możliwość zaproszenia do teatru nie tylko dzieci i młodzieży, ale również seniorów. Równocześnie w ramach tego przedsięwzięcia przewidywana jest wymiana foteli na dużej sali widowiskowej (fotele zamontowane podczas powstawania sceny teatru przeznaczone były na młodszych widzów). Dla rozszerzenia oferty teatru o spektakle dla osób dorosłych oraz seniorów niezbędna jest wymiana foteli na większe i szersze, które będą dostosowane zarówno dla młodego, jak i dorosłego widza. Wśród zadań inwestycyjnych realizowanych w ramach omawianego przedsięwzięcia, rewitalizacji poddany zostanie również budynek przy ul. Króla Kazimierza 25. W obiekcie tym planowane jest utworzenie nowej sceny Teatru Maska, tj. „sceny dla najnajo” (z repertuarem adresowanym do dzieci w wieku od 6 miesięcy do 3 lat). Nowa scena mogłaby nosić nazwę „Scena Kacperek” w nawiązaniu do historii teatru. Warto podkreślić, iż nurt inicjacyjny w teatrze dla dzieci (krótkie spektakle dla najnajo pobudzające wszystkie zmysły) to stały punkt repertuarowy wielu teatrów w Polsce oraz Europie, nieobecny w ofercie kulturalnej Rzeszowa. Budynek będący przedmiotem zadania wymagał będzie odpowiedniego dostosowania przestrzeni (tj. utworzenie miejsc do przewijania, karmienia i podgrzewania jedzenia). Równocześnie utworzona sala widowiskowa będzie mogła spełniać funkcję sali prób dla mniejszych spektakli Teatru Maska. Lokalizacja jest bardzo korzystna z punktu widzenia potrzeb teatru, bowiem nie stwarza problemów przy zmianie dekoracji czy oświetlenia.</p> <p>Zadaniom inwestycyjnym urzeczywistnianym w ramach proponowanego przedsięwzięcia towarzyszyć będą również działania miękkie, a mianowicie: „Pociąg do ... Teatru!” i „Bajkowa Ciuchcia”. Teatr Maska pragnie być instytucją kultury, która promuje się w nowoczesny sposób. Jednym ze sposobów promocji działalności teatru, ułatwiającym jednocześnie dzieciom oraz ich rodzicom dotarcie do jego obiektów będzie utworzenie kolejki miejskiej dowożącej widzów do teatru. Kolejka ta będzie dowoziła widzów z wyznaczonych przystanków w Rzeszowie w niedzielne popołudnia (kursować będzie w miesiącach: kwiecień, maj, czerwiec, wrzesień, październik). By dzieci nie nudziły się podczas dłuższej podróży, w jej</p>

	<p>trakcie będą mogły posłuchać audiobooków z bajkami czytanyymi przez aktorów Teatru Maska. Kursy będą się rozpoczynać na przystankach „Bajkowej Ciuchci” rozproszonych po mieście – lokalizacja tych przystanków zostanie dostosowana do miejsc rewitalizowanych w przestrzeni Rzeszowa. Przystanki będą nawiązywać wyglądem do teatralnej identyfikacji wizualnej. Będą składać się z ławki, teatralnego szyldu, tablicy z repertuarem teatralnym i godzinami odjazdów. Przystanki będą zatem spełniały także funkcje informacyjne i promocyjne. Odpowiednio wkomponowane w przestrzeń miejską stanowić będą również punkty podnoszące jej walory estetyczne. Ze względu na dbałość o środowisko przyrodnicze, kolejka będzie mieć napęd elektryczny. Pojazd będzie posiadał około 70 miejsc w dwóch wagonikach. Dzięki kolorowemu wystrojowi, nawiązującemu do świata bajek oraz baśni, kolejka będzie atrakcyjnym środkiem lokomocji dla małych widzów. Miękkie siedzenia dostosowane zostaną do potrzeb zarówno dzieci, jak i osób dorosłych.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług kulturalnych na terenie miasta poprzez rozbudowę i modernizację Teatru Maska.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont małej sceny teatru: 0,3 mln PLN – uruchomienie zapadni dużej sceny teatru: 0,9 mln PLN – wymiana foteli na sali widowiskowej teatru: 0,3 mln PLN – rewitalizacja budynku przy ul. Króla Kazimierza 25: – zakup kolejki miejskiej:
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 26	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Teatru Maska w Rzeszowie wraz z wymianą oświetlenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa warunków lokalowych Teatru Maska w Rzeszowie poprzez jego kompleksową termomodernizację oraz wymianę oświetlenia. W ramach tego projektu zrealizowane zostaną następujące zadania inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – termomodernizacja stropodachu, – termomodernizacja ścian zewnętrznych, – prace izolacyjne przy budynku, – wymiana instalacji centralnego ogrzewania i wymiana grzejników, – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, – wymiana oświetlenia na energooszczędne (zarówno na Sali widowiskowej, jak i w pomieszczeniach administracyjnych). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa efektywności energetycznej budynku Teatru Maska w Rzeszowie poprzez termomodernizację (szacowana oszczędność kosztów energii – 33 821,87 PLN, szacowane zmniejszenie zapotrzebowania na energię przy samej termomodernizacji – 68,1%, szacowane zmniejszenie zapotrzebowania na energię przy samej wymianie oświetlenia na energooszczędne – 43,4%).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.

Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,1 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 budynek teatru poddany termomodernizacji
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 27	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 3 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa stanu i efektywności infrastruktury energetycznej budynku Przychodni Specjalistycznej nr 3 w Rzeszowie przy ul. Hoffmanowej 8. Zakres rzeczowy tego działania obejmował będzie m.in. następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja instalacji ciepłej wody użytkowej (montaż systemów solarnych, jak również częściowa przebudowa instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania), – przebudowa istniejącego źródła ciepła, – częściowa przebudowa wewnętrznej instalacji elektrycznej, – wymiana wewnętrznej stolarki drzwiowej, – przebudowa wykładzin ściennych i posadzkowych, – wymiana grzejników.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,9 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja budynku 1 specjalistycznej przychodni lekarskiej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 28	
Nazwa działania	Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów usługowych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym celem proponowanego projektu jest poprawa dostępności i jakości szkolnictwa zawodowego na terenie Rzeszowa poprzez utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów usługowych. Centrum utworzone zostanie przy Zespole Szkół Gospodarczych w Rzeszowie (pomiędzy ulicami: Spytka Ligęzy i Naruszewicza). Utworzenie tego rodzaju placówki umożliwi prowadzenie warsztatów, kursów kwalifikacyjnych, a także kształcenie w zakresie praktycznej nauki zawodu dla uczniów z rzeszowskich szkół ponadgimnazjalnych w zakresie branży hotelarskiej, gastronomicznej i ekonomicznej. Ponadto centrum służyć będzie także doskonaleniu zawodowemu nauczycieli przedmiotów zawodowych z branży usługowej we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli. W ramach placówki funkcjonować będą m.in. hotel, stołówka, jak również specjalistyczne pracownie niezbędne do kształcenia w zawodach</p>

	usługowych (np. gastronom, hotelarz, kucharz, kelner, ekonomista). Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania: <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie niezbędnej dokumentacji (2015), – roboty budowlane (2016 – 2018). W przypadku otrzymania dofinansowania realizacja projektu możliwa jest w ciągu 48 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2018).
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości szkolnictwa zawodowego na terenie miasta poprzez utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów usługowych w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 6,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 utworzony obiekt centrum kształcenia praktycznego dla zawodów usługowych 750 uczniów korzystających z utworzonej infrastruktury edukacyjnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 29	
Nazwa działania	Trasa Turystyczna „Śladami wielkich mistrzów: Grotowski, Kantor, Szajna” w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest utworzenie trasy turystycznej pn. „Śladami wielkich mistrzów: Grotowski, Kantor, Szajna” na terenie miasta Rzeszowa. Celem omawianego projektu jest rozwijanie turystyki biograficzno-poznawczej i turystyki dziedzictwa kulturowego na obszarze miasta Rzeszowa. Zakres rzeczowy rozpatrywanego zadania obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wytypowanie w granicach miasta Rzeszowa obiektów architektonicznych związanych z wybitnymi postaciami (Grotowski, Kantor, Szajna), – wykonanie i montaż tablic zawierających podstawowe informacje dotyczące wyżej wymienionych postaci, – oznakowanie wszystkich tablic unikatowym kodem QR (po jego zeskanowaniu przy użyciu aparatu fotograficznego urządzenia mobilnego z aktywnym połączeniem internetowym użytkownik zostanie przekierowany na dedykowaną obiektowi sekcję strony internetowej trasy turystycznej – tam zamieszone zostaną poszerzone informacje na temat obiektu), – wydanie przewodnika turystycznego zawierającego informacje na temat m.in. trzech wybitnych postaci, którym dedykowana jest trasa turystyczna, – organizacja konkursu fotograficznego pn.: „Architektura zabytkowa w Rzeszowie” skierowanego do uczniów, studentów czy seniorów w połączeniu z wystawą najciekawszych prac. <p>Wartość historyczno-urbanistyczna zabudowań Rzeszowa oraz położenie geograficzne, przemawia za tym, że miasto może oprzeć swój rozwój społeczno-gospodarczy m.in. na turystyce biograficzno-poznawczej, pod warunkiem właściwego wykorzystania zasobów środowiska kulturowego.</p> <p>Turystyka biograficzna jest jedną z form turystyki kulturowej. Jest konsekwencją odwiecznych zainteresowań życiem oraz dokonaniem wybitnych jednostek. Cechą turystyki biograficznej jest eksponowanie wybitnych postaci, które w sposób trwały i znaczący zapisały się w dziejach danego miasta czy też regionu. Wiedza zdobywana na szlakach biograficznych jest atrakcyjnym sposobem autopsyjnego poznania miejsc związanych ze słynnymi postaciami i stanowi uzupełnienie szkolnych oraz uczelnianych programów nauczania z zakresu historii kultury czy literatury. Turystyka biograficzna ma szansę dalszego rozwoju pod warunkiem ciągłego poszerzania i uatrakcyjniania oferty, przystosowania jej do potrzeb współczesnego turysty, stworzenia szerokiej reklamy i promocji szlaków biograficznych.</p> <p>Proponowany projekt wpisuje się w działania podejmowane w sferze społecznej programu rewitalizacji, w szczególności zaś w rozwój oferty usług społecznych skierowanych do różnych grup odbiorców (tj. rozwój oferty usług kulturalnych).</p>

	W przypadku otrzymania dofinansowania realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017).
Oczekiwane rezultaty	W wyniku realizacji projektu zwiększona zostanie świadomość na temat dziedzictwa kulturowego Miasta Rzeszowa wśród jego mieszkańców oraz turystów. Trasa Turystyczna „Śladami wielkich mistrzów: Grotowski, Kantor, Szajna” w Rzeszowie oraz wydany w nawiązaniu do niej przewodnik turystyczny stanowiąc będą ciekawą propozycją dla spędzenia wolnego czasu w sposób aktywny. Trasa pełnić będzie również rolę edukacyjną. Dzięki przystępnej formie, adresowanej zarówno do ludzi młodych, jak i seniorów, a także dzięki nieodpłatnej formie stanowiąc będzie formę zapobiegania przejawom wykluczenia społecznego.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Wydział Kultury, Sportu i Turystyki, Wydział Promocji i Współpracy Międzynarodowej).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zwiększenie dostępu do kultury, a konkretnie poszerzenie możliwości obcowania z dziedzictwem kulturowym poprzez udostępnienie nowej trasy turystycznej aktywizacja społeczna różnych grup społecznych (w tym seniorów) aktywizacja osób wykluczonych społecznie poprzez udział w nowych, bezpłatnych imprezach kulturalnych organizowanych przez Gminę Miasto Rzeszów zmniejszenie zjawiska sezonowości ruchu turystycznego na terenie Rzeszowa wydanie przewodnika turystycznego (nakład: 5 000 sztuk)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar I: Śródmieście) PROJEKT NR 30	
Nazwa działania	Przebudowa budynku przy ul. Styki 5 w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowy remont oraz adaptacja budynku przy ul. Styki 5 w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych z przeznaczeniem dla osób ubogich. Projekt przyczyni się do poprawy dostępności oraz jakości mieszkań socjalnych w granicach miasta Rzeszowa.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości mieszkań socjalnych na terenie Rzeszowa.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu:
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego)

W przypadku obszaru osiedla Dąbrowskiego zaproponowano łącznie 5 przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje dotyczące projektów rewitalizacji planowanych do realizacji na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie.

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego) PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 42 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 42 (przy ul. Niedzielskiego) w Rzeszowie. Realizacja powyższego zadania przyczyni się do poprawy jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) w zakresie wychowania przedszkolnego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2014 – 2015)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) na terenie miasta poprzez kompleksową termomodernizację budynku Przedszkola Publicznego nr 42 w Rzeszowie. Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,4 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja 1 budynku przedszkola
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego) PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Podstawowym celem proponowanego projektu jest stworzenie przyjaznych miejsc służących integracji i aktywizacji mieszkańców poprzez rewitalizację podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie. Przedmiotem tego zadania będzie odnowa oraz zagospodarowanie podwórek i przestrzeni międzyblokowych w następujących lokalizacjach: <ul style="list-style-type: none"> – ul. W. Pola 12, 16 i 20 (0,60 mln PLN), – ul. M. Skłodowskiej-Curie 4 i 6 oraz Żwirki i Wigury 3 (0,60 mln PLN), – ul. Dąbrowskiego 60, 60a i 60b (0,60 mln PLN), – ul. M. Skłodowskiej-Curie 3 i 3a oraz Żwirki i Wigury 5 (0,60 mln PLN),

	<ul style="list-style-type: none"> – ul. Bohaterów Westerplatte 4 i 4a oraz Żwirki i Wigury 7 (0,60 mln PLN), – ul. Bohaterów Westerplatte 6 (0,20 mln PLN), – ul. Bohaterów Westerplatte 3 i 5 oraz 7 i 9 (0,60 mln PLN). <p>W ramach rozpatrywanego działania wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne: modernizacja nawierzchni placów oraz chodników, modernizacja parkingów i miejsc postojowych, odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), budowa placów zabaw oraz innych urządzeń sportowo-rekreacyjnych (np. siłownie na wolnym powietrzu), wykonanie i montaż elementów małej architektury (altany, ławki i kosze na śmieci), modernizacja oświetlenia oraz instalacja monitoringu.</p> <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (w szczególności zaś dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Tym samym odnowione podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą pełniły istotną rolę w procesie integracji lokalnych wspólnot (zarówno w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak również międzypokoleniowym). Jednocześnie będą one mogły stanowić dogodne miejsca dla podejmowania i realizacji różnorodnych działań społecznych, ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów) w różnych dziedzinach. Zrewitalizowane podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą stwarzać możliwość realizacji projektów skierowanych do miejscowych wspólnot, inicjowanych przez jednostki miejskie (m.in. Rzeszowski Dom Kultury) i organizacje pozarządowe (np. warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży połączone z prezentacją prac, warsztaty teatru ulicznego i pantomimy, warsztaty taneczne, zajęcia ruchowe dla seniorów itp.). Równocześnie przestrzenie te będą mogły być miejscem różnego rodzaju spotkań integracyjnych i konsultacyjnych (w tym z władzami miasta) czy też projekcji wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz pokazów filmowych (np. letnie kino plenerowe).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych w mieście.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami bloków, których dotyczy projekt rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 3,80 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowa rewitalizacja 20 podwórek i przestrzeni międzyblokowych</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego) PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym celem proponowanego przedsięwzięcia jest rewitalizacja tkanki miejskiej na obszarze Osiedla Dąbrowskiego, gdzie zlokalizowane są budynki mieszkalne wybudowane dla pracowników największego zakładu przemysłowego w mieście – Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie. Przedmiotem omawianego projektu będzie modernizacja energetyczna oraz zmiana sposobu przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach wspólnot mieszkaniowych, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, w obrębie m.in. ulic: Wincentego Pola, Żwirki i Wigury, Westerplatte, Skłodowskiej oraz Dąbrowskiego.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – roboty termomodernizacyjne, przeprowadzone na podstawie audytów energetycznych i nowych warunków technicznych (w szczególności: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian

	<p>zewnątrznych, docieplenie stropów nieogrzewanych poddaszy, jak również docieplenie stropów pod nieogrzewanymi piwnicami),</p> <ul style="list-style-type: none"> – likwidacja piecyków gazowych oraz wprowadzenie instalacji ciepłej wody użytkowej (c.w.u.) z sieci miejskiej. <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do poprawy kondycji technicznej budynków, a także poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto projekt przeprowadzony równoległe z rewitalizacją podwórek i przestrzeni międzyblokowych przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016-2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkaniowych.</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami budynków, których dotyczy projekt modernizacji zasobów mieszkaniowych.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 6,2 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>36 zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego) PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz i infrastrukturą towarzyszącą na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest uporządkowanie systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie, w obrębie m.in. ulicy Dąbrowskiego.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Kompleksowe uporządkowanie oraz poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 0,80 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze osiedla Dąbrowskiego</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p>

Miasto Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego) PROJEKT NR 5	
--	--

Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest uporządkowanie systemu kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie, w obrębie m.in. ulic: Dąbrowskiego, Wincentego Pola oraz Boya-Żeleńskiego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej w granicach miasta, poprzez uporządkowanie kanalizacji na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 6,6 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla Dąbrowskiego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)

Na obszarze osiedla gen. W. Andersa przewidziano w sumie 10 projektów z zakresu rewitalizacji. Poniżej zostały zamieszczone szczegółowe informacje dotyczące proponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie.

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Kompleksowa rewitalizacja Parku Sybiraków w Rzeszowie oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Park Sybiraków w Rzeszowie położony jest pomiędzy ulicami: Ofiar Katynia, Broniewskiego, Rudnickiego i Sucharskiego. Warto odnotować, iż od 2003 roku park jest miejscem corocznego koncertu „Jednego Serca, Jednego Ducha”, mającego na celu promocję muzyki chrześcijańskiej. Przedmiotem niniejszego przedsięwzięcia jest kompleksowa rewitalizacja parku, a także nadanie mu nowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych. Realizacje proponowanego projektu przyczyni się do wykreowania przyjaznego miejsca spędzania czasu wolnego oraz aktywnej rekreacji dla wszystkich mieszkańców miasta. Zakres rzeczowy rozpatrywanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa fontanny – 0,95 mln PLN (okres realizacji: 2022 – 2023), – budowa przyłącza energetycznego – 0,05 mln PLN (okres realizacji: 2015 – 2023), – budowa sceny – 0,40 mln PLN (okres realizacji: 2022 – 2023), – budowa street workout’u – 0,06 mln PLN (okres realizacji: 2016), – budowa interaktywnych placów zabaw – 0,20 mln PLN (okres realizacji: 2015 – 2016), – montaż elementów małej architektury i nasadzenia zieleni – 0,10 mln PLN (okres realizacji: 2016), – utworzenie Parku Rekreacji Ruchowej dla Seniorów 50+ - ogólnodostępny park rekreacji dla osób starszych dla szerokiego grona odbiorców (elementy parku: podłoże syntetyczne, toalety publiczne, pergole, urządzenia do ćwiczeń, ławki i stoliki, elementy małej architektury). <p>Równocześnie działaniom o charakterze inwestycyjnym realizowanym na terenie Parku Sybiraków będą towarzyszyć działania miękkie (szerszy opis tych przedsięwzięć zamieszczony został w programie działań społecznych), a mianowicie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizacja cyklicznych imprez kulturalnych dla mieszkańców, – zielone warsztaty edukacyjno-ekologiczne dla dzieci i młodzieży przy współpracy ze szkołami lub też instytucjami ochrony roślin (montaż plansz edukacyjnych i informacyjnych dotyczących drzew oraz roślin w ramach cyklicznych wystaw kolekcji roślin z całego świata), – konkurs fotograficzny pn. „Cztery Pory Roku w Parku” skierowany do uczniów, studentów, a także wszystkich miłośników zieleni i przyrody, połączony z wystawą prac, – warsztaty z zakresu hortiterapii (roślinna – zielona terapia) skierowane do osób niepełnosprawnych (fizycznie i umysłowo), dzieci z różnymi zaburzeniami, jak również osób starszych, uzależnionych czy też cierpiących na depresję. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 108 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2023)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa jakości miejskiej przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej poprzez kompleksową rewitalizację Parku Sybiraków w Rzeszowie.</p> <p>Aktywizacja oraz integracja (wewnątrzpokoleniowa i międzypokoleniowa) osób starszych.</p> <p>Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach kulturalnych organizowanych na osiedlu.</p> <p>Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zwiększenie estetyki przestrzeni osiedla.</p> <p>Wzrost liczby imprez kulturalnych na terenie osiedla dzięki budowie sceny w parku.</p>

	<p>Poprawa stanu zdrowia osób chorych, niepełnosprawnych oraz starszych poprzez udział w warsztatach hortiterapii (zielonej terapii).</p> <p>Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez udział w różnego rodzaju bezpłatnych imprezach kulturalnych organizowanych na terenie osiedla.</p> <p>Aktywizacja dzieci i młodzieży poprzez aktywne formy spędzania czasu wolnego (plac zabaw, street workout).</p> <p>Poprawa spójności przestrzennej i estetyki parku poprzez nowe nasadzenia zieleni, montaż elementów małej architektury i budowę fontanny.</p> <p>Wprowadzenie dodatkowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych na terenie parku.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Zarząd Zieleni Miejskiej w Rzeszowie)
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,25 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowo odnowiona przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna (Park Sybiraków)</p> <p>powierzchnia parku objęta rewitalizacją – około 6,0 ha</p> <p>przeciętna liczba osób korzystających z przestrzeni rekreacyjnej parku – 8 000 rocznie</p> <p>przeciętna liczba dzieci i młodzieży korzystająca z placów zabaw i street workout'u – 10 000 rocznie</p> <p>liczba cyklicznych imprez kulturalnych organizowanych na osiedlu – minimum 5 w ciągu roku</p> <p>liczba osób korzystających z warsztatów zieleni – 500 rocznie</p> <p>liczba dzieci korzystających z warsztatów ekologicznych – 1 000 rocznie</p> <p>liczba seniorów korzystających z parku rekreacji ruchowej – minimum 1 000 osób rocznie</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 22 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest kompleksowa termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 22 (przy ul. Ptasiej) w Rzeszowie. Realizacja tego projektu przyczyni się do podniesienia jakości usług edukacyjnych, poprzez poprawę warunków kształcenia.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Podniesienie jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) na terenie miasta, przez kompleksową termomodernizacją budynku Szkoły Podstawowej Nr 22 w Rzeszowie.</p> <p>Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja 1 budynku szkoły podstawowej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 5 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 5 (przy ul. Jaskółczej) w Rzeszowie. Realizacja powyższego przedsięwzięcia przyczyni się do podniesienia jakości usług edukacyjnych (w zakresie wychowania przedszkolnego), poprzez poprawę warunków kształcenia. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) na terenie miasta, przez kompleksową termomodernizacją budynku Przedszkola Publicznego Nr 5 w Rzeszowie. Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja 1 budynku przedszkola publicznego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest kompleksowa termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego (przy ul. Sucharskiego) w Rzeszowie. Realizacja powyższego projektu przyczyni się do podniesienia jakości usług edukacyjnych, poprzez poprawę warunków kształcenia. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) na terenie miasta, przez kompleksową termomodernizacją budynku Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego w Rzeszowie. Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja 1 budynku zespołu szkół kształcenia ustawicznego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 8 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest kompleksowa termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 8 (przy ul. Rudnickiego) w Rzeszowie. Realizacja powyższego projektu przyczyni się do podniesienia jakości usług edukacyjnych, poprzez poprawę warunków kształcenia. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie jakości usług edukacyjnych (warunków kształcenia) na terenie miasta, przez kompleksową termomodernizacją budynku Szkoły Podstawowej Nr 8 w Rzeszowie. Poprawa poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa termomodernizacja 1 budynku szkoły podstawowej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Budowa Aquaparku w Rzeszowie (wykonanie dokumentacji projektowej)
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest wykonanie dokumentacji projektowej niezbędnej dla budowy Aquaparku w Rzeszowie wraz z zagospodarowaniem terenu pod budowę. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2017 i 2022)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie miasta.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	przygotowanie dokumentacji projektowej niezbędnej dla budowy Aquaparku w Rzeszowie
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)
PROJEKT NR 7

Nazwa działania	Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Podstawowym celem proponowanego projektu jest stworzenie przyjaznych miejsc służących integracji i aktywizacji mieszkańców poprzez rewitalizację podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie. Przedmiotem tego zadania będzie odnowa i zagospodarowanie podwórek i przestrzeni międzyblokowych w następujących lokalizacjach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ul. Boruty-Spiechowicza 3, 5, 7, 9, 11, 13 i 15 (3,50 mln PLN), – ul. Boruty-Spiechowicza 4, 6 i 8 (0,50 mln PLN) – ul. Broniewskiego 3, 5, 11, 13, 15, 17, 19, 21 i 23 (1,83 mln PLN), – ul. Broniewskiego 24, 26, 28a i 32 (1,00 mln PLN) – ul. Mikołajczyka 1, 3, 5, 7 i 9 (1,20 mln PLN), – ul. Ofiar Katynia 8, 10 i 12 (0,75 mln PLN) <p>W ramach rozpatrywanego działania wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne: modernizacja nawierzchni placów oraz chodników, modernizacja parkingów i miejsc postojowych, odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), budowa placów zabaw oraz innych urządzeń sportowo-rekreacyjnych (np. siłownie na wolnym powietrzu), wykonanie i montaż elementów małej architektury (altany, ławki i kosze na śmieci), modernizacja oświetlenia oraz instalacja monitoringu.</p> <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (w szczególności zaś dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Tym samym odnowione podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą pełnić istotną rolę w procesie integracji lokalnych wspólnot (zarówno w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak również międzypokoleniowym). Jednocześnie będą one mogły stanowić dogodne miejsce dla podejmowania i realizacji różnorodnych działań społecznych, ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów) w różnych dziedzinach. Zrewitalizowane podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą stwarzać możliwość realizacji projektów skierowanych do miejscowych wspólnot, inicjowanych przez jednostki miejskie (m.in. Rzeszowski Dom Kultury) i organizacje pozarządowe (np. warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży połączone z prezentacją prac, warsztaty teatru ulicznego i pantomimy, warsztaty taneczne, zajęcia ruchowe dla seniorów itp.). Równocześnie przestrzenie te będą mogły być miejscem różnego rodzaju spotkań integracyjnych i konsultacyjnych (w tym z władzami miasta) czy też projekcji wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz pokazów filmowych (np. letnie kino plenerowe).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2020).</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych w mieście. Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców. Aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami bloków, których dotyczy projekt rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 8,78 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>kompleksowa rewitalizacja 33 podwórek i przestrzeni międzyblokowych</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)
PROJEKT NR 8

Nazwa działania	Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym celem projektu jest rewitalizacja tkanki miejskiej na obszarze Osiedla gen. W. Andersa. Przedmiotem tego przedsięwzięcia będzie modernizacja energetyczna i zmiana sposobu przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach wspólnotowych, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, w obrębie m.in. ulic: Spiechowicza, Broniewskiego, Ofiar Katynia, Skubisza, Mikołajczyka, Okulickiego i Krakowskiej.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – roboty termomodernizacyjne, przeprowadzone na podstawie audytów energetycznych i nowych warunków technicznych (w szczególności: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropów nieogrzewanych poddaszy, jak również docieplenie stropów pod nieogrzewanymi piwnicami), – likwidacja piecyków gazowych oraz wprowadzenie instalacji ciepłej wody użytkowej (c.w.u.) z sieci miejskiej. <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do poprawy kondycji technicznej budynków, a także poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto projekt przeprowadzony równoległe z rewitalizacją podwórek i przestrzeni międzyblokowych przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2015-2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkaniowych.</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami budynków, których dotyczy projekt modernizacji zasobów mieszkaniowych.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	27 zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest uporządkowanie systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie w obrębie m.in. ulic: Broniewskiego i Okulickiego.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)</p>
Oczekiwane rezultaty	Kompleksowe uporządkowanie oraz poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,8 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej na obszarze osiedla gen. W. Andersa
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa) PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest uporządkowanie systemu kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie w obrębie m.in. ulic: Broniewskiego i Okulickiego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020).
Oczekiwane rezultaty	Kompleksowe uporządkowanie oraz poprawa funkcjonowania systemu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 13,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja systemu kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary)

Poza projektami realizowanymi na obszarach rekomendowanych do rewitalizacji, w celu nadania procesowi rewitalizacji Rzeszowa kompleksowego oraz zintegrowanego charakteru, niezbędne jest również podjęcie działań dotyczących także innych terenów oraz obiektów wymagających wsparcia. Tym samym zaproponowane poniżej przedsięwzięcia stanowią uzupełnienie i rozwinięcie projektów rewitalizacji wdrażanych na obszarze Śródmieścia oraz osiedli Dąbrowskiego i gen. W. Andersa. Uwzględnienie tych przedsięwzięć jest konieczne dla właściwego kształtowania struktury przestrzenno-funkcjonalnej Rzeszowa, jak również poprawy dostępności i jakości usług społecznych świadczonych na jego terenie.

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja osiedla Staromieście i Tysiąclecia w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu rewitalizacji są następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Rewitalizacja Parku przy ul. Rycerskiej w Rzeszowie. Realizacja tego zadania uzasadniona jest ze względu na zabytkową substancję parku oraz zlokalizowanego w nim dworku. Dzięki realizacji tego przedsięwzięcia podniesiona zostanie atrakcyjność wypoczynkowa i rekreacyjna terenu tradycyjnie wykorzystywanego jako obszar spacerów, zarówno przez mieszkańców pobliskich osiedli, jak i przez pacjentów pobliskiego szpitala. W ramach realizacji tej inwestycji wykonane zostaną: nowy układ komunikacyjny, oświetlenie, 2 fontanny i nasadzenia zieleni. Ponadto utworzone zostanie miejsce rekreacji dla seniorów, które wyposażone będzie w urządzenia do ćwiczeń, a także elementy małej architektury. Modernizacja Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie. W ramach realizacji tego zadania przewidziano następujące zadania inwestycyjne: <ul style="list-style-type: none"> Modernizacja i rozbudowa pomieszczeń Bloku Operacyjnego. Realizacja zadania przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców województwa podkarpackiego, jak również podniesienia standardów opieki medycznej, co jest niezwykle istotne dla zmniejszenia różnic w dostępie do usług zdrowotnych. Modernizacja Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji poprzez poprawę infrastruktury basenu wód mineralnych. Budowa basenu wód mineralnych przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, podniesienia i poszerzenia jakości usług oferowanych przez Szpital Miejski oraz zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie profilaktyki zdrowotnej. Równocześnie możliwość korzystania z basenu wód mineralnych przyczyni się do integracji osób niepełnosprawnych oraz zwiększenia ich udziału w życiu społecznym. Modernizacja trzech specjalistycznych oddziałów Szpitala Miejskiego. W ramach tego zadania zrealizowane zostaną następujące inwestycje: modernizacja Traktu Porodowego, zakup sprzętu medycznego dla Oddziału Ginekologiczno-Położniczego i Oddziału Neonatologicznego, zakup aparatury do elektrofizjologii oka dla Oddziału Okulistyki. Efektem remontu będzie stworzenie nowoczesnego, spełniającego najwyższe standardy Traktu Porodowego, a także zwiększenie dostępności kobiet do wysokospecjalistycznych usług w zakresie ginekologii oraz położnictwa. Dzięki projektowi pacjentki Szpitala Miejskiego będą rodziły oraz przebywały w komfortowych warunkach. Wykonana modernizacja w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy warunków sanitarno-epidemiologicznych. Zakup sprzętu medycznego dla Oddziału Neonatologicznego, jak również Oddziału Ginekologiczno-Położniczego przyczyni się do polepszenia dostępności oraz jakości usług medycznych w zakresie neonatologii, a także ginekologii położniczej dla pacjentek z województwa podkarpackiego. W efekcie realizacji przedsięwzięcia zostaną zabezpieczone podstawowe i wysokospecjalistyczne potrzeby w zakresie profilaktyki, diagnozowania i leczenia

	<p>pacjentek i noworodków Oddziału Ginekologiczno-Położniczego i Oddziału Neonatologicznego. Innowacyjność zakupionego sprzętu oraz nowoczesna technologia medyczna poprawi jakość i zwiększy możliwość diagnozowania, a także leczenia kobiet w okresie ciąży i okołoporodowym oraz noworodków. Aparatura do badań elektrofizjologii oka jest sprzętem unikatowym. Zakup niniejszego aparatu będzie jedynym w skali województwa, czego efektem będzie podniesienie poziomu dostępności i jakości usług medycznych w regionie, jak również wzrost atrakcyjności oraz konkurencyjności samego Rzeszowa.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja Oddziału Pediatriczno-Pulmonologicznego. Zakres rzeczowy działania będzie obejmował m.in. następujące zadania: wymiana drzwi, malowanie ścian, modernizacja holu (tj. korytarza przy oddziale), montaż rolet okiennych, wymiana krtek wentylacyjnych, wymiana umywalk, montaż lady pielęgniarzkiej, montaż osłon na grzejniki itp. – Modernizacja Oddziału Kardiologicznego z Pododdziałem Chorób Wewnętrznych. <p>Zadaniom inwestycyjnym związanym z modernizacją Szpitala Miejskiego w Rzeszowie towarzyszyć będą również działania miękkie, tj. przeprowadzenie programu profilaktyki wad postawy poprzez zajęcia korekcyjno-rehabilitacyjne w basenie wód mineralnych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Adaptacja pomieszczeń Izby Wytrzeźwień dla potrzeb i celów Poradni Leczenia Uzależnień wraz z zagospodarowaniem terenu. 4. Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a na funkcje biurowe. Budynek zostanie w pełni dostosowany dla potrzeb Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie. Zakres rzeczowy tej inwestycji obejmował będzie m.in. następujące zadania: remont pomieszczeń znajdujących się na wszystkich kondygnacjach budynku (z wyłączeniem sali gimnastycznej), dostosowanie pomieszczeń po kuchni oraz gabinetu stomatologii na pomieszczenia biurowe, usunięcie boazerii na korytarzach wraz z gruntownym malowaniem ścian i sufitów, wymiana wewnętrznej stolarki drzwiowej, remont dachu wraz z kominami i obróbkami blacharskimi, wykonanie ścianek działowych, wyburzenie części ścianek działowych dla utworzenia większych pomieszczeń, dostosowanie sanitariatu na parterze do potrzeb osób niepełnosprawnych, montaż klimatyzatorów, wymiana zużytego wyposażenia we wszystkich sanitariatach, uporządkowanie kanalizacji sanitarnej i deszczowej, demontaż instalacji gazowej, przebudowa instalacji elektrycznej wraz z wymianą opraw oświetleniowych, wykonanie instalacji sanitarnej w budynku, wykonanie izolacji piwnic oraz wykonanie wentylacji mechanicznej. Efektem realizacji tego przedsięwzięcia będzie poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie. W ramach projektu planowany jest również zakup sprzętu rehabilitacyjnego o wartości około 75 000 PLN (łóżka elektryczne, wózki inwalidzkie, rowery stacjonarne, rotory zespolone umożliwiające aktywizację fizyczną osób niepełnosprawnych). 5. Rozbudowa domu kultury na osiedlu Staromieście (projekt). Przedmiotem zadania jest wykonanie dokumentacji projektowej wraz z kosztorysem, niezbędnej dla potrzeb rozbudowy domu kultury na osiedlu Staromieście. 6. Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Przedmiotem przedsięwzięcia jest termomodernizacja dwóch budynków gminnych (przy ul. Lubelskiej 13a oraz ul. Warszawskiej 5/7) oraz sześciu budynków wspólnot mieszkaniowych. 7. Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 2 w Rzeszowie. Celem tego projektu jest poprawa stanu i efektywności infrastruktury energetycznej obiektu. Zakres rzeczowy działania obejmował będzie m.in. następujące prace: modernizacja instalacji ciepłej wody użytkowej (montaż systemów solarnych oraz częściowa przebudowa instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania), przebudowa istniejącego źródła ciepła, częściowa przebudowa wewnętrznej instalacji elektrycznej, ocieplenie ścian budynku. <p>Okres realizacji przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rewitalizacja Parku przy ul. Rycerskiej w Rzeszowie (2016 – 2017) – Modernizacja Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie (2014 – 2018) – Adaptacja pomieszczeń Izby Wytrzeźwień dla potrzeb i celów Poradni Leczenia Uzależnień wraz z zagospodarowaniem terenu (2014 – 2015) – Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a na funkcje biurowe (2015 – 2016) – Rozbudowa domu kultury na osiedlu Staromieście (projekt) (2014 – 2016) – Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych – Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 2 w Rzeszowie
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa jakości miejskiej przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej poprzez kompleksową rewitalizację Parku przy ul. Rycerskiej w Rzeszowie.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości usług ochrony zdrowia i opieki medycznej (w tym specjalistycznych usług medycznych) poprzez modernizację i rozbudowę Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.</p>

	Poprawa standardu zasobów mieszkaniowych na terenie miasta poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych (gminnych i wspólnot mieszkaniowych). Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Wydział Inwestycji, Zarząd Zieleni Miejskiej, Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nr 1 w Rzeszowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 33,0 mln PLN Szacunkowa wartość zadań inwestycyjnych: <ul style="list-style-type: none"> – Rewitalizacja Parku przy ul. Rycerskiej w Rzeszowie (4,2 mln PLN) – Modernizacja Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie (21,4 mln PLN) – Adaptacja pomieszczeń Izby Wytrzeźwień dla potrzeb i celów Poradni Leczenia Uzależnień wraz z zagospodarowaniem terenu (2,0 mln PLN) – Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a na funkcje biurowe (3,0 mln PLN) – Rozbudowa domu kultury na osiedlu Staromieście (projekt) (0,2 mln PLN) – Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych (1,5 mln PLN) – Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 2 w Rzeszowie (0,7 mln PLN)
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowo odnowiona przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna (Park przy ul. Rycerskiej) 1 zmodernizowany obiekt szpitala miejskiego 8 zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych kompleksowa termomodernizacja budynku 1 specjalistycznej przychodni lekarskiej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Budowa Innowacyjnego Parku Nauki i Rekreacji z elementami ogrodu zoologicznego na Osiedlu Zalesie w Rzeszowie wraz z budową drogi komunikującej z ul. Sikorskiego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Proponowane przedsięwzięcie będzie składać się z dwóch zasadniczych etapów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – etap 1: opracowanie dokumentacji projektu i budowa drogi komunikującej teren z ul. Sikorskiego (okres realizacji: 2015 – 2018), – etap 2: budowa poszczególnych elementów strefy rekreacji wraz z ogrodem zoologicznym (okres realizacji: 2019 – 2023). <p>Przedmiotem omawianej inwestycji jest zagospodarowanie terenów zielonych polegające na budowie strefy rekreacji wraz z częścią o charakterze ogrodu zoologicznego. Projektowany obszar podzielony został na poszczególne części umożliwiające ich różnorodne wykorzystanie przez użytkowników:</p> <ul style="list-style-type: none"> – część rekreacyjno-wypoczynkowa, – część sportowa, – część edukacyjna. <p>Głównym celem przedsięwzięcia jest zaspokojenie potrzeb związanych z odpoczynkiem czynnym oraz biernym, edukacją i rozwojem fizycznym mieszkańców Rzeszowa, jak również okolicznych miejscowości. Inwestycja zakłada całoroczne wykorzystanie z kompleksu. Koncepcja podejmuje problemy związane z brakiem podobnych rozwiązań w okolicy Rzeszowa. Elementy ogrodu zoologicznego wraz ze strefą rekreacyjną uzupełniać będzie niedoinwestowaną w zieleń urządzoną i tereny spacerowo-rekreacyjne prawobrzeżną część Rzeszowa.</p> <p>Inwestycja zlokalizowana będzie na dużym terenie gruntów miejskich (o łącznej powierzchni około 23,0 ha) pozostałych po niezrealizowanym cmentarzu komunalnym, w odległości około 5,3 km od centrum Rzeszowa, na stoku Pogórza Dynowskiego na południe od osiedli Zimowit i Zalesie. Obszar na którym planuje się wykonanie strefy rekreacji położony jest w południowej części Rzeszowa w okolicy drogi wojewódzkiej nr 878 (jedna z dróg wylotowych z miasta). Dojazd do kompleksu rekreacyjnego będą zapewniać obecne drogi lokalne (ul. Białogórska od południa, ul. Spacerowa od północy, ul. Sikorskiego od zachodu) oraz planowana droga komunikująca teren z ul. Sikorskiego.</p>

Podstawę koncepcji utworzenia w Rzeszowie strefy rekreacji wraz z elementami ogrodu zoologicznego stanowiły wyniki badań z mieszkańcami Rzeszowa i turystami, a także ekspertami. Przeprowadzono też konsultacje społeczne z mieszkańcami Rzeszowa oraz ekspertami.

Elementy parku:

1. **Strefa wejściowa-edukacyjna.** Część wejściowa znajdująca się od strony wjazdu od ul. Sikorskiego stanowiącego główny dojazd do przedmiotowego terenu będzie stanowiła najważniejszy element Parku. Poprzedzona ona będzie **zespołem parkingowym** dla samochodów osobowych i autokarów, na którym także znajdował się będzie pierwszy przystanek kolejki turystycznej. Przed wejściem na plac wejściowy w odległości 20 m od parkingu znajdował się będzie pierwszy **integracyjny plac zabaw** z nawierzchnią poliuretanową wyposażony m.in. w specjalne huśtawki, karuzele oraz inne urządzenia, które umożliwiają korzystanie dzieci w pełni sprawnych ruchowo, jak również dzieci poruszających się na wózku inwalidzkim. Dzieci będą mogły beztrudno bawić się na nowoczesnych urządzeniach pośród zieleni chroniącej je przed przegrzaniem. Pierwszym kubaturowym obiektem placu wejściowego będzie **budynek informacji** wraz z częścią dla obsługi. Plac wejściowy będzie prowadził do terenu o charakterze edukacyjnym. Osoby odwiedzające tę część, kierując się w stronę nowoczesnego budynku (**Parku Nauki**) będą mogły zagłębić się w dziedzinę lotnictwa, obserwując wystawę modeli samolotów, znajdujących się wzdłuż ścieżki prowadzącej do wnętrza parku. Dzięki zastosowaniu zielonego dachu, położeniu na skarpie i swojej wysokości (2 kondygnacje nadziemne) budynek całkowicie wtapia się w teren. Najwyższa część budynku została zaprojektowana jako całoroczna restauracja panoramiczna z tarasem widokowym, skąd zwiedzający będą mogli podczas posiłków podziwiać panoramę parku oraz miasta. Wnętrze Parku Nauki zachęca młodzież i dzieci do poznania świata wiedzy. Symulator lotów zabierze gości do podniebnego świata, a nowoczesne wyposażenie i ekspozycje pozwolą poznać nowinki techniczne, a także wprowadzą do świata fizyki i astronomii. Budynek może zostać zaprojektowany jako budynek pasywny z możliwością pełnego wykorzystania energii słonecznej, wiatrowej, wody deszczowej itp. Budynek zostanie podzielony na kilka stref tematycznych, dających w przyszłości możliwość objęcia patronatu nad poszczególnymi strefami przez zainteresowanych sponsorów lub instytucje.
2. **Strefa zabaw edukacyjno-eksperymentalnych.** Lokalizacja strefy w pobliżu budynku Parku Nauki tworzy tematyczną całość oraz umożliwi organizowanie całonocnych wycieczek szkolny dla dzieci i młodzieży. Położenie tej strefy na wysokości od 3 m do 20 m powyżej strefy parkingowej sprawi wrażenie nauki i zabawy w przestworzach, a także pozwoli na wykorzystanie panoramy miasta do wykonywania niektórych doświadczeń (np. związanych z optyką).
3. **Strefa ruchu.** W strefie tej znajdować się będą również urządzenia sprawnościowe dla młodszych użytkowników, ale z wyeliminowaniem typowych urządzeń placu zabaw, jak huśtawki czy karuzele. Będzie tu także przeznaczona dla nich niewielka ścianka wspinaczkowa. Będzie tu można dotrzeć bezpośrednio prowadzącymi ścieżkami rowerowymi i biegowymi lub ze znajdującego się nieopodal parkingu. Do strefy tej będzie przylegał niewielki oraz przeszklony dookoła budynek z drewnianym tarasem, pełniący funkcję lokalu gastronomicznego ze zdrową i ekologiczną żywnością, który dzięki położeniu na wysokości 20 m powyżej ul. Sikorskiego będzie wspinałym punktem widokowym.
4. **Strefa ogrodu botanicznego.** Strefa będzie się znajdowała na zachód od strefy ruchu i składała się z trzech mniejszych części:
 - **oranżeria z motylarnią.** Nowoczesny i mocno przeszklony budynek z egzotycznymi gatunkami roślin (drzew, krzewów oraz kwiatów), którego wnętrze zabierze nas do ciekawego świata przyrody. Motylarnia pozwoli na obserwację pełnego cyklu życia egzotycznych motyli. Dla uatrakcyjnienia ekspozycji będzie możliwe zainstalowanie stałych bądź czasowych terrariów z egzotycznymi, a także lokalnymi gadami i płazami. W budynku będą się również znajdowały pomieszczenia dla obsługi oraz sale wykładowe i audiowizualne.
 - **ścieżki zdrowia.** Miejsca gdzie użytkownicy będą mogli spacerować, biegać, jeździć na rowerze czy uprawiać nordic walking wśród zieleni. Znajdować się tu będą placyki służące spotkaniom, a wzdłuż alejek powstaną urządzenia małej architektury, takie jak: ławeczki, lampy, kosze na śmieci. Przy ścieżkach edukacyjnych zostaną zasadzone gatunki drzew z różnych stron świata (mogące przetrwać także w naszym klimacie) z obszernymi opisami i możliwością wygodnego dotarcia do nich i dotknięcia (głównie dla osób niewidomych i niedowidzących). Odpowiednia szerokość alejek nie sprawi kłopotu w poruszaniu się osób na wózkach inwalidzkich czy mam z dziećmi w wózkach. Specjalnie przygotowane ścieżki bosych stóp będą atrakcją zwłaszcza dla dzieci.
 - **kolekcje roślin.** Łatwe w utrzymaniu, przede wszystkim rodzime gatunki krzewów i kwiatów zarówno jednorocznych, jak również wieloletnich. W części tej planuje się umieszczenie makiet owadów rodzimych o wysokości około 2 m w ilości około 10 sztuk.
5. **Strefa ogrodu zoologicznego.** Teren będzie się składał z różnej wielkości niewysokich budynków, z zielonymi dachami, mocno wpisanych w krajobraz przeznaczonych dla zwierząt oraz z przyległych

	<p>wybiegów. Okrążenie klatki ptaszarni pozwoli na poznanie różnych gatunków ptaków. W ogrodzie będą znajdować się gatunki ptaków i zwierząt, które mogą żyć w polskich warunkach klimatycznych. Na obszarze minizoo będą również znajdowały się budynki socjalne dla obsługi, garaże dla pojazdów dostawczych, magazyny i pomieszczenia socjalne dla zwiedzających. Do budynków gospodarczych zostanie doprowadzona droga techniczna z przyległego parkingu dla gości.</p> <p>6. Strefa gier i zabaw. Strefa ta znajdująca się na wschód od minizoo przeznaczona jest zwłaszcza dla osób dorosłych i młodzieży, którzy lubią spędzać aktywnie czas. W zachodniej jej części znajdują się maxi gry planszowe – chińczyk, szachy, boisko do bułi, stoliki do szachów i tenisa ziemnego. Nieco na południowy-wschód dzięki naturalnie dużemu nachyleniu terenu, a także dodatkowo nasypom powstałym wzdłuż projektowanej drogi zaprojektowano dużą ściankę wspinaczkową wykonaną w technologii żelbetowej, imitującą naturalne skały. Da ona możliwość utworzenia kilkunastu tras wspinaczkowych o zróżnicowanym stopniu trudności, o wysokości do 20 m. W pobliżu powstanie także niewielki plac zabaw o nawierzchni poliuretanowej wyposażony w nowoczesne urządzenia dające najmłodszym również możliwość zasmakowania wspinaczki pod nadzorem dorosłych. Dla najbardziej odważnych po przeciwnej stronie ulicy zorganizowano także nieckowy tor saneczkowy o łącznej długości około 550 m wraz z punktem obsługi.</p> <p>7. Strefa sportów zimowych. Zaplanowano 3 narciarskie trasy zjazdowe z wyciągami orczykowymi (o długości około 200 m i 100 m) oraz wyciąg taśmowy (długość około 95 m). Wyznaczono również miejsca dla początkujących narciarzy i zjazdów na sankach. Budynek obsługujący wyciągi umożliwi wejście na taras widokowy znajdujący się na dachu i połączony z małą gastronomią oraz drugi na wysokości parteru z możliwością użytkowania przez cały rok, gdzie rozpościera się widok na całą panoramę parku, a także najbliższą okolicę. Ze względu na położenie budynku na stoku, od strony zachodniej w części przyziemia będą znajdowały się pomieszczenia obsługi z wypożyczalnią oraz serwisem sprzętu narciarskiego, garażem dla ratraka, armatek śnieżnych i skuteru śnieżnego. Dzięki istniejącym latem ścieżkom rowerowym przekształcanym zimą w trasy dla narciarzy biegowych, będzie możliwy zjazd na nartach nawet do części wejściowej. Tu też przewidziane zostały miejsca parkingowe dla użytkowników dostępne z projektowanej drogi lokalnej.</p> <p>8. Strefa wypoczynku biernego. Ta część parku położona na południe od minizoo przystosowana do biernego odpoczynku od zgiełku miasta. Łąka piknikowa w miejscu ze wspaniałą panoramą na całe miasto stanie się idealnym miejscem dla rodzinnych spacerów oraz letniego odpoczynku. Będzie możliwość wypożyczenia leżaków do zażywania kąpeli słonecznych lub korzystania ze specjalnie zaprojektowanych drewnianych leżaków obok polany. Jednocześnie dla najmłodszych przewidziano w środkowej części tej strefy niewielki plac zabaw wyposażony w typowe urządzenia zabawowe dla dzieci w wieku 1 – 5 lat, ale w nowoczesnej formie. Daje to możliwość wypoczywającym rodzicom na dzielenie czasu ze swoimi pociechami częściowo na wypoczynku, częściowo zaś na zabawie.</p> <p>Wystawa miniaturowych zabytków z województwa podkarpackiego, to świetny sposób do nauki przez zabawę. Każdy plac wzdłuż ścieżek spacerowych i rowerowych, na którym znajdują się zamki i pałace zaprojektowano w innym kształcie, co pomoże zapamiętać lokalizację obiektów, poprzez kojarzenie ich z odpowiednimi figurami geometrycznymi. W niewielkim, funkcjonującym w okresie letnim, pawilonie będzie można nauczyć się oraz poćwiczyć wykonywanie takich miniatur z gliny, drewna, czy tektury. Poniżej, zmierzając w kierunku parkingu zaprojektowane zostały zadaszone altanki piknikowe, dające możliwość spotkania się w grupie przyjaciół lub rodziny w odosobnionym miejscu na łonie natury.</p> <p>Powierzchnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powierzchnie utwardzone (ścieżki rowerowe, chodniki, alejki, place) – 36 120,00 m² – parkingi – 12 600,0 m² – drogi dojazdowe – 620,0 m² – drogi asfaltowe – 10 800,0 m² – podesty edukacyjne – 3 572,0 m² – gry planszowe – 700,0 m² – powierzchnia zabudowy – 7 705,0 m² – tereny zielone – 157 883,0 m² <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 108 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2023, w tym: wykonanie dokumentacji: 2015 – 2018, realizacja projektu: 2019 – 2023)</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie miasta poprzez budowę Innowacyjnego Parku Nauki i Rekreacji z elementami ogrodu zoologicznego na osiedlu Zalesie.</p> <p>Zwiększenie poziomu zatrudnienia (w tym m.in. członków spółdzielni socjalnych) w mieście (pracownicy obsługi parku).</p> <p>Zaangażowanie partnerów społecznych i gospodarczych do realizacji zadań wynikających z funkcji, które będzie pełnił Innowacyjny Park Nauki i Rekreacji.</p>

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Zarząd Zieleni Miejskiej w Rzeszowie, Miejski Zarząd Dróg w Rzeszowie).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 100,0 mln PLN (w tym: budowa drogi – 10,0 mln PLN, wykup działek – 10,0 mln PLN)
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	utworzenie innowacyjnego parku nauki i rekreacji z elementami ogrodu zoologicznego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarczej działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok, a także towarzyszących jej obiektów hydrologicznych na cele turystyczno-rekreacyjne w oparciu o atrakcyjne walory doliny rzecznej. Rozpatrywany projekt zakłada wprowadzenie różnych form rekreacji i turystyki, zarówno dla ludzi starszych jak i młodszych. Zakres inwestycji obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa systemu ścieżek rowerowych oraz ścieżek pieszych wzdłuż brzegów rzeki, – budowa kładek pieszo-rowerowych na Wisłokiem i jego dopływami łączących ścieżki piesze oraz rowerowe przebiegające po obu stronach rzeki, – budowa wypożyczalni rowerów zlokalizowanych równomiernie na całej długości systemu tras, – utworzenie trasy spływu kajakowego na całej długości systemu (wraz z zagospodarowaniem miejsc realizacji przystani, pomostów i okresowych wypożyczalni sprzętu pływającego, jak również miejsc biwakowych i miejsc odpoczynku), – utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, – budowa pól namiotowych i campingów, baz noclegowych i miejsc rekreacji czynnej (boisk, kąpielisk oraz miejsc do plażowania, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, miejsc do uprawiania sportów ekstremalnych itp.), – montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), – wykonanie systemu oświetlenia, – wykonanie wiat turystycznych (z ławami i stołami) dla rowerzystów i spacerowiczów.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Rzeszowa. Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej Rzeszowa.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu:
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	trasa spacerowo-rowerowa (wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną) wzdłuż brzegów Wisłoka
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary)
PROJEKT NR 4

Nazwa działania	<p>Poprawa jakości życia seniorów w Rzeszowie poprzez rozwój infrastruktury służącej ich integracji oraz aktywizacji</p>
<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych, a także ich szersza integracja (w wymiarze wewnątrzpokoleniowym i międzypokoleniowym) oraz aktywizacja przez tworzenie (rewitalizacja, rozbudowa i modernizacja) infrastruktury i przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku. Zakres rzeczowy tego zadania obejmował będzie m.in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury obiektów służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych (m.in. zakłady opiekuńczo-lecznicze, domy dziennego pobytu itp.), – niwelowanie różnego rodzaju barier architektonicznych i przestrzennych, – tworzenie stref rekreacji, wypoczynku i aktywności dla osób starszych, – remont obiektów oraz odnowa przestrzeni publicznych służących integracji wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej osób starszych. <p>Jednym z głównych zadań inwestycyjnych realizowanych w ramach proponowanego projektu będzie Rozbudowa Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego. Rozbudowa obiektu Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Rzeszowie (przy ul. Lubelskiej 6) o dodatkową kondygnację przyczyni się do zwiększenia poziomu dostępności zakładu i zmniejszenia kolejki oczekujących w wyniku zwiększonej ilości łóżek. Realizacja projektu przyczyni się do zapewnienia kompleksowej, długoterminowej oraz geriatrycznej opieki dla seniorów. Ponadto realizacja inwestycji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez poprawę stanu zdrowia osób starszych z województwa podkarpackiego. Szczegółowy zakres projektu obejmował będzie następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa części rehabilitacyjnej obiektu, – rozbudowa zaplecza socjalnego obiektu, – dobudowa piątej kondygnacji budynku (4 dwuosobowe sale chorych, 1 jednoosobowa sala chorych wraz z pełnym węzłem sanitarnym, łazienka przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, sala rehabilitacyjna z UGUL, sala fizykoterapii, pomieszczenie do hydroterapii, sala terapii zajęciowej z aneksem kuchennym, sala dziennego pobytu z przeszklonym tarasem (ogród zimowy), dyżurka dla pielęgniarek, gabinet psychologa, gabinet logopedy, gabinet lekarskich), – montaż klimatyzacji, – ocieplenie elewacji zewnętrznych, – przystosowanie ciągów komunikacyjnych i szybów windowych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób w podeszłym wieku, – zakup niezbędnego wyposażenia (m.in. sprzęt rehabilitacyjny, aparat USG, aparat EKG, podnośniki do przemieszczania chorych, fotele wielofunkcyjne, nowoczesne materace przeciwodleżynowe oraz elektrycznie sterowane łóżka szpitalne). <p>Równocześnie w ramach proponowanego przedsięwzięcia zrealizowane zostaną następujące zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Skubisza 4 w Rzeszowie wraz z zagospodarowaniem terenu. Celem tego projektu jest poprawa dostępności oraz jakości usług świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie. Zakres przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania: wyrównanie i utwardzenie terenu przez wyłożenie kostką brukową w celu uzyskania dodatkowych miejsc parkingowych, remont bądź wymiana ogrodzenia, remont schodów i chodników na obszarze posesji, usunięcie pozostałości po placu zabaw, montaż klimatyzatorów w pomieszczeniach budynku. 2. Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Śląskich 4. Celem tego przedsięwzięcia jest poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej. Zakres rzeczowy projektu obejmuje następujące zadania: generalny remont kuchni wraz z windą towarową oraz zapleczem magazynowym, wymiana głównych drzwi wejściowych na drzwi automatyczne przesuwne, remont przedpokoi (wraz z wykonaniem szaf wnękowych) w 34 pokojach mieszkańców, wykonanie systemu monitoringu, doposażenie domu pomocy społecznej w sprzęt medyczny, rehabilitacyjny, kuchenny i pralniczy, wymiana systemu oświetlenia awaryjnego, wymiana lub wyrównanie posadzek w 23 pokojach mieszkalnych na parterze, wyrównanie posadzek i położenie wykładzin w pozostałych 46 pokojach mieszkalnych na pierwszym i drugim piętrze, wymiana instalacji centralnego ogrzewania w całym budynku, remont ogrodzenia, wymiana drzwi wewnętrznych na aluminiowe do wszystkich pokoi mieszkalnych, malowanie pokoi oraz korytarzy i klatek schodowych. 3. Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Styczniowych 37. Celem proponowanego projektu jest poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej. Zakres omawianej inwestycji obejmował będzie m.in. następujące zadania: wymiana windy towarowej, kompleksowa

modernizacja łazienek na pierwszym i drugim piętrze, wymiana płytek na balkonach, podjazdach i tarasach obiektu, wymiana bramy na automatyczną dwuskrzydłową wraz z małą bramką, wymiana 20 sztuk drzwi wewnętrznych, wymiana uchwytów ściennych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, zakup pieca do wypalania ceramiki w pracowni ceramicznej, zakup altany ogrodowej wraz z grillem murowanym i wyposażeniem, doposażenie obiektu w niezbędny sprzęt medyczny, rehabilitacyjny, kuchenny oraz pralniczy.

4. **Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Załęskiej 7a.** Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej. Zakres rzeczowy projektu będzie obejmował m.in. następujące zadania: modernizacja systemu przeciwpożarowego, remont ramp wyładowczych w kuchni oraz pralni, remont schodów ewakuacyjnych, remont schodów oraz podjazdów, wymiana instalacji centralnego ogrzewania (bez wymiany grzejników), budowa siłowni zewnętrznej, wymiana systemu oświetlenia awaryjnego, wymiana płytek posadzkowych na holu głównym i korytarzach na parterze, wymiana windy do przewozu osób niepełnosprawnych, budowa garażu, wymiana wykładzin podłogowych w pomieszczenia terapii zajęciowej i świetlicy, malowanie pokoi mieszkalnych wraz z zapleczem, wymiana 26 sztuk kolektorów solarnych, renowacja posadzki na sali gimnastycznej, doposażenie domu pomocy społecznej w sprzęt medyczny, rehabilitacyjny, kuchenny i pralniczy.
5. **Modernizacja i rozbudowa Domu Pomocy Społecznej ul. Sucharskiego 1.** Celem proponowanego projektu jest poprawa dostępności oraz jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta. Zakres tego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania o charakterze inwestycyjnym: rozbudowa obiektu wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia, doposażenie domu pomocy społecznej w niezbędny sprzęt medyczny, rehabilitacyjny, kuchenny i pralniczy.
6. **Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla osób w podeszłym wieku przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Powstańców Śląskich 4.** Celem tego przedsięwzięcia jest poprawa jakości życia osób starszych. Zakres proponowanego projektu obejmował będzie następujące zadania: budowa i wyposażenie siłowni zewnętrznej, wyposażenie pięciu pomieszczeń terapii zajęciowej, zakup oraz montaż altany ogrodowej wraz z grillem murowanym i wyposażeniem.
7. **Adaptacja poddasza dla potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Załęskiej 7a.** Celem proponowanego projektu jest poprawa dostępności oraz jakości usług z zakresu pomocy społecznej. W ramach przedsięwzięcia zrealizowane zostaną następujące zadania: utworzenie 15 jednoosobowych pokoi mieszkalnych, utworzenie jednego mieszkania chronionego, utworzenie 3 pokoi dziennego pobytu, utworzenie pomieszczenia do terapii zajęciowej.
8. **Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a dla potrzeb działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej** (w tym urządzenie i doposażenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego).
9. **Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób z chorobą Alzheimera w budynku przy ul. Litewskiej 2 a w Rzeszowie.** Celem proponowanego projektu jest zwiększenie stopnia aktywności społecznej oraz samodzielności osób z chorobą Alzheimera i zespołów otępienia, jak również poprawa jakości życia opiekunów osób zależnych. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmował będzie roboty remontowo-budowlane, utworzenie minimum trzech pracowni terapii, utworzenie innych pomieszczeń dla osób korzystających z oferty ośrodka wsparcia (tj. szatnie, węzły sanitarne, pralnie, toalety), utworzenie i wyposażenie pomieszczeń specjalistycznych (tj. pokój psychologa / poradnicza specjalistycznego, sala do rehabilitacji i fizjoterapii, pokój lekarsko-zabiegowy, pokój wyciszenia), a także utworzenie oraz wyposażenie pomieszczeń dla pracowników ośrodka.
10. **Rozwiązania przyjazne seniorom na terenie rzeszowskich parków.** Przedmiotem proponowanego projektu jest budowa obiektów oraz urządzeń służących aktywnemu spędzaniu czasu wolnego przez osoby starsze na terenie rzeszowskich parków (wykonanie podłoża syntetycznego, budowa toalet, montaż pergoli, montaż urządzeń do ćwiczeń, montaż ławek oraz stolików, wykonanie elementów ogrodu różnego). Działania te podejmowane będą w parkach: Kmity, Sybiraków, Bulwary, Biecka (osiedle Przybyszówka) i Rycerska.
11. **Zakup wyposażenia dla istniejącego Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji.**
12. **Modernizacja Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji przy Szpitalu Miejskim w Rzeszowie przez poprawę infrastruktury basenu wód mineralnych.**
13. **Modernizacja Oddziału Kardiologicznego wraz z Pododdziałem Chorób Wewnętrznych w Szpitalu Miejskim.**
14. **Zakup defibrylatorów do budynków Urzędu Miasta Rzeszowa.**
15. **Budowa otwartej tężni solankowej w Parku przy ul. Rycerskiej.**

Równocześnie działaniom inwestycyjnym realizowanym w ramach powyższych zadań towarzyszyć będą projekty miękkie (szerzej opisane w programie działań społecznych niniejszego programu).

Okres realizacji przedsięwzięcia:

	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego przy ul. Lubelskiej 6 (2015 – 2016) – Modernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Skubisza 4 w Rzeszowie wraz z zagospodarowaniem terenu (2016 – 2017) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Śląskich 4 (2015 – 2020) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Styczniowych 37 (2016 – 2020) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Załęskiej 7a (2015 – 2018) – Modernizacja i rozbudowa Domu Pomocy Społecznej ul. Sucharskiego 1 (2016 – 2018) – Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla osób w podeszłym wieku przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Powstańców Śląskich 4 (2015 – 2017) – Adaptacja poddasza dla potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Załęskiej 7a (2015 – 2020) – Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a dla potrzeb działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób z chorobą Alzheimera w budynku przy ul. Litewskiej 2 a w Rzeszowie – Rozwiązania przyjazne seniorom na terenie rzeszowskich parków – Zakup wyposażenia dla istniejącego Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji – Modernizacja Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji przy Szpitalu Miejskim w Rzeszowie przez poprawę infrastruktury basenu wód mineralnych. – Modernizacja Oddziału Kardiologicznego wraz z Pododdziałem Chorób Wewnętrznych w Szpitalu Miejskim – Zakup defibrylatorów do budynków Urzędu Miasta Rzeszowa – Budowa otwartej tężni solankowej w Parku przy ul. Rycerskiej
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych. Integracja i aktywizacja osób starszych.</p> <p>Poprawa dostępności do usług opieki nad osobami starszymi na obszarze miasta poprzez rozbudowę Zakładu Opieki Leczniczej.</p> <p>Poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta przez modernizację domów pomocy społecznej.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 28,7 mln PLN</p> <p>Szacunkowa wartość zadań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego przy ul. Lubelskiej 6 (3,5 mln PLN) – Modernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Skubisza 4 w Rzeszowie wraz z zagospodarowaniem terenu (0,6 mln PLN) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Śląskich 4 (1,4 mln PLN) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Powstańców Styczniowych 37 (0,4 mln PLN) – Modernizacja Domu Pomocy Społecznej ul. Załęskiej 7a (1,2 mln PLN) – Modernizacja i rozbudowa Domu Pomocy Społecznej ul. Sucharskiego 1 (4,3 mln PLN) – Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla osób w podeszłym wieku przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Powstańców Śląskich 4 (0,2 mln PLN) – Adaptacja poddasza dla potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Załęskiej 7a (6,0 mln PLN) – Adaptacja budynku przy ul. Marszałkowskiej 24a dla potrzeb działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (3,0 mln PLN) – Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla osób z chorobą Alzheimera w budynku przy ul. Litewskiej 2 a w Rzeszowie (0,7 mln PLN) – Rozwiązania przyjazne seniorom na terenie rzeszowskich parków (1,3 mln PLN) – Zakup wyposażenia dla istniejącego Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji – Modernizacja Zakładu Wodolecznictwa i Rehabilitacji przy Szpitalu Miejskim w Rzeszowie przez poprawę infrastruktury basenu wód mineralnych (5,1 mln PLN) – Modernizacja Oddziału Kardiologicznego wraz z Pododdziałem Chorób Wewnętrznych w Szpitalu Miejskim – Zakup defibrylatorów do budynków Urzędu Miasta Rzeszowa – Budowa otwartej tężni solankowej w Parku przy ul. Rycerskiej (1,0 mln PLN)

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 rozbudowany zakład opiekuńczo-leczniczy 5 zmodernizowanych budynków domów pomocy społecznej utworzenie 1 ośrodka wsparcia dla osób w podeszłym wieku
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Modernizacja budynku Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa jakości usług edukacyjnych w granicach miasta poprzez modernizację budynku Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie. Zakres rzeczowy tego projektu obejmował będzie roboty budowlane związane z przebudową pomieszczeń budynku wraz z instalacjami wewnętrznymi oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektu.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości usług edukacyjnych (warunków lokalowych) na terenie miasta w wyniku modernizacji budynku Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,7 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zmodernizowany budynek zespołu szkół plastycznych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Kompleksowa termomodernizacja budynków socjalnych przy ul. Hanasiewicza 18a oraz Litewskiej 2 w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem tego proponowanego przedsięwzięcia będzie odnowa / remont wraz kompleksową modernizacją energetyczną budynków socjalnych (przy ul. Hanasiewicza 18a i Litewskiej 2), będących własnością gminy, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020).
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkań socjalnych. Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,7 mln PLN – ul. Hanasiewicza 18a: 2,2 mln PLN – ul. Litewska 2: 2,5 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont i modernizacja energetyczna 2 budynków socjalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (przychodni zdrowia, zakładów usługowych itp.) zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem tego projektu będzie odnowa / remont wraz kompleksową modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej, będących własnością gminy, zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, m.in. przy ulicach: Skubisza 9, Lubelskiej 13a, Warszawskiej 5/7 i Rejtana 32. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii)
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,45 mln PLN – ul. Skubisza 9: 0,45 mln PLN – ul. Lubelska 13a: 1,0 mln PLN – ul. Warszawska 5/7: 0,55 mln PLN – ul. Rejtana 32: 0,45 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont i modernizacja energetyczna 4 budynków użyteczności publicznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej będących własnością Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem tego projektu będzie odnowa / remont wraz kompleksową modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej, będących własnością Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych, przy ulicach: Lisa-Kuli 13a, Zamknięta 5, Spiechowicza 6a, Bulwarowa 2 i Dąbrówki 1. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych)

Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 4,05 mln PLN</p> <ul style="list-style-type: none"> – ul. Lisa-Kuli 13a: 1,8 mln PLN – ul. Zamknięta 5: 0,55 mln PLN – ul. Spiechowicza 6a: 0,50 mln PLN – ul. Bulwarowa 2: 0,60 mln PLN – ul. Dąbrówki 1: 0,60 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont i modernizacja energetyczna 5 budynków użyteczności publicznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Rzeszów (pozostałe obszary) PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rozwój infrastruktury pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży w Rzeszowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym dążeniem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa dostępności i jakości usług pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej tym celom. Zakres rzeczowy rozpatrywanego projektu obejmował będzie 2 główne zadania inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont oraz rozbudowa budynków Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wraz z zagospodarowaniem terenu (budowa budynku garażowego wraz z częścią warsztatową, budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego), – modernizacja budynku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej wraz z zagospodarowaniem terenu (organizacja i wyposażenie pokoju dla młodocianych ciężarnych, budowa sali do specjalistycznych zajęć grupowych wraz z zakupem wyposażenia, utworzenie mini siłowni zewnętrznej dla dzieci oraz młodzieży), – budowa żłobka na osiedlu Drabinianka w Rzeszowie. <p>Okres realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont oraz rozbudowa budynków Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wraz z zagospodarowaniem terenu (2016), – modernizacja budynku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej wraz z zagospodarowaniem terenu (2015 – 2017)
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości usług pomocy społecznej adresowanych do dzieci i młodzieży.</p> <p>Poprawa dostępności do infrastruktury opieki nad dziećmi do 3 lat.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Rzeszów.
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 6,5 mln PLN</p> <p>Szacunkowa wartość zadań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont oraz rozbudowa budynków Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych wraz z zagospodarowaniem terenu (0,6 mln PLN), – modernizacja budynku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej wraz z zagospodarowaniem terenu (0,2 mln PLN), – budowa żłobka na osiedlu Drabinianka w Rzeszowie (5,7 mln PLN).
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Boguchwała

W przypadku gminy Boguchwała zaproponowanych zostało 16 projektów rewitalizacji (w tym 6 przedsięwzięć realizowanych na terenie miasta Boguchwała oraz 10 projektów w pozostałych miejscowościach gminy). Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat działań rewitalizacyjnych w Gminie Boguchwała.

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Częściowa, ponowna rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów w Woli Zgłobieńskiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Składowisko odpadów w Woli Zgłobieńskiej zostało zamknięte i zrehabilitowane. Jego właścicielem jest Agencja Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej. Niemniej jednak ciągle pojawiają się problemy związane z wyciekami. Dodatkowo, na obszarze składowiska znajdują się mogilniki z WSK Rzeszów z odpadami zawierającymi metale ciężkie, m.in. rtęć i ołów. W związku z tym pojawia się potrzeba częściowego, powtórnego zrehabilitowania tego terenu. Projekt musi zostać realizowany przez właściciela terenu, ale w partnerstwie z Gminą Boguchwała. Szczegółowy zakres przedsięwzięcia zostanie przygotowany po przeprowadzeniu niezbędnych badań. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego w wyniku ponownej, częściowej rekultywacji składowiska odpadów.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Agencję Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej w partnerstwie z Gminą Boguchwała. <i>Uwaga: projekt włączony do programu rewitalizacji na wniosek władz gminy.</i>
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 – 4,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 częściowo, ponownie zrehabilitowane składowisko odpadów
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja obszaru rekreacyjno-sportowego oraz ulicy Kolejowej w Boguchwale – Senior Park
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Jednym z najważniejszych problemów społecznych w Gminie Boguchwała jest systematycznie postępujący proces starzenia się społeczeństwa w związku z powyższym Gmina Boguchwała poprzez działania rewitalizacyjne ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku, planuje się stworzenie infrastruktury służącej poprawie zdrowia i kondycji fizycznej osób starszych

	<p>poprzez przebudowę obszarów związanych z aqua rekreacją w Boguchwale, stworzenie infrastruktury towarzyszącej w postaci siłowni zewnętrznej i bani parowej oraz przebudowę ulicy Kolejowej i wykup terenu przeznaczonego pod parkingi wraz z budową parkingów. Z danych statystycznych GUS wyraźnie wynika rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała. W 2008 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała wynosił 15 % a w roku 2013 wskaźnik ten osiągnął poziom 17%. Dodać należy, że obecnie brak jest miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji ukierunkowanych na potrzeby osób starszych. Zatem głównym problemem uzasadniającym potrzebę realizacji projektu jest niska dostępność infrastruktury zagospodarowania przestrzeni publicznej służącej integracji społecznej osób starszych. Przyczyną podjęcia starań realizacji tego typu inicjatywy jest rosnące zainteresowanie mieszkańców utworzeniem tego typu miejsca.</p> <p>W celu zaspokojenia potrzeb związanych z udostępnieniem przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej dla osób starszych niezbędne jest stworzenie odpowiedniej infrastruktury, co w efekcie poprawi jakość życia mieszkańców łącząc społeczny wymiar rewitalizacji z infrastrukturalnym.</p> <p>Zakres rzeczowy niniejszego projektu obejmuje wykonanie i zakup:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aqua rekreacja dla osób starszych w Boguchwale, – siłownia zewnętrzna, – bania parowa, – droga dojazdowa od ul. Kolejowej z miejscami postojowymi, chodniki, – wykup terenu przeznaczonego pod parking, – budowa parkingu, – kanalizacja deszczowa, – oświetlenie. <p>Planowany projekt pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru, pod względem infrastrukturalnym a przede wszystkim społecznym. Powstanie miejsce zapewniające integrację międzypokoleniową. Miejsce to zostanie dostosowane do potrzeb zarówno dzieci, jak i ich rodziców, młodzieży, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.</p> <p>Stworzona w ramach niniejszego zadania infrastruktura rekreacyjno-sportowa umożliwi niewątpliwie realizację wielu przedsięwzięć o charakterze miękkim, do najważniejszych zaliczyć należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację wielu prelekcji (między innymi na świeżym powietrzu) dotyczących wartości dodanej jaką jest aktywność fizyczna, odpowiednie odżywianie się oraz regularne wykonywanie badań lekarskich, – organizacja różnorodnych wydarzeń oraz imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup wiekowych, w tym zwłaszcza dla młodzieży i osób starszych (koncerty, teatr), – organizacja zajęć oraz warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży oraz osób starszych z terenu Gminy Boguchwała, – organizacja różnego rodzaju warsztatów ruchowych, zajęcia rekreacyjne w terenie. <p>Realizacja niniejszego zadania przyczyni się niewątpliwie do stworzenia przyjaznego miejsca spędzania wolnego czasu oraz aktywności sportowo-rekreacyjnej dla wszystkich mieszkańców Gminy Boguchwała. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Boguchwała oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w wyniku zwiększenia dostępności do obszarów wypoczynkowo-rekreacyjnych.</p> <p>Poprawa jakości przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców Gminy Boguchwała, w szczególności osób starszych.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Boguchwałę.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>kompleksowo odnowiona i zagospodarowana przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja dworca kolejowego w Boguchwale przejętego przez Gminę od PKP
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zakres projektu obejmuje rewitalizację dworca kolejowego w Boguchwale przejętego przez Gminę od PKP wraz z modernizacją i rozbudową przylegającego doń układu komunikacyjnego. Obecnie obiekt dworca pełni zarówno funkcję komunikacyjną, jak również mieszkalną. Na parterze budynku znajduje się poczekalnia dla podróżnych, z kolei na piętrze zlokalizowane są 4 mieszkania. W ramach projektu gruntownie zmodernizowana zostanie przestrzeń poczekalni z jednoczesnym zachowaniem pełnionej dotychczas funkcji. W przypadku porozumienia z mieszkańcami, przestrzeń piętra, po wcześniejszym remoncie, zostanie zagospodarowana na potrzeby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto w ramach rewitalizacji układu komunikacyjnego planowane jest utworzenie centrum przesiadkowego, obsługującego komunikację publiczną (nie tylko kolejową).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa jakości usług komunikacyjnych na terenie gminy w wyniku rewitalizacji dworca kolejowego oraz utworzenia centrum przesiadkowego obsługującego komunikację publiczną.</p> <p>Popraw dostępności i jakości usług świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>1 odnowiony dworzec kolejowy</p> <p>1 przestrzeń biurowa dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</p> <p>1 centrum przesiadkowe obsługujące komunikację publiczną</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Remont i modernizacja zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu – Senior Park
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Jednym z najważniejszych problemów społecznych w Gminie Boguchwała jest systematycznie postępujący proces starzenia się społeczeństwa. W związku z powyższym Gmina Boguchwała poprzez działania rewitalizacyjne ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku, planuje rewitalizację zespołu dworsko-parkowego wraz z infrastrukturą drogową i sportowo-rekreacyjną w Zgłobniu. Z danych statystycznych GUS wyraźnie wynika rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała. W 2008 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała wynosił 15 % a w roku 2013 wskaźnik ten osiągnął poziom 17%. Dodać należy, że obecnie brak jest miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji ukierunkowanych na potrzeby osób starszych. Zatem głównym problemem uzasadniającym potrzebę realizacji projektu jest niska dostępność infrastruktury zagospodarowania przestrzeni publicznej służącej integracji społecznej osób starszych. Przyczyną podjęcia starań realizacji tego typu inicjatywy jest rosnące zainteresowanie mieszkańców utworzeniem tego typu miejsca.</p> <p>W celu zaspokojenia potrzeb związanych z udostępnieniem przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej dla osób starszych niezbędne jest stworzenie odpowiedniej infrastruktury, co w efekcie poprawi jakość życia mieszkańców łącząc społeczny wymiar rewitalizacji z infrastrukturalnym.</p>

	<p>W związku z powyższym, Gmina Boguchwała podjęła działania związane z uporządkowaniem, zagospodarowaniem zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu oraz infrastruktury komunikacyjnej powiązanej z tym obszarem.</p> <p>Zakres rzeczowy niniejszego projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – boisko wielofunkcyjne, – oświetlenie terenu i boisk, – chodniki od strony drogi powiatowej, – oświetlenie od strony drogi powiatowej, – alejki spacerowe, – tereny zielone – nasadzenia, zakup ławek, koszy, stołów do gier na zewnątrz, – ogrodzenie działki, – przebudowa drogi dojazdowej do boiska wielofunkcyjnego. <p>Planowany projekt pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru, pod względem infrastrukturalnym, a przede wszystkim społecznym przyczyniającym się do integracji międzypokoleniowej. Miejsce zostanie dostosowane do potrzeb zarówno dzieci jak i ich rodziców, młodzieży, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.</p> <p>Obecnie w budynku dworu funkcjonują warsztaty terapii zajęciowej, pracownie: plastyczna, hafciarska, stolarska, krawiecka, poligraficzno-introligatorska oraz gospodarstwa domowego. Tym samym zespół dworsko-parkowy pełni bardzo ważne funkcje społeczne.</p> <p>Realizacja niniejszego zadania przyczyni się niewątpliwie do stworzenia przyjaznego miejsca spędzania wolnego czasu oraz aktywności sportowo-rekreacyjnej dla wszystkich mieszkańców Gminy Boguchwała.</p> <p>Stworzona w ramach niniejszego zadania infrastruktura rekreacyjno-sportowa umożliwi niewątpliwie realizację wielu przedsięwzięć o charakterze miękkim, do najważniejszych zaliczyć należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację wielu prelekcji (między innymi na świeżym powietrzu) dotyczących wartości dodanej jaką jest aktywność fizyczna, odpowiednie odżywianie się oraz regularne wykonywanie badań lekarskich, – organizacja różnego rodzaju warsztatów ruchowych, zajęcia rekreacyjne w terenie, – organizacja różnorodnych wydarzeń oraz imprez kulturalnych adresowanych do różnych grup wiekowych, w tym zwłaszcza dla młodzieży i osób starszych (koncerty, teatr), – organizacja zajęć oraz warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży oraz osób starszych z terenu Gminy Boguchwała <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 18 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej oraz podniesienie jakości przestrzeni parkowej.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców Gminy Boguchwała, w szczególności osób starszych.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 0,9 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>kompleksowo odnowiona i zagospodarowana przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

<p>Gmina Boguchwała PROJEKT NR 5</p>	
<p>Nazwa działania</p>	<p>Rewitalizacja stawiska oraz ulicy Akacyjowej w Boguchwale – miejsce integracji międzypokoleniowej</p>

<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Jednym z najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy Boguchwała jest systematycznie postępujący proces starzenia się społeczeństwa. W związku z powyższym Gmina Boguchwała poprzez działania rewitalizacyjne ukierunkowane na zaspokajanie potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku, planuje rewitalizację części zespołu pałacowo-parkowego w Boguchwałce, utworzenie ścieżki pieszo-rowerowej w kierunku Wisłoka oraz przebudowę ulicy Akacyjowej. Z danych statystycznych GUS wyraźnie wynika rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała. W 2008 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Boguchwała wynosił 15 % a w roku 2013 wskaźnik ten osiągnął poziom 17%. Dodać należy, że obecnie brak jest miejsca spotkań, wypoczynku oraz rekreacji ukierunkowanych na potrzeby osób starszych. Zatem głównym problemem uzasadniającym potrzebę realizacji projektu jest niska dostępność infrastruktury zagospodarowania przestrzeni publicznej służącej integracji społecznej osób starszych. Przyczyną podjęcia starań realizacji tego typu inicjatywy jest rosnące zainteresowanie mieszkańców utworzeniem tego typu miejsca zapewniającego ruch i stały kontakt z przyrodą.</p> <p>W celu zaspokojenia potrzeb związanych z udostępnieniem przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej dla osób starszych niezbędne jest stworzenie odpowiedniej infrastruktury, co w efekcie poprawi jakość życia mieszkańców łącząc społeczny wymiar rewitalizacji z infrastrukturalnym.</p> <p>W związku z powyższym, Gmina Boguchwała podjęła działania związane z uporządkowaniem, zagospodarowaniem i nadaniem nowych funkcji części zespołu pałacowo-parkowego w Boguchwałce tzw. stawiska, oraz infrastruktury komunikacyjnej powiązanej z tym obszarem.</p> <p>W celu zapewnienia przyjaznego otoczenia wzmacniającego integrację społeczną, aktywność fizyczną, odpoczynek oraz przyjemne spędzenie wolnego czasu – planuje się wykonanie nasadzeń roślinnych, ponadto przewiduje się utworzenie stref wypoczynku z przeznaczeniem na spotkania integracyjne z wykorzystaniem małej architektury ogrodowej.</p> <p>Zakres rzeczowy niniejszego projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie oraz zagospodarowanie terenu byłego Stawiska poprzez urządzenie terenów rekreacyjno – wypoczynkowych (alejki spacerowe, tereny zielone – nasadzenia, boiska sportowe:, oświetlenie terenu), – przebudowa drogi dojazdowej – ulica Akacyjowa o długości 500 m (budowa miejsc postojowych, przebudowa nawierzchni, budowa chodników, oświetlenie, przebudowa kanalizacji deszczowej), – mała architektura parkowa między innymi (zakup ławek, zakup koszy, zakup zewnętrznych stołów do gier), – ścieżka pieszo-rowerowa do Wisłoka (stawisko – kładka, kładka – betoniarnia). <p>Stworzona w ramach niniejszego zadania infrastruktura rekreacyjno-sportowa umożliwi niewątpliwie realizację wielu przedsięwzięć o charakterze miękkim, do najważniejszych zaliczyć należy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację wielu prelekcji, warsztatów(między innymi na świeżym powietrzu) dotyczących wartości dodanej jaką jest aktywność fizyczna, odpowiednie odżywianie się oraz regularne wykonywanie badań lekarskich, – organizacja różnego rodzaju warsztatów ruchowych, zajęcia rekreacyjne w terenie- ścieżka zdrowia, – organizacja różnorodnych wydarzeń oraz imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup wiekowych, w tym zwłaszcza dla młodzieży i osób starszych (koncerty, teatr), – organizacja zajęć oraz warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży oraz osób starszych z terenu Gminy Boguchwała. <p>Planowany projekt pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru, pod względem infrastrukturalnym, a przede wszystkim społecznym przyczyniającym się do integracji międzypokoleniowej. Miejsce zostanie dostosowane do potrzeb zarówno dzieci jak i ich rodziców, młodzieży, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej oraz podniesienie jakości przestrzeni parkowej.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej oraz międzypokoleniowej) mieszkańców Gminy Boguchwała, w szczególności osób starszych.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Boguchwałkę.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 2,2 mln PLN</p>

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowo odnowiona i zagospodarowana przestrzeń wypoczynkowo-rekreacyjna przebudowana droga dojazdowa utworzone ścieżki pieszo-rowerowe
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz przyzakładowych budynków mieszkalnych w Boguchwale
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja terenów przemysłowych i przyzakładowych budynków mieszkalnych w Boguchwale. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy warunków mieszkaniowych (remont i modernizacja zasobów mieszkaniowych) oraz poprawy istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni miasta Boguchwała.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa warunków mieszkaniowych na terenie miasta Boguchwała poprzez modernizację zasobów mieszkaniowych (tj. przyzakładowych budynków mieszkalnych). Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania oraz jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej na terenie miasta Boguchwała poprzez rewitalizację terenów przemysłowych.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowione tereny przemysłowe i przyzakładowe budynki mieszkalne w Boguchwale
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja starej szkoły wraz z otoczeniem w Nosówce
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmuje rewitalizację budynku starej szkoły w Nosówce wraz z zagospodarowaniem otoczenia wokół obiektu. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców, zwiększenie dostępności usług opieki nad dziećmi oraz podniesienie jakości usług edukacyjnych w miejscowości Nosówka i całej gminie Boguchwała.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,2 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek starej szkoły w Nosówce, dostosowany dla potrzeb opieki nad dziećmi i usług edukacyjnych kompleksowo odnowiona przestrzeń wokół budynku starej szkoły w Nosówce.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Rewitalizacja otoczenia Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Nosówce
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest odnowa i zagospodarowanie otoczenia budynków pełniących funkcje społeczne w miejscowości Nosówka (tj. Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej). Realizacja projektu przyczyni się do poprawy istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej w centrum sołectwa. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej wokół obiektów pełniących funkcje społeczne w miejscowości Nosówka. Zwiększenie stopnia integracji społecznej mieszkańców.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna wokół obiektów pełniących funkcje społeczne
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja centrum miejscowości wraz z Sanktuarium w Niechobrze
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Niechobrz oraz w otoczeniu Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej centrum miejscowości Niechobrz. Zwiększenie stopnia integracji społecznej mieszkańców.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna centrum miejscowości Niechobrz
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Rewitalizacja otoczenie remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Niechobrz
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie odnowę i zagospodarowanie otoczenia remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Niechobrz przyczyniającego się do zwiększenia stopnia integracji społecznej mieszkańców oraz stworzenie miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej wokół remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Niechobrz. Stworzenie miejsca rekreacyjno-sportowego przyczyniającego się do zwiększenia integracji i aktywności mieszkańców.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna wokół remizy Ochotniczej Straży Pożarnej utworzenie miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 11	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku kółka rolniczego w Raclawówce wraz z zagospodarowaniem otoczenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest gruntowna modernizacja budynku kółka rolniczego w miejscowości Raclawówka w połączeniu z zagospodarowaniem otoczenia obiektu. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności oraz jakości infrastruktury przyczyniającej do rozwoju inicjatyw społecznych, a co za tym idzie szerszej integracji mieszkańców.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek kółka rolniczego wraz z zagospodarowanym terenem

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 12	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowego kościoła w Raclawówce wraz z zagospodarowaniem otoczenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja zabytkowego kościoła w Raclawówce wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia. Realizacja projektu przyczyni się do zachowania oraz ochrony dziedzictwa kulturowego sołectwa oraz poprawy istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego miejscowości Raclawówka. Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwałę.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zrewitalizowany obiekt zabytkowego kościoła w Raclawówce wraz z jego najbliższym otoczeniem.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 13	
Nazwa działania	Rewitalizacja Domu Ludowego w Mogielnicy wraz z zagospodarowaniem otoczenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja Domu Ludowego w Mogielnicy w połączeniu z zagospodarowaniem przestrzeni wokół obiektu. Realizacja przedsięwzięcia, przez poprawę warunków lokalowych, przyczyni się do podniesienia jakości usług kulturalnych na terenie sołectwa, jak również dalszego rozwoju różnorodnych inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Boguchwała. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości usług kulturalnych w miejscowości Mogielnica poprzez rewitalizację Domu Ludowego. Dalszy rozwój inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) na terenie gminy Boguchwała. Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwałę.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek domu ludowego wraz z zagospodarowaniem przestrzeni

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 14	
Nazwa działania	Rewitalizacja kanalizacji deszczowej w Boguchwale
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest przebudowa kanalizacji na terenie miasta Boguchwała. Rewitalizacja w szczególności dotyczyłaby ciągów kanalizacji ogólnospławnej z terenów mieszkaniowych i przemysłowych powstałych w latach od 30-60-tych XX wieku. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta Boguchwała.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 8,75 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja kanalizacji deszczowej na terenie miasta Boguchwała
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 15	
Nazwa działania	Rewitalizacja stawów w centrum miejscowości Zgłobień
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest zagospodarowanie pod kątem rozwoju funkcji rekreacyjnych terenu stawu zlokalizowanego w miejscowości Zgłobień. Dla realizacji niniejszego przedsięwzięcia niezbędne jest wykonanie następujących prac: – oczyszczenie stawów (pogłębienie, regulacja linii brzegowej), – remont systemu śluz umożliwiających wykorzystanie stawów jako zbiornika retencyjnego, – przebudowa przepustów i mostu w celu poprawy spływu wód, – urządzenie terenów z przeznaczeniem na rekreację. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej oraz rekreacyjnej Gminy, a tym samym podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez rekreacyjne zagospodarowanie terenu zbiornika wodnego w Zgłobniu.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zagospodarowany obszar stawu w centrum miejscowości Zgłobień

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Boguchwała PROJEKT NR 16	
Nazwa działania	Zagospodarowanie odnowionego, zabytkowego spichlerza na rynku w Boguchwale
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W poprzednim okresie programowania spichlerz został gruntownie odnowiony oraz zrewitalizowany. Obecnie pojawił się natomiast problem – jak go zagospodarować. W ramach omawianego projektu podjęte zostaną następujące działania zmierzające do zagospodarowania tego budynku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w przyziemiu wprowadzone zostaną usługi komercyjne (restauracja), – pozostałe pomieszczenia zostaną zagospodarowane przez usługi publiczne – przeniesione tam zostaną niektóre komórki organizacyjne urzędu gminy. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania możliwa jest realizacja projektu w ciągu 24 miesięcy</p>
Oczekiwane rezultaty	Wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej oraz rekreacyjnej gminy, a tym samym podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie budynku zabytkowego spichlerza.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Boguchwała w partnerstwie z przedsiębiorcami zainteresowanymi otworzeniem w przyziemiu lokalu gastronomicznego.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zagospodarowany budynek spichlerza
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	przestrzenne (techniczno-materialne) społeczne gospodarcze

Gmina Chmielnik

W gminie Chmielnik przewidziano realizację 9 projektów rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące proponowanych działań rewitalizacyjnych na terenie gminy Chmielnik.

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja Domu Ludowego w Chmielniku
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Dom Ludowy położony jest w centrum miejscowości. W tym obiekcie skupia się lokalne życie kulturalne oraz społeczne, znajduje się tam również świetlica socjoterapeutyczna. Zły stan techniczny budynku sprawia, że wykorzystanie budynku jest niewystarczające i podlega ograniczeniu. Liczne organizacje społeczne, zespoły artystyczne nie mają możliwości prowadzenia swojej działalności. Nie było dotychczas możliwości sfinansowania tych prac. W związku z tym w ramach rewitalizacji podjęte powinny być działania zmierzające do modernizacji tego budynku. Prace mają objąć gruntowny remont budynku oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury społecznej na terenie gminy Chmielnik. Dalszy rozwój różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Chmielnik.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony i zmodernizowany budynek domu ludowego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja obiektów byłego kółka rolniczego dla potrzeb utworzenia bazy komunalnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Istniejące obiekty po byłym kółku rolniczym są w stanie całkowitej degradacji. W ramach rewitalizacji planuje się utworzyć bazę usług komunalnych. W ramach inwestycji na bazie odnowionych budynków powstanie: <ul style="list-style-type: none"> – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, – baza garażowa na sprzęt komunalny, – magazyn wykorzystywany przez firmę zewnętrzną (usługi telekomunikacyjne). W ramach projektu zagospodarowany zostanie również plac magazynowy położony obok budynków.

	W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości przestrzeni na terenie gminy poprzez zagospodarowanie terenu poprzemysłowego.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,6 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rewitalizacja 1 obszaru poprzemysłowego (zabudowań danego kółka rolniczego) utworzenie bazy usług komunalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja i modernizacja remizy strażackiej w Zabratówce dla potrzeb utworzenia klubu seniora
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Zlokalizowana w centrum wsi Zabratówka remiza strażacka posiada salę kinową, która jest największą salą w gminie. Stan techniczny obiektu jest zły, w chwili obecnej budynek nie jest wykorzystywany do celów społecznych oraz kulturalnych. Najważniejszym projektem realizowanym w ramach rewitalizacji będzie utworzenie Klubu Seniora. W zakres przedsięwzięcia będzie wchodziła modernizacja świetlicy (dawna sala kinowa), która będzie pełniła funkcje sali szkoleniowej, warsztatowej i sali spotkań. W ramach projektu również zostanie utworzone zaplecze kuchenne oraz toalety. Na ten cel zostaną przeznaczone następne dwa zdewastowane pomieszczenia. Ponadto zagospodarowania wymaga otoczenie obiektu i dostosowania go do potrzeb klubu. W związku z powyższym zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie także: urządzenie terenów zielonych, budowę estrady, modernizację ciągów komunikacyjnych, wykonanie oświetlenia, montaż zewnętrznych urządzeń do rehabilitacji, montaż elementów małej architektury oraz montaż systemu monitoringu. Drugą częścią projektu utworzenia Klubu Seniora są przedsięwzięcia szkoleniowe, edukacyjne, kulturalne, sportowe oraz integracyjne mające na celu aktywizacyjne ludzi starszych, często wykluczonych i pozostawionych samych sobie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług społeczno-kulturalnych dla osób starszych w gminie Chmielnik. Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w gminie Chmielnik.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony oraz zmodernizowany budynek remizy strażackiej wraz z salą kinową, dostosowany do pełnienia funkcji klubu seniora.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Zagospodarowanie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Zabratówce
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Na terenie szkoły podstawowej w Zabratówce zlokalizowany jest ogólnodostępny kompleks sportowo-rekreacyjny, służący mieszkańcom gminy i amatorskim zespołom sportowym. Niemniej jednak na chwilę obecną obiekt ten jest w znacznym stopniu zdegradowany i wymaga podjęcia modernizacji. W związku z powyższym zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące zadania inwestycyjne: odnowienie płyty boiska trawiastego, budowa boisk do siatkówki i koszykówki, budowa obiektów małej architektury, wykonanie oświetlenia kompleksu, instalacja systemu monitoringu oraz budowa ogrodzenia całego obiektu.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie Chmielnik.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zmodernizowany kompleks sportowo-rekreacyjny w miejscowości Zabratówka
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Remont remizy w Woli Rafałowskiej z przeznaczeniem na Dom Ludowy wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni publicznej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Woli Rafałowskiej, poza garażami, na chwilę obecną jest użytkowany sporadycznie z uwagi na jego niedostosowanie technicznej do obowiązujących wymagań oraz standardów. Obiekt ten stwarza dogodne możliwości jego zagospodarowania z przeznaczeniem na cele społeczne. Niemniej jednak budynek remizy wymaga kompleksowego remontu i przystosowania go do pełnienia nowych funkcji społecznych. Po odpowiedniej modernizacji obiekt będzie pełnił rolę Domu Ludowego. Równocześnie w ramach przedsięwzięcia planuje się zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku (wykonanie chodników i elementów małej architektury oraz budowa miejsc parkingowych). Podjęte zostaną także działania dotyczące stworzenia bezpiecznych powiązań komunikacyjnych między obiektami publicznymi znajdującymi się w centrum miejscowości (tj. terenu szkolnego i terenu remizy). Ponadto wykonane zostanie oświetlenie przyszkolnego boiska sportowego, tak aby obiekt ten mógł być wykorzystywany przez miejscową społeczność również w godzinach wieczornych. Tym samym projekt przyczyni się do rozwoju inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w miejscowości i gminie, poprzez stworzenie odpowiedniego miejsca do ich podejmowania i realizacji.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury społecznej na terenie gminy Chmielnik.</p> <p>Dalszy rozwój różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Chmielnik.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zmodernizowany budynek remizy strażackiej, dostosowany do pełnienia funkcji społecznych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Błędowej Tyczyńskiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przestrzeń publiczna w otoczeniu obiektów pełniących funkcje społeczne (budynek Domu Ludowego, boisko sportowe, plac zabaw) w Błędowej Tyczyńskiej wymaga odnowienia, jak również odpowiedniego zagospodarowania. W ramach przedsięwzięcia zrealizowane zostaną następujące zadania inwestycyjne: przebudowa chodników, budowa miejsc postojowych oraz wykonanie elementów małej architektury. Ponadto odnowiona zostanie płyta boiska sportowego. Równocześnie jednym z elementów projektu będzie modernizacja i doposażenie istniejącego placu zabaw. Projekt przyczyni się do rozwoju funkcji społecznych (rekreacyjnych, sportowych, edukacyjnych i kulturalnych) centrum miejscowości, poprzez stworzenie przyjaznej przestrzeni umożliwiającej podejmowanie i realizację różnych inicjatyw (w tym wydarzeń kulturalnych i sportowych). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości oraz stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej w Błędowej Tyczyńskiej, przez odnowienia otoczenia obiektów pełniących funkcje społeczne. Dalszy rozwój różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Chmielnik.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,3 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowienie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Błędowej Tyczyńskiej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja starej szkoły w Błędowej Tyczyńskiej dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Na chwilę obecną gmina Chmielnik nie posiada zasobu mieszkań socjalnych. Równocześnie dogodne warunki dla stworzenia tego rodzaju lokali stwarza budynek starej szkoły w Błędowej Tyczyńskiej. Po modernizacji oraz odpowiedniej adaptacji w obiekcie tym istnieje możliwość utworzenia 3 mieszkań socjalnych z przeznaczeniem dla najuboższych mieszkańców gminy. Tym samym zakres rzeczowy tego projektu będzie obejmował częściowy remont i adaptację budynku starej szkoły na potrzeby utworzenia mieszkań socjalnych. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności mieszkań socjalnych na terenie gminy Chmielnik. Poprawa warunków mieszkaniowych najuboższych mieszkańców gminy Chmielnik.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek starej szkoły w miejscowości Błądowa Tyczyńska. utworzenie 3 mieszkań socjalnych w budynku starej szkoły w miejscowości Błądowa Tyczyńska.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Rewitalizacja części Domu Ludowego w Borówkach wraz z otaczającą przestrzenią publiczną dla potrzeb utworzenia klubu seniora
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>We wsi Borówki znajduje się Dom Ludowy, którego znaczna część została dotychczas wyremontowana. Niemniej jednak podjęcia działań modernizacyjnych wymaga poddasze tego obiektu. Pomieszczenia na poddaszu budynku są zdewastowane i wymagają działań modernizacyjnych. Po modernizacji, a także odpowiedniej adaptacji na poddaszu budynku planuje się utworzenie Klubu Seniora. Wyremontowane i wyposażone pomieszczeń (krzeselka, stoliki, meble, armatura łazienkowa) pozwolą na wspieranie aktywności osób starszych, dadzą im możliwość uczestniczenia w życiu społecznym poprzez organizację różnych szkoleń, sekcji, kół zainteresowań, warsztatów, wyjazdów czy spędzania wolnego czasu na zwykłych rozmowach w towarzystwie rówieśników. Równocześnie zagospodarowania wymaga otoczenie obiektu. W związku z powyższym zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie także: modernizację ciągów komunikacyjnych, wykonanie oświetlenia, montaż zewnętrznych urządzeń do rehabilitacji, montaż elementów małej architektury oraz montaż systemu monitoringu. Drugą częścią projektu utworzenia Klubu Seniora są działania szkoleniowe, edukacyjne, kulturalne, sportowe i integracyjne mające na celu aktywizacyjne ludzi starszych, często wykluczonych oraz pozostawionych samych sobie.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług społeczno-kulturalnych dla osób starszych w gminie Chmielnik. Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w gminie Chmielnik.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 częściowo odnowiony budynek domu ludowego w miejscowości Borówki
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Chmielnik PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Instalacja monitoringu obiektów publicznych w gminie Chmielnik wraz z rozbudową systemu oświetlenia

Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Nowe oraz zmodernizowane obiekty publiczne narażone są na różnorodne przejawy dewastacji. Tym samym pojawia się konieczność wprowadzenia monitoringu i dalszej rozbudowy systemu oświetlenia na terenie gminy. Tego typu działania przyczynią się do poprawy poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego w granicach gminy.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Chmielnik, w efekcie instalacji monitoringu obiektów publicznych oraz rozbudowy istniejącego systemu oświetlenia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Chmielnik.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowany system monitoringu i oświetlenia na terenie gminy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czarna

W przypadku gminy Czarna przewidziano do realizacji w sumie 9 projektów rewitalizacyjnych (przedsięwzięcia wdrażane będą na obszarze całej gminy). Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące inwestycji z zakresu rewitalizacji podejmowanych w gminie Czarna.

Gmina Czarna PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Adaptacji budynku Ośrodka Kultury w Woli Małej z przeznaczeniem na ośrodek dziennego pobytu dla osób starszych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W związku z systematycznie zachodzącymi procesami starzenia się społeczeństwa, w gminie Czarna pojawiła się potrzeba stworzenia odpowiedniej infrastruktury służącej aktywizacji oraz integracji osób starszych. Tym samym przedmiotem proponowanego projektu jest adaptacja budynku ośrodka kultury w miejscowości Wola Mała (o powierzchni zabudowy wynoszącej 375 m²) z przeznaczeniem na ośrodek dziennego pobytu dla osób starszych. W ramach realizacji przedsięwzięcia podjęte zostaną następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont elewacji zewnętrznej wraz z termomodernizacją, – przebudowa dachu, – częściowa wymiana instalacji wewnętrznych (centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjna), – częściowa wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości usług społecznych w zakresie opieki nad osobami starszymi. Poprawa jakości życia osób w podeszłym wieku na terenie gminy Czarna.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 budynek ośrodka kultury zaadaptowany dla potrzeb osób starszych (dom dziennego pobytu)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Gmina Czarna PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rozbudowa Ośrodka Kultury w Krzemienicy
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Rozwój działalności społeczno-kulturalnej w Krzemienicy wymusza rozbudowę obiektu tamtejszego Ośrodka Kultury. Tego typu działania bardzo dobrze wpisują się w proces rewitalizacji, mający na celu nie tylko rozwój infrastruktury społecznej, ale także stworzenie odpowiedniego miejsca do spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz innych grup społecznych.

	W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości funkcjonowania Ośrodka Kultury w Krzemienicy w zakresie działalności społeczno-kulturalnej adresowanej do lokalnej społeczności.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 rozbudowany obiekt Ośrodka Kultury
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rozwój Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W sołectwie Medynia Głogowska znajduje się uliczka z zabytkowymi, drewnianymi domami garncarzy. Kilku spośród nich w dalszym ciągu kultywuje działalność związaną z tradycyjnym zawodem garncarza, chroniąc tym samym materialne oraz niematerialne dziedzictwo kulturowe swojej wsi. Jednocześnie w miejscowości zidentyfikowano potrzebę zagospodarowania dodatkowego warsztatu garncarskiego jako uzupełnienie do Zagrody Garncarskiej, wybudowanej przy wsparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w ramach projektu pn. „Medynia – Gliniane Złóża”. Ciągłe wzrastające zainteresowanie oraz zapotrzebowanie na realizację warsztatów garncarskich dla szkół sprawia, iż obecna zagroda nie jest w stanie im skutecznie sprostać. Wobec czego pojawia się pilna potrzeba rozwoju tego ośrodka w oparciu o istniejący potencjał endogeniczny miejscowości, jakim są zabytkowe domy garncarzy. Po ich odpowiedniej modernizacji i adaptacji część warsztatów mogłaby zostać przeniesiona do nowych pracowni. Przedsięwzięcie to jest kompleksowym działaniem o charakterze ponadlokalnym, służącym zarówno zachowaniu dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), jak również rozwojowi turystyki oraz edukacji.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Rozwój Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej i poprawa dostępności do zajęć warsztatowych.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna. Jednocześnie partnerami przedsięwzięcia będą przedsiębiorcy zainteresowani uruchomieniem lokalu gastronomicznego w przyziemiu odnowionego budynku.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony i udostępniony dla ruchu turystycznego dom garncarza (z warsztatem garncarskim)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 4	
--------------------------------------	--

Nazwa działania	Rozbudowa terenu rekreacyjnego w dolinie potoku w Medyni Łańcuckiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Istniejący teren rekreacyjny w dolinie potoku cechuje się wysoką atrakcyjnością, wobec czego pojawia się potrzeba jego rozbudowy i zagospodarowania. Tego rodzaju relatywnie niewielkie przedsięwzięcie, dotyczące zagospodarowania zieleni, rozbudowy alejki spacerowej (nowy odcinek) i budowy obiektów małej architektury, spowoduje dalszy wzrost atrakcyjności rekreacyjnej obszaru. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości przestrzeni rekreacyjnych w gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,3 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 rozbudowany teren rekreacyjny
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Zagospodarowanie jeziorzek powyrobiskowych w Czarnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Istniejące jeziorzka powyrobiskowe w dolinie Wisłoka stwarzają możliwość ich zagospodarowania na cele turystyczno-rekreacyjne. Zainteresowanie takim kierunkiem zagospodarowania obszaru wyraża także lokalna fundacja wakeboardingu. Dla realizacji przedsięwzięcia konieczna jest rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów szpitalnych, a także budowa nowego układu alejek spacerowych. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości przestrzeni rekreacyjnych w gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zrehabilitowany zespół jeziorzek powyrobiskowych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Rewitalizacja dróg gminnych i powiatowych uszkodzonych lub zniszczonych w związku z budową autostrady A4

Etapy działania wraz z czasem realizacji	W wyniku prac związanych z budową autostrady A4 drogi gminne i powiatowe w gminie Czarna, które były wykorzystywane jako drogi dojazdowe do placów budowy zostały w znacznym stopniu uszkodzone lub zniszczone. W związku z powyższym zarówno z punktu widzenia rozwoju gospodarczego gminy, jak i zapewnienia odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, stan techniczny tych dróg wymaga szybkiej poprawy poprzez działania remontowe i modernizacyjne. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Doprowadzenie zniszczonych dróg gminnych i powiatowych, które w rejonach budowy autostrady A4 wykorzystywane były jako drogi dojazdowe do placów budowy, do stanu zgodnego z obowiązującymi wymaganiami dla danej kategorii ciągów komunikacyjnych.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna w partnerstwie z Powiatem łańcuckim.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odtworzony i zmodernizowany układ drogowy na terenie gminy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Instalacja monitoringu gminnych obiektów publicznych oraz rozbudowa systemu oświetlenia na terenie gminy
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Nowe oraz zmodernizowane obiekty publiczne narażone są na dewastację. W związku z tym pojawia się konieczność wprowadzenia monitoringu oraz rozbudowy istniejącego systemu oświetlenia na terenie gminy. Tego rodzaju działanie istotnie przyczyni się do poprawy poziomu bezpieczeństwa w gminie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie w wyniku wprowadzenia monitoringu oraz rozwoju systemu oświetlenia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowany system monitoringu i oświetlenia na terenie gminy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Termomodernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej

Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa termomodernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej. W ramach realizacji rozpatrywanego przedsięwzięcia wykonane zostaną następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocieplenie ścian zewnętrznych obiektu, – ocieplenie stropodachu wentylowanego zaplecza i przewiązki, – ocieplenie stropodachu sali gimnastycznej, – wymiana stolarki okiennej oraz wymiana drzwi, – modernizacja wentylacji mechanicznej, – usprawnienie instalacji ogrzewania poprzez montaż zestawu 2 sztuk pomp gazowych absorbujących ciepło, – montaż 40 modułów ogniw fotowoltaicznych na dachu budynku. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości usług sportowo-edukacyjnych na terenie sołectwa oraz gminy poprzez kompleksową termomodernizację budynku sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu:
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo zmodernizowany obiekt sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czarna PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja przestrzeni służących aktywizacji oraz integracji osób starszych w gminie Czarna
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W ramach projektu zostaną stworzone miejsca w przestrzeni publicznej, które służyć będą integracji społecznej seniorów oraz pobudzaniu ich aktywności fizycznej i intelektualnej. W gminie Czarna zostało do tego celu wytypowanych osiem obszarów, które wymagają wcześniej rewitalizacji i odpowiedniego zagospodarowania. Są to obecnie zaniedbane tereny w większości znajdujące się w pobliżu cieków wodnych. Zakres robót obejmował będzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie, niwelacja terenu, oczyszczenie z zakrzaceń, – wykonanie: kładek nad strumykami, ścieżek spacerowych, ławek, tablic informacyjnych oraz dydaktycznych, małych scen do organizacji występów artystycznych wraz z instalacją elektryczną, – zasadzenie ozdobnych krzewów i roślin, trawników i klombów, – instalacja: urządzeń do ćwiczeń w plenerze, stolików do gry w szachy, koszy na śmieci, – zakup sprzętu do utrzymywania porządku i estetyki: kosiarki do trawy itp. <p>W okresie jesienno- zimowym funkcje miejsc aktywizacji seniorów przejmować będą świetlice wiejskie, które należy odpowiednio przystosować do takich celów. Zakres robót obejmował będzie: wykonanie toalet dla niepełnosprawnych, zagospodarowanie pomieszczeń, a także zakup: mebli, stołów, krzeseł, przyrządy do ćwiczeń, komputerów.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w gminie Czarna poprzez tworzenie przyjaznych miejsc (przestrzeni) służących ich aktywizacji oraz szerszej integracji.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czarna.

Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznych (tj. 8 obszarów znajdujących się głównie w pobliżu cieków wodnych) oraz ich przystosowanie dla potrzeb integracji i aktywizacji osób starszych.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czudec

Na terenie gminy Czudec do realizacji przewidziano 3 przedsięwzięcia o charakterze rewitalizacyjnym. Poniżej zostały zaprezentowane szczegółowe informacje dotyczące planowanych projektów w gminie Czudec.

Gmina Czudec PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Czudec
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Centrum miejscowości Czudec (dawnego miasta lokowanego w XV wieku) pełni bardzo ważne funkcje względem mieszkańców całej gminy. Obszar ten charakteryzuje się dużym nagromadzeniem obiektów użyteczności publicznej (Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Zdrowia, Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Publiczne Przedszkole itp.), a także obiektów handlowo-usługowych. Ponadto w centrum sołectwa zlokalizowane są cenne obiekty dziedzictwa kulturowego (kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy oraz podcieniowa zabudowa drewniana wokół rynku). Niemniej jednak przestrzeń publiczna centrum miejscowości wymaga odnowienia i uporządkowania. W ramach projektu zrealizowane zostaną następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja istniejących nawierzchni ulic i placów, – modernizacja istniejących alejek spacerowych wiodących przez rynek, – odnowienie zieleni na obszarze rynku (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – uporządkowanie miejsc parkingowych, – wykonanie nowych elementów małej architektury, – lepsze oznakowanie dziedzictwa kulturowego (montaż tablic informacyjnych poświęconych historii miejscowości oraz zabytkom znajdującym się na jej obszarze). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Czudec.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Czudec.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna centrum miejscowości Czudec
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Czudec PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie brzegów Wisłoka na terenie gminy Czudec

Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest stworzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy Czudec poprzez zagospodarowanie brzegów Wisłoka. Zakres rzeczowy tego projektu obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wytyczenie i budowa trasy (ścieżki) rowerowej wzdłuż biegu rzeki, – wytyczenie i budowa trasy (ścieżki) spacerowej wzdłuż biegu rzeki, – wykonanie oświetlenia wzdłuż trasy (ścieżki) spacerowo-rowerowej, – wykonanie i montaż wiat (ze stołami i ławami) dla rowerzystów i spacerowiczów, – montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), – odpowiednie oznakowanie trasy rowerowej (w tym montaż tablic ze schematem szlaku). – wykonanie i montaż tablic informacyjnych (w tym edukacyjnych) na temat walorów naturalnych oraz kulturowych gminy Czudec. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rekreacyjnej na terenie gminy Czudec. Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej gminy Czudec.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Gminę Czudec.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 0,7 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>trasa spacerowo-rowerowa (wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną) wzdłuż brzegów Wisłoka</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Gmina Czudec PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Centrum Bezpieczeństwa i Ekspresji Społecznej w Czudcu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest stworzenie Centrum Bezpieczeństwa i Ekspresji Społecznej w Czudcu przez kompleksową przebudowę i modernizację budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz położonego w pobliżu budynku garażowego. W wyniku działań remontowych i adaptacyjnych stworzone zostanie przyjazne miejsce spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, służące ich szerszej integracji oraz podejmowaniu różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym inicjatyw twórczych). Tym samym realizacja powyższego projektu przyczyni się do poprawy dostępności i jakości infrastruktury kulturalnej, a także dalszego rozwoju różnych inicjatyw kulturalnych na terenie gminy Czudec.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury kulturalnej na terenie gminy Czudec. Dalszy rozwój różnorodnych inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Czudec.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Gminę Czudec.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowa przebudowa i modernizacja 1 budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej kompleksowa przebudowa i modernizacja 1 budynku garażowego utworzenie Centrum Bezpieczeństwa i Ekspresji Społecznej w Czudcu</p>
Pola tematyczne,	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

w które wpisuje się projekt	
------------------------------------	--

Gmina Głogów Małopolski

Na obszarze gminy Głogów Małopolski wdrażanych będzie w sumie 18 przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w tym 5 projektów w mieście Głogów Małopolski oraz 13 projektów w miejscowościach wiejskich tej gminy). Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat działań rewitalizacyjnych realizowanych w gminie Głogów Małopolski.

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja Rynku Miejskiego w Głogowie Małopolskim
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Rewitalizacji Rynku Miejskiego, zajmującego powierzchnię około 2,0 ha będzie jedną z najważniejszych inwestycji gminnych, realizowanych w Głogowie Małopolskim. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia będzie obejmował następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont nawierzchni dróg w Rynku wraz z modernizacją infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej itp.), – pewne modyfikacje w istniejącym układzie drogowym, miejsc postojowych i przebiegu chodników, – poprawa stanu elewacji kamienic w Rynku oraz przyległych ulicach, – wymiana kostki chodnikowej, – odnowa zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – budowa fontanny, – rozbudowa obiektów małej architektury, – rozdzielanie kanalizacji ogólnospławnej, – wymiana i odnowienie systemu oświetlenia, – instalacja systemu monitoringu. – adaptacja piwnic w Ratuszu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa jakości i estetyki miejskiej przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców oraz turystów.</p> <p>Poprawa stanu technicznego dróg w centrum miasta.</p> <p>Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego w centrum miasta.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna w granicach miasta (rynek, o powierzchni około 2,0 ha)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania gospodarcze</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja obszaru śródmieścia poza Rynkiem
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Obszar śródmieścia przewidziany do rewitalizacji obejmuje następujące ulice: Nad Stawem, Młynarska, Parkowa, Krzywa, Wyszyńskiego, 3 Maja, Piekarska, Kolejowa, Witosza, Towarowa, Ogrodowa, Wąska, Topolowa, Rzeszowska, Targowa, Rynek, Spytka Ligęzy, 11 Listopada, Sikorskiego, Kościelna, Długa, Jaśminowa, Jasna, Modrzewiowa, Piękna, Miła, Lipowa, Kwiatowa, Klonowa, Warzywna, Polna, Zielona, Prusa, Wałowa, Głowy, Mickiewicza, Joselewicza, Sitarska, Sienkiewicza, Larymowicza, Żeromskiego, Kochanowskiego, Wojska Polskiego, Turkowskiego, Partyzantów, Borsuk. Działania podejmowane na powyżej sprecyzowanym obszarze obejmować będą następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont nawierzchni dróg i chodników wraz z remontem infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej itp.), – budowa dodatkowych parkingów i miejsc postojowych, – odnowa zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – rozdzielenie kanalizacji ogólnospławnej. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 48 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa jakości i estetyki miejskiej przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców oraz turystów. Poprawa stanu technicznego dróg w granicach miasta. Poprawa dostępności miejsc parkingowych i postojowych na terenie miasta. Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego w granicach miasta.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna w granicach miasta (obszar śródmieścia)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne</p>

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Przywrócenie funkcji rekreacyjnej stawom w Głogowie Małopolskim
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Obszar obejmujący stawy w Głogowie Małopolskim, o powierzchni około 8,0 ha dysponuje znacznym potencjałem w kierunku zagospodarowania do pełnienia funkcji rekreacyjnych. Niemniej jednak w tym celu konieczne jest przeprowadzenie następujących prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa obiektu rekreacyjnego, – utworzenie wypożyczalni sprzętu sportowo-turystycznego, – zaprojektowanie oraz budowa sieci deptaków i alejek spacerowych, – zaprojektowanie oraz wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, – budowa boiska do piłki plażowej, – budowa placów zabaw dla dzieci, – utworzenie miejsc wędkarskich, – utworzenie miejsc grillowych, – budowa systemu oświetlenia i monitoringu, – zarybienie stawów, – promocja terenów rekreacyjnych skierowana do mieszkańców gminy i turystów. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>

Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości miejskiej przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców oraz turystów, poprzez przywrócenie funkcji rekreacyjnej stawom w Głogowie Małopolskim. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy, a także Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w wyniku zwiększenia dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny wokół stawów w Głogowie Małopolskim
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Odnowa zabytkowego Parku <i>Grabina</i> w Głogowie Małopolskim wraz z modernizacją boiska sportowego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W Głogowie Małopolskim znajduje się zabytkowy Park <i>Grabina</i> o dużej wartości przyrodniczej, a także historycznej. Ze względu na swoje walory teren parku powinien zostać lepiej dostosowany do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjnych. W tym celu niezbędne do wykonania są następujące prace: <ul style="list-style-type: none"> – uzupełnienie brakujące dokumentacji (w tym dendrologicznej), oceniającej stanu zasobów parku (zwłaszcza zaś stan drzewostanu), – odnowa zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – rozbudowa i modernizacja alejek spacerowych, – rozbudowa i modernizacja obiektów małej architektury, – rozbudowa systemu oświetlenia i monitoringu, – modernizacja istniejącego boiska sportowego, – budowa widowni przy istniejącej zadaszonej scenie, – budowa miejsc ekspozycyjnych i wystawienniczych. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości miejskiej przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców i turystów, poprzez rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej Parku <i>Grabina</i> w Głogowie Małopolskim. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy, a także Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w wyniku zwiększenia dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (Park <i>Grabina</i> w Głogowie Małopolskim)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Modernizacja dworca PKP wraz z przyległym układem komunikacyjnym
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Dworzec kolejowy w Głogowie Małopolskim, który został przejęty przez samorząd gminy od PKP, razem z otaczającym go terenem stwarza możliwość rozwoju niewielkiego centrum komunikacyjnego. W tym celu niezbędne są następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont budynku dworca wraz z rozwojem jego funkcji (wprowadzenie funkcji gastronomicznej), – przebudowa i modernizacja układu komunikacyjnego wokół dworca (w tym utworzenie większego przystanku autobusowego). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie dostępności i jakości usług komunikacyjnych na terenie miasta oraz całej gminy.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek dworca zmodernizowany układ komunikacyjny wokół dworca wraz z przystankiem autobusowym
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania gospodarcze</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Odnowa zabytkowego parku i stawu w Budach Głogowskich wraz z budynkami podworskimi
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowości Budy Głogowskie znajduje się zabytkowy park, a także zabudowania podworskie, które w szerszym niż dotychczas stopniu powinny służyć realizacji funkcji rekreacyjnych oraz turystycznych. W ramach projektu wykonane zostaną następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – renowacja stawu podworskiego poprzez przebudowę tamy, – nadanie nowych funkcji starej plebanii poprzez utworzenie przedszkola, – utworzenie placu zabaw i siłowni terenowej oraz innych elementów małej architektury, – odnowienie alejek spacerowych, – odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – remont ogrodzenia parku, alei grabowej oraz oświetlenia alejek i stawu, – instalacja systemu monitoringu całego terenu, – utworzenie dodatkowych parkingów i miejsc postojowych, – promocja terenu parku i alei grabowej. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców i turystów, poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej parku w Budach Głogowskich.</p> <p>Zwiększenie dostępności usług wychowania przedszkolnego w miejscowości i całej gminie.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (park w Budach Głogowskich) 1 zaadaptowany budynek starej plebanii dla potrzeb przedszkola
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja starej szkoły w Budach Głogowskich poprzez nadanie budynkowi nowych funkcji użyteczności społecznej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zasadniczym celem przedsięwzięcia jest poprawa dostępności usług kulturalnych poprzez rewitalizację budynku starej szkoły w Budach Głogowskich oraz przystosowanie tego obiektu do pełnienia nowych funkcji użyteczności społecznej. Dzięki realizacji proponowanego projektu stworzone zostanie miejsce służące zarówno integracji mieszkańców, jak również podejmowaniu różnych inicjatyw twórczych. Dla osiągnięcia tych zamierzeń niezbędna jest realizacja następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – generalny remont wnętrza budynku wraz z instalacjami elektrycznymi i wodno-kanalizacyjną, – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia oraz wykonanie elementów małej architektury, – remont ogrodzenia obiektu, – wykonanie oświetlenia budynku oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu, – utworzenie parkingu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności do usług kulturalnych w miejscowości oraz całej gminie. Dalszy rozwój różnorodnych inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Głogów Małopolski.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony i zaadaptowany budynek starej szkoły dla potrzeb użyteczności społecznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Budach Głogowskich
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem przedsięwzięcia jest rewitalizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Budach Głogowskich wraz z częściową zmianą dotychczasowych funkcji obiektu. Na parterze budynku znajdują się pomieszczenia zajmowane przez Ochotniczą Straż Pożarną, z kolei piętro użytkowane jest obecnie na potrzeby domu ludowego. Niemniej jednak funkcje kulturalne przeniesione zostaną do nowego obiektu wielofunkcyjnego (ośrodek kultury i ośrodek zdrowia), powstającego na terenie sołectwa. Tym samym piętro remizy pozostanie niezagospodarowane. W ramach proponowanego projektu planowana jest jego adaptacja w celu utworzenia mieszkań komunalnych. Realizacja przedsięwzięcia będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont pomieszczeń remizy,

	<ul style="list-style-type: none"> – odnowienie elewacji budynku, – zaadaptowanie piętra budynku na funkcje mieszkalne, – wykonanie ogrodzenia remizy oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności mieszkań komunalnych na terenie gminy.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku Domu Ludowego w Stykowie oraz dwóch zabytkowych kaplic
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Proponowany projekt ma charakter zintegrowany ponieważ łączy wsparcie rozwoju usług kulturalnych z działaniami ukierunkowanymi na ochronę oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego miejscowości. W ramach realizacji projektu podjęte zostaną następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rewitalizacja zabytkowego domu ludowego poprzez remont elewacji i wnętrza budynku, – rewitalizacja dwóch zabytkowych kaplic poprzez odnowienie elewacji i pokrycia dachowego. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług kulturalnych poprzez rewitalizację zabytkowego domu ludowego. Zachowanie i ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego (tj. dwóch zabytkowych kaplic).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek Domu Ludowego 2 odnowione kaplice
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku przedszkola i żłobka w Lipiu wraz zagospodarowaniem terenu

Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym dążeniem przedsięwzięcia jest poprawa dostępności, a także jakości świadczonych usług edukacyjnych przez rewitalizację budynku przedszkola i żłobka w Lipiu. W celu realizacji tego projektu niezbędne jest wykonanie następujących zadań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rewitalizacja zabytkowego budynku starej szkoły poprzez remont elewacji i wnętrza budynku, – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia i wykonanie elementów małej architektury, – remont ogrodzenia obiektu, – wykonanie oświetlenia budynku oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności do usług wychowania przedszkolnego i opieki nad dziećmi do 3 lat w sołectwie oraz całej gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek starej szkoły (zaadaptowany dla potrzeb przedszkola i żłobka)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku Domu Ludowego, budynku przedszkola oraz sali gimnastycznej w Rogoźnicy wraz zagospodarowaniem terenu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zasadniczym celem projektu jest poprawa jakości usług społecznych (m.in. edukacyjnych i kulturalnych) w sołectwie Rogoźnica poprzez rewitalizację obiektów użyteczności publicznej. Dla osiągnięcia założeń tego przedsięwzięcia podjęte zostaną następujące zadania inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont elewacji budynku Domu Ludowego wraz z remontem wnętrza obiektu, – remont elewacji budynku sali gimnastycznej wraz z remontem wnętrza obiektu, – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia i wykonanie elementów małej architektury, a także placu zabaw przy przedszkolu i siłowni terenowej przy Domu Ludowym, – remont ogrodzeń obiektów, – wykonanie oświetlenia budynków oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej. Zwiększenie dostępności mieszkańców miejscowości i gminy do usług społecznych.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek Domu Ludowego 1 odnowiony budynek sali gimnastycznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 11	
Nazwa działania	Rewitalizacja terenu przy kościele w Rogoźnicy poprzez utworzenie parku
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym dążeniem projektu jest poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez stworzenie przyjaznego miejsca spotkań lokalnej społeczności, jakim będzie park przy kościele w Rogoźnicy. Dla realizacji tego przedsięwzięcia niezbędne są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia i wykonanie elementów małej architektury oraz placu zabaw, – wykonanie alejek spacerowych oraz budowa sceny, – budowa ogrodzenia terenu, – wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona i zagospodarowana przestrzeń publiczna (park przy kościele w Rogoźnicy)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 12	
Nazwa działania	Rewitalizacja parku przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudnej Małej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym dążeniem projektu jest poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w miejscowości Rudna Mała poprzez stworzenie przyjaznego miejsca spotkań miejscowej społeczności, jakim będzie park przy Domu Ludowym oraz remizie Ochotniczej Straży Pożarnej. W tym celu niezbędne są następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rewitalizacja parku, budowa alejek spacerowych i sceny, – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia i wykonanie elementów małej architektury oraz placu zabaw i siłowni na świeżym powietrzu, – remont ogrodzenia, – budowa parkingu, – wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu, – rozbudowa budynku Ochotniczej Straży Pożarnej, – remont elewacji budynku Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej. Odnowa obiektów pełniących funkcje społeczne (Dom Ludowy i remiza Ochotniczej Straży Pożarnej).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.

Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,7 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona i zagospodarowana przestrzeń publiczna (park w Rudnej Małej) 1 odnowiony budynek Domu Ludowego 1 odnowiony i rozbudowany budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 13	
Nazwa działania	Rewitalizacja centrum miejscowości Pogwizdów Nowy
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Podstawowym celem przedsięwzięcia jest kompleksowa odnowa centrum miejscowości Pogwizdów Nowy poprzez rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury społecznej (edukacyjnej i sportowej) oraz utworzenie nowych mieszkań komunalnych na bazie istniejącej świetlicy wiejskiej. Dla realizacji tego projektu niezbędne jest podjęcie następujących działań inwestycyjnych: <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa i modernizacja boiska sportowego (zagospodarowanie terenu, budowa trybun, budowa budynku zaplecza, budowa ogrodzenia, wykonanie oświetlenia), – rewitalizacja budynku starej świetlicy wiejskiej z przeznaczeniem na mieszkania komunalne, – rozbudowa oraz modernizacja budynku szkoły (remont elewacji szkoły, budowa sali gimnastycznej, remont ogrodzenia, budowa parkingu). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury społecznej (edukacyjnej i sportowej) w miejscowości oraz w całej gminie. Poprawa dostępności mieszkań komunalnych w gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 rozbudowane i zmodernizowane boisko sportowe 1 odnowiona świetlica wiejska (zaadaptowana na potrzeby mieszkań komunalnych) 1 odnowiony budynek szkoły 1 nowy budynek sali gimnastycznej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 14	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowej kaplicy p.w. św. Huberta oraz boiska sportowego w Miłocinie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Miejscowość Miłocin jest jednym z ośrodków tradycji i kultury łowieckiej w Polsce. Na terenie sołectwa znajduje się zabytkowa kaplica poświęcona czci św. Huberta, patrona myśliwych i leśników. Głównym celem proponowanego przedsięwzięcia jest zarówno ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego miejscowości, jak również poprawa dostępności do infrastruktury i usług społecznych (kulturalnych oraz sportowych). W ramach projektu podjęte zostaną następujące działania:

	<ul style="list-style-type: none"> – rewitalizacja zabytkowej kaplicy p.w. św. Huberta (generalny remont obiektu i utworzenie w nim muzeum łowiectwa), – rozbudowa i modernizacja boiska sportowego (zagospodarowanie terenu, budowa trybun, budowa budynku zaplecza, budowa ogrodzenia, budowa parkingu, wykonanie oświetlenia). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury społecznej (sportowej) w miejscowości oraz całej gminie.</p> <p>Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego).</p> <p>Rozwój usług kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym (muzeum łowiectwa).</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>1 odnowiona zabytkowa kaplica (zaadaptowana do pełnienia funkcji muzeum łowiectwa)</p> <p>1 rozbudowane i zmodernizowane boisko sportowe</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 15	
Nazwa działania	Rozwój funkcji rekreacyjnej zbiornika wodnego oraz rewitalizacja Domu Ludowego w Hucisku
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowości Hucisko znajduje się niewykorzystywany obecnie obszar wraz ze zbiornikiem wodnym (o łącznej powierzchni około 2,0 ha), który po odpowiednim zagospodarowaniu i dostosowaniu mógłby spełniać funkcje sportowo-rekreacyjne. Jednocześnie modernizacji wymaga budynek Domu Ludowego znajdujący się w sołectwie. W celu realizacji powyższych założeń niezbędne jest podjęcie następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – renowacja niecki stawu, – budowa obiektu zaplecza socjalno-gastronomicznego, – modernizacja boiska piłkarskiego oraz bieżni, – modernizacja trybun i altan, – budowa placu zabaw i siłowni na wolnym powietrzu, – wykonanie ogrodzenia obiektu, – rewitalizacja Domu Ludowego (remont elewacji budynku oraz wnętrza obiektu), – zagospodarowanie terenu wokół budynku Domu Ludowego. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznej poprzez rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych zbiornika wodnego w Hucisku.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w miejscowości oraz gminie.</p> <p>Odnowa obiektu pełniącego funkcje społeczne (budynek Domu Ludowego).</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>1 kompleks sportowo-rekreacyjny (zagospodarowany zbiornik wodny wraz boiskiem piłkarskim)</p> <p>1 odnowiony budynek Domu Ludowego</p>

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 16	
Nazwa działania	Rozwój funkcji rekreacyjnej wokół małej zapory wodnej w Pogwizdowie Starym
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W granicach miejscowości Pogwizdów Stary znajduje się niewielki obszar (o powierzchni około 0,6 ha) wraz małą zaporą wodną, który po odpowiednim zagospodarowaniu i dostosowaniu powinien pełnić funkcje rekreacyjne. Dla osiągnięcia tego założenia niezbędna jest realizacja następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa obiektu zaplecza socjalno-gastronomicznego, – budowa alejki spacerowej, – budowa placu zabaw i siłowni na wolnym powietrzu, – modernizacja altan i miejsc grillowych, – budowa miejsc parkingowych, – budowa ogrodzenia terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych wokół małej zapory wodnej w Pogwizdowie Starym.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rekreacyjnej w miejscowości oraz całej gminie.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (teren wokół małej zapory wodnej w Pogwizdowie Starym)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 17	
Nazwa działania	Odnowa parku ze stawem w Wysokiej Głogowskiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowości Wysoka Głogowska znajduje się park wraz ze stawem, który powinien zostać lepiej niż dotychczas dostosowany do pełnienia funkcji rekreacyjnych. W ramach realizacji projektu przewiduje się podjęcie następujących prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odmulenie stawu i poprawa bezpieczeństwa obszaru (zabezpieczenie skarp i budowa pomostów), – odnowienie istniejącej alejki spacerowej, – odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – budowa placu zabaw oraz siłowni terenowej, – ogrodzenie terenu parku, – budowa parkingu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych parku w Wysokiej Głogowskiej.

	Poprawa dostępności i jakości przestrzeni rekreacyjnych w miejscowości oraz całej gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (park ze stawem w Wysokiej Głogowskiej)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Głogów Małopolski PROJEKT NR 18	
Nazwa działania	Nadanie nowej funkcji terenom przepływu rzeki Gołębiówka w Wysokiej Głogowskiej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Rzeka Gołębiówka, która przepływa przez obszar miejscowości Wysoka Głogowska, stwarza możliwość zagospodarowania jej brzegów dla potrzeb pełnienia funkcji rekreacyjnych. Dla realizacji tego projektu niezbędne jest podjęcie następujących działań: <ul style="list-style-type: none"> – rewitalizacja dorzecza Gołębiówki i jego zagospodarowanie na cele rekreacyjne, – rozwiązanie kwestii związanych ze spływem wód z pól uprawnych, – niwelacja terenu, – budowa alejek spacerowych, – wykonanie elementów małej architektury, – wykonanie oznakowania walorów przyrodniczych (utworzenie ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej), – budowa chodników, – budowa parkingu, – wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez rozwój funkcji rekreacyjnych brzegów rzeki Gołębiówki w Wysokiej Głogowskiej. Poprawa dostępności i jakości przestrzeni rekreacyjnych w miejscowości oraz całej gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Głogów Małopolski.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (zagospodarowanie brzegi rzeki Gołębiówki w Wysokiej Głogowskiej)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne

Na terenie gminy Krasne zaproponowano do realizacji 6 przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym. Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat planowanych projektów w tej gminie.

Gmina Krasne PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Adaptacja zespołu budynków kolejowych w Strażowie na cele edukacyjno-kulturalne
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowości Strażów znajduje się budynek byłego dworca kolejowego, pełniący na chwilę obecną funkcje mieszkaniowe. Jednakże obiekt ten stwarza możliwość jego zagospodarowania oraz adaptacji na cele społeczne. Niemniej zmiana dotychczasowych funkcji budynku będzie wymagała porozumienia z dotychczasowymi użytkownikami (tj. mieszkańcami). W obiekcie planowane jest utworzenie centrum (ośrodka) edukacyjno-kulturalnego, które służyłoby lokalnej społeczności jako miejsce integracji oraz realizacji różnorodnych inicjatyw twórczych. W ramach projektu przewiduje się kompleksowy remont budynku oraz jego dostosowanie do nowych funkcji. Po modernizacji w obiekcie zostanie utworzona świetlica oraz galeria służąca prezentacji lokalnego dorobku twórczego i organizacji różnego rodzaju spotkań i wydarzeń kulturalno-artystycznych. Tym samym realizowane przedsięwzięcie przyczyni się do dalszego rozwoju inicjatyw społecznych w gminie. Elementem zadania będzie także zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku (m.in. budowa placu zabaw, wykonanie miejsc postojowych oraz montaż elementów małej architektury).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług kulturalnych w miejscowości oraz gminie. Dalszy rozwój różnorodnych inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) na terenie gminy Krasne.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony i zagospodarowany budynek dawnego dworca kolejowego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Gmina Krasne PROJEKT NR 2

Nazwa działania	Zagospodarowanie obszaru Starego Wisłoczyska dla potrzeb rozwoju funkcji rekreacyjnych oraz edukacji ekologicznej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W północnej części gminy Krasne (na terenie miejscowości Palikówka) znajduje się stare koryto Wisłoka (tzw. Stare Wisłoczysko). Jest to starorzecze wypełnione wodą, będące ostoją roślin, zwierząt wodnych i ptaków. W związku z powyższym obszar ten stwarza szerokie możliwości jego zagospodarowania pod kątem rozwoju funkcji rekreacyjnych, turystyki przyrodniczej (w tym ornitologicznej), a także edukacji ekologicznej. Dla realizacji tego przedsięwzięcia niezbędne jest wykonanie następujących prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyznaczenie i budowa trasy (ścieżki) rowerowej wzdłuż starorzecza, – wyznaczenie i budowa trasy (ścieżki) spacerowej wzdłuż starorzecza, – budowa oświetlenia wzdłuż trasy (ścieżki) rowerowo-spacerowej, – wykonanie i montaż wiat (z ławami i stołami) dla rowerzystów i spacerowiczów, – wykonanie i montaż stanowisk obserwacji ptaków, – wykonanie i montaż tablic informacyjnych (o charakterze przyrodniczo-edukacyjnym), – wykonane elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności oraz jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy Krasne. Rozwój edukacji ekologicznej w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	trasa rowerowo-spacerowa (o charakterze przyrodniczo-edukacyjnym) wzdłuż starorzecza
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowego kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem oraz nadanie mu nowych funkcji społecznych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zabytkowy (barokowy) kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem obecnie jest niewykorzystywany (funkcje sakralne pełni nowy kościół parafialny wybudowany w 1996 roku). Jednocześnie ten niezwykle cenny obiekt dziedzictwa kulturowego pozostaje w niezadawalającym stanie technicznym. W związku z powyższym podstawowym celem proponowanego projektu jest kompleksowa rewitalizacja budynku zabytkowego kościoła, przystosowanie do pełnienia nowych funkcji społecznych oraz udostępnienie dla potrzeb mieszkańców i turystów. W obiekcie planowane jest utworzenie muzeum (np. sztuki sakralnej bądź twórczości ludowej charakterystycznej dla Ziemi Rzeszowskiej). Dla realizacji powyższego dążenia niezbędna jest gruntowna modernizacja budynku zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, a także jego adaptacja do nowych funkcji. Ponadto w ramach tego przedsięwzięcia odnowiona i zagospodarowana zostanie przestrzeń wokół obiektu (m.in. wykonanie i montaż elementów małej architektury, montaż tablic informacyjnych oraz edukacyjnych). Odnowiony budynek zabytkowego kościoła będzie miejscem organizacji różnorodnych wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych (np. stałe i czasowe wystawy, koncerty kameralne, wernisaże, prezentacje lokalnego dorobku twórczego, lekcje historyczne dla uczniów itp.).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego przez rewitalizację zabytkowego kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem oraz jego udostępnienie dla potrzeb mieszkańców i turystów. Zachowanie i promocja niematerialnego (duchowego) dziedzictwa kulturowego. Poprawa dostępności i jakości oferty usług kulturalnych w gminie Krasne poprzez utworzenie muzeum.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek zabytkowego kościoła utworzenie muzeum w budynku odnowionego zabytkowego kościoła
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem, zlokalizowanego na działce ewidencyjnej nr 1170/5, tak aby jeszcze lepiej mógł służyć mieszkańcom miejscowości oraz gminy poprzez organizację różnorodnych działań skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Planowane jest wyposażenie pracowni do potrzeb wykładów i warsztatów prowadzonych dla seniorów z terenu gminy Krasne (tj. zakup mebli, rzutnika, ekranu, aparatu fotograficznego, komputerów). W ramach realizacji przedsięwzięcia zagospodarowana zostanie również przestrzeń otaczająca budynek (m.in. wykonanie i montaż elementów małej architektury, uporządkowanie miejsc parkingowych oraz dostosowanie obiektu dla potrzeb osób niepełnosprawnych). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług kulturalnych w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek ośrodka kultury
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie wzgórza św. Marii Magdaleny w Malawie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie wzgórza św. Marii Magdaleny w Malawie. Obszar ten charakteryzuje się bardzo wysoką atrakcyjnością turystyczną ze względu na panoramę rozciągającą się ze szczytu wzniesienia. Ponadto na wzgórzu zlokalizowany jest zabytkowy (barokowy) kościół filialny poświęcony czci św. Marii Magdaleny. W związku z powyższym

	<p>celem tego przedsięwzięcia jest lepsze dostosowanie obszaru do pełnienia funkcji turystycznych oraz rekreacyjnych. W ramach realizacji rozpatrywanego działania niezbędne są następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa alejek spacerowych, – utworzenie punktów widokowych, – wykonanie i montaż wiat turystycznych (z ławami i stołami), – wykonanie i montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), – wykonanie i montaż tablic informacyjnych i edukacyjnych. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni turystyczno-rekreacyjnych w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,3 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń turystyczno-rekreacyjna (wzgórze św. Marii Magdaleny w Malawie)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Rekreacyjne zagospodarowanie działek ewidencyjnych nr 1174/59, 1174/61 w Krasnem
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym dążeniem projektu jest poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Krasne poprzez stworzenie przyjaznego miejsca spotkań miejscowej społeczności, w tym zwłaszcza osób starszych, jakim będzie park położony na działkach ewidencyjnych nr 1174/59 oraz 1174/61 o łącznej powierzchni 0,92 ha. W ramach realizacji rozpatrywanego działania niezbędne są następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa alejek spacerowych, – zagospodarowanie zieleni, – budowa fontanny, – wykonanie i montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, zewnętrzne stoły do gier, urządzenia do rehabilitacji), – montaż systemu monitoringu, – wykonanie i montaż tablic informacyjnych i edukacyjnych, – budowa ogrodzenia. – wykonanie oświetlenia. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni rekreacyjnych w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna w centrum miejscowości Krasne

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Krasne PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja przestrzeni przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Palikówce
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Głównym dążeniem projektu jest poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w miejscowości Palikówka poprzez stworzenie przyjaznego miejsca spotkań miejscowej społeczności, jakim będzie park przy Domu Ludowym oraz remizie Ochotniczej Straży Pożarnej. W tym celu niezbędne są następujące przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie terenu poprzez nowe nasadzenia i wykonanie elementów małej architektury oraz placu zabaw, – budowa ogrodzenia, – budowa parkingu, – wykonanie oświetlenia oraz instalacja systemu monitoringu całego terenu, – remont budynku Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej wraz z ociepleniem oraz wymianą źródła ciepła na energooszczędną. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w miejscowości Palikówka. Odnowa obiektów pełniących funkcje społeczne (Dom Ludowy i remiza Ochotniczej Straży Pożarnej).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona oraz zagospodarowana przestrzeń publiczna w miejscowości Palikówka (otoczenie remizy Ochotniczej Straży Pożarnej) 1 kompleksowo odnowiony budynek domu ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Rewitalizacja obiektów byłego kółka rolniczego dla potrzeb utworzenia bazy komunalnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Istniejące obiekty po byłym kółku rolniczym usytuowane na działce ewidencyjnej nr 639/3 w Krasnem są w stanie degradacji. W ramach rewitalizacji planuje się utworzyć bazę usług komunalnych. W ramach inwestycji na bazie odnowionych budynków powstanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, – baza garażowa na sprzęt komunalny. <p>W ramach projektu zagospodarowany zostanie również plac magazynowy położony obok budynków. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa jakości przestrzeni na terenie gminy poprzez zagospodarowanie terenu przemysłowego.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rewitalizacja 1 obszaru przemysłowego (zabudowań dawnego kółka rolniczego) utworzenie bazy usług komunalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku przedszkola w Krasnem dla potrzeb rozbudowy Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki oraz tworzenia mieszkań komunalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W wyniku budowy nowego dużego budynku przedszkola w Krasnem, obiekt pełniący dotychczas tę funkcję pozostanie nieużytkowany. Część budynku, ze względu na bliskie sąsiedztwo, zostanie przeznaczona na rozbudowę Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem. Wyremontowane pomieszczenia zostaną wyposażone dla potrzeb funkcjonowania „Srebrnej Akademii” – miejsca integrującego osoby starsze z terenu gminy Krasne, w ramach której zostanie przeprowadzony cykl zajęć: wykłady, seminaria, konferencje, wystawy, spotkania integracyjne, warsztaty komputerowe, warsztaty plastyczne, warsztaty rękodzieła artystycznego, warsztaty wokalne, warsztaty kulinarne itp. Pozostała część obiektu zostanie zagospodarowana oraz zaadaptowana dla potrzeb utworzenia mieszkań komunalnych. W wyniku kompleksowej modernizacji oraz odpowiedniego przystosowania wewnątrz w obiektach tych możliwe jest utworzenie 2 mieszkań komunalnych o dobrym standardzie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności mieszkań komunalnych na terenie gminy Krasne Poprawa dostępności i jakości usług kulturalnych w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek przedszkola rozbudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem utworzenie 2 mieszkań komunalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Krasne
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Miejscowość Krasne pełni bardzo ważne funkcje względem mieszkańców całej gminy. Obszar skupia wiele obiektów użyteczności publicznej, takich jak: Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteki, Przedszkole, Szkołę. Ponadto, w centrum miejscowości zlokalizowany jest zabytkowy kościół

	<p>p.w. Wniebowzięcia NMP. Przestrzeń publiczna centrum miejscowości wymaga odnowienia oraz uporządkowania. W ramach projektu przewiduje się realizację następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modernizacja istniejących nawierzchni ulic i placów, – odnowienie zieleni na terenie miejscowości (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), – uporządkowanie miejsc parkingowych, – wykonanie nowych elementów małej architektury, – lepsze oznakowanie dziedzictwa kulturowego (montaż tablic informacyjnych poświęconych historii miejscowości oraz zabytkom znajdującym się na jej obszarze). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna w centrum miejscowości Krasne
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 11	
Nazwa działania	Rewitalizacja boiska sportowego w Strażowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowości Strażów na działce ewidencyjnej nr 519, 520/2 znajduje się boisko sportowe, które uległo degradacji. Obszar ten wymaga rewitalizacji. Dla realizacji projektu niezbędne jest podjęcie działań inwestycyjnych, takich jak: rozbudowa i modernizacja boiska sportowego (zagospodarowanie terenu, budowa trybun, budowa budynku zaplecza, budowa ogrodzenia, budowa parkingu, wykonanie oświetlenia).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury społecznej (sportowej) w miejscowości oraz całej gminie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 rozbudowane i zmodernizowane boisko sportowe
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Krasne PROJEKT NR 12	
---------------------------------------	--

Nazwa działania	Zagospodarowanie poddasza w budynku Ośrodka Zdrowia w Malawie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W budynku Ośrodka Zdrowia w Malawie, zlokalizowanym na działce ewidencyjnej nr 1039/2, znajduje się niezagospodarowane poddasze użytkowe. W chwili obecnej na parterze budynku mieści się przychodnia lekarska wraz z apteką, zaś na piętrze świetlica środowiskowa funkcjonująca w ramach Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem. W ramach projektu przewiduje się kompleksowy remont poddasza oraz jego dostosowanie do nowych funkcji kulturalnych. Po modernizacji w obiekcie zostanie utworzona kręgielnia, pracownia malarska, pracownia rzeźbiarska i galeria służąca prezentacji lokalnego dorobku twórczego. Tym samym realizowane przedsięwzięcie przyczyni się do dalszego rozwoju inicjatyw społecznych w gminie. Dla realizacji proponowanego projektu niezbędne jest podjęcie działań inwestycyjnych, takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowy remont poddasza, – zakup mebli, – wyposażenie pracowni (stoliki, krzesła, szafy, tablice, półki, sztalugi itp.) oraz kręgielni. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Dalszy rozwój różnego rodzaju inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Krasne.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Krasne.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zaadaptowane poddasze w budynku ośrodka zdrowia
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Lubenia

W gminie Lubenia przewidziano do realizacji w sumie 9 projektów rewitalizacji. Poniżej zamieszczone zostały szczegółowe informacje na temat przedsięwzięć rewitalizacyjnych proponowanych w gminie Lubenia.

Gmina Lubenia PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja remiz Ochotniczej Straży Pożarnej w Sołonce i Straszdyłu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W miejscowościach Sołonka i Straszdyłe zidentyfikowano potrzebę szerszego niż dotychczas wsparcia procesu integracji społecznej. W tym celu konieczna jest odbudowa prężnie funkcjonujących niegdyś struktur Ochotniczych Straży Pożarnych oraz organizacja życia społecznego (m.in. koła zainteresowań, zajęcia adresowane do różnych grup wiekowych i społecznych, itp.). Na chwilę obecną tego rodzaju aktywności w tych sołectwach nie są podejmowane na szerszą skalę. Jednocześnie w budynkach remiz strażackich istnieją odpowiednie warunki do ich zagospodarowania na cele społeczne. Wobec czego rewitalizacja tych obiektów może przyczynić się do zwiększenia dostępności mieszkańców do różnego rodzaju usług kulturalnych, a także ich szerszej integracji społecznej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności mieszkańców sołectw Sołonka i Straszdyłe do usług kulturalnych.</p> <p>Zwiększenie stopnia integracji społecznej mieszkańców sołectw Sołonka i Straszdyłe.</p> <p>Dalszy rozwój inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Lubenia.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia w partnerstwie z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej w Sołonce i Straszdyłu.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,8 mln PLN (dwa razy po 0,4 mln PLN)
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	2 zmodernizowane budynki remiz Ochotniczej Straży Pożarnej (w Sołonce i Straszdyłu)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Lubenia PROJEKT NR 2	
---------------------------------------	--

Nazwa działania	Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Straszycie wraz z rozbudową sali widowiskowej oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W sołectwie Straszycie zidentyfikowana została potrzeba szerszego niż dotychczas wsparcia integracji miejscowej społeczności. W tym celu potrzebna jest odbudowa życia społeczno-kulturalnego na terenie tej miejscowości (m.in. koła i kluby kulturalne, zajęcia kierowane do różnorodnych grup odbiorców). Na chwilę obecną tego typu działania nie są podejmowane w szerszej skali. Zakres rzeczowy tego projektu obejmuje rewitalizację budynku miejscowego Domu Kultury wraz z rozbudową sali widowiskowej oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektu (m.in. wykonanie chodników i miejsc parkingowych, montaż elementów małej architektury). Dzięki tej inwestycji stworzone zostanie miejsce, w którym będą mogły być podejmowane i realizowane różnego rodzaju inicjatywy społeczne (w tym kulturalne). W budynku utworzone zostaną również pomieszczenia dla zakładu opiekuńczo-leczniczego.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności mieszkańców sołectwa Straszycie do usług kulturalnych, poprzez modernizację budynku Domu Kultury, rozbudowę sali widowiskowej oraz zagospodarowanie terenu wokół obiektu.</p> <p>Zwiększenie stopnia integracji społecznej mieszkańców sołectwa Straszycie.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony i wyremontowany budynek domu kultury w Straszycie z wydzielonymi pomieszczeniami dla potrzeb zakładu leczniczo-opiekuńczego.
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Lubenia
PROJEKT NR 3

Nazwa działania	Rewitalizacja budynku użyteczności publicznej w Lubeni
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Budynek użyteczności publicznej w Lubeni, będący siedzibą różnych instytucji publicznych (Urząd Gminy Lubenia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Kultury), został wybudowany w okresie przedwojennym, a następnie był rozbudowywany. Jednakże obiekt ten wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych, aby mógł w jeszcze lepszym stopniu służyć mieszkańcom gminy. W ramach realizacji proponowanego projektu zrealizowane zostaną następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa pomieszczeń służących Gminnej Bibliotece Publicznej, – remont sali Gminnego Ośrodka Kultury wraz z zapleczem, – remont pomieszczeń zajmowanych przez Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, – adaptacja strychu obiektu na archiwum, – wydzielenie pomieszczeń dla potrzeb dziennego pobytu osób starszych. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności oraz jakości usług publicznych świadczonych przez Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury i Gminną Bibliotekę Publiczną.</p> <p>Poprawa dostępności oraz jakości usług związanych z opieką nad osobami starszymi w gminie Lubenia.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek użyteczności publicznej w Lubeni (będący siedzibą Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej i Gminnego Ośrodka Kultury)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Siedliskach
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Budynek, w którym mieści się Dom Kultury w Siedliskach wymaga generalnego remontu. Odnowienia i modernizacji wymagają przede wszystkim pomieszczenia wewnątrz obiektu. Realizacja tego projektu przyczyni się do dalszego rozwoju życia społeczno-kulturalnego w miejscowości, poprzez stworzenie przyjaznego miejsca spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz seniorów. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości funkcjonowania Domu Kultury w Siedliskach. Dalszy rozwój inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) w gminie Lubenia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,25 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek domu kultury w Siedliskach
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Rewitalizacja wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku dawnej poczty w Straszycy
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Nieużytkowany obecnie budynek dawnej poczty w Straszycy wymaga gruntownego remontu, a także dostosowania do nowych funkcji. W obiekcie planuje się utworzenie lokalu administracyjnego (siedziba sołtysa wsi) oraz lokali handlowo-usługowych. W ramach proponowanego przedsięwzięcia przewiduje się kompleksową modernizację budynku wraz z wykonaniem instalacji grzewczej (montaż kolektorów słonecznych). Realizacja projektu przyczyni się do poprawy dostępności usług publicznych w sołectwie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Nadanie nowych funkcji budynkowi dawnej poczty w Straszycy.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,15 mln PLN

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek dawnej poczty w Straszycy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynków (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w gminie Lubenia w celu stworzenia domów opieki nad osobami starszymi
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Gmina Lubenia nie dysponuje własnym domem pomocy społecznej. Równocześnie rosnące koszty jakie ponosi gmina na utrzymanie mieszkańców umieszczonych w domach pomocy w innych gminach oraz systematycznie zachodzący proces starzenia się społeczeństwa wymuszają konieczność utworzenia tego rodzaju placówek na terenie gminy. W ramach proponowanego przedsięwzięcia planuje się gruntowny remont istniejących w gminie nieużytkowanych obiektów (pustostanów) oraz ich przystosowanie do pełnienia funkcji domów pomocy społecznej lub domów opieki nad osobami starszymi. Realizacja tego projektu przyczyni się do zwiększenia dostępności usług pomocy społecznej na obszarze gminy (w tym usług związanych z opieką nad osobami w podeszłym wieku). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności do usług pomocy społecznej na terenie gminy (w tym usług związanych z opieką nad osobami starszymi), poprzez kompleksową modernizację i adaptację nieużytkowanych obiektów.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja nieużytkowanych obiektów w gminie Lubenia połączona z ich jednoczesną adaptacją dla potrzeb utworzenia domów pomocy społecznej lub domów opieki nad osobami starszymi
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Instalacja zintegrowanego monitoringu obiektów publicznych w gminie Lubenia połączona z rozbudową systemu oświetlenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Na terenie gminy Lubenia funkcjonuje nowo wybudowana oraz zmodernizowana infrastruktura usług publicznych, która narażona jest na różnego rodzaju przejawy dewastacji. W celu lepszej ochrony oraz zabezpieczenia obiektów publicznych konieczne jest wprowadzenie zintegrowanego monitoringu, jak również rozbudowa istniejącego systemu oświetlenia w granicach gminy. Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa oraz porządku publicznego w gminie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Lubenia poprzez instalację zintegrowanego monitoringu obiektów publicznych oraz rozbudowę systemu oświetlenia.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowany system monitoringu i oświetlenia na terenie gminy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Adaptacja budynku szkoły podstawowej (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w Lubeni z przeznaczeniem na potrzeby komunalne oraz potrzeby spółdzielni socjalnej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W budynku szkoły podstawowej w Lubeni znajdują się nieużytkowane obecnie pomieszczenia, które po modernizacji i odpowiedniej adaptacji mogłyby zostać przeznaczone na potrzeby komunalne i potrzeby planowanej spółdzielni socjalnej. Równocześnie w ramach projektu zagospodarowany zostanie teren wokół obiektu (przebudowa i dostosowanie dojazdu). W związku z powyższym projekt ten ma charakter zintegrowany, gdyż łączy zadania inwestycyjne z działaniami ukierunkowanymi na tworzenie nowych miejsc pracy oraz przeciwdziałanie procesom wykluczenia społecznego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Rozwój spółdzielczości socjalnej w gminie Lubenia. Powstanie nowych miejsc pracy w gminie Lubenia. Przeciwdziałanie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego w gminie Lubenia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek szkoły podstawowej utworzenie 1 spółdzielni socjalnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Lubenia PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku po dawnej poczekalni autobusowej w Lubeni
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Budynek dawnej poczekalni autobusowej w Lubeni obecnie częściowo zagospodarowany jest na cele usługowe. Niemniej jednak obiekt wymaga gruntowej modernizacji. Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące działania inwestycyjne: <ul style="list-style-type: none"> – wykonanie instalacji grzewczej, – ocieplenie obiektu, – remont elewacji obiektu,

	– remont pomieszczeń znajdujących się wewnątrz obiektu. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Zagospodarowanie odremontowanego budynku po dawnej poczekalni autobusowej w Lubeni.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Lubenia.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,1 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek dawnej poczekalni autobusowej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Łańcut

Na obszarze miasta Łańcut przewiduje się realizację dużych oraz kompleksowych projektów rewitalizacji w obrębie Śródmieścia oraz mniejszych projektów rewitalizacji na terenach przyległych. Poniżej przedstawione zostały szczegółowe informacje dotyczące przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych w stolicy powiatu łańcuckiego.

Miasto Łańcut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 1 (PROJEKT FLAGOWY)	
Nazwa działania	Rewitalizacja i adaptacja Zespołu klasztornego oo. Dominikanów w Łańcucie dla potrzeb utworzenia Centrum Historii i Sztuki
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja dawnego kościoła i klasztoru oo. Dominikanów w Łańcucie oraz jego adaptacja do pełnienia funkcji kulturalnych, edukacyjnych, wystawienniczych, muzealnych i konferencyjnych. Obiekt ten wraz z terenem przyległym wpisany jest do rejestru zabytków. Zespół klasztorny jest najstarszym obiektem zabytkowym Łańcuta (początki sięgają XIV i XV wieku), niegdyś znajdował się tam kościół oraz klasztor oo. Dominikanów. To obiekt o szczególnej wartości historycznej, a także istotnym znaczeniu dla kultury i tożsamości miasta posadowiony w zachodniej pierzei Rynku. Obecnie zespół klasztorny pełni w bardzo ograniczonym zakresie funkcje turystyczne i wypoczynkowe (siedziba Oddziału PTTK w Łańcucie wraz z Domem Wypoczynkowym), ale przez lata ulegał degradacji i pozostaje w złej kondycji fizycznej, która wymaga podjęcia pilnych prac rewitalizacyjnych i konserwatorskich dla ratowania materialnego dziedzictwa kultury. Ze względu na zły stan techniczny oraz małą atrakcyjność oferty turystycznej i kulturalnej zespół klasztorny jest niedostępny dla szerszej grupy odbiorców. Historia obiektu, a także zmienność jego roli oraz znaczenia na tle wydarzeń historycznych to temat sam w sobie wart wyeksponowania. Od 1378 roku istniał w Łańcucie konwent Dominikanów, dla których w 1491 roku podkomorzy przemyski Stanisław Pilecki (ówczesny właściciel miasta) buduje murowany kościół i klasztor. W 1549 roku Krzysztof Pilecki, syn Stanisława, przekazał kościół i klasztor na zbór luterski wypędzając Dominikanów, którzy wracają do Łańcuta w 1621 roku, jednakże ich siedziba, podobnie jak i miasto, zostaje spalona przez Tatarów. W 1633 roku Stanisław książę Lubomirski (ówczesny właściciel Łańcuta) zwrócił zabudowania dominikanom. W roku 1657 świątynia zostaje poważnie zniszczona podczas najazdu miasta przez księcia Rakoczego i jego wojska. Zespół klasztorny odbudowano w latach 1661-1663, a w 1722 roku całość przebudowano. W 1742 roku obiekt został wyremontowany dzięki Teodorowi Lubomirskiemu, wówczas wymurowano m.in. nową fasadę kościoła. Przed rokiem 1785 dokonano kolejnej restauracji, kościół ozdobiony został dziełami Franciszka Szmuglewicza (m.in. freskami). W 1820 r. klasztor i kościół został znacznie zniszczony przez kolejny pożar. Zakonników przeniesiono do Dzikowa, a w budynku klasztoru utworzono po przebudowie austriacki szpital wojskowy. Szpital funkcjonował do pierwszych lat niepodległej Polski, a później obiekt wykorzystywany był m.in. na cele mieszkalne i oświatowe. W 1966 roku obiekt przeznaczono na dom</p>

wycieczkowy oraz przychodnie lekarskie. Obecnie w klasztorze mieści się dom wycieczkowy i siedziba PTTK.

Zespół klasztorny jako ikona wizualna i historyczna łańcuta (obok Muzeum-Zamku) będzie kolejną wielką atrakcją turystyczną oraz idealnym miejscem łączącym wszystkich mieszkańców, jak również wzmacniającym oraz budującym więzi społeczne wśród społeczności miasta, a także regionu. W tym celu w siedzibie zespołu klasztornego utworzone zostanie Centrum Historii i Sztuki o charakterze lokalnym i regionalnym.

Obiekt zagospodarowany zostanie pod kątem utworzenia nowoczesnej oraz interaktywnej instytucji kulturalnej i historycznej o interdyscyplinarnym charakterze, skierowanej do szerokiego grona odbiorców. Myślą przewodnią placówki będą podróże do przeszłości miasta i regionu, przeszłości wielkich rodów będących na przestrzeni wieków właścicielami miasta, zarówno tej najodleglejszej, jak i najbliższej czasom obecnym. Podróż ta skoncentruje się przede wszystkim na poznaniu historii miasta oraz realiów życia mieszkańców łańcuta w konkretnym czasie i w konkretnych warunkach na tle historii regionu, jak również wyrażaniu emocji z tej wędrówki poprzez sztukę (malarstwo, muzyka, teatr, i temu podobne formy) oraz edukację (spotkania naukowe, lekcje historii, wystawy). Powyższe założenie pozwoli otworzyć się instytucji na przeróżne dziedziny życia, takie jak rozrywka, sposób spędzania wolnego czasu, dostęp do kultury oraz dóbr konsumpcyjnych, szkolnictwa itp. Innym ważnym aspektem adaptacji budynku zespołu klasztornego na cele kulturalne, edukacyjne, wystawiennicze, muzealne i konferencyjne będzie szersze wyeksponowanie dzieł znajdujących się w wielu prywatnych bądź publicznych zbiorach placówek kulturalnych, borykających się z problemem braku przestrzeni wystawienniczej. Centrum Historii i Sztuki w ten sposób stanie się przestrzenią dla dzieł wielu artystów (w tym również z ruchu amatorskiego) z różnych dziedzin, których twórczość łączy się ściśle z tematyką regionu, a która nie miała jeszcze okazji dotrzeć do szerszego grona publiczności. Centrum da możliwość promocji wszelkich aspektów sztuki i mogłoby podjąć próbę stworzenia mecenatu dla młodych twórców, którym trudno jest przebić się do szerszego grona odbiorców.

Ofertą uzupełniającą placówki będzie ekspozycja upamiętniająca historię zespołu klasztornego i jego losów na przestrzeni czasu. Należałoby tu przede wszystkim pamiętać o fundatorach oraz mieszkańcach zespołu klasztornego, którzy w minionych wiekach mieli tam m.in. miejsce swego pochowku. Obiekt jest również przedmiotem legend i opowieści, które wskazują na istnienie katakumb i podziemnych korytarzy prowadzących być może w różne kierunki miasta.

Ważnym aspektem tego obszaru działalności Centrum będzie połączenie jego funkcjonowania z pobliskim Rynkiem oraz planowaną do realizacji Podziemną Trasą Turystyczną, trasami spacerowymi, zwiedzaniem zabytkowego kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz zwiedzaniem Muzeum-Zamku w łańcutcie. Wskazanie takiego sposobu zwiedzania łańcuta i jego zabytków byłoby kompleksową ofertą zapoznania się mieszkańców i turystów z historią miasta, jego właścicieli oraz życiem przodków na przestrzeni wieków, co przyczyniłoby się do podniesienia atrakcyjności łańcuta w skali regionu i kraju. Dużą wartością byłoby także udostępnienie dla zwiedzających samego obiektu zespołu klasztornego, bez wątplenia wyjątkowej skali zabytku, przykładu dawnego połączenia funkcji sakralnych i obronnych wraz z kameralnym dziedzińcem. Charakter budowli, jego aranżacje i rozmieszczenie pomieszczeń dają szerokie możliwości w zakresie organizacji działań plenerowych o charakterze kulturalnym, takich jak chociażby kameralne festiwale i koncerty, spotkania z artystami, występy grup teatralnych, plenerowe tworzenie sztuki. Dają również możliwość organizowania i prowadzenia kilkudniowych przedsięwzięć, tj. konferencje, kursy, warsztaty (ze względu na możliwości uruchomienia miejsc wypoczynkowych i noclegowych).

Z uwagi na wieloaspektowy charakter Centrum Historii i Sztuki w przyszłości oferta usług zostanie poszerzona. Ważne jest jednak, aby instytucja nie pełniła jedynie funkcji komercyjnej i rekreacyjnej, ale przede wszystkim była nowoczesną placówką edukacyjną i kulturalną. W tym celu warto byłoby zaaranżować stałą przestrzeń na potrzeby naukowe w celu organizacji konferencji, wykładów, spotkań naukowych, bądź też lekcji historii oraz na cele rozwoju szeroko rozumianej sztuki.

Wykorzystanie potencjału w postaci działających w łańcutcie i okolicy amatorskich ruchów artystycznych oraz potencjału lokalowego jakim jest historyczna siedziba oo. Dominikanów, w powiązaniu z ofertą turystyczną i kulturalną proponowaną przez Muzeum-Zamek i inne obiekty w łańcutcie, wspartego o nowoczesne technologie prezentowania zbiorów i bogatą ofertę edukacyjno-kulturalną, jest realną szansą na stworzenie szeroko pojętego Centrum Historii i Sztuki będącego alternatywą oraz uatrakcyjnieniem turystycznej oferty w skali miasta i regionu. Programowa instytucja ukierunkowana będzie na eksponowanie lokalnej kultury i historii regionu oraz budowanie tożsamości kulturowej i historycznej, a także więzi społecznych wśród mieszkańców miasta i regionu. Placówka o takiej idei stanie się miejscem podtrzymującym lokalną tożsamość, jak również budującym poczucie lokalnej wspólnoty wśród mieszkańców. Wzmocni również poczucie identyfikacji mieszkańców z regionem oraz promowałaby ideę lokalnego patriotyzmu.

	<p>Kolejną konsekwencją byłaby zmiana podejścia mieszkańców do instytucji związanych z historią, muzeum i sztuką, które niestety jeszcze wielu z nich kojarzą się jedynie z bierną kontemplacją pozbawionych życia eksponatów lub z imprezami dla znawców i koneserów. Obiekt z nowoczesnymi technologiami komunikacji z odbiorcą oraz pełen artystów tworzących w obecności widzów, pozwoliłby pokazać Centrum Historii i Sztuki jako pełne życia, z którym każdy mógłby się w jakiś sposób utożsamiać. Z uwagi na brak tego typu oferty w innych miastach naszego regionu, przedsięwzięcie to z pewnością podniosłoby prestiż Łańcuta nie tylko na zewnątrz w skali województwa oraz Polski, ale przede wszystkim w oczach samych mieszkańców.</p> <p>Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowa inwentaryzacja obiektu z wykonaniem szczegółowych badań podziemi, – kompleksowy remont konserwatorski budynku zespołu klasztornego wraz z otoczeniem, – przeprojektowanie w możliwym zakresie wnętrza obiektu i dostosowanie go do nowych funkcji, – zakup lub pozyskanie muzealiów i eksponatów związanych z historią obiektu, fundatorów, z historią miasta i działalnością mieszkańców, – inwestycje w nowoczesne metody prezentowania zbiorów historycznych i pokazów dzieł sztuki współczesnej, – aranżacja przestrzeni wystawienniczej oraz na potrzeby muzealne historii klasztoru, fundatorów, historii miasta i działalności mieszkańców, – aranżacja podziemi na potrzeby związane z ekspozycją dawnych pochówków oraz ewentualne połączenie z Podziemną Trasą Turystyczną, – adaptacja dziedzińca wewnętrznego na potrzeby tworzenia i prezentacji sztuki (obrazów, fotografii, muzyki, teatru, itp.), – wygospodarowanie w zespole klasztornym przestrzeni pełniących funkcje zaplecza turystyczno-usługowego (m.in. usługi gastronomiczne, sanitarne, sale konferencyjne, pokoje noclegowe, miejsca parkingowe itp.). <p>Stworzona w ten sposób instytucja o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych oraz wystawienniczo-muzealnych będzie pełnił szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych), – organizację różnorodnych warsztatów, kursów i plenerów skierowanych do różnych grup artystów, w szczególności ruchu amatorskiego, którzy zyskają możliwość tworzenia a odbiorcy ich dzieł będą mieć możliwość żywego kontaktu ze sztuką, – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu (znaczeniu) ponadregionalnym, – organizację różnorodnych wydarzeń naukowych (konferencje i sympozja naukowe), – organizację lekcji muzealnych i lekcji historycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej, – organizację różnorodnych form zwiedzania obiektu, w szczególności połączone ze zwiedzaniem Podziemnej Trasy Turystycznej, zabytkowego kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz ze zwiedzaniem z przewodnikiem Muzeum-Zamku w Łańcutie, – organizację różnorodnych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza za dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej). <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji zespołu klasztornego oo. Dominikanów w Łańcutie jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu wpłynie pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego Łańcuta. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług kulturalno-edukacyjnych, dalszy rozwój Łańcuta jako ośrodka kultury, historii i turystyki znanego już nie tylko z obiektów Muzeum-Zamku i Festiwalu Muzycznego, ale również ze starszego i kolejnego zabytku przywróconego dzięki rewitalizacji do dawnej świetności. Realizacja powyższego projektu wzmocni rangę i znaczenia Łańcuta w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w Łańcutie oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację zespołu klasztornego oo. Dominikanów w Łańcutie i utworzenie w nim instytucji o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i wystawienniczych, muzealnych i konferencyjnych.</p> <p>Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p>

	Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z historią i tradycjami łańcuta i Ziemi łańcuckiej. Dalszy rozwój łańcuta jako stolicy gminy miejskiej, gminy wiejskiej oraz powiatu łańcuckiego (w zakresie usług kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych). Wzmocnienie rangi oraz znaczenia łańcuta w przestrzeni krajowej i europejskiej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto łańcut w partnerstwie z innymi podmiotami (w tym również organizacjami pozarządowymi).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 30,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont konserwatorski budynku zespołu klasztornego oo. Dominikanów wraz z otoczeniem utworzenie nowoczesnej instytucji o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i wystawienniczych, muzealnych i konferencyjnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto łańcut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 2 (PROJEKT FLAGOWY)	
Nazwa działania	Rewitalizacja Rynku – utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja przestrzeni Rynku (ścisłego centrum łańcuta) i utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej oraz ich adaptacja do pełnienia funkcji turystycznych, spacerowych i wypoczynkowych oraz do prowadzenia działań plenerowych o charakterze kulturalnym, takich jak chociażby koncerty, spotkania z artystami, występy grup teatralnych, plenerowe tworzenie sztuki. Obszar Rynku wpisany jest do rejestru zabytków w ramach Zabytkowego Układu Urbanistycznego Miasta łańcuta, gdzie w centralnym miejscu historycznie znajdował się Ratusz, a obecnie funkcjonują tzw. planty miejskie z zielenią, wokół niego znajduje się zabudowa, którą charakteryzują pochodzące z XVII, a przebudowywane w XIX i XX wieku kamieniczki. Wielką atrakcją i ogromnym walorem historycznym Rynku jest posadowiony przy zwieńczeniu pierzei zachodniej zabytkowy zespół klasztorny oo. Dominikanów, który również przewidywany jest do kompleksowej rewitalizacji (w ramach oddzielnego projektu). W bezpośrednim sąsiedztwie Rynku posadowiony jest również zabytkowy kościół pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika (również przewidywany do rewitalizacji w ramach oddzielnego projektu) oraz zabudowania plebani na historycznym wzniesieniu przy ul. Farna, gdzie lokowany był pierwszy zamek w łańcutcie. Pierzeja wschodnia Rynku prowadzi bezpośrednio do obiektów Muzeum-Zamku w łańcutcie i całość stanowi naturalny historyczny kompleks miasta. Rewitalizacja przestrzeni Rynku obok utworzenia trasy turystycznej objęłaby swym zasięgiem ulice wraz z towarzyszącą infrastrukturą (m.in. sieć wodno-kanalizacyjna) i miejsca postojowe. Planowane jest uporządkowanie ruchu samochodowego w tym obszarze, a także zagospodarowanie terenów zieleni i odnowę terenów rekreacyjnych.</p> <p>Rynek jako ikona wizualna i historyczna łańcuta (obok Muzeum-Zamku oraz po rewitalizacji zespół klasztorny oo. Dominikanów) mógłby stać się kolejną wielką atrakcją turystyczną oraz idealnym miejscem łączącym wszystkich mieszkańców, jak również wzmacniającym oraz budującym więzi społeczne wśród społeczności miasta, a także regionu. W związku z powyższym proponuje się utworzyć w Rynku Podziemną Trasę Turystyczną połączoną z zespołem klasztornym oo. Dominikanów o charakterze lokalnym i regionalnym.</p> <p>Zagospodarowanie Rynku pod kątem nowoczesnej instytucji kulturalnej, turystycznej i historycznej, skierowanej do szerokiego grona odbiorców – Podziemna Trasa Turystyczna, na którą składałyby się podziemne korytarze i piwnice. Myślą przewodnią trasy podziemnej będzie podróż do przeszłości miasta i mieszkańców, zarówno tej najodleglejszej, jak i najbliższej czasom obecnym, przy równoczesnym zastosowaniu nowoczesnych i współczesnych rozwiązań technicznych. Podróż ta powinna mieć na celu przede wszystkim poznanie historii miasta oraz realiów życia mieszkańców łańcuta w konkretnym czasie i w konkretnych warunkach na tle historii regionu, jak również stanowić uzupełnienie do zwiedzania monumentalnych, unikatowych w skali kraju obiektów zabytkowych, do których zalicza się przede wszystkim Muzeum-Zamek w łańcutcie, a docelowo mógłby stać się dawny zespół klasztorny oo.</p>

Dominikanów. Podziemna Trasa Turystyczna będzie obiektem turystycznym, a równocześnie kulturalnym (możliwość kameralnych wystaw, pokazów, ekspozycji) i edukacyjnym (lekcje historii, spotkania naukowe, badania historyczne). Powyższe założenie pozwoli otworzyć się instytucji na przeróżne dziedziny życia, takie jak rozrywka, sposób spędzania wolnego czasu, dostęp do kultury oraz edukacji historycznej. Innym ważnym aspektem adaptacji Rynku na cele turystyczne, kulturalne i edukacyjne będzie szersze wyeksponowanie centrum łańcuta, istniejących i planowanych do realizacji tras spacerowych oraz wyeksponowania przestrzeni dla tworzenia i prezentacji sztuki w postaci plenerów, koncertów, spotkań z artystami, mini przedstawień żywego słowa na ulicach miasta. Rynek po rewitalizacji stanie się w ten sposób przestrzenią dla wielu artystów (w tym przede wszystkim z ruchu amatorskiego) z różnych dziedzin, których twórczość łączy się ściśle z tematyką regionu, a która mogłaby dostać nową szansę zaprezentowania się szerszemu gronu publiczności, w tym przede wszystkim w plenerze.

Ważnym aspektem obszaru działalności Rynku oraz Podziemnej Trasy Turystycznej powinno być połączenie jego funkcjonowania z pobliskim zespołem klasztornym oo. Dominikanów (planowanym do rewitalizacji), zwiedzaniem zabytkowego kościoła pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz zwiedzaniem Muzeum-Zamku w łańcutie. Wskazanie takiego sposobu poznawania łańcuta i jego zabytków będzie kompleksową ofertą zapoznania się mieszkańców i turystów z historią miasta, jego właścicieli oraz życiem przodków na przestrzeni wieków, co przyczyni się do podniesienia atrakcyjności łańcuta w skali regionu i kraju. Dużą wartością byłoby także udostępnienie dla zwiedzających samego obiektu Podziemnej Trasy Turystycznej.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter Rynku i terenów przyległych oraz Podziemnej Trasy Turystycznej w przyszłości oferta usług poszerzy się. Ważne jest jednak, aby przestrzeń ta nie pełniła jedynie funkcji komercyjnej, ale przede wszystkim była miejscem na kulturę, edukację, wypoczynek oraz integrację społeczną i wielopokoleniową.

Wykorzystanie potencjału w postaci działających w łańcutie i okolicy amatorskich ruchów artystycznych oraz potencjału przestrzennego Rynku i potencjału lokalowego jakim będzie trasa podziemna oraz pobliski zespół klasztorny oo. Dominikanów, w powiązaniu z ofertą turystyczną i kulturalną proponowaną przez Muzeum-Zamek i inne obiekty w łańcutie, wspartego o nowoczesne technologie prezentowania sztuki (telebimy, formy multimedialne) w połączeniu z tradycyjną prezentacją żywego słowa i obrazu w plenerze, jest realną szansą na stworzenie szeroko pojętego Rynku otwartego na sztukę, kulturę i edukację, będącego alternatywą oraz uatrakcyjnieniem turystycznej oferty w skali miasta i regionu. Proponowana instytucja Podziemnej Trasy Turystycznej ukierunkowana będzie na eksponowanie lokalnej kultury i historii regionu oraz budowanie tożsamości kulturowej i historycznej, a także więzi społecznych we współczesnych realiach wśród mieszkańców miasta i regionu.

Kolejną konsekwencją byłaby zmiana podejścia mieszkańców do przestrzeni miejskich, które niestety w wielu przypadkach kojarzą się z ruchem samochodów i brakiem miejsc postojowych. Nowe zagospodarowanie Rynku poprzez nadanie mu funkcji turystycznych, kulturalnych i rekreacyjnych, w połączeniu z obecnością artystów tworzących w obecności widzów, pozwoliłoby pokazać centrum łańcuta jako pełne życia, z którym każdy mógłby się w jakiś sposób utożsamiać. Z uwagi na brak tego typu oferty w innych miastach naszego regionu, przedsięwzięcie to z pewnością podniosłoby prestiż łańcuta nie tylko na zewnątrz w skali województwa oraz Polski, ale przede wszystkim w oczach samych mieszkańców. łańcut utożsamiany byłby nie tylko z Muzeum-Zamkiem i Festiwałem Muzycznym ale ze sztuką i kulturą wychodzącą w plener, do ludzi.

Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:

- przebudowa płyty Rynku z wykonaniem szczegółowych badań podziemi,
- przebudowa infrastruktury drogowej (wraz z miejscami postojowymi), wodnej, kanalizacyjnej oraz oświetleniowej Rynku,
- wybudowanie Podziemnej Trasy Turystycznej (od opracowania dokumentacji projektowej, budowlanej i kosztorysowej począwszy, aż po wykonawstwo),
- wyposażenie Podziemnej Trasy Turystycznej w system wentylacji, system osuszania powietrza zapewniający utrzymanie warunków wilgotności oraz temperatury w obiekcie, instalacje elektryczne i oświetleniowe, instalacje alarmowe i przeciwpożarowe,
- aranżacja przestrzeni podziemnej trasy na potrzeby wystawiennicze, kulturalne i edukacyjne,
- wyposażenie Podziemnej Trasy Turystycznej w urządzenia i ekspozycje niezbędne do prowadzenia czynnego zwiedzania oraz organizowania wydarzeń i imprez kulturalnych i edukacyjnych,
- przeprojektowanie zieleni i plant miejskich oraz dostosowanie ich do nowych funkcji,
- adaptacja plantów miejskich na potrzeby plenerowego tworzenia i prezentacji sztuki oraz kultury (obrazów, fotografii, muzyki, teatru, itp.),
- adaptacja plantów miejskich na potrzeby wypoczynku i rekreacji
- wygospodarowanie w przestrzeni Rynku deptaków i miejsc spacerowych dla mieszkańców i turystów.

	<p>Stworzona w ten sposób przestrzeń o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych), – organizację różnorodnych warsztatów, kursów i plenerów skierowanych do różnych grup artystów, w szczególności ruchu amatorskiego, którzy zyskają możliwość tworzenia a odbiorcy ich dzieł będą mieć możliwość żywego kontaktu ze sztuką, – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu (znaczeniu) ponadregionalnym, – organizacja różnorodnych form zwiedzania obiektu Podziemnej Trasy Turystycznej, w szczególności połączone ze zwiedzaniem zabytkowego kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika, z przewodnikiem Muzeum-Zamku w Łąncucie oraz planowanego do rewitalizacji zespołu klasztornego oo. Dominikanów, – organizację różnorodnych plenerowych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej). <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji Rynku i utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej w Łąncucie jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu może wpłynąć pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego Łąncuta. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie oraz promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług kulturalno-edukacyjnych, dalszy rozwój Łąncuta jako ośrodka kultury, historii i turystyki znanego już nie tylko z obiektów Muzeum-Zamku i Festiwalu Muzycznego, ale również z szeroko rozumianej przestrzeni dostępnej zarówno dla artystów, jak i dla ogółu społeczeństwa. Realizacja powyższego projektu wzmocni rangę i znaczenia Łąncuta w przestrzeni krajowej i europejskiej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej na terenie Rynku (ścisłego centrum Łąncuta).</p> <p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej i turystycznej w Łąncucie oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację historycznego Rynku i utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych.</p> <p>Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnienie dla potrzeb społecznych.</p> <p>Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej Łąncuta.</p> <p>Uporządkowanie ruchu samochodowego w centrum miasta.</p> <p>Podniesienie dostępności oraz jakości miejskich przestrzeni rekreacyjnych.</p> <p>Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego w centrum miasta.</p>
<p>Podmioty uczestniczące we wdrażaniu</p>	<p>Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łącut.</p>
<p>Nakłady do poniesienia</p>	<p>Szacunkowa wartość projektu: 10,0 mln PLN</p>
<p>Oczekiwane wskaźniki osiągnięć</p>	<p>kompleksowy remont przestrzeni Rynku utworzenie nowoczesnej instytucji – Podziemnej Trasy Turystycznej o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych i turystycznych</p>
<p>Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt</p>	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne</p>

Miasto Łącut (Obszar: Śródmieście)
PROJEKT NR 3 (PROJEKT FLAGOWY)

Nazwa działania	Przebudowa i adaptacja Miejskiego Domu Kultury w Łąncucie dla potrzeb utworzenia Centrum Tańca, Muzyki i Filmu
<p>Etapy działania wraz z czasem realizacji</p>	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest przebudowa i rewitalizacja Miejskiego Domu Kultury przy ul. Kościuszki w Łąncucie, a także jego adaptacja dla potrzeb utworzenia Centrum Tańca, Muzyki i Filmu, które pełnić będzie funkcje kulturalne, edukacyjne i wystawiennicze. Całość obszaru, na którym posadowiona jest placówka wpisana jest do rejestru zabytków jako Zabytkowy Układ Urbanistyczny Miasta Łąncuta i położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Muzeum-Zamku w Łąncucie. Obiekt Miejskiego Domu Kultury posiada przestarzałą infrastrukturę oraz wyposażenie, które nie spełnia standardów jakościowych i funkcjonalnych niezbędnych dla świadczenia usług w odpowiednim poziomie. Poważnym problemem jest również ograniczony dostęp do obiektu dla osób niepełnosprawnych, które są praktycznie pozbawione możliwości korzystania z odbywających się tu różnorodnych form życia kulturalnego. Liczne niedobory obiektu potęguje również fakt wysokich kosztów utrzymania, co jest spowodowane jego niską wydajnością energetyczną. MDK jest najstarszą placówką Łąncuta pełniącą szeroko rozumiane funkcje kulturalne (taniec, muzyka, plastyka, rysunek, malarstwo, teatr, fotografia, kabaret, kino, itp.) oraz organizującą różnego rodzaju imprezy i wydarzenia kulturalne i rozrywkowe (wystawy, gale, koncerty, festiwale, pokazy, spotkania. itp.) dla masowych odbiorców. Jest siedzibą wielu zespołów tanecznych (nawet o 40 letniej tradycji), które mają ogromne sukcesy na arenie krajowej i międzynarodowej (mistrzostwa Polski, Europy i Świata), jest również siedzibą Telewizji Miejskiej, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, kina, fotoklubu, Reprezentacyjnej Orkiestry Dętej Miasta Łąncuta, Szkoły Rysunku i Malarstwa, Klubu Brydżowego, itp. Miejski Dom Kultury to obiekt o szczególnej wartości dla rozwoju amatorskich ruchów artystycznych Łąncuta, a także o istotnym znaczeniu dla tożsamości miasta, który niestety przez lata ulegał fizycznej degradacji i obecnie wymaga podjęcia pilnej przebudowy i rewitalizacji (również ze względu na podniesienie estetyki przestrzeni wokół Muzeum-Zamku), a także adaptacji do pełnienia nowych funkcji w ramach Centrum Tańca, Muzyki i Filmu.</p> <p>Podstawową propozycją nowego zagospodarowania i adaptacji obiektu MDK mogłaby być nowoczesna oraz interaktywna instytucja kulturalna o interdyscyplinarnym charakterze, skierowanym do szerokiego grona odbiorców. Stanowić ma ona rozwinięcie istniejącej oferty usług kulturalnych oraz zaproponowanie nowych form sztuki w Łąncucie przez stworzenie nowoczesnego Centrum Tańca, Muzyki i Filmu będącego miejscem koncertów, wystaw, kursów, warsztatów, konkursów, festiwali, pokazów i spotkań autorskich i przedstawicieli środowisk artystycznych, sympozjów naukowych w dziedzinach kultury i sztuki. Centrum Tańca, Muzyki i Filmu będzie również miejscem szkoły tańca (ludowego, historycznego, towarzyskiego, sportowego, współczesnego, baletowego) i prezentacji wszelkich jego form i aspektów (włącznie z organizacją lokalnych, regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych pokazów i konkursów) w myśl powiedzenia „<i>Łąncut tańcem stoi</i>”. Centrum będzie też miejscem szkoły filmu amatorskiego (krótkometrażowego, dokumentalnego, innych form filmowych) i sztuki wizualnej, fotografii i grafiki. Być może uda się zainteresować Łąncutem i jego atrakcjami profesjonalnych twórców filmowe szukających inspiracji do swojej pracy lub miejsca do prowadzenia warsztatów i pokazów. Podniesieniem atrakcyjności oferty Centrum i samego Łąncuta byłoby tutaj również dalsze rozwijanie telewizji miejskiej (włącznie z możliwością wejścia do programów ogólnodostępnych) pokazującej wszystkie aspekty życia mieszkańców, turystów, obiektów i samego miasta, której przekaz wszechstronnie promuje Łąncut i jego ofertę skierowaną do bardzo szerokiego grona odbiorców. Centrum będzie również miejscem prezentacji i promocji wszelkich form muzyki w wydaniu amatorów i profesjonalistów. Być może uda się powrócić do dawnej tradycji organizacji małych koncertów światowej muzyki w ramach Festiwalu Muzycznego w Łąncucie (organizował je w przeszłości Bogusław Kaczyński) lub powstaną nowe pomysły jej prezentacji. Dużą wartością dla dalszej działalności Centrum i dla Łąncuta byłoby również utworzenie nowoczesnego i multimedialnego kina przystosowanego do prezentacji filmów i różnych form filmowych, które stanowiłoby atrakcyjną ofertę dla szerokiego grona odbiorców. Centrum Tańca, Muzyki i Filmu będzie miejsce różnych form sztuki i kultury adresowanych dla różnych grup społecznych i wiekowych (dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów) i możliwych do prezentacji zarówno na dużej i małej scenie, jak również w plenerze (zarówno przy samym obiekcie, jak i w innym miejscach Łąncuta).</p> <p>Kolejnym obszarem działań Centrum Tańca, Muzyki i Filmu mogłaby być przestrzeń sceniczna i widowiskowa (w szczególności planowana do wykonania nowoczesna i akustyczna scena i sala widowiskowa) oraz ekspozycyjna i wystawiennicza (w tym planowana do nadbudowy przeszklona widokowa galeria) upamiętniająca wydarzenia przeszłe (historię, tradycję, dzieje miasta, obiektu i artystów w nim tworzących) i prezentująca aktualne dzieła, pokazy, koncerty i różne formy kultury i sztuki. Ważnym aspektem tego obszaru działalności Centrum powinno być połączenie jego funkcjonowania z istniejącą w innych placówkach Łąncuta i regionu ofertą w dziedzinie kultury i sztuki poprzez udostępnianie przestrzeni obiektu dla artystów z innych placówek i prezentowanie własnej oferty na zewnątrz, co przyczyniłoby się do podniesienia atrakcyjności Łąncuta w skali regionu i kraju.</p>

Dalszym obszarem działań Centrum Tańca, Muzyki i Filmu mogłoby być zagospodarowanie i adaptacja przestrzeni wokół obiektu poprzez pielęgnację zieleni w tzw. Parku angielskim, wprowadzenie nowych nasadzeń, wymianę nawierzchni ścieżek i utworzenie spacerniaków, wymianę oświetlenia zewnętrznego, przebudowę fontann (w tym na multimedialną), budowę miejsc postojowych i parkingowych.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter Centrum Tańca, Muzyki i Filmu pomysły mogłyby się mnożyć. Ważne jest jednak, aby instytucja nie pełniła jedynie funkcji komercyjnej, ale przede wszystkim była nowoczesną placówką kulturalną i edukacyjną.

Wykorzystanie potencjału w postaci działających w łańcucie i okolicy amatorskich ruchów artystycznych oraz potencjału w dziedzinie tańca, muzyki i filmu, w powiązaniu z ofertą turystyczną i kulturalną proponowaną przez Muzeum-Zamek i inne obiekty w łańcucie, wspartego o nowoczesne technologie prezentowania sztuki i bogatą ofertę kulturalno-edukacyjną, jest realną szansą na stworzenie szeroko pojętego Centrum Tańca, Muzyki i Filmu będącego alternatywą oraz uatrakcyjnieniem kulturalnej i turystycznej oferty w skali miasta i regionu. Placówka o takiej idei stałaby się miejscem podtrzymującym lokalną tożsamość, jak również budującym poczucie lokalnej wspólnoty wśród mieszkańców. Wzmocniłaby również poczucie identyfikacji mieszkańców z regionem oraz promowałaby szeroko rozumiane dziedzictwo kulturowe.

Za przedstawionym w powyższym projekcie kierunkiem przekształcenia istniejącego obiektu MDK w nowoczesne Centrum Tańca, Muzyki i Filmu przemawia fakt, iż na chwilę obecną na terenie łańcuta oraz pozostałych Gmin ROF (również w Rzeszowie) nie ma instytucji kultury, która prowadzi kompleksową działalność związaną z różnorodnymi formami tańca i przekazu tanecznego (od szkoły po międzynarodowe konkursy), a także nie ma instytucji kultury, która prowadzi działalność w zakresie filmu (od telewizji miejskiej, poprzez szkołę i pokaz filmów). Brakuje oferty usług kulturalnych związanych z łąčeniem tradycji ze sztuką współczesną, z podnoszeniem atrakcyjności kultury i sztuki, z nowym przekazem istniejącego dziedzictwa kulturowego. W związku z powyższym realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się nie tylko do poprawy dostępności i jakości usług kulturalnych w łańcucie, ale także do dalszego rozwoju jego funkcji jako ośrodka historii, tradycji, kultury i sztuk (nie tylko związanych z Muzeum-Zamkiem ale również jako alternatywne uzupełnienie oferty dla odbiorców). Przyczyni się do wzmocnienia pozycji konkurencyjnej łańcuta w przestrzeni regionalnej, krajowej oraz europejskiej. Tym samym realizacja powyższego projektu powinna uzyskać wysoki priorytet w ramach działań rewitalizacyjnych w łańcucie. Proponowane zadanie pozytywnie wpłynie zarówno na proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego miasta. Utworzenie Centrum Tańca, Muzyki i Filmu w łańcucie ma na celu służyć wspieraniu rozwoju instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz ochronę kulturowego dziedzictwa miasta i regionu. Projekt pozwoli cel ten zrealizować ponieważ zakłada on modernizację ważnego dla miasta obiektu kultury, która przyczyni się do zapewnienia bazy lokalowej dla działań kulturalnych oraz przedsięwzięć artystycznych, które dotychczas nie były realizowane lub realizowane były na niewielką skalę.

Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:

- kompleksowa przebudowa i modernizacja Miejskiego Domu Kultury i dostosowanie go do nowych funkcji zgodnie z posiadanym dokumentacją projektową,
- kompleksowa modernizacja otoczenia obiektu, w tym tzw. parku angielskiego,
- aranżacja przestrzeni wystawienniczej,
- zakup nowoczesnego wyposażenia obiektu,
- inwestycje w nowoczesne metody prezentowania sztuki i kultury,
- aranżacja przestrzeni pełniących funkcje zaplecza turystyczno-usługowego (m.in. usługi gastronomiczne, sanitarne, miejsca parkingowe itp.).

Stworzona w ten sposób instytucja o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i wystawienniczych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:

- organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych),
- organizację różnorodnych warsztatów, kursów i plenerów skierowanych do różnych grup artystów, w szczególności ruchu amatorskiego, którzy zyskają możliwość tworzenia a odbiorcy ich dzieł będą mieć możliwość żywego kontaktu ze sztuką,
- organizację różnorodnych konkursów, pokazów i festiwali skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych),
- organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń o zasięgu (znaczeniu) ponadregionalnym,
- organizację różnorodnych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej).

W związku z powyższym projekt przebudowy i rewitalizacji oraz nowej adaptacji Miejskiego Domu Kultury na Centrum Tańca, Muzyki i Filmu w łańcucie jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz

	<p>zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu może wpłynąć pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego łańcucha. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie oraz promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług kulturalno-edukacyjnych, dalszy rozwój łańcucha jako ośrodka kultury, historii i turystyki znanego już nie tylko z obiektów Muzeum-Zamku i Festiwalu Muzycznego, ale również z Centrum Tańca, Muzyki i Filmu. Realizacja powyższego projektu wzmocni rangę i znaczenia łańcucha w przestrzeni regionalnej, krajowej i europejskiej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty kulturalnej w łańcuchu oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację Miejskiego Domu Kultury w Łąncucie i utworzenie w nim Centrum Tańca, Muzyki i Filmu – instytucji o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych oraz wystawienniczych.</p> <p>Ochrona materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Dalszy rozwój łańcucha jako stolicy gminy miejskiej, gminy wiejskiej oraz powiatu łańcuckiego (w zakresie usług kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych).</p> <p>Wzmocnienie rangi oraz znaczenia łańcucha w przestrzeni regionalnej, krajowej i europejskiej.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łącut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 20,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa przebudowa i modernizacja Miejskiego Domu Kultury wraz z otoczeniem utworzenie nowoczesnej instytucji – Centrum Tańca, Muzyki i Filmu o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych i wystawienniczych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Łącut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja Stawu Browarnego dla potrzeb utworzenia Centrum Wypoczynku i Rozrywki
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja zdegradowanego Stawu Browarnego i utworzenie Centrum Wypoczynku i Rekreacji oraz jego adaptacja do pełnienia funkcji turystycznych, wypoczynkowych, sportowych i rekreacyjnych oraz do prowadzenia działań plenerowych o charakterze kulturalnym, takich jak chociażby koncerty, pokazy, wystawy, prezentacje żywego słowa i obrazu. Obszar Stawu Browarnego wpisany jest do rejestru zabytków w ramach Zabytkowego Układu Urbanistycznego Miasta Łącuta i był częścią dawnego Browaru (powstałego jeszcze za czasów Potockich) utworzonego na potoku Mikośka. Staw znajduje się w niedużej odległości od Rynku i centrum łańcucha, co dodatkowo predysponuje go do rewitalizacji i nowego zagospodarowania.</p> <p>Staw Browarny jako jedyny tego typu obiekt łańcucha stanie się kolejną wielką atrakcją turystyczną oraz idealnym miejscem łączącym wszystkich mieszkańców, jak również wzmacniającym oraz budującym więzi społeczne wśród społeczności miasta, a także regionu. W związku z powyższym proponuje się utworzyć ze Stawu i jego otoczenia Centrum Wypoczynku i Rozrywki.</p> <p>Zagospodarowanie Stawu Browarnego polegać będzie na pogłębieniu, odmuleniu, oczyszczeniu i zabezpieczeniu przed niszczeniem, wprowadzeniu dodatkowej roślinności wodnej oraz nowoczesnych urządzeń wodnych w postaci interaktywnej fontanny, spacerowych pomostów i oświetlonej promenady wokół dostępnych dla szerokiego grona odbiorców. W ramach elementów rozrywkowych Stawu wprowadzone zostaną pływające rowerki wodne dostępne dla różnych grup odbiorców.</p>

	<p>Kolejnym obszarem działania Centrum Wypoczynku i Rozrywki będzie przestrzeń do działań w zakresie sportu i rekreacji dla szerokiego grona odbiorców w formie ścieżek spacerowych i rowerowych wokół Stawu, mini siłowni na wolnym powietrzu oraz stolików do gry w szachy, warcaby lub inne gry planszowe, placu zabaw dla dzieci małych do lat 5 i placu zabaw dla dzieci starszych. Całość przestrzeni będzie upiększona zorganizowaną zielenią w postaci atrakcyjnych nasadzeń drzew, krzewów, traw i kwiatów oraz elementami małej architektury, tj. ławki do odpoczynku, kosze na śmieci, utwardzone miejsce na scenę. Przewidziane są również miejsca postojowe dla samochodów oraz stojaki na rowery i monitorowanie obiektu. Centrum Wypoczynku i Rozrywki mogłoby stać się również przestrzenią dla artystów tworzących i prezentujących swoje dzieła w plenerze, mogłoby stać się przestrzenią do imprez i wydarzeń kulturalnych takich jak chociażby koncerty, pokazy, wystawy, prezentacje żywego słowa i obrazu, dostępnych dla szerokiego grona odbiorców. Ważne jest jednak, aby przestrzeń ta nie pełniła jedynie funkcji komercyjnej, ale przede wszystkim była miejscem na wypoczynek, rekreację, sport i kulturę oraz integrację społeczną i wielopokoleniową. Proponowane Centrum ukierunkowane będzie na budowę i utrwalanie więzi społecznych we współczesnych realiach wśród mieszkańców miasta i regionu.</p> <p>Kolejną konsekwencją przedstawionego powyżej projektu byłaby zmiana podejścia mieszkańców do przestrzeni miejskich, które niestety w wielu przypadkach kojarzą się z ruchem samochodów i brakiem miejsc postojowych. Nowe zagospodarowanie Stawu Browarnego poprzez nadanie mu funkcji turystycznych, kulturalnych i rekreacyjnych, w połączeniu z możliwością obecności artystów tworzących w obecności widzów, pozwoliłoby pokazać tą część łańcucha jako pełną życia i atrakcji, z którymi każdy mógłby się w jakiś sposób utożsamiać i z nich skorzystać. Z uwagi na brak tego typu oferty w innych miastach naszego regionu, przedsięwzięcie to z pewnością podniosłoby prestiż łańcucha nie tylko na zewnątrz w skali województwa oraz Polski, ale przede wszystkim w oczach samych mieszkańców. Łańcut utożsamiany byłby nie tylko z zabytkami, ale również z przyjemnym spędzaniem czasu wolnego.</p> <p>Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oczyszczenie, pogłębienie i zabezpieczenie Stawu Browarnego, – zagospodarowanie terenu wokół Stawu poprzez wykonanie zorganizowanej zieleni, ścieżek spacerowych i rowerowych, pomostów i oświetlonej promenady wokół Stawu, oświetlenie zewnętrznego, utwardzonego miejsca pod scenę, monitoringu obiektu, wykonanie miejsc parkingowych oraz stojaków na rowery, – zakup i zainstalowanie urządzeń sportowych i rekreacyjnych, tj. mini siłownia, place zabaw, pływające rowerki wodne, – zakup i zainstalowanie w Stawie interaktywnej fontanny, – zakup i zainstalowanie obiektów małej architektury, tj. ławki, stoliki do gry, kosze na śmieci, – wyposażenie obiektu w instalacje niezbędne do organizowania imprez i wydarzeń kulturalnych, – aranżacja przestrzeni podziemnej trasy na potrzeby wystawiennicze, kulturalne i edukacyjne. <p>Stworzona w ten sposób przestrzeń o funkcjach rekreacyjnych, wypoczynkowych i kulturalnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym zwłaszcza młodzieży i dzieci oraz osób starszych), – organizację różnorodnych plenerów skierowanych do różnych grup odbiorców, – organizację dodatkowych ofert turystycznych skierowanych do różnych grup odbiorców, – organizację różnorodnych plenerowych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży (zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży zagrożonych procesami wykluczenia i marginalizacji społecznej). <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji Stawu Browarnego i utworzenie Centrum Wypoczynku i Rozrywki w łańcuchu jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Ponadto realizacja projektu może wpłynąć pozytywnie zarówno na dalszy proces przekształceń obszaru Śródmieścia, jak również rozwój całego łańcucha. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: promocję dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępności do kultury plenerowej, dalszy rozwój łańcucha jako ośrodka turystyki znanego już nie tylko z obiektów Muzeum-Zamku i Festiwalu Muzycznego, ale również z szeroko rozumianej przestrzeni dostępnej dla ogółu społeczeństwa. Realizacja powyższego projektu wzmocni rangę i znaczenia łańcucha w przestrzeni regionalnej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Rozwój wysokiej jakości oferty rekreacyjnej i turystycznej w łańcuchu oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, poprzez rewitalizację Stawu Browarnego i jego otoczenia oraz utworzenie na nim Centrum Wypoczynku i Rozrywki.</p> <p>Promocja dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p>

	<p>Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej łańcuta.</p> <p>Podniesienie dostępności oraz jakości miejskich przestrzeni rekreacyjnych.</p> <p>Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej na terenie Śródmieścia.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza wypoczynkowych, sportowych i kulturalnych).</p> <p>Dalszy rozwój łańcuta jako stolicy gminy miejskiej, gminy wiejskiej oraz powiatu łańcuckiego (w zakresie usług turystycznych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych).</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja Stawu Browarnego wraz z otoczeniem utworzenie nowoczesnej instytucji – Centrum Wypoczynku i Rozrywki o funkcjach rekreacyjnych, sportowych, turystycznych i kulturalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto łańcut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Przebudowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz sieci wodociągowej ulic: ul. Paderewskiego, 3 Maja, Plac Sobieskiego, Rynek, Farna, Reymonta, Zamkowa, Danielewicz, Rzeźnicza, Kowalska, Dominikańska, Podwale, Kilińskiego, Mickiewicza, Żardeckiego, Królowej Elżbiety, Ottona z Pilczy, Kościuszki
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Ulice: Rynek, Farna, Rejtana, Rzeźnicza, Kowalska, Danielewicz, Sobieskiego, Zamkowa w łańcutcie znajdują się w ścisłym centrum miasta i stanowią element głównych ciągów pieszo-jezdnym, na których (lub wzdłuż których) możliwe jest wprowadzenie traktów spacerowych w obrębie Śródmieścia. Równocześnie ulice te stanowią część dawnego szlaku handlowego i historycznego przez łańcut. Ponadto są to ulice najbardziej reprezentacyjne w mieście (w szczególności Rynek, Farna, Sobieskiego i Zamkowa) i bezpośrednio łączące ze sobą największe atrakcje zabytkowe i turystyczne łańcuta: Muzeum-Zamek, kościół p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika, Synagogę, zespół klasztorny oo. Dominikanów, Rynek. Ulice te pełnią również szereg funkcji usługowych (w tym handlowo-gastronomicznych) i w ciągu doby koncentrują znaczną część mieszkańców miasta i turystów. Przedmiotem proponowanego projektu jest: przebudowa nawierzchni, przebudowa chodników, przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej, przebudowa i wymiana istniejącej sieci wodociągowej, modernizacja i standaryzacja oświetlenia ulic, wymiana elementów małej architektury.</p> <p>W ramach tego zadania przebudowane zostaną sieci kanalizacji deszczowej, sanitarnej i wodociągowej wraz z odtworzeniem nawierzchni ulic: Paderewskiego, 3 Maja, Plac Sobieskiego, Rynek, Farna, Reymonta, Zamkowa, Danielewicz, Rzeźnicza, Kowalska, Dominikańska, Podwale, Kilińskiego, Mickiewicza, Żardeckiego, Królowej Elżbiety, Ottona z Pilczy, Kościuszki.</p> <p>Zakres rzeczowy proponowanego przedsięwzięcia obejmował będzie następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowa odwodnienia, – przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, – przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej, – przebudowa i wymiana istniejącego systemu kanalizacji wodociągowej, – przebudowa istniejących chodników, – przebudowa sieci uzbrojenia terenu, – przebudowa odwodnienia, <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy (okres realizacji: 2015 – 2017)</p>

Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zagospodarowania i jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznej w mieście.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 8,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa przebudowa kanalizacji deszczowej znajdującej się infrastrukturze w centrum miasta kompleksowa przebudowa kanalizacji sanitarnej znajdującej się infrastrukturze w centrum miasta kompleksowa przebudowa i wymiana sieci wodociągowej znajdującej się infrastrukturze w centrum miasta odtworzenie nawierzchni jezdni i chodników
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Łańcut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Kompleksowa rewitalizacja i adaptacja na potrzeby nowych funkcji administracji samorządowej budynku użyteczności publicznej przy pl. Sobieskiego 19
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa rewitalizacja budynku Komendy Powiatowej Policji pl. Sobieskiego 19 w Łańcutie oraz jego adaptacja do pełnienia nowych funkcji z zakresu administracji samorządowej na potrzeby Urzędu Miejskiego w Łańcutie (m.in. USC, MOPS, itp.) w celu poprawy jakości i dostępności usług dla mieszkańców. Obiekt ten wraz z terenem przyległym wpisany jest do rejestru zabytków w ramach Zabytkowego Układu Urbanistycznego Miasta Łańcuta, posiada również indywidualny wpis do rejestru, a w przeszłości był kamienicą mieszkalną zaadaptowaną na potrzeby administracji. Przedmiotem tego projektu będzie kompleksowy remont i przebudowa wraz kompleksową modernizacją energetyczną budynku użyteczności publicznej oraz jego adaptacja na potrzeby Urzędu Miejskiego w Łańcutie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2020)
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu technicznego budynku użyteczności publicznej i zmiana jego przeznaczenia. Poprawa jakości i dostępności usług w zakresie administracji publicznej dla szerszego grona odbiorców. Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont i modernizacja energetyczna budynku użyteczności publicznej utworzenie dodatkowego budynku użyteczności publicznej na potrzeby Urzędu Miejskiego w Łańcutie w celu poprawy jakości i dostępności usług dla mieszkańców
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Miasto Łańcut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja i modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w Łańcutcie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym celem przedsięwzięcia jest kontynuacja rozpoczętej rewitalizacji tkanki miejskiej Centrum Łańcuta, w szczególności w obrębie Rynku oraz poprawa jakości życia mieszkańców, zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego (w tym zabytkowego), a także poprawa stanu środowiska naturalnego (zwłaszcza powietrza atmosferycznego) na obszarze Śródmieścia w Łańcutcie. Obręb Centrum – Rynku Łańcuta to strefa ochrony konserwatorskiej wpisanej do rejestru zabytków w ramach Zabytkowego Układu Urbanistycznego Miasta Łańcuta, część budynków mieszkalnych jest wpisana również indywidualnie do rejestru zabytków bądź gminnej ewidencji zabytków, niektóre z nich z racji swojego wieku są w niezadawalającej kondycji technicznej i wymagają przeprowadzenia remontów, w tym remontów kapitalnych. Część budynków ogrzewana jest węglem. Przedmiotem tego projektu będzie odnowa oraz kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych (częściowo użytkowanych również na cele handlowo-usługowe), będących zarówno własnością (lub współwłasnością) gminy jak i osób prywatnych (większość współdziałających w stowarzyszeniu mającym na celu przeprowadzenie rewitalizacji), na obszarze Śródmieścia, w tym m.in. ulic: Rynek, Farna, Sobieskiego, Słowackiego, Wałowa, Grunwaldzka, Mickiewicza, 3-go Maja.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remonty, modernizacje i konserwacje obiektów zabytkowych, – roboty termomodernizacyjne, przeprowadzone na podstawie audytów energetycznych i nowych warunków technicznych (w szczególności: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropów nieogrzewanych poddaszy, jak również docieplenie stropów pod nieogrzewanymi piwnicami), – likwidacja ogrzewania piecowego i palenisk kuchennych, – wykonanie instalacji centralnego ogrzewania (c.o.) oraz centralnej ciepłej wody użytkowej (c.w.u.), wykonanie wymiennikowego węzła cieplnego c.o. i c.w.u. <p>Realizacja proponowanego przedsięwzięcia przyczyni się do odnowy oraz zachowania wartościowych, historycznych budynków. Równocześnie projekt przeprowadzony równoległe z rewitalizacją podwórek oraz przestrzeni międzyblokowych, przebudową ulic oraz kompleksową rewitalizacją Rynku przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców Łańcuta i gości odwiedzających miasto.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 60 miesięcy (okres realizacji: 2015-2020).</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa istniejącego stanu technicznego zasobów mieszkaniowych.</p> <p>Poprawa efektywności energetycznej budynków (zmniejszenie zużycia energii).</p> <p>Zmniejszenie narażenia mieszkańców na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefie Śródmieścia.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut w partnerstwie z mieszkańcami budynków, których dotyczy projekt modernizacji zasobów mieszkaniowych.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 25,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zmodernizowanie wielorodzinnych budynków mieszkalnych zlikwidowanie kotłowni oraz palenisk domowych opalanych paliwem stałym (tj. węgiel i koks) w budynkach mieszkalnych i częściowo usługowych w Śródmieściu Łańcuta
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Łańcut (Obszar przylegający do Śródmieścia)
PROJEKT NR 8

Nazwa działania	Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Trześnik w Łańcucie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym celem proponowanego projektu jest stworzenie przyjaznych miejsc służących integracji i aktywizacji mieszkańców poprzez rewitalizację podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Trześnik w Łańcucie.</p> <p>W ramach rozpatrywanego działania wykonane zostaną następujące prace inwestycyjne: modernizacja nawierzchni placów oraz chodników, skwerów, modernizacja parkingów i miejsc postojowych, odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni i nowe nasadzenia), budowa placów zabaw, urządzeń sportowo-rekreacyjnych (np. mini siłownia na wolnym powietrzu), wykonanie i montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), modernizacja oświetlenia.</p> <p>Realizacja proponowanego projektu przyczyni się do wykreowania przyjaznych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców (w szczególności zaś dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych). Tym samym odnowione podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą pełniły istotną rolę w procesie integracji lokalnych wspólnot (zarówno w wymiarze wewnątrzpokoleniowym, jak również międzypokoleniowym). Jednocześnie będą one mogły stanowić dogodne miejsca dla podejmowania i realizacji różnorodnych działań społecznych, ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz seniorów) w różnych dziedzinach. Zrewitalizowane podwórka oraz przestrzenie międzyblokowe będą stwarzać możliwość realizacji projektów skierowanych do miejscowych wspólnot, inicjowanych przez jednostki miejskie (m.in. instytucje kultury, instytucje sportowe) i organizacje pozarządowe. Równocześnie przestrzenie te będą mogły być miejscem różnego rodzaju spotkań integracyjnych i konsultacyjnych (w tym z władzami miasta) czy też projekcji wydarzeń sportowych i kulturalnych.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 48 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych w mieście.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji (wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej) mieszkańców.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) w partnerstwie z mieszkańcami bloków i wspólnotami mieszkaniowymi, których dotyczy projekt rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Miasto Łańcut (Obszar przylegający do Śródmieścia) PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja i adaptacja budynku użyteczności publicznej i usług przy ul. Piłsudskiego 70 D w Łańcucie dla potrzeb utworzenia Centrum Spotkań – Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego (Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej)
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja i termomodernizacja dawnego budynku koszarowego jednostki wojskowej w Łańcucie przy ul. Piłsudskiego 70 D wraz z najbliższym otoczeniem oraz jego adaptacja do pełnienia funkcji kulturalnych, edukacyjnych, terapeutycznych i rekreacyjnych. Obiekt ten wpisany jest do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa dla miasta Łańcuta. Budynek ten został wybudowany pod koniec XIX wieku jako jeden z obiektów w kompleksie wojskowym i przez wiele lat takie było jego przeznaczenie i użytkowanie. W ostatnim trzydziestolecu nastąpiła duża degradacja placówki, podobnie jak i większej części obszarów dawnej jednostki wojskowej, dla którego póki co nie znaleziono konkretnego przeznaczenia (z wyjątkiem obiektów użytkowanych przez powiat łańcucki oraz gminę Miasto Łańcut). Obecnie w części budynku funkcjonuje Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcucie, w części usługi. W bezpośrednim sąsiedztwie obiektu zlokalizowane jest Przedszkole Miejskie, Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz duże osiedle mieszkaniowe wielorodzinne (Gen. Maczka), co powoduje iż ten</p>

	<p>zdegradowany obiekt wymaga podjęcia pilnych prac rewitalizacyjnych i adaptacyjnych by mógł lepiej służyć mieszkańcom.</p> <p>Podstawową propozycją zagospodarowania obiektu będzie utworzenie Centrum Spotkań – Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego, nowoczesnej instytucji kulturalnej, edukacyjnej, terapeutycznej i rekreacyjnej o interdyscyplinarnym charakterze, skierowanym do szerokiego grona odbiorców, w szczególności do osób starszych. Myślą przewodnią placówki będzie integracja społeczna, spotkania i zajęcia edukacyjne z różnych dziedzin życia (kultura, sztuka, czytelnictwo, historia, zdrowie, profilaktyka, bezpieczeństwo, itp.), zajęcia terapeutyczne i profilaktyczne, organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych dla mieszkańców łańcuta poprzez Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego. Działania te mają na celu przede wszystkim zaangażowanie jak największej grupy mieszkańców w życie społeczne łańcuta oraz zorganizowanie czasu wolnego dla seniorów, których w mieście z każdym rokiem systematycznie przybywa. Centrum Spotkań pozwoli mieszkańcom łańcuta na realizację własnych pasji i zainteresowań (malarstwo, plastyka, rysunek, muzyka, taniec, rękodzieło, gry w szachy, karty, wycieczki i podróże) oraz poznawanie i uczenie się nowych przedmiotów (informatyka, języki obce, samoobrona, zdrowy styl życia, itp.). Powyższe założenie pozwoli otworzyć się zarówno instytucji, jak i mieszkańcom na przeróżne dziedziny życia, takie jak kultura, sztuka, edukacja, rozrywka, sposób spędzania wolnego czasu, pozwoli im również na poznawanie nowych osób, na tworzenie własnych projektów i spotkania z artystami, których w innych okolicznościach nie mieliby okazji poznać. Centrum Spotkań stanie się w ten sposób przestrzenią dla senioralnych ruchów amatorskich i do szeroko pojętego promowania zdrowego i aktywnego stylu życia. Centrum Spotkań będzie placówką otwartą również na kontakty z mieszkańcami sąsiednich placówek: Domu Pomocy Społecznej, Środowiskowego Domu Samopomocy, mieszkańcami pobliskich osiedli mieszkalnych oraz z dziećmi z pobliskiego Przedszkola Miejskiego Nr 2 w łańcutcie.</p> <p>Projekt przewiduje obok rewitalizacji budynku również zagospodarowanie przyległego terenu. Zostanie on wykorzystany do zamontowania urządzeń małej architektury (ławki, stoliki, krzeselka, altanki) i urządzeń mini siłowni, które pozwolą na wykorzystanie przestrzeni do zajęć na wolnym powietrzu.</p> <p>Dla realizacji powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących działań inwestycyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kompleksowy remont konserwatorski i termomodernizacja budynku wraz z otoczeniem, – przeprojektowanie w możliwym zakresie wnętrza obiektu i dostosowanie go do nowych funkcji, – aranżacja wnętrza i przestrzeni na potrzeby nowych funkcji, – zakup urządzeń i wyposażenia obiektu oraz urządzeń do zagospodarowania przestrzeni zewnętrznej, <p>Stworzona w ten sposób instytucja o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, terapeutycznych i rekreacyjnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizację różnorodnych warsztatów, kursów, zajęć edukacyjnych i plenerów skierowanych do różnych grup odbiorców, w szczególności seniorów, – organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych i rekreacyjnych skierowanych do różnych grup odbiorców, w szczególności do osób starszych, <p>W związku z powyższym projekt rewitalizacji zdegradowanego powojkowego budynku przy ul. Piłsudskiego 70 w łańcutcie i jego adaptacja dla potrzeb utworzenia Centrum Spotkań – Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego jest przedsięwzięciem o charakterze kompleksowym oraz zintegrowanym, bowiem łączy zadania inwestycyjne z działaniami społecznymi ukierunkowanymi na rozwój kapitału ludzkiego. Rozpatrywane przedsięwzięcie z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter może się także przyczynić do osiągnięcia innych celów rozwojowych, wśród których trzeba wymienić: zachowanie oraz promocję dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak i niematerialnego), poprawę dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjno-kulturalnych, rekreacyjnych i terapeutycznych, w szczególności dla osób starszych i seniorów.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
<p>Oczekiwane rezultaty</p>	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i terapeutycznej dla seniorów i osób starszych na terenie łańcuta.</p> <p>Ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez remont zabytkowego obiektu oraz jego udostępnianie go na cele społeczne.</p> <p>Poprawa dostępności i jakości oferty usług społecznych (zwłaszcza kulturalnych i edukacyjnych).</p> <p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych w mieście.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji społecznej mieszkańców.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców, w szczególności seniorów i osób starszych w różnych dziedzinach życia edukacyjnego i kulturalnego.</p>

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowy remont konserwatorski budynku przy ul. Piłsudskiego 70D w Łańcutie wraz z otoczeniem, utworzenie nowoczesnej instytucji Centrum Spotkań – Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego o funkcjach kulturalnych, edukacyjnych, terapeutycznych i rekreacyjnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Łańcut (Obszar przylegający do Śródmieścia) PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Przebudowa basenu otwartego wraz z otoczeniem przy ul. Składowej w Łańcutie na potrzeby obiektu całorocznego – utworzenie Centrum Kultury Fizycznej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest kompleksowa przebudowa basenu otwartego wraz z otoczeniem przy ul. Składowej w Łańcutie oraz jego adaptacja do pełnienia nowych funkcji w zakresie sportu, wypoczynku i rekreacji. Obiekt basenowy posiada zaplecze socjalno-techniczne, niezależny parking, wydzielone miejsce dla cameprów, stojaki dla rowerów oraz trasę rowerową prowadzącą do położonego w sąsiedztwie Lasu Bażantarnia, również przewidzianego do rewitalizacji. Całość terenu, na którym posadowiony jest basen z infrastrukturą towarzyszącą położony jest na działce, która nie jest w pełni zagospodarowana, co pozwala na utworzenie nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych dla szerszego grona odbiorców.</p> <p>W wyniku realizacji projektu istniejący obiekt zostanie przebudowany na kryty obiekt basenowy, dodatkowo zostanie również wybudowane całoroczne syntetyczne lodowisko, boisko do gry w siatkówkę i koszykówkę, plac zabaw dla dzieci ona zamontowane zostaną urządzenia siłowni na wolnym powietrzu. Na terenie obiektu będzie również możliwość organizowania konkursów, koncertów, festynów i pikników rodzinnych w zakresie szeroko rozumianej kultury i rekreacji. Utworzone zostanie Centrum Kultury Fizycznej. Realizacja tego działania przyczyni się do poprawy dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie miasta Łańcuta, przyczyni się również do integracji społecznej, wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych oraz do ich nowego zagospodarowania zdegradowanych terenów.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy (okres realizacji: 2016 – 2018)</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Łańcuta.</p> <p>Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych w mieście.</p> <p>Podniesienie stopnia integracji społecznej mieszkańców.</p> <p>Aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia sportowo-kulturalnego.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 10,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja basenu otwartego wraz z zapleczem. utworzenie nowoczesnego Centrum Kultury Fizycznej o funkcjach sportowych, rekreacyjnych, wypoczynkowych i kulturalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działanie społeczne

Miasto Łącut (Obszar przylegający do Śródmieścia) PROJEKT NR 11	
Nazwa działania	Rewitalizacja Lasu Bażantarnia dla potrzeb utworzenia Parku Krajobrazu i Rekreacji
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest zagospodarowanie terenów zielonych Lasu Bażantarnia i adaptacja ich do pełnienia nowych funkcji w zakresie rekreacji, wypoczynku, edukacji, sportu i parku krajobrazu poprzez nowe urządzenie lasu komunalnego oraz wyposażenie go w urządzenia do aktywnego uprawiania sportu oraz bierny i czynny wypoczynek. Projektowany obszar zajmuje powierzchnię 35,42 arów, wpisany jest do rejestru zabytków jako Zespół Alei z Dawną Bażantarnią (A-341 z 1968r.) i obejmował będzie elementy pozwalające na różnorodne wykorzystanie przez szerokie grono użytkowników zdegradowanego obecnie lasu komunalnego.</p> <p>Głównym celem przedsięwzięcia jest zaspokojenie potrzeb związanych z odpoczynkiem czynnym oraz biernym, edukacją i rozwojem fizycznym mieszkańców Łącuta oraz turystów. Inwestycja zakłada całoroczne wykorzystanie kompleksu leśnego. Koncepcja podejmuje problemy związane z brakiem podobnych rozwiązań w okolicy Łącuta. Elementy parku krajobrazu wraz ze strefą rekreacyjną uzupełnią będzie niedoinwestowaną w zieleni urządzoną i tereny spacerowo-rekreacyjne ofertę Łącuta. Dojazd do kompleksu rekreacyjnego będą zapewniać obecne drogi lokalne oraz trasy rowerowe (m.in. trasy przygotowywane przez województwo podkarpackie).</p> <p>W wyniku realizacji projektu istniejący Las Bażantarnia zostanie zagospodarowany na nowo i zaadoptowany na Park Krajobrazu i Rekreacji poprzez nowe urządzenie lasu, wprowadzenie nowych nasadzeń, budowę ścieżek rowerowych, ścieżek zdrowia, ścieżek edukacyjnych dla dzieci, małej architektury (ławki, stoliki) na pikniki rodzinne oraz budowę urządzeń do czynnego uprawiania sportu (m.in. parku linowego).</p> <p>Realizacja tego działania przyczyni się do poprawy dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie miasta Łącuta, przyczyni się również do integracji społecznej, wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych oraz do nowego zagospodarowania zdegradowanych terenów</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości infrastruktury krajobrazowo-edukacyjnej, rekreacyjnej i sportowej na terenie miasta poprzez budowę Parku Krajobrazu i Rekreacji w Łącutcie.</p> <p>Zaangażowanie partnerów społecznych i gospodarczych do realizacji zadań wynikających z funkcji, które będzie pełnił Park Krajobrazu i Rekreacji.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Miasto Łącut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja i adaptacja Lasu Bażantarnia utworzenie nowoczesnego Parku Krajobrazu i Rekreacji
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Miasto Łącut (Obszar: Śródmieście) PROJEKT NR 12	
Nazwa działania	Rewitalizacja kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łącutcie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest kompleksowa rewitalizacja kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łącutcie ul. Farna 20 wraz z najbliższym otoczeniem. Kościół jest obiektem kultury religijnej, ale równocześnie jest dostępny dla zwiedzających, dla artystów, historyków i naukowców, na organizowanie wydarzeń z zakresu kultury, sztuki i historii (koncerty, wystawy, prelekcje), jest również

	<p>dostępny na zajęcia edukacyjne z historii kościoła, miasta i regionu dla szerokiego grona odbiorców (dzieci, młodzież, osoby starsze). Kościół przez wieki pełnił swe funkcje jako obiekt sakralny, a równocześnie był i będzie miejscem otwartym dla kultury, sztuki i edukacji. Kościół p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łąncucie jest obiektem zabytkowym wpisanym w całości do rejestru zabytków (jako obiekt nieruchomy, a jego wyposażenie jako zabytkowe objekty ruchome). Fundowany był w 1488 roku przez podkomorzego przemyskiego Stanisława Pileckiego, wielokrotnie palony (1608, 1624, 1820) i odbudowywany. Pierwotnie posiadał fasadę dwuwieżową. Kształt obecny uzyskał w czasie gruntownej przebudowy w latach 1896-1900 przez Romana Potockiego. W podziemiu świątyni znajduje się neoromańska krypta grobowa rodziny Potockich. Jako kościół kolatorski był obiektem ściśle związanym z historią Łąncuta i losami jego kolejnych właścicieli. Obecnie stanowi jedną z najważniejszych dominant w krajobrazie miasta oraz jest integralnym składnikiem jego kompozycji urbanistycznej.</p> <p>Kompleksowy program rewitalizacji oraz odnowy kościoła pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łąncucie obejmował będzie realizację szeregu szczegółowych przedsięwzięć m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – remont konserwatorski budowli, – zabezpieczenia muru oporowego skarpy, na której posadowiony jest obiekt, – uporządkowania wód opadowych z budynku i terenu wokół, – uporządkowania zieleni i zabytkowego drzewostanu, – wykonania nowej nawierzchni wokół świątyni, – zabezpieczenie schodów prowadzących do świątyni oraz drogi łączącej ją z zabudowaniami zabytkowej plebanii. <p>Powyżej zaproponowany projekt rewitalizacji kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łąncucie wpisuje się w kompleksowy projekt rewitalizacji Rynku Łąncuta oraz całego Śródmieścia miasta i podnosi atrakcyjność samego Łąncuta, jak również jego oferty kulturalnej, historycznej i turystycznej. Kościół jako obiekt otwarty dla zwiedzających stanowi uzupełnienie oferty dla monumentalnego Muzeum-Zamku w Łąncucie, a docelowo po zrealizowaniu planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, również dla zespołu klasztorowego oo. Dominikanów i Podziemnej Trasy Turystycznej</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 36 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego udostępnianie na cele społeczne.</p> <p>Zachowanie i promocja niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z historią i tradycjami Łąncuta i Ziemi Łąncuckiej.</p> <p>Dalszy rozwój Łąncuta jako stolicy gminy miejskiej, gminy wiejskiej oraz powiatu łąncuckiego (w zakresie usług kulturalnych i turystycznych i edukacyjnych).</p> <p>Podniesienie poziomu atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Łąncuta.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	<p>Projekt realizowany przez Parafię Rzymskokatolicką p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łąncucie oraz Gminę Miasto Łąncut.</p>
Nakłady do poniesienia	<p>Szacunkowa wartość projektu: 15,0 mln PLN</p>
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	<p>kompleksowa rewitalizacja kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Łąncucie, uzupełnienie i wzbogacenie oferty kulturalnej, turystycznej i edukacyjnej w Łąncucie</p>
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne)</p> <p>działania społeczne</p>

Gmina Łącut

W przypadku gminy Łącut zaproponowano 7 projektów rewitalizacji (w miejscowościach: Wysoka, Głuchów, Kosina, Sonina i Albigowa). Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje dotyczące przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji, planowanych do realizacji na terenie gminy Łącut.

Gmina Łącut PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Przebudowa internatu przy szkole w Wysokiej na centrum konferencyjne
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Budynek internatu wraz z towarzyszącą infrastrukturą (m.in. stołówka itp.) w Wysokiej to duży obiekt, który obecnie nie jest użytkowany. Budynek ten stanowi potencjał, który może zostać wykorzystany do stworzenia na terenie gminy ponadlokalnego ośrodka konferencyjnego wraz z zapleczem hotelowym, obsługującego cały Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. Obiekt stwarza możliwość zagospodarowania jego przestrzeni w celu stworzenia zarówno dużej, jak również kilku mniejszych sal konferencyjnych, a także zaplecza hotelowego i gastronomicznego. Projekt ten powinien osiągnąć samofinansowanie. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Rozwój bazy hotelowo gastronomicznej na terenie gminy. Poprawa dostępności usług szkoleniowo-konferencyjnych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łącut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 6,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 ponadlokalny ośrodek konferencyjnym z zapleczem hotelowym
Pola tematyczne,	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze

w które wpisuje się projekt	działania społeczne
------------------------------------	---------------------

Gmina Łańcut PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku ośrodka zdrowia w Kosinie dla potrzeb utworzenia ośrodka wsparcia dla osób starszych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja budynku ośrodka zdrowia w sołectwie Kosina z jego jednoczesną adaptacją do pełnienia nowych funkcji społecznych. Po odpowiedniej modernizacji w obiekcie planowane jest utworzenie ośrodka wsparcia dla osób starszych. Tym samym realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy dostępności usług z zakresu opieki nad osobami starszymi, jak również podniesienia jakości życia seniorów. Zakres rzeczowy proponowanego projektu obejmował będzie następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> – roboty budowlano-montażowe wewnętrzne, – budowa kotłowni gazowej, instalacji c.o. oraz c.w.u. z zasilaniem z kolektorów słonecznych, – wymiana stolarki okiennej, – wymiana pokrycia dachowego, – docieplenie ścian zewnętrznych, – budowa urządzeń umożliwiających dostęp osobom starszym i niepełnosprawnym ruchowo, – wyposażenie pomieszczeń odnowionego obiektu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności usług z zakresu opieki nad osobami starszymi w gminie Łańcut. Poprawa jakości życia osób w podeszłym wieku na terenie gminy Łańcut.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek ośrodka zdrowia w miejscowości Kosina
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	<p>działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne</p>

Gmina Łańcut PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Urządzenie terenu rekreacyjnego przy zbiorniku retencyjnym w Głuchowie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Obszar przy zbiorniku wodnym i lesie Korczak w Głuchowie stwarza potencjał jego zagospodarowania do pełnienia funkcji rekreacyjnych. W założeniu obszar służyć ma integracji i aktywizacji osób w wieku senioralnym. Realizacja tego projektu będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa ścieżki spacerowej wokół zbiornika wodnego, – budowa pomostu pływającego, – budowa boiska wielofunkcyjnego (boisko do siatkówki i boisko do koszykówki), – budowa siłowni zewnętrznej, – budowa miejsca grillowego, – budowa placu zabaw, – budowa sanitariatów, – wykonanie elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci),

	– utwardzenie terenu (wykonanie chodników oraz miejsc postojowych). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości życia mieszkańców, a także wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej gminy w wyniku rekreacyjnego zagospodarowania terenu przy zbiorniku wodnym i lesie Korczak w Głuchowie.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 zagospodarowany obszar rekreacyjny (teren przy zbiorniku wodnym i lesie Korczak w Głuchowie)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Łańcut PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Sonina wraz z przebudową Ośrodka Kultury oraz zagospodarowaniem zbiornika wodnego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W centrum miejscowości Sonina, tj. w okolicach Ośrodka Kultury, remizy Ochotniczej Straży Pożarnej, przedszkola oraz zbiornika wodnego, istnieje potrzeba uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznej. W szczególności konieczne są działania dotyczące uporządkowania układu dróg, chodników i miejsc postojowych, wykonania elementów małej architektury oraz wymiany systemu oświetlenia tej przestrzeni publicznej. Ponadto w ramach realizacji przedsięwzięcia przebudowany zostanie budynek Ośrodka Kultury. Elementem projektu jest również zagospodarowanie zbiornika wodnego. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości życia mieszkańców, a także wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej gminy w wyniku zagospodarowania przestrzeni publicznej w centrum wsi Sonina.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 3,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń publiczna w centrum wsi Sonina 1 przebudowany budynek Ośrodka Kultury 1 zagospodarowany zbiornik wodny
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Łańcut PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Albigowa wraz z przebudową budynków Ośrodka Kultury i przedszkola

Etapy działania wraz z czasem realizacji	W centrum miejscowości Albigowa, w okolicach Ośrodka Kultury (Albigowa 478), remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz przedszkola, istnieje potrzeba uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznej. W szczególności konieczne są działania związane z uporządkowaniem układu dróg, chodników i miejsc postojowych, wykonaniem elementów małej architektury oraz wymianą systemu oświetlenia tej przestrzeni publicznej. Równocześnie w ramach realizacji projektu przebudowane zostaną budynki Ośrodka Kultury i przedszkola. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości życia mieszkańców w wyniku zagospodarowania przestrzeni publicznej w Albigowej.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń publiczna w centrum wsi Albigowa 1 przebudowany budynek Ośrodka Kultury 1 przebudowany budynek przedszkola
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Łańcut PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Urządzenie terenu rekreacyjnego w Kosinie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem proponowanego projektu jest zagospodarowanie i urządzenie terenu rekreacyjnego na terenie sołectwa Kosina, służącego aktywizacji oraz integracji osób w wieku senioralnym. Realizacja tego przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy poziomu i jakości życia osób starszych w miejscowości oraz całej gminie. Zakres rzeczowy rozpatrywanego projektu obejmował będzie następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> – budowa alejek spacerowych, – wykonanie trawników i rabat kwiatowych, – urządzenie niskiej zieleni, – montaż ławek parkowych i stolików do gier logicznych, – urządzenie boiska do minigolfa, – ogrodzenie terenu, – wykonanie miejsc postojowych, – budowa ciągu pieszego łączącego teren rekreacyjny z ośrodkiem wsparcia utworzonym na bazie budynku ośrodka zdrowia. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w miejscowości Kosina i całej gminie Łańcut. Rozwój terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy Łańcut.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu:
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń publiczna (teren rekreacyjny) w miejscowości Kosina
Pola tematyczne,	działania przestrzenne (techniczno-materialne)

w które wpisuje się projekt	działania społeczne
------------------------------------	---------------------

Gmina Łańcut PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku biblioteki i czytelní w Kosinie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu jest rewitalizacja budynku biblioteki i czytelní znajdującego się na obszarze miejscowości Kosina. W wyniku prac modernizacyjnych obiekt zostanie dostosowany do potrzeb osób starszych oraz niepełnosprawnych ruchowo. Zakres rzeczowy projektu obejmowa będzie remont i adaptacj pomieszczeń istniejącej biblioteki i czytelní, a także wymian wyposazenia i popraw dostępności pomieszczeń budynku dla osób starszych i niepełnosprawnych ruchowo.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w miejscowości Kosina i całej gminie Łańcut.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Łańcut.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartośc projektu:
Oczekiwane wskaźniki osignic	1 odnowiony budynek biblioteki i czytelní w Kosinie
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Świlcza

W gminie Świlcza przewidziano do realizacji 5 przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawione zostały szczegółowe informacje na temat proponowanych projektów rewitalizacji.

Gmina Świlcza PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Odnowa zabytkowego spichlerza w Trzcianie dla potrzeb utworzenia centrum senioralnego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zabytkowy budynek spichlerza w Trzcianie wymaga pilnej rewitalizacji oraz dostosowania do pełnienia nowych funkcji. W odrestaurowanym obiekcie planowane jest utworzenie centrum senioralnego Senior Park. Pierwszym etapem przedsięwzięcia będzie kompleksowa modernizacja budynku. W kolejnej fazie projektu obiekt zostanie przystosowany do nowych funkcji. W ramach proponowanego przedsięwzięcia zagospodarowane zostanie również otoczenie obiektu (wykonanie chodników i miejsc postojowych oraz montaż elementów małej architektury). Realizacja proponowanego zadania przyczyni się zarówno do zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego miejscowości, jak i poprawy dostępności usług dla seniorów. Tym samym omawiany projekt przyczyni się do podniesienia jakości życia osób starszych na terenie gminy Świlcza.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa dostępności i jakości usług dedykowanych osobom starszym w gminie Świlcza.</p> <p>Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych w gminie Świlcza.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Świlcza.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek zabytkowego spichlerza utworzenie 1 centrum senioralnego

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne
---	--

Gmina Świlcza PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rozwój funkcji rekreacyjnych zbiornika retencyjnego w Bratkowicach
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Zbiornik retencyjny w Bratkowicach stwarza możliwości jego zagospodarowania oraz dostosowania do pełnienia funkcji rekreacyjnych zarówno dla lokalnej społeczności, jak również turystów. Na bazie tego zbiornika planowane jest utworzenie ogólnodostępnego miejsca do kąpieli na terenie gminy Świlcza. W ramach proponowanego projektu zostaną podjęte następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> – odmulenie zbiornika i przygotowanie kąpieliska, – budowa pomostu (mogącego służyć również jako miejsce cumowania sprzętu pływającego), – budowa budynku zaplecza socjalno-gastronomicznego, – zagospodarowanie terenu wokół zbiornika (m.in. utworzenie plaży, budowa alejek spacerowych, wykonanie miejsc parkingowych, budowa ogrodzenia, montaż elementów małej architektury). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rekreacyjnej na obszarze gminy Świlcza poprzez odnowę oraz zagospodarowanie zbiornika retencyjnego w Bratkowicach.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Świlcza.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (zagospodarowany zbiornik retencyjny w Bratkowicach)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Świlcza PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja terenów zieleni – Lasek w Mrowli
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W ramach rewitalizacji planowane jest zagospodarowanie tego terenu poprzez utworzenie alejek spacerowych, montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, altana, plac zabaw, siłownia zewnętrzna). Nadanie temu terenowi funkcji wypoczynkowych oraz rekreacyjnych przyczyni się do zwiększenia poziomu atrakcyjności turystycznej zarówno całej gminy, jak również zachodniej części Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W ramach proponowanego projektu zostaną podjęte następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie terenu lasu, – utworzenie alejek spacerowych, – montaż elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, altana, plac zabaw, siłownia zewnętrzna). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rekreacyjnej na obszarze gminy Świlcza poprzez odnowę oraz zagospodarowanie terenu zieleni – Lasek w Mrowli.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Świlcza.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,1 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 obszar rekreacyjny (zagospodarowany teren zieleni w Mrowli)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Świlcza PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja Domu Ludowego w Bratkowicach dla potrzeb rozwoju ruchu amatorskiego młodzieży
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem projektu jest kompleksowa modernizacja budynku Domu Ludowego w Bratkowicach oraz jego lepsze dostosowanie do pełnienia funkcji społecznych. Odnowiony obiekt służyć będzie w głównej mierze rozwojowi ruchu amatorskiego młodzieży w różnych dziedzinach. Tym samym dzięki realizacji proponowanego przedsięwzięcia stworzone zostanie odpowiednie miejsce do podejmowania różnego rodzaju inicjatyw społecznych (przede wszystkim kulturalno-edukacyjnych) oraz twórczego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. W ramach projektu zagospodarowane zostanie także otoczenie budynku (m.in. budowa placu zabaw i miejsc postojowych oraz montaż elementów małej architektury). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Rozwój ruchu amatorskiego młodzieży w różnych obszarach aktywności społeczno-kulturalnej. Dalszy rozwój inicjatyw społecznych (w tym kulturalnych) na terenie gminy Świlcza.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Świlcza.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek domu ludowego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Świlcza PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez kompleksową modernizację Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Trzcianie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przedmiotem projektu jest kompleksowa modernizacja budynku Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Trzcianie oraz jego lepsze dostosowanie do pełnienia funkcji społecznych. Odnowiony obiekt służyć będzie w głównej mierze rozwojowi ruchu amatorskiego młodzieży w różnych dziedzinach. Tym samym dzięki realizacji proponowanego przedsięwzięcia stworzone zostanie odpowiednie miejsce do podejmowania różnego rodzaju inicjatyw społecznych (przede wszystkim kulturalno-edukacyjnych) oraz twórczego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. W ramach projektu zagospodarowane

	zostanie także otoczenie budynku (m.in. budowa placu zabaw i miejsc postojowych oraz montaż elementów małej architektury). W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług społecznych na terenie gminy Świlcza. Dalszy rozwój różnego rodzaju inicjatyw społecznych w gminie Świlcza.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Świlcza.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony budynek
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebowniko

Na terenie gminy Trzebowniko zaproponowano do realizacji łącznie 7 projektów rewitalizacyjnych. Poniżej zaprezentowane zostały szczegółowe informacje dotyczące planowanych przedsięwzięć w tej gminie.

Gmina Trzebowniko PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowych budynków Spichlerza oraz Rządcówki na terenie kompleksu podworskiego w Łące
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Podstawowym celem proponowanego projektu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego oraz jego lepsze dostosowanie do pełnienia różnorodnych funkcji społecznych. Przedsięwzięcie to składa się z dwóch zadań inwestycyjnych. Pierwszym z nich jest rewitalizacja zabytkowego budynku spichlerza dla potrzeb utworzenia Gminnego Ośrodka Kultury. W ramach tego działania obiekt spichlerza zostanie poddany kompleksowej modernizacji oraz zaadaptowany do pełnienia nowych funkcji. Równocześnie zagospodarowana zostanie przestrzeń wokół budynku (m.in. wykonanie miejsc parkingowych i montaż elementów małej architektury). Realizacja tego działania przyczyni się do poprawy dostępności usług kulturalnych na obszarze gminy (w szczególności tych adresowanych do dzieci i młodzieży), jak również ich szerszego zróżnicowania. Drugim zadaniem wdrażanym w ramach proponowanego przedsięwzięcia jest rewitalizacja zabytkowego budynku tzw. rządcówki, w której mieszczą się 3 mieszkania komunalne. Realizacja tego działania przyczyni się do podniesienia istniejącego standardu (jakości) gminnego zasobu mieszkań komunalnych. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, jak również jego lepsze dostosowanie do pełnienia różnorodnych funkcji społecznych (w tym kulturalnych). Poprawa dostępności i jakości oferty usług kulturalnych w gminie Trzebowniko, poprzez rewitalizację zabytkowego spichlerza w Łące dla potrzeb utworzenia Gminnego Ośrodka Kultury. Podniesienie standardu gminnego zasobu mieszkań komunalnych poprzez modernizację zabytkowego budynku rządcówki w Łące, mieszczącego 3 mieszkania komunalne.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko w partnerstwie z zespołami artystycznymi działającymi na terenie gminy oraz najemcami mieszkań komunalnych w budynku rządcówki.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 5,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 odnowiony zabytkowy budynek spichlerza 1 odnowiony zabytkowy budynek rządcówki utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury 3 zmodernizowane mieszkania komunalne
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja dwóch budynków przedszkolnych w Łukawcu dla potrzeb tworzenia mieszkań komunalnych
Etapy działania wraz z czasem realizacji	W wyniku budowy nowego dużego budynku przedszkola w Łukawcu, obiekty pełniące dotychczas te funkcje pozostaną nieużytkowane. Jednocześnie budynki te stwarzają możliwość ich zagospodarowania i adaptacji dla potrzeb utworzenia mieszkań komunalnych. W wyniku kompleksowej modernizacji oraz odpowiedniego przystosowania wnętrz w obiektach tych możliwe jest utworzenie w sumie 4 mieszkań komunalnych o dobrym standardzie. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy dostępności zasobu komunalnego w gminie Trzebownisko. W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności mieszkań komunalnych na terenie gminy Trzebownisko.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	2 odnowione budynki dawnych przedszkoli utworzenie 4 mieszkań komunalnych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja parku podworskiego przy dawnym browarze w Zaczerniu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	Przy dawnym browarze w miejscowości Zaczernie znajduje się park podworski o powierzchni około 1,2 ha, który stwarza dogodne możliwości zagospodarowania pod kątem rozwoju funkcji rekreacyjnych. Jednakże na chwilę obecną teren parku pozostaje w stanie silnej degradacji. W związku z powyższym park powinien zostać poddany rewitalizacji z uwzględnieniem zaleceń konserwatorskich, a mianowicie: <ul style="list-style-type: none"> – funkcjonalne dopasowanie terenu do potrzeb obecnych użytkowników z połączeniem zachowaniem substancji historycznej,

	<ul style="list-style-type: none"> – odtworzenie w miarę możliwości głównych osi i powiązań widokowych, – maksymalne wykorzystanie istniejącego drzewostanu z podkreśleniem i odświeżeniem elementów najcenniejszych, – usunięcie przypadkowych nasadzeń zacierających widoki, – konserwacja i remont zachowanej zabytkowej infrastruktury budowlanej, – w celu nadania parkowi charakteru rekreacyjno-wypoczynkowego dopuszcza się także możliwość wprowadzenia elementów tzw. małej architektury w formie podporządkowanej oraz stylistycznie dopasowanej do charakteru zabytkowego założenia obiektu (np. montaż stolików rekreacyjnych). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności przestrzeni rekreacyjnych w gminie Trzebownisko przez rewitalizację parku przy dawnym browarze w Zacerniu.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona i zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna (park podworski w Zacerniu)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja i uporządkowanie otoczenia Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Podstawowym dążeniem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznej poprzez uporządkowanie otoczenia Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi. Dla realizacji tego projektu niezbędne są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnowienie i przeprojektowanie układu dróg, chodników i miejsc parkingowych, – odnowienie i wymiana elementów małej architektury, – odnowienie zieleni (uporządkowanie istniejącej zieleni oraz nowe nasadzenia). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa istniejącego stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej poprzez uporządkowanie otoczenia Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	odnowiona przestrzeń publiczna (otoczenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Rewitalizacja oraz rekreacyjne zagospodarowanie zalewu w Terliczce
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Zbiornik retencyjny wraz z otaczającym go terenem (o łącznej powierzchni około 6,0 ha) w miejscowości Terliczka stwarza dogodnie możliwości zagospodarowania i dostosowania do pełnienia funkcji sportowo-rekreacyjnych. Dla osiągnięcia powyższych zamierzeń niezbędne jest wykonanie następujących prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odmulenie zbiornika i przygotowanie kąpieliska, – budowa niewielkiego pomostu na zalewie, służącego jako przystań dla sprzętu pływającego (m.in. kajaki, rowerki wodne itp.), – utworzenie miejsc do plażowania, – budowa budynku zaplecza socjalno-gastronomicznego, – budowa boiska do siatkówki plażowej, – budowa skateparku, – budowa siłowni zewnętrznej, – budowa alejek spacerowych wraz z oświetleniem, – budowa placów zabaw, – budowa miejsc grillowych, – wykonanie stolików rekreacyjnych (szachy, chińczyk, tenis stołowy), – wykonanie i montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), – budowa ogrodzenia terenu, – budowa miejsc parkingowych. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności przestrzeni sportowo-rekreacyjnych w gminie Trzebownisko poprzez rewitalizację zalewu w Terliczce oraz zagospodarowanie otaczającego go terenu.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	zagospodarowana przestrzeń sportowo-rekreacyjna (obszar zbiornika wodnego w Terliczce)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok na terenie Gminy Trzebownisko
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego przedsięwzięcia jest zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok, jak również towarzyszących jej obiektów hydrologicznych na cele turystyczne oraz rekreacyjne w oparciu o atrakcyjne walory doliny rzecznej. Omawiany projekt zakłada wprowadzenie różnego rodzaju form rekreacji i turystyki, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dorosłych (w tym zwłaszcza osób w podeszłym wieku). Zakres rzeczowy rozpatrywanego działania obejmował będzie następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa systemu ścieżek rowerowych i ścieżek pieszych wzdłuż brzegów rzeki, – budowa kładek pieszo-rowerowych nad Wisłokiem i jego dopływami łączących ścieżki piesze oraz rowerowe przebiegające po obu stronach rzeki, – budowa wypożyczalni rowerów zlokalizowanych równomiernie na całej długości systemu tras,

	<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie trasy spływu kajakowego na całej długości systemu (wraz z zagospodarowaniem miejsc realizacji przystani, pomostów i okresowych wypożyczalni sprzętu pływającego, jak również miejsc biwakowych i miejsc odpoczynku), – utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, – montaż wiat turystycznych dla rowerzystów i spacerowiczów, – wykonanie oświetlenia oraz montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), – budowa pól namiotowych i campingów, baz noclegowych i miejsc rekreacji czynnej (boisk, kąpielisk oraz miejsc do plażowania, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, miejsc do uprawiania sportów ekstremalnych itp.). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Trzebownisko. Podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej gminy Trzebownisko.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	trasa spacerowo-rowerowa (wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną) wzdłuż brzegów Wisłoka
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Trzebownisko PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Utworzenie otwartych stref wypoczynku i rekreacji służących integracji i aktywizacji osób starszych na terenie gminy Trzebownisko
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Celem proponowanego przedsięwzięcia jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych, a także ich szersza integracja (w wymiarze wewnątrzpokoleniowym i międzypokoleniowym) oraz aktywizacja przez tworzenie (rewitalizacja, rozbudowa i modernizacja) infrastruktury i przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb rosnącej liczby osób w podeszłym wieku. Zakres rzeczowy tego zadania obejmował będzie m.in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niwelowanie różnego rodzaju barier architektonicznych i przestrzennych, – tworzenie stref rekreacji, wypoczynku i aktywności dla osób starszych, – remont obiektów oraz odnowa przestrzeni publicznych służących integracji wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej osób starszych. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu i jakości życia osób starszych. Integracja (wewnątrzpokoleniowa i międzypokoleniowa) i aktywizacja osób starszych.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Trzebownisko.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznych (3 obszarów) oraz dostosowanie ich dla potrzeb osób starszych
Pola tematyczne,	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

w które wpisuje się projekt

Gmina Tyczyn

W przypadku gminy Tyczyn do realizacji zaproponowano w sumie 11 projektów rewitalizacji (w tym 4 inwestycje wdrażane w mieście Tyczyn oraz 7 przedsięwzięć w pozostałych miejscowościach gminy). Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące projektów przewidzianych do realizacji w gminie Tyczyn.

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 1	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowej płyty Rynku w Tyczynie wraz z przyległymi uliczkami i obiektami zabytkowymi
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanej inwestycji jest rewitalizacja płyty rynku o wymiarach 68 x 128 m. Środek placu zajmują tereny zielone, natomiast na pozostałym obszarze zlokalizowane są drogi, chodniki, inne tereny utwardzone, a także elementy małej architektury. Na obszarze objętym rewitalizacją występują nawierzchnie z płyt betonowych, płyt kamiennych, kostki betonowej oraz jezdnie asfaltowe. W efekcie realizacji zadania przebudowie poddane zostaną drogi o długości 950 m. W ramach proponowanego przedsięwzięcia zostaną zrealizowane następujące działania inwestycyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebudowa dróg (fragment ul. Grunwaldzkiej, fragment ul. Kilińskiego, fragment ul. Plac Wolności, ul. Targowa, fragment ul. Ogrodowej, ul. Strażacka, część ul. Mickiewicza oraz ul. Kopernika), – budowa i przebudowa nawierzchni oraz terenów zielonych placu Rynku, – budowa i przebudowa oświetlenia drogowego, – budowa elementów małej architektury, – budowa parkingów i zatok postojowych, – budowa studni (zadaszony obiekt z żeliwnym źródłem dający możliwość czerpania wody), – budowa fontanny wraz z komorą techniczną,

	<p>– remont obiektów zabytkowych w otoczeniu i okolicach Rynku (tj. stary magistrat, kamienica przy ul. Rynek 3, stara plebania, mur kościelny, wieże i dzwonnice przy kościele parafialnym, stara remiza (własność prywatna), kamienica Wodnickich, kamienica przy ul. Rynek 24 z zachowaną unikatową kuczką żydowską na strychu (własność prywatna), dawny budynek Sokoła przy ul. Strażackiej).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Rezultatem projektu będzie znacząca poprawa estetyki oraz funkcjonalności centrum Tyczyna. Projekt przyczyni się do rozwoju turystyki w gminie, jak również do wzmocnienia funkcji centralnych rynku oraz terenów położonych w jego najbliższym otoczeniu.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn w partnerstwie z parafią rzymskokatolicką p.w. św. Katarzyny w Tyczynie oraz osobami prywatnymi (właścicielami zabytkowych nieruchomości).
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 12,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 przebudowany rynek (o wymiarach 68 x 128 m) przebudowa dróg o długości 950 m
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 2	
Nazwa działania	Rewitalizacja parku przy pałacu mieszczącym obecnie Zespół Szkół im. Władysława Orkana, położonego przy wjeździe do miasta Tyczyna od strony Rzeszowa, u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Parkowej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Ze względu na zachowanie zabytkowego charakteru zespołu pałacowo-parkowego, który stanowi jeden z najcenniejszych obiektów w wojewódzkie podkarpackim, planowana jest rewitalizacja parku zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi, a mianowicie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – funkcjonalne dostosowanie do potrzeb obecnych użytkowników z równoczesnym zachowaniem substancji historycznej, – odtworzenie, w miarę możliwości, głównych osi i powiązań widokowych z uwidocznieniem obecnie zatartych dominant widokowych, – utrzymanie obecnych granic w kształcie wieloboku, – maksymalne wykorzystanie istniejącego drzewostanu z podkreśleniem i odślonieniem elementów najcenniejszych, – usunięcie przypadkowych nasadzeń zacierających widoki, – konserwacja oraz remont zachowanej zabytkowej infrastruktury budowlanej, tj. pałacu, fontanny, lodowni, studni, bramy wjazdowej i muru ogrodzeniowego, – w celu nadania parkowi charakteru rekreacyjno-wypoczynkowego dopuszcza się także możliwość wprowadzenia elementów tzw. małej architektury w formie podporządkowanej oraz stylistycznie dopasowanej do charakteru zabytkowego założenia obiektu. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu zachowania zabytkowego pałacu oraz kompleksowa rewitalizacja parku.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn w partnerstwie z Powiatem Rzeszowskim.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja oraz odnowienie parku przy pałacu mieszczącym obecnie Zespół Szkół im. Władysława Orkana, położonego przy wjeździe do miasta Tyczyna od strony Rzeszowa, u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Parkowej

Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne
---	---

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 3	
Nazwa działania	Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Hermanowa
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Centrum miejscowości Hermanowa to obszar obejmujący Dom Ludowy, filię Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej, remizę Ochotniczej Straży Pożarnej oraz Szkołę Podstawową. Obszar ten koncentruje zatem organizacje społeczne działające na terenie sołectwa oraz służy nawiązywaniu kontaktów społecznych poprzez spotkania mieszkańców, wynikające z załatwiania codziennych spraw. Miejszem o szczególnym znaczeniu jest Dom Ludowy, który wymaga natychmiastowego remontu oraz wyposażenia w niezbędny sprzęt, zapewniający mieszkańcom urozmaiconą ofertę kulturalną. Budynek Domu Ludowego pełni dla lokalnej społeczności ważną funkcję ze względu na to, że skupia znaczną część życia kulturalnego wsi. Realizacja zadania będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – uzyskanie stosowne pozwolenia, – kompleksowy remont budynku, – zakup sprzętu i wyposażenia. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Zagospodarowanie centrum sołectwa Hermanowa poprzez remont Domu Ludowego przyczyni się do zapewnienia mieszkańcom urozmaiconej oferty kulturalnej, integracji lokalnej społeczności i poprawy wizerunku miejscowości.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,0 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja 1 domu ludowego
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 4	
Nazwa działania	Rewitalizacja stawów podworskich w Tyczynie
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Na terenie miasta Tyczyn znajdują się stawy podworskie o powierzchni około 2,5 ha, położone między ul. Orkana w Tyczynie a ul. Herbową w Rzeszowie (przy drodze powiatowej nr 1404R łączącej Rzeszów z Lubenią). Obszar ten, o istotnym znaczeniu historycznym i zachowanym sposobie użytkowania (stawy rybne), cechuje się bardzo wysoką atrakcyjnością przyrodniczą. Dla poprawy wartości krajobrazowo-przestrzennych obszaru, niezbędne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych. Zakres tego przedsięwzięcia obejmuje przebudowę 4 stawów rybnych oraz zagospodarowanie otaczającego je terenu. Realizacja zadania będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – renowacja stawów, – wybudowanie wyspy gruntowej z domkiem dla ptactwa wodnego, – budowa drewnianych mostów pomiędzy stawami, – wykonanie ścieżek pieszych

	<ul style="list-style-type: none"> – nasadzenie zieleni, – budowa pawilonu wędkarskiego. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Realizacja zadania pozwoli na podniesienie walorów estetycznych gminy i udostępnienie mieszkańcom miejsca do aktywnego wypoczynku na łonie przyrody i w kontakcie z naturą.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja 4 stawów podworskich w Tyczynie wraz z zagospodarowaniem terenu
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 5	
Nazwa działania	Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Matysówka wraz z uporządkowaniem terenu
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Centrum sołectwa Matysówka to obszar obejmujący Dom Ludowy, remizę Ochotniczej Straży Pożarnej, Szkołę Podstawową oraz kościół parafialny. Obszar ten koncentruje organizacje społeczne działające na terenie sołectwa, a także służy nawiązywaniu kontaktów społecznych poprzez spotkania mieszkańców, wynikające z załatwiania codziennych spraw. Miejszem o szczególnie istotnym znaczeniu dla lokalnej społeczności jest Dom Ludowy. Prężnie działa przy nim Zespół Śpiewaczy <i>Matysowianie</i> i Koło Gospodyń Wiejskich. Organizowane są tam liczne spotkania, zajęcia dla dzieci oraz warsztaty. Realizacja zadania będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – uzyskanie stosowne pozwolenia, – remont i przebudowa budynku, – zagospodarowanie terenu wokół budynku. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Remont obiektu oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku pozwolą na wzbogacenie oferty kulturalnej, a także pełne wykorzystanie istniejących zasobów dla potrzeb lokalnej społeczności.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,7 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa rewitalizacja 1 domu ludowego wraz z zagospodarowaniem jego otoczenia
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 6	
Nazwa działania	Rewitalizacja i modernizacja remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kielnarowej
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej znajduje się w centrum wsi, obok Domu Ludowego. Jest to budynek dwukondygnacyjny, ukończony w 1996 roku. Parter budynku zagospodarowany jest przez miejscową jednostkę Ochotniczej Straży Pożarnej. Znajdują się tutaj garaż, świetlica oraz zaplecze socjalne. Piętro w stanie surowym zamkniętym. Realizacja zadania będzie wymagała następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – uzyskanie stosowne pozwolenia, – przebudowa i remont budynku. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Modernizacja budynku pozwoli na uzyskanie pomieszczeń na piętrze, które można będzie wykorzystać dla miejscowej społeczności (np. siedziba miejscowego chóru oraz klubu sportowego).
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 0,4 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	kompleksowa modernizacja 1 remizy Ochotniczej Straży Pożarnej
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 7	
Nazwa działania	Rewitalizacja obszaru w Hermanowej – Czerwonkach poprzez utworzenie Ośrodka Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” dla osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Obszar o łącznej powierzchni 1,43 ha obejmuje działki o numerach 2652 i 2653, stanowiące własność Gminy Tyczyn. Obecnie znajduje się tam trzykondygnacyjny budynek gminny z lokalami socjalnymi oraz parterowy budynek dawnej szkoły podstawowej, który użytkowany jest przez Polskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Ośrodek Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczy z siedzibą w Rzeszowie. Z obiektu korzysta 13 dzieci i młodzieży w wieku od 5 do 21 lat. Ośrodek obsługuje teren Gminy Tyczyn, miasta Rzeszowa oraz powiatu rzeszowskiego. Na działkach tych Gmina Tyczyn planuje utworzyć Ośrodek Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” z dla osób niepełnosprawnych, a także zagrożonych wykluczeniem społecznym. Istniejące budynki dawnej szkoły i budynek socjalny poddane zostaną modernizacji i adaptacji na potrzeby planowanego Ośrodka. Ponadto przewiduje się budowę odrębnego czterokondygnacyjnego budynku z mieszkaniami socjalnymi o powierzchni użytkowej 762,7 m². Na terenie tym planuje się również budowę infrastruktury sportowej.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Zadaniem Ośrodka będzie przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utworzenie warsztatów terapii zajęciowej, – działania na rzecz włączenia społecznego osób w trudnej sytuacji materialnej oraz życiowej poprzez utworzenie zakładu aktywności zawodowej i spółdzielni socjalnej, – poprawa istniejących warunków funkcjonowania ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego dla osób niepełnosprawnych poprzez jego modernizację, – poprawa sytuacji mieszkaniowej osób zagrożonych marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym, z niepełnosprawnością umysłową i ofiar przemocy poprzez budowę budynku z lokalami socjalnymi i mieszkaniami chronionymi oraz centrum poradnictwa dla wyżej wymienionych osób.

Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,36 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	utworzenie 1 Ośrodka Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” dla osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania gospodarcze działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 8	
Nazwa działania	Instalacja monitoringu obiektów publicznych w Gminie Tyczyn wraz z rozbudową systemu oświetlenia
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Istniejące na terenie gminy Tyczyn obiekty publiczne narażone są na różnorodne przejawy dewastacji. W celu zminimalizowania bądź całkowitego wyeliminowania takich działań konieczna jest instalacja monitoringu. Zadanie to przyczyni się do wzrostu poziomu porządku publicznego oraz ochrony mienia gminnego przed umyślną dewastacją. Równocześnie komplementarnym działaniem będzie rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego w granicach gminy. Inwestycja ta przyczyni się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, a także poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w granicach gminy. Instalacja systemu monitoringu obiektów gminnych w połączeniu z rozbudową oświetlenia ulicznego przyczyni się do poprawy estetyki przestrzeni publicznej i kształtowania pozytywnego wizerunku gminy. Realizacja proponowanego projektu będzie wymagała podjęcia następujących prac:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – uzyskanie stosowych pozwoleń, – montaż monitoringu obiektów użyteczności publicznej, – budowa brakującej infrastruktury oświetlenia ulicznego na terenie gminy. <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	Poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Tyczyn, poprzez instalację monitoringu obiektów publicznych oraz rozbudowę systemu oświetlenia.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 1,2 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowany system monitoringu i oświetlenia na terenie gminy
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 9	
Nazwa działania	Rewitalizacja budynku dawnego Domu Nauczyciela i jego otoczenia oraz modernizacja zespołu boisk w Borku Starym

Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Przedmiotem proponowanego projektu rewitalizacji jest remont budynku dawnego Domu Nauczyciela oraz jego otoczenia dla sportowo-rekreacyjnych mieszkańców gminy, w tym jako zaplecze socjalno-sanitarne klubu sportowego LKS Start w Borku Starym. Realizacja zadania będzie wymagała podjęcia następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowej, – uzyskanie stosownych pozwoleń, – kompleksowy remont budynku dawnego Domu Nauczyciela oraz zagospodarowanie otaczającego terenu wraz z modernizacją boisk sportowych (tj. budowa trybun, wykonanie oświetlenia, budowa ogrodzenia i piłkochwyłów). <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Poprawa wizerunku miejscowości poprzez remont zniszczonego budynku i jego otoczenia oraz nadanie mu nowej funkcji (tj. zaplecza socjalno-sanitarne dla zawodników klubu sportowego). Poprawa jakości infrastruktury społecznej (sportowej) na terenie miejscowości Borek Stary.</p>
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony budynek dawnego domu nauczyciela zmodernizowany zespół boisk sportowych
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 10	
Nazwa działania	Rewitalizacja zabytkowego budynku dawnego Sądu Grodzkiego wraz przyległym budynkiem użytkowym i otoczeniem w zabytkowym śródmieściu Tyczyna
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>Budynek dawnego Sądu Grodzkiego w Tyczynie (będący również siedzibą Urzędu Skarbowego) został wzniesiony pod koniec XIX wieku (w latach 1892 – 1894). Jest to obiekt zabytkowy objęty ścisłą ochroną konserwatorską (w 1992 roku wpisany został do rejestru zabytków). Budynek jest przykładem jednego z najcenniejszych oraz najlepiej zachowanych zabytkowych obiektów użyteczności publicznej w gminie. Wzniesiony jako budynek murowany wolnostojący częściowo podpiwniczony, o dwóch kondygnacjach nadziemnych na planie prostokąta o układzie trzytraktowym z korytarzem w środku. Budynek przykryty dachem czterospadowym o konstrukcji drewnianej pokrytej dachówką ceramiczną. Zabytkowy budynek dawnego Sądu Grodzkiego jest elementem charakterystycznym dla krajobrazu Tyczyna, a także cennym obiektem dziedzictwa kulturowego ze względu na posiadaną wartość historyczną i kulturową. Obecny stan zachowania budynku wymaga podjęcia pilnych prac remontowo-konserwatorskich. W najgorszym stanie jest więźba dachowa wraz z pokryciem, która przyczynia się do niszczenia budynku (zamakanie stropu i ścian kondygnacji nadziemnych). W ramach proponowanego przedsięwzięcia planowany jest kompleksowy remont zdegradowanego budynku i nadanie mu nowej funkcji – adaptacja na potrzeby utworzenia ośrodka wsparcia dla osób z chorobą Alzheimera. Ośrodek będzie miejscem świadczenia specjalistycznego wsparcia dla osób chorych i ich rodzin. Zapewni również wielospecjalistyczną opiekę, w tym specjalną terapię wspomnieniową, działania rewalidacyjne oraz rehabilitację ruchową. Ponadto w ramach omawianego zadania planowana jest adaptacja przyległego budynku użytkowego dla potrzeb utworzenia ośrodka wsparcia przedsiębiorczości.</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 12 miesięcy.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>Zabezpieczenie oraz zachowanie substancji zabytkowej miasta poprzez rewitalizację budynku dawnego Sądu Grodzkiego w Tyczynie wraz z otoczeniem. Poprawa jakości i standardów życia osób z chorobą Alzheimera i ich rodzin poprzez zwiększenie stopnia dostępności świadczeń zdrowotnych i usług społecznych w zakresie długoterminowej opieki.</p>

	Stworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości na terenie gminy poprzez modernizację oraz adaptację budynku użytkowego na potrzeby ośrodka wsparcia przedsiębiorczości.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 2,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	1 kompleksowo odnowiony zabytkowy budynek dawnego sądu grodzkiego 1 zaadaptowany budynek użytkowy dla potrzeb ośrodka wsparcia przedsiębiorczości
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

Gmina Tyczyn PROJEKT NR 11	
Nazwa działania	Rozbudowa przewiązki pomiędzy gimnazjum a halą sportową w Tyczynie na potrzeby utworzenia Centrum Senioralnego
Etapy działania wraz z czasem realizacji	<p>W związku z systematycznie zachodzącymi procesami starzenia się społeczeństwa oraz niską aktywnością społeczną, edukacyjną i kulturalną osób w podeszłym wieku wynikającą z niewielkiej i mało atrakcyjnej oferty form aktywności dla seniorów, w Gminie Tyczyn pojawiła się potrzeba utworzenia odpowiedniej infrastruktury służącej aktywizacji oraz integracji osób starszych. Przedmiotem projektu jest rozbudowa przewiązki pomiędzy gimnazjum a halą sportową w Tyczynie oraz adaptacja na potrzeby utworzenia Centrum Senioralnego. W ramach realizacji omawianego przedsięwzięcia podjęte zostaną następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niezbędne prace budowlane, – adaptacja pomieszczeń dla potrzeb seniorów i zakup potrzebnego wyposażenia, – przystosowanie obiektu dla potrzeb osób niepełnosprawnych. <p>Gmina Tyczyn posiada kompletną dokumentację projektową wraz z pozwoleniem na budowę. Projekt przyczyni się do poprawy dostępności i jakości usług społecznych w zakresie aktywizacji seniorów.</p> <p>Obiekt będący przedmiotem tego przedsięwzięcia cechuje się dogodnym położeniem komunikacyjnym, ponieważ znajduje się w kompleksie obejmującym: Halę Sportową, Centrum Dziedzictwa Kulturowego, Gimnazjum Publiczne i zabytkowy park. Rozbudowany i zaadaptowany obiekt będzie służył:</p> <ul style="list-style-type: none"> – programowaniu, planowaniu oraz koordynacji działań prosenioralnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Biuro Centrum Senioralnego), – informacji i promocji inicjatyw senioralnych ROF (Senioralne Centrum Współpracy), – prowadzeniu działalności szkoleniowo-instruktażowej dla ośrodków senioralnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Centrum Edukacji Senioralnej), – rozwojowi wolontariatu senioralnego: informacyjnego, kompetencyjnego, opiekuńczego, akcyjnego i artystycznego (Senioralne Centrum Wolontariatu). <p>W obiekcie wyposażonym w odpowiednie zaplecze dydaktyczne, socjalne i żywieniowe, dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych, będzie miał siedzibę Ośrodek Wsparcia Dziennego dla Seniorów i Akademia Seniora. Z obiektem sąsiaduje hala sportowa wraz z odpowiednim zapleczem, w której będą realizowane zajęcia rekreacyjno-sportowe i rehabilitacyjne dla seniorów oraz Centrum Dziedzictwa Kulturowego, które będzie prowadzić różne zajęcia warsztatowe (tj. medyczne, prawno-ekonomiczne, psychologiczne, rękodzielnicze, teatralne, filmowe i artystyczne). Obok Centrum Senioralnego znajduje się gimnazjum, w którym seniorzy będą mogli spotykać się z młodzieżą oraz dzielić się z nią swoimi bogatymi doświadczeniami, co będzie sprzyjać społecznej aktywności i integracji międzypokoleniowej. W położonym w pobliżu zabytkowym parku, stanowiącym część Zespołu Pałacowo-Parkowego hrabiów Wodzickich, istnieje możliwość prowadzenia atrakcyjnych zajęć plenerowych (m.in. plenery i występy artystyczne, spotkania integracyjne, rekreacja ruchowa itp.).</p> <p>W przypadku otrzymania dofinansowania, realizacja projektu możliwa jest w ciągu 24 miesięcy.</p>

Oczekiwane rezultaty	Poprawa dostępności i jakości usług społecznych w zakresie aktywizacji seniorów w gminie Tyczyn oraz Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym.
Podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Projekt realizowany przez Gminę Tyczyn.
Nakłady do poniesienia	Szacunkowa wartość projektu: 4,5 mln PLN
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	rozbudowa przewiązki (budynku łącznika) pomiędzy Gimnazjum Publicznym im. św. Jana Pawła II oraz halą sportową w tycznie wraz z adaptacją dla potrzeb utworzenia Centrum Senioralnego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego utworzenie Centrum Senioralnego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Biuro Centrum, Senioralne Centrum Współpracy, Centrum Edukacji Senioralnej, Senioralne Centrum Wolontariatu)
Pola tematyczne, w które wpisuje się projekt	działania przestrzenne (techniczno-materialne) działania społeczne

9.5. Program przedsięwzięć o charakterze społecznym

Dla nadania procesowi rewitalizacji spójnego i kompleksowego charakteru, obok przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym (inwestycyjnym) niezbędna jest realizacja działań społecznych (tj. tzw. projektów miękkich) ukierunkowanych na rozwiązywanie konkretnych (uprzednio zdiagnozowanych) problemów społecznych. Tego typu działania są konieczne dla osiągnięcia zamierzeń procesu rewitalizacji, w szczególności zaś dla realizacji jego celów społecznych. Zgodnie ze źródłostwem terminu rewitalizacja, proces ten oznacza ponowne nadanie życia. Nadanie pełnego życia obszarom podlegającym wsparciu w ramach działań rewitalizacyjnych możliwe jest przede wszystkim poprzez działania społeczne, które powinny mieć charakter ciągły, nie natomiast incydentalny czy wręcz jednorazowy. Działania społeczne powinny służyć przeciwdziałaniu różnego rodzaju niekorzystnym zjawiskom oraz problemom społecznym, jak również prowadzić do szerszej integracji i aktywizacji mieszkańców. Równocześnie przedsięwzięcia o charakterze społecznym powinny być adresowane przede wszystkim do różnorodnych grup defaworyzowanych oraz zagrożonych procesami marginalizacji i wykluczenia społecznego (m.in. długotrwale bezrobotni, dzieci i młodzież z tzw. trudnych rodzin, osoby niepełnosprawne itd.). Niemniej jednak działania społeczne powinny być kierowane również w szerszym ujęciu do wszystkich grup społecznych – mieszkańców nie tylko samych terenów rewitalizowanych, ale całych miast i gmin. Wówczas przedsięwzięcia te będą stanowiły swego rodzaju zabezpieczenie przed powstawaniem i rozwojem negatywnych zjawisk natury społecznej. Tym samym działania społeczne powinny mieć zarówno charakter reakcyjny (próba ograniczenia czy przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom społecznym), jak również prewencyjny (próba niedopuszczenia do powstawania oraz rozwoju negatywnych zjawisk społecznych). W przeciwieństwie do projektów infrastrukturalnych, projekty społeczne powinny mieć charakter horyzontalny oraz dotyczyć całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Równocześnie rozpoczęte przedsięwzięcia społeczne należy kontynuować także po okresie wskazanym jako horyzont czasowy niniejszego programu (ze względu na ich ponadczasowy charakter, jak również długotrwałe efekty). Ze względu na zdiagnozowany i szeroko spotykany w przestrzeni Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego postępujący proces starzenia się ludności w ramach działań społecznych w sposób szczególny wsparciem należy objąć osoby w podeszłym wieku (przedsięwzięcia ukierunkowane na aktywizację i integrację międzypokoleniową osób starszych oraz zaspokajanie ich potrzeb społecznych – kulturalnych, rekreacyjnych itp.). Równocześnie grupą społeczną która wymaga szczególnej uwagi i wsparcia są dzieci i młodzież szkolna, ze względu na ich podatność na różnego rodzaju niekorzystne zjawiska i procesy społeczne.

Poniżej przedstawione zostały przykładowe propozycje działań o charakterze miękkim, które powinny stanowić zarówno uzupełnienie, jak również rozwinięcie przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Multimedialne formy kreowania kultury w Rzeszowie sposobem na niwelowanie problemów społecznych.

Głównym celem projektu jest promocja kultury wśród szerokiej liczby mieszkańców Rzeszowa i gmin tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny poprzez tworzenie i nieodpłatne udostępnianie pokazów multimedialnych:

- opracowanie Tematycznych Programów Pokazów Multimedialnych,
- promocja Tematycznych Pokazów Multimedialnych Muzyki w środkach masowego przekazu.

Projekt realizowany w okresie trzyletnim obejmował będzie:

- spektakle Pokazów Multimedialnych pt.: Historia Muzyki – „Walka dobra ze złem” z udziałem aktorów Teatru Maska w Rzeszowie,
- kameralne koncerty muzyki poważnej przy współpracy z Filharmonią Podkarpacką,
- pokazy tańca regionalnego oraz współczesnego w celu popularyzacji tradycji, kultury regionu przy wykorzystaniu nowoczesnych formy przekazu,
- edukację kulturalną społeczeństwa (historia muzyki, teatru,) poprzez interaktywne formy przekazywania wiedzy – np. kioski,
- pokazy „Dwa Żywioty” – pokaz fontanny multimedialnej w połączeniu z występami teatrów ognia,
- plenerowe wystawy zbiorów Muzeum Dobranocek wzbogacone o „Spotkania z Dobranockami” – opowieści o historii poszczególnych dobranocek,
- pokazy mappingu na ustawionych przy fontannie przenośnych ekranach,
- koncerty plenerowe muzyki jazzowej i RNB itp.,
- widowiska teatralne (tradycyjne i współczesne, muzyczne, plastyczne itp.),
- kino plenerowe (w tym pokazy kina niemego).

Wymienione wyżej działania będą realizowane przy współpracy z instytucjami kultury w Rzeszowie oraz gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Opracowanie programów spektakli, koncertów, tańców, odbędzie się przy współdziałaniu organizacji pozarządowych, których przedmiotem działania jest angażowanie się w promocję różnych form kultury. Do współprzygotowania programów pokazów muzyki multimedialnej dla dzieci zostaną zaproszone dzieci z rzeszowskich przedszkoli i szkół.

Pokazy multimedialne są innowacyjną formą przekazu kultury dla szerokiej części społeczeństwa bez względu na wiek, pochodzenie, czy płeć. Proponowane formy będą nową ciekawą propozycją na mapie imprez kulturalnych miasta Rzeszowa, które w szczególności wpłyną na wzrost liczby osób uczestniczących w pokazach. Wszystkie zaproponowane formy imprez kultury przy udziale multimedialnej fontanny działań w projekcie będą udostępniane bezpłatnie dla społeczeństwa. Poprzez innowacyjną formę pokazów multimedialnych, cieszyć się będą wysokim zainteresowaniem.

W celu realizacji projektu wymagana będzie do przeprowadzenia analiza poszczególnych elementów planowanych działań oraz wybór wykonawców danych elementów przedmiotu projektu.

Projekt (przy założeniu jego trzyletniego okresu realizacji) powinien zostać podzielony na kilka pomniejszych etapów realizacji:

- etap przygotowania projektu.
- w okresach zimowych i jesiennych etap planowania konkretnych działań na następny sezon wiosenno-letni (w ramach powyższego etapu przeprowadzane będą m. in. postępowania z zakresu zamówień publicznych na realizację zadań w sezonie wiosenno-letnim).
- etap wiosenno-letni – etap, w którym zaplanowane oraz przygotowane wcześniej wydarzenia będą realizowane na terenie Fontanny Multimedialnej.

Problemem w społeczeństwie jest dość niski udział osób uczęszczających do kina, teatru czy filharmonii (poniżej 50% - badania IPSOS) a najpopularniejszą formą rozrywki jest oglądanie telewizji (...) Decydują o tym głównie koszty imprez kulturalnych, które znajdują się w ofercie instytucji kultury. Dlatego też realizowany projekt jest odpowiedzią na problemy społeczne, które powodują taki stan rzeczy (niskie dochody, bezrobocie, wysoka wielodzietność na Podkarpaciu).

Realizacja projektu przyczyni się do:

- zwiększenie dostępności różnych form kultury (muzyka, taniec, koncerty, kino) dla społeczeństwa w tym szczególnie tej o niskich dochodach, osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, rodzin wielodzietnych o niskich dochodach (w programie będą także pokazy multimedialne dla dzieci),

- integracji pokolenia osób młodych i starszych poprzez tematyczne programy pokazów multimedialnych, koncerty plenerowe, kino plenerowe, pokazy taneczne,
- wzrostu liczby osób korzystających z multimedialnych form kultury,
- promocji tradycji regionu poprzez popularyzację muzyki i tańca różnych formacji / zespołów tanecznych.

Nadanie nowych funkcji kulturalno-dydaktycznych i rekreacyjnych w Ogrodzie Miejskim przy ul. Dąbrowskiego.

W zabytkowym Ogrodzie Miejskim im. Solidarności zostanie utworzona plenerowa galeria rzeźby, plenerowe muzeum minerałów z funkcją edukacyjną (rzeźbienie w kamieniu, drewnie) dla dzieci i młodzieży, miejsca do przeprowadzania w okresie wiosenno-letnim zajęć kulturalnych dla ogółu społeczeństwa. Pozwoli to spojrzeć na inny wymiar parku, który zwykle kojarzony jest tylko z funkcją wypoczynkową. Cyklicznie organizowane formy zajęć, spotkań różnych grup osób, przyczynią się do poprawy atrakcyjności przestrzeni miejskiej Rzeszowa w okolicy ulic Reformackiej i Dąbrowskiego, ożywienia działalności gospodarczej w tej części miasta. Ponadto utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej przyczyni się do wygenerowania nowych miejsc pracy, a tym samym przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia.

Warsztaty z hortiterapii (działanie proponowane do realizacji na terenie zrewitalizowanych parków). Hortiterapia (ogrodoterapia) jest formą terapii z wykorzystaniem roślin, która w przestrzeni sprzyja człowiekowi i dostarcza licznych bodźców. W roślinnej terapii wyróżnia się dwie formy – terapię czynną (osoby biorące udział w zajęciach wykonują różnego rodzaju prace związane z roślinami) oraz bierną poprzez same przebywanie wśród roślin. Terapia może odbywać się w budynku, jak również w przestrzeni otwartej. Hortiterapia skierowana jest do osób niepełnosprawnych (fizycznie i umysłowo), do dzieci z różnymi zaburzeniami, ale też osób starszych, uzależnionych czy cierpiących na depresję. Zielona terapia umożliwi holistyczne podejście do pacjenta. Bez względu na wiek, płeć, czy też stopień niepełnosprawności przebywanie wśród roślin wpływa na polepszenie jakości życia. Zielona terapia przynosi też korzyści najbliższym osobom chorego, ponieważ przebywanie wśród roślin działa relaksacyjnie na wszystkich. Hortiterapia to metoda, która może być stosowana samodzielnie lub też jako dopełnienie innych metod terapeutycznych w takich schorzeniach jak: depresja, mózgowo-porażenie dziecięce, autyzm czy choroba Alzheimera.

Warsztaty edukacyjno-ekologiczne (działanie proponowane do realizacji na terenie zrewitalizowanych parków). Poza ochroną i zachowaniem najcenniejszych walorów środowiska przyrodniczego działalność zrewitalizowanych parków nakierowana będzie także na prowadzenie w społeczeństwie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej przy współpracy ze szkołami czy też instytucjami ochrony roślin. Działania obejmować będą m.in. montaż plasz edukacyjnych oraz informacyjnych na temat drzew i roślin w ramach cyklicznych wystaw kolekcji roślin z całego świata. Działania miękkie obejmowałyby ponadto organizację konkursu fotograficznego pn. „Cztery pory roku w Parku” i wystawę najciekawszych prac.

Działalność popularno-naukowa. Cykliczna organizacja Kongresu Planowania i Projektowania Przestrzeni Miejskiej jako istotnego elementu wpływającego na jakość życia mieszkańców i rozwój miast.

Promocja poprzez sport i program „I ty możesz zostać mistrzem”. W ramach działań miękkich na poszczególnych osiedlach zrealizowane mogą być plenerowe zajęcia sportowe, skierowane w szczególności do młodych osób z rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Równocześnie proponuje się aby organizowane zajęcia były zajęciami zintegrowanymi dla ogółu społeczności lokalnych (poszczególnych grup wiekowych bądź całych rodzin), które pozwolą na integrację mieszkańców Rzeszowa oraz promocję dobrych wzorców zachowań społecznych wśród młodych osób zagrożonych wykluczeniem. Młodszym ludziom z rodzin wykluczonych społecznie często brak autorytetów i wzorów, dlatego w ramach projektu „I ty możesz zostać mistrzem” organizowane byłyby spotkania z liderami klubów sportowych i sportowcami. Zamierzeniem byłaby promocja Rzeszowa jako miejsca dogodnego do rozwoju kariery sportowej, które daje szansę na pozytywną zmianę wszystkim grupom społecznym.

Nauka, Praca, Życie. Wykorzystanie pomieszczeń objętych pracami rewitalizacyjnymi i udostępnienie ich różnym grupom społecznym poszukującym odpowiedniego miejsca do realizacji swoich zainteresowań i pasji. Proponuje się np. organizację zajęć promujących naukę i nowoczesne technologie. Młodzi ludzie często poszukują miejsca, gdzie mogliby się spotkać ze specjalistami z zakresu ICT lub rówieśnikami których pasją są nowoczesne technologie np. młodymi programistami czy pasjonatami komputerowych gier. W centrum wolontariatu utworzony zostałby np. hacklab, dostępne dla społeczności lokalnej „laboratorium”, w którym realizowane byłyby warsztaty nowoczesnych technologii, w ramach których młodzi pasjonaci mogliby tworzyć m.in. aplikacje ułatwiające życie i funkcjonowanie w mieście.

Projekty realizowane przez Muzeum Dobranocek w Rzeszowie. Przedsięwzięcia realizowane przez rzeszowskie Muzeum Dobranocek w ramach miękkich projektów rewitalizacji obejmowałyby będą tworzenie kwiatowych rzeźb

postaci dobranocek w przestrzeni miejskiej, a także pokazy filmowe w ramach plenerowego dobranockowego kina rodzinnego. Tego typu przedsięwzięcia przyczynią się do ożywienia przestrzeni miejskiej, jak również aktywizacji mieszkańców w oparciu o charakterystyczny wewnętrzny zasób miasta jakim jest aktywności i zbiory Muzeum Dobranocek. Pokazy plenerowego dobranockowego kina rodzinnego będą się mogły odbywać na terenie miejsc i przestrzeni poddanych rewitalizacji (jak chociażby parki miejskie czy podwórka i przestrzenie międzyblokowe).

Beksiński. Teatr im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie przygotowuje spektakl muzyczny opowiadający życie związanego z Sanokiem Zdzisława Beksińskiego poprzez jego obrazy. Fascynująca historia znanego na całym świecie malarza, cenionego także twórcy muzyki konkretnej, zostanie pokazana oczami wybitnego kompozytora i reżysera muzycznych form – Jerzego Satanowskiego. Autorski spektakl Jerzego Satanowskiego jest pierwszą teatralną próbą pokazania fenomenu Artysty, dlatego też dokładamy wszelkich starań, by przedstawienie miało należną dla pamięci Zdzisława Beksińskiego oprawę formalną i zaistniało nie tylko w teatralnej Polsce, ale i na świecie. Spektakl koresponduje ze zgłoszonym do programu rewitalizacji zadaniem inwestycyjnym „Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie” w obszarze utworzenia Sceny Letniej.

SCENY MIEJSKIE / STORYTELLER. Idea projektu polega na rozbudowaniu i sprofesjonalizowaniu działalności edukacyjnej zaadresowanej do osób w różnym wieku, przede wszystkim przygotowującej publiczność do odbioru oferty repertuarowej, zaś w szerszym aspekcie uświadamiającej, że teatr może być skutecznym instrumentem wykorzystywanym do kreatywnego rozwiązywania problemów społecznych. Praca warsztatowa powinna zaowocować stworzeniem zespołów (Teatr Młodych, Teatr Sąsiedzki, Teatr 50+), podejmujących konkretne projekty artystyczne, jak również powołaniem forum młodych krytyków teatralnych, szlifujących pióro na łamach młodzieżowej gazety teatralnej, towarzyszącej premierom i innym wydarzeniom artystycznym. Warto jednak poszukać miejsc do gry również poza teatrem, stawiając na przestrzenie niekonwencjonalne, podyktowane przez temat realizowanej sztuki (np. mieszkania prywatne, opuszczone hale fabryczne, świetlice, a nawet pawilony sklepowe). Chciałbym, aby te „przestrzenie znalezione”, naznaczone przez historię Rzeszowa, stały się również inspiracją do powstania nowych sztuk o tematyce lokalnej, które zainicjują nurt nazwany roboczo SCENY MIEJSKIE. W ramach poszukiwań nowego języka teatru będziemy sięgać też po różne formy niedramatyczne (lub – jak kto woli – postdramatyczne), poszerzające granice „tekstu teatralnego”. Jednym z takich działań „granicznych”, umacniających obecność Teatru im. Wandy Siemaszkowej w przestrzeni społecznej, będzie projekt STORYTELLER, pomyślany jako teatr opowieści wyprowadzonych z biografii (nurt nowej dokumentalistyki). W projekcie tym będą uczestniczyli rzeszowianie z różnych pokoleń, którzy zechcą podzielić się z widzami fragmentem swojego „tekstu życia” przetworzonym w opowieść sceniczną. Pierwsza odsłona projektu będzie zatytułowana „Ojciec. Opowieść o Nieobecnym” – złożą się na nią portrety ojców nieobecnych w życiu opowiadających; ojców skonstruowanych z klisz cudzej pamięci i własnych pragnień. Trzy-cztery historie (wytypowane w czasie pracy warsztatowej) zostaną obudowane wyraźną formą teatralną (partie chóru, zbiorowe etiudy taneczne), w sposób zamierzony kontrastującą z prywatnością wyznania. Kolejna odsłona mogłaby być zatytułowana „Mój dom/moje miejsce”. Projekt koresponduje z ze zgłoszonym do Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zadaniem inwestycyjnym „Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie”.

SZAJNA INSPIRACJA. SZAJNA INSPIRACJA jest interdyscyplinarnym zadaniem, na które składają się działania, mające na celu zwiększenie dostępu do zbioru Szajna Galerii, będącej stałą ekspozycją dzieł prof. Józefa Szajny, i zarazem popularyzowanie twórczości Patrona galerii, tak by stała się inspiracją dla pracy twórczej innych artystów. Jest interdyscyplinarnym zadaniem, na które składają się działania, mające na celu zwiększenie dostępu do zbioru Szajna Galerii, będącej stałą ekspozycją dzieł prof. Józefa Szajny, i zarazem popularyzowanie twórczości Patrona galerii, tak by stała się inspiracją dla pracy twórczej innych artystów. 13 marca 1997 r. w czasie obchodów 75-lecia urodzin i 50-lecia pracy twórczej Józefa Szajny w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie otwarto Szajna Galerię. Jest to jedyna w Polsce i na świecie stała ekspozycja prac prof. Józefa Szajny, jednego z najważniejszych artystów XX wieku. Wszystkie dzieła, które można oglądać w Galerii są darem Profesora dla Rzeszowa – miasta, w którym się urodził. W Galerii prezentowane są 54 prace: monumentalne obrazy, rysunki, collages, kompozycje przestrzenne oraz elementy scenografii do najwybitniejszych spektakli teatralnych Szajny. Od momentu powstania Galeria jest miejscem spotkań artystów różnych sztuk: plastyków, pisarzy, muzyków, ludzi teatru. Przestronne pomieszczenie Galerii wypełnione pracami jednego z najważniejszych twórców teatralnych XX wieku posiada niepowtarzalny nastrój i klimat. Jest to idealne miejsce do przeprowadzania lekcji o sztuce i zajęć plastycznych.

Projekt SZAJNA INSPIRACJA jest próbą „odczarowania” Galerii i przywrócenia jej życia nie tylko poprzez ułatwienie dostępu do zbioru, ale także poprzez zbudowanie takiego programu działalności, który sprawi, że twórczość Szajny nie tylko zostanie przypomniana, ale stanie się dla uczestników i obserwatorów inspiracją. Na projekt SZAJNA INSPIRACJA składają się 4 poniższe segmenty:

- 1. Wirtualna Szajna Galeria.** Ograniczony dostęp do unikalnego zbioru dzieł artysty sprawia, że jego twórczość nie dociera szerokiej rzeszy odbiorców. Współczesne technologie umożliwiają jednak udostępnienie kolekcji w sposób wirtualny. Internetowy przegląd nie zastąpi w pełni bezpośredniego obcowania z dziełem, ale pozwoli na zapoznanie się z twórczością plastyczną Szajny. Sam twórca pragnął, by tak znaczna część jego dorobku prezentowana była w jego rodzinnym mieście i na miejsce ekspozycji wybrał Teatr, z którym był bardzo emocjonalnie związany. Choć zrealizował tu tylko jedno ze swoich przedstawień, to jednak – jako częsty gość tego miejsca – przez wiele lat osobiście nadzorował działalność swojej Galerii. Jako twórca realizujący się w wielu dziedzinach doskonale rozumiał ideę połączenia sztuki teatralnej z sztuką, widowiska z wystawą. Wielofunkcyjna przestrzeń Szajna Galerii od lat jest miejscem nie tylko prezentacji dzieł, ale także spotkań, pokazów, widowisk. To miejsce spotkań artystycznych, doskonale znane teatralnym bywalcom. Obecnie, kilka lat po śmierci artysty, przyszedł czas, by nie tylko na nowo, korzystając z najnowszych technik, udokumentować jego dzieło, ale także rozpocząć nową formę jego popularyzowania. W tym celu zostanie zrealizowana wirtualna wycieczka po Szajna Galerii.
- 2. Szajna Galeria na papierze.** Wycieczka multimedialna jest doskonałym sposobem na zapoznanie się z kolekcją „na odległość”, ale przy bliskim spotkaniu, niezastąpiony wciąż jest papier. Ten tradycyjny nośnik wciąż pozostaje niezastąpiony, zwłaszcza, w odniesieniu do nieco starszych odbiorców. Dla tych, którzy nade wszystko sobie cenią tradycyjne, papierowe pamiątki z miejsc, które odwiedzają, zostaną przygotowane dwa rodzaje wydawnictw: duże katalogi obejmujące całość kolekcji, a także niewielkie przewodniki.
- 3. Szajna Galeria dla uczniów.** Szajna Galeria nieco straszy młodszych odbiorców, zwłaszcza gdy brakuje im przygotowania do spotkania z tak wyrafinowaną formą twórczości, jak dzieło Józefa Szajny. Dla nich zorganizowane zostaną lekcje/warsztaty, które pozwolą im z większą odwagą spotkać się z twórczością artysty i rozmawiać o jego sztuce. Będzie to dla nich niepowtarzalna lekcja teatru, plastyki i historii, podczas której tworzyć będą własne dzieła, które pozwolą im łatwiej odczytać treść prac Szajny. W ramach realizacji zadania powstaną scenariusze zajęć dostosowane do możliwości percepcyjnych różnych grup wiekowych. Lekcje będą mogły być powtarzane i modyfikowane w zależności od potrzeb.
- 4. Szajna Galeria teatralnie.** Józef Szajna to twórca teatralny. Autor niepowtarzalnych, jedynek w swoim rodzaju autorskich spektakli. Jego twórczość plastyczna i teatralna są ze sobą nierozzerwalnie związane. Dynamika i teatralność form plastycznych i niezwykła malarskość spektakli teatralnych tworzą niezwykle harmonijną całość. Dlatego też Szajna Galeria nie powinna pozostawać jedynie miejscem wspomnień o artyście i spotkaniu twórców i intelektualistów, powinna stać się inspiracją dla twórczości teatralnej, miejscem poszukiwań i eksperymentów. Ten projekt dedykowany jest przede wszystkim studentom i starszym uczniom, którzy zechcą wziąć udział w działaniach teatralnych, opartych na plastycznej narracji i są gotowi stworzyć własny pokaz inspirowany twórczością teatralną Józefa Szajny. W wyniku realizacji zadania SZAJNA INSPIRACJA powstanie nie tylko dokumentacja – papierowa i elektroniczna zbioru dzieł Józefa Szajny, ale nade wszystko zmieni się wizerunek ukrytej na poddaszu rzeszowskiego Teatru ekspozycji. Dzięki dostosowanym do możliwości percepcyjnych młodych ludzi lekcjom teatralnym oraz warsztatom artystycznym, otworzy się dla nowej, dużo młodszej niż dotychczas grupy odbiorców, nie tylko wzbogacając ich wiedzę, ale przede wszystkim inspirując do pracy twórczej.

Ze względu na charakterystykę i kilka elementów składowych projektu grupa odbiorców jest zróżnicowana pod względem wiekowym. Lekcje teatralne i warsztaty artystyczne skierowane są przede wszystkim do młodzieży, lecz opracowana na nowo Szajna Galeria otwiera swe podwoje – fizyczne i wirtualne – dla wszystkich, bez względu na wiek. Nie będzie też ograniczeń wiekowych dla widzów pokazu finałowego warsztatów. Projekt koresponduje ze zgłoszonym do Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zadaniem inwestycyjnym „Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie” w obszarze modernizacji Szajna Galerii.

Działania street art typu murale. Wykorzystanie pustych, często nieestetycznych miejskich elewacji pod działaniem artystyczne służyć będzie szerszemu włączeniu mieszkańców (przede wszystkim zaś dzieci i młodzieży) w proces kreowania miejskiej przestrzeni. W efekcie tych działań podniesiona zostanie jakość przestrzeni publicznej na terenie miasta, a sztuka wkroczy w przestrzeń życia codziennego. Niemniej jednak dla skutecznego powodzenia tego przedsięwzięcia niezbędne jest zachowanie warunku, iż do realizacji przeznaczone zostaną tylko projekty wyłonione w drodze konkursu.

Konkurs na szyld oraz estetycznie zagospodarowaną witrynę w Śródmieściu. Tego rodzaju działanie poprzez lansowanie poprawnych i pożądanych wzorców w zakresie reklamy oraz informacji wizualnej w zabytkowej przestrzeni miejskiej służyć będzie przeciwdziałaniu chaosowi reklamowemu w centrum miasta. Równocześnie

realizacja tego projektu przyczyni się do wizualnego uporządkowania przestrzeni publicznej oraz podniesienia jej jakości (w tym estetyki), a także zwiększenia świadomości i odpowiedzialności mieszkańców za przestrzeń życia codziennego.

Konkurs najlepszych prac remontowo-konserwatorskich. Celem tego cyklicznego (corocznego) konkursu będzie promowanie pożądaných wzorców i dobrych praktyk w obszarze poprawy estetyki miasta. W ramach konkursu ocenie podlegałyby m.in. jakość wykonania, estetyka efektu końcowego, stan zachowania nieruchomości przed realizacją prac itp.

Działania Osiedlowych Domów Kultury adresowane do osób starszych. Działania o charakterze społecznym adresowane do seniorów stanowiąc będą uzupełnienie oraz rozwinięcie projektów infrastrukturalnych służących aktywizacji oraz integracji osób w podeszłym wieku. W ramach przedsięwzięć realizowanych przez Osiedlowe Domy Kultury funkcjonujące w granicach miasta Rzeszowa planowane są następujące działania na rzecz osób starszych:

- zajęcia komputerowe,
- warsztaty decoupage (zajęcia z artystycznego zdobienia przedmiotów techniką decoupage),
- gimnastyka kręgosłupa (profilaktyka i ćwiczenia wzmacniające mięśnie kręgosłupa),
- nauka języka angielskiego,
- warsztaty rękodzieła artystycznego (zajęcia pozwalające poznać różnorakie techniki plastyczne oraz rękodzielnicze),
- ćwiczenia i turnieje szachowe,
- warsztaty rzeźbiarskie,
- utworzenie zespołów śpiewaczych,
- utworzenie kapel ludowych,
- warsztaty florystyczne,
- zajęcia z dietetyki i zdrowego żywienia,
- organizacja cyklicznych konferencji z tematyki senioralnej i polityki wspierania seniorów.

Działania Szpitala Miejskiego w Rzeszowie na rzecz osób starszych. Działania realizowane przez Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej nr 1 w Rzeszowie stanowiąc będą rozwinięcie oraz uzupełnienie projektów o charakterze infrastrukturalnym. Przedsięwzięcia te obejmować będą następujące działania:

- program profilaktyki i leczenia choroby zwyrodnieniowej stawów biodrowych dla mieszkańców miasta Rzeszowa,
- geriatryczna opieka dzienna w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym,
- konsultacyjny zespół geriatryczny dla opieki domowej przy Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie adresowane do osób starszych. Przedsięwzięcia miękkie podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie na rzecz seniorów będą stanowiąc uzupełnienie oraz rozwinięcie projektów inwestycyjnych związanych z rozwojem infrastruktury i tworzeniem przestrzeni służących integracji i aktywizacji osób starszych. Przedsięwzięcia te obejmować będą następujące działania:

- **Akademia Seniora – wiedza i umiejętności (kompetencje).** W ramach Akademii Seniora realizowane będą: lektoraty językowe, treningi sprawności oraz różnorodne warsztaty: medyczne, psychologiczne, rękodzielnicze teatralne, filmowe, prawno-ekonomiczne, artystyczne (tj. rysunek, malarstwo, rzeźba, muzyka, śpiew), historyczne. Równocześnie planowane jest podjęcie następujących działań:
 - **poprawa dostępu seniorów do poradnictwa** – świadczenia z zakresu specjalistycznego poradnictwa prawnego dla osób starszych (poradnictwo będzie świadczone raz w tygodniu przez 4 godziny w dostępnym oraz znanym dla seniorów miejscu, tj. Ośrodku Wsparcia przy ul. Seniora 2),
 - **kino seniora** – seanse filmowe organizowane przynajmniej raz na kwartał przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie (Ośrodek Wsparcia przy ul. Seniora 2), jak również letnie kino plenerowe przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Sucharskiego 1 (działanie zostanie poprzedzone kampanią informacyjną, a dla jego skutecznej realizacji niezbędny będzie również zakup sprzętu multimedialnego i wyposażenia (2 rzutniki, 2 laptopy, 2 ekrany, 2 stoliki, 1 telewizor) oraz zakup zezwolenia na publiczną emisję filmów od ZAIKS); na bazie kina seniora utworzony zostanie także dyskusyjny klub filmowy,

- **wystawy senioralne** – prezentacja twórczości seniorów organizowana minimum raz w roku w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzeszowie przy ul. Marszałkowskiej 24a (wystawa twórczości rękodzieła seniorów poprzedzona zostanie kampanią informacyjną na temat możliwości udziału w wystawie oraz warunków wystawiania prac); dla skutecznej realizacji tego projektu niezbędny jest zakup niezbędnego wyposażenia (antyramy, sztalugi, gabloty ekspozycyjne i stoły ekspozycyjne, szyny z linkami do powieszenia antyram i obrazów),
- **dzień seniora** – organizowany każdego roku w październiku z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rzeszowie (tj. Ośrodek Wsparcia przy ul. Seniora 2 oraz Dom Pomocy Społecznej przy ul. Sucharskiego 1),
- **akademia pogodnego seniora** – cykliczne spotkania seniorów ze specjalistami z różnych dziedzin życia (m.in. lekarzami, pracownikami uczelni wyższych) na terenie Ośrodka Wsparcia przy ul. Seniora 2 w Rzeszowie,
- **„Senior...ina”** – redagowanie czasopisma w Ośrodku Wsparcia przy ul. Seniora 2 w Rzeszowie oraz wydruk miesięcznika o tematyce senioralnej (czasopismo będzie powszechnie dostępne dla osób starszych).
- **Aktywny Senior** – promocja zdrowia, sport, rekreacja, turystyka, gimnastyka rekreacyjna, kursy rekreacji ruchowej (nordic walking, aerobic, fitness itp.), wycieczki po regionie, plenerowe spotkanie integracyjne. Równocześnie przewiduje się podjęcie następujących działań:
 - **solidarność międzypokoleniowa „Seniorzy dzieciom, dzieci seniorom”** – spotkania okolicznościowe, wycieczki oraz wyjazdy integracyjne dla seniorów, a także wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu Rzeszowa (każdego roku na terenie Ośrodka Wsparcia przy ul. Seniora 2 w Rzeszowie odbywać będą się minimum dwa spotkania: z okazji Dnia Babci i Dziadka oraz z okazji Dnia Dziecka; ponadto minimum raz w roku przewidywana jest organizacja wycieczki o charakterze krajoznawczym po regionie),
 - **aktywny senior** – projekt obejmujący: zajęcia z nordic walking (treningi będą prowadzone przez pracownika Ośrodka Wsparcia przy ul. Seniora 2 – minimum 1 trening tygodniowo; zajęcia będą dostępne dla uczestników ośrodka wsparcia oraz seniorów ze środowiska zainteresowanych tą formą aktywności; organizacja zajęć w danym roku poprzedzona zostanie kampanią informacyjną), zajęcia rehabilitacyjne na basenie, rozszerzenie oferty usług rehabilitacyjnych świadczonych przez Ośrodek Wsparcia przy ul. Seniora 2 w Rzeszowie oraz zajęcia zespołu tradycyjnego tańca ludowego dla uczestników ośrodka wsparcia i seniorów zainteresowanych tą formą aktywności,
 - **senior ciekawy świata** – wyjazdowe spotkania integracyjne z zaprzyjaźnionymi ośrodkami wsparcia.
- **Nowoczesny Senior** – warsztaty komputerowe, fotograficzne, utworzenie kawiarenki internetowej oraz kół zainteresowań nowymi technologiami.
- **Kreatywny Senior – kultura:** Klub Dyskusyjny ROF, Klub Dobrej Książki, koncerty, projekcje filmowe, spektakle teatralne.
- **Zdrowy Senior** – trzy Ośrodki Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności zaś z otępieniem w chorobie Alzheimera. Równocześnie w ramach projektu przewiduje się następujące działania:
 - **działania w ramach ośrodków wsparcia dla osób z otępieniem w chorobie Alzheimera** (grupa wsparcia dla opiekunów osób chorych – dwugodzinne spotkania raz w tygodniu, sesje rodzinne dla każdego uczestnika ośrodka wsparcia – sześciogodzinna sesja dotycząca funkcjonowania rodziny w której jeden z członków cierpi na chorobę otępienną, coroczna diagnoza uczestnika ośrodka wsparcia),
 - **bezpieczny senior** – zakup 3 urządzeń GPS dla osób z otępieniami, uczestników Ośrodka Wsparcia przy ul. Seniora 2 w Rzeszowie (jednym z problemów z jakim borykają się osoby dotknięte otępieniem są luki w pamięci, trudności w orientacji zarówno w czasie, jak i przestrzeni; chorzy potrafią się gubić w miejscach, które dotychczas doskonale znali i mają trudności w odnalezieniu drogi do domu – jednym ze sposobów zapobiegającym zaginięciom chorym jest system zdalnego monitoringu osób GPS).

- **Ośrodek Wolontariatu** – informacyjny, kompetencyjny, artystyczny, akcyjny, opiekuńczy. W ramach tego działania planowane jest utworzenie **banku czasu seniora**, który będzie miał na celu popularyzowanie wolontariatu wśród seniorów, skierowanego na pomoc rodzinom z dziećmi będącymi podopiecznymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pomocy w nauce.

Wszystkie gminy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Zajęcia dla seniorów w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Organizacja Uniwersytetów Trzeciego Wieku służy integracji i aktywizacji osób starszych, a także zaspokajaniu szeregu ich potrzeb społecznych (m.in. potrzeba wypełnienia czasu wolnego, potrzeba samokształcenia, potrzeba poszerzania umiejętności i wiedzy, potrzeba uznania w społeczeństwie, potrzeba kontaktu – utrzymywania więzi towarzyskich, potrzeba wykonywania działań użytecznych społecznie). W ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku najczęściej organizowane są następujące formy aktywności: wykłady i konwersatoria o charakterze naukowym i popularnonaukowym, imprezy kulturalne i wydarzenia okolicznościowe, zajęcia ruchowe i rekreacyjne, szkolenia i różnego rodzaju poradnictwo, wycieczki oraz wyjazdy turystyczne.

Wsparcie procesu tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Podstawowym zadaniem podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej) jest przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej grup defaworyzowanych i szczególnie zagrożonych tymi procesami (m.in. osób długotrwale bezrobotnych czy osób niepełnosprawnych). Działania podejmowane przez podmioty ekonomii społecznej dotyczą szeregu projektów związanych m.in. z: nabywaniem kwalifikacji zawodowych, nabywaniem nowych umiejętności zawodowych oraz umiejętności niezbędnych w codziennym życiu.

Organizacja zajęć aktywizujących dla kobiet (tworzenie klubów aktywnych kobiet).

Organizacja zajęć z zakresu edukacji regionalnej.

10. PLAN FINANSOWY REWITALIZACJI

Skuteczna realizacja programów oraz projektów rewitalizacyjnych wymaga zapewnienia odpowiednich źródeł ich finansowania. W tej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zamieszczony został plan finansowy jego realizacji (tabela finansowa) na lata 2014 – 2020 wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł finansowania. Równocześnie zaprezentowane i szczegółowo omówione zostały programy krajowe oraz zagraniczne, w ramach których istnieje możliwość współfinansowania działań o charakterze rewitalizacyjnym.

10.1. Plan finansowy rewitalizacji na lata 2014 – 2020

Tabela 23. Plan finansowy Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014 – 2020

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
1	Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)	Rewitalizacja terenów kolejowych w Rzeszowie oraz ich adaptacja na nowoczesne centrum industrialne o funkcjach kulturalnych, naukowych i edukacyjnych		Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, MKiDN
2		Rewitalizacja i adaptacja Zamku Lubomirskich w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia centrum kultury		Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, MKiDN
3		Przebudowa ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie	6,00	Budżet JST, RPO WP
4		Przebudowa kanalizacji deszczowej ulic 3 Maja, Kościuszki i Grunwaldzkiej w Rzeszowie	2,80	Budżet JST, RPO WP
5		Przebudowa oświetlenia ulic 3 Maja, Dekerta i Zamkowej oraz al. Lubomirskich i al. Pod Kasztanami w Rzeszowie	0,80	Budżet JST, RPO WP
6		Wykonanie izolacji i odtworzenie struktury filarów w budynku Ratusza w Rzeszowie wraz z wymianą stolarki okiennej oraz konserwacją polichromowanego fryzu w sali sesyjnej	0,10	Budżet JST, RPO WP
7		Przebudowa basenów sportowo-rekreacyjnych Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji	25,0	Budżet JST, RPO WP
8		Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie II Liceum Ogólnokształcącego im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie	0,50	Budżet JST, RPO WP
9		Przebudowa instalacji wewnętrznych w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie	0,40	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
10		Wykonanie aranżacji przestrzeni ekspozycyjnej w obiekcie Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie	5,00	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
11		Multimedialna ekspozycja stała Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie – etap II	3,20	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
12		Termomodernizacja budynku Estrady Rzeszowskiej	2,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ
13		Modernizacja pomieszczeń budynku Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie	5,10	Budżet JST, RPO WP, MKiDN

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania	
14		Uporządkowanie kanalizacji w obrębie ulic Dąbrowskiego, Reformackiej i Langiewicza w Rzeszowie	3,00	Budżet JST, RPO WP	
15		Rewitalizacja Parku Miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie oraz jego zagospodarowanie na potrzeby edukacyjno-kulturalne	7,20	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ	
16		Utworzenie Rzeszowskiego Centrum Sztuki Współczesnej	12,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, MKiDN	
17		Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie	3,85	Budżet JST, RPO WP	
18		Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie	64,30	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiG, WFOŚiGW, FTiR	
19		Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie	3,55	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ	
20		Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie	13,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ	
21		Modernizacja istniejących obiektów oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne na obszarze Śródmieścia w Rzeszowie	8,50	Budżet JST, RPO WP	
22		Zagospodarowanie budynku przy ul. 3 Maja 9 w Rzeszowie dla potrzeb Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa	2,20	Budżet JST, RPO WP	
23		Rozbudowa i modernizacja Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie	6,00	Budżet JST, RPO WP	
24		Zwiększenie efektywności gospodarki energetycznej Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie poprzez zakup wyposażenia ledowego	0,75	Budżet JST, RPO WP	
25		Rozbudowa i modernizacja Teatru Maski w Rzeszowie	1,50	Budżet JST, RPO WP	
26		Termomodernizacja budynku Teatru Maski w Rzeszowie wraz z wymianą oświetlenia	1,10	Budżet JST, RPO WP	
27		Termomodernizacja budynku Przychodni Specjalistycznej nr 3 w Rzeszowie	1,90	Budżet JST, RPO WP	
28		Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów usługowych	6,00	Budżet JST, RPO WP	
29		Trasa Turystyczna „Śladami wielkich mistrzów: Grotowski, Kantor, Szajna” w Rzeszowie	0,20	Budżet JST, RPO WP	
30		Przebudowa budynku przy ul. Styki 5 w Rzeszowie dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych		Budżet JST, RPO WP	
31		Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego)	Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego nr 42 w Rzeszowie	0,40	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW
32			Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie	3,80	Budżet JST, RPO WP

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
33		Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie	6,20	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW, FTiR
34		Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz i infrastrukturą towarzyszącą na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie	0,80	Budżet JST, RPO WP
35		Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla Dąbrowskiego w Rzeszowie	6,60	Budżet JST, RPO WP
36	Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)	Kompleksowa rewitalizacja Parku Sybiraków w Rzeszowie oraz nadanie mu nowych funkcji kulturalnych i rekreacyjnych	2,25	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ
37		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 22 w Rzeszowie	3,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW
38		Termomodernizacja budynku Przedszkola Publicznego Nr 5 w Rzeszowie	1,50	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW
39		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego w Rzeszowie	3,50	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW
40		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 8 w Rzeszowie	3,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW
41		Budowa Aquaparku w Rzeszowie (wykonanie dokumentacji projektowej)	1,50	Budżet JST
42		Rewitalizacji podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie	8,78	Budżet JST, RPO WP
43		Modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie	3,20	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW, FTiR
44		Uporządkowanie kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie	1,80	Budżet JST, RPO WP
45		Uporządkowanie kanalizacji deszczowej na obszarze osiedla gen. W. Andersa w Rzeszowie	13,00	Budżet JST, RPO WP
46	Rzeszów (pozostałe obszary)	Rewitalizacja osiedla Staromieście i Tysiąclecia w Rzeszowie	33,00	Budżet JST, RPO WP, PO IiŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW, FTiR
47		Budowa Innowacyjnego Parku Nauki i Rekreacji z elementami ogrodu zoologicznego na Osiedlu Zalesie w Rzeszowie wraz z budową drogi komunikującej z ul. Sikorskiego	100,00	Budżet JST, RPO WP
48		Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wiśłok w Rzeszowie		Budżet JST, RPO WP

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
49		Poprawa jakości życia seniorów w Rzeszowie poprzez rozwój infrastruktury służącej ich integracji oraz aktywizacji	28,70	Budżet JST, RPO WP
50		Modernizacja budynku Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie	2,70	Budżet JST, RPO WP
51		Kompleksowa termomodernizacja budynków socjalnych przy ul. Hanasiewicza 18a oraz Litewskiej 2 w Rzeszowie	4,70	Budżet JST, RPO WP
52		Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (przychodni zdrowia, zakładów usługowych itp.) zarządzanych przez Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych	2,45	Budżet JST, RPO WP
53		Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej będących własnością Miejskiego Zarządu Budynków Mieszkalnych	4,05	Budżet JST, RPO WP
54		Rozwój infrastruktury pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży w Rzeszowie	6,50	Budżet JST, RPO WP
55		Częściowa, ponowna rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów w Woli Zgłobieńskiej	4,00	Budżet JST, NFOŚiGW, WFOŚiGW
56	Boguchwała	Rewitalizacja obszaru rekreacyjno-sportowego oraz ulicy Kolejowej w Boguchwale – Senior Park	3,00	Budżet JST, RPO WP
57		Rewitalizacja dworca kolejowego w Boguchwale przejętego przez Gminę od PKP	1,50	Budżet JST, RPO WP
58		Remont i modernizacja zespołu dworsko-parkowego w Zgłobniu – Senior Park	0,90	Budżet JST, RPO WP, PROW
59		Rewitalizacja stawiska oraz ulicy Akacjowej w Boguchwale – miejsce integracji międzypokoleniowej	2,20	Budżet JST, RPO WP, PROW
60		Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz przykładowych budynków mieszkalnych w Boguchwale	2,00	Budżet JST, RPO WP, FTiR
61		Rewitalizacja starej szkoły wraz z otoczeniem w Nosówce	1,20	Budżet JST, PROW
62		Rewitalizacja otoczenia Domu Ludowego i remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Nosówce	1,50	Budżet JST, PROW
63		Rewitalizacja centrum miejscowości wraz z Sanktuarium w Niechobrzu	0,50	Budżet JST, PROW
64		Rewitalizacja otoczenie remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Niechobrzu	1,50	Budżet JST, PROW
65		Rewitalizacja budynku kółka rolniczego w Raclawówce wraz z zagospodarowaniem otoczenia	1,50	Budżet JST, PROW
66		Rewitalizacja zabytkowego kościoła w Raclawówce wraz z zagospodarowaniem otoczenia	0,50	Budżet JST, PROW
67		Rewitalizacja Domu Ludowego w Mogielnicy wraz z zagospodarowaniem otoczenia	1,20	Budżet JST, PROW

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
68		Rewitalizacja kanalizacji deszczowej w Boguchwale	8,75	Budżet JST, RPO WP
69		Rewitalizacja stawów w centrum miejscowości Zgłobień	3,50	Budżet JST, PROW
70		Zagospodarowanie odnowionego, zabytkowego spichlerza na rynku w Boguchwale	1,00	Budżet JST, RPO WP
71	Chmielnik	Rewitalizacja Domu Ludowego w Chmielniku	1,50	Budżet JST, PROW
72		Rewitalizacja obiektów byłego kółka rolniczego dla potrzeb utworzenia bazy komunalnej	0,60	Budżet JST, PROW
73		Rewitalizacja i modernizacja remizy strażackiej w Zabratówce dla potrzeb utworzenia klubu seniora	1,50	Budżet JST, PROW, RPO WP
74		Zagospodarowanie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Zabratówce	0,50	Budżet JST, PROW
75		Remont remizy w Woli Rafałowskiej z przeznaczeniem na Dom Ludowy wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni publicznej	1,50	Budżet JST, PROW
76		Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w Błędowej Tyczyńskiej	0,30	Budżet JST, PROW
77		Rewitalizacja starej szkoły w Błędowej Tyczyńskiej dla potrzeb utworzenia mieszkań socjalnych	0,50	Budżet JST, RPO WP
78		Rewitalizacja części Domu Ludowego w Borówkach wraz z otaczającą przestrzenią publiczną dla potrzeb utworzenia klubu seniora	0,50	Budżet JST, PROW, RPO WP
79		Instalacja monitoringu obiektów publicznych w gminie Chmielnik wraz z rozbudową systemu oświetlenia	2,00	Budżet JST, PROW
80		Czarna	Adaptacji budynku Ośrodka Kultury w Woli Małej z przeznaczeniem na ośrodek dziennego pobytu dla osób starszych	2,00
81	Rozbudowa Ośrodka Kultury w Krzemienicy		3,00	Budżet JST, PROW
82	Rozwój Ośrodka Garncarskiego w Medyni Głogowskiej		2,00	Budżet JST, RPO WP, PROW, MKiDN
83	Rozbudowa terenu rekreacyjnego w dolinie potoku w Medyni Łańcuckiej		0,30	Budżet JST, PROW
84	Zagospodarowanie jeziorzek powyroboiskowych w Czarnej		4,00	Budżet JST, PROW
85	Rewitalizacja dróg gminnych i powiatowych uszkodzonych lub zniszczonych w związku z budową autostrady A4		4,00	Budżet JST, RPO WP, PROW
86	Instalacja monitoringu gminnych obiektów publicznych oraz rozbudowa systemu oświetlenia na terenie gminy		2,00	Budżet JST, PROW
87	Termomodernizacja sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Medyni Głogowskiej			Budżet JST, RPO WP

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
88		Rewitalizacja przestrzeni służących aktywizacji oraz integracji osób starszych w gminie Czarna	2,50	Budżet JST, PROW, RPO WP
89	Czudec	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Czudec	2,00	Budżet JST, RPO WP, PROW
90		Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie brzegów Wisłoka na terenie gminy Czudec	0,70	Budżet JST, PROW
91		Centrum Bezpieczeństwa i Ekspresji Społecznej w Czudcu	1,00	Budżet JST, PROW
92	Głogów Małopolski	Rewitalizacja Rynku Miejskiego w Głogowie Małopolskim	5,00	Budżet JST, RPO WP
93		Rewitalizacja obszaru śródmieścia poza Rynkiem	5,00	Budżet JST, RPO WP
94		Przywrócenie funkcji rekreacyjnej stawom w Głogowie Małopolskim	5,00	Budżet JST, PROW
95		Odnowa zabytkowego Parku Grabina w Głogowie Małopolskim wraz z modernizacją boiska sportowego	2,00	Budżet JST, PROW
96		Modernizacja dworca PKP wraz z przyległym układem komunikacyjnym	4,00	Budżet JST, RPO WP
97		Odnowa zabytkowego parku i stawu w Budach Głogowskich wraz z budynkami podworskimi	1,50	Budżet JST, PROW
98		Rewitalizacja starej szkoły w Budach Głogowskich poprzez nadanie budynkowi nowych funkcji użyteczności społecznej	1,50	Budżet JST, PROW
99		Rewitalizacja budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Budach Głogowskich	0,50	Budżet JST, PROW
100		Rewitalizacja budynku Domu Ludowego w Stykowie oraz dwóch zabytkowych kaplic	0,50	Budżet JST, PROW
101		Rewitalizacja budynku przedszkola i żłobka w Lipiu wraz z zagospodarowaniem terenu	0,50	Budżet JST, RPO WP, PROW
102		Rewitalizacja budynku Domu Ludowego, budynku przedszkola oraz sali gimnastycznej w Rogoźnicy wraz z zagospodarowaniem terenu	0,50	Budżet JST, RPO WP, PROW
103		Rewitalizacja terenu przy kościele w Rogoźnicy poprzez utworzenie parku	0,50	Budżet JST, PROW
104		Rewitalizacja parku przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudnej Małej	0,70	Budżet JST, PROW
105		Rewitalizacja centrum miejscowości Pogwizdów Nowy	1,00	Budżet JST, PROW
106		Rewitalizacja zabytkowej kaplicy p.w. św. Huberta oraz boiska sportowego w Miłocinie	1,00	Budżet JST, PROW, MKiDN
107	Rozwój funkcji rekreacyjnej zbiornika wodnego oraz rewitalizacja Domu Ludowego w Hucisku	1,00	Budżet JST, PROW	
108	Rozwój funkcji rekreacyjnej wokół małej zapory wodnej w Pogwizdowie Starym	1,00	Budżet JST, PROW	

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
109		Odnowa parku ze stawem w Wysokiej Głogowskiej	1,00	Budżet JST, PROW
110		Nadanie nowej funkcji terenom przepływu rzeki Gołębiówka w Wysokiej Głogowskiej	0,50	Budżet JST, PROW
111	Krasne	Adaptacja zespołu budynków kolejowych w Strażowie na cele edukacyjno-kulturalne	1,00	Budżet JST, PROW
112		Zagospodarowanie obszaru Starego Wisłoczyska dla potrzeb rozwoju funkcji rekreacyjnych oraz edukacji ekologicznej	1,00	Budżet JST, PROW
113		Rewitalizacja zabytkowego kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Krasnem oraz nadanie mu nowych funkcji społecznych	4,00	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
114		Rewitalizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem	0,50	Budżet JST, PROW
115		Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie wzgórza św. Marii Magdaleny w Malawie	0,30	Budżet JST, PROW
116		Rekreacyjne zagospodarowanie działek ewidencyjnych nr 1174/59, 1174/61 w Krasnem	1,00	Budżet JST, PROW
117		Rewitalizacja przestrzeni przy Domu Ludowym i remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Palikówce	1,00	Budżet JST, PROW
118		Rewitalizacja obiektów byłego kółka rolniczego dla potrzeb utworzenia bazy komunalnej	0,50	Budżet JST, PROW
119		Rewitalizacja budynku przedszkola w Krasnem dla potrzeb rozbudowy Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki oraz tworzenia mieszkań komunalnych	1,00	Budżet JST, RPO WP, PROW
120		Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Krasne	2,00	Budżet JST, PROW
121		Rewitalizacja boiska sportowego w Strażowie	1,00	Budżet JST, PROW
122		Zagospodarowanie poddasza w budynku Ośrodka Zdrowia w Malawie	1,50	Budżet JST, PROW
123	Lubenia	Rewitalizacja remiz Ochotniczej Straży Pożarnej w Sołonce i Straszylu	0,80	Budżet JST, PROW
124		Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Straszylu wraz z rozbudową sali widowiskowej oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektu	1,50	Budżet JST, PROW
125		Rewitalizacja budynku użyteczności publicznej w Lubeni	1,00	Budżet JST, PROW
126		Rewitalizacja budynku Domu Kultury w Siedliskach	0,25	Budżet JST, PROW
127		Rewitalizacja wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku dawnej poczty w Straszylu	0,15	Budżet JST, PROW
128		Rewitalizacja budynków (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w gminie Lubenia w celu stworzenia domów opieki nad osobami starszymi	2,50	Budżet JST, RPO WP

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
129		Instalacja zintegrowanego monitoringu obiektów publicznych w gminie Lubenia połączona z rozbudową systemu oświetlenia	1,00	Budżet JST, PROW
130		Adaptacja budynku szkoły podstawowej (wraz z zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni) w Lubeni z przeznaczeniem na potrzeby komunalne oraz potrzeby spółdzielni socjalnej	0,50	Budżet JST, PROW
131		Rewitalizacja budynku po dawnej poczekalni autobusowej w Lubeni	0,10	Budżet JST, PROW
132	Miasto Łańcut	Rewitalizacja i adaptacja Zespołu klasztornego oo. Dominikanów w łańcutcie dla potrzeb utworzenia Centrum Historii i Sztuki	30,00	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
133		Rewitalizacja Rynku – utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej	10,00	Budżet JST, RPO WP, MKiDN
134		Przebudowa i adaptacja Miejskiego Domu Kultury w łańcutcie dla potrzeb utworzenia Centrum Tańca, Muzyki i Filmu	20,00	Budżet JST, RPO WP
135		Rewitalizacja Stawu Browarnego dla potrzeb utworzenia Centrum Wypoczynku i Rozrywki	3,00	Budżet JST, RPO WP
136		Przebudowa kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz sieci wodociągowej ulic: ul. Paderewskiego, 3 Maja, Plac Sobieskiego, Rynek, Farna, Reymonta, Zamkowa, Danielewicz, Rzeźnicza, Kowalska, Dominikańska, Podwale, Kilińskiego, Mickiewicza, Żardeckiego, Królowej Elżbiety, Ottona z Pilczy, Kościuszki	8,00	Budżet JST, RPO WP, PO liŚ
137		Kompleksowa rewitalizacja i adaptacja na potrzeby nowych funkcji administracji samorządowej budynku użyteczności publicznej przy pl. Sobieskiego 19	3,50	Budżet JST, RPO WP, FTiR
138		Rewitalizacja i modernizacja wspólnych części budynków mieszkalnych na obszarze Śródmieścia w łańcutcie	25,00	Budżet JST, RPO WP, FTiR, NFOŚiGW, WFOŚiGW
139		Rewitalizacja podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze osiedla Trześnik w łańcutcie	1,00	Budżet JST, RPO WP
140		Rewitalizacja i adaptacja budynku użyteczności publicznej i usług przy ul. Piłsudskiego 70 D w łańcutcie dla potrzeb utworzenia Centrum Spotkań – Klub Seniora oraz Klub Czytelnictwa i Słowa Pisanego (Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej)	1,20	Budżet JST, RPO WP
142		Przebudowa basenu otwartego wraz z otoczeniem przy ul. Składowej w łańcutcie na potrzeby obiektu całorocznego – utworzenie Centrum Kultury Fizycznej	10,00	Budżet JST, RPO WP
143		Rewitalizacja Lasu Bażantarnia dla potrzeb utworzenia Parku Krajobrazu i Rekreacji	1,00	Budżet JST, RPO WP
144		Rewitalizacja kościoła p.w. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika w łańcutcie	15,00	Budżet JST, RPO WP, MKiDN

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
145	Gmina Łańcut	Przebudowa internatu przy szkole w Wysokiej na centrum konferencyjne	6,00	Budżet JST, RPO WP
146		Rewitalizacja budynku ośrodka zdrowia w Kosinie dla potrzeb utworzenia ośrodka wsparcia dla osób starszych	2,50	Budżet JST, RPO WP
147		Urządzenie terenu rekreacyjnego przy zbiorniku retencyjnym w Głuchowie	3,50	Budżet JST, PROW
148		Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Sonina wraz z przebudową Ośrodka Kultury oraz zagospodarowaniem zbiornika wodnego	3,00	Budżet JST, PROW
149		Uporządkowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi Albigowa wraz z przebudową budynków Ośrodka Kultury i przedszkola	5,00	Budżet JST, PROW
150		Urządzenie terenu rekreacyjnego w Kosinie		Budżet JST, RPO WP, PROW
151		Rewitalizacja budynku biblioteki i czytelnicy w Kosinie		Budżet JST, RPO WP, PROW
152	Świlcza	Odnowa zabytkowego spichlerza w Trzcieńcu dla potrzeb utworzenia centrum senioralnego	2,00	Budżet JST, RPO, WP, PROW
153		Rozwój funkcji rekreacyjnych zbiornika retencyjnego w Bratkowicach	0,20	Budżet JST, PROW
154		Rewitalizacja terenów zieleni – Lasek w Mrowli	0,10	Budżet JST, PROW
155		Rewitalizacja Domu Ludowego w Bratkowicach dla potrzeb rozwoju ruchu amatorskiego młodzieży	0,20	Budżet JST, PROW
156		Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez kompleksową modernizację Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Trzcieńcu	2,00	Budżet JST, PROW
157	Trzebownisko	Rewitalizacja zabytkowych budynków Spichlerza oraz Rządźcówki na terenie kompleksu podworskiego w Łące	2,00	Budżet JST, PROW
158		Rewitalizacja dwóch budynków przedszkolnych w Łukawcu dla potrzeb tworzenia mieszkań komunalnych	1,00	Budżet JST
159		Rewitalizacja parku podworskiego przy dawnym browarze w Zaczerniu	0,50	Budżet JST, PROW
160		Rewitalizacja i uporządkowanie otoczenia Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi	0,20	Budżet JST, PROW
161		Rewitalizacja oraz rekreacyjne zagospodarowanie zalewu w Terlicze	1,50	Budżet JST, PROW
162		Turystyczno-rekreacyjne zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Wisłok na terenie Gminy Trzebownisko	1,50	Budżet JST, PROW, RPO WP
163		Utworzenie otwartych stref wypoczynku i rekreacji służących integracji i aktywizacji osób starszych na terenie gminy Trzebownisko	0,50	Budżet JST, PROW, RPO WP

L.p.	Gmina	Nazwa zadania (projektu)	Kwota [mln PLN]	Potencjalne źródło finansowania
164	Tyczyn	Rewitalizacja zabytkowej płyty Rynku w Tyczynie wraz z przyległymi uliczkami i obiektami zabytkowymi	12,00	Budżet JST, RPO WP
165		Rewitalizacja parku przy pałacu mieszczącym obecnie Zespół Szkół im. Władysława Orkana, położonego przy wjeździe do miasta Tyczyna od strony Rzeszowa, u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Parkowej	1,00	Budżet JST, PROW
166		Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Hermanowa	1,00	Budżet JST, PROW
167		Rewitalizacja stawów podworskich w Tyczynie	1,20	Budżet JST, PROW
168		Rewitalizacja Domu Ludowego w centrum wsi Matysówka wraz z uporządkowaniem terenu	0,70	Budżet JST, PROW
169		Rewitalizacja i modernizacja remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kielnarowej	0,40	Budżet JST, PROW
170		Rewitalizacja obszaru w Hermanowej – Czerwonkach poprzez utworzenie Ośrodka Integracji Społecznej „Bezpieczna Przystań” dla osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym	4,36	Budżet JST, RPO WP
171		Instalacja monitoringu obiektów publicznych w Gminie Tyczyn wraz z rozbudową systemu oświetlenia	1,20	Budżet JST, PROW
172		Rewitalizacja budynku dawnego Domu Nauczyciela i jego otoczenia oraz modernizacja zespołu boisk w Borku Starym	2,50	Budżet JST, PROW
173		Rewitalizacja zabytkowego budynku dawnego Sądu Grodzkiego wraz przyległym budynkiem użytkowym i otoczeniem w zabytkowym śródmieściu Tyczyna	2,50	Budżet JST, RPO WP
174		Rozbudowa przeziątki pomiędzy gimnazjum a halą sportową w Tyczynie na potrzeby utworzenia Centrum Senioralnego	4,50	Budżet JST, RPO WP

Źródło: zestawienie własne na podstawie informacji uzyskanych w wyniku konsultacji z przedstawicielami gmin ROF.

10.2. Źródła finansowania projektów rewitalizacji

Programy i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ze względu na swój kompleksowy oraz interdyscyplinarny charakter mogą być wdrażane przy wsparciu ze strony wielu różnorodnych źródeł finansowania, obejmujących fundusze zagraniczne, a także krajowe. Poniżej w sposób szczegółowy zaprezentowano potencjalne źródła finansowania działań zaproponowanych w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania projektów o charakterze rewitalizacyjnym odnoszą się do polityki Unii Europejskiej w okresie programowania 2014 – 2020 oraz aktualnie realizowanych programów krajowych.

10.2.1. RPO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Podstawowym oraz najważniejszym źródłem finansowania działań zaproponowanych do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020. W ramach powyższego programu projekty o charakterze rewitalizacyjnym wspierane będą w toku wdrażania osi priorytetowej VI (*Spójność przestrzenna i społeczna*).

Oś priorytetowa VI. Spójność przestrzenna i społeczna. W przypadku tej osi działania rewitalizacyjne zostały podporządkowane wdrażaniu priorytetu inwestycyjnego nr 9.2. **Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.** Zasadniczym dążeniem tego priorytetu jest ograniczenie problemów społecznych występujących na terenach zdegradowanych.

W ramach priorytetu wspomagane będą działania inwestycyjne ukierunkowane przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie społeczne i gospodarcze obszarów zdegradowanych. Ponadto trzeba zaznaczyć, iż projekty rewitalizacyjne muszą mieć charakter kompleksowy oraz dotyczyć wszystkich aspektów procesu rewitalizacji (tj. kwestii społecznych, technicznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych) określonego obszaru zdegradowanego. Wśród przykładowych rodzajów przedsięwzięć, które mogą się ubiegać o wsparcie w ramach wdrażania omawianego priorytetu inwestycyjnego trzeba wymienić działania dotyczące:

- uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznych,
- zagospodarowania zdegradowanych przestrzeni na cele publiczne i/lub gospodarcze (w tym także adaptacja obiektów i budynków na wskazane cele oraz nadawanie obszarom rewitalizowanym nowych funkcji),
- poprawy środowiska i estetyki przestrzeni miejskiej oraz udostępniania terenów dla mieszkańców,
- poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- dostosowania istniejącej zabudowy publicznej do realizacji celów gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturalnych, turystycznych itp.

Jednocześnie w przypadku analizowanego priorytetu przyjęto następujące założenia oraz zasady odnoszące się do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- projekty rewitalizacji (także te związane z rewitalizacją przestrzenną) mają być podporządkowane celom społecznym, związanym z redukcją ubóstwa oraz wykluczenia społecznego,
- podstawą wdrażania projektów rewitalizacji mają być Lokalne Programy Rewitalizacji (punktem wyjściowym w procesie tworzenia tego rodzaju dokumentów powinno być nasilenie problemów społecznych na określonym obszarze powiązane z degradacją lub dewastacją przestrzeni),
- celem działań o charakterze infrastrukturalnym ma być wsparcie społeczności, które zamieszkują tereny zdegradowane (tego typu przedsięwzięcia powinny być podporządkowane rozwiązywaniu zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych),
- działania infrastrukturalne (m.in. rozwój terenów inwestycyjnych oraz infrastruktury komunalnej i transportowej) podejmowane w przedsięwzięciach rewitalizacji mają stanowić uzupełnienie dla realizacji celów społecznych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (wsparcie dla projektów infrastrukturalnych musi być uzasadnione brakiem możliwości osiągnięcia rezultatów założonych w Lokalnych Programach Rewitalizacji bez realizacji wskazanych inwestycji – działania infrastrukturalne stanowić mają wyłącznie środek do osiągnięcia celu ogólnego, którym ma być zwiększenie szans na wszechstronny rozwój w skali lokalnej),
- brak możliwości realizacji przedsięwzięć polegających na budowie nowych obiektów,
- rewitalizacja tkanki mieszkaniowej będzie wspierane jedynie w wąskim zakresie (wspólne części budynków mieszkalnych), jako element szerszego projektu,
- wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacją (drogi lokalne) w ramach rewitalizacji mogą stanowić jedynie mniejszą część budżetu realizowanych projektów.

O wsparcie w ramach analizowanego priorytetu inwestycyjnego mogą się ubiegać m.in. następujące podmioty:

- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia, jak również porozumienia tych podmiotów reprezentowane przez lidera,
- samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną,
- partnerzy społeczni i gospodarczy,
- instytucje kultury,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe oraz towarzystwa budownictwa społecznego,
- przedsiębiorstwa komunalne,
- podmioty zarządzające instrumentami finansowymi.

Działania z zakresu rewitalizacji realizowane będą na obszarze całego województwa podkarpackiego (zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich). Warto ponadto odnotować, iż w Regionalnym Programie Operacyjnym

Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 przewidziano wykorzystanie instrumentów finansowych wspierających proces rewitalizacji oraz odnowy miast (tj. Inicjatywy JESSICA).

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 działania rewitalizacyjne będą mogły być realizowane również w formie **Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)**. Jednakże przedsięwzięcia te będą musiały spełniać kryteria lokalizacji, jakie określono w zasadach i wytycznych realizacji tego instrumentu wsparcia w województwie podkarpackim. Pierwszą ze wskazanych możliwości jest wdrażanie projektu w granicach jednego obszaru położonego na terenie co najmniej trzech gmin. Jednocześnie fragmenty tego obszaru muszą być ujęte w Lokalnych Programach Rewitalizacji tych gmin. Drugą z możliwości jest realizacja projektu na obszarze zlokalizowanym na terenie jednej gminy, ale w pobliżu granic z co najmniej dwoma innymi gminami. W tym przypadku celem wdrażanego zadania powinna być poprawa skomunikowania rewitalizowanego obszaru z terenami graniczącymi z nim gmin. Wreszcie ostatnią możliwością jest realizacja działania na kilku komplementarnych terenach w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (nadanie im nowych funkcji powinno stanowić spójną ofertę dla mieszkańców).

W zasadach i wytycznych realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, w odniesieniu do działań rewitalizacyjnych podkreślono, że narzędziem ich planowania, koordynowania oraz integrowania będą programy rewitalizacji opracowywane i przyjmowane przez samorządy gminne.

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wspierane będą projekty rewitalizacyjne właściwe dla priorytetu inwestycyjnego **9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich**. Z kolei w przypadku zadań kwalifikujących się do dofinansowania środkami Europejskiego Funduszu Społecznego, w szczególności wspierane będą projekty dotyczące m.in.: zapewniania opieki osobom starszym, pomocy rodzinom zastępczym, podnoszenia świadomości zdrowotnej kobiet w ciąży i młodych matek oraz tworzenia i funkcjonowania żłobków i klubów dziecięcych. W założeniu wyżej wymienione przedsięwzięcia mają przyczynić się do powrotu na rynek pracy różnych grup mieszkańców (np. młodych rodziców i osób opiekujących się osobami zależnymi).

10.2.2. PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014 – 2020

Działania przewidziane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą również zostać dofinansowane w ramach realizacji **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020**. Projekty zaproponowane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą zostać w szczególności wsparte w ramach następujących osi priorytetowych programu:

- **Oś priorytetowa I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki.** W przypadku tej osi działania rewitalizacyjne mogą być wdrażane w ramach priorytetów: **4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym** oraz **4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.**

Podstawowym celem priorytetu inwestycyjnego nr 4.3. jest zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i w wielorodzinnym budownictwie mieszkaniowym. W ramach priorytetu wspomagane będą działania służące głębokiej oraz kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych budynków na energooszczędne. Zakres wspieranych przedsięwzięć obejmuje m.in. następujące inwestycje:

- ocieplanie obiektów, wymiana okien i drzwi zewnętrznych oraz wymiana istniejącego oświetlenia na energooszczędne,
- przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą i przyłączeniem źródła ciepła) oraz systemów wentylacji i klimatyzacji, a także zastosowanie automatyki pogodowej i systemów zarządzania budynkami,
- budowa lub modernizacja wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidacja dotychczasowych źródeł ciepła,
- instalacja odnawialnych źródeł energii w budynkach modernizowanych energetycznie.

O wsparcie w ramach priorytetu mogą się ubiegać organy władzy publicznej, a także spółdzielnie oraz wspólnoty mieszkaniowe. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach priorytetu w głównej mierze będą zlokalizowane na terenach miejskich, w szczególności zaś w miastach wojewódzkich oraz powiązanych z nimi obszarach funkcjonalnych. Jednakże wsparciem mogą zostać również objęte ośrodki regionalne oraz subregionalne.

Głównym zamierzeniem priorytetu inwestycyjnego nr 4.5. jest zwiększenie sprawności przesyłu energii termicznej. W ramach tego priorytetu wspomagane będą przede wszystkim inwestycje, których zakres rzeczowy dotyczy m.in.:

- przebudowy istniejących systemów ciepłowniczych w celu zmniejszenia strat na przesyśle,
- budowy nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami oraz węzłami ciepłowniczymi w celu likwidacji istniejących lokalnych źródeł ciepła opalanych paliwem stałym,
- likwidacji indywidualnych i zbiorowych źródeł niskiej emisji pod warunkiem podłączenia budynków do sieci ciepłowniczej.

O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i porozumienia, samorządowe jednostki organizacyjne, przedsiębiorcy, jak również podmioty świadczące usługi publiczne w zakresie realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Projekty wdrażane w ramach priorytetu nr 4.5. umiejscowione będą na terenach miejskich, zwłaszcza zaś w miastach wojewódzkich oraz ich obszarach funkcjonalnych. Niemniej jednak dofinansowaniem mogą zostać także objęte przedsięwzięcia podejmowane w miastach regionalnych i subregionalnych.

- **Oś priorytetowa II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.** W ramach tej osi działania o charakterze rewitalizacyjnym przyporządkowano do priorytetu inwestycyjnego nr 6.4. **Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojennych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.** Zasadniczym celem tego priorytetu jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w ośrodkach miejskich. W ramach priorytetu wspomagane będą przede wszystkim operacje ukierunkowane na rozwój miejskich terenów zieleni, a także rekultywację na cele środowiskowe terenów zdegradowanych lub zanieczyszczonych. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się starać m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, samorządowe jednostki organizacyjne, jak również podmioty świadczące usługi publiczne w zakresie realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.
- **Oś priorytetowa VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.** W przypadku tej osi działania rewitalizacyjne możliwe są do realizacji w ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3. **Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.** Głównym zamierzeniem tego priorytetu jest poprawa dostępności dziedzictwa kulturowego oraz infrastruktury kulturalnej, a także podniesienie kompetencji kulturowych społeczeństwa. W ramach priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia dotyczące następujących działań:
 - tworzenie wysokiej jakości oferty kulturalnej, wpływającej zarówno na atrakcyjność inwestycyjną, turystyczną, jak również osiedleńczą miast,
 - ożywanie przestrzeni miejskich poprzez różnego rodzaju formy ich zagospodarowania (poczynając od renowacji i nadania nowych funkcji zabytkom po zagospodarowanie współczesnych obiektów kultury),
 - budowa potencjału społecznego oraz integracji społecznej poprzez zwiększenie dostępności do kultury oraz wysokiej jakości oferty kulturalnej,
 - podnoszenie estetyki oraz jakości miejskich przestrzeni publicznych.

O wsparcie w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać m.in. instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego, kościoły i związki wyznaniowe oraz organizacje pozarządowe. Wsparcie ma charakter horyzontalny i dotyczy całego terytorium kraju, jednakże w szczególności będzie się koncentrować na terenach miejskich, przede wszystkim w ośrodkach wojewódzkich oraz ich obszarach funkcjonalnych. Jednocześnie przewidziano również dofinansowanie projektów realizowanych w mniejszych miastach (tj. ośrodkach o znaczeniu regionalnym i subregionalnym).

10.2.3. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014 – 2020

Działania zaproponowane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, wdrażane na obszarach wiejskich mogą zostać również wsparte ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Przedsięwzięcia przewidziane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą ubiegać się w szczególności o dofinansowanie w ramach dwóch działań, tj.: **Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich** oraz **Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER** (za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania).

Działanie M07. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich (podstawowym celem działania jest poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i życia mieszkańców obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury wiejskiej, a także odnowę wsi). Przedsięwzięcia przewidziane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą zostać dofinansowane w ramach następujących poddziałań:

- **Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej** (w ramach poddziałania zagwarantowano wsparcie na rzecz działań służących ochronie zabytków i budownictwa tradycyjnego). W toku realizacji tego poddziałania współfinansowane będą następujące przedsięwzięcia:
 - odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych,
 - zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z jednoczesnym przeznaczeniem na cele publiczne.O dofinansowanie w ramach rozpatrywanego poddziałania mogą się ubiegać gminy oraz instytucje kultury dla których organizatorem są jednostki samorządu terytorialnego. Jednocześnie wsparcie może zostać przyznane jeżeli wnioskowany projekt dotyczy obiektu wpisanego do rejestru bądź ewidencji zabytków oraz będzie realizowany w miejscowości znajdującej się na terenie gminy wiejskiej lub gminy miejskiej i miejsko-wiejskiej (z wyłączeniem miast liczących więcej niż 5 tysięcy mieszkańców).
- **Inwestycje w tworzenie, ulepszenie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury** (w przypadku tego poddziałania przewidziano wsparcie dla inwestycji ukierunkowanych na kształtowanie przestrzeni publicznej oraz przedsięwzięć dotyczących obiektów pełniących funkcje kulturalne). W szczególności dofinansowane zostaną projekty, których zakres rzeczowy obejmuje:
 - budowę lub modernizację, a także zakup wyposażenia budynków pełniących funkcje kulturalne (w tym domów kultury i świetlic wiejskich),
 - kształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego.W przypadku inwestycji związanych z kształtowaniem przestrzeni publicznej o dofinansowanie mogą się starać wyłącznie gminy, z kolei w przypadku projektów ukierunkowanych na rozwój infrastruktury i wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne, wnioskodawcami mogą być zarówno gminy, jak również instytucje kultury dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego. Wsparcie może zostać przyznane jeśli wnioskowane przedsięwzięcie realizowane jest w miejscowości położonej na terenie gminy wiejskiej lub gmin miejskich i miejsko-wiejskich (z wyłączeniem miast liczących więcej niż 5 tysięcy mieszkańców).

Działanie M19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER. Podejście LEADER to metoda rozwoju lokalnego (rozwoju obszarów wiejskich), umożliwiająca lokalnym podmiotom rozwijanie określonego obszaru z wykorzystaniem jego endogenicznego potencjału. Podmiotem, jak i przedmiotem polityki rozwoju lokalnego realizowanej w ramach podejścia LEADER są Lokalne Grupy Działania, tj. partnerstwa trójsektorowe składające się z reprezentantów sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Podstawowym zadaniem Lokalnych Grup Działania jest opracowanie i wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju, przyczyniających się do rozwoju obszarów wiejskich (w tym m.in. poprawy jakości życia mieszkańców, tworzenia nowych miejsc pracy oraz wzmocnienia kapitału społecznego). W perspektywie budżetowej 2014 – 2020 podejście LEADER stanowi komponent Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W ramach mechanizmu LEADER wspierane mogą być przedsięwzięcia ukierunkowane na:

- wzmocnienie kapitału społecznego,

- podejmowanie nowej działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,
- dywersyfikację źródeł dochodu,
- rozwój kapitału ludzkiego (podnoszenie kompetencji mieszkańców),
- podnoszenie poziomu wiedzy lokalnych społeczności w obszarze innowacji i ochrony środowiska,
- rozwój produktów lokalnych,
- rozwój rynków zbytu,
- zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego,
- rozwój ogólnodostępnej oraz niekomercyjnej infrastruktury społecznej (kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej),
- rozwój infrastruktury drogowej.

Projekty urzeczywistniane za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania w ramach Lokalnych Strategii Rozwoju wdrażane będą na terenach wiejskich (rozumianych jako całe terytorium kraju, z wyłączeniem miast liczących powyżej 20 tysięcy mieszkańców), a ich beneficjentami mogą być: osoby prawne (m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, samorządowe jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, kółka rolnicze, spółdzielnie, kościoły i związki wyznaniowe), osoby fizyczne, a także jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odpowiednie ustawy przyznają zdolność prawną.

10.2.4. PROGRAMY MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, których zakres rzeczowy dotyczy ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (tak materialnego, jak również niematerialnego), rozwoju infrastruktury kulturalnej, a także wspierania aktywności kulturalnej mieszkańców mogą być współfinansowane w ramach różnorodnych Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Program Dziedzictwo kulturowe (głównym celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju oraz za granicą, wspieranie działalności muzeów, jak również popularyzacja kultury ludowej). Działania przewidziane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą ubiegać się o dofinansowanie zwłaszcza w ramach następujących priorytetów programu:

- **Ochrona zabytków** (zasadniczy cel priorytetu to zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez konserwacje i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, a także ich udostępnianie na cele publiczne).
W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
O dofinansowanie w ramach powyższego priorytetu mogą się ubiegać: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki organizacyjne, które są właścicielem bądź też posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków (lub posiadają taki zabytek w trwałym zarządzie).
Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach priorytetu wynosi 25 000 PLN.
- **Kultura ludowa i tradycyjna** (głównym dążeniem priorytetu jest wspieranie najbardziej wartościowych zjawisk z zakresu szeroko pojmowanej kultury ludowej).
W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie m.in. następujących zadań:
 - animacja społeczna i kulturowa (prowadzona w oparciu o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe) wspomagająca lokalne społeczności w działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji,
 - działania edukacyjne (m.in. szkolenia, kursy i warsztaty) dotyczące zagadnień szeroko rozumianej kultury tradycyjnej (w jej materialnym i niematerialnym wymiarze).O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać następujące podmioty:
 - samorządowe instytucje kultury,
 - organizacje pozarządowe,
 - podmioty prowadzące działalność gospodarczą,
 - kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach priorytetu wynosi 25 000 PLN, natomiast kwota maksymalna to 250 000 PLN.

Program Rozwój infrastruktury kultury (podstawowym celem programu jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych, jak również domów kultury). Działania zaproponowane do realizacji w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą zostać objęte wsparciem w ramach następujących priorytetów programu:

- **Infrastruktura kultury** (zasadniczym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury instytucji kultury oraz innych podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze).
W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie m.in. następujących zadań inwestycyjnych, które służą prowadzeniu działalności kulturalnej:
 - budowa, przebudowa i remont infrastruktury służącej realizacji działalności kulturalnej,
 - zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej.O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać m.in. następujące podmioty:
 - samorządowe instytucje kultury (z wyłączeniem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje),
 - jednostki samorządu terytorialnego,
 - organizacje pozarządowe,
 - kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach tego priorytetu wynosi 50 000 PLN (dla zakupu wyposażenia) lub 300 000 PLN (w przypadku prac budowlanych).
- **Infrastruktura domów kultury** (zasadniczym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla działalności ośrodków i domów kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie animacji kultury i edukacji kulturalnej poprzez rozbudowę i modernizację ich infrastruktury).
W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie m.in. następujących zadań inwestycyjnych, które służą prowadzeniu edukacji kulturalnej:
 - roboty budowlane (rozbudowa, przebudowa i remont istniejących obiektów),
 - zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej.O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać następujące podmioty:
 - domy i ośrodki kultury, a także centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury,
 - biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury w skład których wchodzi domy i ośrodki kultury lub centra kultury i sztuki,
 - jednostki samorządu terytorialnego (wyłączenie jako organy prowadzące dla wyżej wymienionych podmiotów).Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach tego priorytetu wynosi 30 000 PLN (dla zakupu wyposażenia) bądź też 200 000 PLN (w przypadku prac budowlanych). Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania na jeden rok realizacji zadanie nie może przekroczyć 1 500 000 PLN.

Program Promocja literatury i czytelnictwa (głównym celem programu jest rozwój oraz promocja literatury, jak również wspieranie wydawania i popularyzacji wartościowych czasopism kulturalnych). Działania zdefiniowane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą w szczególności zostać wsparte w ramach priorytetu:

- **Partnerstwo publiczno-społeczne** (podstawowym dążeniem priorytetu jest aktywizacja społeczności wokół bibliotek publicznych jako ważnych instytucji kultury w gminach, a także wzmocnienie znaczenia bibliotek publicznych jako miejsc, które integrują życie społeczności lokalnych).
W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie zadań integrujących biblioteki publiczne i lokalne społeczności, przy zastrzeżeniu, że każde przedsięwzięcie musi zawierać następujące 3 elementy:
 - zorganizowanie i prowadzenie wolontariatu na rzecz biblioteki,
 - zorganizowanie i przeprowadzenie w ciągu roku co najmniej sześciu spójnych ze sobą działań aktywizujących miejscowe społeczności wokół biblioteki publicznej,
 - zorganizowanie i przeprowadzenie jednego (jednodniowego) wydarzenia promującego bibliotekę wśród członków społeczności lokalnej (tj. „święto biblioteki”).O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać organizacje pozarządowe, które nawiążą współpracę z biblioteką publiczną.
Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach priorytetu wynosi 10 000 PLN, natomiast kwota maksymalna to 30 000 PLN.

Program Edukacja (głównym celem programu jest rozwijanie kreatywności oraz ekspresji twórczej, jak również podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych społeczeństwa). Działania zaproponowane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą ubiegać się o dofinansowanie w szczególności w ramach priorytetu:

- **Edukacja kulturalna** (zasadniczym celem priorytetu jest rozwijanie kreatywności i ekspresji twórczej obywateli, a także wspieranie wydarzeń artystycznych kierowanych do dzieci oraz młodzieży).

W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie następujących działań:

- zadania edukacyjno-animacyjne dla wszystkich grup wiekowych,
- wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać następujące podmioty:

- samorządowe instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne,
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania w ramach priorytetu wynosi 30 000 PLN.

10.2.5. FUNDUSZ TERMOMODERNIZACJI I REMONTÓW

Fundusz Termomodernizacji i Remontów obsługiwany przez Bank Gospodarstwa Krajowego i zasilany ze środków budżetu państwa jest finansowym instrumentem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji. Program wdrażany jest w oparciu o przepisy *Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów*, a jego podstawowym celem jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych (ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji). Program obejmuje 2 główne moduły, a mianowicie: wsparcie działań termomodernizacyjnych, a także wsparcie działań remontowych. Program adresowany jest do właścicieli zasobów mieszkaniowych, tj. gmin, spółdzielni mieszkaniowych, właścicieli mieszkań zakładowych i właścicieli prywatnych. Wsparcie w ramach programu udzielane jest w postaci tzw. premii (kompensacyjnej, remontowej i termomodernizacyjnej), czyli spłaty części kredytu zaciągniętego na realizację danego projektu.

Premia termomodernizacyjna przysługuje inwestorom z tytułu realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, którymi w myśl ustawy są następujące działania:

- ulepszenie w efekcie którego nastąpi zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby podgrzewania i ogrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, a także budynków będących własnością jednostek samorządu terytorialnego służących wykonywaniu zadań publicznych,
- ulepszenie w efekcie którego nastąpi zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- likwidacja lokalnego źródła ciepła i wykonanie przyłącza technicznego do źródła scentralizowanego,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne, jak również zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.

Premia remontowa przysługuje inwestorom (tj. osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, spółdzielniom mieszkaniowym i towarzystwom budownictwa społecznego) z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego. Jednocześnie pod pojęciem przedsięwzięcia remontowego rozumiane są działania związane z termomodernizacją, których zakres rzeczowy obejmuje w szczególności:

- remont budynków wielorodzinnych,
- wymianę okien lub remont balkonów w budynkach wielorodzinnych,
- ulepszenie budynków wielorodzinnych w wyniku ich przebudowy,
- wyposażenie budynków wielorodzinnych w instalacje i urządzenia wymagane dla oddawanych do użytkowania budynków mieszkalnych zgodnie z obowiązującymi przepisami budowlanymi.

Przedmiotem przedsięwzięcia remontowego, które uprawnia inwestorów do ubiegania się o premię remontową może być jedynie budynek wielorodzinny, którego użytkowanie rozpoczęto przed dniem 14 sierpnia 1961 roku. Aby ubiegać się o premię remontową, środki kredytu zaciągniętego na realizację projektu remontowego nie mogą być przeznaczone na: remont lokali, prace prowadzące do zwiększenia powierzchni użytkowanej budynku oraz prace na które pozyskano środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Premia kompensacyjna przysługuje inwestorowi (wyłącznie osobie fizycznej), który jest właścicielem budynku mieszkalnego z co najmniej jednym lokalem kwaterekowym albo właścicielem części budynku mieszkalnego. Premia kompensacyjna przeznaczana jest na refinansowanie całości lub części kosztów związanych z realizacją przedsięwzięcia remontowego bądź też remontem jednorodzinny budynku mieszkalnego.

10.2.6. PROGRAMY NFOŚIGW ORAZ WFOŚIGW W RZESZOWIE

Działania związane z ochroną środowiska naturalnego przewidziane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą zostać dofinansowane w ramach różnych programów **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** oraz **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie**.

Program Ochrona powierzchni ziemi (NFOŚIGW) (zasadniczym celem programu jest ograniczanie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne m.in. poprzez rekultywację lub remediację terenów zdegradowanych, w tym zamykanych składowisk odpadów oraz podejmowanie niezbędnych działań naprawczych). W ramach programu wspomagane są m.in. przedsięwzięcia dotyczące zamykania i rekultywacji składowisk odpadów, jak również projekty polegające na realizacji działań naprawczych bądź też rekultywacji lub remediacji powierzchni ziemi na obszarach zdegradowanych (w tym terenach zanieczyszczonych przez przemysł). W ramach programu wsparcie udzielane jest w formie dotacji lub pożyczki. Równocześnie beneficjentami wspomaganych działań mogą być m.in.: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe.

Program Edukacja ekologiczna (NFOŚIGW) (głównym celem programu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie idei zrównoważonego rozwoju). W ramach programu wspierane są przedsięwzięcia edukacyjne, przyczyniające się do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju oraz budowy społeczeństwa obywatelskiego, polegające na realizacji następujących działań:

- kształtowanie postaw społecznych z wykorzystaniem mediów tradycyjnych oraz Internetu,
- aktywizacja społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju,
- kształcenie i wymiana najnowszej wiedzy oraz wspieranie systemu edukacji w obszarze ochrony środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju,
- wyposażanie obiektów infrastruktury służącej edukacji ekologicznej.

W ramach realizacji programu dofinansowanie projektów przekazywane jest w formie dotacji bądź pożyczki. Beneficjentami przedsięwzięć wspieranych w ramach programu mogą być m.in.: osoby prawne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, samorządowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, a także jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odpowiednie ustawy przyznają zdolność prawną.

Program Likwidacja niskiej emisji – KAWKA (WFOŚIGW w Rzeszowie) (podstawowym dążeniem programu jest zmniejszenie narażenia mieszkańców na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których notuje się znaczące przekroczenia dopuszczalnych stężeń tychże zanieczyszczeń oraz dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza). Program skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego oraz wspiera następujące rodzaje przedsięwzięć:

- ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej (m.in. likwidacja lokalnych źródeł ciepła, rozbudowa sieci ciepłowniczej w celu podłączenia istniejących obiektów do centralnego źródła ciepła, zastosowanie kolektorów słonecznych, a także termomodernizacja budynków wielorodzinnych jako element towarzyszący przebudowie lub też likwidacji lokalnego źródła ciepła opalanego paliwem stałym),
- zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacji miejskiej,
- realizacja kampanii edukacyjnych,
- tworzenie baz danych pozwalających na inwentaryzację źródeł niskiej emisji.

Program Ochrona atmosfery (WFOŚIGW w Rzeszowie). W ramach programu w formie dotacji wspomagane są działania jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów (z wyłączeniem przedsiębiorców), które dotyczą realizacji kompleksowych projektów termomodernizacji budynków użyteczności publicznej (związanych w szczególności z likwidacją dotychczasowych źródeł ciepła pracujących w oparciu o paliwa stałe) na obszarach

wskazanych w programach ochrony powietrza jako strefy o przekroczonych wartościach dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza.

Program Edukacja ekologiczna (WFOŚiGW w Rzeszowie). W ramach programu w formie dotacji wspierane są działania edukacyjne upowszechniające wiedzę ekologiczną, wdrażane przez podmioty prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Dofinansowanie przeznaczane jest na realizację m.in. następujących zadań:

- rozwój bazy edukacji ekologicznej (maksymalna wysokość dofinansowania nie może przekroczyć 80,0% kosztów zadania, ale nie więcej niż 50 000 PLN),
- budowa i modernizacja terenowych ścieżek edukacyjnych (maksymalna wysokość dofinansowania nie może przekroczyć 80,0% kosztów zadania, ale nie więcej niż 15 000 PLN),
- zakup wydawnictw o charakterze ekologicznym dla bibliotek pedagogicznych oraz uch filii w celu uzupełnienia zasobów bibliotecznych (maksymalna wysokość dofinansowania to 80,0% kosztów zadania).

Program Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi (WFOŚiGW w Rzeszowie). Ten program wspiera w formie dotacji zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, polegające m.in. na usuwaniu azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

10.2.7. RZĄDOWY PROGRAM NA RZECZ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ OSÓB STARSZYCH

Działania przewidziane w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, mogą zostać objęte dofinansowaniem w ramach **Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020**. Celem tego programu jest poprawa poziomu oraz jakości życia osób starszych (tj. osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program adresowany jest przede wszystkim do instytucji i organizacji prowadzących działalność na rzecz osób starszych (w tym niepełnosprawnych lub o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej, jak również ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (placówkami oświatowo-kulturalnymi). Program obejmuje dwa komponenty, tj. komponent systemowy (długookresowy) i komponent konkursowy (krótkookresowy). Komponent systemowy obejmuje wypracowanie założeń długofalowej polityki senioralnej. Natomiast komponent konkursowy zakłada dofinansowanie projektów podejmowanych przez organizacje społeczne na rzecz osób starszych. W programie wyznaczono 4 priorytety, a mianowicie:

- **Priorytet 1. Edukacja osób starszych** (zasadniczym dążeniem priorytetu jest zwiększenie dostępności i poprawa jakości oferty edukacyjnej kierowanej do osób starszych). W ramach priorytetu wspierane są następujące działania:
 - zajęcia edukacyjne z różnych dziedzin dedykowane osobom starszym oraz programy edukacyjne i warsztaty o aktywnym starzeniu,
 - zajęcia przygotowujące do usług wolontariackich,
 - kształcenie opiekunów,
 - promowanie wolontariatu kompetencji,
 - promowanie oferty edukacyjnej wśród osób starszych.
- **Priorytet 2. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** (zasadniczym celem priorytetu jest tworzenie odpowiednich warunków dla integracji wewnątrzpokoleniowej, a także międzypokoleniowej osób starszych w oparciu o istniejącą infrastrukturę społeczną). W ramach tego priorytetu wspierane są następujące projekty:
 - aktywność społeczna (w tym wolontariat osób starszych),
 - aktywność fizyczna i turystyczno-rekreacyjna osób starszych,
 - zajęcia w obszarze kultury i sztuki (w tym projekty angażujące różne pokolenia),
 - budowanie sieci społecznych,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.
- **Priorytet 3. Partycypacja społeczna osób starszych** (celem priorytetu jest rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej osób starszych, w tym zwłaszcza ich partycypacji w życiu społecznym, procesach

decyzyjnych oraz kształtowaniu polityk publicznych). W ramach rozpatrywanego priorytetu wspierane następujące działania:

- różne formy aktywności osób starszych wobec lokalnych społeczności,
 - aktywność wspierająca uczestnictwo i integrację w życiu społecznym i publicznym,
 - sieci pomocowo-informacyjne (budowanie pozytywnego wizerunku starości),
 - aktywna obecność osób starszych w procesie tworzenia oraz funkcjonowania grup obywatelskich i organizacji pożytku publicznego.
- **Priorytet 4. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)** (podstawowym celem priorytetu jest zwiększenie stopnia dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, jak również wspieranie różnego rodzaju działań na rzecz samoorganizacji i samopomocy). W ramach tego priorytetu wspomagane są następujące przedsięwzięcia:
 - szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym),
 - wspieranie różnych form samopomocy,
 - wspieranie rodzin w opiece nad osobą starszą przez rozwój usług opartych na wolontariacie,
 - poprawa dostępności osób starszych do różnego rodzaju usług (m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, doradczych, sportowych i turystycznych).

10.2.8. PROGRAM FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NA LATA 2014 – 2020

Wszelkiego rodzaju działania o charakterze miękkim związane z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego oraz budową kapitału społecznego i stymulowaniem aktywności społecznej mieszkańców, które zaproponowano w Programie Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego mogą zostać dofinansowane w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020. Powyższy program jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym do podmiotów reprezentujących sektor społeczny. Podstawowym celem, jaki przyświeca realizacji programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli oraz organizacji pozarządowych w życie publiczne. W rozpatrywanym programie przyjęto 4 priorytety wdrożeniowe, tj.:

- **Priorytet 1. Małe inicjatywy** (podstawowym celem priorytetu jest zwiększenie ilości podejmowanych inicjatyw oddolnych). W ramach priorytetu wspierane są działania ukierunkowane na:
 - zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych,
 - animowanie działań samopomocowych,
 - wspieranie młodych organizacji pozarządowych.
- **Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo** (głównym celem tego priorytetu jest zwiększenie liczby obywateli angażujących się w inicjatywy lokalne, a także działania realizowane przez organizacje pozarządowe. W ramach priorytetu wspomagane są przedsięwzięcia zogniskowane na:
 - aktywizację obywateli w sprawach wspólnotowych,
 - rozwijanie wolontariatu,
 - poprawę zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów,
 - aktywizację współpracy wspólnot lokalnych oraz instytucji publicznych,
 - wspieranie aktywnych form integracji społecznej,
 - rozwój przedsiębiorczości społecznej,
 - tworzenie warunków rozwoju bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego.
- **Priorytet 3. Aktywni obywatele** (podstawowym dążeniem priorytetu jest wzrost poziomu partycypacji obywateli w sprawach publicznych). W ramach priorytetu wspierane są projekty ukierunkowane na:
 - zwiększanie wpływu obywateli na polityki publiczne,
 - rozwijanie edukacji obywatelskiej oraz kompetencji społecznych,
 - wzrost znaczenia organizacji rzeczniczych i strażniczych,
 - wspieranie tworzenia partnerstw (w tym także publiczno-społecznych) i innych form współpracy, służących aktywizacji obywateli, a także przekazywaniu im realizacji zadań publicznych.
- **Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe** (głównym zamierzeniem tego priorytetu jest wzmocnienie potencjału sektora pozarządowego). W ramach priorytetu wspomagane są przedsięwzięcia dotyczące:
 - zwiększania kompetencji organizacji społecznych,
 - wspierania działań o charakterze systemowym.

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Gmina
Miasto Rzeszów

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

11. SYSTEM WDRAŻANIA

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaproponowanego zostały rozwiązania o charakterze prawnym i organizacyjnym służące koordynacji i zarządzaniu jego realizacją. Przyjęcie odpowiednich rozwiązań organizacyjnych przed przystąpieniem do wdrażania zapisów programu jest niezbędne dla jego skutecznej oraz efektywnej realizacji. Uzyskanie pożądanych efektów programu oraz urzeczywistnianych w jego ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych w dużym stopniu zależało będzie od odpowiedniej koordynacji realizowanych działań. W związku z powyższym pierwszym elementem (etapem) systemu wdrażania programu powinno być powołanie (utworzenie stanowiska) operatora programu rewitalizacji oraz gminnych operatorów rewitalizacji, a także przyjęcie odpowiednich procedur wymiany oraz przepływu informacji. Kolejnym krokiem powinna być budowa szerokiego partnerstwa na rzecz rewitalizacji. Następnym etapem powinien być wybór strategii działań rewitalizacyjnych oraz opracowanie szczegółowych planów realizacyjnych projektów. Realizacja wielu projektów (zwłaszcza przedsięwzięć zintegrowanych i kompleksowych) wymaga odpowiednich uzgodnień i przygotowań organizacyjnych (m.in. uzyskanie niezbędnych pozwoleń). Wreszcie dopiero ostatnim krokiem jest właściwe wdrażanie działań rewitalizacyjnych.

11.1. Operator rewitalizacji

Sprawny oraz przedsiębiorczy operator jest podstawowym filarem każdego procesu rewitalizacji. Jego obecność i umiejętności (zdolności) są szczególnie ważne dla zapewnienia odpowiedniej organizacji i koordynacji działań rewitalizacyjnych. Obecność operatora jest niezmiernie istotna zwłaszcza w kontekście ograniczonych, a także wysoce rozproszonych potencjalnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacji. Stąd bardzo ważna jest zdolność osoby pełniącej funkcję operatora do mobilizacji wszystkich uczestników procesu rewitalizacji, a także kreowania efektów synergicznych poprzez sprawną koordynację i łączenie rozproszonych sił dla skutecznego i efektywnego osiągnięcia wspólnych celów. Operator nie powinien być jedynie bezosobową instytucją, lecz posiadać twarz konkretnej osoby (najczęściej szefa programu). Dla skutecznej realizacji powierzonych zadań, operator musi dysponować odpowiednim potencjałem organizacyjnym i administracyjnym. W związku z czym osoba pełniąca funkcję operatora powinna mieć do dyspozycji własne biuro, a także wspomagający ją zespół współpracowników. Wielkość biura powinna być uzależniona od wielkości programu (tj. liczby zaangażowanych podmiotów, czasu trwania, powierzchni obszaru wymagającego wsparcia, ilości przewidywanych projektów, stopnia natężenia problemów przestrzennych, gospodarczych i społecznych, itp.). Niemniej jednak instytucja oraz funkcja operatora nie mogą być nadmiernie zbiurokratyzowane. Najbardziej postulowaną opcją lokalizacji biura operatora jest miejsce w obszarze objętym programem rewitalizacji.

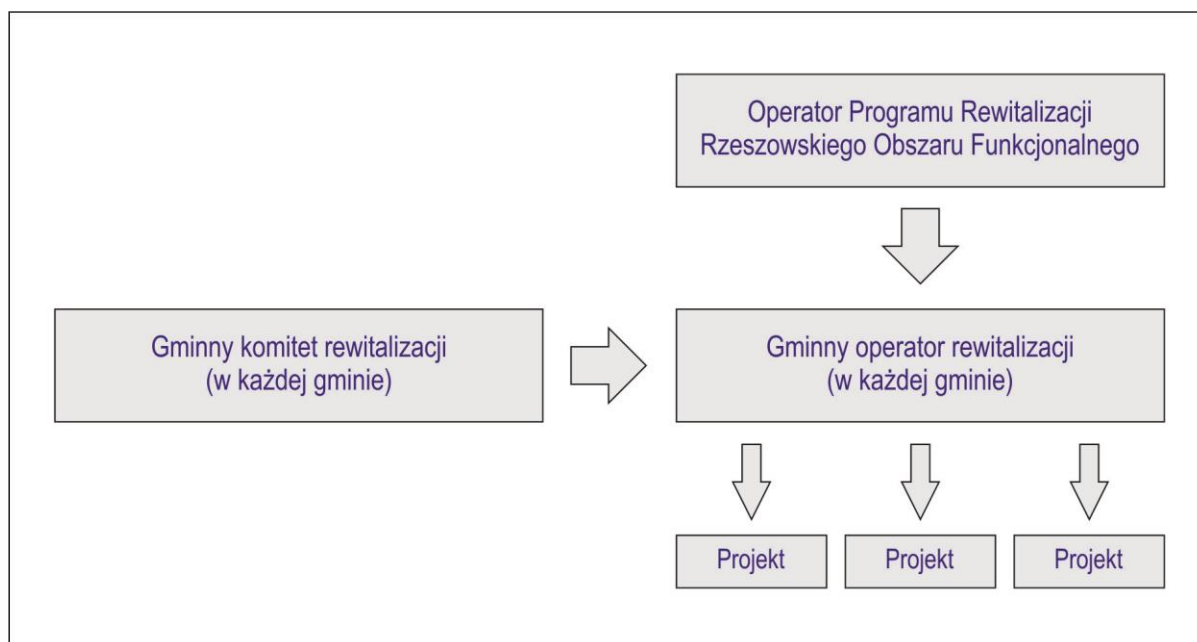
Lokalizacja zaplecza (biura) operatora w granicach obszaru rewitalizacyjnego, poza względami praktycznymi (możliwość stałego oraz bezpośredniego kierowania i kontrolowania procesu rewitalizacji), spełniać może także istotną (i niekiedy bardzo potrzebną) funkcję symboliczną. Takie umiejscowienie biura umożliwi swego rodzaju zakorzenienie operatora w rewitalizowanym obszarze i lokalnej społeczności. Ponadto dzięki takiej lokalizacji operator będzie bardziej dostępny dla wszystkich mieszkańców rewitalizowanego obszaru. Mieszkańcy ci będą mieli łatwiejszą możliwość zorientowania się w planach i bieżących postępach prac, jak również prezentowania własnych pomysłów czy wnoszenia skarg i zażaleń. Równocześnie umiejscowienie operatora w obszarze, który podlega rewitalizacji ułatwić będzie organizację oraz prowadzenie spotkań i konsultacji. W trakcie konsultacji społecznych organizowanych w miejscu rewitalizacji mieszkańcy będą mogli poczuć się jako gospodarze oraz adresaci podejmowanych działań, a nie jako petenci czy klienci. Tym samym ten symboliczny wymiar lokalizacji biura operatora może istotnie wpłynąć na powodzenie procesu rewitalizacji, w szczególności zaś na realizację jego celów społecznych i przyczynić się do szerszej partycypacji mieszkańców w sprawach wspólnotowych.

Operator rewitalizacji musi zostać wyłoniony (wybrany) na stosunkowo wczesnym etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji¹⁵, tak aby w momencie uchwalania tego dokumentu miał już gotową wizję i koncepcję działań do realizacji. Plan przygotowany przez osobę pełniącą funkcję operatora musi być zgodny oraz ściśle

¹⁵ Opracowanie Lokalnego (Gminnego) Programu Rewitalizacji jest zadaniem niezbędnym w celu ubiegania się o dofinansowanie projektów w ramach osi VI (Spójność przestrzenna i społeczna) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, a także w ramach formuły Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wdrażanych poprzez ten program. Niemniej jednak posiadanie takiego dokumentu (instrumentu) nie jest wymagane przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wspieranych z innych źródeł (w tym także innych osi priorytetowych programu regionalnego).

skorelowany z harmonogramem rzeczowo-finansowym Lokalnego Programu Rewitalizacji. Równocześnie na etapie organizacji swojego biura operator powinien wdrażać i udoskonalać procedury przepływu informacji oraz procesów podejmowania i konsultacji decyzji, jakie zaplanowane zostały w trakcie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji. Brak tego typu procedur bądź ich wadliwe działanie będzie poważną barierą, znacznie utrudniającą zarządzanie programem rewitalizacji, a w konsekwencji uniemożliwiającą osiągnięcie zamierzonych celów i efektów. Jądrzem całego systemu przepływu informacji powinien być operator. Do jego biura powinny służyć informacje (m.in. o aktualnym stanie działań, bieżących potrzebach oraz zagrożeniach) od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację procesu rewitalizacji. Podstawowym zadaniem operatora w zakresie obiegu informacji powinno być ich filtrowanie i przekazywanie do podmiotów (instytucji i partnerów), których mogą one dotyczyć. Operator powinien być przede wszystkim pośrednikiem w przepływie informacji pomiędzy urzędem miasta (gminy) a pozostałymi uczestnikami procesu rewitalizacji.

Ze względu na bardzo szeroki przedmiot oraz zakres (tak przestrzenny, jak i tematyczny) Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego niezbędne jest opracowanie i wdrożenie dwustopniowego systemu zarządzania jego wdrażaniem. System ten powinien się składać z operatora rewitalizacji Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również gminnych (lokalnych) operatorów rewitalizacji (Rysunek 122). Zorganizowany w ten sposób system umożliwi skuteczną realizację procesu rewitalizacji w skali całego obszaru funkcjonalnego oraz nadanie mu spójnego charakteru. Niemniej jednak pomimo dwustopniowej organizacji cały system zarządzania procesem rewitalizacji w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym musi być jak najbardziej uproszczony.

Rysunek 122. Schemat dwustopniowego zarządzania Programem Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Operator Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wyboru osoby pełniącej funkcję operatora Programu Rewitalizacji Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinien dokonać Komitet Sterujący Związku ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego niezwłocznie po przyjęciu programu. Osoba wybrana do pełnienia tej funkcji musi dysponować szeroką wiedzą (m.in. na temat różnego rodzaju programów krajowych i zagranicznych, które mogą stanowić potencjalne źródło finansowania projektów rewitalizacji) oraz posiadać wysoce rozwinięte kompetencje interpersonalne (w tym m.in. umiejętność prowadzenia negocjacji, zdolność do osiągnięcia kompromisu, komunikatywność, zdolność budowy i zarządzania zespołem itp.). Równocześnie operator musi zostać wyposażony w niezbędne zaplecze administracyjne. Ze względu na znaczenie i potrzeby rewitalizacyjne, biuro operatora powinno zostać zlokalizowane w Rzeszowie (najlepiej w obszarze Śródmieścia). Pierwszym zadaniem operatora powinno być stworzenie wspomagającego go zespołu (raczej niezbyt dużego, aczkolwiek złożonego z ekspertów – tj. praktyków reprezentujących różnego rodzaju dziedziny działań, które są istotne z punktu widzenia rewitalizacji). W zespole wspomagającym operatora powinny się znaleźć osoby, które

posiadają różne kwalifikacje i umiejętności zawodowe (w tym praktycy z sektora społecznego i gospodarczego). W szczególności w zespole wspomagającym operatora muszą się znaleźć osoby mające doświadczenie w pracy w podmiotach zajmujących się przeciwdziałaniem oraz rozwiązywaniem różnorodnych problemów społecznych (najlepiej aby sam operator również posiadał takie doświadczenie). Kolejnym zadaniem operatora powinno być przygotowanie procedur dotyczących komunikacji, a także wymiany informacji w ramach systemu zarządzania Programem Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W szczególności winny zostać określone zasady komunikacji między operatorem całego programu a gminnymi operatorami rewitalizacji. Zasadniczymi zadaniami operatora na etapie realizacji programu będzie zatwierdzanie i aktualizacja programu rewitalizacji (wraz z fiskalami projektowymi) dla całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także rekomendowanie do dofinansowania przedsięwzięć wdrażanych w ramach wspólnej strategii rewitalizacji obszaru funkcjonalnego. Tym samym głównym działaniem operatora będzie zapewnienie spójności, a także komplementarności między wszystkimi gminnymi działaniami rewitalizacyjnymi w skali całego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Gminny operator rewitalizacji. W zależności o skali i zróżnicowania potrzeb rewitalizacyjnych funkcję gminnego operatora powinien pełnić oddelegowany do tego zadania pracownik samorządowy lub komórka organizacyjna urzędu gminy (miasta). Zadaniem gminnego operatora rewitalizacji będzie zarządzanie realizacją programu na terenie gminy i wdrażanie projektów rewitalizacji, za które odpowiadać ma gmina. Do kompetencji gminnego operatora rewitalizacji należało będzie w szczególności przygotowywanie aplikacji na dofinansowanie projektów wdrażanych przez gminę oraz koordynowanie i współpraca z podmiotami realizującymi projekty rewitalizacji na terenie gminy (nie powiązane finansowo z przedsięwzięciami urzeczywistnianymi przez gminę). Równocześnie niezwykle ważnym zadaniem gminnego operatora rewitalizacji będzie monitorowanie i raportowanie przebiegu procesu rewitalizacji w gminie do operatora rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Osoba lub zespół pełniący funkcję gminnego operatora rewitalizacji musi dysponować odpowiednią wiedzą merytoryczną (w szczególności w obszarze zewnętrznych źródeł finansowania projektów rozwojowych) oraz kompetencjami interpersonalnymi pozwalającymi na sprawne i skuteczne zarządzanie i koordynowanie działań wielu podmiotów.

Gminny komitet rewitalizacji (w formie postulowanej w projekcie ustawy o rewitalizacji). Gremium to będzie ciałem opiniotwórczym, w którym obok przedstawicieli władz lokalnych, zasiądą także mieszkańcy, właściciele nieruchomości, przedstawiciele sektora gospodarczego oraz organizacje społeczne. W związku z powyższym gminny komitet rewitalizacji będzie się składał z interesariuszy zainteresowanych włączeniem się w działania o charakterze rewitalizacyjnym. Szczegółowy system wyłaniania tego gremium zostanie opisany w wspomnianym powyżej akcie normatywnym (tj. ustawie o rewitalizacji).

11.2. Partnerstwo na rzecz rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem o wybitnie partycypacyjnym charakterze. W związku z powyższym dla powodzenia programu rewitalizacji, w szczególności zaś realizacji jego celów społecznych, konieczna jest budowa szerokiego partnerstwa na rzecz rewitalizacji. Przeprowadzenie kompleksowej interwencji rewitalizacyjnej własnymi tylko siłami leży poza zasięgiem miast i gmin wchodzących w skład ich obszarów funkcjonalnych nie tylko polskich, ale także zachodnioeuropejskich. Nawet przy założeniu, że działania rewitalizacyjne będą wspierane ze środków zewnętrznych (m.in. fundusze europejskie, inne programy międzynarodowe i krajowe), trudno wyobrazić sobie prowadzenie rewitalizacji bez mobilizacji sektora prywatnego i społecznego oraz ponad głowami mieszkańców. Sens partnerstwa nie sprowadza się jedynie do pozyskania dodatkowych możliwości finansowania. Podejście partnerskie do rewitalizacji jest obecnie obowiązującym paradygmatem również w krajach, które były w stanie zaangażować ogromne środki finansowe na realizację projektów rewitalizacyjnych.

Poza aspektem związanym z łatwiejszym pozyskaniem środków finansowych, partnerskie podejście umożliwia pełną realizację procesu rewitalizacji poprzez podjęcie jednoczesnych działań w wielu różnych sferach rozwoju, tj.: społecznej, gospodarczej, przestrzennej (urbanistycznej i środowiskowej) i tożsamościowo-wizerunkowej. Doświadczenia zagraniczne wskazują, że decentralizacja działań rewitalizacyjnych oraz zaangażowanie sektora prywatnego zwiększa efektywność podejmowanej interwencji m.in. dzięki lepszemu wykorzystaniu środków finansowanych. Łatwiejsze jest też podejmowanie działań międzysektorowych, idących w poprzek tradycyjnych podziałów. Równocześnie dopuszczenie do głosu lokalnej społeczności w wielu obszarach tradycyjnych domen polityki miejskiej (m.in. mieszkalnictwo, edukacja, bezpieczeństwo) umożliwia uzyskanie znacznie lepszych oraz zdecydowanie trwalszych (bo szeroko akceptowanych) rozwiązań.

Dobre partnerstwo i pobudzenie oddolnych inicjatyw może (przynajmniej częściowo) rekompensować niedobór środków finansowanych i niedostatki rozwiązań prawnych. Dlatego dla skutecznej realizacji oraz powodzenia Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego konieczna jest identyfikacja potencjalnych partnerów działań rewitalizacyjnych, a następnie zawiązywanie i utrzymywanie partnerstw. Partnerem działań rewitalizacyjnych może być praktycznie każdy podmiot (instytucja publiczna, przedsiębiorstwo, a w pewnych przypadkach również osoba fizyczna), działający w obszarze wskazanym do rewitalizacji bądź w inny sposób związana z tym fragmentem przestrzeni wymagającym wsparcia.

Partnerami władz lokalnych w przygotowaniu oraz wdrażaniu programów i projektów rewitalizacji powinny być w szczególności następujące podmioty:

- **społeczność lokalna** (jako główny adresat działań rewitalizacyjnych),
- **organizacje pozarządowe** (różnego rodzaju fundacje i stowarzyszenia)
- **organizacje społeczne** (różnego rodzaju dobrowolne zrzeszenia, które nie podlegają rejestracji),
- **kluby sportowe,**
- **Lokalne Grupy Działania,**
- **przedstawiciele sektora gospodarczego** (w szczególności mikroprzedsiębiorcy, a także mali oraz średni przedsiębiorcy),
- **właściciele nieruchomości** (w tym wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego),
- **gminne (miejskie) jednostki organizacyjne** (instytucje kultury, placówki edukacyjne, placówki pomocy społecznej),
- **terenowe organy administracji rządowej i podległe im jednostki organizacyjne,**
- **samorząd województwa i podległe mu jednostki organizacyjne,**
- **samorząd powiatu i podległe mu jednostki organizacyjne** (m.in. powiatowy urząd pracy, powiatowe centrum pomocy rodzinie),
- **kościół i związki wyznaniowe** (w tym różnego rodzaju grupy parafialne),
- **eksperti, naukowcy i firmy consultingowe.**

Proces identyfikacji partnerów działań o charakterze rewitalizacyjnym należy rozpocząć od sporządzenia listy wszystkich potencjalnych podmiotów i instytucji, które mogą być zainteresowane partycypowaniem w tego typu przedsięwzięciach (m.in. ze względu na przedmiot swojej aktywności). Pod uwagę należy brać zarówno partnerów wewnętrznych (bezpośrednio związanych z rewitalizowanym obszarem), jak również zewnętrznych (ponadlokalne instytucje, potencjalni inwestorzy oraz deweloperzy). Kolejnym ważnym krokiem jest rozpoznanie kompetencji partnerów i głównych płaszczyzn, w których działają.

W wyniku przeprowadzonego procesu identyfikacji potencjalnych partnerów powstanie baza danych, która ułatwi przygotowanie całego programu. Analizując konkretny projekt, z łatwością będzie można zidentyfikować wszystkie instytucje, które potencjalnie mogłyby być nim zainteresowane. Role oraz kompetencje różnych instytucji mogą się bardzo różnić w zależności od konkretnych uwarunkowań i specyfiki problemów. Rozpoznanie partnerów oraz interesariuszy powinno być połączone z ich aktywizacją na rzecz rewitalizacji. Działania aktywizujące rozpocząć się powinny od ukierunkowanych działań informacyjnych. W tym przypadku informacja o zamierzeniach powinna być szczegółowa, skierowana bezpośrednio do uprzednio zidentyfikowanych partnerów. Innych działań wymagała będzie aktywizacja lokalnej społeczności, którą – poza dostarczeniem informacji o przewidywanych możliwościach partycypacji – należy przekonywać o sensie oraz korzyściach, wynikających z takiego zaangażowania. Działania aktywizujące mogą być również prowadzone przez lokalnie działające stowarzyszenia i instytucje (w tym szkoły). Zadanie identyfikacji partnerów i interesariuszy leży w gestii zespołu projektowego, natomiast aktywizacja pod kątem zaangażowania w program rewitalizacyjny powinna być zadaniem operatora, który jednocześnie będzie miał możliwość bliższego zapoznania się, ze środowiskiem, z którym będzie musiał współpracować.

11.3. Opracowanie planów realizacyjnych projektów

Kolejnym etapem procesu wdrażania Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinien być wybór odpowiedniej strategii działań rewitalizacyjnych i opracowanie szczegółowych planów realizacyjnych projektów rewitalizacji. W związku z ograniczonymi i rozproszonymi źródłami finansowania procesu rewitalizacji niezbędne jest przyjęcie odpowiedniej strategii działań, tak aby w sposób skuteczny zrealizować jak największą liczbę przewidywanych projektów rewitalizacji, a co za tym idzie osiągnąć spójny i synergiczny efekt ich wdrażania.

Przede wszystkim należy rozemnić, które spośród źródeł finansowania odpowiadają w najlepszym stopniu danym projektom. Jest to zadanie kluczowe z punktu widzenia tworzenia planów realizacyjnych dla tych przedsięwzięć. Poszczególne źródła finansowania określają różnego rodzaju kryteria (w tym m.in. zakres tematyczny działań, warunki wejściowe oraz minimalną i maksymalną kwotę wnioskowanego projektu) kwalifikujące poszczególne operacje do wsparcia. Ponadto niektóre projekty mogą być współfinansowane z kilku źródeł, co daje pewnego rodzaju alternatywę w przypadku niepowodzenia w jakimś konkursie. Jednocześnie projekty powinny zostać podzielone na priorytetowe (flagowe) i uzupełniające. Za przedsięwzięcia priorytetowe należy uznać wszystkie operacje, które są niezbędne i kluczowe dla powodzenia całego procesu rewitalizacji. Tym projektom należy poświęcić najwięcej uwagi na etapie opracowywania strategii działań i tworzenia planów realizacyjnych. Przy tej okazji należy nie tylko szczegółowo rozpoznać potencjalne źródła finansowania ich realizacji, ale także różnego rodzaju bariery, które mogą zagrozić wcieleniu ich w życie. Rozpoznanie tych barier oraz przyjęcie odpowiedniej strategii przeciwdziałania pomoże zminimalizować zagrożenie związane z ryzykiem niepowodzenia ich realizacji.

Po przyjęciu strategii działań rewitalizacyjnych należy opracować szczegółowy plan realizacyjny dla każdego proponowanego projektu (ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć priorytetowych). Każdemu z projektów, zaproponowanych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, na etapie programowania w fizie projektowej zostały przypisane podstawowe informacje dotyczące celu, kosztów realizacji, potencjalnych partnerów i spodziewanych rezultatów. Po zatwierdzeniu programu na podstawie tych informacji beneficjenci (wnioskodawcy) powinni przygotować aplikacje projektowe. Dla każdego projektu należy przygotować dokumenty niezbędne przy występowaniu o dofinansowanie według szczegółowych wytycznych określonych przez donatorów. W zależności od specyfiki poszczególnych przedsięwzięć konieczne może być także wykonanie dodatkowych analiz i opracowań (np. studia wykonalności projektów czy oceny oddziaływania na środowisko itp.).

Etap opracowywania planów realizacyjnych dla poszczególnych przedsięwzięć bez wątpienia będzie należał do najbardziej wymagających i czasochłonnych faz procesu wdrażania programu rewitalizacji. Wyniki konkursów i naborów nie są oczywiste (stąd konieczność wcześniejszego opracowania strategii działań wraz z scenariuszem rozwiązań alternatywnych). W niektórych przypadkach pozyskanie dofinansowania dla przedsięwzięć związane będzie z koniecznością wypełnienia wielu formalnych wytycznych. Aplikacja dla większości projektów składana będzie w trybie konkursowym (bez pewności otrzymania wsparcia), tak jak ma to miejsce w przypadku naborów na dofinansowanie przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej. Brak pewności uzyskania dofinansowania części projektów (zwłaszcza przedsięwzięć o kluczowym znaczeniu dla przekształceń o charakterze rewitalizacyjnym) stanowi zasadniczą trudność i barierę dla zintegrowanego planowania.

11.4. Realizacja projektów rewitalizacyjnych

Właściwy etap wcielania w życie zapisów Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, tj. realizacja zaproponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie stanowił najtrudniejszą fazę całego procesu rewitalizacji. To na tym etapie weryfikacji podlegać będzie poprawność założeń opracowanych przez operatora rewitalizacji oraz zespół projektowy. Poza zagrożeniami, wynikającymi z możliwości popełnienia błędów w fazie planowania, uwidocznć może się ponadto szereg niebezpieczeństw związanych z nieustannie zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi i wewnętrznymi (w tym m.in. prawno-administracyjnymi, ekonomicznymi oraz społecznymi), z których tylko niewielka część mogła zostać przewidziana na etapie planowania procesu i tworzenia strategii działań rewitalizacyjnych. W związku z powyższym tak istotną kwestią jest przygotowanie w trakcie planowania różnych wariantów (scenariuszy) realizacji programu wraz ze wskazaniem rozwiązań alternatywnych. Niemniej jednak największa nawet liczba przyjętych wariantów realizacji programu nie zastąpi zdolności oraz talentu operatora rewitalizacji. To od jego sprawności, inwencji i kreatywnego podejście w największym stopniu zależeć będzie sprawne pokonywanie piętrzących się trudności oraz skuteczne rozwiązywanie pojawiających się problemów i konfliktów (w tym między poszczególnymi interesariuszami procesu rewitalizacji).

Najważniejszym wyzwaniem stojącym przed operatorem, jak również pozostałymi uczestnikami całego procesu rewitalizacji będzie utrzymanie spójności programu w trakcie jego realizacji. Spójność ta z jednej strony będzie wymagała zachowania właściwego porządku wdrażania projektów, z drugiej natomiast strony zwrócenia uwagi na wszystkie płaszczyzny (aspekty) rewitalizowanego obszaru nie tylko w fazie planowania, ale przede wszystkim podczas realizacji założeń i zapisów programu.

12. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY PROGRAMU

W niniejszej części Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowano sposoby monitorowania i oceny postępów jego realizacji. Działania dotyczące monitoringu i ewaluacji zapisów programu są niezbędne dla skutecznego zarządzania jego realizacją, a co za tym idzie osiągnięcia zamierzonych celów oraz rezultatów.

System monitorowania procesu rewitalizacji w ramach niniejszego programu będzie się składał z trzech głównych elementów, a mianowicie:

- stałe monitorowanie,
- opracowywanie corocznych raportów z monitoringu,
- ewaluacja ex-post (sporządzona po zakończeniu programu rewitalizacji).

Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również poszczególne projekty wdrażane w ramach jego realizacji będą podlegały procedurom kontrolnym, które wynikają z obowiązujących regulacji prawnych.

System monitorowania procesu powinien zostać zorganizowany w taki sposób, by był prosty i by przy stosunkowo niewielkim nakładzie sił umożliwiał pozyskanie wielu informacji. Procedury monitorowania procesu rozpoczynane powinny być na etapie opracowywania szczegółowych planów realizacyjnych dla poszczególnych projektów oraz kontynuowane w czasie działań przygotowawczych i podczas realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Monitoring prowadzony powinien być przez operatora rewitalizacji w ścisłym porozumieniu z władzami lokalnych samorządów. Operator powinien zbierać informacje od uczestników procesu rewitalizacji (m.in. wnioskodawcy, wykonawcy, partnerzy, beneficjenci), a część pozyskiwać we własnym zakresie (przy pomocy wspomagającego go zespołu). W szczególności procedurze monitoringu powinny podlegać następujące kwestie:

- zgodność postępów prac z przyjętym harmonogramem rzeczowo-finansowym,
- zmienność uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych w odniesieniu do rewitalizowanego obszaru.

Wychwytywane na bieżąco niezgodności z harmonogramem rzeczowo-finansowym powinny być przedmiotem analiz, które pozwolą na szybkie podjęcie środków zaradczych. Dla płynności procesowej niezmiernie istotnym efektem monitorowania będzie także wczesna identyfikacja nieprzewidywanych zdarzeń i ocena ich wpływu na realizację planu. Wczesne wychwycenie różnych nieprzewidywanych wcześniej zdarzeń pozwoli na przygotowanie odpowiedniej modyfikacji w harmonogramie i budżecie. Do zadań operatora należeć będzie przygotowywanie cyklicznych (przynajmniej raz w roku) raportów z procesu monitorowania. Dokument powinien zawierać przegląd postępów realizacji projektów m.in. w postaci wskaźników produktu, a w niektórych przypadkach także rezultatu.

Ewaluacji podlegać powinien cały proces rewitalizacji. Jednocześnie oceniany winien być proces monitorowania, szczególnie pod kątem jakości i trafności dostarczanych informacji. Rekomendacje, zawarte w rocznych raportach z monitorowania powinny stanowić podstawę do przygotowywania poprawek oraz usprawnień w procedurach realizacyjnych.

Operator powinien prowadzić stały monitoring procesu rewitalizacji. Monitorowanie skupiać się powinno na trzech obszarach:

- monitorowanie postępu prac (monitoring rzeczowy),
- monitorowanie realizacji budżetu (monitoring finansowy),
- monitorowanie uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych (monitoring ryzyka).

Monitorowanie realizacji projektów umożliwi stałe otrzymywanie informacji zwrotnych, pokazujących w jaki sposób plany są wcielane w życie. Monitorowanie procesu rewitalizacji powinno być realizowane w kontekście następujących potrzeb:

- monitorowanie na potrzeby sprawozdawczości,
- monitorowanie na potrzeby kontroli,
- monitorowanie na potrzeby zarządzania jakością,
- monitorowanie na potrzeby zarządzania zmianą,
- monitorowanie na potrzeby ewaluacji,
- monitorowanie na potrzeby zarządzania partycypacją.

Podstawowym produktem systemu monitorowania procesu rewitalizacji, jak już wcześniej zasygnalizowano, powinien być raport z monitoringu opracowywany przez operatora rewitalizacji przynajmniej raz w roku. Dla potrzeb przygotowania tego raportu powinny służyć informacje z monitoringu prowadzonego w trybie ciągłym. W tym dokumencie podsumowywane powinny być wyniki prac i doświadczenia, związane z realizacją programu:

- efekty rzeczowe podjętych wysiłków (postęp prac i zrealizowane etapy poszczególnych projektów),
- realizacja budżetu (w tym podjęte zobowiązania oraz przepływy finansowe),
- najważniejsze nieplanowane wydarzenia i ich wpływ (pozytywny lub negatywny) na realizację programu.

Postęp prac powinien być na bieżąco przedstawiany lokalnej społeczności poprzez stronę internetową. Każdy zainteresowany będzie mógł w ten sposób zapoznać się z dokumentacją fotograficzną, a także ewentualnymi planami czy też wizualizacjami. Zrealizowane działania powinny być przedstawiane w kontekście planowanego harmonogramu. Operator powinien wyjaśniać przyczyny pojawiających się opóźnień i przedstawiać osiągnięte cele pośrednie.

Aby realizacja programu rewitalizacji mogła zostać formalnie zakończona, należy zakończyć przewidziane w nim projekty i uregulować zobowiązania, zawarte pomiędzy partnerami na czas trwania procesu, w szczególności te, których stroną jest gmina (miasto) – bezpośrednio lub poprzez operatora.

Wywiązanie się z zadań i zobowiązań, które przyjęła na siebie gmina (miasto) powinno być dla lokalnych władz absolutnym priorytetem. Doświadczenia zagraniczne dowodzą, że rewitalizacja wymaga pewności wszystkich jej uczestników, że założenia przyjęte w planie rewitalizacji zostaną wykonane. Wyłącznie wówczas można liczyć na zaangażowanie prywatnych kapitałów w procesy rewitalizacji, niezbędne dla osiągnięcia pozytywnego rezultatu. Współpraca na różnych płaszczynach może, a nawet powinna być kontynuowana również po zakończeniu realizacji programu. Pewna część umów może z góry zakładać znacznie dłuższy okres obowiązywania. W takich wypadkach można sprawdzić jedynie wywiązanie się z zadań przewidzianych w okresie realizowania programu rewitalizacji. W uzasadnionych przypadkach może pojawić się konieczność przedłużenia czasu trwania procesu rewitalizacji, tak aby wszystkie projekty mogły zostać dokończone. Pod koniec planowanego okresu realizacji nie powinno dojść do sytuacji, w której okazuje się, że niezrealizowana została znaczna część zakładanych projektów lub nie powiódł się projekt kluczowy (flagowy) z punktu widzenia spójności całego programu.

Wszelkie możliwe komplikacje, jak również trudności w wywiązywaniu się z przyjętych zobowiązań powinny być identyfikowane oraz rozwiązywane na bieżąco dzięki stałemu monitoringowi procesu i okresowym raportom z postępu realizacji założeń programu. Należy w tym miejscu podkreślić, iż przyjmowanie produktów o zaniżonym standardzie jest znacznie gorsze niż niedostarczenie żadnych. W przypadku niemożności zrealizowania programu w postaci, która dawałaby realne szanse na osiągnięcie założonych celów, często lepiej przerwać projekt na możliwie wczesnym etapie, niż realizować projekty niesłużące celom rozwojowym gminy (miasta).

Podsumowanie planowego procesu rewitalizacji powinno zawierać trzy zasadnicze elementy:

- dokumentację,
- ewaluację (ex-post),
- prognozę i rekomendacje.

Działania podejmowane w procesie rewitalizacji, włącznie z działaniami w ramach partycypacji społecznej, powinny zostać rzetelnie udokumentowane. Dokumentacja przebiegu procesu należy do zadań operatora jako element stałego monitorowania. Dokumentacja, poza opisem działań oraz zestawieniami liczbowymi powinna zawierać również bogaty materiał wizualizacyjny (mapy, fotografie, filmy) ukazujący stan przed, w trakcie i po realizacji projektów. Do dokumentacji można załączać również materiały wykorzystywane podczas działań partycypacyjnych – opinie mieszkańców, robocze szkice, materiały z warsztatów dla dzieci itp. Uzupełnienie dokumentacji procesu rewitalizacji o materiały graficzne umożliwi przygotowanie na zakończenie procesu wystawy pokazującej przeobrażenia, którym podlegał obszar rewitalizacji. Dobrze będzie, jeśli wystawa taka będzie miała charakter plenerowy. Wówczas informacja o dokonanej rewitalizacji będzie mogła dotrzeć do szerokiego grona osób. Adresatami wystawy powinni być nie tylko mieszkańcy rewitalizowanego obszaru, ale przede wszystkim pozostali obywatele gminy (miasta), którzy nie mieli okazji śledzić na bieżąco zachodzących przemian. Optymalnym rozwiązaniem byłaby zatem organizacja wystawy w miejscu odwiedzanym przez ogół mieszkańców oraz innych użytkowników, w tym turystów (na główny placu czy ulicy, w centrum komunikacyjnym lub handlowym itp.). Wystawa poza funkcją informacyjną będzie również narzędziem promocji.

Po zgromadzeniu dokumentacji całego procesu (np. w formie raportu końcowego z monitoringu) dokonać należy oceny zakończonego procesu, co zostanie zrealizowane w ramach ewaluacji ex-post. Warto w tym miejscu

podkreślić zasadniczą różnicę pomiędzy monitoringiem sensu stricto, a ewaluacją. Podczas gdy monitoring skupia uwagę na efektach planowanych, ewaluacja procesu rewitalizacji dotyczyć będzie przede wszystkim wartości dodanej, jaka powstała w wyniku podjęcia interwencji oraz jej rezultatów pośrednich. Po zamknięciu ostatnich projektów, realizowanych w ramach programu rewitalizacji, przygotowanie ewaluacji ex-post powinno zostać zlecone przez operatora zewnętrznej firmie consultingowej lub instytucji. Główne funkcje ewaluacji to:

- wskazanie wyników programu – zbadanie relacji przyczynowo-skutkowych między podjętą interwencją a efektami (wskaźniki produktu i rezultatu), a także wywołanymi procesami (wskaźniki oddziaływania) – pokazanie skali sukcesu lub porażki,
- wsparcie procesów uczenia się (tj. weryfikacji założeń oraz planów, szczególnie w kontekście kolejnych programów).

Dla władz miejskich, a także regionalnych i krajowych, o ile uczestniczyły finansowo w procesie rewitalizacji – ewaluacja ex-post wskazuje sensowność zagospodarowania środków. Pomaga pokazać, jak założenia sprawdziły się w praktyce – jaka była skuteczność podjętych interwencji. Pozwala także na porównywanie między sobą programów wdrażanych w różnych gminach (miastach) i stanowi inspirację do dalszych działań. Wyniki ewaluacji są także ważnym źródłem informacji dla całej społeczności. Pokazują skuteczność i zasadność gospodarowania środkami publicznymi. Dla naukowców wyniki te stanowią cenne źródło danych do weryfikowania teorii działania polityki miejskiej.

W oparciu o wnioski wynikające z ewaluacji procesu rewitalizacji należy także podjąć próbę prognozy dalszego rozwoju rewitalizowanego obszaru. W tym miejscu należy wskazać główne zagrożenia i możliwe przeszkody dla kontynuacji zainicjowanych przemian. Bardzo cenne dla władz gminy (miasta), będą również wskazówki oraz rekomendacje dotyczące dalszych działań, które przyczynią się do utrwalenia rezultatów, osiągniętych poprzez realizację programu rewitalizacji.

Po zakończeniu procesu rewitalizacji należy ponownie przeprowadzić audyt (diagnozę istniejącego stanu) dla całego obszaru funkcjonalnego. Pozwoli to na zbadanie zmian, jakie nastąpiły w rewitalizowanym obszarze od momentu podjęcia rewitalizacji. Aby możliwe było uchwycenie zmian, które nastąpiły w wyniku interwencji, sytuacja obszaru musi zostać odniesiona do sytuacji całego obszaru funkcjonalnego oraz poszczególnych miast i gmin. Spadek bezrobocia bowiem nie musi wcale być powiązany z przeprowadzoną rewitalizacją, ale wynikać z szerszych zmian gospodarczych. Tuż po zakończeniu nie należy się jednocześnie spodziewać znaczącej poprawy wskaźników, choć powinna być już widoczna zmiana trendów. Na efekty podjętych działań nierzadko trzeba będzie jeszcze długo poczekać, zwłaszcza jeśli chodzi o płaszczyznę społeczną.

Efekty działań w płaszczyźnie przestrzennej są widoczne natychmiast, natomiast procesy społeczne wykazują się dużą inercją i zachodzą znacznie wolniej, co nie oznacza, że działania realizowane w tej sferze nie mają przełożenia na rzeczywistość. Przeprowadzony audyt pozwoli na aktualizację listy obszarów kryzysowych na terenie obszaru funkcjonalnego i jeśli będzie to konieczne, podjęcie kolejnych działań rewitalizacyjnych na obszarach szczególnie zdegradowanych.

Z uwagi na inercję procesów społecznych może się okazać, że pod względem wielu wskaźników dopiero co zrewitalizowany obszar nadal zalicza się do puli obszarów kryzysowych. Nie oznacza to jeszcze porażki podjętej interwencji. Po pierwsze – jak już wspomniano – efekty rewitalizacji będą w pełni widoczne dopiero w dłuższej perspektywie. Po wtóre zaś – należy przyrzeć się, czy skala kryzysu pogłębiła się, czy może nastąpiła jednak pewna poprawa w stosunku do stanu wyjściowego, choć nie tak duża, aby obszar można było wykreślić z listy obszarów kryzysowych.

Realizacja procesu monitoringu oraz oceny programu rewitalizacji wymaga zgromadzenia możliwie dużej ilości informacji i danych. Równocześnie informacje dotyczące procesów i zjawisk społeczno-gospodarczych powinny być pozyskiwane z wielu różnych baz danych. Wśród źródeł informacji wykorzystywanych w procesie oceny oraz monitoringu Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego należy wymienić:

- dane gromadzone przez urzędy gmin oraz samorządowe jednostki organizacyjne (w szczególności zaś ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury),
- dane gromadzone przez inne podmioty oraz instytucje administracji publicznej (np. statystyki policji),
- dane zgromadzone w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane zgromadzone w Systemie Monitorowania Rozwoju (STRATEG),
- dane zgromadzone w Systemie Analiz Samorządowych,
- dane statystyczne zawarte w publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Rzeszowie,

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Gmina
Miasto Rzeszów

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie,
- dane Państwowej Komisji Wyborczej,

13. PLAN KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Dla powodzenia działań wdrażanych w ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego niezbędne jest zapewnienie odpowiedniej komunikacji, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Zasadniczym celem komunikacji społecznej Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinno być upowszechnianie jego zamierzeń wśród interesariuszy programu (tj. partnerów programu, przyszłych beneficjentów działań rewitalizacyjnych, mieszkańców terenów podlegających wsparciu w ramach rewitalizacji itp.), a także innych podmiotów zewnętrznych. Pierwszym etapem w ramach realizacji planu komunikacji powinno być zdefiniowanie celów działań informacyjnych oraz promocyjnych. W kolejnej fazie konieczne jest określenie grup docelowych tychże działań. Wreszcie kolejnym etapem będzie przyjęcie właściwej strategii informacji oraz promocji (w tym wybór odpowiednich form i kanałów komunikacji).

Cele procesu rewitalizacji wstępnie sformułowane przez zespół przygotowujący program rewitalizacji powinny zostać przedstawione potencjalnym partnerom i beneficjentom działań rewitalizacyjnych oraz opinii publicznej, a następnie stać się przedmiotem debaty publicznej. Sens organizacji debat publicznych jest dwójaki. Z jednej strony chodzi o pozyskanie informacji zwrotnej, która może pomóc w dopracowaniu celów oraz minimalizacji niebezpieczeństw pominięcia istotnych społecznie kwestii procesu rewitalizacji. Z drugiej strony jest to ważny krok na drodze do pełniejszego zaangażowania partnerów i lokalnej społeczności w proces przygotowywania programu rewitalizacji (tj. nadania mu rzeczywistego charakteru partycypacyjnego). W procesie formułowania celów zasadniczą rolę odgrywa zespół projektowy (pod kierunkiem operatora) w ścisłej współpracy z władzami gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Pozostali partnerzy pełnią funkcję doradczą. Przedstawiają swoje oczekiwania i koncepcje, a także ich uzasadnienia. Rewitalizacja jest elementem polityki prorozwojowej gmin i to władze lokalnego powinny zdecydować o ostatecznej liście celów i ich priorytetyzacji (niemniej jednak po uwzględnieniu bądź odniesieniu się do wszystkich głosów i propozycji pojawiających się w debacie społecznej).

Nadzorowanie i koordynowanie całości procesu komunikacji społecznej Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinno być zadaniem operatora rewitalizacji. Ponadto podmiotami odpowiedzialnymi za prowadzenie działań informacyjnych oraz promocyjnych powinny być władze samorządowe gmin tworzących obszar funkcjonalny, a także inni partnerzy zaangażowani w realizację programu rewitalizacji (przede wszystkim zaś partnerzy reprezentujący sektor społeczny). Podmiotami działań informacyjnych i promocyjnych powinni być natomiast potencjalni beneficjenci programu (w tym zwłaszcza społeczności zamieszkujące obszary podlegające rewitalizacji) oraz w szerszym ujęciu wszyscy mieszkańcy Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jak również interesariusze zewnętrzni (m.in. inwestorzy spoza obszaru funkcjonalnego, zainteresowani podejmowaniem działalności gospodarczej na jego terenie i tworzeniem nowych miejsc pracy).

13.1. Cele działań informacyjnych i promocyjnych

Pierwszym etapem tworzenia planu działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych w ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego powinno być określenie podstawowych celów oraz dążeń tych działań. Jest to faza kluczowa w procesie komunikacji społecznej założeń programu. Zdefiniowanie celów działań informacyjnych oraz promocyjnych umożliwi bowiem zarówno wskazanie grup docelowych, jak również wybór odpowiednich form i kanałów komunikacji. Głównym celem działań komunikacyjnych w ramach programu rewitalizacji powinna być prezentacja oraz upowszechnianie założeń zarówno samej rewitalizacji, jak również przyjętego programu. Dla powodzenia realizacji całego programu konieczne jest szerokie budowanie świadomości społecznej na temat tego czym jest proces rewitalizacji oraz jakie niesie ze sobą korzyści. W tym miejscu nacisk powinien być położony przede wszystkim na aspekt (komponent) społeczny rewitalizacji, a także na jej kompleksowy charakter. Niezbędne jest budowanie właściwego zrozumienia procesu rewitalizacji, który częstokroć w praktyce bywa ograniczany wyłącznie do działań inwestycyjnych (techniczno-materialnych). Tego typu pojmowanie procesu rewitalizacji, niestety w dalszym ciągu dość powszechne, wypacza jej podstawowe idee oraz założenia, a co za tym idzie nie przynosi spodziewanych rezultatów (zwłaszcza w odniesieniu do celów gospodarczych i społecznych). Dopiero kolejnym etapem działań informacyjnych i promocyjnych powinno być upowszechnianie dążeń samego programu rewitalizacji i pozyskiwanie dlań społecznej akceptacji. Partnerzy oraz beneficjenci działań o charakterze rewitalizacyjnym muszą być świadomi celów programu rewitalizacji i w znacznym stopniu się z nimi utożsamiać. Jest to czynnik niezbędny dla powodzenia całego programu.

13.2. Grupy docelowe procesu komunikacji społecznej

Po zdefiniowaniu celów działań informacyjnych i promocyjnych podejmowanych w ramach programu rewitalizacji należy określić ich adresatów. W tym miejscu wskazać można dwie główne grupy docelowe procesu komunikacji społecznej. Pierwszą z nich są interesariusze wewnętrzni, a więc wszystkie podmioty bezpośrednio zaangażowane w działania rewitalizacyjne, bądź zainteresowane ich realizacją. W tym miejscu należy wskazać przede wszystkim na społeczności lokalne zamieszkujące obszary podlegające rewitalizacji. To mieszkańcy rewitalizowanych terenów są podstawowym odbiorcą działań rewitalizacyjnych i to do nich w szczególności należy adresować działania informacyjne i promocyjne. Działania te z jednej strony powinny służyć pozyskaniu akceptacji mieszkańców dla proponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z drugiej natomiast strony gromadzeniu ich uwag, sugestii oraz wszelkich pomysłów, które pozwolą doprecyzowanie celów programu na oraz usprawnienie procesu rewitalizacji. W tej grupie docelowej działań informacyjnych oraz promocyjnych znajdują się także wszyscy partnerzy procesu rewitalizacji, a więc władze samorządowe gmin wchodzących w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, organizacje pozarządowe, reprezentanci sektora gospodarczego, pozostałe instytucje administracji publicznej (zarówno terenowe organy administracji rządowej, jak i administracji samorządowej na szczeblu województwa i powiatów) oraz podległe im jednostki organizacyjne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe itp. Wyszczególnieni partnerzy procesu rewitalizacji w ramach działań komunikacyjnych pełnią dwojaką rolę. Po pierwsze są adresatami działań informacyjnych i promocyjnych. Po drugie natomiast niezbędne jest ich aktywne zaangażowanie w proces komunikacji (tj. tworzenia komunikatów) poprzez upowszechnianie założeń programu we wszystkich środowiskach i obszarach, w których koncentrują swoją aktywność. Drugą grupą docelową przedsięwzięć informacyjnych i komunikacyjnych w ramach programu rewitalizacji są interesariusze zewnętrzni, tj. wszystkie podmioty i osoby, które nie są bezpośrednio związane z działaniami rewitalizacyjnymi, ale mogą korzystać z ich pozytywnych efektów oraz skutków. Przede wszystkim wypada wskazać na wszystkich mieszkańców Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Rewitalizacja jest działaniem ogólnorozwojowym, a więc w długim okresie czasu przynosi korzyści nie tylko obszarom zdegradowanym oraz ich mieszkańcom, ale także całej społeczności (np. ogólna poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni, powstanie nowych miejsc pracy, rozwój różnorodnych usług społecznych oraz inicjatyw twórczych itp.). Ponadto działania informacyjne oraz promocyjne powinny zostać skierowane także do adresatów spoza Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, jako element szerszej promocji gospodarczej czy turystycznej, ukierunkowanej na budowę pozytywnego wizerunku całego obszaru funkcjonalnego oraz przykucie uwagi potencjalnych inwestorów czy turystów.

13.3. Strategia działań informacyjnych i promocyjnych

Po zdefiniowaniu celów działań informacyjnych i promocyjnych, jak również określeniu ich adresatów (tj. grup docelowych) niezbędne jest opracowanie i przyjęcie odpowiedniej strategii procesu komunikacji społecznej. Na tym etapie niezbędny jest wybór właściwych form i kanałów komunikacji. Równocześnie poszczególne formy komunikacji powinny być dostosowane do określonych grup odbiorców oraz ich możliwości percepcyjnych, jak również uwzględniać przyjęte wcześniej cele działań informacyjnych i promocyjnych. Niezbędne jest stosowanie różnych form komunikacji bezpośredniej i pośredniej. Komunikacja bezpośrednia (m.in. konsultacje społeczne, wizyty lokalne itp.) powinna być w szczególności skierowana do mieszkańców obszarów rewitalizacyjnych oraz partnerów procesu rewitalizacji działających w ich granicach. W ramach Programu Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego proponowane są następujące rodzaje i formy działań informacyjno-promocyjnych:

- spotkania z mieszkańcami rewitalizowanych obszarów (konsultacje społeczne, wizyty lokalne),
- spotkania z radami osiedli oraz radami sołectw,
- spotkania z partnerami społecznymi działającymi na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- spotkania z partnerami gospodarczymi działającymi na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- informacje zamieszczone na stronach internetowych urzędów gmin (miast) tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (postulowanym rozwiązaniem jest stworzenie osobnego portalu internetowego poświęconego programowi i procesowi rewitalizacji na terenie obszaru funkcjonalnego),
- artykuły prasowe (zarówno w prasie o zasięgu lokalnym, regionalnym, jak i ponadregionalnym, w tym artykuły w czasopiśmie branżowych),
- audycje radiowe i telewizyjne realizowane wspólnie z regionalnymi i lokalnymi nadawcami,
- analizy, badania i ekspertyzy,
- reklamy zamieszczane w prasie lokalnej i regionalnej oraz na internetowych portalach informacyjnych.

14. ZAŁĄCZNIKI

14.1. Obiekty przeznaczone do remontu i modernizacji

Tabela 24. Obiekty przeznaczone do remontu i modernizacji w ramach działań rewitalizacyjnych

L.p.	Gmina	Obiekt	Planowana funkcja (dominująca)
1	Rzeszów (Obszar I: Śródmieście)	budynek magazynu i ekspedycji towarowej (tereny kolejowe)	kulturalna
2		budynek magazynów warsztatowych (tereny kolejowe)	kulturalna
3		budynek hali wachlarzowej zachodniej (tereny kolejowe)	kulturalna
4		budynek wieży ciśnień (tereny kolejowe)	kulturalna
5		budynek Zamku Lubomirskich	kulturalna
6		budynek Ratusza w Rzeszowie	użyteczności publicznej
7		budynek Estrady Rzeszowskiej	kulturalna
8		budynek Zespołu Szkół Muzycznych Nr 1 w Rzeszowie	edukacyjna
9		budynek magazynu wojskowego (ul. Reformacka) w Rzeszowie	kulturalna
10		126 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Rzeszowie	mieszkaniowa
11		budynek Galerii Fotografii Miasta Rzeszowa	kulturalna
12		budynek Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie	kulturalna
13		budynek Teatru Maska w Rzeszowie	kulturalna
14		budynek Przychodni Specjalistycznej nr 3 w Rzeszowie	ochrony zdrowia
15	Rzeszów (Obszar II: Osiedle Dąbrowskiego)	budynek Przedszkola Publicznego nr 42 w Rzeszowie	edukacyjna
16		36 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Rzeszowie	mieszkaniowa
17	Rzeszów (Obszar III: Osiedle gen. W. Andersa)	budynek Szkoły Podstawowej Nr 22 w Rzeszowie	edukacyjna
18		budynek Przedszkola Publicznego Nr 5 w Rzeszowie	edukacyjna
19		budynek Zespołu Szkół Kształcenia Ustawicznego w Rzeszowie	edukacyjna
20		budynek Szkoły Podstawowej Nr 8 w Rzeszowie	edukacyjna
21		27 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Rzeszowie	mieszkaniowa
22	Rzeszów (pozostałe obszary)	budynki Szpitala Miejskiego im. Jana Pawła II w Rzeszowie	ochrony zdrowia
23		budynek Izby Wyrzeźwień w Rzeszowie	ochrony zdrowia
24		8 wielorodzinnych budynków mieszkalnych w Rzeszowie	mieszkaniowa
25		budynek Przychodni Specjalistycznej nr w Rzeszowie	ochrony zdrowia
26		budynek Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie	edukacyjna
27		budynek Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Rzeszowie	ochrony zdrowia
28		budynek MOPS przy ul. Skubisza 4 w Rzeszowie	pomocy społecznej
29		budynek DPS przy ul. Powstańców Śląskich 4 w Rzeszowie	pomocy społecznej
30		budynek DPS przy ul. Powstańców Styczniowych 37 w Rzeszowie	pomocy społecznej
31		budynek DPS przy ul. Załęskiej 7a w Rzeszowie	pomocy społecznej

L.p.	Gmina	Obiekt	Planowana funkcja (dominująca)
32		budynek DPS przy ul. Sucharskiego 1 w Rzeszowie	pomocy społecznej
33		2 socjalne budynki mieszkalne w Rzeszowie	mieszkaniowa
34		9 budynków użyteczności publicznej w Rzeszowie	użyteczności publicznej
35		budynek Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Rzeszowie	pomocy społecznej
36	Boguchwała	budynek dworca kolejowego w Boguchwale	komunikacyjna
37		budynek dworu w zespole dworsko-parkowym w Zgłobniu	pomocy społecznej
38		budynek zabytkowego spichlerza na rynku w Boguchwale	użyteczności publicznej
39		budynek starej szkoły w Nosówce	
40		budynek kółka rolniczego w Raclawówce	
41		budynek domu ludowego w Mogielnicy	kulturalna
42	Chmielnik	budynek domu ludowego w Chmielniku	kulturalna
43		budynki byłego kółka rolniczego	gospodarcza
44		budynek remizy strażackiej w Zabratówce	kulturalna
45		budynek remizy strażackiej w Woli Rafałowskiej	kulturalna
46		budynek starej szkoły w Błędowej Tyczyńskiej	mieszkaniowa
47		budynek domu ludowego w Borówkach	kulturalna
48	Czarna	budynek ośrodka kultury w Woli Małej	pomocy społecznej
49		budynek ośrodka kultury w Krzemienicy	kulturalna
50		budynek domu garncarza w Medyni Głogowskiej	edukacyjna
51		budynek sali gimnastycznej w Medyni Głogowskiej	sportowa
52	Głogów Małopolski	budynek dworca kolejowego w Głogowie Małopolskim	komunikacyjna
53		budynek starej plebani w Budach Głogowskich	edukacyjna
54		budynek starej szkoły w Budach Głogowskich	kulturalna
55		budynek remizy OSP w Budach Głogowskich	mieszkalna
56		budynek domu ludowego w Stykowie	kulturalna
57		budynek starej szkoły w Lipiu	edukacyjna
58		budynek domu ludowego w Rogoźnicy	kulturalna
59		budynek sali gimnastycznej w Rogoźnicy	edukacyjna
60		budynek domu ludowego w Rudnej Małej	kulturalna
61		budynek remizy OSP w Rudnej Małej	społeczna
62		budynek świetlicy wiejskiej w Pogwizdowie Nowym	mieszkalna
63		budynek szkoły w Pogwizdowie Nowym	edukacyjna
64		budynek domu ludowego w Hucisku	społeczna
65	Krasne	budynek dawnego dworca kolejowego w Strażowie	kulturalna
66		budynek zabytkowego kościoła w Krasnem	kulturalna
67		budynek Ośrodka Kultury i Biblioteki w Krasnem	kulturalna
68		budynek przedszkola w Krasnem	kulturalna
69		budynek ośrodka zdrowia w Maławie	kulturalna

L.p.	Gmina	Obiekt	Planowana funkcja (dominująca)
70	Lubenia	budynek remizy OSP w Straszylu	kulturalna
71		budynek remizy OSP w Sołonce	kulturalna
72		budynek domu kultury w Straszylu	społeczna
73		budynek użyteczności publicznej w Lubeni	użyteczności publicznej
74		budynek domu kultury w Siedliskach	kulturalna
75		budynek dawnej poczty w Straszylu	użyteczności publicznej
76		budynek szkoły podstawowej w Lubeni	gospodarcza
77		budynek dawnej poczekalni autobusowej w Lubeni	
78		Miasto Łańcut	zabytkowe budynki, kamienice i wille w Śródmieściu Miasta Łańcuta
79	budynek Urzędu Miasta Łańcuta przy Placu Sobieskiego 18		użyteczności publicznej
80	budynek Urzędu Miasta Łańcuta przy Piłsudskiego 9		użyteczności publicznej
81	budynek po Komendzie Powiatowej Policji w Łańcucie		użyteczności publicznej
82	budynek Synagogi pożydowskiej w Łańcucie		kulturalna, muzealna
83	budynek dawnego Klasztoru OO. Dominikanów w Łańcucie		kulturalna, wystawienniczo-muzealna, konferencyjna
84	budynek przy ul. Danielewicza 15 w Łańcucie		kulturalna, społeczna
85	budynek przy ul. Piłsudskiego 70 D w Łańcucie		edukacyjna, społeczna
86	budynek Kościoła Farnego w Łańcucie		kulturalna, kultu religijnego
87	budynek Muzeum-Zamek w Łańcucie		kulturalna, muzealna
88	budynek Zespołu Szkół Nr 1 oraz Medycznej Szkoły Policealnej przy ul. Grunwaldzkiej 11 w Łańcucie		edukacyjna
89	budynek Centrum Medycznego w Łańcucie		użyteczności publicznej
90	budynek Sióstr Boromeuszek przy ul. Farnej w Łańcucie		mieszkaniowa
91	budynek Przedszkola Miejskiego Nr 1 w Łańcucie		użyteczności publicznej
92	budynek Przedszkola Miejskiego Nr 5 w Łańcucie		użyteczności publicznej
93	budynek Gimnazjum Nr 1 w Łańcucie		użyteczności publicznej
94	wielorodzinne budynki mieszkalne Miasta Łańcuta		mieszkaniowa
95	budynek Miejskiego Domu Kultury w Łańcucie		użyteczności publicznej
96	obiekt basenu otwartego przy ul. Składowej w Łańcucie		sportowo-rekreacyjna
97	budynki wielorodzinne zlokalizowane w Śródmieściu i terenach przyległych		mieszkaniowa
98	budynek Starostwa Powiatowego przy ul. Mickiewicza 2 w Łańcucie	użyteczności publicznej	
99	budynek Zespołu Szkół Technicznych przy ul. Armii Krajowej 51 w Łańcucie	edukacyjna	
100	zabytkowe budynki, kamienice i wille w Śródmieściu Miasta Łańcuta	mieszkaniowa, użyteczności publicznej	
101	Gmina Łańcut	budynek internatu przy szkole w Wysokiej	konferencyjna
102		budynek ośrodka zdrowia w Kosinie	pomocy społeczne
103		budynek ośrodka kultury w Soninie	kulturalna

L.p.	Gmina	Obiekt	Planowana funkcja (dominująca)
104		budynek ośrodka kultury w Albigowej	kulturalna
105		budynek przedszkola w Albigowej	edukacyjna
106		budynek biblioteki i czytelnicy w Kosinie	kulturalna
107	Świlcza	budynek dawnej szkoły w Błędowej Zgłobieńskiej	
108		budynek zabytkowego spichlerza w Trzcianie	kulturalna
109		budynek domu ludowego w Bratkowicach	kulturalna
110	Trzebownisko	zabytkowy budynek spichlerza w Łące	kulturalna
111		zabytkowy budynek rządcówki w Łące	mieszkalna
112		budynek dawnego przedszkola w Łukawcu	mieszkalna
113		budynek dawnego przedszkola w Łukawcu	mieszkalna
114	Tyczyn	budynek domu ludowego w Hermanowej	kulturalna
115		budynek domu ludowego w Matysówce	kulturalna
116		budynek remizy OSP w Kielnarowej	społeczna
117		budynek gminny w Hermanowej-Czerwonkach	pomocy społecznej
118		budynek dawnej szkoły w Hermanowej-Czerwonkach	pomocy społecznej
119		budynek dawnego domu nauczyciela w Borku Starym	
120		budynek dawnego Sądu Grodzkiego w Tyczynie	pomocy społecznej

Źródło: zestawienie własne na podstawie informacji uzyskanych w wyniku konsultacji z przedstawicielami gmin ROF.

14.2. Obiekty planowane do budowy

Tabela 25. Obiekty przeznaczone do budowy w ramach działań rewitalizacyjnych

L.p.	Gmina	Obiekt	Planowana funkcja (dominująca)
1	Głogów Małopolski	budynek rekreacyjny przy stawach w Głogowie Małopolskim	rekreacyjna
2		budynek gastronomiczny przy zbiorniku wodnym w Hucisku	rekreacyjna
3		Budynek gastronomiczny przy zaporze w Pogwizdowie Starym	rekreacyjna

Źródło: zestawienie własne na podstawie informacji uzyskanych w wyniku konsultacji z przedstawicielami gmin ROF.